แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

ลุ่มน้ำสาละวิน

คณะกรรมการลุ่มน้ำสาละวิน

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค 1

ปี 2566

คำนำ

การจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวิน ฉบับนี้ ดำเนินการจัดทำโดย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนอต่อ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ทบทวนจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน โดยใช้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งปี พ.ศ.2563 เป็นกรอบแนวทางในการปรับปรุง เพื่อให้การบริหารจัดการแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม คล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และเป็นไปตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 61 มาตรา 62 และมาตรา 63 ให้สอดคล้องกับบริบทลุ่มน้ำและองค์ประกอบในการบริหารจัดการน้ำในภาวะที่เกิดภัยแล้ง

ในการปรับปรุงร่างแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวิน ฉบับนี้ ได้มีการดำเนินการ โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากการแบ่งขอบเขตลุ่มน้ำใหม่ สถานการณ์ นโยบาย ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำในปัจจุบัน รวมถึงความต้องการของคณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำจังหวัด องค์กรผู้ใช้น้ำ และผู้มีส่วนได้เสีย คณะที่ปรึกษาโครงการจึงจัดทำร่างแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวิน เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการเตรียมการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และทิศทางการพัฒนาในเขตลุ่มน้ำอย่างเหมาะสม

คณะที่ปรึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า (ร่าง) ปรับปรุงแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวิน ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานทุกภาคส่วน และช่วยสนับสนุนการแก้ไขปัญหาภาวะน้ำแล้งของชุมชน ท้องถิ่น และลุ่มน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและเตรียมความพร้อมรับมือภาวะน้ำแล้งอันทำให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนอย่างยั่งยืน

คณะที่ปรึกษา

กรกฎาคม 2566

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมา	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ขอบเขตการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	1-2
1.3.1 แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	1-2
1.3.2 ขอบเขตพื้นที่จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	1-5
บทที่ 2 ข้อมูลลุ่มน้ำสาละวิน	
2.1 สภาพทั่วไปของลุ่มน้ำ	2-1
2.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.1.2 ประชากร เศรษฐกิจและสังคม	2-1
2.1.3 เขตปกครอง	2-8
2.1.4 ลักษณะภูมิประเทศ	2-10
2.1.5 ลักษณะทางอุตุ-อุทกวิทยา	2-14
2.1.6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2-28
2.1.7 โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในลุ่มน้ำ	2-32
2.1.8 ความต้องการใช้น้ำ	2-46
2.1.9 การใช้ประโยชน์ที่ดิน	2-58
2.2 สถานการณ์สภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำที่เกิดขึ้น	2-62
2.2.1 สาเหตุของการเกิดสภาวะน้ำแล้ง	2-62
2.2.2 สถิติการประสบสภาวะน้ำแล้งและสภาวะความเสียหายที่ผ่านมา	2-63
2.2.3 พื้นที่เสี่ยงเกิดสภาวะน้ำแล้งหรือมีปัญหาคุณภาพน้ำ	2-65
2.3 ปฏิทินการบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้ง	2-71
บทที่ 3 การบูรณาการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	
3.1 ความหมายและประเภทของภัยแล้ง	3-1
3.1.1 ความหมายของภาวะน้ำแล้ง	3-1
3.1.2 ประเภทหรือความรุนแรงของภาวะน้ำแล้งตามสภาพลุ่มน้ำ	3-1
3.2 กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง	3-5
3.2.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย	3-5
3.2.2 กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย	3-17
3.2.3 สรุปกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง	3-62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 การบูรณาการแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง	3-69
3.3.1 การจัดตั้งองค์กรหรือคณะทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง	3-69
3.3.2 โครงสร้างองค์กรบัญชาการ อำนวยการ และปฏิบัติการ	3-70
3.3.3 ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ	3-76
3.3.4 กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ	3-77
3.3.5 ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ	3-79
3.3.6 แนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาด้านน้ำตาม พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำฯ พ.ศ. 2561 และ พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ พ.ศ. 2558	3-82
3.3.7 แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านปริมาณน้ำ	3-83
3.3.8 แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านคุณภาพน้ำ	3-94
3.3.9 แนวทางปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคประชาสังคม	3-103
3.3.10 งบประมาณในการดำเนินงานตามแผนบูรณาการและการดำเนินงานของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ	3-106
บทที่ 4 แผนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561	
4.1 หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน	4-1
4.1.1 หน่วยงานผ็รับผิดชอบหลัก	4-2
4.1.2 หน่วยงานสนับสนุน	4-2
4.2 งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน	4-4
4.3 การเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะน้ำแล้ง	4-10
4.3.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของลุ่มน้ำ	4-10
4.3.2 การจัดสรรลำดับความสำคัญการจัดสรรน้ำ	4-10
4.3.3 เกณฑ์การจัดสรรน้ำ	4-11
4.3.4 การวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำแล้งซ้ำซาก	4-12
4.3.5 สภาพปัญหาและสาเหตุ	4-16
4.3.6 ลักษณะการเกิดภาวะน้ำแล้ง	4-17
4.3.7 สถานีเฝ้าระวังสถานการณ์น้ำ	4-18
4.4 การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ	4-22
4.5 วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่	4-23
4.5.1 การกำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง	4-23
4.5.2 กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง	4-23

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.6 การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ที่เกิดภาวะน้ำแล้ง	4-24
4.6.1 กรณีเกิดภาวะน้ำแล้ง	4-24
4.6.2 กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง	4-25
4.7 การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ	4-25
4.8 การเตรียมความพร้อมในการเผชิญสถานการณี (ก่อนเกิดภัย)	4-30
4.8.1 แนวทางปฏิบัติในการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance)	4-30
4.8.2 แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและลดผลกระทบจากความเสี่ยง (Risk Prevention and Mitigation)	4-31
4.8.3 แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและลดผลกระทบจากความเสี่ยง (Risk Prevention and Mitigation)	4-32
4.8.4 แนวทางปฏิบัติในการยอมรับความเสี่ยง (Risk Acceptance)	4-32
4.8.5 การจัดให้มีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ และแผนปฏิบัติการในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4-33
4.8.6 การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรสาธารณภัย	4-34
4.8.7 การแจ้งเตือนภัย	4-35
4.9 มาตรการป้องกันและลดผลกระทบจากภาวะน้ำแล้ง (ระหว่างเกิดภัย)	4-36
4.9.1 มาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง	4-37
4.9.2 มาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง	4-40
4.10 การเยียวยาฟื้นฟูผู้ประสบภัยเมื่อสิ้นสุดภาวะน้ำแล้ง (หลังเกิดภัย)	4-46
4.10.1 การรายงานข้อมูล	4-46
4.10.2 การประเมินความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือ (Damage and Need Assessment: DANA)	4-46
4.10.3 การใช้เงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน	4-47
4.10.4 การรับบริจาค	4-47
4.10.5 การจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว	4-48
4.11 เกณฑ์การพิจารณาสถานการณ์น้ำ เตือนภัย และบริหารจัดการน้ำแล้ง	4-48
4.11.1 เกณฑ์พิจารณาภาวะน้ำแล้งและพื้นที่ประสบภัย	4-49
4.12 ข้อเสนอแนะเกณฑ์เตือนภัยและแนวทางการบริหารจัดการด้านคุณภาพน้ำ	4-59
4.12.1 เกณฑ์ด้านคุณภาพน้ำ	4-59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.12.2 เกณฑ์ด้านความเค็ม	4-60
บทที่ 5 แนวทางการขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	
5.1 กลไกการขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	5-1
5.1.1 การจัดตั้งองค์กร	5-1
5.1.2 การอำนวยการ	5-1
5.1.3 การปฏิบัติการ	5-2
5.1.4 มาตรการรองรับฤดูแล้ง	5-2
5.2 โครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบ	5-7
5.2.1 ระดับนโยบาย	5-7
5.2.2 ระดับบัญชาการ	5-7
5.2.3 ระดับอำนวยการ	5-8
5.2.4 ระดับปฏิบัติการ	5-10
5.2.5 ระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ	5-11
5.3 แนวทางการขับเคลื่อนแบบบูรณาการ	5-12
5.3.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ	5-12
5.3.2 ระดับการจัดการภาวะน้ำแล้ง	5-15
5.3.3 ความเชื่อมโยงและการประสานการปฏิบัติ	5-16
5.4 เกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจยกระดับสาธารณภัยด้านน้ำ	5-17
5.5 การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	5-19
5.5.1 ลักษณะของแผนปฏิบัติการ	5-19
5.5.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการก่อนฤดูแล้ง	5-19
5.5.3 การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ	5-21
5.5.4 การดำเนินการหลังฤดูแล้ง	5-22
5.6 ปฏิทินการบริหารจดการน้ำฤดูแล้ง	5-23
5.7 แผนการปฏิบัติงานตามแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแล้ง	5-25
5.7.1 แนวทางการแก้ไขปัญหา/บรรเทาในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง	5-25
5.7.2 แผนการบริหารจัดการน้ำและเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง	5-26
5.7.3 การควบคุมการบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน	5-26
5.7.4 ปัญหาและอุปสรรค	5-27

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 6 รูปแบบการรายงานผลและการติดตามประเมินผลสภาวะน้ำแล้ง

6.1 กรณียังไม่เกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ 6-1

6.2 กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ 6-5

6.2.1 กรณีเกิดภัยในระดับภัย 1 และ 2 6-5

6.2.2 กรณีเกิดภัยในระดับภัย 3 6-9

6.2.3 กรณีการรายงานผลรายลุ่มน้ำ 6-10

6.3 การติดตามประเมินผล 6-19

บทที่ 7 บทสรุปผลการศึกษา ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ

7.1 สรุปแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม 7-1

7.1.1 ความเป็นมา 7-1

7.1.2 วัตถุประสงค์ 7-1

7.1.3 สภาพปัญหาด้านภาวะน้ำแล้ง 7-2

7.2 การรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวิน ณ ห้องประชุมปางหมู วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 7-2

7.2.1 กรอบประเด็นดำเนินการถอดบทเรียน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 7-2

7.2.2 ผลการวิเคราะห์ 7-3

7.3 ข้อเสนอสังเกต 7-14

7.3.1 ปัญหาที่ท้าทายในเรื่องการสร้างความรับรู้ 7-14

7.3.2 โอกาสในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูง 7-14

7.4 ข้อเสนอแนะต่อแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวิน จากคณะที่ปรึกษา 7-15

บรรณานุกรม

ภาคผนวก ก เบอร์ติดต่อที่ระบุพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานตามแผน

ภาคผนวก ข การติดต่อสื่อสารและการบูรณาการหน่วยงาน

ภาคผนวก ค พื้นที่ประสบภาวะน้ำแล้ง/คุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ

ภาคผนวก ง บัญชีหมู่บ้าน/ชุมชนเสี่ยงประสบภาวะน้ำแล้งและคุณภาพน้ำ

ภาคผนวก จ แผนการควบคุมและกำหนดปริมาณการใช้น้ำ

ภาคผนวก ฉ แผนงานโครงการที่มีนัยสำคัญต่อการบรรเทาปัญหาภาวะน้ำแล้งในลุ่มน้ำ

ภาคผนวก ช การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็น (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งลุ่มน้ำสาละวิน

สารบัญรูป

		หน้า
รูปที่ 1.3.2-1	ขอบเขตพื้นที่ศึกษาครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน	1-6
รูปที่ 2.1.2-1	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของลุ่มน้ำสาละวินตามภาคการผลิต	2-3
รูปที่ 2.1.3-1	ขอบเขตจังหวัดในลุ่มน้ำสาละวิน	2-9
รูปที่ 2.1.4-1	สภาพภูมิประเทศและลำน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน	2-11
รูปที่ 2.1.4-2	ขอบเขตลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน	2-13
รูปที่ 2.1.5-1	การกระจายปริมาณฝนรายเดือนเฉลี่ยลุ่มน้ำสาละวิน	2-18
รูปที่ 2.1.5-2	การผันแปรของปริมาณฝนรายปีเฉลี่ยลุ่มน้ำสาละวิน	2-18
รูปที่ 2.1.5-3	เส้นชั้นน้ำฝนรายปีเฉลี่ยลุ่มน้ำสาละวิน	2-19
รูปที่ 2.1.5-4	เส้นชั้นน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ยลุ่มน้ำสาละวิน	2-20
รูปที่ 2.1.5-5	การผันแปรของปริมาณฝนที่สถานีวัดน้ำฝน อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-21
รูปที่ 2.1.5-6	การผันแปรของปริมาณฝนที่สถานีวัดน้ำฝน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	2-22
รูปที่ 2.1.5-7	กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยและพื้นที่รับน้ำฝน	2-23
รูปที่ 2.1.5-8	การกระจายปริมาณน้ำท่ารายเดือนเฉลี่ยลุ่มน้ำสาละวิน	2-24
รูปที่ 2.1.5-9	การผันแปรของปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยลุ่มน้ำสาละวิน	2-25
รูปที่ 2.1.5-10	แผนที่แสดงศักยภาพน้ำบาดาลในบริเวณพื้นที่ศึกษา มาตราส่วน 1:100,000	2-26
รูปที่ 2.1.7-1	ตำแหน่งที่ตั้งทะเบียนแหล่งน้ำที่ดำเนินการรวบรวมโดย สทนช. ในลุ่มน้ำสาละวิน	2-35
รูปที่ 2.1.7-2	ตำแหน่งที่ตั้งโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ จากข้อมูลของกรมชลประทาน ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน	2-36
รูปที่ 2.1.7-3	ตำแหน่งแผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในลุ่มน้ำสาละวิน	2-38
รูปที่ 2.1.7-4	ตำแหน่งแผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ของกรมชลประทาน	2-41
รูปที่ 2.1.8-1	แนวทางในการประเมินปริมาณความต้องการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและการท่องเที่ยว	2-49
รูปที่ 2.1.8-2	แนวทางในการประเมินปริมาณความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม	2-54
รูปที่ 2.1.9-1	การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของลุ่มน้ำสาละวิน	2-61
รูปที่ 2.2.4-1	พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งในลุ่มน้ำสาละวิน	2-65
รูปที่ 2.3-1	กรอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง	2-71
รูปที่ 2.3-2	กรอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง	2-72
รูปที่ 3.3.2-1	แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการวิกฤติน้ำระดับเสี่ยงรุนแรง (ระดับ 1)/สาธารณภัยขนาดเล็ก (ระดับ 1)/สาธารณภัยขนาดกลาง (ระดับ 2)	3-73
รูปที่ 3.3.2-2	แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการวิกฤติน้ำระดับรุนแรง (ระดับ 2)/สาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3)	3-74

สารบัญรูป (ต่อ)

		หน้า
รูปที่ 3.3.2-3	แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการวิกฤติน้ำระดับวิกฤติ (ระดับ 3)/สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง	3-74
รูปที่ 3.3.2-3	ความเชื่อมโยงและการประสานงานของหน่วยงานในระดับบัญชาการระดับอำนวยการ ระดับอำนวยการและระดับปฏิบัติการ	3-75
รูปที่ 3.3.9-1	ความเชื่อมโยงและการประสานงานของหน่วยงานในระดับบัญชาการระดับอำนวยการ	3-104
รูปที่ 3.3.9-2	แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการวิกฤติน้ำระดับปกติ ติดตามสถานการณ์ และเฝ้าระวัง/สาธารณภัยขนาดเล็ก (ระดับ 1)/สาธารณภัยขนาดกลาง (ระดับ 2)	3-105
รูปที่ 3.3.9-3	แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการวิกฤติน้ำระดับรุนแรง (หรือคาดว่าจะรุนแรง) (ระดับ 2)/สาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3)	3-105
รูปที่ 3.3.9-4	แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการวิกฤติน้ำระดับวิกฤติ (หรือคาดว่าจะเกิดวิกฤติ)/สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง	3-106
รูปที่ 4.2-1	การใช้จ่ายเงินทดรองราชการกรณีก่อนเกิดภัยหรือคาดว่าจะเกิดภัย และกรณีเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน	4-9
รูปที่ 4.2-2	แหล่งที่มาและวิธีการงบประมาณในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	4-10
รูปที่ 4.7-1	ตัวอย่างโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด	4-28
รูปที่ 4.7-2	ตัวอย่างโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัดตาก	4-29
รูปที่ 4.7-3	ตัวอย่างโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน	4-30
รูปที่ 4.11.1-1	ระดับน้ำบ่งชี้ภาวะภัยแล้งที่สถานีอ้างอิงต่าง ๆ ในลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำสาละวิน	4-56
รูปที่ 4.11.1-2	เกณฑ์เฝ้าระวังน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง	4-58
รูปที่ 5.1.4-1	มาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565/2566	5-2
รูปที่ 5.3.1-1	การจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำที่เพิ่มประสิทธิภาพขึ้นโดย สทนช.	5-13
รูปที่ 5.3.2-1	การเปรียบเทียบระดับการจัดการสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำ ระหว่าง สทนช. และกระทรวงมหาดไทย	5-16
รูปที่ 5.3.3-1	ความเชื่อมโยงและการประสานงานเพื่อจัดการสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำ	5-17
รูปที่ 5.5-1	การเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและแผนเผชิญเหตุภัยแล้งจังหวัด	5-19
รูปที่ 5.6-1	กรอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง	5-23
รูปที่ 5.6-2	กรอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง	5-24
รูปที่ 6.1-1	ตัวอย่างการรายงานผลเพื่อเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุ	6-2
รูปที่ 6.1-2	ตัวอย่างการรายงานผลเพื่อเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุ	6-3

สารบัญรูป (ต่อ)

		หน้า
รูปที่ 6.1-3	ตัวอย่างการรายงานผล กรณียังไม่เกิดภาวะน้ำแล้ง	6-4
รูปที่ 6.2.1-1	ตัวอย่างการรายงานผลกรณีเกิดภาวะน้ำแล้งที่ระดับภัย 1 และ 2	6-6
รูปที่ 6.2.1-2	ตัวอย่างการรายงานผลกรณีเกิดภาวะน้ำแล้งที่ระดับภัย 1 และ 2 (ต่อ)	6-7
รูปที่ 6.2.1-3	ตัวอย่างการรายงานผลกรณีเกิดภาวะน้ำแล้งที่ระดับภัย 1 และ 2 (ต่อ)	6-8
รูปที่ 6.2.2-1	ตัวอย่างการรายงานสถานการณ์น้ำในกรณีภัยระดับ 3	6-9
รูปที่ 6.2.3-1	ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน	6-10
รูปที่ 6.2.3-2	ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)	6-11
รูปที่ 6.2.3-3	ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)	6-12
รูปที่ 6.2.3-4	ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)	6-13
รูปที่ 6.2.3-5	ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)	6-14
รูปที่ 6.2.3-6	ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)	6-15
รูปที่ 6.2.3-7	ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)	6-16
รูปที่ 6.2.3-8	ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)	6-17
รูปที่ 6.2.3-9	ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)	6-18

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1.2-1	ข้อมูลประชากรและประชากรแฝงในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน	2-3
ตารางที่ 2.1.2-2	โครงสร้างทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์มวลรวมของลุ่มน้ำสาละวิน จำแนกตามสาขาการผลิต ปี พ.ศ. 2549 – 2564	2-5
ตารางที่ 2.1.2-3	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าและอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของลุ่มน้ำสาละวินจำแนกตามสาขาการผลิต ปี พ.ศ. 2549 – 2564	2-7
ตารางที่ 2.1.3-1	รายละเอียดของจังหวัดในลุ่มน้ำสาละวิน	2-8
ตารางที่ 2.1.4-1	รายละเอียดของลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน	2-12
ตารางที่ 2.1.5-1	ค่าเฉลี่ยตัวแปรภูมิอากาศหลักของสถานีตรวจอากาศในลุ่มน้ำสาละวิน	2-15
ตารางที่ 2.1.5-2	รายละเอียดสถานีวัดน้ำฝนในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน	2-16
ตารางที่ 2.1.5-3	ปริมาณฝนรายเดือนเฉลี่ยรอบ 30 ปีของลุ่มน้ำสาละวินและลุ่มน้ำสาขา	2-17
ตารางที่ 2.1.5-4	รายละเอียดสถานีวัดน้ำท่าในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน	2-23
ตารางที่ 2.1.5-5	ปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยรอบ 30 ปีของลุ่มน้ำสาละวินและลุ่มน้ำสาขา	2-24
ตารางที่ 2.1.5-6	บ่อบาดาลในลุ่มน้ำสาละวิน	2-27
ตารางที่ 2.1.6-1	สรุปพื้นที่อนุรักษ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า ในลุ่มน้ำสาละวิน	2-28
ตารางที่ 2.1.6-2	การจำแนกชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในลุ่มน้ำสาละวิน	2-31
ตารางที่ 2.1.6-3	พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ ในลุ่มน้ำสาละวิน	2-31
ตารางที่ 2.1.7-1	สรุปข้อมูลรายละเอียดแหล่งน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (สทนช.)	2-33
ตารางที่ 2.1.7-2	โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในปัจจุบันในลุ่มน้ำสาละวิน	2-34
ตารางที่ 2.1.7-3	ประเภทและจำนวนโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในลุ่มน้ำสาละวิน	2-37
ตารางที่ 2.1.7-4	แผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน ของกรมชลประทาน	2-40
ตารางที่ 2.1.7-5	ลักษณะและประเด็นยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำ	2-42
ตารางที่ 2.1.7-6	แผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำภายใต้แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระหว่าง ปีงบประมาณ 2567 – 2570 ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน ของกรมทรัพยากรน้ำ	2-44
ตารางที่ 2.1.8-1	ความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2562	2-48
ตารางที่ 2.1.8-2	ความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2562	2-51
ตารางที่ 2.1.8-3	ความต้องการใช้น้ำตามประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม	2-52
ตารางที่ 2.1.8-4	ความต้องการน้ำเพื่อการอุตสาหกรรมของแต่ละลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน	2-53
ตารางที่ 2.1.8-5	ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตรกรรมของแต่ละลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน	2-55
ตารางที่ 2.1.8-6	สรุปปริมาณความต้องการใช้น้ำทั้งลุ่มน้ำ	2-56
ตารางที่ 2.1.9-1	การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน พ.ศ.2559 และ พ.ศ.2564	2-59

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 2.2.2-1	สถิติหมู่บ้านที่เกิดภัยแล้ง ในลุ่มน้ำสาละวิน (ระหว่างปี พ.ศ.2544 – พ.ศ. 2563)	2-64
ตารางที่ 2.2.3-1	พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งรายลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน	2-66
ตารางที่ 2.2.3-2	พื้นที่แล้งซ้ำซากระดับตำบล จังหวัดแม่ฮ่องสอนปี พ.ศ.2564	2-68
ตารางที่ 2.2.3-3	พื้นแล้งซ้ำซากระดับตำบล จังหวัดตากปี พ.ศ.2564	2-69
ตารางที่ 2.2.3-4	พื้นแล้งซ้ำซากระดับตำบล จังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ.2564	2-70
ตารางที่ 3.1.2-1	การยกระดับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ-ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570	3-2
ตารางที่ 3.1.2-2	เกณฑ์การกำหนดระดับวิกฤติน้ำ	3-4
ตารางที่ 3.1.2-3	เกณฑ์การจัดทำข้อกำหนดภาวะน้ำแล้ง	3-5
ตารางที่ 3.2.3-1	สรุปกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย และหน่วยงานรับผิดชอบ	3-63
ตารางที่ 3.3.2-1	การยกระดับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ-ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570	3-71
ตารางที่ 3.3.2-2	โครงสร้างองค์กรในการบัญชาการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	3-73
ตารางที่ 3.3.5-1	เกณฑ์หรือเงื่อนไขประกอบการพิจารณายกระดับการจัดการวิกฤติน้ำ	3-81
ตารางที่ 3.3.7-1	วิกฤติน้ำเนื่องจากสถาณการณ์น้ำแล้ง (ภัยแล้ง)	3-88
ตารางที่ 4.1-1	หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน	4-4
ตารางที่ 4.3.3-1	เกณฑ์ประกอบการพิจารณาระดับของสถานการณ์น้ำ เมื่อภาวะน้ำแล้ง	4-12
ตารางที่ 4.3.4-1	ภัยแล้งซ้ำซากในรอบ 10 ปี ลุ่มน้ำสาละวินเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2564	4-13
ตารางที่ 4.3.4-2	ภัยแล้งซ้ำซากในรอบ 10 ปี ลุ่มน้ำสาละวินเขตจังหวัดตาก ปี 2564	4-15
ตารางที่ 4.3.4-3	ภัยแล้งซ้ำซากในรอบ 10 ปี ลุ่มน้ำสาละวินเขตจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2564	4-16
ตารางที่ 4.3.7-1	สถานีวัดน้ำฝนในลุ่มน้ำสาละวิน	4-19
ตารางที่ 4.3.7-2	สถานีวัดน้ำฝนของหน่วยงานราชการ	4-21
ตารางที่ 4.4-1	ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขการเผยแพร่ข้อมูลในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน	4-23
ตารางที่ 4.11.1-1	แสดงระดับน้ำบ่งชี้ภาวะภัยแล้งที่สถานีอ้างอิงในลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำสาละวิน	4-51
ตารางที่ 4.11.1-2	ปริมาณฝนสะสมเตือนภัยในพื้นที่ต่าง ๆ ตามเกณฑ์ปัจจุบันของ สทนช.	4-52
ตารางที่ 4.11.1-3	แสดงค่า Flow Duration ที่ร้อยละ 60 70 80 และ 90 ของสถานีอ้างอิง ในแต่ละลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำสาละวิน	4-54
ตารางที่ 4.11.1-4	แสดงค่าปริมาณน้ำบ่งชี้ภาวะภัยแล้งที่สถานีอ้างอิงในลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำสาละวินที่พิจารณาจากความต้องการน้ำด้านท้ายน้ำ	4-55

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.11.1-5	แสดงค่าระดับน้ำบ่งชี้ภาวะภัยแล้งที่สถานีอ้างอิงในลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำสาละวินที่พิจารณาจากความต้องการน้ำด้านท้ายน้ำ	4-56
ตารางที่ 4.11.1-6	เกณฑ์การกำหนดภาวะน้ำแล้ง	4-59
ตารางที่ 4.12.1-1	การจำแนกระดับความรุนแรงของคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำ	4-60
ตารางที่ 4.12.2-1	แสดงเกณฑ์การติดตามเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ ด้านความเค็ม	4-60
ตารางที่ 5.1.4-1	มาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565/2566	5-3
ตารางที่ 5.3.1-1	หน้าที่และอำนาจตามกฎหมายที่สามารถบูรณาการร่วมกันได้เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะน้ำแล้ง	5-14
ตารางที่ 5.4-1	เกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจผลกระทบกับสังคม	5-18
ตารางที่ 7.1.2.1-1	ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน	7-3
ตารางที่ 7.2.2.2-1	ปัญหาและอุปสรรคด้านงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ	7-3
ตารางที่ 7.2.2.3-1	ปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	7-4
ตารางที่ 7.2.2.4-1	ปัญหาและอุปสรรคด้านการเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ	7-8
ตารางที่ 7.2.2.5-1	ปัญหาและอุปสรรคด้านวิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่	7-9
ตารางที่ 7.2.2.6-1	ปัญหาและอุปสรรคด้านการหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง	7-11
ตารางที่ 7.2.2.7-1	ปัญหาและอุปสรรคด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับภัยพิบัติจากน้ำแล้ง	7-12

สัญลักษณ์และคำย่อ

สัญลักษณ์และคำย่อ	ความหมาย
%	เปอร์เซ็นต์
℃	องศาเซลเซียส
AEC	ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
Agri-Map	ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์
Area Based	พื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำแล้ง/ภัยแล้งซ้ำซากหรือปัญหาอื่น ๆ ของทรัพยากรน้ำจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้พื้นที่ที่ประสบปัญหา และความรุนแรงที่เกิดขึ้นลดน้อยลง รวมถึงพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษตามนโยบายของรัฐบาล และพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ โดยที่ N หมายถึง กลุ่มพื้นที่ภาคเหนือ
BOD	ปริมาณออกซิเจนที่จุลินทรีย์ใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ในแหล่งน้ำ
DO	ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำในแหล่งน้ำ
FCB	ปริมาณเชื้อโรคแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์ม
GCP	จุดบังคับภาคพื้นดิน
GISTDA	สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)
GMS	แผนงานพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง
GNSS	ระบบนำทางด้วยดาวเทียม
GSD	ความละเอียดจุดภาพ
NH3-N	ปริมาณไนโตรเจนที่อยู่ในรูปของแอมโมเนียทั้งหมด
N-05	ลุ่มน้ำวังตอนบน
N-06	ลุ่มน้ำวังตอนกลาง
N-07	ลุ่มน้ำวังตอนล่าง
SDGs	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
TCB	ปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด
TDS	ค่าปริมาณสารทั้งหมดที่ละลายน้ำ
WQI	ดัชนีคุณภาพลุ่มน้ำ
กนช.	คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
กนอ.	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
กปภ.	การประปาส่วนภูมิภาค
กปภ.ช	คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ
กปม.	กรมประมง
กพน.	กองทุนพัฒนาน้ำบาดาล
กฟผ.	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

สัญลักษณ์และคำย่อ

สัญลักษณ์และคำย่อ	ความหมาย
กม.	กิโลเมตร
คกก	คณะกรรมการ
คพ.	กรมควบคุมมลพิษ
ครม.	คณะรัฐมนตรี
จ.	จังหวัด
จท.	กรมเจ้าท่า
ชป.	กรมชลประทาน
ซม.	เซนติเมตร
ต.	ตำบล
ทต.	เทศบาลตำบล
ทน.	เทศบาลนคร
ทน.	กรมทรัพยากรน้ำ
ทบ.	กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
ทม.	เทศบาลเมือง
ทรบ.	อาคารท่อระบายน้ำ
ธกส.	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
ปภ.	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
ปม.	กรมป่าไม้
พ.ร.บ.	พระราชบัญญัติ
พพ.	กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน
ยผ.	กรมโยธาธิการและผังเมือง
รทก.	ระดับน้ำทะเลปานกลาง
รฟท.	การรถไฟแห่งประเทศไทย
สกษ.	สถานีตรวจอากาศเกษตร
สชป.	สำนักงานชลประทาน
สตอ.	สถานีตรวจอากาศ
สทนช.	สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
สทอภ.	สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)
สน.	สถานีตำรวจนครบาล
สป.ทส.	สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สปก.	สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
สพฐ.	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สัญลักษณ์และคำย่อ

สัญลักษณ์และคำย่อ	ความหมาย
สศช.	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สสน.	สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)
สอท.	สถานีอุตุนิยมวิทยาอุทก
อจน.	องค์การจัดการน้ำเสีย
อต.	กรมอุตุนิยมวิทยา
อบจ.	องค์การบริหารส่วนจังหวัด
อบต.	องค์การบริหารส่วนตำบล
อส.	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมา

ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 มาตรา 35 (2) คณะกรรมการลุ่มน้ำมีหน้าที่และอำนาจจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม เสนอคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) เพื่อให้ความเห็นชอบ

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้จัดทำ (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม ปี 2563 เสนอต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำทั้ง 25 คณะ (คณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตามมาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561) ในคราวการประชุมคณะกรรมการลุ่มน้ำในเดือนกันยายน 2563 โดยที่ประชุมมีมติเห็นด้วยในหลักการและได้เสนอต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) รับทราบ ในคราวประชุม กนช. ครั้งที่ 4/2563 เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2563 แล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564 ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ.2564 เป็น 22 ลุ่มน้ำ ส่งผลให้ต้องดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการลุ่มน้ำขึ้นใหม่ ต่อมาเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2565 คณะกรรมการลุ่มน้ำได้มีการจัดตั้งสมบูรณ์ทั้ง 22 ลุ่มน้ำ ดังนั้น คณะกรรมการลุ่มน้ำจึงจำเป็นต้องจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมขึ้น ให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 แล้วให้เสนอต่อ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ

1.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย การประเมินสถานการณ์ ทิศทางการพัฒนา สภาพปัญหา ข้อมูลแหล่งน้ำปัจจุบัน ความต้องการใช้น้ำ และศักยภาพการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำสาละวิน

2) เพื่อทบทวน และกำหนดเป้าหมายของแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำสาละวิน (ปรับปรุงช่วงที่ 1) ปี 2566-2580 ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (ปรับปรุงช่วงที่ 1 พ.ศ.2566–2580)

3) เพื่อสรุป และเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนเป้าหมายของแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน ให้บรรลุเป้าหมาย

1.3 ขอบเขตการดำเนินการ

การศึกษาเพื่อจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวิน คณะที่ปรึกษาได้ดำเนินการศึกษาทบทวนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 ดังต่อไปนี้

1.3.1 แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 หมวดที่ 5 “ภาวะน้ำท่วมน้ำแล้ง”ได้กำหนดรายละเอียดออกเป็น 4 ส่วน อยู่ในมาตราที่ 56 ถึง มาตราที่ 72 ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 “การใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบทางน้ำตามผังน้ำ” ส่วนที่ 2 “การป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง” ส่วนที่ 3 “การป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม” และส่วนที่ 4 “อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม” และมีมาตราอื่นที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ดังนี้

มาตรา 4 “ภาวะน้ำแล้ง” หมายความว่า สภาวะที่ปริมาณน้ำ ปริมาณการไหลของน้ำหรือระดับน้ำลดลงอย่างต่อเนื่อง จนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคน สัตว์ และพืช ที่อยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

มาตรา 61 ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้จัดทำเป็นแผนเพื่อเตรียมการรองรับ <u>กรณีปกติ</u> ซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้งในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งเป็นประจำ <u>กรณีรุนแรง</u> ที่มีน้ำแล้งเกิดขึ้นอย่างรุนแรง โดยในการจัดทำแผนต้องพิจารณาถึงสภาพแวดล้อม ผังน้ำ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่นั้นประกอบด้วย แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

1) หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน
2) งบประมาณที่ใช้ในการด้านเนินการ
3) การจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง
4) การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ
5) วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่
6) การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง
7) การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำแล้ง

ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ให้มีการบูรณาการร่วมกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในเขตลุ่มน้ำตามความเหมาะสม

จึงกำหนดให้ดำเนินการอย่างน้อยต้องประกอบด้วยต่อไปนี้

1) ศึกษา ทบทวนรายงานการศึกษาในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีรายละเอียด (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งปี พ.ศ.2563 (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นผู้จัดทำ) เป็นอย่างน้อย และพิจารณาทบทวนรายงานการศึกษาเพิ่มเติมดังนี้

– (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งปี พ.ศ.2565 (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นผู้จัดทำ)
– โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

– โครงการจัดทำผังน้ำ

– โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA)

– โครงการศึกษาแนวทางปฏิบัติงานการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง น้ำท่วม และการดำเนินงานของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

– ข้อมูลหน่วยงานระดับพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

2) รวบรวม ทบทวนข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อใช้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง อย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังนี้

– ข้อมูลสภาพลุ่มน้ำ ได้แก่ ที่ตั้งและอาณาเขต ประชากร เขตการปกครอง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ลักษณะทางอุตุ-อุทกวิทยา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ฯลฯ

– สถานการณ์ภัยแล้งที่เกิดขึ้น เช่น สาเหตุของการเกิดภัยแล้ง สภาพความเสียหายจากสภาวะน้ำแล้ง สถิติการประสบภัยแล้งที่ผ่านมาและพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง เป็นต้น

3) ศึกษา รวบรวมการบูรณาการตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเชื่อมโยงกฎหมาย ข้อกำหนด ข้อบัญญัติต่าง ๆ รวมถึงแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งอย่างบูรณาการ อย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังนี้

– ความหมายและประเภทของการเกิดภาวะน้ำแล้ง ได้แก่ ความหมายของภาวะน้ำแล้ง ประเภทหรือความรุนแรงของการเกิดภาวะน้ำแล้งตามสภาพของลุ่มน้ำ

– กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย

– การบูรณาการการแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง ได้แก่ การจัดตั้งองค์กรหรือคณะทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง (ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ฯลฯ) แนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาด้านน้ำตาม พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำฯ พ.ศ.2561 และ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ พ.ศ.2564-2570 แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านปริมาณและคุณภาพน้ำ แนวทางปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาน้ำแล้ง

4) ศึกษา ทบทวน จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง องค์ประกอบต้องครบถ้วนตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 เป็นอย่างน้อย ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงสภาพแวดล้อม ผังน้ำ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่นั้น เพื่อไม่ก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทางน้ำ หรือกระแสน้ำ หรือกีดขวางการไหลของน้ำในระบบทางน้ำ โดยต้องมีรายละเอียดดังนี้

– หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน ดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนเกิด ระหว่างเกิด และหลังเกิดภาวะน้ำแล้ง

– งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ ระบุงบประมาณ แหล่งที่มาของงบประมาณที่สามารถนำมาใช้ดำเนินการในแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง

– การจัดเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง เช่น พื้นที่เสี่ยงน้ำแล้ง (กรณีมีการศึกษาจัดทำผังน้ำ) ข้อมูลบ่งชี้การเกิดภาวะน้ำแล้งและตำแหน่งสถานีตรวจวัดข้อมูล (น้ำฝน น้ำท่า น้ำในอ่างเก็บน้ำ) ข้อมูลบ่งชี้สถานการณ์ แนวโน้มคุณภาพน้ำ ตำแหน่งสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำ พารามิเตอร์คุณภาพน้ำที่มีปัญหา สาเหตุและเกณฑ์การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ

– การบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากภาวะน้ำแล้ง เช่น ประสานและบูรณาการข้อมูล โดยร่วมกับกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการลุ่มน้ำในเขตลุ่มน้ำ และหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุนตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งในเขตลุ่มน้ำ การประเมินความเสี่ยง จัดทำมาตรการป้องกันและลดผลกระทบ เตรียมความพร้อมในการเผชิญสถานการณ์ และเยียวยาผู้ประสบภัยจากภาวะน้ำแล้ง แนวทางส่งเสริม สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน ประชาชน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากภาวะน้ำแล้ง ทั้งนี้ที่ปรึกษาต้องกำหนดพื้นที่เสี่ยงสูงหรืออาจเกิดผลกระทบรุนแรงโดยต้องเสนอแนวทางและกระบวนการบริหารจัดการน้ำแล้ง ในกรณีฉุกเฉินที่มีภาวะน้ำแล้งเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงผลกระทบของลุ่มน้ำข้างเคียง

– การจัดทำระบบเตือนภัยภาวะน้ำแล้ง การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการลุ่มน้ำในเขตลุ่มน้ำใกล้เคียงที่มีผลหรือส่งผลกระทบ หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุนตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งในเขตลุ่มน้ำ เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับภาวะน้ำแล้งที่อาจเกิดขึ้นทั้งกรณีปกติและกรณีฉุกเฉินที่มีภาวะน้ำแล้งเกิดขึ้นในเขตลุ่มน้ำ

– การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ เช่น การแจ้งหรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย ได้รับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาวะน้ำแล้งอย่างถูกต้อง เพียงพอ และเหมาะสม

– วิธีการระบายน้ำที่รวดเร็วและถูกต้องตามหลักวิชาการให้น้ำระบายไปตามแนวทางที่กำหนดเช่น เส้นทางการไหลของน้ำ ผังน้ำในส่วนที่เกี่ยวกับภาวะน้ำท่วม(กรณีมีการศึกษาจัดทำผังน้ำ) ระยะเวลาการเดินทางของน้ำ เกณฑ์พิจารณาภาวะน้ำแล้งและพื้นที่ประสบภัย เกณฑ์ทั่วไปและขอบเขตที่ใช้ประกาศพื้นที่เตือนภัย เกณฑ์การเตือนภัยที่เสนอโดยโครงการจัดทำผังน้ำ(ถ้ามี) แนวทางบริหารจัดการองค์ประกอบที่ใช้ในการบรรเทาภาวะน้ำแล้ง

– วิธีการกักเก็บน้ำเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ เช่น การกักเก็บน้ำไว้ในแก้มลิง แหล่งน้ำ และอ่างเก็บน้ำ การกักเก็บน้ำในลำน้ำโดยใช้องค์ประกอบในการบริหารจัดการน้ำ เช่น ฝาย ประตูระบายน้ำ การกักน้ำในพื้นที่ที่บางส่วนอาจเป็นกรรมสิทธิ์ของประชาชน เช่น พื้นที่ลุ่มต่ำ พื้นที่เกษตรที่เกิดน้ำท่วมซ้ำซาก (ถ้ามี) รวมทั้งพิจารณาค่าชดเชยจากการใช้พื้นที่ในการบริหารจัดการน้ำ ตามกฎหมายรองของ พรบ.ทรัพยากรน้ำ

– การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับภัยพิบัติจากภาวะน้ำแล้ง ตั้งแต่ก่อนเกิด ระหว่างเกิด และหลังเกิดภาวะน้ำแล้ง

5) รวบรวม ทบทวนแนวทางการขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนฯดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติได้ อย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังนี้

– กลไกการขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ได้แก่ การจัดตั้งองค์กร การอำนวยการ การปฏิบัติการ โครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบ (ระดับนโยบาย ระดับบัญชาการ ระดับอำนวยการ ระดับปฏิบัติการ ระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ)

– แนวทางการขับเคลื่อนแบบบูรณาการ ได้แก่ (การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ ระดับการจัดการภาวะน้ำแล้ง ความเชื่อมโยงและการประสานการปฏิบัติ)

– การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ได้แก่ ลักษณะของแผนปฏิบัติการ การจัดทำแผนปฏิบัติการก่อนฤดูฝน การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ การดำเนินการหลังฤดูฝน

6) รวบรวม ทบทวนรูปแบบการรายงานผล การติดตามและประเมินผล เพื่อให้การรายงาน การติดตามและประเมินผลตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งมีประสิทธิภาพสูงสุด

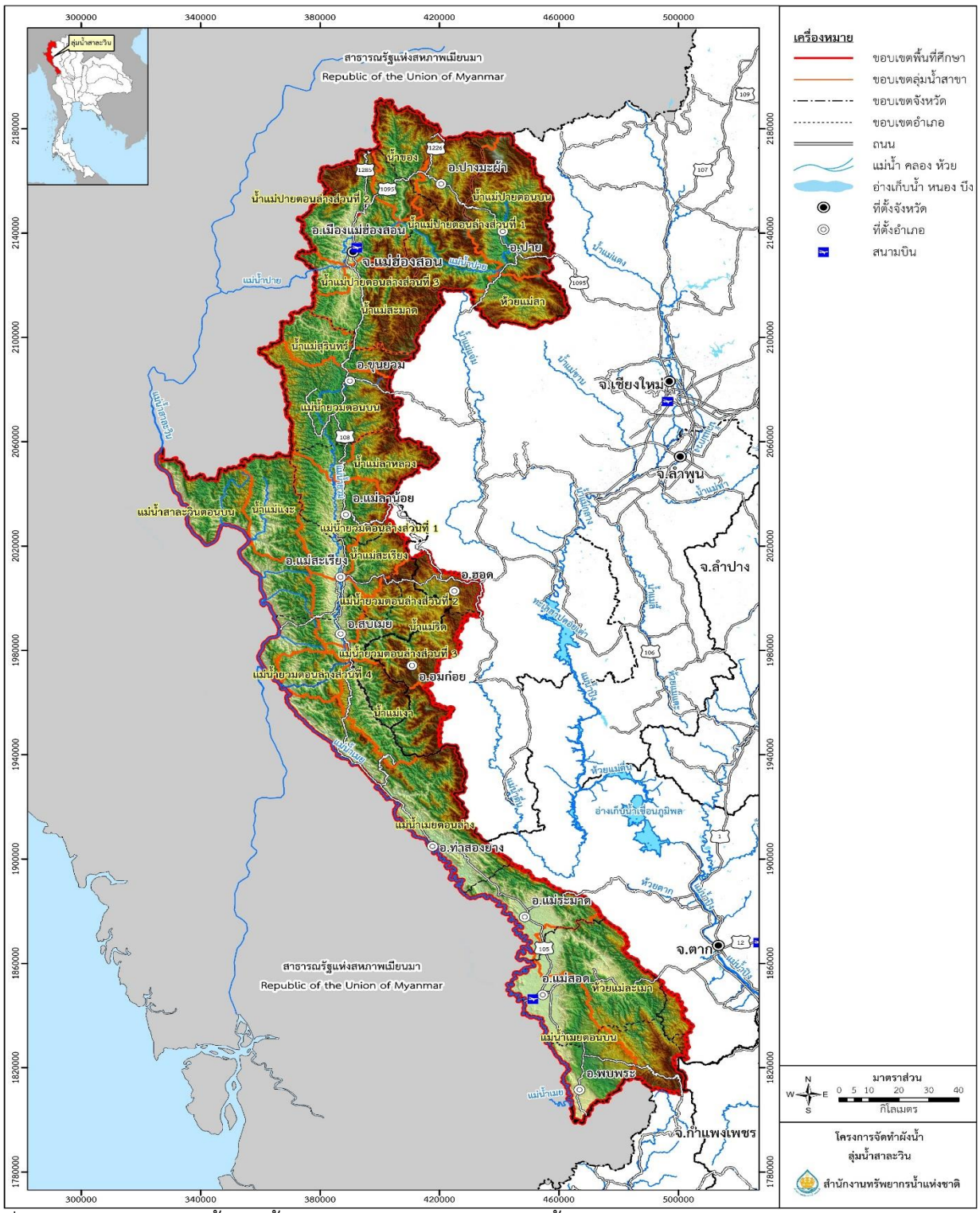
7) ภาคผนวก ซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ได้แก่ เบอร์ติดต่อที่ระบุพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานตามแผน การติดต่อสื่อสารและการบูรณาการหน่วยงาน พื้นที่ประสบภัยน้ำท่วมในลุ่มน้ำ บัญชีหมู่บ้าน/ชุมชนเสี่ยงประสบภัยภาวะน้ำแล้ง บัญชีพื้นที่หนีภัย (ปภ. จังหวัด) แผนการจัดการระบายน้ำเมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง เกณฑ์เตือนภัยและพื้นที่เสี่ยงภัยภาวะน้ำแล้ง บัญชีอุปกรณ์เครื่องมือที่เกี่ยวข้อง แผนและขั้นตอนการอพยพ (ปภ. จังหวัด) แผนงานโครงการที่มีนัยสำคัญต่อการบรรเทาปัญหาภาวะน้ำแล้งในลุ่มน้ำ

<u>การมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็น</u>

จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในเขตลุ่มน้ำ ให้จัดรับฟังความคิดเห็น จำนวน 1 ครั้ง ไม่น้อยกว่า 40 คน

1.3.2 ขอบเขตพื้นที่จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

พื้นที่ครอบคลุมลุ่มน้ำสาละวิน ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2562 อนุมัติหลักการร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำสาละวินลุ่ม พ.ศ. 2564 มีขอบเขตพื้นที่ลุ่มน้ำดังนี้

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 1.3.2-1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษาครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

บทที่ 2
ข้อมูลลุ่มน้ำสาละวิน

2.1 สภาพทั่วไปของลุ่มน้ำ

2.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ลุ่มน้ำสาละวินตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาหิมาลัย ในพื้นที่แคว้นทิเบต ขนาดพื้นที่ลุ่มน้ำ 19,105.59 ตารางกิโลเมตร หรือ 11,941,213 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน และบางส่วนของจังหวัดตากและจังหวัดเชียงใหม่ลักษณะลุ่มน้ำวางตัวตามแนวทิศเหนือ – ใต้

ทิศเหนือ	ติดกับ	เขตแดนไทย - พม่า
ทิศใต้	ติดกับ	รัฐ Karen ของประเทศพม่า และอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
ทิศตะวันออก	ติดกับ	จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดกับ	รัฐ Kayah และ Karen ของประเทศพม่า

ลุ่มน้ำสาละวินมีลุ่มน้ำสาขาทั้งสิ้น 22 ลุ่มน้ำสาขา และลำน้ำสายหลัก ได้แก่ แม่น้ำปายซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาแดนลาว แม่น้ำเมยซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขากั้นเขตแดนไทย – พม่า แม่น้ำยวมซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาแดนลาวที่ อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน ลำน้ำสาขาของแม่น้ำยวมได้แก่ แม่น้ำปอน น้ำแม่ละหลวง

2.1.2 ประชากร เศรษฐกิจและสังคม

1) ประชากร

ข้อมูลประชากรและครัวเรือน รวบรวมจากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2565 โดยการนำข้อมูลประชากรรายตำบลมาคูณกับสัดส่วนพื้นที่ตำบลในลุ่มน้ำ ซึ่งลุ่มน้ำสาละวินครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ใน 3 จังหวัด 15 อำเภอ 76 ตำบล มีประชากรรวมทั้งสิ้น 721,322 คน สามารถสรุปจำนวนประชากรจำแนกในระดับ อปท. พบว่าพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินมี อปท. ทั้งหมด 87 แห่ง จำแนกเฉพาะที่เป็นเขตเทศบาลมีจำนวนรวม 13 แห่ง มีประชากรรวมในเขตเทศบาลคิดเป็น 16.09% ของประชากรทั้งหมดของลุ่มน้ำสาละวิน ประกอบไปด้วย

- เทศบาลนคร 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครแม่สอด มีจำนวนประชากร 41,668 คน นับเป็นอปท. ที่มีประชากรมากที่สุดในลุ่มน้ำสาละวิน
- เทศบาลเมือง 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน มีจำนวนประชากร 7,058 คน
- เทศบาลตำบล 11 แห่ง จำแนกตามจำนวนประชากรประกอบด้วย เทศบาลตำบลท่าสายลวด มีประชากร 24,588 คน มากเป็นอันดับ 3 ของลุ่มน้ำ กลุ่มที่มีประชากรอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 คน มีจำนวน 3 แห่ง ประชากรรวม 18,613 คน ได้แก่ เทศบาลตำบลแม่จะเรา เทศบาลตำบลแม่กุ และเทศบาลตำบลพบพระ กลุ่มที่มีประชากรน้อยกว่า 5,000 คน มีจำนวน 7 แห่ง ประชากรรวม 24,135 คน ได้แก่ เทศบาลตำบลบ่อหลวง เทศบาลตำบลขุนยวม เทศบาลตำบลปาย เทศบาล ตำบลแม่สะเรียง เทศบาลตำบลแม่ลาน้อย เทศบาลตำบลแม่ระมาด และเทศบาลตำบลแม่ต้าน

ที่เหลือเป็นประชากรที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในลุ่มน้ำสาละวินมีจำนวน74 แห่ง มีประชากรรวมในเขต อบต. คิดเป็น 83.91% ของประชากรทั้งหมดของลุ่มน้ำสาละวิน จำแนกตามกลุ่มจำนวนประชากรได้ดังนี้

- กลุ่มที่มีประชากรอยู่ระหว่าง 20,001-25,000 คน มีจำนวน 3 แห่ง รวมประชากร 66,988 คน (คิดเป็นร้อยละ9.29 ของประชากรทั้งลุ่มน้ำ) ได้แก่ อบต.คีรีราษฎร์ (24,614 คน) อบต.แม่สอง (21,719 คน) และอบต.ปางหมู (20,655 คน)
- กลุ่มที่มีประชากรอยู่ระหว่าง 15,001-20,000 คน มีจำนวน 7 แห่ง รวมประชากร 121,808 คน (คิดเป็นร้อยละ 16.89 ของประชากรทั้งลุ่มน้ำ) ได้แก่ อบต.แม่หละ อบต.แม่อุสุ อบต.แม่ปะ อบต.มหาวัน อบต.พบพระ อบต.ช่องแคบ และอบต.รวมไทยพัฒนา
- กลุ่มที่มีประชากรอยู่ระหว่าง 10,001-15,000 คน มีจำนวน 11 แห่ง รวมประชากร 133,266 คน (คิดเป็นร้อยละ 18.48 ของประชากรทั้งลุ่มน้ำ) ได้แก่ อบต.นาเกียน อบต.ผาบ่อง อบต.บ้านกาศ อบต.แม่ยวม อบต.แม่สามแลบ อบต.ขะเนจื้อ อบต.ท่าสองยาง อบต.แม่ต้าน อบต.แม่กาษา อบต.ท่าสายลวด และอบต.วาเล่ย์
- กลุ่มที่มีประชากรอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 คน มีจำนวน 26 แห่ง รวมประชากร 187,421 คน (คิดเป็นร้อยละ 25.98 ของประชากรทั้งลุ่มน้ำ) ได้แก่ อบต.บ่อสลี อบต.แม่หลอง อบต.ห้วยโป่ง อบต.หมอกจำแป่ อบต.ห้วยผา อบต.เวียงใต้ อบต.แม่นาเติง อบต.แม่สะเรียงอบต.แม่คง อบต.แม่เหาะอบต.แม่ลาน้อย อบต.แม่ลาหลวง อบต.สบเมย อบต.แม่คะตวน อบต.กองก๋อย อบต.แม่สวด อบต.สบป่อง อบต.แม่ระมาด อบต.แม่จะเรา อบต.พระธาตุ อบต.แม่วะหลวง อบต.แม่กุ อบต.พะวอ อบต.แม่ตาว อบต.ด่านแม่ละเมา และอบต.พระธาตุผาแดง
- กลุ่มที่มีประชากรน้อยกว่า 5,000 คน มีจำนวน 27 แห่ง รวมประชากร 95,778 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.28 ของประชากรทั้งลุ่มน้ำ) ได้แก่ อบต.อมก๋อย อบต.ห้วยปูลิง อบต.ขุนยวม อบต.แม่เงา อบต.เมืองปอน อบต.แม่ยวมน้อย อบต.แม่กิ๊ อบต.แม่อูคอ อบต.เวียงเหนือ อบต.แม่ฮี้ อบต.ทุ่งยาว อบต.เมืองแปง อบต.โป่งสา อบต.เสาหิน อบต.ป่าแป๋ อบต.ท่าผาปุ้ม อบต.แม่โถ อบต.ห้วยห้อม อบต.แม่นาจาง อบต.สันติคีรี อบต.ขุนแม่ลาน้อย อบต.ป่าโปง อบต.ปางมะผ้า อบต.ถ้ำลอด อบต.นาปู่ป้อม อบต.แม่ท้อ และอบต.เชียงทอง

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้จัดทำข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะ ในปี 2565 พบว่าประชากรแฝงของจังหวัดในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน ซึ่งหมายถึงประชากรซึ่งเป็นผู้ที่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน ประชากรกลุ่มนี้ จะเข้ามาทั้งในลักษณะเข้ามาทำงาน/ มาหางานทำ/ มาเรียน/ ศึกษา/ มาเป็นแม่บ้าน และอื่น ๆ รวมทั้งแรงงานต่างด้าวโดยไม่มีการแจ้งย้าย สรุปดัง **ตารางที่ 2.1.2-1** ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1.2-1 ข้อมูลประชากรและประชากรแฝงในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

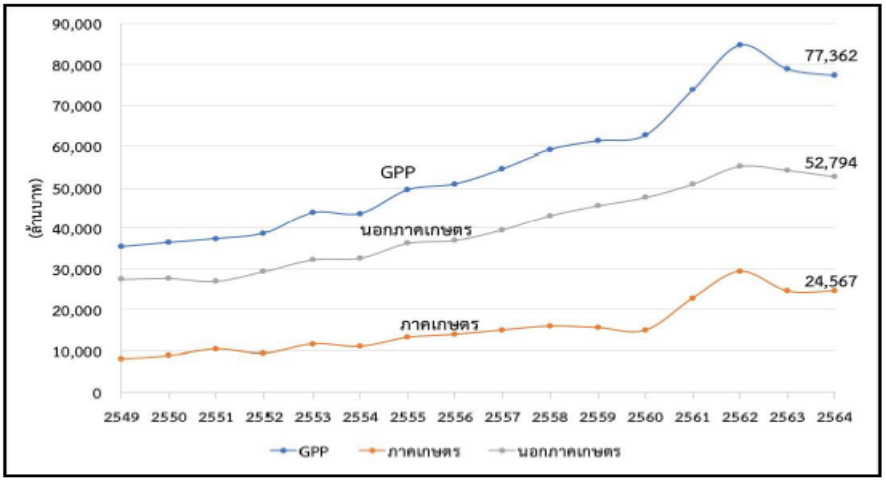
จังหวัด	จำนวนประชากร รวมทั้งจังหวัด (ปี2565)			% ประชากรแฝง เทียบกับประชากรรวม	
	ตามทะเบียนราษฎ์	แฝงกลางคืน	แฝงกลางวัน	แฝง กลางคืน	แฝง กลางวัน
จังหวัดเชียงใหม่	1,792,474	119,251	411	6.65	0.02
จังหวัดแม่ฮ่องสอน	286,786	3,692	419	1.29	0.15
จังหวัดตาก	684,140	48,902	49	7.15	0.01

ที่มา: ข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะปี พ.ศ. 2565 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ)

2) เศรษฐกิจและสังคม

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลักษณะทางเศรษฐกิจของลุ่มน้ำสาละวินโดยรวมพิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ปี พ.ศ. 2564 โดยประกอบด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ครอบคลุม 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดตาก คือ มีมูลค่าเท่ากับ 77,362 ล้านบาท โดยมีอัตราการขยายตัวระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2564 เฉลี่ยร้อยละ 2.35 (ไม่รวมจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากมีเพียง 2 อำเภอ คือ อำเภอฮอด และอำเภออมก๋อย ในกรณีที่รวมทั้งผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเชียงใหม่ทั้งจังหวัดมีมูลค่าสูงถึง 239,749 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 76 ของลุ่มน้ำ ในขณะที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีมูลค่า 15,798 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5 ของลุ่มน้ำ และจังหวัดตาก มีมูลค่า 61,564 ล้านบาท บาท คิดเป็นร้อยละ 19 ของลุ่มน้ำ) เมื่อพิจารณาการผลิตในรายสาขาของลุ่มน้ำ มูลค่าส่วนใหญ่อยู่นอกภาคเกษตร โดยในปี พ.ศ. 2564 มีมูลค่าที่ 52,795 ล้านบาท ส่วนในภาคเกษตรจะมีมูลค่า 24,567 ล้านบาท

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของลุ่มน้ำสาละวิน ในระยะ 15 ปีที่ผ่านมา สาขาที่มีบทบาทสำคัญประกอบด้วย เกษตรกรรม การป่าไม้ การประมง อุตสาหกรรม การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ และการศึกษา โดยในปี พ.ศ. 2564 มีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมเป็นร้อยละ 31.76, 14.72, 14.33 และ 7.41 ตามลำดับ

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2564

รูปที่ 2.1.2-1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของลุ่มน้ำสาละวิน ตามภาคการผลิต

1. ภาคการเกษตร

จากข้อมูลมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของลุ่มน้ำสาละวิน พ.ศ. 2564 พบว่า มีมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคการเกษตรที่ 24,567 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 31.76 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของลุ่มน้ำสาละวิน เป็นภาคการผลิตที่มีสัดส่วนเป็นอันดับที่ 1 เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ยังคงมีอาชีพเกษตรกรรม โดยพืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อย กระเทียม และพืชผักสวนครัวต่าง ๆ รวมทั้งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่น้ำจืด เลี้ยงโคพื้นเมือง และโคพันธุ์เนื้อ

2. นอกภาคการเกษตร

- สาขาอุตสาหกรรม เมื่อพิจารณาในรายสาขาการผลิต พบว่า การผลิตอุตสาหกรรมเป็นสาขาที่มีสัดส่วนภาคการผลิตสูงเป็นอันดับที่ 2 ของสาขาการผลิตนอกภาคเกษตร คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.72 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมลุ่มน้ำ โดยในปี พ.ศ. 2564 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับ 11,388 ล้านบาท เนื่องจากพื้นที่ลุ่มน้ำติดกับประเทศเพื่อนบ้าน และจังหวัดตากได้รับการส่งเสริมให้เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งมีการกำหนดบทบาทของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก เป็น “ศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าระหว่างประเทศ/เครือข่ายอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น”

- สาขาการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ เมื่อพิจารณาในรายสาขาการผลิต พบว่า การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ เป็นสาขาที่มีสัดส่วนภาคการผลิตเป็นอันดับที่ 3 ของสาขาการผลิตนอกภาคเกษตร คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.33 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของลุ่มน้ำสาละวิน โดยในปี พ.ศ. 2564 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับ 11,088 ล้านบาท เนื่องจากมีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีมูลค่าการค้าชายแดนที่สูง

- สาขาการศึกษาในปี พ.ศ. 2564 การบริหารราชการ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับ 5,730 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.41 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งลุ่มน้ำ

ตารางที่ 2.1.2-2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์มวลรวมของลุ่มน้ำสาละวิน จำแนกตามสาขาการผลิต ปี พ.ศ. 2549 – 2564

สาขาการผลิต	ปี พ.ศ. 2549		ปี พ.ศ. 2554		ปี พ.ศ. 2559		ปี พ.ศ. 2564	
	GPP (ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)	GPP (ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)	GPP (ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)	GPP (ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)
เกษตรกรรม การป่าไม้และการประมง	7,969	22.50	11,028	25.23	15,611	25.49	24,567	31.76
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	4,224	11.92	1,739	3.98	2,010	3.28	538	0.70
อุตสาหกรรม	4,291	12.11	6,849	15.67	9,023	14.73	11,388	14.72
ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบการปรับอากาศ	697	1.97	950	2.17	1,269	2.07	1,296	1.67
การจัดหาน้ำ การจัดการน้ำเสียและของเสียรวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	95	0.27	135	0.31	232	0.38	291	0.38
การก่อสร้าง	2,034	5.74	2,486	5.69	2,669	4.36	3,410	4.41
การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์	3,604	10.17	4,975	11.38	9,264	15.13	11,088	14.33
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	609	1.72	762	1.74	1,302	2.13	2,143	2.77
โรงแรมและภัตตาคาร	226	0.64	288	0.66	479	0.78	256	0.33
ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	447	1.26	511	1.17	656	1.07	832	1.08
กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	1,185	3.35	1,811	4.14	3,302	5.39	3,654	4.72
กิจกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	1,670	4.71	1,607	3.68	2,035	3.32	2,944	3.80
กิจกรรมวิชาชีพ วิทยาศาสตร์และกิจกรรมทางวิชาการ	6	0.02	7	0.02	14	0.02	25	0.03
กิจกรรมการบริหารและบริการสนับสนุน	227	0.64	341	0.78	211	0.34	76	0.10
การบริหารราชการการป้องกันประเทศและการประกันสังคมภาคบังคับ	3,865	10.91	4,312	9.86	4,868	7.95	5,568	7.20

ตารางที่ 2.1.2-2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์มวลรวมของลุ่มน้ำสาละวิน จำแนกตามสาขาการผลิต ปี พ.ศ. 2549 – 2564 (ต่อ)

สาขาการผลิต	ปี พ.ศ. 2549		ปี พ.ศ. 2554		ปี พ.ศ. 2559		ปี พ.ศ. 2564	
	GPP (ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)	GPP (ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)	GPP (ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)	GPP (ล้านบาท)	สัดส่วน (ร้อยละ)
การศึกษา	2,775	7.83	3,940	9.01	5,466	8.93	5,730	7.41
กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	1,018	2.87	1,378	3.15	1,994	3.26	2,603	3.36
ศิลปะ ความบันเทิงและนันทนาการ	134	0.38	107	0.25	164	0.27	279	0.36
กิจกรรมการบริการด้านอื่น ๆ	346	0.98	486	1.11	665	1.09	673	0.87
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (ผลรวมส่วนย่อย)	35,423	100.00	43,714	100.00	61,234	100.00	77,362	100.00

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2564 ในโครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2566)

การเปลี่ยนแปลงและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของลุ่มน้ำสาละวิน ประกอบด้วย การวิเคราะห์อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ 3 ช่วงเวลา (พ.ศ. 2549 – 2554 พ.ศ. 2554 – 2559 และ พ.ศ. 2559-2564) ในสาขาการผลิตย่อย 19 สาขา โดยพบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมของลุ่มน้ำสาละวินมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 41,939 ล้านบาท จากปี พ.ศ. 2549 – 2564 มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 5.35 ต่อปี แสดงดัง**ตารางที่ 2.1.2-3**

ช่วงปี พ.ศ. 2549-2554 พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมของลุ่มน้ำสาละวินมีมูลค่าเพิ่มขึ้น โดยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น 8,291 ล้านบาท อัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 4.30 ต่อปี โดยสาขาการผลิตย่อยที่มีการขยายตัวสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) อุตสาหกรรม มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 9.80 ต่อปี 2) กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 8.86 ต่อปี และ 3) กิจกรรมการบริหารและบริการสนับสนุน มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 8.47 ต่อปี

ตารางที่ 2.1.2-3 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าและอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของลุ่มน้ำสาละวินจำแนกตามสาขาการผลิต ปี พ.ศ. 2549 – 2564

สาขาการผลิต	อัตราการเติบโต (ร้อยละต่อปี)			
	ช่วงปี พ.ศ. 2549-2554	ช่วงปี พ.ศ. 2554-2559	ช่วงปี พ.ศ. 2559-2564	ช่วงปี พ.ศ. 2549-2564
เกษตรกรรม การป่าไม้และการประมง	6.71	7.20	9.49	7.79
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	-16.27	2.94	-23.17	-12.84
อุตสาหกรรม	9.80	5.67	4.77	6.72
ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบการปรับอากาศ	6.38	5.97	0.41	4.22
การจัดหาน้ำ การจัดการน้ำเสียและของเสียรวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง	7.43	11.39	4.66	7.79
การก่อสร้าง	4.10	1.43	5.02	3.50
การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์	6.66	13.24	3.66	7.78
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	4.58	11.31	10.48	8.75
โรงแรมและภัตตาคาร	4.92	10.75	-11.76	0.84
ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	2.73	5.13	4.86	4.23
กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	8.86	12.76	2.05	7.79
กิจกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	-0.77	4.83	7.67	3.85
กิจกรรมวิชาชีพ วิทยาศาสตร์และกิจกรรมทางวิชาการ	3.61	14.89	13.13	10.43
กิจกรรมการบริหารและบริการสนับสนุน	8.47	-9.14	-18.50	-7.05
การบริหารราชการ การป้องกันประเทศและการประกันสังคมภาคบังคับ	2.21	2.46	2.72	2.46
การศึกษา	7.27	6.76	0.95	4.95
กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	6.24	7.67	5.47	6.46
ศิลปะ ความบันเทิงและนันทนาการ	-4.33	8.77	11.27	5.01
กิจกรรมการบริการด้านอื่น ๆ	7.01	6.48	0.25	4.53
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (ผลรวมส่วนย่อย)	**4.30**	**6.97**	**4.79**	**5.35**

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2564, ในโครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2566)

2.1.3 เขตการปกครอง

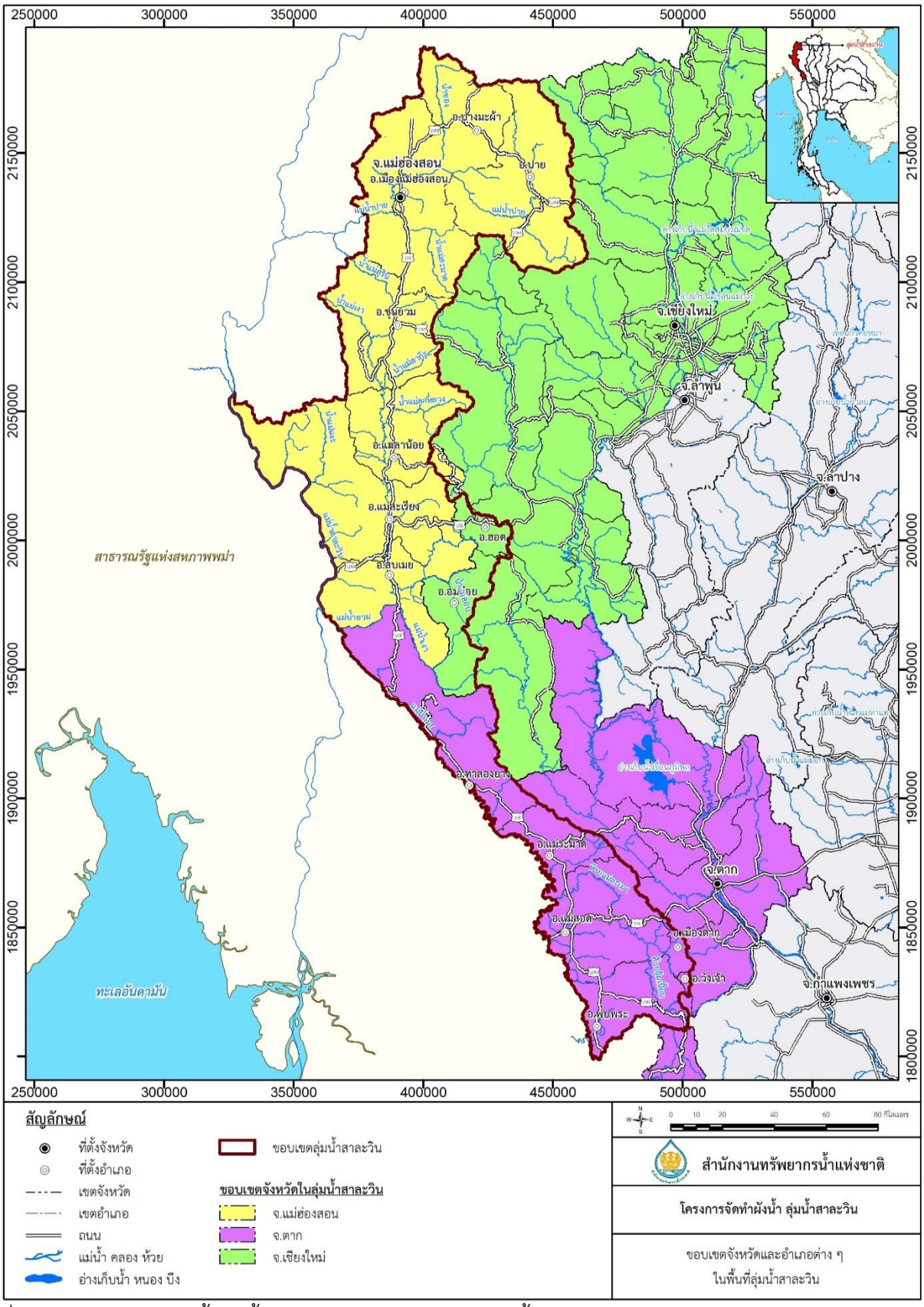
ลุ่มน้ำสาละวิน มีขอบเขตการปกครองอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และจังหวัดตาก โดยมีรายละเอียดดัง**ตารางที่ 2.1.3-1** รายละเอียดของจังหวัดในลุ่มน้ำสาละวิน และแผนที่ขอบเขตจังหวัดในลุ่มน้ำสาละวินดังรายละเอียดใน**รูป 2.1.3-1**

ตารางที่ 2.1.3-1 รายละเอียดของจังหวัดในลุ่มน้ำสาละวิน

จังหวัด	พื้นที่จังหวัด (ตร.กม.)	พื้นที่ในเขตลุ่มน้ำ (ตร.กม.)	พื้นที่ในเขตลุ่มน้ำ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่จังหวัด	ร้อยละของพื้นที่ลุ่มน้ำ
เชียงใหม่	22,188.84	1,118.24	698,900	5.04	5.85
แม่ฮ่องสอน	12,769.07	12,658.05	7,911,284	99.13	66.25
ตาก	17,310.61	5,329.15	3,330,721	30.79	27.89
รวม		**19,105.53**	**11,940,959**		**100.00**

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ (ลุ่มน้ำสาละวิน) (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2563)

ลุ่มน้ำสาละวินครอบคลุมเขตการปกครองทั้งหมดของ 7 อำเภอ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอขุนยวม อำเภอปาย อำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอสบเมย และอำเภอปางมะผ้า ครอบคลุม 6 อำเภอ ของจังหวัดตาก ได้แก่ อำเภอเมืองตาก อำเภอวังเจ้า อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอแม่สอด และอำเภอพบพระ และครอบคลุม 2 อำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ อำเภอฮอด และอำเภออมก๋อย

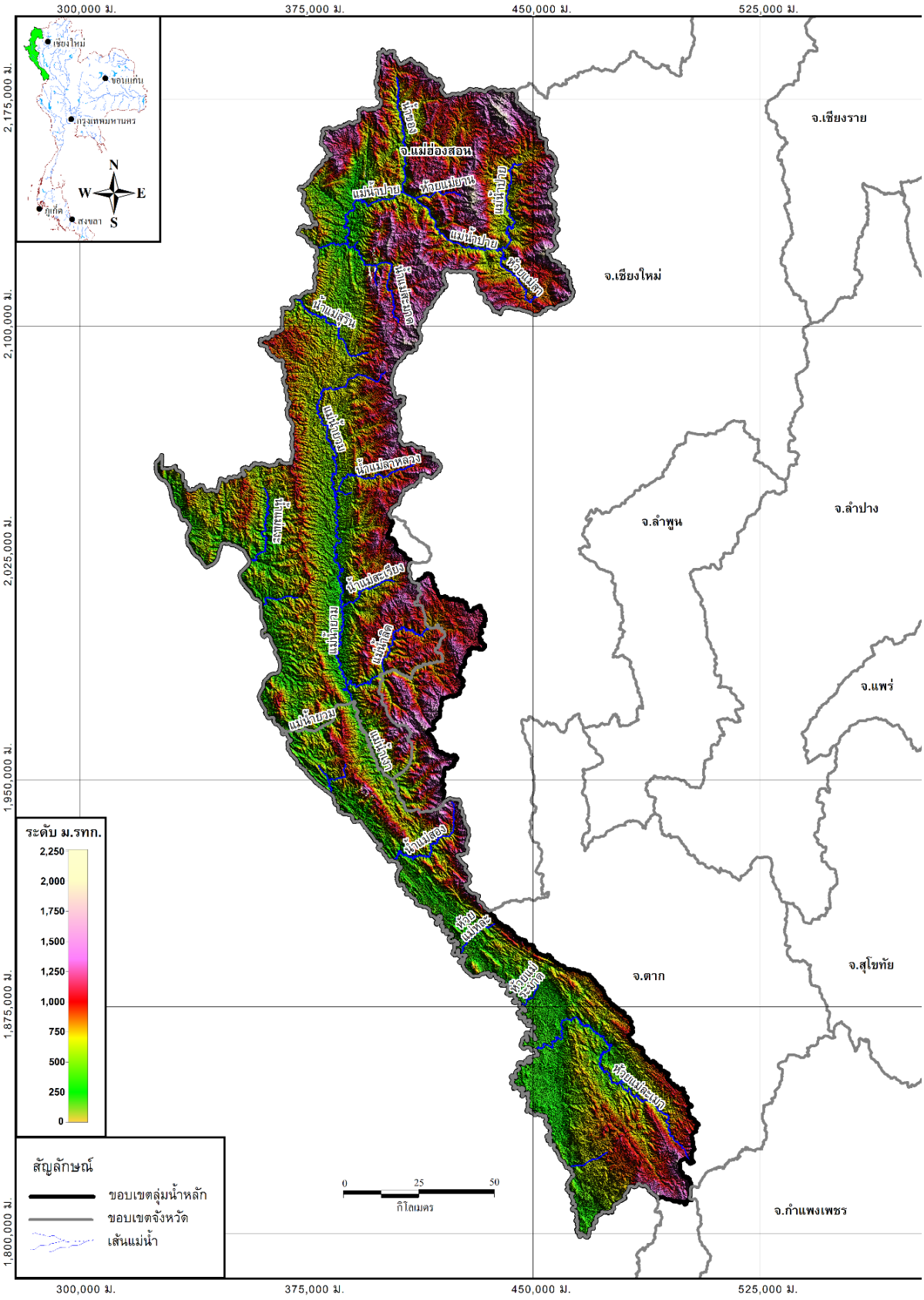
ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 2.1.3-1 ขอบเขตจังหวัดในลุ่มน้ำสาละวิน

2.1.4 ลักษณะภูมิประเทศ

ลุ่มน้ำสาละวินเป็นแม่น้ำนานาชาติ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงชัน คดเคี้ยว ซึ่งมีแนวต่อเนื่องมาจากเทือกเขาหิมาลัย ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของลำน้ำสาขาต่าง ๆ ที่มีลักษณะแคบและยาวตามซอกเขามีความต่างระดับมากจากบริเวณปากแม่น้ำซึ่งมีความสูงประมาณ 200 ม.รทก. จนถึงดอยแม่ยามีความสูง 2,005 ม.รทก. ระยะทางจากทิศเหนือในเขตอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ไปทางทิศใต้จนสุดเขตลุ่มน้ำในเขตอำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีระยะทางประมาณ 400 กิโลเมตร จากลักษณะภูมิประเทศที่ซับซ้อนนี้ ก่อให้เกิดลุ่มน้ำย่อยที่มีความแตกต่างกันทั้งลักษณะลุ่มน้ำ และทิศทางการไหลของแม่น้ำสายหลัก เช่น แม่น้ำปายไหลในแนวทิศตะวันออก-ตะวันตก แม่น้ำยวมไหลตามแนวทิศเหนือ-ใต้ และตะวันออก-ตะวันตก ก่อนบรรจบกับน้ำเมยซึ่งไหลในแนวทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปทิศตะวันตกเฉียงเหนือ แล้วจึงไหลมาบรรจบกับแม่น้ำสาละวินซึ่งไหลมาจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้

ลุ่มน้ำสาละวินมีลุ่มน้ำสาขาทั้งสิ้น 22 ลุ่มน้ำสาขา และลำน้ำสายหลัก ได้แก่ แม่น้ำปายซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาแดนลาว แม่น้ำเมยซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขากั้นเขตแดนไทย – พม่า แม่น้ำยวมซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาแดนลาวที่ อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน ลำน้ำสาขาของแม่น้ำยวมได้แก่ แม่น้ำปอน น้ำแม่ละหลวง แสดงได้ดัง**รูปที่ 2.1.4-1**

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 2.1.4-1 สภาพภูมิประเทศและลำน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน

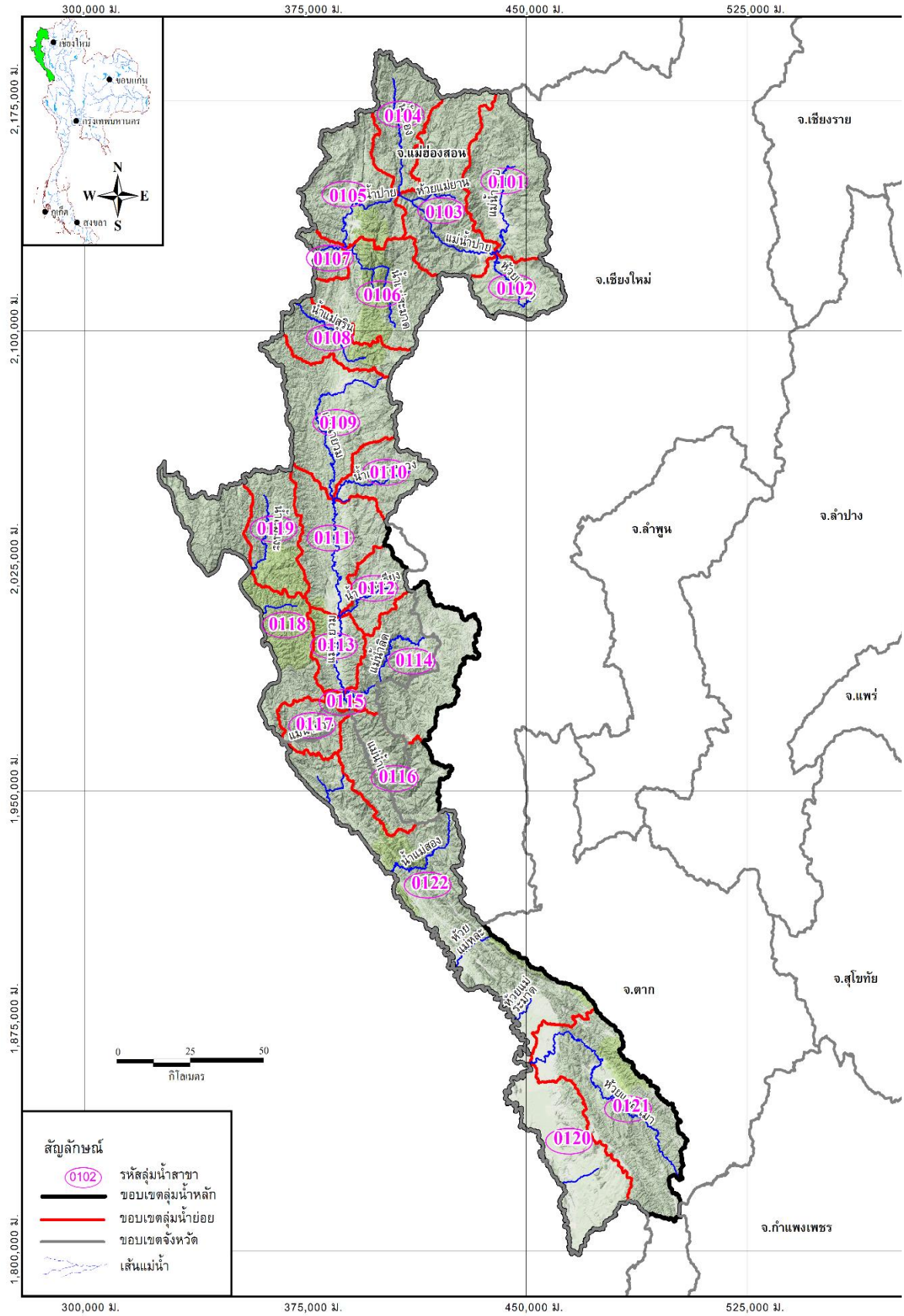
2) ระบบลุ่มน้ำ

การแบ่งลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวินได้กำหนดตามผลการศึกษาของโครงการศึกษาทบทวนการแบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและผลกระทบจากการแบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2562 ซึ่งในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินแบ่งเป็น 22 ลุ่มน้ำสาขา คือ น้ำแม่ปายตอนบน ห้วยแม่สา น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 1 น้ำของ น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 2 น้ำแม่สะมาด น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 3 น้ำแม่สุรินทร์ แม่น้ำยวมตอนบน น้ำแม่ลาหลวง แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1 น้ำแม่สะเรียง แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2 น้ำแม่ริด แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 3 น้ำแม่เงา แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 4 แม่น้ำสาละวินตอนบน น้ำแม่แงะ แม่น้ำเมยตอนบน ห้วยแม่ละเมา และแม่น้ำเมยตอนล่าง รายละเอียดของแต่ละลุ่มน้ำสาขาแสดงได้ดัง**ตารางที่ 2.1.4-1** ขอบเขตลุ่มน้ำสาขาและแผนผังระบบลุ่มน้ำแสดงได้ดัง**รูปที่ 2.1.4-2**

ตารางที่ 2.1.4-1 รายละเอียดของลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน

รหัสลุ่มน้ำ	ลุ่มน้ำสาขา	พื้นที่ลุ่มน้ำ		ร้อยละของพื้นที่	ครอบคลุมพื้นที่บางส่วน	
		ตารางกิโลเมตร	ไร่	ลุ่มน้ำหลัก	อำเภอ	จังหวัด
0101	น้ำแม่ปายตอนบน	1,149.36	718,349.96	6.02	ปาย	แม่ฮ่องสอน
0102	ห้วยแม่สา	486.61	304,130.36	2.55	ปาย	แม่ฮ่องสอน
0103	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 1	1,223.90	764,936.21	6.41	เมืองแม่ฮ่องสอน, ปาย, ปางมะผ้า	แม่ฮ่องสอน
0104	น้ำของ	684.22	427,634.77	3.58	เมืองแม่ฮ่องสอน, ปางมะผ้า	แม่ฮ่องสอน
0105	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 2	984.50	615,312.94	5.15	เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน
0106	น้ำแม่สะมาด	1,013.79	633,616.94	5.31	เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน
0107	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 3	161.82	101,138.50	0.85	เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน
0108	น้ำแม่สุรินทร์	529.46	330,915.09	2.77	ขุนยวม	แม่ฮ่องสอน
0109	แม่น้ำยวมตอนบน	1,229.83	768,641.57	6.44	แม่ลาน้อย ขุนยวม	แม่ฮ่องสอน
0110	น้ำแม่ลาหลวง	478.63	299,143.09	2.51	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน
0111	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1	905.60	566,000.68	4.74	แม่สะเรียง, แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน
0112	น้ำแม่สะเรียง	382.28	238,923.39	2.00	แม่สะเรียง, แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน
0113	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2	387.45	242,154.46	2.03	แม่สะเรียง, สบเมย	แม่ฮ่องสอน
0114	น้ำแม่ริด	1,369.12	855,699.81	7.17	แม่สะเรียง, สบเมย	แม่ฮ่องสอน
					ฮอด, อมก๋อย	เชียงใหม่
0115	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 3	50.48	31,552.14	0.26	สบเมย	แม่ฮ่องสอน
0116	น้ำแม่เงา	936.29	585,179.92	4.90	สบเมย	แม่ฮ่องสอน
					ท่าสองยาง	ตาก
					อมก๋อย	เชียงใหม่
0117	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 4	341.40	213,373.74	1.79	สบเมย	แม่ฮ่องสอน
					ท่าสองยาง	ตาก
0118	แม่น้ำสาละวินตอนบน	1,236.60	772,874.69	6.47	แม่สะเรียง, สบเมย	แม่ฮ่องสอน
0119	น้ำแม่แงะ	658.22	411,387.52	3.45	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน
0120	แม่น้ำเมยตอนบน	1,105.14	690,710.49	5.78	แม่สอด, พบพระ	ตาก
0121	ห้วยแม่ละเมา	1,635.55	1,022,216.10	8.56	แม่สอด, พบพระ, เมืองตาก, แม่ระมาด, วังเจ้	ตาก
0122	แม่น้ำเมยตอนล่าง	2,155.37	1,347,104.39	11.28	ท่าสองยาง, แม่ระมาด	ตาก
รวม		**19,105.59**	**11,940,996.75**	**100.00**		

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 2.1.4-2 ขอบเขตลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน

2.1.5 ลักษณะทางอุตุ-อุทกวิทยา

1) สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศและอุณหภูมิเฉลี่ยต่อปี 24.8 องศาเซลเซียส สูงสุด 28.4 องศาเซลเซียส ต่ำสุด 20.7 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ เฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 77.4 สูงสุด ร้อยละ 87.0 ต่ำสุด ร้อยละ 61.5 ปริมาณการระเหย เฉลี่ยทั้งปี 1382.8 มิลลิเมตร

พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินสภาพภูมิอากาศทั่วไปอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนั้นแล้วในแต่ละปีจะได้รับอิทธิพลจากพายุดีเปรสชั่น ซึ่งพัดมาจากทะเลจีนใต้ในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน ทำให้พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินมีฝนตกชุกตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม จากข้อมูลภูมิอากาศที่สถานีตรวจวัดอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สาละวิน จำนวน 4 สถานี คือ สถานีจังหวัดแม่ฮ่องสอน สถานีแม่สะเรียง สถานีแม่สอด และสถานี สกษ.ดอยมูเซอ สถิติข้อมูลช่วงปี 30 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2560 แสดงการผันแปรรายเดือนของตัวแปรภูมิอากาศสถานีทั้ง 4 สถานี โดยมีตัวแปรภูมิอากาศที่สำคัญ ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม เมฆปกคลุม และปริมาณการระเหย สรุปได้ดัง **ตารางที่ 2.1.5-1**

ตารางที่ 2.1.5-1 ค่าเฉลี่ยตัวแปรภูมิอากาศหลักของสถานีตรวจอากาศในลุ่มน้ำสาละวิน

สถานีตรวจวัดสภาพภูมิอากาศ	ตัวแปรภูมิอากาศ	ค่าเฉลี่ยรายปี	ช่วงพิสัยของค่าเฉลี่ยรายเดือน	ค่าเฉลี่ยสูงสุดรายเดือน	ค่าเฉลี่ยต่ำสุดรายเดือน
จังหวัดแม่ฮ่องสอน	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)	25.9	20.7 (ม.ค.) - 30.3 (เม.ย.)	38.9 (เม.ย.)	14.2 (ม.ค.)
	ความชื้นสัมพัทธ์ (เปอร์เซ็นต์)	74.7	56.0 (เม.ย.) - 84.0 (ส.ค.)	96.0 (ม.ค.)	29.0 (มี.ค.)
	เมฆปกคลุม (0-10 อ๊อกต้า)	4.6	1.0 (ก.พ.) - 8.5 (ก.ค.)		
	ความเร็วลม (นอต)	0.5	0.3 (พ.ย.) - 0.9 (เม.ย.)	49.0 (ต.ค.)	
	ปริมาณการระเหยจากถาด (มิลลิเมตร)	1,355.6	65.6 (ธ.ค.) - 178.6 (เม.ย.)		
	ปริมาณฝน (มิลลิเมตร)	1,311.6	6.7 (ก.พ.) - 242.5 (ส.ค.)		
แม่สะเรียง	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)	25.5	20.6 (ม.ค.) - 29.4 (เม.ย.)	38.0 (เม.ย.)	13.8 (ก.พ.)
	ความชื้นสัมพัทธ์ (เปอร์เซ็นต์)	77.8	63.0 (มี.ค.) - 86.0 (ก.ค.)	96.0 (ม.ค.)	30.0 (มี.ค.)
	เมฆปกคลุม (0-10 อ๊อกต้า)	5.3	1.1 (ก.พ.) - 8.9 (ส.ค.)		
	ความเร็วลม (นอต)	0.3	0.1 (ม.ค.) - 0.6 (เม.ย.)	41.0 (ก.ค.)	
	ปริมาณการระเหยจากถาด (มิลลิเมตร)	1,286.1	81.4 (ธ.ค.) - 170.7 (เม.ย.)		
	ปริมาณฝน (มิลลิเมตร)	1,168.5	4.5 (ม.ค.) - 221.9 (ส.ค.)		
แม่สอด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)	25.9	22.7 (ธ.ค.) - 29.2 (เม.ย.)	37.0 (เม.ย.)	15.7 (ม.ค.)
	ความชื้นสัมพัทธ์ (เปอร์เซ็นต์)	75.7	61.0 (มี.ค.) - 87.0 (ส.ค.)	96.0 (ส.ค.)	35.0 (ก.พ.)
	เมฆปกคลุม (0-10 อ๊อกต้า)	5.3	2.0 (ก.พ.) - 9.0 (ส.ค.)		
	ความเร็วลม (นอต)	1.4	0.9 (ม.ค.) - 2.3 (เม.ย.)	47.0 (เม.ย.)	
	ปริมาณการระเหยจากถาด (มิลลิเมตร)	1,554.8	95.1 (ส.ค.) - 198.0 (เม.ย.)		
	ปริมาณฝน (มิลลิเมตร)	1,490.4	6.7 (ม.ค.) - 361.2 (ก.ค.)		
สกษ.ดอยมูเซอ	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)	21.9	18.7 (ม.ค.) - 24.8 (เม.ย.)	31.4 (เม.ย.)	12.6 (ม.ค.)
	ความชื้นสัมพัทธ์ (เปอร์เซ็นต์)	81.4	66.0 (มี.ค.) - 91.0 (ก.ค.)	97.0 (ก.ค.)	40.0 (มี.ค.)
	เมฆปกคลุม (0-10 อ๊อกต้า)	5.1	2.0 (ก.พ.) - 8.8 (ส.ค.)		
	ความเร็วลม (นอต)	3.4	2.4 (ก.พ.) - 5.3 (ก.ค.)	45.0 (ก.ค.)	
	ปริมาณการระเหยจากถาด (มิลลิเมตร)	1,334.5	87.1 (ธ.ค.) - 157.8 (มี.ค.)		
	ปริมาณฝน (มิลลิเมตร)	1,475.1	5.3 (ธ.ค.) - 249.5 (ส.ค.)		

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

2) ปริมาณน้ำฝน

จากการรวบรวมข้อมูลปริมาณฝนของสถานีวัดน้ำฝนในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 40 สถานี เป็นสถานีของกรมอุตุนิยมวิทยา 10 สถานี กรมชลประทาน 3 สถานี และกรมทรัพยากรน้ำ 27 สถานีดัง แสดงปริมาณฝนรายปีเฉลี่ย สูงสุด ต่ำสุด และจำนวนวันฝนตกรายปีเฉลี่ยของแต่ละสถานีใน**ตารางที่ 2.1.5-2** และปริมาณฝนในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินจากวิธีแฟคเตอร์ธีเอสเสน ดังแสดงปริมาณฝนรายเดือนเฉลี่ยในรอบ 30 ปี ของลุ่มน้ำสาละวินและลุ่มน้ำสาขาไว้ใน**ตารางที่ 2.1.5-3** พบว่า ลุ่มน้ำสาละวินมีปริมาณฝนเฉลี่ยเท่ากับ 1,383.42 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำฝนสวนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม คิดเป็นร้อยละ 91 ของปริมาณฝนรายปีเฉลี่ย โดยเดือนที่มีฝนตกสูงสุดได้แก่เดือนสิงหาคม มีปริมาณฝนเฉลี่ยสูงสุด 1,919.70 มิลลิเมตร และลุ่มน้ำสาขาห้วยแม่สา มีปริมาณน้ำฝนรายปีเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 1,028.17 มิลลิเมตร ใน

ขณะเดียวกันยังสามารถแสดงกราฟการกระจายปริมาณฝนรายเดือนเฉลี่ยไว้ใน**รูปที่ 2.1.5-1** และกราฟการผันแปรปริมาณฝนเฉลี่ยรายปี จำนวน 30 ปี ของลุ่มน้ำสาละวิน ซึ่งมีค่าผันแปรอยู่ระหว่าง678 – 1,766 มิลลิเมตรต่อปี แสดงไว้ใน**รูปที่ 2.1.5-2** รวมถึงแสดงเส้นชั้นน้ำฝนรายปีและรายเดือนเฉลี่ยไว้ใน**รูปที่ 2.1.5-3** เส้นชั้นน้ำฝนรายเดือนเฉี่ยลุ่มน้ำสาละวินแสดงใน**รูปที่ 2.1.5-3**

ตารางที่ 2.1.5-2 รายละเอียดสถานีวัดน้ำฝนในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

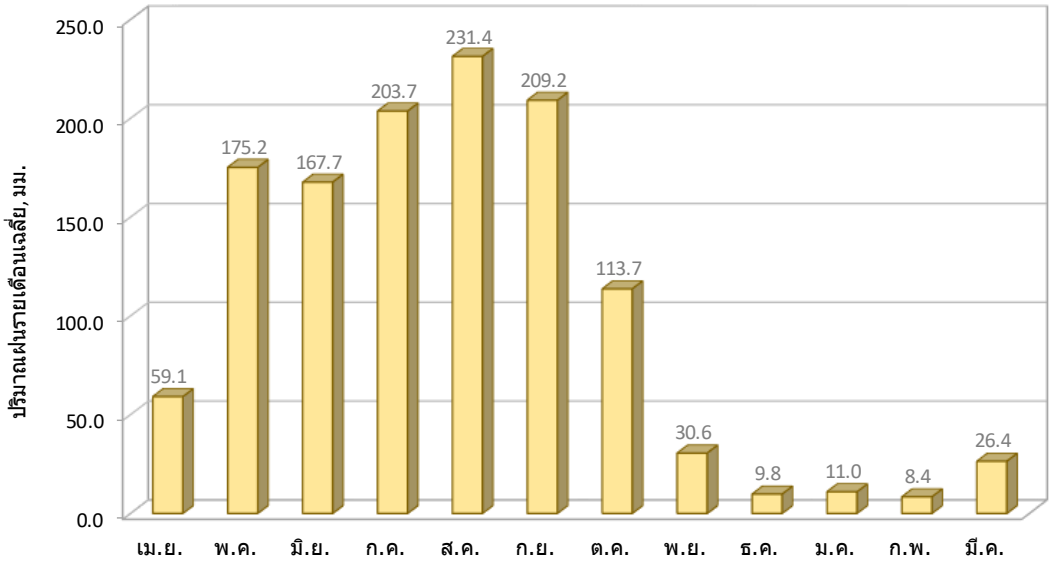
ลำดับที่	รหัสสถานี	ชื่อสถานี	จังหวัด	ตำแหน่ง		ช่วงปีสถิติข้อมูล (พ.ศ.)	จำนวนปีที่มีข้อมูล	ปริมาณฝนรายปี (มม.)			จำนวนวันที่ฝนตกรายปีเฉลี่ย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
				ละติจูด	ลองจิจูด			เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด		
1	300201	สทอ.แม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	19-17-53	97-58-05	2463-2565	95/103	1,248.29	1,727.90	818.40	115	อต.
2	300202	สทอ.แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18-09-24	97-56-05	2464-2565	82/102	1,169.55	2,912.70	683.80	124	อต.
3	300001	อ.ขุนยวม	แม่ฮ่องสอน	18-49-45	97-56-22	2465-2565	74/101	1,174.55	1,889.40	432.30	85	อต.
4	300002	อ.ปาย	แม่ฮ่องสอน	19-21-29	98-26-32	2464-2565	65/102	1,010.32	2,644.20	339.10	73	อต.
5	300003	อ.แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18-22-45	97-56-13	2513-2563	36/51	1,250.99	2,259.80	735.70	106	อต.
6	300004	สถานีทดลองข้าวไร่และธัญพืช อ.ปางมะผ้า	แม่ฮ่องสอน	19-32-29	98-12-39	2529-2565	29/37	1,323.51	1,680.20	997.80	97	อต.
7	376202	สทอ.แม่สอด	ตาก	16-42-43	98-34-44	2464-2565	81/102	1,461.45	2,864.00	677.20	126	อต.
8	376002	อ.แม่ระมาด	ตาก	16-58-50	98-31-14	2464-2565	72/102	1,589.62	3,112.70	746.20	103	อต.
9	376004	อ.ท่าสองยาง	ตาก	17-13-28	98-13-41	2510-2564	40/55	2,097.68	3,495.30	550.80	116	อต.
10	376012	อ.พบพระ	ตาก	16-22-28	98-41-07	2529-2565	25/37	1,434.10	2,850.20	804.50	121	อต.
11	200111	บ้านท่าโป่งแดง (SW.5A) อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	19-16-10	97-56-55	2529-2565	37/37	1,252.95	1,578.90	718.40	129	ชป.
12	630181	บ้านแม่ละเมา (SW.6) อ.แม่สอด	ตาก	16-45-44	98-45-14	2520-2565	44/46	1,195.02	1,781.20	710.30	127	ชป.
13	630233	สกษ.ดอยมูเซอ อ.เมือง	ตาก	16-45-00	98-56-00	2534-2565	30/32	1,528.39	2,565.60	975.40	150	ชป.
14	010101	แม่น้ำตาละวินที่บ้านแม่สามแลบ	แม่ฮ่องสอน	17-58-48	97-44-24	2514-2562	43/49	1,422.13	1,881.60	851.00	120	ทน
15	010201	น้ำแม่ปายที่บ้านบางคอง อ.ปาย	แม่ฮ่องสอน	19-24-00	98-27-12	2529-2563	33/35	1,045.83	1,520.40	812.30	124	ทน
16	010202	น้ำแม่ของที่บ้านแม่นะ อ.ปาย	แม่ฮ่องสอน	19-26-00	98-24-00	2529-2562	32/34	1,225.00	1,760.40	638.00	132	ทน
17	010401	น้ำแม่ของที่บ้านแม่สุยะ อ.ปางมะผ้า	แม่ฮ่องสอน	19-32-06	98-07-00	2529-2562	32/34	1,300.08	1,747.40	803.60	90	ทน
18	010501	น้ำแม่ปายที่บ้านปางหมู อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	19-21-30	97-57-54	2509-2552	33/44	1,288.91	1,833.00	759.60	121	ทน
19	010503	น้ำแม่ปายที่สบแม่สะมาด อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	19-14-00	97-56-00	2526-2562	36/37	1,323.34	1,758.90	860.70	122	ทน
20	010504	น้ำแม่ปายที่ ที่ตั้งเขื่อน (บ้านแปง) อ.ปาย	แม่ฮ่องสอน	19-13-23	98-21-57	2513-2563	45/51	1,028.17	1,420.90	675.70	115	ทน
21	010901	น้ำแม่ลาหลวงที่แม่ลาหลวง อ.แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18-32-12	97-57-12	2510-2562	52/53	1,289.65	1,667.40	870.80	123	ทน
22	011001	น้ำแม่ยวมที่บ้านสบหาร อ.แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18-12-12	97-56-00	2509-2550	38/42	1,160.74	1,562.30	745.10	131	ทน
23	011002	น้ำแม่ยวมที่บ้านท่าเรือผาแล อ.สบเมย	แม่ฮ่องสอน	17-53-24	97-54-48	2512-2553	35/42	1,627.65	2,390.10	991.70	126	ทน
24	011104	ศูนย์สำรวจอุทกวิทยาแม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18-10-47	97-59-14	2537-2563	26/27	1,284.11	1,674.90	755.70	136	ทน
25	011701	ห้วยแม่ละเมาที่บ้านแม่ละเมา อ.แม่สอด	ตาก	16-48-36	98-45-36	2515-2556	40/42	1,299.77	1,865.50	637.50	129	ทน
26	011801	น้ำแม่อุสุที่บ้านพอหบอท่าได้ (บ้านแม่อุสุ)	ตาก	17-34-06	97-54-54	2513-2563	47/50	3,302.54	4,826.00	1,991.10	154	ทน
27	011802	แม่น้ำเมยที่แม่ระมาด อ.แม่ระมาด	ตาก	16-58-24	98-28-42	2514-2563	43/50	1,459.72	2,075.00	781.10	136	ทน
28	011803	น้ำแม่ต้านที่บ้านแคพะทอพะ อ.ท่าสองยาง	ตาก	17-15-48	98-14-24	2524-2551	26/28	1,954.40	3,045.30	1,101.10	94	ทน
29	011804	น้ำแม่อุสุที่บ้านพอหบอท่าได้ (บ้านแม่อุสุ) อ.ท่าสองยาง	ตาก	17-20-48	98-12-30	2529-2551	21/23	2,339.89	3,315.80	1,257.20	121	ทน
30	011805	น้ำแม่ละเราที่บ้านตีนธาตุ อ.แม่ระมาด	ตาก	16-58-54	98-39-30	2530-2562	30/33	1,406.42	2,533.50	523.00	104	ทน
31	63082	ดอยมูเซอ	-	หาตำแหน่งไม่เจอ		2504-2538	30/35	1,558.85	2,734.10	1,015.70	125	อต.
32	63215	บ้านแม่ระเมิง อ.ท่าสองยาง	ตาก	17-31-09	98-05-53	2529-2536	7/8	2,866.56	3,203.70	2,259.40	141	อต.
33	63225	บ้านแม่สลิดหลวง อ.ท่าสองยาง	ตาก	17-26-25	98-03-40	2529-2536	7/8	2,867.05	3,493.10	1,846.20	145	อต.
34	63235	ห้วยแม่ละเมา บ้านใกกไก่ อ.แม่สอด	ตาก	16-55-17	98-37-45	2534-2554	17/21	1,505.06	2,201.60	903.70	158	อต.
35	20074	บ้านแม่สวด อ.แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	17-56-51	97-56-28	2526-2538	12/13	1,204.17	1,403.60	756.20	131	อต.
36	20080	โครงการน้ำยวม อ.แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18-11-00	97-55-44	2527-2530	3/4	956.71	1,268.20	771.90	130	อต.
37	20095	บ้านแม่เงา อ.สบเมย	แม่ฮ่องสอน	17-52-05	97-57-56	2527-2543	12/17	1,480.73	2,030.20	1,044.60	159	อต.
38	20105	บ้านวังดิน อ.แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18-23-11	97-54-47	2527-2529	2/3	1,330.38	1,626.40	1,080.60	116	อต.
39	20121	แม่สะเรียง (Sw.9) อ.แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18-09-51	97-57-18	2529-2531	3/3	907.70	1,041.40	748.30	119	อต.
40	20145	บ้านกองก๋อย อ.แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	17-51-22	97-58-01	2535-2537	3/3	998.77	1,127.00	846.80	117	อต.

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2566

ตารางที่ 2.1.5-3 ปริมาณฝนรายเดือนเฉลี่ยรอบ 30 ปีของลุ่มน้ำสาละวินและลุ่มน้ำสาขา

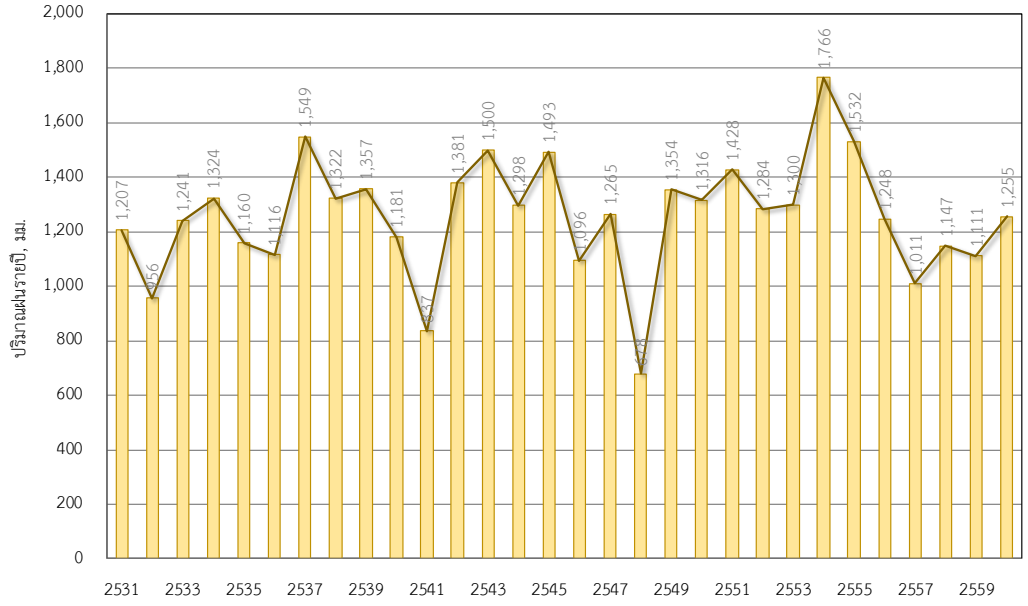
ลุ่มน้ำสาขา	ปริมาณฝนรายเดือนเฉลี่ย 30 ปี, มม.												ฝนรายปี	ฤดูฝน	ฤดูแล้ง
	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เฉลี่ย, มม.	(พ.ค.-ต.ค.)	(เม.ย.-พ.ย.)
น้ำแม่ปายตอนบน	55.9	179.3	190.8	229.7	241.9	197.5	124.6	40.9	10.2	9.4	6.7	21.3	1,308.2	1,163.8	144.4
ห้วยแม่สา	55.2	181.9	169.5	195.1	227.4	206.5	115.4	35.7	10.6	10.8	7.4	24.7	1,240.2	1,095.8	144.4
น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 1	56.1	179.5	191.4	231.0	242.5	197.6	124.8	41.2	10.2	9.4	6.7	21.2	1,311.6	1,166.8	144.8
น้ำของ	56.1	179.5	191.4	231.0	242.5	197.6	124.8	41.2	10.2	9.4	6.7	21.2	1,311.6	1,166.8	144.8
น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 2	56.1	179.5	191.4	231.0	242.5	197.6	124.8	41.2	10.2	9.4	6.7	21.2	1,311.6	1,166.8	144.8
น้ำแม่สะมาด	56.1	179.5	191.4	231.0	242.5	197.6	124.8	41.2	10.2	9.4	6.7	21.2	1,311.6	1,166.8	144.8
น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 3	56.1	179.5	191.4	231.0	242.5	197.6	124.8	41.2	10.2	9.4	6.7	21.2	1,311.6	1,166.8	144.8
น้ำแม่สุรินทร์	56.1	179.5	191.4	231.0	242.5	197.6	124.8	41.2	10.2	9.4	6.7	21.2	1,311.6	1,166.8	144.8
แม่น้ำยวมตอนบน	61.2	178.5	161.7	190.7	222.3	201.6	116.5	33.8	10.3	11.2	7.9	26.3	1,222.0	1,071.3	150.7
น้ำแม่ลาหลวง	67.6	177.2	124.5	140.3	197.0	206.7	106.1	24.5	10.4	13.4	9.4	32.7	1,109.8	951.8	158.0
แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1	67.6	177.2	124.5	140.3	197.0	206.7	106.1	24.5	10.4	13.4	9.4	32.7	1,109.8	951.8	158.0
น้ำแม่สะเรียง	67.6	177.2	124.5	140.3	197.0	206.7	106.1	24.5	10.4	13.4	9.4	32.7	1,109.8	951.8	158.0
แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2	67.6	177.2	124.5	140.3	197.0	206.7	106.1	24.5	10.4	13.4	9.4	32.7	1,109.8	951.8	158.0
น้ำแม่ริด	67.6	177.2	124.5	140.3	197.0	206.7	106.1	24.5	10.4	13.4	9.4	32.7	1,109.8	951.8	158.0
แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 3	67.6	177.2	124.5	140.3	197.0	206.7	106.1	24.5	10.4	13.4	9.4	32.7	1,109.8	951.8	158.0
น้ำแม่เงา	67.6	177.2	124.5	140.3	197.0	206.7	106.1	24.5	10.4	13.4	9.4	32.7	1,109.8	951.8	158.0
แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 4	67.6	177.2	124.5	140.3	197.0	206.7	106.1	24.5	10.4	13.4	9.4	32.7	1,109.8	951.8	158.0
แม่น้ำสาละวินตอนบน	67.6	177.2	124.5	140.3	197.0	206.7	106.1	24.5	10.4	13.4	9.4	32.7	1,109.8	951.8	158.0
น้ำแม่แงะ	67.6	177.2	124.5	140.3	197.0	206.7	106.1	24.5	10.4	13.4	9.4	32.7	1,109.8	951.8	158.0
แม่น้ำเมยตอนบน	44.0	165.4	238.3	334.4	306.5	201.0	99.6	22.2	7.0	7.1	8.5	23.1	1,457.2	1,345.3	111.9
ห้วยแม่ละเมา	54.2	157.0	178.8	210.9	243.5	280.5	119.4	28.9	9.2	10.6	11.1	20.8	1,324.8	1,190.1	134.7
แม่น้ำเมยตอนล่าง	51.9	173.0	198.3	266.8	267.9	202.9	109.0	23.9	8.0	9.6	8.3	26.9	1,346.5	1,217.8	128.6
สาละวิน (ลุ่มน้ำหลัก)	59.1	175.2	167.7	203.7	231.4	209.2	113.7	30.6	9.8	11.0	8.4	26.4	1,246.0	1,100.8	145.2

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

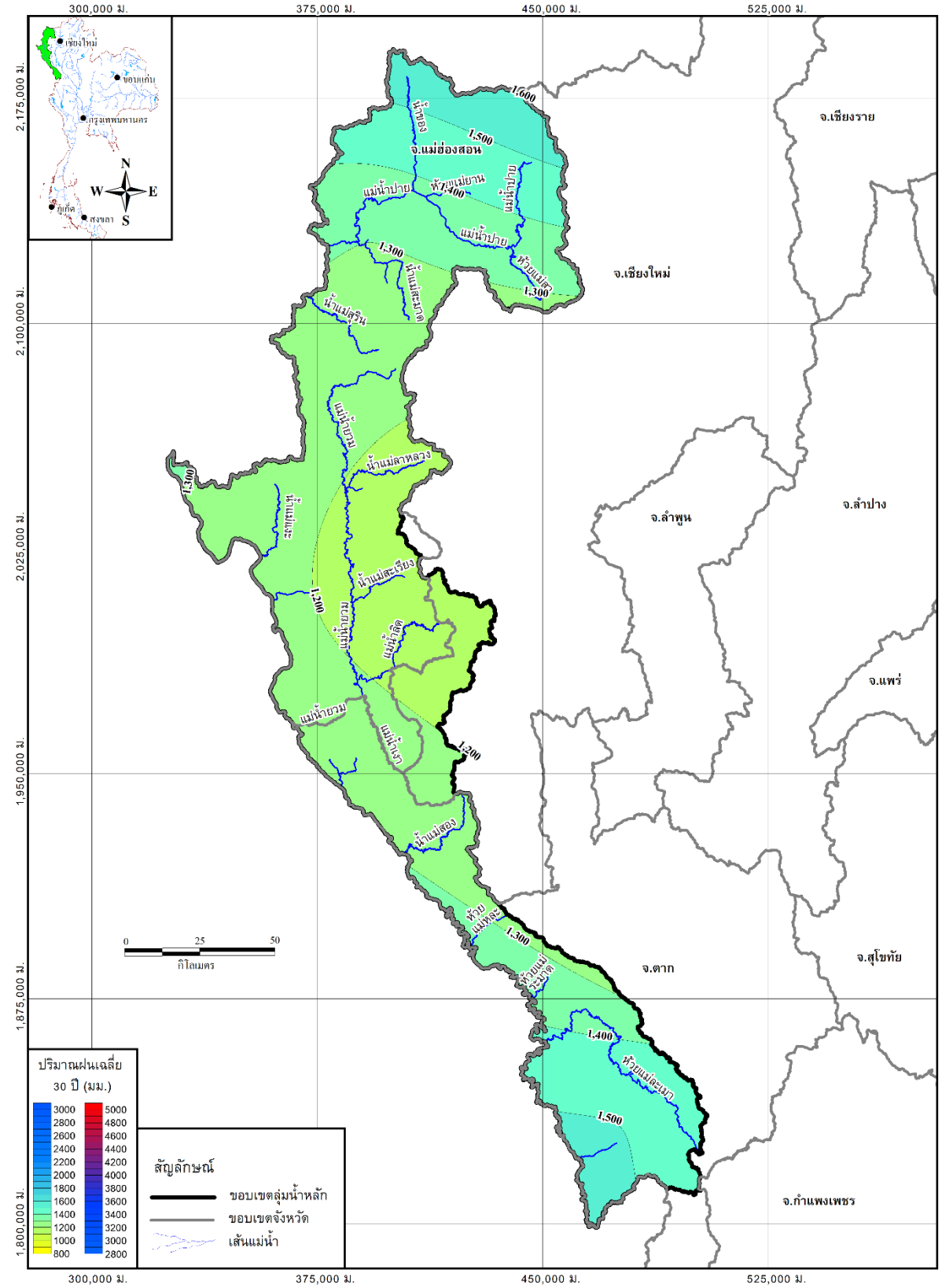
ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 2.1.5-1 การกระจายปริมาณฝนรายเดือนเฉลี่ยลุ่มน้ำสาละวิน

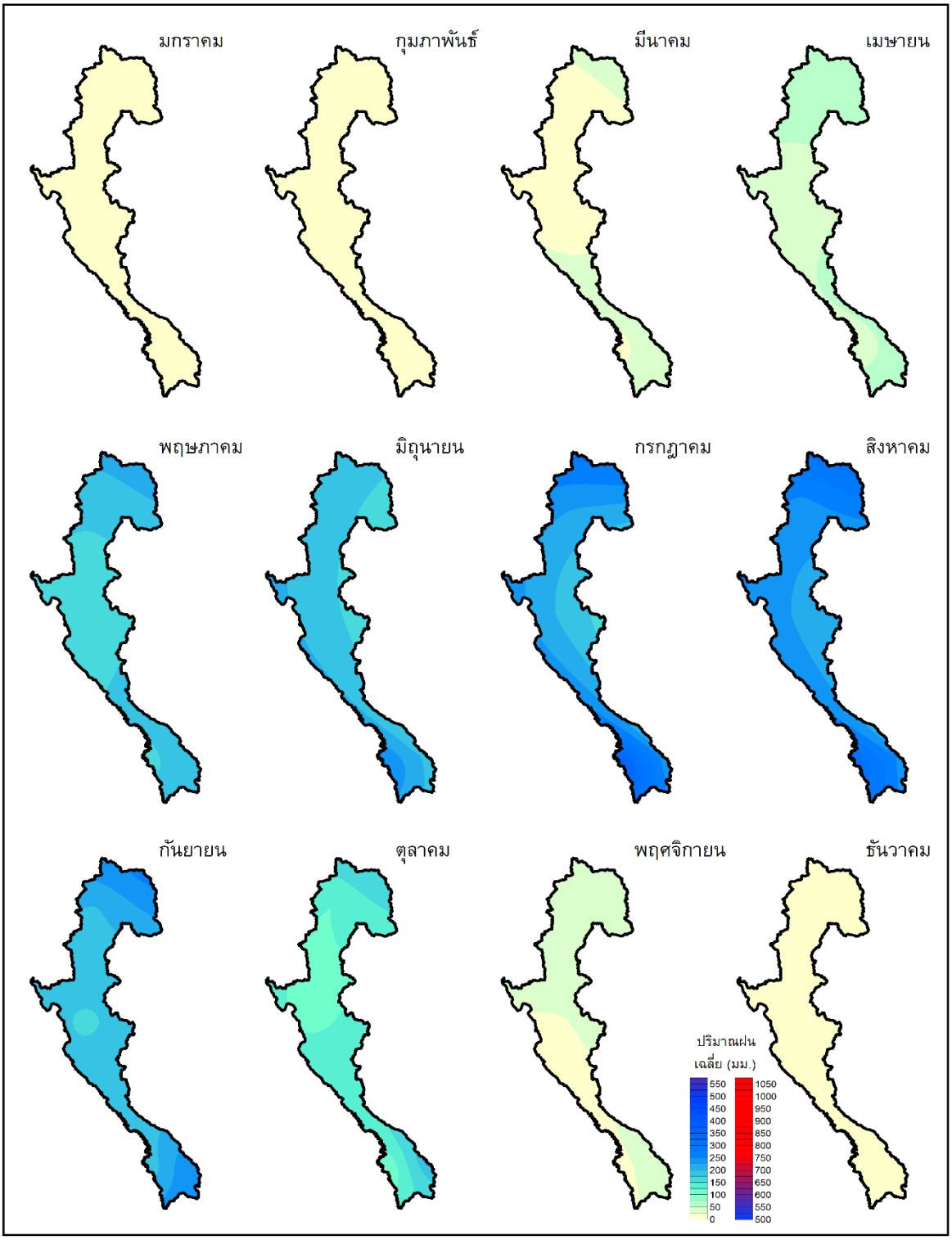
ที่มา : โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 2.1.5-2 การผันแปรของปริมาณฝนรายปีเฉลี่ยลุ่มน้ำสาละวิน

ที่มา : โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 2.1.5-3 เส้นชั้นน้ำฝนรายปีเฉลี่ยลุ่มน้ำสาละวิน

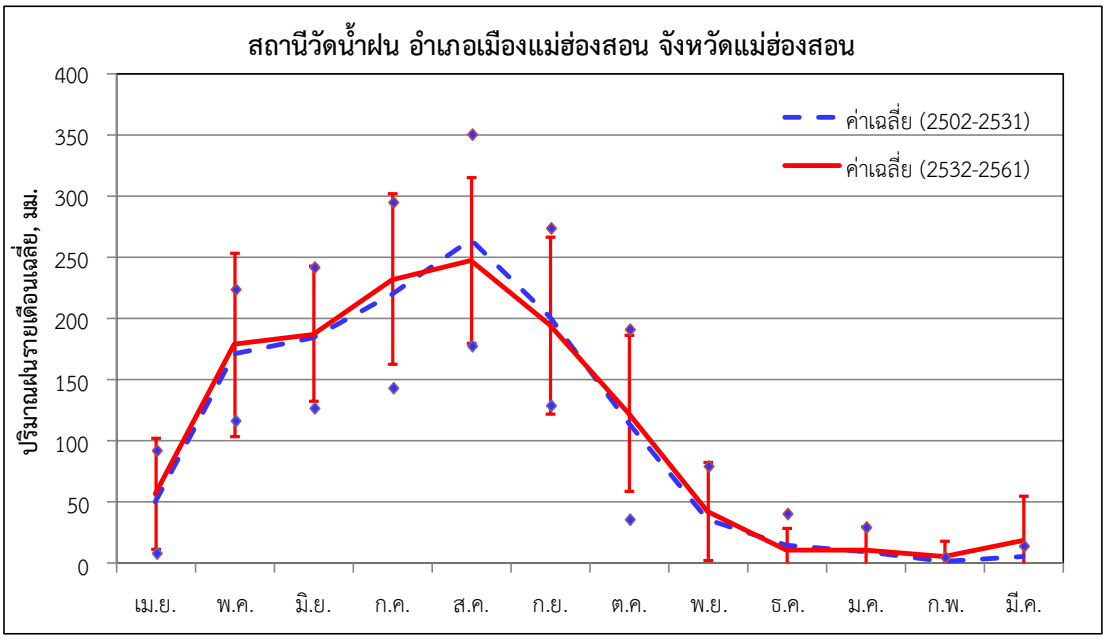

ที่มา : โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 2.1.5-4 เส้นชั้นน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ยลุ่มน้ำสาละวิน

3) การผันแปรของปริมาณฝนในพื้นที่

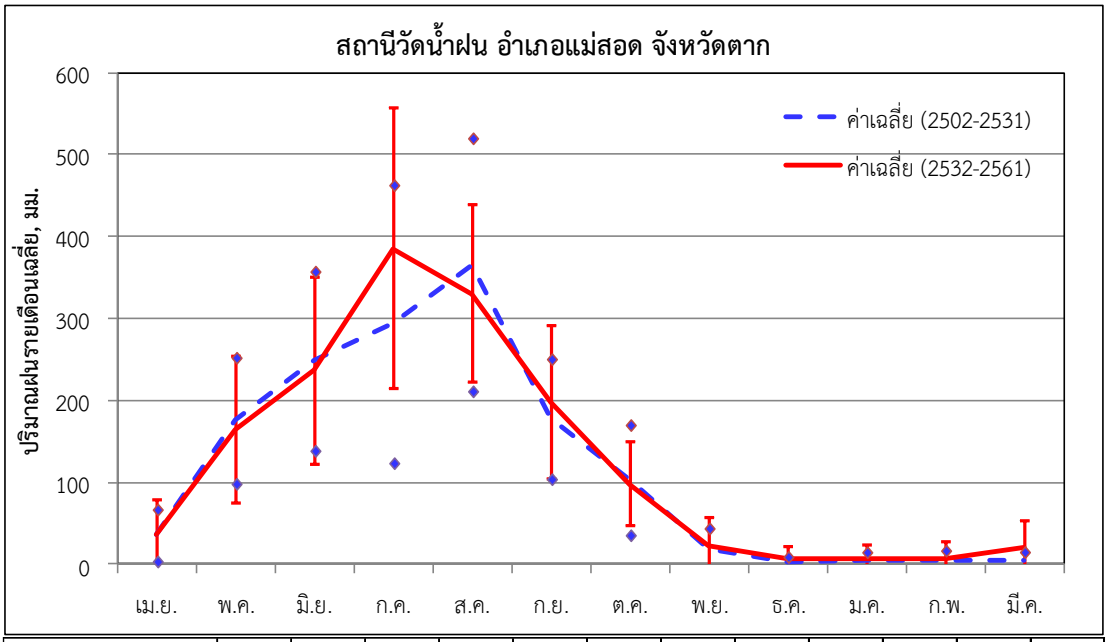
ปริมาณฝนที่ตกในพื้นที่จะมีค่าเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลซึ่งเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยง่าย ซึ่งในแต่ละลุ่มน้ำจะมีช่วงฤดูฝนที่แตกต่างกัน ซึ่งในช่วงฤดูฝนถ้าหากมีการทิ้งช่วงของฝนที่ตกหรือที่เรียกว่าภาวะฝนทิ้งช่วง ก็จะทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่การเกษตรที่อาศัยน้ำฝนในการเพาะปลูกเป็นหลัก และถึงแม้จะเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดลำน้ำสาขาถ้าเกิดเหตุฝนทิ้งช่วงเป็นระยะเวลานานก็อาจทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำขึ้นได้เช่นกัน สำหรับในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินมีสถานีวัดน้ำฝนจำนวน 2 สถานี ได้แก่ สถานีวัดน้ำฝน อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน และสถานีวัดน้ำฝน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งได้ทำการคัดเลือกเพื่อใช้เป็นตัวแทนในการวิเคราะห์ในด้านการผันแปรของปริมาณฝนทั้งในด้านของการผันแปรตามฤดูกาล ซึ่งก็คือปริมาณฝนที่ตกในช่วงฤดูฝนและปริมาณฝนที่ตกในช่วงฤดูแล้ง และการผันแปรตามช่วงเวลา ดัง**รูปที่ 2.1.5-5 และรูปที่2.1.5-6** ตามลำดับ

ฝนรายเดือน (มม.)	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
ค่าเฉลี่ย (2502-2531)	50.8	170.6	184.7	219.5	264.3	201.8	114.0	36.2	15.1	9.9	1.6	5.8
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	41.9	53.6	57.4	75.8	86.3	72.3	77.5	43.7	26.0	20.2	4.1	9.0
ค่าเฉลี่ย (2532-2561)	56.8	178.3	187.3	231.8	246.8	194.5	122.6	42.2	10.6	11.0	6.2	19.3
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	45.8	74.4	55.4	69.7	67.4	72.1	63.2	39.8	18.2	18.6	11.6	36.2

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ (ลุ่มน้ำสาละวิน) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2563

รูปที่ 2.1.5-5 การผันแปรของปริมาณฝนที่สถานีวัดน้ำฝน อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ฝนรายเดือน (มม.)	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
ค่าเฉลี่ย (2502-2531)	35.3	175.4	248.1	293.3	365.8	177.4	102.9	19.2	3.2	4.8	5.0	5.5
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	31.7	77.0	109.4	169.7	154.4	73.3	67.3	24.8	5.9	10.0	11.8	9.6
ค่าเฉลี่ย (2532-2561)	36.9	164.4	236.5	385.3	330.0	197.4	97.5	22.5	6.8	7.5	6.8	21.2
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	40.6	89.3	114.2	171.8	108.3	93.5	51.5	33.8	13.7	16.0	19.9	31.2

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ (ลุ่มน้ำสาละวิน) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2563

รูปที่ 2.1.5-6 การผันแปรของปริมาณฝนที่สถานีวัดน้ำฝน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

4) ปริมาณน้ำท่า

ข้อมูลปริมาณน้ำท่าจากสถานีวัดน้ำท่าจำนวน 13 สถานี รายละเอียดแต่ละสถานีแสดงใน**ตารางที่ 2.1.5-4** ลุ่มน้ำสาละวินมีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยปีละ 5,586 ล้าน ลบ.ม. เป็นปริมาณน้ำท่าในฤดูฝน (เดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม) เฉลี่ย 4,287 ล้าน ลบ.ม. คิดเป็นร้อยละ 76.8 ของปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปีโดยแยกเป็นรายลุ่มน้ำสาขาดัง **ตารางที่ 2.1.5-5** และแสดงกราฟการกระจายน้ำท่ารายเดือนเฉลี่ยไว้ใน**รูปที่ 2.1.5-8** และกราฟการผันแปรน้ำท่ารายปีจำนวน 30 ปี ของลุ่มน้ำสาละวิน ซึ่งมีค่าผันแปรอยู่ระหว่าง 2,274 - 10,438 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปีแสดงไว้ใน**รูปที่ 2.1.5-9** จากข้อมูลที่รวบรวมได้นำไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ถดถอยระหว่างปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยกับพื้นที่รับน้ำฝนได้สมการความสัมพันธ์ดังนี้

$$Q_M = 1.1724\ A^{0.8491} \qquad (R^2 = 0.971)$$

เมื่อ Q_M คือ ปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ย , ล้าน ลบ.ม.

A คือ พื้นที่รับน้ำฝน, ตร.กม.

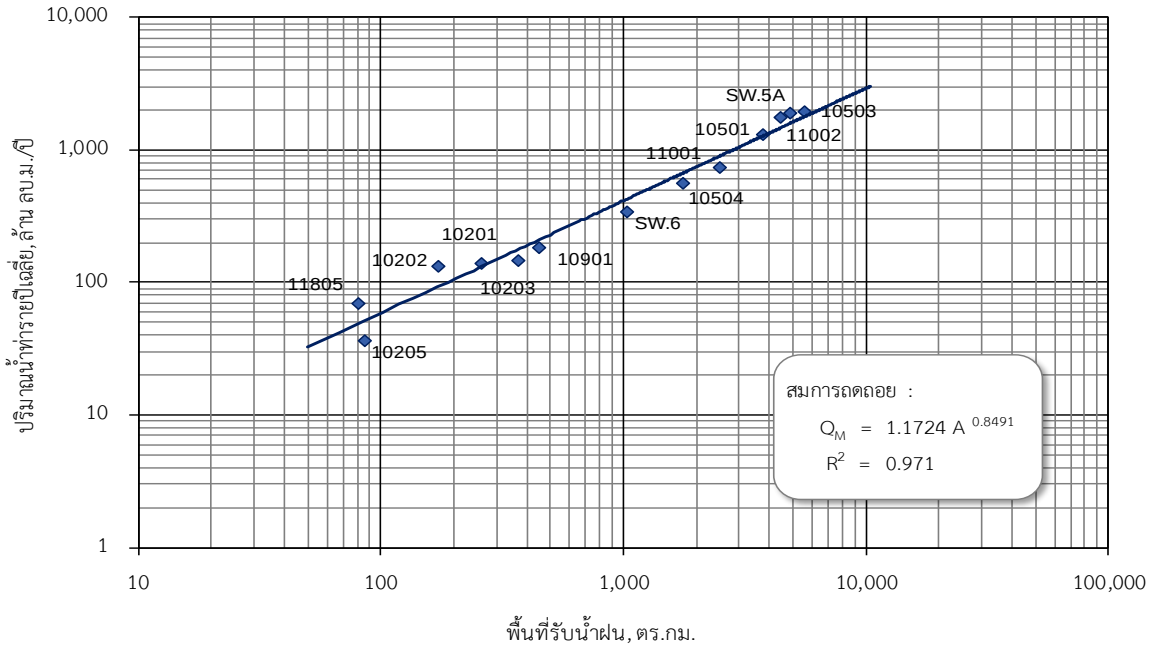
การวิเคราะห์ปริมาณน้ำท่าในลุ่มน้ำสาขา โดยการเลือกสถานีตัวแทนของลุ่มน้ำสาขานำมาคำนวณแฟคเตอร์ปรับค่าเพื่อนำไปคูณปริมาณน้ำท่ารายเดือนของสถานีตัวแทน เพื่อให้ได้ปริมาณน้ำท่ารายเดือนของลุ่มน้ำสาขา แฟคเตอร์ปรับค่าจะคำนวณจากอัตราส่วนพื้นที่รับน้ำฝนหรือคำนวณโดยใช้ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยและพื้นที่รับน้ำฝนดัง**รูปที่ 2.1.5-7** ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีการปรับค่าให้เหมาะสมอีกครั้ง

โดยพิจารณาการกระจายตามพื้นที่ของค่าปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยต่อหน่วยพื้นที่รับน้ำฝน และจากการกระจายของค่าปริมาณฝนรายปีเฉลี่ย อย่างไรก็ดีปริมาณน้ำท่ารายเดือนที่คำนวณได้ดังกล่าวจะเป็นลักษณะตามธรรมชาติ (Natural Flow) ซึ่งยังไม่ได้มีการพิจารณาใช้น้ำจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำต่าง ๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ

ตารางที่ 2.1.5-4 รายละเอียดสถานีวัดน้ำท่าในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

รหัสสถานี	ลำน้ำ	ที่ตั้งสถานีวัดน้ำท่า			พื้นที่รับน้ำ	ช่วงปี	น้ำท่ารายปีเฉลี่ย
		สถานี	อำเภอ	จังหวัด	(ตร.กม.)	สถิติข้อมูล	(ล้าน ลบ.ม.)
SW.5A	น้ำแม่ปายตอนล่าง	บ้านท่าโป่งแดง	เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	4,466	2525-2560	1,627.28
SW.6	ห้วยแม่ละเมา	บ้านแม่ละเมา	แม่สอด	ตาก	1,038	2521-2560	341.40
010201	น้ำแม่ปาย	บ้านนาฉลอง	แม่ปาย	แม่ฮ่องสอน	369	2518-2560	146.00
010504	น้ำแม่ปาย	บ้านเมืองแปง	แม่ปาย	แม่ฮ่องสอน	1,760	2513-2560	564.50
010501	น้ำแม่ปาย	บ้านปางมู่	เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	3,770	2509-2560	1,324.50
010503	น้ำแม่ปาย	บ้านสบแม่สะมาด	เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	5,530	2518-2560	1,942.60
010202	น้ำแม่โขง	บ้านแม่นะ	แม่ปาย	แม่ฮ่องสอน	172	2518-2560	132.80
010203	น้ำแม่โขง	บ้านแม่สบปายบน	แม่ปาย	แม่ฮ่องสอน	260	2525-2560	138.40
010205	ห้วยแม่ยะ	บ้านแม่ยะ	แม่ปาย	แม่ฮ่องสอน	85	2527-2560	36.30
010901	น้ำแม่ลาหลวง	บ้านแม่ลาหลวง	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	450	2525-2560	182.30
011001	น้ำแม่ยวม	บ้านสบหาน	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	2,500	2523-2560	737.90
011002	น้ำแม่ยวม	บ้านท่าเรือ	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	4,890	2539-2560	2,907.60
011805	ห้วยแม่เฉลา	บ้านตีนตัด	แม่ระมาด	ตาก	80	2529-2560	69.70

ที่มา : โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

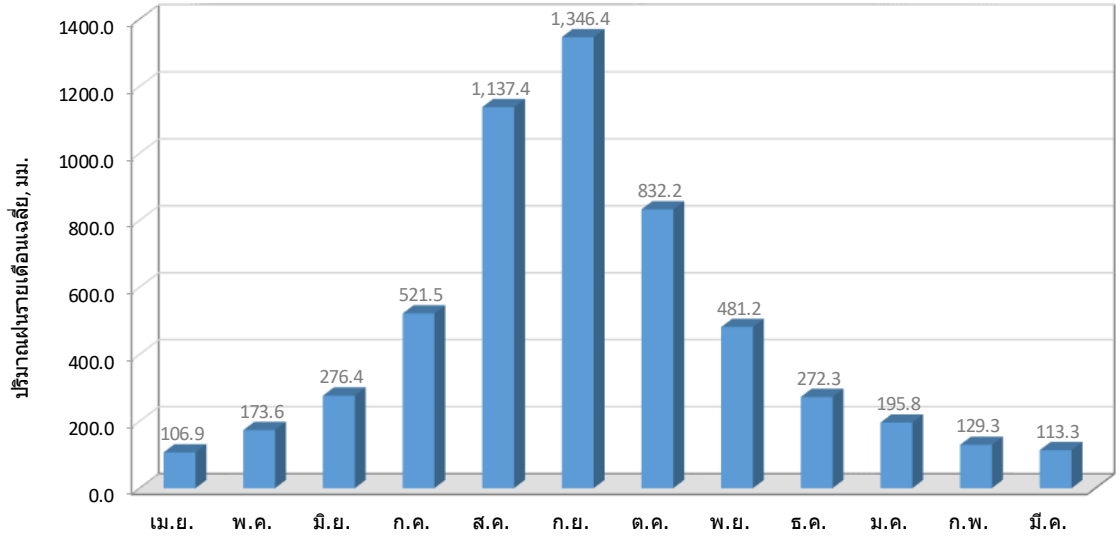

รูปที่ 2.1.5-7 กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยและพื้นที่รับน้ำฝน

ตารางที่ 2.1.5-5 ปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยรอบ 30 ปีของลุ่มน้ำสาละวินและลุ่มน้ำสาขา

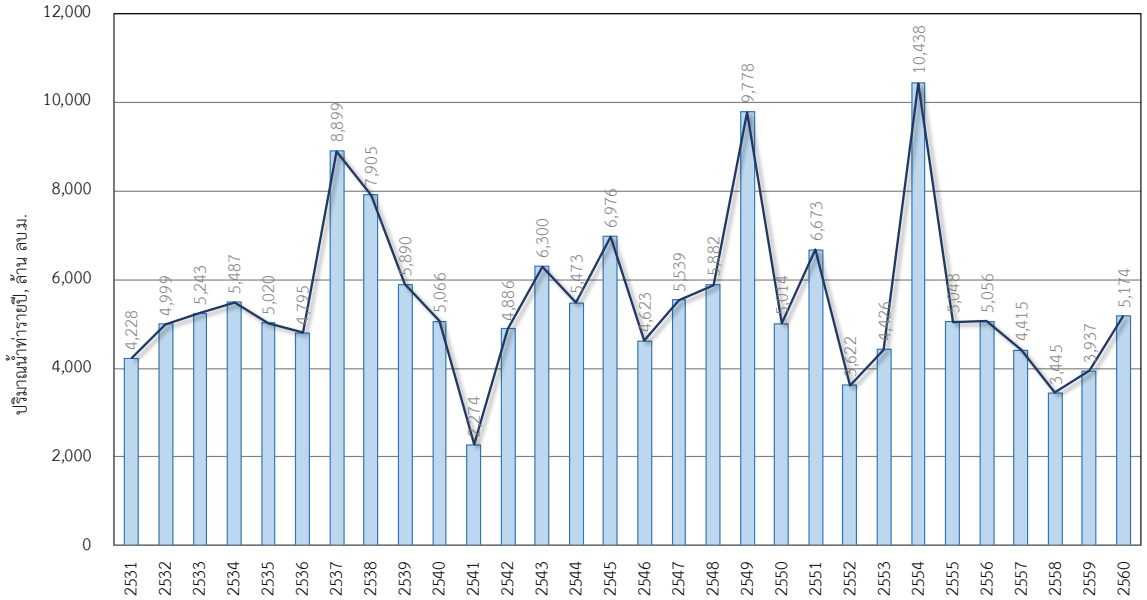
ลุ่มน้ำ	ปริมาณน้ำท่ารายเดือนเฉลี่ยน, ล้าน ลบ.ม.												รวมทั้งปี	ฤดูฝน	ฤดูแล้ง
	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	ล้าน ลบ.ม.	(พ.ค.-ต.ค.)	(เม.ย.-พ.ย.)
น้ำแม่ปายตอนบน	9.8	16.0	25.4	47.9	104.6	123.8	76.5	44.2	25.0	18.0	11.9	10.4	513.6	394.2	119.4
ห้วยแม่สา	4.7	7.7	12.2	23.1	50.4	59.7	36.9	21.3	12.1	8.7	5.7	5.0	247.6	190.0	57.6
น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 1	10.4	16.8	26.8	50.6	110.3	130.6	80.7	46.7	26.4	19.0	12.5	11.0	541.7	415.8	126.0
น้ำของ	6.3	10.3	16.4	30.9	67.3	79.7	49.3	28.5	16.1	11.6	7.7	6.7	330.6	253.8	76.9
น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 2	8.6	14.0	22.3	42.0	91.7	108.5	67.1	38.8	21.9	15.8	10.4	9.1	450.3	345.6	104.7
น้ำแม่สะมาด	8.8	14.3	22.8	43.1	94.0	111.3	68.8	39.8	22.5	16.2	10.7	9.4	461.7	354.3	107.3
น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 3	1.9	3.0	4.8	9.1	19.8	23.4	14.5	8.4	4.7	3.4	2.3	2.0	97.2	74.6	22.6
น้ำแม่สุรินทร์	5.1	8.3	13.2	24.8	54.1	64.1	39.6	22.9	13.0	9.3	6.2	5.4	265.9	204.1	61.8
แม่น้ำยวมตอนบน	10.4	16.9	26.9	50.8	110.8	131.1	81.0	46.9	26.5	19.1	12.6	11.0	544.0	417.5	126.5
น้ำแม่ลาหลวง	4.7	7.6	12.1	22.8	49.7	58.8	36.4	21.0	11.9	8.6	5.7	5.0	244.1	187.4	56.8
แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1	8.0	13.0	20.8	39.2	85.4	101.1	62.5	36.1	20.4	14.7	9.7	8.5	419.5	322.0	97.5
น้ำแม่สะเรียง	3.9	6.3	10.0	18.8	41.1	48.6	30.0	17.4	9.8	7.1	4.7	4.1	201.7	154.8	46.9
แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2	3.9	6.3	10.1	19.0	41.5	49.2	30.4	17.6	9.9	7.1	4.7	4.1	204.0	156.6	47.4
น้ำแม่ริด	11.4	18.5	29.5	55.6	121.3	143.6	88.8	51.3	29.0	20.9	13.8	12.1	595.9	457.3	138.5
แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 3	0.7	1.1	1.8	3.4	7.4	8.7	5.4	3.1	1.8	1.3	0.8	0.7	36.2	27.7	8.4
น้ำแม่เงา	8.3	13.4	21.3	40.3	87.9	104.0	64.3	37.2	21.0	15.1	10.0	8.8	431.5	331.2	100.3
แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 4	3.5	5.7	9.1	17.1	37.3	44.2	27.3	15.8	8.9	6.4	4.2	3.7	183.2	140.6	42.6
แม่น้ำสาละวินตอนบน	10.5	17.0	27.0	51.0	111.3	131.7	81.4	47.1	26.6	19.2	12.7	11.1	546.5	419.4	127.1
น้ำแม่แงะ	6.1	9.9	15.8	29.9	65.1	77.1	47.7	27.6	15.6	11.2	7.4	6.5	319.9	245.6	74.4
แม่น้ำเมยตอนบน	9.5	15.4	24.6	46.4	101.1	119.7	74.0	42.8	24.2	17.4	11.5	10.1	496.8	381.3	115.5
ห้วยแม่ละเมา	13.3	21.5	34.3	64.7	141.1	167.0	103.2	59.7	33.8	24.3	16.0	14.1	693.0	531.8	161.1
แม่น้ำเมยตอนล่าง	16.8	27.2	43.3	81.8	178.4	211.1	130.5	75.4	42.7	30.7	20.3	17.8	876.0	672.3	203.7
สาละวิน (ลุ่มน้ำหลัก)	106.9	173.6	276.4	521.5	1,137.4	1,346.4	832.2	481.2	272.3	195.8	129.3	113.3	5,586.3	4,287.5	1,298.8

ที่มา : โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ที่มา : โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 2.1.5-8 การกระจายปริมาณน้ำท่ารายเดือนเฉลี่ยลุ่มน้ำสาละวิน

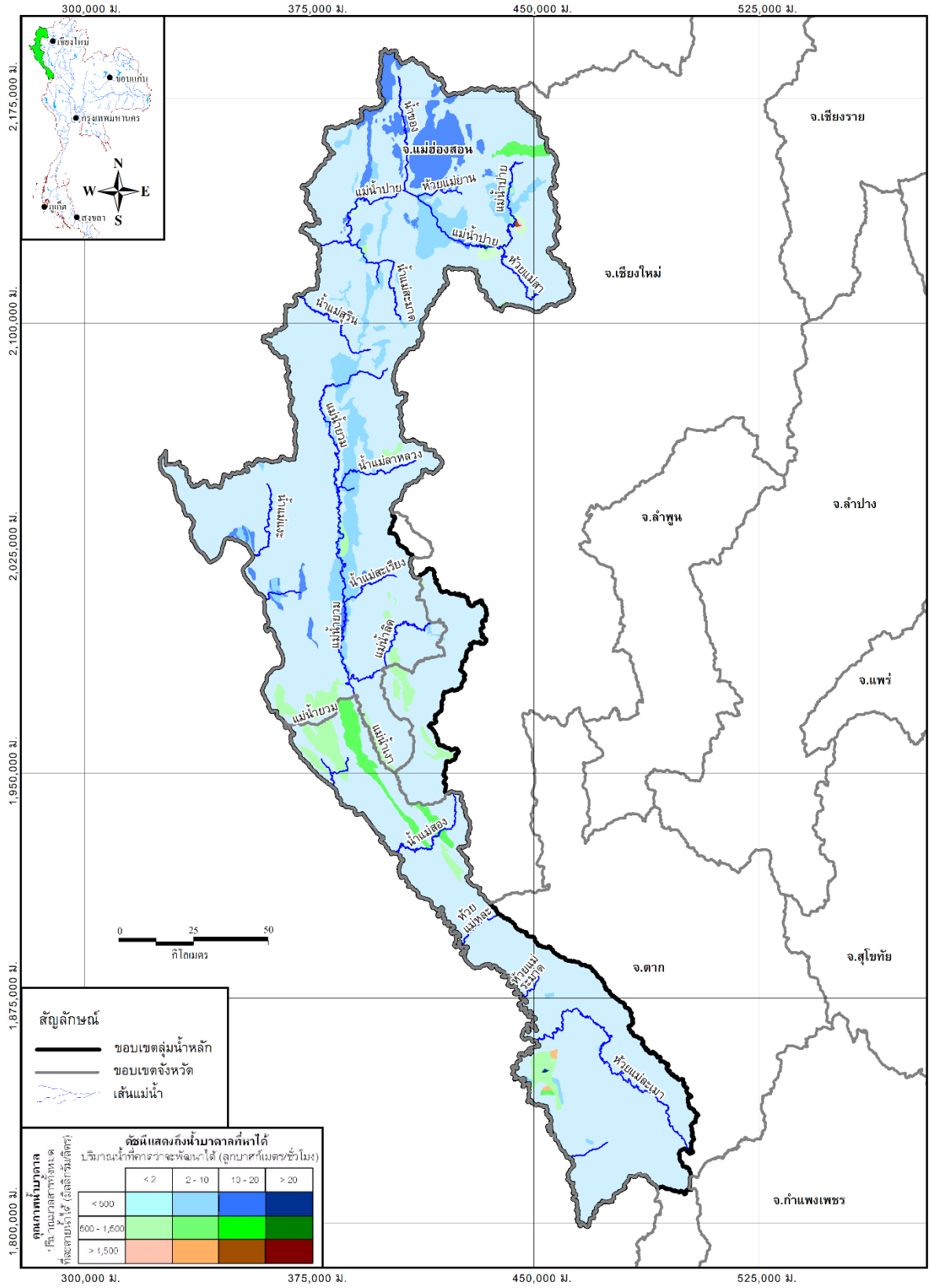
ที่มา : โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 2.1.5-9 การผันแปรของปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยลุ่มน้ำสาละวิน

5) ศักยภาพน้ำบาดาล

จากแผนที่อุทกธรณีการใช้น้ำของชั้นน้ำบาดาลมาตราส่วน 1:100,000 ในพื้นที่ศึกษาดังแสดงไว้ใน**รูปที่ 2.1.5-10** ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสารละลายรวมในน้ำ (TDS, ppm) และศักยภาพในการพัฒนาน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ได้ (ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง) ซึ่งคุณภาพน้ำที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้เพื่อการอุปโคบริโภคและเพื่อการเกษตรกรรมจะต้องมีค่าปริมาณสารละลายรวมในน้ำน้อยว่า 500 ส่วนต่อล้านส่วน ซึ่งแสดงเป็นพื้นที่โทนสีน้ำเงินในรูปดังกล่าว และจากผลการวิเคราะห์สามารถคำนวณพื้นที่ส่วนต่างๆ สามารถสรุปได้ว่า ลุ่มน้ำสาละวินมีพื้นที่ที่คุณภาพน้ำบาดาลเหมาะสำหรับการนำมาใช้ประโยชน์เท่ากับ 18,064.07 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับร้อยละ 94.55 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยส่วนใหญ่มีศักยภาพการให้น้ำบาดาลน้อยกว่า 2 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง โดยครอบคลุมพื้นที่ 16,048.39 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับร้อยละ 84.00 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ รองลงมาคือ พื้นที่ที่มีศักยภาพน้ำบาดาล 2-10 10-20 และ มากกว่า 20 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง ตามลำดับ โดยครอบคลุมพื้นที่ 1,248.78 764.35 และ 2.55 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ หรือเท่ากับร้อยละ 6.54 4.00 และ 0.01 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ ตามลำดับ

โดยพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินมีบ่อน้ำบาดาล ทั้งสิ้น 1,045 บ่อ แบ่งออกเป็น บ่อน้ำบาดาลราชการจำนวน 471 บ่อ และบ่อน้ำบาดาลเอกชน จำนวน 574 เมื่อจำแนกพิจารณาตามลุ่มน้ำสาขา จำนวน 22 ลุ่มน้ำสาขา พบว่าลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำเมยตอนบน มีจำนวน 469 บ่อ รองลงมา คือ ลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2 มีจำนวน 92 บ่อ และลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1 มีจำนวน 78 บ่อ ตามลำดับ แสดงใน**ตารางที่ 2.1.5-7**

รูปที่ 2.1.5-10 แผนที่แสดงศักยภาพน้ำบาดาลในบริเวณพื้นที่ศึกษา มาตราส่วน 1:100,000

ตารางที่ 2.1.5-6 บ่อบาดาลในลุ่มน้ำสาละวิน

รหัสลุ่มน้ำ	ลุ่มน้ำ	บ่อน้ำบาดาลราชการ		บ่อน้ำบาดาลเอกชน			รวม
		เกษตรกรรม	อุปโภค-บริโภค	เกษตรกรรม	อุปโภค-บริโภค	ธุรกิจ	
0101	น้ำแม่ปายตอนบน		32	4	10	10	56
0102	ห้วยแม่สา		3				3
0103	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 1		19				19
0104	น้ำของ		9				9
0105	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 2		23	7	15	9	54
0106	น้ำแม่สะมาด		12	4	13	2	31
0108	น้ำแม่สุรินทร์		5				5
0109	แม่น้ำยวมตอนบน		24	1	6	3	34
0110	น้ำแม่ลาหลวง		5				5
0111	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1	1	63	4	4	6	78
0112	น้ำแม่สะเรียง		8	1	0	0	9
0113	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2	6	71	1	13	1	92
0114	น้ำแม่ริด		17	7	25	1	50
0116	น้ำแม่เงา		5				5
0117	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 4		2				2
0118	แม่น้ำสาละวินตอนบน		1				1
0119	น้ำแม่แงะ		1				1
0120	แม่น้ำเมยตอนบน		109	222	58	80	469
0121	ห้วยแม่ละเมา		17	17	4	10	48
0122	แม่น้ำเมยตอนล่าง	2	36	7	23	6	74
รวม		**9**	**462**	**275**	**171**	**128**	**1,045**

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

2.1.6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) ทรัพยากรป่าไม้

จากการรวบรวมข้อมูลด้านทรัพยากรป่าไม้ในลุ่มน้ำสาละวิน ประกอบด้วย ป่าสงวนแห่งชาติ ที่อยู่ภายใต้การดำเนินงานของกรมป่าไม้ พบว่าพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในลุ่มน้ำสาละวินมีเท่ากับ 15,943.53 ตารางกิโลเมตร หรือ 9,964,703 ไร่ และพื้นที่อนุรักษ์ที่อยู่ภายใต้ การดำเนินงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่าพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าในลุ่มน้ำสาละวินมีเท่ากับ 3,541.82 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,213,638 ไร่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติในลุ่มน้ำสาละวินมีเท่ากับ 3,286.53 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,054,082ไร่ และพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าในลุ่มน้ำสาละวินมีเท่ากับ 102.03 ตารางกิโลเมตร หรือ 63,767 ไร่ รายละเอียดดังแสดงใน**ตารางที่ 2.1.6-1**

ตารางที่ 2.1.6-1 สรุปพื้นที่อนุรักษ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า ในลุ่มน้ำสาละวิน

ลำดับ	ประเภท	พื้นที่ (ตร.กม.)	(พื้นที่ ไร่)
ป่าสงวนแห่งชาติ			
1	ป่าแม่แจ่มและป่าแม่ตื่น	0.02	11
2	ป่าแม่แตง	1.30	813
3	ป่าขุนแม่ลาย	349.84	218,648
4	ป่าเชียงดาว	1.05	656
5	ป่าสะเมิง	0.09	57
6	ป่าแม่แจ่ม	362.68	226,672
7	ป่าอมก๋อย	189.23	118,268
8	ป่าสาละวิน	1,852.22	1,157,640
9	ป่าแม่สุรินทร์	495.67	309,792
10	ป่าแม่ยวมฝั่งขวา	880.53	550,330
11	ป่าแม่ยวมฝั่งซ้าย	1,995.52	1,247,198
12	ป่าแม่ปายฝั่งซ้าย	776.84	485,524
13	ป่าแม่ยวมฝั่งซ้าย	921.73	576,084
14	ป่าแม่ปายฝั่งขวา	1,292.68	807,926
15	ป่าแม่ปายฝั่งซ้ายตอนบน	1,339.93	837,456

ตารางที่ 2.1.6-1 สรุปพื้นที่อนุรักษ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า ในลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

ลำดับ	ประเภท	พื้นที่ (ตร.กม.)	(พื้นที่ ไร่)
16	ป่าแม่สอด	1,407.02	879,386
17	ป่าแม่ละเมา	530.67	331,669
18	ป่าแม่กลอง และป่าอุ้มผาง	0.43	268
19	ป่าท่าสองยาง	1,888.20	1,180,126
20	ป่าสามหมื่น	1.65	1,029
21	ป่าคลองวังเจ้าและป่าคลองสวนหมาก	1.63	1,016
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า			
1	ดอยเวียงหล้า	476.50	297,812
2	แม่ยวมฝั่งขวา	291.74	182,337
3	แม่เลา-แม่แสะ	333.70	208,562
4	ลุ่มน้ำปาย	1,197.14	748,209
5	สะเมิง	0.32	202
6	สันปันแดน	282.93	176,831
7	สาละวิน	958.97	599,358
8	อุ้มผาง	0.52	325
เขตห้ามล่าสัตว์ป่า			
1	ลุ่มน้ำปายฝั่งซ้าย	102.03	63,767
อุทยานแห่งชาติ			
1	ขุนพะวอ	370.37	231,479
2	คลองวังเจ้า	0.31	193
3	ตากสินมหาราช	127.14	79,464
4	ถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ	632.28	395,178
5	น้ำตกแม่สุรินทร์	426.51	266,568

ตารางที่ 2.1.6-1 สรุปพื้นที่อนุรักษ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า ในลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

ลำดับ	ประเภท	พื้นที่ (ตร.กม.)	(พื้นที่ ไร่)
6	แม่เมย	196.75	122,967
7	ลานสาง	0.35	218
8	สาละวิน	736.01	460,006
9	ห้วยน้ำดัง	796.81	498,009

ที่มา: กรมป่าไม้/ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พ.ศ.2564

2) ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

จากการศึกษาข้อมูลแผนที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำของสำนักงานนโยบาย และแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ของลุ่มน้ำสาละวินอยู่ในเขตชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1A จำนวน 11,784.21 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,365,132 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 61.68 ของพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งหมด โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ และยังมีความสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้ที่ควรมีการอนุรักษ์ไว้เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร โดยอาจเป็นพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าไม้ หรือไม่มีสภาพเป็นป่าไม้ก็ตาม เนื่องจากมีลักษณะที่อาจรับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินได้ง่าย และรุนแรง โดยรายละเอียดการจำแนกพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ และมาตรการการใช้ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นต่าง ๆ แสดงดัง**ตารางที่ 2.1.6-2** และขอบเขตชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

ตารางที่ 2.1.6-2 การจำแนกชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในลุ่มน้ำสาละวิน

ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ	มาตรการการใช้ที่ดิน	พื้นที่		ร้อยละของพื้นที่ลุ่มน้ำ
		ตารางกิโลเมตร	ไร่	
1A	ป่าต้นน้ำลำธาร ห้ามมิให้การใช้ประโยชน์อย่างอื่น	11,784.21	7,365,132	61.68
1B	ป่าต้นน้ำลำธาร ห้ามมิให้มีการใช้ประโยชน์อย่างอื่น	1,540.55	962,843	8.06
2	การใช้พื้นที่ทำกิจการป่าไม้ ทำเหมืองแร่ หรือพืชที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	2,568.62	1,605,385	13.44
3	การใช้พื้นที่ทำกิจการป่าไม้ เหมืองแร่ และการเกษตรกรรม	1,744.63	1,090,394	9.13
4	การใช้พื้นที่ทำกิจการป่าไม้ เหมืองแร่ และการเกษตรกรรม	957.91	598,692	5.01
5	การใช้พื้นที่ทำกิจการป่าไม้ เหมืองแร่ และการเกษตรกรรม	509.68	318,551	2.67
รวม		**19,105.59**	**11,940,997**	**100.00**

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) พื้นที่ชุ่มน้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำแบ่งความสำคัญออกเป็น 3 ระดับ คือ ความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar site) ความสำคัญระดับนานาชาติ และความสำคัญระดับชาติ ซึ่งพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินมีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในระดับนานาชาติ แสดงดัง**ตารางที่ 2.1.6-3** โดยมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

พื้นที่ชุ่มน้ำระดับนานาชาติ ได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำแม่น้ำสาละวิน โดยแม่น้ำสาละวิน มีขอบเขตพื้นที่ตั้งแต่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ถึงอำเภอสบเมย จังหวัดตาก แม่น้ำสาละวินมีความยาวช่วงที่ไหลผ่านเขตแดนประเทศไทยรวม 140 กิโลเมตร เป็นแม่น้ำที่มีน้ำไหลตลอดปี

ตารางที่ 2.1.6-3 พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ ในลุ่มน้ำสาละวิน

พื้นที่ชุ่มน้ำ	ประเภท	ที่ตั้ง	เนื้อที่ (ไร่)	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
1.พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ				
1) สาละวิน	ลำธาร ลำห้วย	จังหวัดแม่ฮ่องสอน	450,950	9 พฤศจิกายน 2537

หมายเหตุ: * มีพื้นที่อยู่ในลุ่มน้ำสาละวินบางส่วน

ที่มา: ทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติของประเทศไทย 2542

2.1.7 โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในลุ่มน้ำ

ในการบริหารจัดการภัยแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินระยะยาวประกอบไปด้วยการพัฒนาแหล่งน้ำ การสร้างฝาย การสร้างเขื่อน การขุดลอกแหล่งน้ำ การรักษาป่า และการปลูกป่า เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินมีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำและโครงการชลประทานในปัจจุบันที่ก่อสร้างแล้วเสร็จในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน แบ่งประเภทโครงการตามขนาดความจุเก็บกัก ได้แก่ โครงการขนาดใหญ่ มีความจุเก็บกักมากกว่า 100 ล้าน ลบ.ม. ขึ้นไป โครงการขนาดกลาง มีความจุเก็บกักตั้งแต่ 2 ถึง 100 ล้าน ลบ.ม. และโครงการขนาดเล็ก มีความจุเก็บกักน้อยกว่า 2 ล้าน ลบ.ม. ประกอบด้วย

1) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง จำนวน 20 โครงการ แบ่งออกเป็นประเภทอ่างเก็บน้ำ จำนวน 13 โครงการ เขื่อนทดน้ำ จำนวน 1 โครงการ และฝายจำนวน 6 โครงการ

2) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก จำนวน 377 โครงการ แบ่งออกเป็น 8 ประเภทโครงการ ได้แก่ ประเภทแก้มลิง ประเภทจัดหาน้ำ ประเภทท่อระบายน้ำ ประเภทประตูระบายน้ำ/เขื่อนระบายน้ำ ประเภทฝาย ประเภทระบบเก็บกักน้ำ ประเภทอ่างเก็บน้ำ และประเภทเพื่อการอุปโภค-บริโภค

3) โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้ามีจำนวนทั้งสิ้น 30 สถานี มีพื้นที่ชลประทานรวมทั้งสิ้น ประมาณ 28,000 ไร่

ข้อมูลทะเบียนแหล่งน้ำซึ่งมีการดำเนินการจัดทำไว้แล้วจากสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ปี พ.ศ. 2562 ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน พบว่ามีแหล่งน้ำจำนวน 431 แห่ง เป็นแหล่งน้ำขนาดกลาง 3 แห่ง และแหล่งน้ำขนาดเล็ก 428 แห่ง ซึ่งแสดงสรุปข้อมูลรายละเอียดแหล่งน้ำได้ดัง**ตารางที่ 2.1.7-1** และแสดงตำแหน่งแหล่งน้ำดังกล่าวใน**รูปที่ 2.1.7-1**

ข้อมูลโครงการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำทั้งขนาดใหญ่-กลาง และขนาดเล็ก จากกรมชลประทาน ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน พบว่ามีแหล่งน้ำจำนวน 494 แห่ง เป็นแหล่งน้ำขนาดกลาง 20 แห่ง และแหล่งน้ำขนาดเล็กประเภทอ่างเก็บน้ำ ฝาย และอื่น ๆ จำนวน 474 โครงการ และโครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าจำนวน 33 โครงการ มีปริมาณความจุกักเก็บของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำรวม 101.16 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่รับประโยชน์รวม 191,136 ไร่ ใน**รูปที่ 2.1.7-2** โดยแสดงตำแหน่งโครงการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ โดยแสดงรายละเอียดข้อมูลโครงการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำของกรมชลประทานใน**ตารางที่ 2.1.7-2**

ตารางที่ 2.1.7-1 สรุปข้อมูลรายละเอียดแหล่งน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (สทนช.)

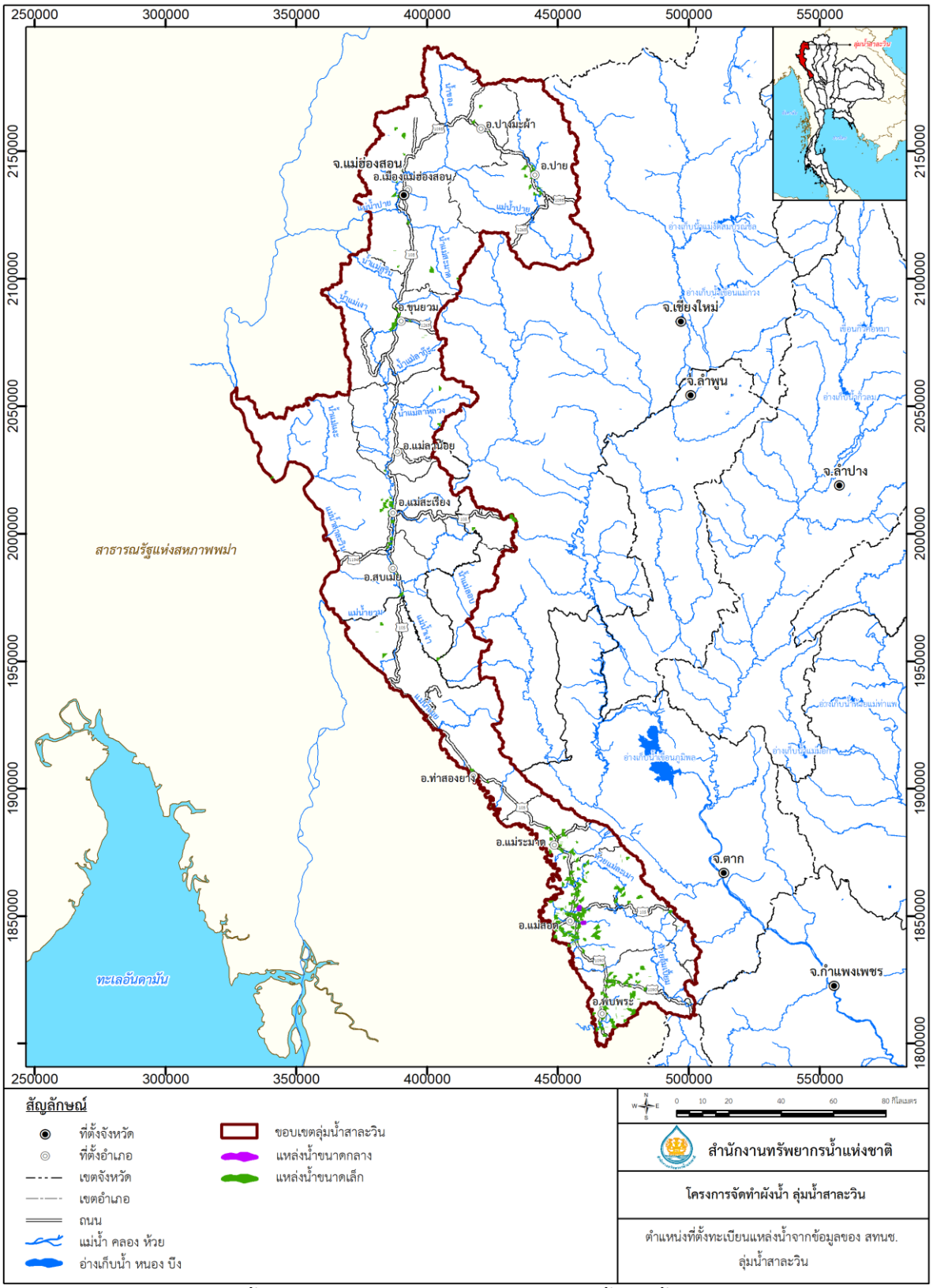
แหล่งน้ำ/ผู้ใช้น้ำ	ประเภท	จำนวน (แห่ง)	ความจุ (ล้าน ลบ.ม.) (ตามที่มีข้อมูล)
แหล่งน้ำขนาดกลาง ความจุ 2 น้อยกว่า 100 ล้าน ลบ.ม.	อ่างเก็บน้ำ	3	12.08 ล้าน ลบ.ม.
	รวม	**3**	
แหล่งน้ำขนาดเล็ก ความจุน้อยกว่า 2 ล้าน ลบ.ม.	หนอง/บึง/กุด	9	13.85 ล้าน ลบ.ม.
	สระ	13	
	อ่างเก็บน้ำ	7	
	ไม่ระบุ	399	
	รวม	**428**	
รวมแหล่งน้ำ		**431**	**25.93 ล้าน ลบ.ม.**

ที่มา: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2562 ในโครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2566)

ตารางที่ 2.1.7-2 โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในปัจจุบันในลุ่มน้ำสาละวิน

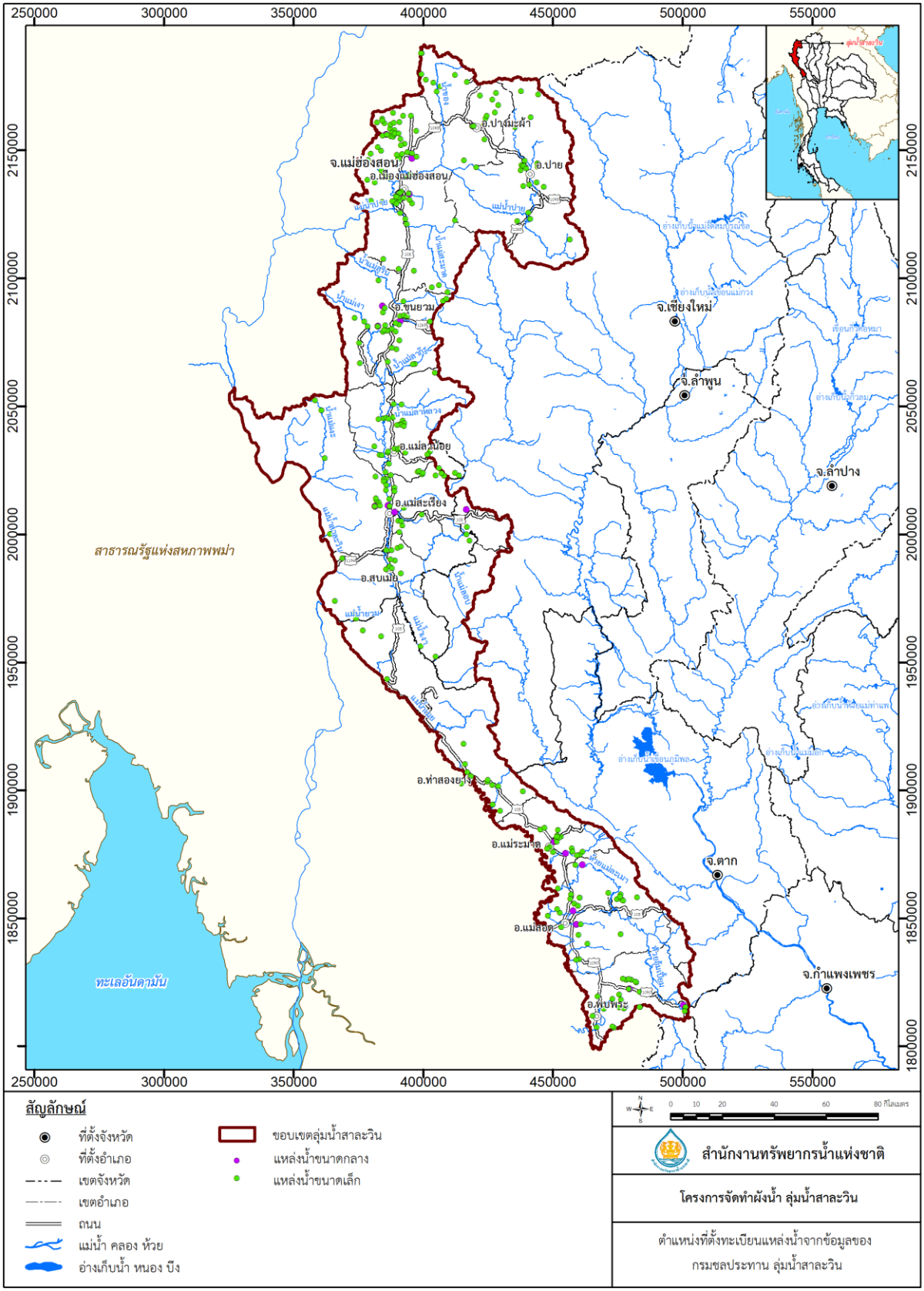
ประเภทโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ	จำนวนโครงการ	ความจุ (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
โครงการขนาดกลาง			
1. อ่างเก็บน้ำ	13	46.78	46,621
2. เขื่อนทดน้ำ	1	-	16,800
3. ฝาย	6	-	14,250
โครงการขนาดเล็ก			
1. อ่างเก็บน้ำ	49	38.04	13,400
2. ฝาย	290	5.21	41,790
3. ระบบเก็บกักน้ำ	8	0.035	-
4. แก้มลิง	1	-	-
5. จัดหาน้ำ	13	1.32	2,700
6. ท่อระบายน้ำ	5	-	-
7. ประตูระบายน้ำ/เขื่อนระบายน้ำ	1	-	-
8. ระบายน้ำ/บรรเทาอุทกภัย	20	-	-
9. ระบบส่งน้ำ	44	5.52	18,140
10. อุปโภค-บริโภค	8	4.26	7,200
11. สะพาน	2	-	-
สถานีสูบน้ำ	33	-	30,235
รวม	**494**	**101.16**	**191,136**

ที่มา : โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ที่มา: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2562 ในโครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2566)

รูปที่ 2.1.7-1 ตำแหน่งที่ตั้งทะเบียนแหล่งน้ำที่ดำเนินการรวบรวมโดย สทนช. ในลุ่มน้ำสาละวิน

ที่มา: กรมชลประทาน 2566 ในโครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2566)

รูปที่ 2.1.7-2 ตำแหน่งที่ตั้งโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ จากข้อมูลของกรมชลประทาน ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

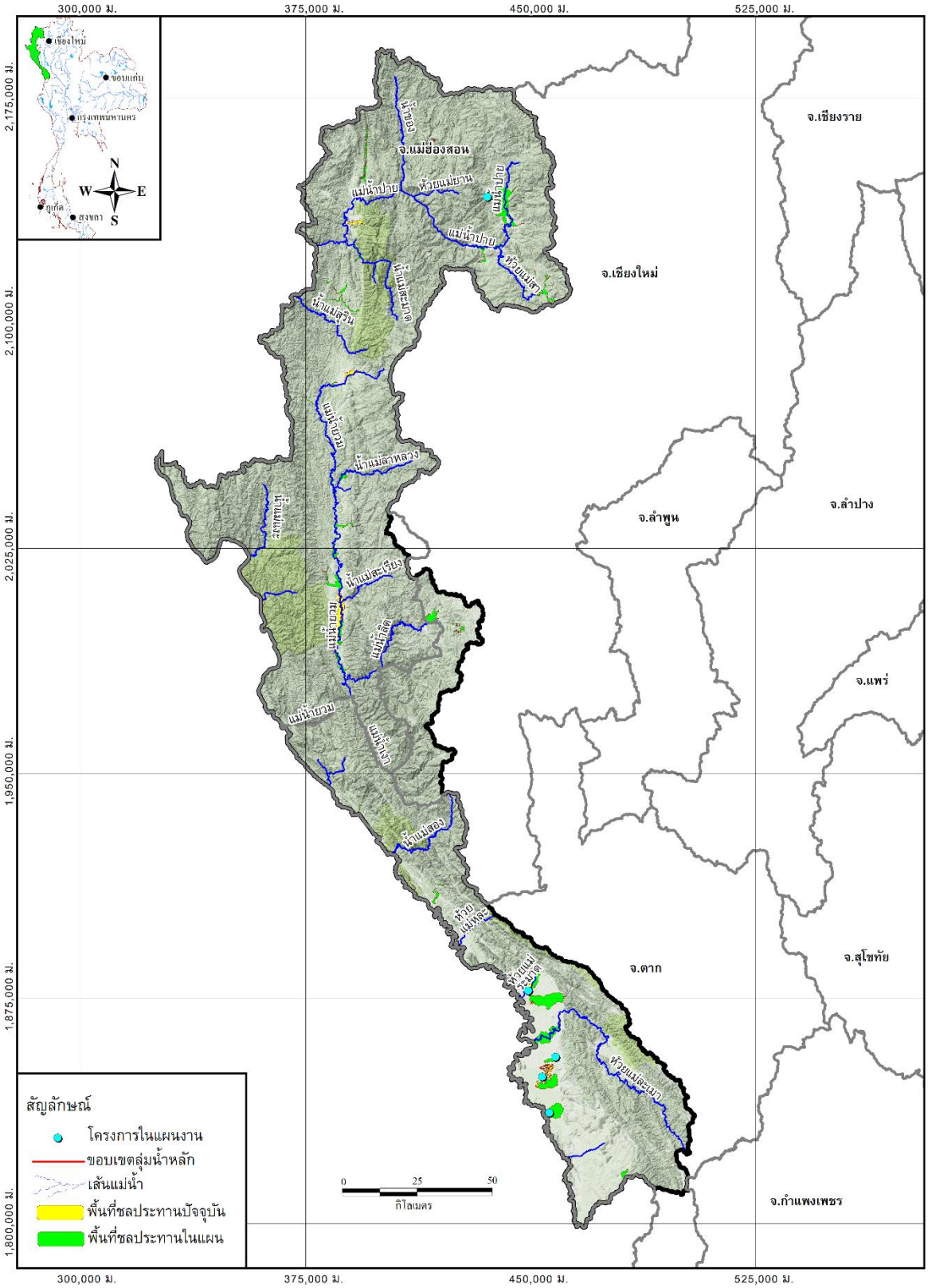
แผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ

จากรายงานการศึกษา “โครงการศึกษาความเหมาะสมวิเคราะห์พื้นที่พิเศษและแนวทางแก้ไขเชิงบูรณาการ” สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2561 ที่ได้รวบรวมแผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในการพัฒนา พบว่า ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินมีแผนงานโครงการจำนวนทั้งสิ้น 5 โครงการ ความจุเก็บกักรวม 4 ล้าน ลบ.ม. และพื้นที่รับประโยชน์รวมทั้งสิ้น 4,500 ไร่ รายละเอียดแสดงดัง**ตารางที่ 2.1.7-4** และตำแหน่งโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน แสดงดัง**รูปที่ 2.1.7-3**

ตารางที่ 2.1.7-3ประเภทและจำนวนโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในลุ่มน้ำสาละวิน

ลำดับ	ประเภทโครงการ	จำนวนโครงการ	ความจุเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)
1	ระบบป้องกันน้ำท่วมและระบายน้ำ	3	0.00	7,219
2	อ่างเก็บน้ำ	2	4.16	4,500
รวม		**5**	**4.16**	**11,719**

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน (บริษทที่ปรึกษา, 2566)

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน (บริษทที่ปรึกษา, 2566)

รูปที่ 2.1.7-3 ตำแหน่งแผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในลุ่มน้ำสาละวิน

นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงาน โครงการพัฒนาของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ลุ่มน้ำ

1) นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงาน โครงการพัฒนาของกรมชลประทาน

แผนยุทธศาสตร์ของกรมชลประทาน

แผนยุทธศาสตร์ของกรมชลประทานได้มีการจัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ 20 ปี ของรัฐบาลและสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและบริบทต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการ โดยในส่วนของยุทธศาสตร์กรมชลประทาน 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) มีวิสัยทัศน์คือ “องค์กรอัจฉริยะ ที่มุ่งสร้างความมั่นคงด้านน้ำ (Water Security) เพื่อเพิ่มคุณค่าการบริการ ภายในปี 2579” โดยมีรายละเอียด ดังนี้

พันธกิจ

1) พัฒนาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทานตามศักยภาพของลุ่มน้ำให้เกิดความสมดุล

2) บริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการให้เพียงพอ ทั่วถึง และเป็นธรรม

3) ดำเนินการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำตามภารกิจอย่างเหมาะสม

4) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำ

ประเด็นยุทธศาสตร์

1) การพัฒนาแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทานตามศักยภาพลักษณะลุ่มน้ำ (Basin–based Approach)

2) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ ตามวัตถุประสงค์การใช้น้ำ

3) การป้องกันความเสียหายและสนับสนุนการบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ

4) การเสริมอำนาจประชาชนในระดับพื้นที่ (Empowering) การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม (Networking and Participation) ของทุกภาคส่วนในงานบริหารจัดการน้ำชลประทาน (Networking Collaboration Participation)

5) การปรับเปลี่ยนสู่องค์กรอัจฉริยะ (Turnaround to Intelligent Organization)

มาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง

ลุ่มน้ำสาละวินแบ่งลักษณะพื้นที่เป็น 2 ส่วน ได้แก่ พื้นที่ต้นน้ำมีสภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงชัน คดเคี้ยว มีแนวต่อเนื่องมาจากเทือกเขาหิมาลัย ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของลำน้ำสาขาต่าง ๆ ในการดูดซับน้ำและชะลอน้ำหลากอย่างรุนแรงสู่พื้นที่ท้ายน้ำที่มีความลาดเทของพื้นที่ค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากพื้นที่ต้นน้ำและเป็นแหล่งรองรับน้ำหลากจำนวนมากที่ไหลมาจากพื้นที่ต้นน้ำ และพื้นที่ปลายน้ำส่วนใหญ่มีความลาดชันน้อย เป็นพื้นที่รองรับน้ำหลากทั้งหมดของลุ่มน้ำจะไหลหลากผ่านก่อนลงสู่แม่น้ำสาละวิน โดยพื้นที่ทั้ง 2 ส่วน จำเป็นต้องมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น พื้นที่ต้นน้ำที่จำเป็นต้องควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า และพื้นที่ต้นน้ำ หรือกระทั่งพื้นที่ท้ายน้ำจำเป็นต้องมีการส่งเสริมและควบคุมกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สอดคล้องตามศักยภาพและข้อจำกัดเชิงพื้นที่ เพื่อป้องกันการขยายตัวของเมือง

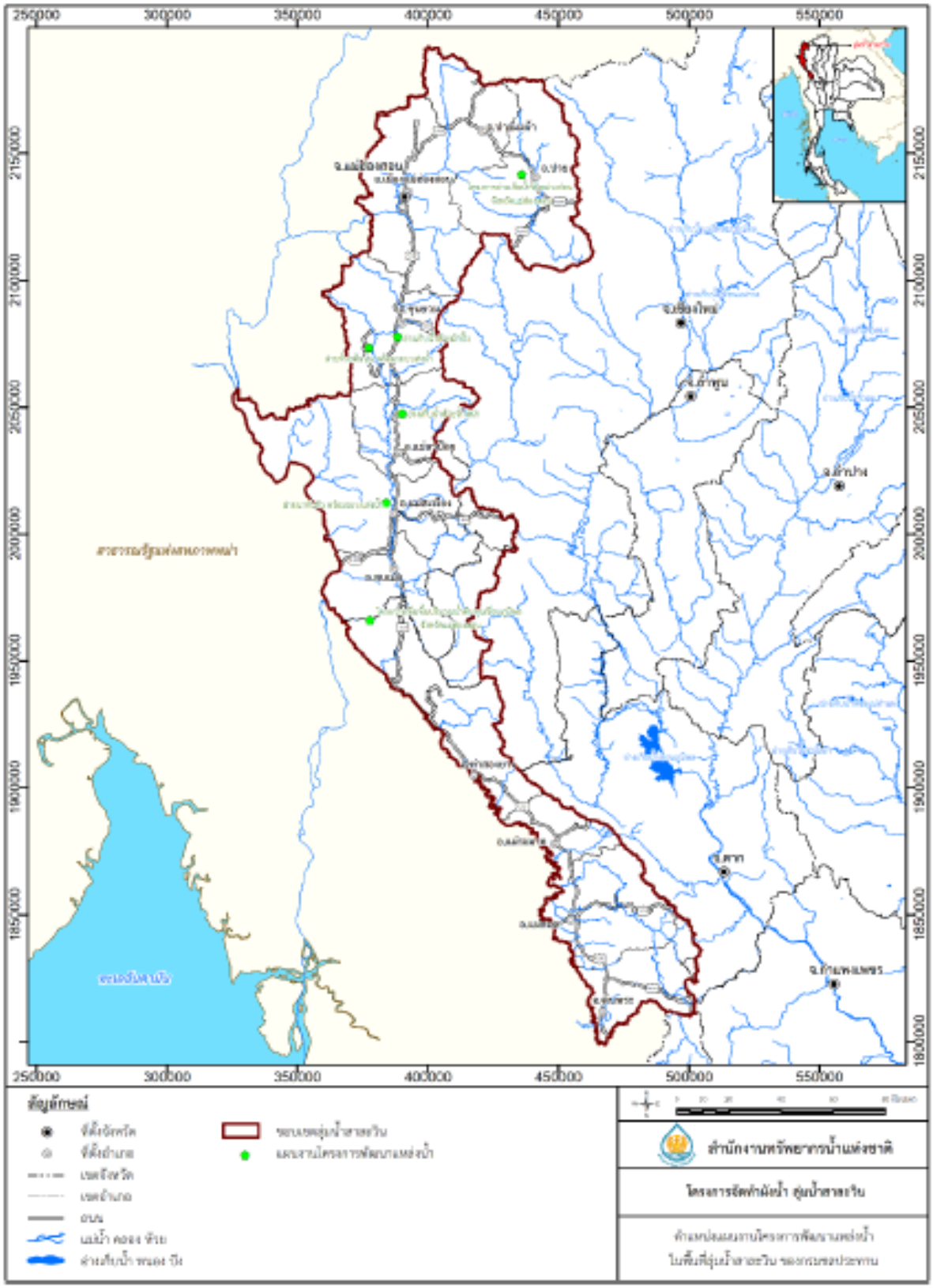
มาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง

มาตรการเร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีศักยภาพของหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งโครงการขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ควบคู่กันไป ในลุ่มน้ำสาละวินมีศักยภาพในการพัฒนาอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ได้จำกัด เพราะสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมในการพัฒนาอ่างเก็บน้ำอยู่บริเวณตอนบนของลุ่มน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าและพื้นที่ต้นน้ำที่ควรอนุรักษ์และฟื้นฟูจากการศึกษาทบทวนข้อมูลแผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน ของกรมชลประทาน มีโครงการชลประทานขนาดกลางจำนวน 6 โครงการที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ ประกอบด้วย อ่างเก็บน้ำ 3 โครงการ ฝายทดน้ำ 2 โครงการ และอื่น ๆ 1 โครงการ ที่อยู่ในแผนดำเนินการ รายละเอียดแสดงดัง **ตารางที่ 2.1.7-4** และตำแหน่งแผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน ของกรมชลประทานดัง**รูปที่ 2.1.7-4**

ตารางที่ 2.1.7-4 แผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน ของกรมชลประทาน

ลำดับ	ชื่อแผนงาน / โครงการ / รายการ	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ขนาดโครงการ	ปีดำเนินการ	
						เริ่มก่อสร้าง	แล้วเสร็จ
1	ฝายนาหัวขัว พร้อมระบบส่งน้ำ	ห้วยผา	เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	กลาง	2567	2567
2	ฝายห้วยต้นนุ่น พร้อมระบบส่งน้ำ	แม่เงา	ขุนยวม	แม่ฮ่องสอน	กลาง	2567	2567
3	อ่างเก็บน้ำห้วยผักปิ้ง	ขุนยวม	ขุนยวม	แม่ฮ่องสอน	กลาง	2567	2567
4	อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำหนำ	แม่ลาหลวง	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	กลาง	2567	2567
5	โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยม่วงก่อน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	เวียงใต้	ปาย	แม่ฮ่องสอน	กลาง	2567	2569
6	โครงการเพิ่มพื้นปริมาณน้ำต้นทุนเขื่อนภูมิพล จังหวัดแม่ฮ่องสอน	สบเงา	สบเมย	ตาก	กลาง	2567	2573

ที่มา: กรมชลประทาน, พ.ศ. 2566

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2566

รูปที่ 2.1.7-4 ตำแหน่งแผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ของกรมชลประทาน

นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงาน โครงการพัฒนาของกรมทรัพยากรน้ำ

กรมทรัพยากรน้ำได้จัดทำกรอบแผนงานในภารกิจหลักของหน่วยงานระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนแผนงานไปสู่การปฏิบัติ ภายใต้ประเด็นเป้าหมาย กิจกรรม และตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ โดยมีวิสัยทัศน์ " ทรัพยากรน้ำมั่นคง ประชาชนมั่นใจใช้ประโยชน์ยั่งยืน" โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ของกรมทรัพยากรน้ำ

1) พัฒนากลไก และเครื่องมือการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

2) อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา แหล่งน้ำ และพื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อจัดหาน้ำต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บ และการระบายน้ำ รวมถึงการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ

3) พัฒนา ติดตั้ง และเพิ่มประสิทธิภาพ ระบบเฝ้าระวัง เตือนภัยจากพิบัติภัยทางธรรมชาติ และรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ

กรมทรัพยากรน้ำได้กำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ในการดำเนินการโครงการจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ โดยได้มีการสรุปแผนงาน/โครงการในการแก้ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ สาละวินโดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มยุทธศาสตร์ รายละเอียดสรุปได้ดัง**ตารางที่ 2.1.7-5**

ตารางที่ 2.1.7-5 ลักษณะและประเด็นยุทธศาสตร์ทรัพยากรน้ำ

ลักษณะยุทธศาสตร์	ประเด็นยุทธศาสตร์
ยุทธศาสตร์การกำกับ ควบคุม อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะ และพื้นที่ชุ่มน้ำ	– พัฒนาเครื่องมือและกลไกบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ – แผนงานวิจัยและนวัตกรรมด้านบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ยุทธศาสตร์การพัฒนา ฟื้นฟู ปรับปรุง ซ่อมแซม บริหาร โครงการแหล่งน้ำ และระบบ กระจายน้ำ	– อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา บริหาร แหล่งน้ำ และระบบกระจายน้ำ – บริหารจัดการน้ำชุมชนในพื้นที่นอกเขตชลประทาน – ปรับปรุง ซ่อมแซม และบำรุงรักษาแหล่งน้ำ – สำรวจ ออกแบบ และควบคุมงาน – แผนงานวิจัย และนวัตกรรมด้านบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ยุทธศาสตร์การจัดสรร กำกับ ควบคุม การใช้ทรัพยากรน้ำและประปาสัมปทาน	– พัฒนา ปรับปรุง กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ มาตรฐานเพื่อการจัดสรรและควบคุมการใช้น้ำ – พัฒนาระบบ เครื่องมือ กลไก เพื่อควบคุม กำกับ ให้เป็นไปตามกฎหมาย – อนุญาต ควบคุม กำกับกิจการประปาสัมปทาน – อนุญาต ควบคุม กำกับการใช้ทรัพยากรน้ำให้เป็นไปตามกฎหมาย – ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเสริมสร้างศักยภาพ – วิเคราะห์และประเมินสมดุลน้ำเพื่อการจัดสรรและควบคุมการใช้น้ำ – เสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการประเมินคุณภาพระบบประปาหมู่บ้าน – แผนงานวิจัยและนวัตกรรมด้านบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ยุทธศาสตร์การแจ้งเตือนภัย และการจัดการสภาวะวิกฤต	– เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการพยากรณ์และเตือนภัยด้านน้ำ – แผนงานวิจัยและนวัตกรรมด้านบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารจัดการ	– พัฒนาประสิทธิภาพองค์กรและบุคลากรเพื่อการรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ – เพิ่มประสิทธิภาพระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านการบริหารจัดการน้ำ – จัดหาครุภัณฑ์ เครื่องมือ อุปกรณ์ สนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ – สร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม และความร่วมมือด้านทรัพยากรน้ำ – แผนงานวิจัยและนวัตกรรมด้านบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากการศึกษาทบทวนข้อมูลแผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำภายใต้แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ระหว่างปีงบประมาณ 2567 – 2570 ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน ของกรมทรัพยากรน้ำมีแผน

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่อยู่ในแผนดำเนินการ ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโครงการที่อยู่ในแผนโครงการพัฒนาแหล่งน้ำประเภทก่อสร้างระบบกระจายน้ำทั้งหมด 8 โครงการ จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ในแผนโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ 15 โครงการ เป็นด้วยโครงการก่อสร้างระบบกระจายน้ำ 12 โครงการ โครงการการศึกษาความเหมาะสม 1 โครงการ, โครงการปรับปรุงฝาย 1 โครงการ และโครงการปรับปรุง (ขุดลอก) แหล่งน้ำธรรมชาติ 1 โครงการ และจังหวัดตาก อยู่ในแผนโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ 31 โครงการ เป็นโครงการก่อสร้างระบบกระจายน้ำ 29 โครงการ, โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ 1 โครงการ และโครงการการศึกษาความเหมาะสม 1 โครงการ รายละเอียดแสดงดัง**ตารางที่ 2.1.7-6**

ตารางที่ 2.1.7-6 แผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำภายใต้แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระหว่างปีงบประมาณ 2567 – 2570 ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน ของกรมทรัพยากรน้ำ

ลำดับ	ชื่อแผนงาน / โครงการ / รายการ	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ความจุ (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)	ประเภทโครงการ		ปีงบประมาณ	พิกัด	
							กิจกรรม	ลักษณะงาน		LAT	LONG
1	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำ สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะบ้านห้วยแห้ง	แม่หลอง	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	-	300	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.7198	98.2104
2	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำ สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะบ้านผีปานเหนือ (บ้านผีปานเหนือ)	บางเกี๋ยน	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	-	300	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.9104	98.1395
3	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำ สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบโขง (บ้านบูแมะ)	แม่หลอง	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	-	214	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.7072	98.2345
4	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอุปโภคสนับสนุนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบางกอก เซฟ แชร์ริตี้ (บ้านแม่หลองใต้)	แม่หลอง	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.61698	98.1598
5	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอุปโภคสนับสนุนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนท่านผู้หญิงประไพ ศิวะไกเลศ	แม่หลอง	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.64842	98.10794
6	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอุปโภค สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผีปานเหนือ (บ้านบางเกี๋ยน)	บางเกี๋ยน	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	17.7987	98.1531
7	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอุปโภค สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะบ้านผีปานเหนือ	บางเกี๋ยน	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	17.9087	98.1426
8	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอุปโภค สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะบ้านห้วยแห้ง	แม่หลอง	แม่แจ่ม	เชียงใหม่	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	17.7194	98.2081
9	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำ สนับสนุนโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พ.ส.ล.)	บ้านกาศ	แม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	-	150	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2569	18.2751	97.8253
10	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอุปโภค สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยฮะ	เมืองแปง	ปาย	แม่ฮ่องสอน	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	19.202	98.1972
11	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอุปโภค สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อ	แม่ยี	ปาย	แม่ฮ่องสอน	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	19.2167	98.5423
12	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอุปโภค สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะบ้านห้วยฮะ (ชุดที่ 2)	ไร่ขิง	ปาย	แม่ฮ่องสอน	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	19.17	98.5601
13	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำ สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะบ้านห้วยฮะ (บ้านห้วยฮะน้อย)	แม่ยี	ปาย	แม่ฮ่องสอน	-	150	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	19.2132	98.5411
14	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอุปโภค สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะบ้านห้วยฮะ (ชุดที่ 1)	เมืองแปง	ปาย	แม่ฮ่องสอน	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	19.205	98.1798
15	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำ สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบเมย (บ้านทิติอลิง)	สบเมย	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	-	800	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	17.8491	97.8278
16	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอุปโภค สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สามแลบ (บ้านแม่สามแลบ)	แม่สามแลบ	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	17.9797	97.74
17	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอุปโภค สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สามแลบ (บ้านสบเมย)	แม่สามแลบ	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	17.8303	97.6958
18	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอุปโภค สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สามแลบ (บ้านขิวานเคย)	แม่สามแลบ	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	17.9286	97.765
19	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอุปโภค สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สามแลบ (ชุดที่ 2)	แม่สามแลบ	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	17.8795	97.7695

ตารางที่ 2.1.7-6 แผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำภายใต้แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระหว่างปีงบประมาณ 2567 – 2570 ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน ของกรมทรัพยากรน้ำ (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อแผนงาน / โครงการ / รายการ	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ความจุ (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)	ประเภทโครงการ		ปีงบประมาณ	พิกัด	
							กิจกรรม	ลักษณะงาน		LAT	LONG
20	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาด สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มแบบโครงการหลวงสบเมย	สบเมย	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	17.8295	97.828
21	ค่าใช้จ่ายในการศึกษาความเหมาะสม สำรวจออกแบบ โครงการปรับปรุงทางน้ำสาขาแม่น้ำยวมตอนล่าง	แม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	-	-	บริหารจัดการ	กลยุทธ์ศึกษาความเหมาะสม	2569	17.7802001	97.7755
22	ปรับปรุงซ่อมแซมฝายน้ำล้นหัวยขนาบน พร้อมระบบกระจายน้ำ	ขุนยวม	ขุนยวม	แม่ฮ่องสอน	-	-	ปรับปรุง	ฝาย	2568	18.8393	97.967
23	อนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน	แม่สามแลบ	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	2.66	-	ปรับปรุง (ขุดลอก)	แหล่งน้ำธรรมชาติ	2568	17.98633	97.736639
24	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาดสนับสนุนศูนย์การเรียนต้ารวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยลอง	พระธาตุ	แม่ระมาด	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	16.98083	98.60733
25	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาดสนับสนุนโรงเรียนต้ารวจตระเวนชายแดนท่านผู้หญิงทวีผลินุตร	พระธาตุผาแดง	แม่สอด	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	16.71801	98.66334
26	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาดสนับสนุนโรงเรียนต้ารวจตระเวนชายแดน ค.ส้านกา-โพธยมวรารกุร	พระวอ	แม่สอด	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	16.69577	98.77651
27	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ สนับสนุนพื้นที่ สปก.	มหาวัน	แม่สอด	ตาก	-	500	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	16.5901	98.6344
28	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำ สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มแบบโครงการหลวงแม่สอง (บ้านพยบัยละคี)	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก	-	186	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.4527	98.161
29	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำ สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มแบบโครงการหลวงแม่สอง (บ้านเบาะโป๊ะคี)	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก	-	162	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.4779	98.1606
30	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำ สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มแบบโครงการหลวงแม่สอง (บ้านทีคุ้มหนัง)	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก	-	154	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.4728	98.1454
31	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาดสนับสนุนโรงเรียนต้ารวจตระเวนชายแดนจุฬาธรรมศาสตร์ 3	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.11082	98.33626
32	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาดสนับสนุนโรงเรียนต้ารวจตระเวนชายแดนกาญจนาได้	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.18105	98.39194
33	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาดสนับสนุนโรงเรียนต้ารวจตระเวนชายแดนเทคนิคชายา 1	แม่ยุ่ง	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.32522	98.18595
34	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาดสนับสนุนศูนย์การเรียนต้ารวจตระเวนชายแดนบ้านแม่ละนา	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.72318	97.85416
35	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาดสนับสนุนศูนย์การ	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้าง	ระบบ	2567	17.72997	97.88061
36	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาดสนับสนุนศูนย์การเรียนต้ารวจตระเวนชายแดนบ้านแลไพล	แม่ระหวง	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.589	98.08304
37	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาดสนับสนุนศูนย์การเรียนต้ารวจตระเวนชายแดนบ้านพยบัยละคี	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.44937	98.15933
38	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาดสนับสนุนศูนย์การเรียนต้ารวจตระเวนชายแดนบ้านแม่หละคี	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.17219	98.45669
39	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาดสนับสนุนศูนย์การเรียนต้ารวจตระเวนชายแดนบ้านตันหยง	แม่หละ	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.16054	98.38027
40	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาดสนับสนุนศูนย์การเรียนต้ารวจตระเวนชายแดนบ้านคะนจิธะ	แม่ยุ่ง	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	17.36856	98.26309
41	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาด สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มแบบโครงการหลวงแม่สอง (บ้านระแมง)	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	17.5173	98.1
42	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำสะอาด สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มแบบโครงการหลวงแม่สอง (บ้านออดทลวง)	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	17.4404	98.0613

ตารางที่ 2.1.7-6 แผนงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำภายใต้แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระหว่างปีงบประมาณ 2567 – 2570 ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน ของกรมทรัพยากรน้ำ (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อแผนงาน / โครงการ / รายการ	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ความจุ (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)	ประเภทโครงการ		ปีงบประมาณ	พิกัด	
							กิจกรรม	ลักษณะงาน		LAT	LONG
43	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอเนกประสงค์ สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สอง (จุดที่ 2)	แม่ยะ	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	17.5172	98.1001
44	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอเนกประสงค์ สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สอง (จุดที่ 1)	แม่ยะ	ท่าสองยาง	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	17.5085	98.2166
45	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำ สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงพบพระ (บ้านพุ้มเปี๊ยะ)	ศิรินาฏูร์	พบพระ	ตาก	-	2303	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2567	16.4066	99.0089
46	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์	รวมไทยพัฒนา	พบพระ	ตาก	-	200	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	16.4561	98.8044
47	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์	รวมไทยพัฒนา	พบพระ	ตาก	-	50	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	16.3999	98.7893
48	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ จุดที่ 2	รวมไทยพัฒนา	พบพระ	ตาก	-	70	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	16.3963	98.8032
49	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ จุดที่ 1	รวมไทยพัฒนา	พบพระ	ตาก	-	70	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	16.4028	98.8076
50	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์	รวมไทยพัฒนา	พบพระ	ตาก	-	70	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	16.4674	98.7907
51	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำอเนกประสงค์ สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงพบพระ	ศิรินาฏูร์	พบพระ	ตาก	-	-	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2568	16.4814	98.8011
52	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์	รวมไทยพัฒนา	พบพระ	ตาก	-	2000	ก่อสร้างใหม่	ระบบกระจายน้ำ	2569	16.45118	98.800231
53	ก่อสร้างระบบกระจายน้ำบ้านบ่อหินเหล็กไฟ	บมาวิน	แม่สอด	ตาก	1.2	2000	ก่อสร้างใหม่	อ่างเก็บน้ำ	2570	16.568	98.6943
54	ค่าใช้จ่ายในการศึกษาความเหมาะสม สำรวจออกแบบ โครงการปรับปรุงทางน้ำสาขาแม่น้ำเมยตอนบน	ท่าสายลวด	แม่สอด	ตาก	-	-	บริหารจัดการ	กรศึกษาความเหมาะสม	2570	16.7788	98.5125

ที่มา: กรมทรัพยากรน้ำ, 2566

2.1.8 ความต้องการใช้น้ำ

ความต้องการใช้น้ำ ประกอบด้วย ความต้องการใช้น้ำอุปโภค-บริโภคและการท่องเที่ยว ความต้องการใช้น้ำอุตสาหกรรม ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน และความต้องการใช้น้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ ซึ่งแนวทางการศึกษามีดังนี้

1) ความต้องการใช้น้ำเพื่ออุปโภค-บริโภคและการท่องเที่ยว

การรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินความต้องการใช้น้ำเพื่ออุปโภค-บริโภคและการท่องเที่ยวมีรายละเอียดแสดงดัง**ตารางที่ 2.1.8-1** แนวความคิดในการประเมินปริมาณความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและการท่องเที่ยว ในหลักการแล้ว ในด้านความต้องการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคจะเป็นการประเมินจากจำนวนประชากรคูณด้วยอัตราความต้องการใช้น้ำของประชากร ส่วนปริมาณความต้องการใช้น้ำเพื่อการท่องเที่ยวก็จะประเมินจากจำนวนนักท่องเที่ยวคูณด้วยอัตราความต้องการใช้น้ำเพื่อการท่องเที่ยว สามารถประเมินปริมาณความต้องการใช้น้ำทั้งสองส่วนได้ แต่ในการดำเนินการเนื่องจากอัตราความต้องการใช้น้ำในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันจากรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำ ความไม่แน่นอนของข้อมูลในบางประเด็น อาทิเช่น การเคลื่อนย้ายแรงงาน ประชากรแฝง หรือแม้แต่แหล่งน้ำที่นำมาใช้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการนั้น ๆ ว่ามาจาก

แหล่งน้ำผิวดิน หรือแหล่งน้ำบาดาล ซึ่งการประเมินเฉพาะจากจำนวนประชากรคูณด้วยอัตราความต้องการใช้น้ำไม่สามารถตอบได้

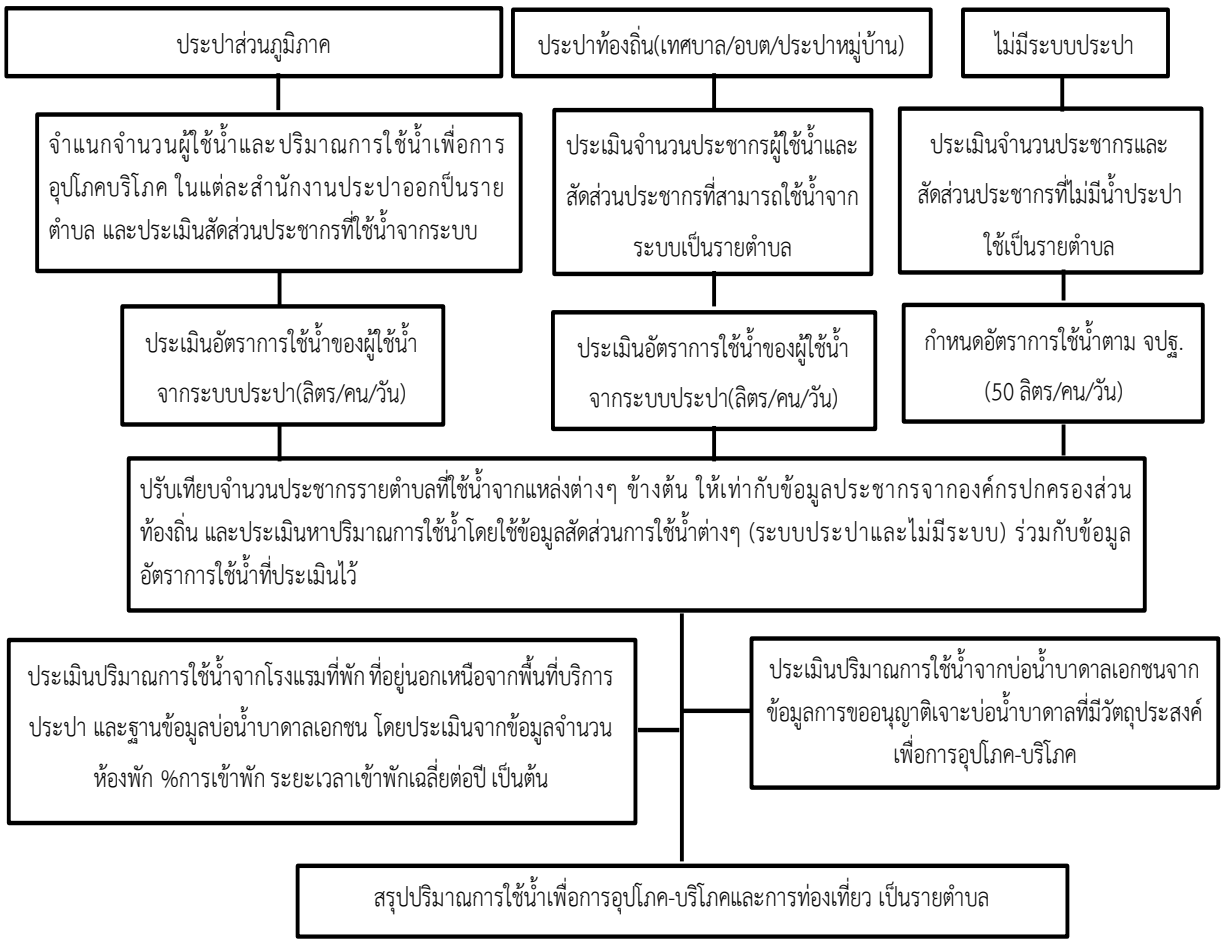
แนวคิดในการดำเนินการของที่ปรึกษา จึงพยายามพุ่งเป้าไปที่ระบบที่ส่งน้ำให้กับกิจกรรมการใช้น้ำว่าสามารถใช้น้ำจากระบบใดได้บ้าง ซึ่งในส่วนของปริมาณความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและการท่องเที่ยวนั้น พบว่าระบบที่สามารถส่งน้ำให้กับกิจกรรมการใช้น้ำ ประกอบด้วย ระบบประปาขนาดใหญ่ ได้แก่ การประปาส่วนภูมิภาค ประปาระดับท้องถิ่น (เทศบาล อบต.) และระบบประปาขนาดเล็ก ได้แก่ ประปาหมู่บ้าน โดยในส่วนพื้นที่ที่อยู่กระจัดกระจายที่ไม่สามารถใช้น้ำจากระบบประปาได้ จะมีการใช้น้ำจากบ่อน้ำบาดาล สระเก็บน้ำ ประปาภูเขา ตลอดจนลำน้ำต่าง ๆ เป็นต้น ในการดำเนินการคำนวณจะทำการแยกประชากรรายตำบลออกเป็นกลุ่มตามการใช้น้ำจากแหล่งที่ใช้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ใช้จากระบบประปาและที่ไม่สามารถใช้น้ำจากระบบประปาได้ จากนั้นนำมาคูณด้วยอัตราการใช้น้ำต่อประชากรของระบบประปาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันจะสามารถประเมินปริมาณความต้องการใช้น้ำได้ รวมถึงจะทำให้ทราบถึงข้อมูลของแหล่งน้ำที่นำมาใช้ว่าเป็นการใช้น้ำจากแหล่งน้ำผิวดิน หรือแหล่งน้ำบาดาลจากแนวความคิดดังกล่าว ได้กำหนดแนวทางในการประเมินปริมาณความต้องการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและการท่องเที่ยวดังแสดงใน**รูปที่2.1.8-1** และสรุปแนวทางการดำเนินการได้ดังนี้

(1) ประเมินปริมาณการใช้น้ำจากระบบประปาจากการประปาส่วนภูมิภาค: จากข้อมูลจำนวนผู้ใช้น้ำและข้อมูลปริมาณการใช้น้ำแยกรายประเภททั้ง 6 ประเภท ของแต่ละสำนักงานประปา ได้แก่ ที่อยู่อาศัย ราชการ ธุรกิจขนาดเล็ก ธุรกิจขนาดใหญ่ รัฐวิสาหกิจ และอุตสาหกรรม สามารถนำมากำหนดเป็นกิจกรรมการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคจำนวน 3 ประเภท ได้แก่ ที่อยู่อาศัย ราชการ และธุรกิจขนาดเล็ก จากนั้นจึงนำข้อมูลจำนวนผู้ใช้น้ำ และปริมาณการใช้น้ำของกิจกรรมทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวมาจำแนกตามขอบเขตการปกครองในระดับตำบล จากผลการจำแนกข้อมูลดังกล่าว จะสามารถสรุปปริมาณการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ในแต่ละตำบลผ่านระบบประปาของสำนักงานประปาของการประปาส่วนภูมิภาคได้ และสามารถจำแนกสัดส่วนของแหล่งน้ำต้นทุนที่ใช้ตามแหล่งน้ำดิบที่ใช้ผลิตน้ำประปา

(2) ประเมินปริมาณการใช้น้ำจากระบบประปานอกพื้นที่การให้บริการของการประปาส่วนภูมิภาค: จากข้อมูลประปาเทศบาล/อบต. และประปาหมู่บ้าน (เป็นระบบประปาที่อยู่นอกเขตพื้นที่การให้บริการของการประปาส่วนภูมิภาค) สามารถนำมาสรุปปริมาณการใช้น้ำและสัดส่วนประชากรที่สามารถใช้น้ำจากระบบประปาในแต่ละเขตการปกครองได้ และสามารถจำแนกสัดส่วนของแหล่งน้ำต้นทุนที่ใช้ตามแหล่งน้ำดิบที่ใช้ผลิตน้ำประปาได้

ตารางที่ 2.1.8-1 ความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2562

รหัส/ชื่อลุ่มน้ำหลัก/สาขา	ความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2562 (ล้านลบ.ม./ปี)															
	การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค										การใช้น้ำเพื่อการท่องเที่ยว (นอกเขตประปา)**			รวมการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและท่องเที่ยว		
	กปน./กปภ.		ประปาท้องถิ่น		ไม่มีระบบประปา		บ่อน้ำ	รวมการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค								
	ผิวดิน	บาดาล	ผิวดิน	บาดาล	ผิวดิน	บาดาล	บาดาล	ผิวดิน	บาดาล	รวม	ผิวดิน	บาดาล	รวม	ผิวดิน	บาดาล	รวม
01 ลุ่มน้ำสาละวิน	**9.15**	**0.00**	**19.25**	**2.38**	**0.61**	**0.08**	**0.51**	**29.00**	**2.97**	**31.97**	**0.06**	**0.01**	**0.07**	**29.06**	**2.98**	**32.04**
0101 น้ำแม่ปายตอนบน	0.14	0.00	0.73	0.09	0.03	0.00	0.00	0.91	0.09	1.00	0.04	0.00	0.04	0.95	0.09	1.04
0102 ห้วยแม่สา	0.00	0.00	0.11	0.02	0.01	0.00	0.00	0.12	0.02	0.13	0.00	0.00	0.00	0.12	0.02	0.13
0103 น้ำแม่ปายตอนล่างสวนที่ 1	0.23	0.00	0.20	0.02	0.00	0.00	0.00	0.43	0.02	0.46	0.00	0.00	0.00	0.44	0.02	0.46
0104 น้ำของ	0.02	0.00	0.28	0.04	0.04	0.00	0.00	0.34	0.04	0.37	0.00	0.00	0.00	0.34	0.04	0.37
0105 น้ำแม่ปายตอนล่างสวนที่ 2	1.21	0.00	1.04	0.12	0.02	0.00	0.00	2.27	0.12	2.39	0.01	0.00	0.01	2.28	0.12	2.40
0106 น้ำแม่สะมาด	0.04	0.00	0.34	0.04	0.00	0.00	0.00	0.38	0.04	0.42	0.00	0.00	0.00	0.38	0.04	0.42
0107 น้ำแม่ปายตอนล่างสวนที่ 3	0.02	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.04	0.00	0.04	0.00	0.00	0.00	0.04	0.00	0.04
0108 น้ำแม่สุรินทร์	0.00	0.00	0.24	0.03	0.02	0.00	0.00	0.26	0.03	0.29	0.00	0.00	0.00	0.27	0.03	0.30
0109 แม่น้ำยวมตอนบน	0.00	0.00	0.49	0.06	0.04	0.00	0.00	0.53	0.06	0.59	0.00	0.00	0.00	0.53	0.06	0.59
0110 น้ำแม่ลาหลวง	0.00	0.00	0.25	0.03	0.02	0.00	0.00	0.27	0.03	0.30	0.00	0.00	0.00	0.27	0.03	0.30
0111 แม่น้ำยวมตอนล่างสวนที่ 1	0.24	0.00	0.57	0.06	0.02	0.00	0.00	0.84	0.06	0.90	0.00	0.00	0.00	0.84	0.06	0.90
0112 น้ำแม่สะเรียง	0.22	0.00	0.36	0.04	0.01	0.00	0.00	0.59	0.04	0.63	0.00	0.00	0.00	0.59	0.04	0.63
0113 แม่น้ำยวมตอนล่างสวนที่ 2	0.19	0.00	0.46	0.05	0.02	0.00	0.00	0.66	0.05	0.71	0.00	0.00	0.00	0.66	0.05	0.71
0114 น้ำแม่ริด	0.00	0.00	2.84	0.05	0.07	0.00	0.04	2.91	0.10	3.01	0.00	0.00	0.00	2.91	0.10	3.01
0115 แม่น้ำยวมตอนล่างสวนที่ 3	0.01	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.03	0.00	0.04	0.00	0.00	0.00	0.03	0.00	0.04
0116 น้ำแม่เงา	0.00	0.00	1.05	0.00	0.02	0.02	0.00	1.07	0.02	1.09	0.00	0.00	0.00	1.08	0.02	1.09
0117 แม่น้ำยวมตอนล่างสวนที่ 4	0.13	0.00	0.31	0.03	0.01	0.00	0.00	0.44	0.03	0.48	0.00	0.00	0.00	0.44	0.03	0.48
0118 แม่น้ำสาละวินตอนบน	0.09	0.00	0.51	0.06	0.01	0.00	0.00	0.61	0.06	0.67	0.00	0.00	0.00	0.61	0.06	0.67
0119 น้ำแม่แงะ	0.03	0.00	0.13	0.01	0.00	0.00	0.00	0.16	0.01	0.17	0.00	0.00	0.00	0.16	0.01	0.17
0120 แม่น้ำเมยตอนบน	6.36	0.00	4.55	1.28	0.16	0.03	0.42	11.07	1.73	12.80	0.00	0.00	0.00	11.08	1.73	12.81
0121 ห้วยแม่ละเมา	0.02	0.00	1.36	0.37	0.03	0.01	0.01	1.42	0.38	1.80	0.00	0.00	0.00	1.42	0.38	1.81
0122 แม่น้ำเมยตอนล่าง	0.20	0.00	3.39	0.00	0.06	0.00	0.03	3.64	0.03	3.67	0.00	0.00	0.00	3.64	0.03	3.68

รูปที่ 2.1.8-1 แนวทางในการประเมินปริมาณความต้องการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและการท่องเที่ยว

(3) ประเมินปริมาณการใช้น้ำนอกเขตการจ่ายน้ำของระบบประปา: จากจำนวนประชากรทั้งหมดของแต่ละเขตการปกครอง เมื่อหักจำนวนประชากรที่ใช้น้ำจากระบบประปา ที่ประเมินจากข้อ (1) และข้อ (2) ออกแล้ว จำนวนประชากรที่เหลือคือประชากรที่อยู่ห่างไกลชุมชน ซึ่งไม่สามารถใช้น้ำจากระบบประปาดังกล่าวได้ จึงต้องใช้น้ำจากบ่อน้ำบาดาล ห้วย หนอง คลอง บึง ต่างๆ

จากข้อมูลจำนวนประชากรที่ได้ สามารถนำมาประเมินปริมาณการใช้น้ำบาดาลเพื่อการอุปโภคบริโภค โดยคูณด้วยอัตราการใช้น้ำเท่ากับ 50 ลิตรต่อคนต่อวัน ตามมาตรฐานของการสำรวจความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

(4) ประเมินปริมาณการใช้น้ำจากบ่อน้ำบาดาลภาคเอกชน: จากฐานข้อมูลบ่อน้ำบาดาลเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการขออนุญาตเจาะ เพื่อใช้น้ำบาดาลในการอุปโภคบริโภค สามารถสรุปปริมาณการใช้น้ำได้โดยตรง โดยสรุปแยกเป็นรายตำบลจากระบบฐานข้อมูลบ่อน้ำบาดาลภาคเอกชนของสำนักควบคุมกิจการน้ำบาดาล กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

(5) ประเมินปริมาณการใช้น้ำเพื่อการท่องเที่ยว: เป็นการประเมินปริมาณการใช้น้ำจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปพักค้างแรมในพื้นที่ต่าง ๆ โดยคณะศึกษาได้ตั้งสมมุติฐานว่า จะพิจารณาประเมินปริมาณ

การใช้น้ำเพื่อการท่องเที่ยวเฉพาะโรงแรม/ที่พักที่อยู่นอกเขตพื้นที่การให้บริการของการประปาส่วนภูมิภาคเท่านั้น นอกจากนี้โรงแรมที่พักดังกล่าวจะต้องไม่มีรายชื่ออยู่ในฐานข้อมูลการขออนุญาติเจาะบ่อน้ำบาดาลในฐานข้อมูลบ่อน้ำบาดาลภาคเอกชนอีกด้วย โดยในการประเมินดังกล่าวจะทำการรวบรวมข้อมูลที่อยู่โรงแรมที่พักจำแนกรายตำบล รวมถึงจำนวนห้องพัก เปอร์เซ็นต์การเข้าพัก และระยะเวลาเข้าพักเฉลี่ยต่อปี เพื่อมาทำการคำนวณหาปริมาณการใช้น้ำที่เกิดจากการท่องเที่ยว

(6) จากขั้นตอน (1) ถึงขั้นตอนที่ (5) จะสามารถประเมินปริมาณการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการท่องเที่ยวของแต่ละตำบลได้ทั้งหมด หลังจากนั้นนำมาสรุปให้เป็นข้อมูลรายลุ่มน้ำสาขา และลุ่มน้ำหลักต่อไป

จากแนวทางการวิเคราะห์ดังกล่าว สามารถคำนวณความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2562 สำหรับแต่ละลุ่มน้ำสาขา ได้ดังแสดงใน **ตารางที่2.1.8-2**

ตาราง ที่2.1.8-2 ความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2562

รหัส/ชื่อลุ่มน้ำหลัก/สาขา	ความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2562 (ล้านลบ.ม./ปี)															
	การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค										การใช้น้ำเพื่อการท่องเที่ยว (นอกเขตประปา)**			รวมการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและท่องเที่ยว		
	กปน./กปภ.		ประปาท้องถิ่น		ไม่มีระบบประปา		บ่อน้ำ	รวมการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค								
	ผิวดิน	บาดาล	ผิวดิน	บาดาล	ผิวดิน	บาดาล	บาดาล	ผิวดิน	บาดาล	รวม	ผิวดิน	บาดาล	รวม	ผิวดิน	บาดาล	รวม
01 ลุ่มน้ำสาละวิน	**9.15**	**0.00**	**19.25**	**2.38**	**0.61**	**0.08**	**0.51**	**29.00**	**2.97**	**31.97**	**0.06**	**0.01**	**0.07**	**29.06**	**2.98**	**32.04**
0101 น้ำแม่ปายตอนบน	0.14	0.00	0.73	0.09	0.03	0.00	0.00	0.91	0.09	1.00	0.04	0.00	0.04	0.95	0.09	1.04
0102 ห้วยแม่สา	0.00	0.00	0.11	0.02	0.01	0.00	0.00	0.12	0.02	0.13	0.00	0.00	0.00	0.12	0.02	0.13
0103 น้ำแม่ปายตอนล่างสวนที่ 1	0.23	0.00	0.20	0.02	0.00	0.00	0.00	0.43	0.02	0.46	0.00	0.00	0.00	0.44	0.02	0.46
0104 น้ำของ	0.02	0.00	0.28	0.04	0.04	0.00	0.00	0.34	0.04	0.37	0.00	0.00	0.00	0.34	0.04	0.37
0105 น้ำแม่ปายตอนล่างสวนที่ 2	1.21	0.00	1.04	0.12	0.02	0.00	0.00	2.27	0.12	2.39	0.01	0.00	0.01	2.28	0.12	2.40
0106 น้ำแม่สะมาด	0.04	0.00	0.34	0.04	0.00	0.00	0.00	0.38	0.04	0.42	0.00	0.00	0.00	0.38	0.04	0.42
0107 น้ำแม่ปายตอนล่างสวนที่ 3	0.02	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.04	0.00	0.04	0.00	0.00	0.00	0.04	0.00	0.04
0108 น้ำแม่สุรินทร์	0.00	0.00	0.24	0.03	0.02	0.00	0.00	0.26	0.03	0.29	0.00	0.00	0.00	0.27	0.03	0.30
0109 แม่น้ำยวมตอนบน	0.00	0.00	0.49	0.06	0.04	0.00	0.00	0.53	0.06	0.59	0.00	0.00	0.00	0.53	0.06	0.59
0110 น้ำแม่ลาหลวง	0.00	0.00	0.25	0.03	0.02	0.00	0.00	0.27	0.03	0.30	0.00	0.00	0.00	0.27	0.03	0.30
0111 แม่น้ำยวมตอนล่างสวนที่ 1	0.24	0.00	0.57	0.06	0.02	0.00	0.00	0.84	0.06	0.90	0.00	0.00	0.00	0.84	0.06	0.90
0112 น้ำแม่สะเรียง	0.22	0.00	0.36	0.04	0.01	0.00	0.00	0.59	0.04	0.63	0.00	0.00	0.00	0.59	0.04	0.63
0113 แม่น้ำยวมตอนล่างสวนที่ 2	0.19	0.00	0.46	0.05	0.02	0.00	0.00	0.66	0.05	0.71	0.00	0.00	0.00	0.66	0.05	0.71
0114 น้ำแม่ริด	0.00	0.00	2.84	0.05	0.07	0.00	0.04	2.91	0.10	3.01	0.00	0.00	0.00	2.91	0.10	3.01
0115 แม่น้ำยวมตอนล่างสวนที่ 3	0.01	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.03	0.00	0.04	0.00	0.00	0.00	0.03	0.00	0.04
0116 น้ำแม่เงา	0.00	0.00	1.05	0.00	0.02	0.02	0.00	1.07	0.02	1.09	0.00	0.00	0.00	1.08	0.02	1.09
0117 แม่น้ำยวมตอนล่างสวนที่ 4	0.13	0.00	0.31	0.03	0.01	0.00	0.00	0.44	0.03	0.48	0.00	0.00	0.00	0.44	0.03	0.48
0118 แม่น้ำสาละวินตอนบน	0.09	0.00	0.51	0.06	0.01	0.00	0.00	0.61	0.06	0.67	0.00	0.00	0.00	0.61	0.06	0.67
0119 น้ำแม่แงะ	0.03	0.00	0.13	0.01	0.00	0.00	0.00	0.16	0.01	0.17	0.00	0.00	0.00	0.16	0.01	0.17
0120 แม่น้ำเมยตอนบน	6.36	0.00	4.55	1.28	0.16	0.03	0.42	11.07	1.73	12.80	0.00	0.00	0.00	11.08	1.73	12.81
0121 ห้วยแม่ละเมา	0.02	0.00	1.36	0.37	0.03	0.01	0.01	1.42	0.38	1.80	0.00	0.00	0.00	1.42	0.38	1.81
0122 แม่น้ำเมยตอนล่าง	0.20	0.00	3.39	0.00	0.06	0.00	0.03	3.64	0.03	3.67	0.00	0.00	0.00	3.64	0.03	3.68

2) ความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม

การศึกษาความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม เป็นการศึกษาถึงความต้องการน้ำเพื่อการอุตสาหกรรมของโรงงานประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีความต้องการใช้น้ำที่แตกต่างกันตามประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งได้จำแนกไว้เป็น 10 ประเภท ดัง**ตารางที่ 2.1.8-3**การประเมินความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม ใช้ฐานข้อมูลจากทะเบียนโรงงานอุตสาหกรรมของกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม โดยนำมาคูณกับอัตราการใช้น้ำประเภทอุตสาหกรรมต่างๆ ซึ่งกรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ประเมินไว้หลังจากนั้นจะรวมกับข้อมูลปริมาณการใช้น้ำจากการประปาและบ่อบาดาลของเอกชนในพื้นที่โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังแสดงไว้ใน**รูปที่ 2.1.8-2**

จากการวิเคราะห์ความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม ปี พ.ศ.2562 ทั้งในส่วนของการประปานครหลวง และการประปาส่วนภูมิภาค บ่อน้ำบดาดาลเอกชน (เพื่อการอุตสาหกรรม) โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กนอกเขตประปา ทั้งแหล่งน้ำผิวดินและใต้ผิวดิน พบว่าลุ่มน้ำสาละวินมีความต้องการน้ำเพื่อการอุตสาหกรรม 3.63 ล้าน ลบ.ม./ปี รายละเอียดดัง**ตารางที่ 2.1.8-4**

ตารางที่2.1.8-3 ความต้องการใช้น้ำตามประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม

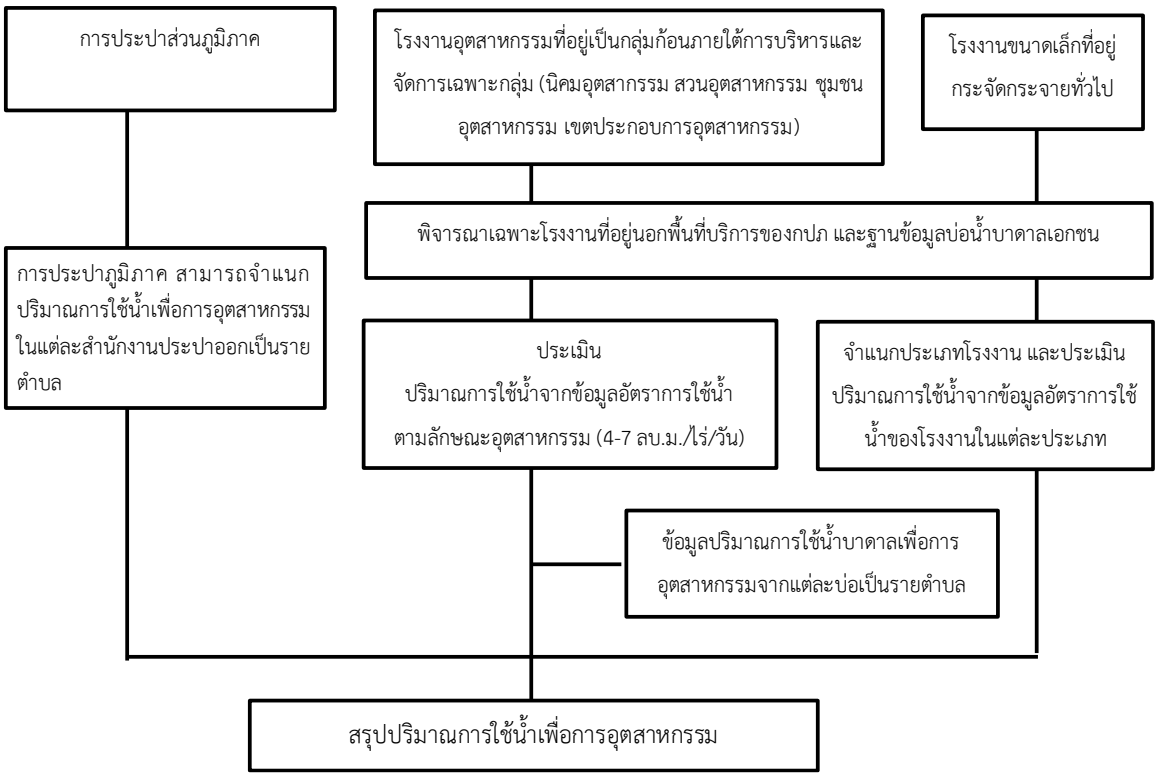
รหัส	ประเภท	รายละเอียดประเภทอุตสาหกรรมหลัก	ปริมาณความต้องการน้ำ (ลบ.ม./ไร่/วัน))
01	Accessory	อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วน อุปกรณ์ต่างๆ	6.00
02	Chemical	อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์	8.00
03	Food	อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม	12.00
04	Metal	อุตสาหกรรมถลุง หล่อ โลหะ	5.00
05	Other	อุตสาหกรรมทั่วไป	7.00
06	Outside	อุตสาหกรรมกลางแจ้ง เช่น โม-บดหิน ดูดทราย เผาถ่าน หีบฝ้าย อบเมล็ดพืช ฯลฯ	4.00
07	Paper	อุตสาหกรรมกระดาษ เช่น ผลิตเยื่อกระดาษ ภาชนะจากกระดาษ ฯลฯ	4.00
08	Textile	อุตสาหกรรมสิ่งทอ ฟอกหนัง ย้อมสี	5.00
09	Unmetal	ผลิตภัณฑ์อโลหะ เช่น แก้ว กระเบื้องเคลือบ ปูน ฯลฯ	8.00
10	Wood	ผลิตภัณฑ์ไม้ เครื่องเรือน	3.00

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ (ลุ่มน้ำสาละวิน) โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2563

ตารางที่ 2.1.8-4 ความต้องการน้ำเพื่อการอุตสาหกรรมของแต่ละลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน

รหัส/ชื่อลุ่มน้ำหลัก/สาขา		ความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม ปี พ.ศ.2562 (ล้านลบ.ม./ปี)							
		การประปานครหลวงและการประปาส่วน		บ่อน้ำบาดาลเอกชน	โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กนอกเขต		รวมการใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม		
		ผิวดิน	บาดาล		ผิวดิน	บาดาล	ผิวดิน	บาดาล	รวม
01	ลุ่มน้ำสาละวิน	1.06	0.00	1.39	1.03	0.15	2.09	1.54	3.63
0101	น้ำแม่ปายตอนบน	0.01	0.00	0.00	0.03	0.00	0.04	0.00	0.04
0102	ห้วยแม่สา	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
0103	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 1	0.03	0.00	0.00	0.01	0.00	0.04	0.00	0.04
0104	น้ำของ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
0105	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 2	0.17	0.00	0.01	0.04	0.00	0.21	0.02	0.22
0106	น้ำแม่สะมาด	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.01
0107	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
0108	น้ำแม่สุรินทร์	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.01	0.02
0109	แม่น้ำยวมตอนบน	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.01	0.00	0.02
0110	น้ำแม่ลาหลวง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
0111	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1	0.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.04	0.00	0.04
0112	น้ำแม่สะเรียง	0.03	0.00	0.01	0.00	0.00	0.03	0.01	0.04
0113	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.03	0.00	0.03
0114	น้ำแม่ริด	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
0115	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
0116	น้ำแม่เงา	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
0117	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 4	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.02
0118	แม่น้ำสาละวินตอนบน	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
0119	น้ำแม่แงะ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
0120	แม่น้ำเมยตอนบน	0.70	0.00	1.18	0.39	0.07	1.09	1.26	2.35
0121	ห้วยแม่ละเมา	0.00	0.00	0.15	0.42	0.07	0.43	0.22	0.64
0122	แม่น้ำเมยตอนล่าง	0.01	0.00	0.01	0.12	0.00	0.13	0.01	0.14

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ (ลุ่มน้ำสาละวิน) โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2563

รูปที่ 2.1.8-2 แนวทางในการประเมินปริมาณความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม

3) ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

ในการประเมินความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร จะแบ่งเป็นพื้นที่ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน สำหรับการประเมินความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรในเขตชลประทาน สามารถวัดประสิทธิภาพการชลประทานจากค่าดัชนีชี้วัดปริมาณน้ำชลประทานที่ต้องการ ซึ่งปริมาณน้ำชลประทานดังกล่าวควรมากกว่าปริมาณความต้องการใช้น้ำของพืชที่แปลงเพาะปลูก ทั้งนี้เพื่อทดแทนปริมาณน้ำที่สูญเสียระหว่างทางลำเลียงน้ำและที่สูญเสียในกระบวนการใช้น้ำ สำหรับโครงการนี้กำหนดประสิทธิภาพการชลประทานเท่ากับร้อยละ 55

ความต้องการน้ำชลประทาน (Irrigation Demand) แบบจำลองความต้องการน้ำชลประทาน (Irrigation Demand Model) ใช้วิเคราะห์ประเมินและจำลองความต้องการน้ำชลประทานรายสัปดาห์ หรือปริมาณน้ำที่ต้องการบริเวณอาคารบังคับน้ำปากคลองส่งน้ำ เพื่อให้สามารถลำเลียงน้ำไปถึงแปลงเพาะปลูกด้วยปริมาณน้ำที่เพียงพอ สำหรับการเพาะปลูกข้าว พืชไร่พืชผัก หรืออื่นๆ ตามคำจำกัดความดังนี้

$$\text{ปริมาณความต้องการน้ำชลประทาน} = \frac{\text{ปริมาณการใช้น้ำของพืช} + \text{การรั่วซึมบนแปลง} - \text{ฝนใช้การ}}{\text{ประสิทธิภาพการชลประทาน}}$$

จากการรวบรวมและทบทวนข้อมูล พบว่าลุ่มน้ำสาละวินมีความต้องการน้ำเพื่อการเกษตรกรรมรวมทั้งสิ้น 964.34 ล้านลบ.ม.ต่อปี โดยเป็นความต้องการน้ำเพื่อการเกษตรในเขตพื้นที่ชลประทานเท่ากับ 15.96 ล้านลบ.ม.ต่อปี และนอกเขตพื้นที่ชลประทานเท่ากับ 948.38 ล้านลบ.ม.ต่อปี ซึ่งแสดงรายละเอียดความต้องการน้ำของแต่ละลุ่มน้ำสาขา ดัง**ตารางที่ 2.1.8-5**

ตารางที่ 2.1.8-5 ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตรกรรมของแต่ละลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน

รหัส/ชื่อลุ่มน้ำหลัก/สาขา		ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรม ปี พ.ศ.2562 (ล้านลบ.ม./ปี)								
		พื้นที่เกษตรกรรมในเขตพื้นที่ชลประทาน*			พื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตพื้นที่ชลประทาน			รวมในเขตพื้นที่ชลประทานและนอกเขตพื้นที่ชลประทาน		
		ฤดูฝน	ฤดูแล้ง	ทั้งปี	ฤดูฝน	ฤดูแล้ง	ทั้งปี	ฤดูฝน	ฤดูแล้ง	ทั้งปี
01	ลุ่มน้ำสาละวิน	5.24	10.72	15.96	235.90	712.48	948.38	241.14	723.20	964.34
0101	น้ำแม่ปายตอนบน	0.00	0.00	0.00	6.63	13.91	20.55	6.64	13.92	20.55
0102	ห้วยแม่สา	0.00	0.00	0.00	1.38	2.79	4.16	1.38	2.79	4.16
0103	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 1	0.17	0.17	0.34	6.77	13.00	19.77	6.94	13.18	20.12
0104	น้ำของ	0.00	0.00	0.00	2.58	7.14	9.71	2.58	7.14	9.71
0105	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 2	0.12	0.12	0.24	4.81	8.87	13.69	4.93	8.99	13.93
0106	น้ำแม่สะมาด	0.00	0.00	0.00	4.93	8.60	13.53	4.93	8.60	13.53
0107	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 3	0.01	0.01	0.01	0.27	0.56	0.83	0.28	0.56	0.85
0108	น้ำแม่สุรินทร์	0.00	0.00	0.00	1.55	4.58	6.12	1.55	4.58	6.12
0109	แม่น้ำยวมตอนบน	0.10	0.31	0.41	9.98	28.53	38.51	10.08	28.84	38.93
0110	น้ำแม่ลาหลวง	0.00	0.00	0.00	8.95	21.73	30.68	8.95	21.73	30.68
0111	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1	0.76	1.31	2.07	6.33	18.09	24.42	7.09	19.39	26.49
0112	น้ำแม่สะเรียง	0.04	0.07	0.10	5.25	15.45	20.70	5.29	15.52	20.80
0113	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2	0.29	0.64	0.93	2.41	8.81	11.21	2.69	9.45	12.14
0114	น้ำแม่ริด	0.00	0.00	0.00	23.37	65.37	88.74	23.37	65.37	88.74
0115	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 3	0.05	0.10	0.16	0.45	1.41	1.86	0.51	1.51	2.02
0116	น้ำแม่เงา	0.00	0.00	0.00	10.40	53.83	64.22	10.40	53.83	64.22
0117	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 4	0.74	1.11	1.85	6.19	15.40	21.58	6.93	16.51	23.44
0118	แม่น้ำสาละวินตอนบน	0.00	0.00	0.00	3.12	13.05	16.17	3.12	13.05	16.17
0119	น้ำแม่แงะ	0.00	0.00	0.00	0.55	1.02	1.58	0.55	1.02	1.58

ตารางที่ 2.1.8-5 ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตรกรรมของแต่ละลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

รหัส/ชื่อลุ่มน้ำหลัก/สาขา		ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรม ปี พ.ศ.2562 (ล้านลบ.ม./ปี)								
		พื้นที่เกษตรกรรม ในเขตพื้นที่ชลประทาน*			พื้นที่เกษตรกรรม นอกเขตพื้นที่ชลประทาน			รวมในเขตพื้นที่ชลประทานและ นอกเขตพื้นที่ชลประทาน		
		ฤดูฝน	ฤดูแล้ง	ทั้งปี	ฤดูฝน	ฤดูแล้ง	ทั้งปี	ฤดูฝน	ฤดูแล้ง	ทั้งปี
0120	แม่น้ำเมยตอนบน	2.48	5.11	7.59	79.73	226.11	305.84	82.21	231.22	313.43
0121	ห้วยแม่ละเมา	0.00	0.01	0.01	11.99	57.38	69.37	11.99	57.39	69.38
0122	แม่น้ำเมยตอนล่าง	0.47	1.76	2.23	38.26	126.87	165.13	38.73	128.62	167.36

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ (ลุ่มน้ำสาละวิน) โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2563

4) ปริมาณความต้องการใช้น้ำทั้งหมด

จากผลการรวบรวมและทบทวนข้อมูลความต้องการใช้น้ำในด้านต่างๆ สามารถสรุปปริมาณความต้องใช้น้ำทั้งลุ่มน้ำสาละวิน ได้ดัง**ตารางที่ 2.1.8-6**

ตารางที่ 2.1.8-6 สรุปปริมาณความต้องการใช้น้ำทั้งลุ่มน้ำ

รหัส/ชื่อลุ่มน้ำหลัก/สาขา		ความต้องการใช้น้ำ ปี พ.ศ.2562 (ล้านลบ.ม./ปี)											
		ในเขตพื้นที่ชลประทาน และ นอกเขตพื้นที่ชลประทาน			การใช้น้ำเพื่อการ อุปโภค บริโภคและ ท่องเที่ยว			การใช้น้ำ เพื่อการอุตสาหกรรม			รวมการใช้น้ำทั้งหมด		
		ฤดูฝน	ฤดู แล้ง	ทั้งปี	ผิว ดิน	บาดา ล	รวม	ผิว ดิน	บาดา ล	รวม	ผิวดิน	บาดา ล	รวม
01	ลุ่มน้ำสาละวิน	241.14	723.20	964.34	29.06	2.98	32.04	2.09	1.54	3.63	995.49	4.52	1,000.00
0101	น้ำแม่ปายตอนบน	6.64	13.92	20.55	0.95	0.09	1.04	0.04	0.00	0.04	21.54	0.10	21.63
0102	ห้วยแม่สา	1.38	2.79	4.16	0.12	0.02	0.13	0.00	0.00	0.00	4.28	0.02	4.30
0103	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 1	6.94	13.18	20.12	0.44	0.02	0.46	0.04	0.00	0.04	20.59	0.03	20.62

ตารางที่ 2.1.8-6 สรุปปริมาณความต้องการใช้น้ำทั้งลุ่มน้ำ (ต่อ)

รหัส/ชื่อลุ่มน้ำหลัก/สาขา		ความต้องการใช้น้ำ ปี พ.ศ.2562 (ล้านลบ.ม./ปี)											
		ในเขตพื้นที่ชลประทาน และ นอกเขตพื้นที่ชลประทาน			การใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและ ท่องเที่ยว			การใช้น้ำ เพื่อการอุตสาหกรรม			รวมการใช้น้ำทั้งหมด		
		ฤดูฝน	ฤดูแล้ง	ทั้งปี	ผิวดิน	บาดาล	รวม	ผิวดิน	บาดาล	รวม	ผิวดิน	บาดาล	รวม
0104	น้ำของ	2.58	7.14	9.71	0.34	0.04	0.37	0.00	0.00	0.00	10.05	0.04	10.09
0105	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 2	4.93	8.99	13.93	2.28	0.12	2.40	0.21	0.02	0.22	16.41	0.14	16.55
0106	น้ำแม่สะมาด	4.93	8.60	13.53	0.38	0.04	0.42	0.01	0.00	0.01	13.92	0.04	13.96
0107	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 3	0.28	0.56	0.85	0.04	0.00	0.04	0.00	0.00	0.00	0.89	0.00	0.89
0108	น้ำแม่สุรินทร์	1.55	4.58	6.12	0.27	0.03	0.30	0.00	0.01	0.02	6.39	0.04	6.43
0109	แม่น้ำยวมตอนบน	10.08	28.84	38.93	0.53	0.06	0.59	0.01	0.00	0.02	39.47	0.06	39.53
0110	น้ำแม่ลาหลวง	8.95	21.73	30.68	0.27	0.03	0.30	0.00	0.00	0.00	30.95	0.03	30.98
0111	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1	7.09	19.39	26.49	0.84	0.06	0.90	0.04	0.00	0.04	27.36	0.07	27.43
0112	น้ำแม่สะเรียง	5.29	15.52	20.80	0.59	0.04	0.63	0.03	0.01	0.04	21.43	0.05	21.48
0113	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2	2.69	9.45	12.14	0.66	0.05	0.71	0.03	0.00	0.03	12.83	0.05	12.89
0114	น้ำแม่ริด	23.37	65.37	88.74	2.91	0.10	3.01	0.00	0.00	0.00	91.65	0.10	91.75
0115	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 3	0.51	1.51	2.02	0.03	0.00	0.04	0.00	0.00	0.00	2.05	0.00	2.05

ตารางที่ 2.1.8-6 สรุปปริมาณความต้องการใช้น้ำทั้งลุ่มน้ำ (ต่อ)

รหัส/ชื่อลุ่มน้ำหลัก/สาขา		ความต้องการใช้น้ำ ปี พ.ศ.2562 (ล้านลบ.ม./ปี)											
		ในเขตพื้นที่ชลประทาน และ นอกเขตพื้นที่ชลประทาน			การใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและ ท่องเที่ยว			การใช้น้ำ เพื่อการอุตสาหกรรม			รวมการใช้น้ำทั้งหมด		
		ฤดูฝน	ฤดูแล้ง	ทั้งปี	ผิวดิน	บาดาล	รวม	ผิวดิน	บาดาล	รวม	ผิวดิน	บาดาล	รวม
0116	น้ำแม่เงา	10.40	53.83	64.22	1.08	0.02	1.09	0.00	0.00	0.00	65.30	0.02	65.32
0117	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 4	6.93	16.51	23.44	0.44	0.03	0.48	0.01	0.00	0.02	23.90	0.03	23.93
0118	แม่น้ำสาละวินตอนบน	3.12	13.05	16.17	0.61	0.06	0.67	0.00	0.00	0.00	16.79	0.06	16.84
0119	น้ำแม่แงะ	0.55	1.02	1.58	0.16	0.01	0.17	0.00	0.00	0.00	1.74	0.01	1.75
0120	แม่น้ำเมยตอนบน	82.21	231.22	313.43	11.08	1.73	12.81	1.09	1.26	2.35	325.60	2.99	328.59
0121	ห้วยแม่ละเมา	11.99	57.39	69.38	1.42	0.38	1.81	0.43	0.22	0.64	71.23	0.60	71.83
0122	แม่น้ำเมยตอนล่าง	38.73	128.62	167.36	3.64	0.03	3.68	0.13	0.01	0.14	171.13	0.04	171.17

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ (ลุ่มน้ำสาละวิน) (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2563)

2.1.9 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน ผลจากรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน สามารถจำแนกชนิด และลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็นประเภทต่าง ๆ ซึ่งได้นำมาสรุปเป็นประเภทจำนวน 5 ประเภท ได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่อยู่อาศัย และสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด (พื้นที่อื่น ๆ) โดยสรุปได้ดังนี้

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2559 ในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินมีพื้นที่ทั้งหมด 11,940,997 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ มีพื้นที่ 8,832,868 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 73.97 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ รองลงมา เป็นพื้นที่เกษตรกรรม 2,819,759 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.61 ส่วนที่เหลือใชพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้าง มีขนาดพื้นที่

181,816 ไร่ (ร้อยละ 1.52) พื้นที่เบ็ดเตล็ด (พื้นที่อื่น ๆ) มีพื้นที่ 62,003 ไร่ (ร้อยละ 0.52) และพื้นที่แหล่งน้ำ มีพื้นที่ 44,551 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.52 0.52 และร้อยละ 0.37 ตามลำดับ

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2564 พบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ มีพื้นที่ 9,046,204 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 75.76 รองลงมาคือพื้นที่เกษตรกรรม มีพื้นที่ 2,564,959 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.48 พื้นที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้าง มีพื้นที่ 202,955 ไร่ พื้นที่เบ็ดเตล็ด (พื้นที่อื่น ๆ) มีพื้นที่ 67,101 ไร่ และพื้นที่แหล่งน้ำ มีพื้นที่ 59,777 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.70 0.56 และร้อยละ 0.50 ตามลำดับ ดังแสดงใน**ตารางที่ 2.1.9-1 และรูปที่ 2.1.9-1**

ตารางที่ 2.1.9-1 การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน พ.ศ.2559 และ พ.ศ.2564

ประเภทการใช้ที่ดิน	พ.ศ.2559		พ.ศ.2564		พื้นที่เพิ่มขึ้น/ลดลง (ไร่)	ร้อยละการเปลี่ยนแปลง
	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ		
พื้นที่เกษตรกรรม	2,819,759	23.61	2,564,959	21.48	-254,800	-9.04
พื้นที่ป่าไม้	8,832,868	73.97	9,046,204	75.76	213,336	2.42
พื้นที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้าง	181,816	1.52	202,955	1.70	21,139	11.63
พื้นที่แหล่งน้ำ	44,551	0.37	59,777	0.50	15,226	34.18
พื้นที่เบ็ดเตล็ด (พื้นที่อื่น ๆ)	62,003	0.52	67,101	0.56	5,099	8.22
รวมการใช้ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำ	**11,940,997**	**100**	**11,940,997**	**100**		

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2564

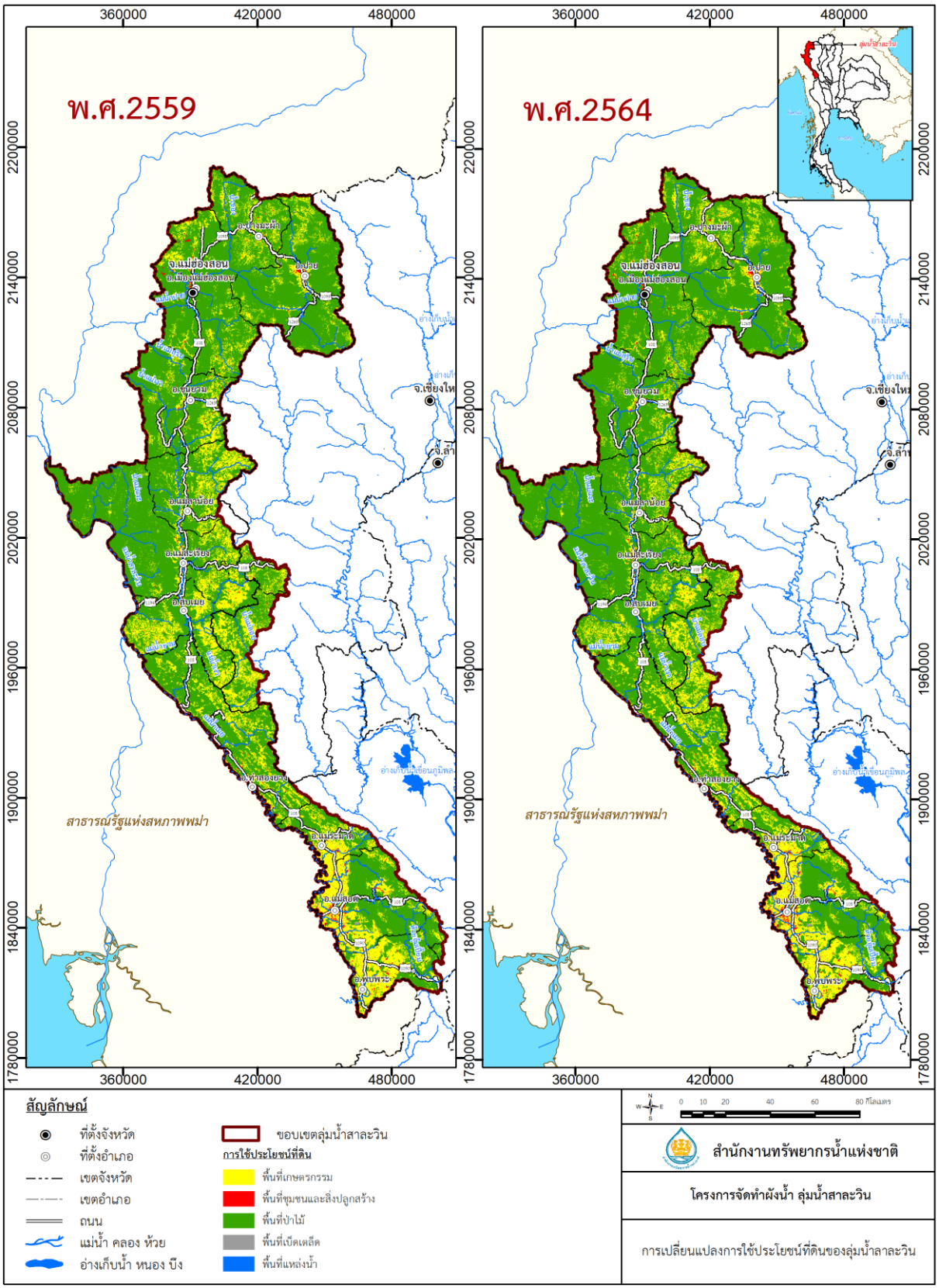
การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของลุ่มน้ำลาละวิน

เปรียบเทียบในรอบ 5 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2559 และปี พ.ศ. 2564 (**ตารางที่ 2.1.9-1และรูปที่ 2.1.9-1**) พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้น และลดลง โดยประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีพื้นที่การเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่อยู่อาศัยอาศัย และสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด (พื้นที่อื่น ๆ) ส่วนพื้นที่ที่ลดลงมีประเภทเดียว คือ พื้นที่เกษตรกรรม

ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีพื้นที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด ได้แก่ พื้นที่แหล่งน้ำ เปลี่ยนแปลงจากปี พ.ศ. 2559 จำนวน 44,551 ไร่ เพิ่มขึ้นเป็น 59,777 ไร่ ในปี พ.ศ. 2564 หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 15,226 ไร่ (ร้อยละ 34.18) โดยเฉพาะในลุ่มน้ำสาขาน้ำแม่แงะ ห้วยแม่สะมาด และน้ำแม่เงา มีแหล่งน้ำเพิ่มขึ้นร้อยละ 172.08,

121.64 และ 115.10 ตามลำดับ รองลงมา ได้แก่ พื้นที่อยู่อาศัย และสิ่งปลูกสร้าง เปลี่ยนแปลงจากปี พ.ศ. 2559 จำนวน 181,816 ไร่ เพิ่มขึ้นเป็น 202,955 ไร่ ในปี พ.ศ. 2564 หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 21,139 (ร้อยละ 11.63) โดยเฉพาะในลุ่มน้ำสาขาห้วยแม่สา น้ำแม่ลาหลวง และแม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1 มีพื้นที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มขึ้นร้อยละ 96.34, 58.15, 31.39 ตามลำดับ พื้นที่เบ็ดเตล็ด (พื้นที่อื่น ๆ) เพิ่มขึ้น 5,099 ไร่ (ร้อยละ 8.22) และพื้นที่ป่าไม้ เพิ่มขึ้น 213,336 ไร่ (ร้อยละ 2.42)

ส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีพื้นที่ที่ลดลง คือ พื้นที่เกษตรกรรม จากเดิมในปี พ.ศ. 2559 มีพื้นที่ 2,819,759 ไร่ ลดลงเหลือ 2,564,959 ไร่ ในปี พ.ศ. 2564 หรือลดลงไป 254,800 ไร่ (ร้อยละ 9.04) ลุ่มน้ำสาขาที่มีพื้นที่เกษตรกรรมลดลง ได้แก่ น้ำแม่สะเรียง น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 2 แม่น้ำยวมตอนล่าง ส่วนที่ 3 น้ำแม่สุรินทร์แม่น้ำสาละวินตอนบน น้ำแม่ลาหลวง น้ำแม่สะมาด แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 4 แม่น้ำยวมตอนบน น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 3 น้ำของ แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2 แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1 น้ำแม่เงา น้ำแม่ริด น้ำแม่แงะ และแม่น้ำเมยตอนบน

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2564

รูปที่ 2.1.9-1 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของลุ่มน้ำสาละวิน

2.2 สถานการณ์สภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำที่เกิดขึ้น

2.2.1 สาเหตุของการเกิดสภาวะน้ำแล้ง

สภาพปัญหาภัยแล้งและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินสามารถสรุปได้ว่า ปัญหาภัยแล้งในพื้นที่เกิดจากสภาพลมฟ้าอากาศ เนื่องจากเกิดภาวะฝนทิ้งช่วงยาวนาน นอกจากนี้ ความแห้งแล้งยังเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทำให้เกิดการเสียสมดุลทางระบบนิเวศวิทยา เช่น การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ทำให้เกิดน้ำหลากเนื่องจากความสามารถในการอุ้มน้ำของดินในช่วงหน้าฝนน้ำต่ำลง ส่งผลให้เกิดการชะล้างพังทะลายของดินเกิดตะกอนสะสมในลำน้ำ ทำให้แหล่งน้ำเกิดการตื้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็มประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตรนอกเขตชลประทานหรือที่เรียกว่าพื้นที่เกษตรน้ำฝน ซึ่งไม่มีแหล่งน้ำที่มั่นคงมาสนับสนุนในภาวะที่เกิดภัยแล้ง รวมถึงภาวะการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภคในช่วงฤดูแล้งซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำเกือบทุกปีโดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งน้ำ หรือแม้แต่ในพื้นที่เขตชลประทานเอง หากมีการขยายตัวของพื้นที่เพาะปลูกมากจนเกินปริมาณน้ำที่เก็บกักในอ่างเก็บน้ำ หากความต้องการการใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูกในฤดูแล้งรวมถึงการใช้น้ำในกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น จะส่งผลให้เกิดภาวการณ์ขาดแคลนน้ำได้

จากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินในเขตประเทศไทย การตั้งถิ่นฐานของราษฎร สภาพภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวย รวมถึงการอพยพราษฎรมาจากประเทศเพื่อนบ้านเนื่องจากตลอดแนวฝั่งตะวันตกของลุ่มน้ำเป็นเขตชายแดน ทำให้ลุ่มน้ำสาละวินในเขตประเทศไทยประสบปัญหาของการใช้น้ำทั้งในด้านของการขาดแคลนปริมาณน้ำและในบางพื้นที่อาจประสบปัญหาด้านคุณภาพน้ำด้วย เพราะประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขาและชาวกระเหรี่ยงอพยพที่ยังขาดความรู้และความเข้าใจในด้านการสาธารณสุข แม้ว่าจะมีแผนการดำเนินการจัดการด้านทรัพยากรน้ำต่าง ๆ เช่น การเพิ่มแหล่งน้ำต้นทุนและการกำหนดเป้าหมายในการบริหารจัดการน้ำ ก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่และเต็มศักยภาพ เนื่องจากในลุ่มน้ำสาละวินในเขตประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายประการ และหนึ่งในข้อจำกัดที่สำคัญคือเรื่องสภาพภูมิประเทศที่มีสภาพเป็นภูเขาสูงชันเป็นส่วนใหญ่พื้นที่ราบมีจำกัด มีพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่อนุรักษ์เป็นสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งหมด ทำให้การพัฒนาโครงการแหล่งน้ำ เช่น การสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง เพื่อช่วยกักเก็บน้ำน้ำต้นทุนในฤดูฝน เพื่อป้องกันอุทกภัยและเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง ไม่สามารถดำเนินการและควบคุมการบริหารและจัดการน้ำในลุ่มน้ำได้ สามารถพัฒนาได้เพียงโครงการชลประทานขนาดเล็กเท่านั้น

ความแห้งแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน จะเกิดขึ้นใน 2 ช่วงคือ 1) ช่วงฤดูหนาวต่อเนื่องถึงฤดูร้อน (ต.ค.-เม.ย.) ซึ่งเกิดจากมีปริมาณฝนลดลง 2) ช่วงกลางฤดูฝน ประมาณเดือน (มิ.ย.-ก.ค.) จะมีฝนทิ้งช่วงเกิดขึ้นบางบริเวณ ปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ ส่วนใหญ่เป็นการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในพื้นที่ภูเขาสูง เนื่องจากขาดแหล่งเก็บกักและงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ สำหรับการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรมีน้อย

ถึงปานกลางเฉพาะพื้นที่ที่มีการทำนาในฤดูแล้งแต่ถ้าเกษตรกรเลี่ยงไปปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยแทน ก็จะช่วยแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) ปริมาณฝนและน้ำท่วม แต่ในสภาพปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของน้ำท่าโดยเฉพาะในฤดูแล้งในลุ่มน้ำย่อยสายสั้นๆ มีปริมาณไม่เพียงพอ พื้นที่สูงชันการไหลของน้ำเร็วและรุนแรง ไม่มีอาคารชะลอน้ำและแหล่งเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ เพราะข้อจำกัดของพื้นที่ป่า ส่วนในพื้นที่ราบริมสองฝั่งลำน้ำสายหลัก ในฤดูฝนไม่มีปัญหา แต่จะขาดน้ำบ้างในการทำการเกษตรฤดูแล้ง

2) พื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทานประมาณร้อยละ 76 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดต้องอาศัยน้ำฝนเป็นหลักในการทำเกษตร

3) ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเขา และชาวกระเหรี่ยงอพยพ อยู่บนพื้นที่สูง

4) ขาดแหล่งเก็บกักน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภค-บริโภค และเกษตรกรรม

5) ไม่สามารถพัฒนาระบบชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลางได้เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 ของพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นพื้นที่ป่าไม้

6) การเติบโตของแหล่งท่องเที่ยว และภาคธุรกิจต่าง ๆ ในตัวเมืองใหญ่ เช่น อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีความต้องการน้ำอุปโภค-บริโภคเพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นต้องวางแผนการจัดหาน้ำต้นทุนให้เพียงพอกับการขยายตัว มิฉะนั้นจะมีผลกระทบต่อการขยายการท่องเที่ยว และจะมีผลกระทบการท่องเที่ยวเดิมที่ดำเนินการอยู่ มีความต้องการน้ำอุปโภค-บริโภคเพิ่มมากขึ้น

7) ปัญหาด้านการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้าน ยังคงเป็นปัญหาเหมือนลุ่มน้ำอื่น ทำให้มีการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค เนื่องจากระบบประปาชำรุด ขาดงบประมาณในการก่อสร้างและซ่อมบำรุงระบบประปา

8) ปัญหาการเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้เนื่องจากลักลอบตัดไม้ทำลายป่าของกลุ่มนายทุน และการบุกรุกเพื่อขยายพื้นที่การเกษตร

2.2.2 สถิติการประสบสภาวะน้ำแล้งและสภาพความเสียหายที่ผ่านมา

ปัญหาภัยแล้งเป็นปัญหาที่เกิดจากสภาพดินฟ้าอากาศ โดยเกิดภาวะฝนตกทิ้งช่วงยาวนาน ส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตรนอกเขตชลประทานหรือที่เรียกว่าพื้นที่เกษตรน้ำฝนซึ่งไม่มีแหล่งน้ำที่มั่นคงมาสนับสนุนในภาวะที่เกิดภัยแล้ง รวมถึงภาวการณ์ขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภคในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำเกือบทุกปีโดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งน้ำหรือแม้แต่ในพื้นที่เขตชลประทาน หากมีการขยายตัวของพื้นที่เพาะปลูกมากจนเกินปริมาณน้ำต้นทุนที่เก็บกักในอ่างเก็บน้ำการใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูกในฤดูแล้งจะเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการใช้น้ำในกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ก็สามารถเกิดภาวการณ์ขาดแคลนน้ำได้เช่นกัน จาก

การรวบรวมข้อมูลของกรมการปกครองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 - 2563 นำมาวิเคราะห์ และแสดงเป็นภาพตำแหน่งหมู่บ้านที่เคยเกิดภัยแล้งขึ้นในอดีตในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินสามารถสรุปข้อมูลสถิติหมู่บ้านที่เคยเกิดภัยแล้งได้ดัง **ตารางที่ 2.2.2-1** จากตาราง และรูปดังกล่าวจะเห็นได้ว่า จำนวนหมู่บ้านที่เกิดภัยแล้ง ในลุ่มน้ำสาละวิน มีจำนวนทั้งสิ้น 433 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่บ้านที่เกิดภัยแล้ง 1-2 ครั้ง จำนวน 191 หมู่บ้าน เกิดภัยแล้ง 3-5 ครั้ง จำนวน 84 หมู่บ้าน เกิดภัยแล้ง 6-10 ครั้ง จำนวน 38 หมู่บ้าน เกิดภัยแล้ง 11-15 ครั้ง จำนวน 10 หมู่บ้าน และเกิดภัยแล้ง มากกว่า 16 ครั้ง จำนวน 110 หมู่บ้าน โดยหมู่บ้านที่ประสบปัญหาภัยแล้งมากที่สุดอยู่ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีจำนวนทั้งสิ้น 85 หมู่บ้าน และรองลงมาคือหมู่บ้านที่อยู่ในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนทั้งสิ้น 53 หมู่บ้าน

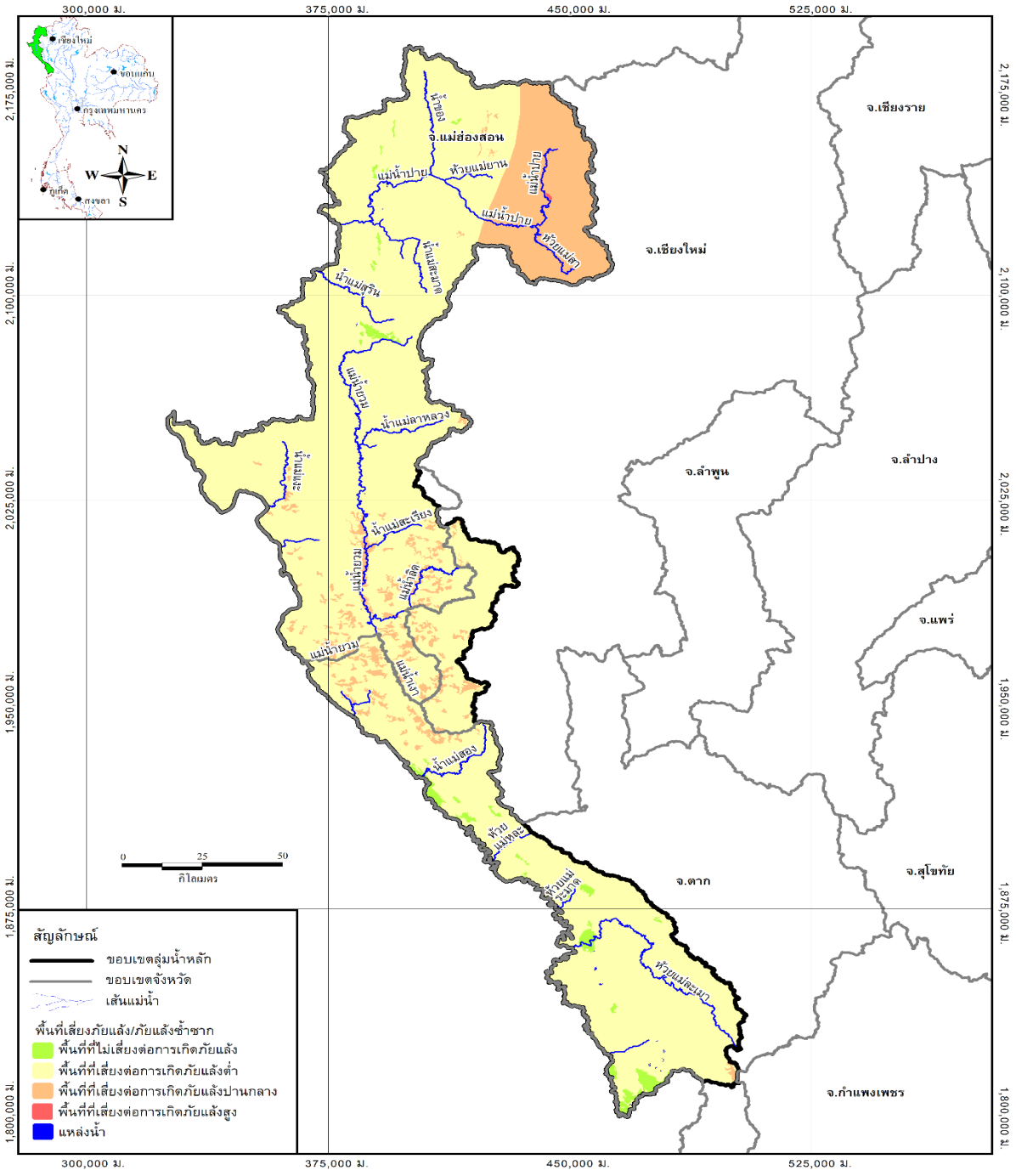
ตารางที่ 2.2.2-1 สถิติหมู่บ้านที่เกิดภัยแล้ง ในลุ่มน้ำสาละวิน (ระหว่างปี พ.ศ.2544 – พ.ศ.2563)

จังหวัด	อำเภอ	จำนวนหมู่บ้าน/ช่วงความถี่ที่เคยเกิดภัยแล้ง (ระหว่าง พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2563)					
		1-2	3-5	6-10	11-15	> 16	รวม
แม่ฮ่องสอน	เมืองแม่ฮ่องสอน	10	2	1	-	-	13
	แม่ลาน้อย	26	7	1	-	7	41
	แม่สะเรียง	6	11	11	-	8	36
	ขุนยวม	10	6	13	2	7	38
	ปางมะผ้า	4	-	-	1	19	24
	ปาย	1	2	1	-	42	46
	สบเมย	11	6	5	5	26	53
รวม		68	34	32	8	109	251
ตาก	เมืองตาก	1	4	-	-	-	5
	แม่ระมาด	14	-	-	-	-	14
	แม่สอด	60	22	3	-	-	85
	ท่าสองยาง	17	10	1	2	1	31
	พบพระ	6	9	2	-	-	17
รวม		98	45	6	2	1	152
เชียงใหม่	อมก๋อย	10	-	-	-	-	10
	ฮอด	15	5	-	-	-	20
รวม		25	5	-	-	-	30
รวมจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด		191	84	38	10	110	433

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2566

2.2.3 พื้นที่เสี่ยงเกิดสภาวะน้ำแล้งหรือมีปัญหาคุณภาพน้ำ

สำหรับพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน ได้แสดงไว้ใน**รูปที่ 2.2.3-1** และแสดงพื้นที่เสี่ยงภัยระดับต่างๆ ไว้ใน**ตารางที่ 2.2.3-1**

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ (ลุ่มน้ำสาละวิน) โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2563

รูปที่ 2.2.4-1 พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งในลุ่มน้ำสาละวิน

ตารางที่ 2.2.3-1 พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งรายลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน

ลุ่มน้ำสาขา	หน่วย	พื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้ง						
		ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ไม่เสี่ยง	แหล่งน้ำ	ตรวจสอบ	รวมทั้งหมด
01 ลุ่มน้ำสาละวิน	**ตร.กม.**	**16,267.17**	**2,532.18**	**4.05**	**272.65**	**3.78**	**25.77**	**19,105.59**
	ล้านไร่	**10.167**	**1.583**	**0.003**	**0.170**	**0.002**	**0.016**	**11.941**
0101 น้ำแม่ปายตอนบน	ตร.กม.	50.42	1,094.66	4.05			0.24	1,149.36
	ล้านไร่	0.032	0.684	0.003			0.000	0.718
0102 ห้วยแม่สา	ตร.กม.		486.61				0.00	486.61
	ล้านไร่		0.304				0.000	0.304
0103 น้ำแม่ปายตอนล่าง ส่วนที่ 1	ตร.กม.	927.95	290.14		4.54		1.26	1,223.90
	ล้านไร่	0.580	0.181		0.003		0.001	0.765
0104 น้ำของ	ตร.กม.	682.99			0.00		1.22	684.22
	ล้านไร่	0.427			0.000		0.001	0.428
0105 น้ำแม่ปายตอนล่าง ส่วนที่ 2	ตร.กม.	971.95			10.66	0.26	1.63	984.50
	ล้านไร่	0.607			0.007	0.000	0.001	0.615
0106 น้ำแม่สะมาด	ตร.กม.	1,005.29	0.39		7.95		0.16	1,013.79
	ล้านไร่	0.628	0.000		0.005		0.000	0.634
0107 น้ำแม่ปายตอนล่าง ส่วนที่ 3	ตร.กม.	161.01					0.82	161.82
	ล้านไร่	0.101					0.001	0.101
0108 น้ำแม่สุรินทร์	ตร.กม.	527.66			1.40		0.41	529.46
	ล้านไร่	0.330			0.001		0.000	0.331
0109 แม่น้ำยวมตอนบน	ตร.กม.	1,197.42			30.50	0.24	1.67	1,229.83
	ล้านไร่	0.748			0.019	0.000	0.001	0.769
0110 น้ำแม่ลาหลวง	ตร.กม.	473.14	5.49				0.00	478.63
	ล้านไร่	0.296	0.003				0.000	0.299
0111 แม่น้ำยวมตอนล่าง ส่วนที่ 1	ตร.กม.	872.88	32.64			0.09	0.00	905.60
	ล้านไร่	0.546	0.020			0.000	0.000	0.566
0112 น้ำแม่สะเรียง	ตร.กม.	349.31	32.97					382.28
	ล้านไร่	0.218	0.021					0.239
0113 แม่น้ำยวมตอนล่าง ส่วนที่ 2	ตร.กม.	324.29	63.04			0.12	0.00	387.45
	ล้านไร่	0.203	0.039			0.000	0.000	0.242
0114 น้ำแม่ริด	ตร.กม.	1,203.82	165.30				0.00	1,369.12
	ล้านไร่	0.752	0.103				0.000	0.856
0115 แม่น้ำยวมตอนล่าง ส่วนที่ 3	ตร.กม.	39.11	11.38				0.00	50.48
	ล้านไร่	0.024	0.007				0.000	0.032
0116 น้ำแม่เงา	ตร.กม.	772.01	164.28				0.00	936.29
	ล้านไร่	0.483	0.103				0.000	0.585
0117 แม่น้ำยวมตอนล่าง ส่วนที่ 4	ตร.กม.	278.56	62.84				0.00	341.40
	ล้านไร่	0.174	0.039				0.000	0.213
0118 แม่น้ำสาละวินตอนบน	ตร.กม.	1,198.94	31.85				5.81	1,236.60
	ล้านไร่	0.749	0.020				0.004	0.773

ตารางที่ 2.2.3-1 พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งรายลุ่มน้ำสาขาในลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

ลุ่มน้ำสาขา	หน่วย	พื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้ง						
		ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ไม่เสี่ยง	แหล่งน้ำ	ตรวจสอบ	รวมทั้งหมด
0119 น้ำแม่แงะ	ตร.กม.	639.47	18.38				0.37	658.22
	ล้านไร่	0.400	0.011				0.000	0.411
0120 แม่น้ำเมยตอนบน	ตร.กม.	1,007.84			90.18	2.96	4.16	1,105.14
	ล้านไร่	0.630			0.056	0.002	0.003	0.691
0121 ห้วยแม่ละเมา	ตร.กม.	1,586.83	10.86		37.45	0.12	0.28	1,635.55
	ล้านไร่	0.992	0.007		0.023	0.000	0.000	1.022
0122 แม่น้ำเมยตอนล่าง	ตร.กม.	1,996.28	61.37		89.96		7.75	2,155.37
	ล้านไร่	1.248	0.038		0.056		0.005	1.347

ที่มา: โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ (ลุ่มน้ำสาละวิน) โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2563

1) จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง โดยกำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาวะการณ์เกิดภัยแล้งหลายประการ เช่น ปริมาณฝนรายปี จำนวนวันที่ฝนตก การอุ้มน้ำของชั้นดิน พื้นที่อยู่ในเขตหรือนอกเขตชลประทาน รวมทั้งพืชปกคลุมดิน เป็นต้น โดยได้กำหนดระดับความเสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน 4 ระดับ คือ พื้นที่ไม่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้ง พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งต่ำ พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งปานกลาง และพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งและสูง ทุกอำเภอในลุ่มน้ำประสบปัญหาภัยแล้งทุกปี สำหรับพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งสูงส่วนใหญ่อยู่ในเขตลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำสะแกกรังตอนล่างส่วนที่ 1 ปริมาณน้ำท่าในฤดูแล้งจากข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยกรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2556 พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 81 ประสบปัญหาภัยแล้งในระดับต่ำ ครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัด และมีพื้นที่เสี่ยงภัย แล้งระดับปานกลางประมาณ ร้อยละ 18 บริเวณอำเภอปาย พร้อมกันนี้ยังมีพื้นที่บางส่วน เป็นพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง พื้นที่ต้นน้ำทางฝั่งตะวันตกมีความสามารถในการอุ้มน้ำของดินต่ำ และมีการชักน้ำไปใช้สำหรับทำเกษตรกรรมในเขต จังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่งผลให้พื้นที่ ประสบปัญหาภัยแล้งสูง แสดงดัง**ตารางที่ 2.2.3-2**

ตารางที่ 2.2.3-2 พื้นที่แล้งซ้ำซากระดับตำบล จังหวัดแม่ฮ่องสอนปี พ.ศ.2564

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ระดับความรุนแรงต่อการเกิดภัยแล้งซ้ำซาก ในรอบ 10 ปี			เนื้อที่ (ไร่)
			6 ครั้งขึ้นไป	4 - 5 ครั้ง	ไม่เกิน 3 ครั้ง	
จ.แม่ฮ่องสอน	อ.ขุนยวม	ต.ขุนยวม	886	980	4,657	6,523
		ต.เมืองปอน	53	1,299	3,910	5,262
		ต.แม่กิ๊	264	-	1,192	1,456
		ต.แม่เงา	1,895	181	3,031	5,107
		ต.แม่ยวมน้อย	777	-	4,565	5,342
		ต.แม่อูคอ	4,124	371	3,609	8,104
	อ.ปางมะผ้า	ต.ถ้ำลอด	6,300	660	3,161	10,121
		ต.นาปู่ป้อม	4,252	3,971	3,616	11,839
		ต.ปางมะผ้า	6,273	5,135	7,969	19,377
		ต.สบป่อง	10,556	4,483	7,104	22,143
	อ.ปาย	ต.ทุ่งยาว	5,188	611	4,808	10,607
		ต.โป่งสา	1,753	1,384	3,722	6,859
		ต.เมืองแปง	267	1,893	7,077	9,237
		ต.แม่นาเติง	5,041	1,978	16,029	23,048
		ต.แม่ฮี้	1,221	176	2,634	4,031
		ต.เวียงใต้	2,066	166	1,450	3,682
		ต.เวียงเหนือ	2,832	670	12,126	15,628
	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	ต.ปางหมู	1,907	515	5,574	7,996
		ต.ผาบ่อง	718	204	2,448	3,370
		ต.หมอกจำแป่	7,677	629	15,732	24,038
		ต.ห้วยปูลิง	412	-	7,098	7,510
		ต.ห้วยโป่ง	8,877	960	6,739	16,576
	อ.แม่ลาน้อย	ต.ขุนแม่ลาน้อย	327	-	9,372	9,699
		ต.ท่าผาปุ้ม	824	1,176	2,372	4,372
		ต.แม่โถ	335	-	2,761	3,096
		ต.แม่นาจาง	259	1,331	6,039	7,629
		ต.แม่ลาน้อย	3,354	2,303	6,299	11,956
		ต.แม่ลาหลวง	1,316	2,130	2,579	6,025
		ต.สันติคีรี	1,132	587	4,276	5,995
		ต.ห้วยห้อม	1,422	66	5,273	6,761
	อ.แม่สะเรียง	ต.บ้านกาศ	4,489	2,024	1,414	7,927
		ต.ป่าแป๋	1,994	226	2,707	4,927
		ต.แม่คง	955	405	2,451	3,811
		ต.แม่ยวม	1,951	560	989	3,500
		ต.แม่สะเรียง	413	248	271	932
		ต.แม่เหาะ	1,997	-	5,308	7,305

ตารางที่ 2.2.3-2 พื้นที่แล้งซ้ำซากระดับตำบล จังหวัดแม่ฮ่องสอนปี พ.ศ.2564 (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ระดับความรุนแรงต่อการเกิดภัยแล้งซ้ำซาก ในรอบ 10 ปี			เนื้อที่ (ไร่)
			6 ครั้งขึ้นไป	4 - 5 ครั้ง	ไม่เกิน 3 ครั้ง	
		ต.เสาหิน	184	68		252
	อ.สบเมย	ต.กองก๋อย	127	381	6,605	7,113
		ต.ป่าโปง	679	72	4,012	4,763
		ต.แม่คะตวน	1,195	583	4,058	5,836
		ต.แม่สวด	-	141	8,555	8,696
		ต.แม่สามแลบ	125	-	6,308	6,433
		ต.สบเมย	340	635	8,476	9,451
รวม			96,757	39,202	218,376	354,335

ที่มา: กลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2)จังหวัดตาก

Area Based สนับสนุนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ใช้พื้นที่ตามประกาศคณะกรรมการนโยบาย เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ที่ 1/2558 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระยะที่ 1 ครอบคลุมพื้นที่ 3 อำเภอ 14 ตำบล ของจังหวัดตากซึ่งเป็นพื้นที่ติดชายแดนประเทศเมียนมา ได้แก่ ต.ท่าสายลวด ต.ธาตุผาแดง ต.แม่กาษา ต.แม่กุ ต.แม่ตาว ต.แม่ปะ ต.แม่สอด และ ต.มหาวัน อ.แม่สอด ต.ช่องแคบ ต.พบพระ และ ต.วาเล่ย์ อ.พบพระ ต.ขะเนจื้อ ต.แม่จะเรา และ ต.แม่ระมาด อ.แม่ระมาด มีเนื้อที่รวม 1,419 ตารางกิโลเมตร (886,875 ไร่) สรุปพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำแล้งซ้ำซากเป็นรายอำเภอในจังหวัดตาก โดยมีปริมาณน้ำขาดแคลนด้านการเกษตรในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งประมาณ 131 ล้าน ลบ.ม.โดยอำเภอที่มีพื้นที่เสี่ยงน้ำแล้งมากที่สุดคือ อำเภอเมืองตาก อำเภอ สามเงา และอำเภอแม่สอด ซึ่งมีอำเภอแม่ระมาด อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ อำเภอสามเงา และอำเภออุ้มผาง มีพื้นที่อยู่ในเกณฑ์เสี่ยงภัยน้ำแล้งมาก แสดงดัง**ตารางที่ 2.2.3-3**

ตารางที่ 2.2.3-3 พื้นแล้งซ้ำซากระดับตำบล จังหวัดตากปี พ.ศ.2564

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ระดับความรุนแรงต่อการเกิดภัยแล้งซ้ำซาก ในรอบ 10 ปี			เนื้อที่ (ไร่)
			6 ครั้งขึ้นไป	4 - 5 ครั้ง	ไม่เกิน 3 ครั้ง	
จ.ตาก	อ.ท่าสองยาง	ต.ท่าสองยาง	661	-	11,772	12,433
		ต.แม่ต้าน	4,386	1,357	12,034	17,777
		ต.แม่วะหลวง	53	-	27,030	27,083
		ต.แม่สอง	224	-	38,128	38,352
		ต.แม่หละ	3,112	6,279	21,214	30,605
		ต.แม่อุสุ	1,374	610	21,481	23,465
	อ.พบพระ	ต.คีรีราษฎร์	28,167	2,388	32,913	63,468
		ต.ช่องแคบ	56,902	8,864	7,638	73,404
		ต.พบพระ	29,185	3,871	3,613	36,669
		ต.รวมไทยพัฒนา	21,501	1,412	4,586	27,499
		ต.วาเล่ย์	23,516	4,402	3,175	31,093
	อ.เมืองตาก	ต.แม่ท้อ	6,580	6,289	11,334	24,203

ตารางที่ 2.2.3-3 พื้นแล้งซ้ำซากระดับตำบล จังหวัดตากปี พ.ศ.2564 (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ระดับความรุนแรงต่อการเกิดภัยแล้งซ้ำซาก ในรอบ 10 ปี			เนื้อที่ (ไร่)
			6 ครั้งขึ้นไป	4 - 5 ครั้ง	ไม่เกิน 3 ครั้ง	
	อ.แม่ระมาด	ต.ขะเนจื้อ	9,241	1,031	27,223	37,495
		ต.พระธาตุ	14,749	548	15,120	30,417
		ต.แม่จะเรา	21,486	20,062	9,533	51,081
		ต.แม่ระมาด	10,409	7,564	5,830	23,803
	อ.แม่สอด	ต.ด่านแม่ละเมา	10,011	1,799	5,368	17,178
		ต.ท่าสายลวด	5,436	8,973	5,890	20,299
		ต.พระธาตุผาแดง	8,279	9,145	5,400	22,824
		ต.พะวอ	20,950	3,466	10,255	34,671
		ต.มหาวัน	27,343	8,042	4,775	40,160
		ต.แม่กาษา	35,547	19,530	14,241	69,318
		ต.แม่กุ	37,367	13,554	3,826	54,747
		ต.แม่ตาว	930	3,028	3,782	7,740
		ต.แม่ปะ	3,167	15,853	8,455	27,475
		ต.แม่สอด	-	64	240	304
	อ.วังเจ้า	ต.เชียงทอง	72,939	1,624	8,096	82,659
รวม			453515	149755	322952	926222

ที่มา: กลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

3) จังหวัดเชียงใหม่

สำหรับพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่มีพื้นที่ในเขตลุ่มน้ำสาละวินประกอบไปด้วย 2 อำเภอคือ อำเภอ อมก๋อย และอำเภอฮอด มีพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้งซ้ำซากแสดง**ดังตารางที่ 2.2.3-4**

ตารางที่ 2.2.3-4 พื้นแล้งซ้ำซากระดับตำบล จังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ.2564

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ระดับความรุนแรงต่อการเกิดภัยแล้งซ้ำซาก ในรอบ 10 ปี			เนื้อที่ (ไร่)
			6 ครั้งขึ้นไป	4 - 5 ครั้ง	ไม่เกิน 3 ครั้ง	
จ.เชียงใหม่	อ.อมก๋อย	ต.นาเกียน	2,121	-	17,505	19,626
		ต.อมก๋อย	8,209	258	16,461	24,928
	อ.ฮอด	ต.บ่อสลี	3,156	341	9,580	13,077
		ต.บ่อหลวง	4,758	253	8,928	13,939
รวม			18,244	852	52,474	71,570

ที่มา: กลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

2.3 ปฏิทินการบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้ง

ตามปฏิทินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะอนุกรรมการวิเคราะห์ติดตามสถานการณ์และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และหน่วยงานได้นำไปใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานแล้วนั้น แบ่งการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำช่วงฤดูฝนเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม สิ้นสุดวันที่ 31 ตุลาคม ยกเว้นภาคใต้เพราะระยะเวลาของฤดูฝนจะยาวนานกว่าภูมิภาคอื่น โดยขั้นตอนหลักแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การเตรียมการและการสร้างการรับรู้
2. การวิเคราะห์ คาดการณ์และติดตามสถานการณ์
3. การประเมินผลเมื่อสิ้นฤดูกาล สำหรับการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ กรณีคาดการณ์ว่าจะเกิดปัญหาวิกฤติน้ำ ให้คณะอนุกรรมการฯ เสนอ กนช. จัดตั้ง ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ กำกับดูแลบัญชาการเหตุการณ์ รวมทั้งกำหนดนโยบาย มาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไว้ดัง**รูปที่ 2.3-1 และรูปที่ 2.3-2**

ที่มา : กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ , สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 2.3-1 กรอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง

ที่มา : กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ , สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 2.3-2 กรอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง

บทที่ 3
การบูรณาการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความหมายและประเภทของภัยแล้ง

3.1.1 ความหมายของภาวะน้ำแล้ง

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 ได้ระบุนิยามความหมายของน้ำท่วมเพื่อบังคับใช้ (มาตรา 4 วรรค 6) ไว้ว่า “ภาวะน้ำแล้ง” หมายความว่า สภาวะที่ปริมาณน้ำ ปริมาณการไหลของน้ำหรือระดับน้ำลดลงอย่างต่อเนื่องจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคน สัตว์ และพืชที่อยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแหล่งชาติ พ.ศ.2564-2570 นิยาม“ภัยแล้ง” หมายถึง ภัยที่เกิดจากความแห้งแล้งของลมฟ้าอากาศ อันเกิดจากการที่มีปริมาณฝนน้อยหรือฝนไม่ตกเป็นระยะเวลานานและครอบคลุมพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ พืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ขาดน้ำไม่สามารถเจริญเติบโตได้ตามปกติ เกิดความเสียหายและส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางรุนแรงต่อประชาชนโดยภัยแล้งเกิดจากสาเหตุดังนี้

(1) ฝนแล้ง หมายถึง สภาวะที่มีฝนน้อยหรือไม่มีฝนเลยในช่วงเวลาหนึ่งซึ่งตามปกติจะต้องมีฝน(ภาวะที่ปริมาณฝนตกน้อยกว่าปกติหรือไม่ตกต้องตามฤดูกาล) โดยขึ้นอยู่กับสถานที่และฤดูกาล ณ ที่นั้น ๆ

(2) ฝนทิ้งช่วง หมายถึง ช่วงที่มีปริมาณฝนตกไม่ถึงวันละ 1 มิลลิเมตรติดต่อกันเกิน 15 วัน ในช่วงฤดูฝนเดือนที่มีโอกาสเกิดฝนทิ้งช่วงสูงคือเดือนมิถุนายนและกรกฎาคม

3.1.2 ประเภทหรือความรุนแรงของภาวะภัยแล้งตามสภาพของลุ่มน้ำ

จากนิยามจะเห็นว่าได้มีการกำหนดความหมายภาวะน้ำแล้งไว้อย่างกว้างขวาง ดังนั้นในเชิงของการบริหารจัดการซึ่งเกี่ยวข้องกับการบัญชาการและการบริหารจัดการแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ จะพิจารณาประเภทของภาวะน้ำแล้งตามความรุนแรงเป็นหลัก โดยภาวะน้ำแล้งที่มีความรุนแรงมากก็อาจต้องการการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน หรือผู้มีอำนาจบัญชาการในระดับที่สูงกว่าภาวะน้ำแล้งที่มีความรุนแรงน้อย โดยในส่วนของภัยด้านน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้แบ่งระดับภัย ออกเป็น 3 ระดับคือ

- ระดับ 1 : ปกติ ติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์
- ระดับ 2 : รุนแรง (หรือคาดว่าจะรุนแรง)
- ระดับ 3 : วิกฤติ (หรือคาดว่าจะวิกฤติ)

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ได้กำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำเพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการของ “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” พร้อมทั้งกำหนดให้มี “กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ” เป็นองค์กรในระดับบัญชาการซึ่งจัดตั้งขึ้นภายใต้กลไกของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ เพื่อทำหน้าที่พิจารณากลั่นกรองสถาณการณ์เหตุฉุกเฉินและสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำที่เกิดขึ้นในระดับความรุนแรง (ระดับ 2 รุนแรงหรือคาดว่าจะรุนแรง) ก่อนการยกระดับสถานการณ์ไปถึงภาวะวิกฤติน้ำ (ระดับ 3) ตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ และมี “ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ” เป็นส่วนราชการภายในสำนักงาน

ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เป็นองค์กรในระดับอำนวยการเป็นหน่วยงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นการดำเนินการตั้งแต่การเตรียมความพร้อมรับมือการแก้ไขปัญหา การฟื้นฟูและการบูรณาการการปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วน เพื่อบริหารจัดการ “ทรัพยากรน้ำ” หรือ “มวลน้ำ” เป็นการเฉพาะและสามารถเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนปฏิบัติการอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและในการอำนวยการเมื่อเกิดเหตุ เพื่อบริหารจัดการรวบรวมบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ ติดตาม วิเคราะห์แนวโน้ม ควบคุม กำกับ ดูแลสถานการณ์น้ำรวมถึงการประสานการปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

การแบ่งระดับภัยถือเป็นการกำหนดขอบเขตเบื้องต้นเพื่อให้สามารถพิจารณาโครงสร้างขององค์กรที่จะทำหน้าที่สั่งการบัญชาการเพื่อแก้ไขปัญหาในแต่ละสถานการณ์ และเพื่อให้สามารถอำนวยการร่วมกันระหว่างสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการบูรณาการร่วมกับกระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) ในฐานะหน่วยงานกลางที่บริหารจัดการภัยสาธารณะทุกรูปแบบ โดยสามารถแบ่งระดับสถานการณ์ในกรณีของวิกฤติน้ำได้เป็น 3 ระดับ ให้สอดคล้องกับสาธารณภัยตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติดัง**ตารางที่ 3.1.2-1**

ตารางที่ 3.1.2-1 การยกระดับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ-ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561		
ระดับ	สถานการณ์/แนวโน้ม	ผู้บัญชาการ/ อำนวยการวิกฤติน้ำ
1	ปกติ ติดตามสถานการณ์และเฝ้าระวัง	สทนช.
2	รุนแรง (หรือคาดว่าจะรุนแรง	รองนายกรัฐมนตรี
3	วิกฤติ (หรือคาดว่าจะวิกฤติ)	นายกรัฐมนตรี (มาตรา 24)

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570		
ระดับ	การจัดการ	ผู้บัญชาการ/อำนวยการสาธารณภัย
1	สาธารณภัยขนาดเล็ก	นายอำเภอ (ผู้อำนวยการอำเภอ) ผู้บริหารท้องถิ่น (ผู้อำนวยการท้องถิ่น)
2	สาธารณภัยขนาดกลาง	ผู้ว่าราชการจังหวัด (ผู้อำนวยการจังหวัด
3	สาธารณภัยขนาดใหญ่	รมว.มหาดไทย (ผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ)
4	สาธารณภัยร้ายแรงยิ่ง	นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

ที่มา: คู่มือศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ, สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

จากระดับภัยทั้ง 3 พบว่า มีเพียงระดับภัยด้านน้ำระดับที่ 3 เท่านั้นที่ได้มีการกำหนดความหมายเอาไว้ สรุปได้ดังนี้ “ในกรณีมาตรการในการแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง (ภัยแล้ง) และปัญหาน้ำท่วม (อุทกภัย) ในระดับภัยที่รุนแรงอันถือเป็นสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4 หรือระดับวิกฤติน้ำ (ระดับ 3) ของระดับสถานการณ์เพื่อบริหารจัดการภาวะวิกฤติน้ำ) กล่าวคือสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง หรือเป็นสาธารณภัยระดับชาติ เกิดความเสียหายในวงกว้างหรือมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคน สัตว์ หรือพืช หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐอย่างรุนแรง ในแผนการจัดการภาวะฉุกเฉินตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มักกำหนดมาตรการในกรณีที่เกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง โดยให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจ สั่งการผู้บัญชาการให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรวมตลอดทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนอย่างทันท่วงที”

อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณายกระดับวิกฤติน้ำ ตั้งแต่ระดับที่ 1 (ปกติ ติดตามสถานการณ์ และเฝ้าระวัง) ไปจนกระทั่งถึงระดับที่ 3 (วิกฤติน้ำ) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติหรือกองอำนวยการน้ำแห่งชาติแล้วแต่กรณีจะต้องอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาเช่นเดียวกับกรณีของผู้อำนวยการหรือผู้บัญชาการที่จะพิจารณาตัดสินใจยกระดับการจัดการสาธารณภัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งนี้ เพื่อให้วิกฤติน้ำที่เกิดขึ้นในขณะนั้นมีระดับของภัยที่สอดคล้องกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานให้สามารถดำเนินการคู่ขนานไปได้และเป็นไปในทิศทางอย่างเดียวกัน โดยใช้เกณฑ์หรือเงื่อนไขดัง **ตารางที่ 3.1.2-2** ประกอบการพิจารณายกระดับการจัดการวิกฤติน้ำ

นอกจากนี้ ตาม พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำฯ ในหมวด 5 ภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วมส่วนที่ 2 การป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งตามมาตรา 57 ในกรณีที่มีข้อมูลเพียงพอที่ชี้ได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้งในพื้นที่ใดของลุ่มน้ำ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง และกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เห็นสมควรได้ โดยการกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เห็นสมควรให้ทำเป็นประกาศปิดไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่ายในเขตภาวะน้ำแล้งนั้น ซึ่งเมื่อภาวะน้ำแล้งได้พ้นไปแล้วให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้ง

จากข้อมูลที่สรุปมาข้างต้น ประกอบกับการพิจารณาลักษณะการเกิดน้ำแล้งในพื้นที่จะพบว่า ความรุนแรงของสถานการณ์ภัยแล้งสามารถพิจารณาได้เป็น 2 บริบท คือ

- ในบริบทของภาพรวมที่พิจารณาจากปริมาณน้ำต้นทุน ได้แก่ ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำในลำน้ำ และปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำว่ามีต่ำกว่าปกติหรือไม่

- ในบริบทของการพิจารณาจากกิจกรรมที่ขาดแคลนน้ำว่ามีความรุนแรงถึงขั้นขาดทั้งน้ำเพื่อการผลิต และการอุปโภคบริโภค หรือขาดแคลนเฉพาะน้ำเพื่อการผลิตเท่านั้น รวมทั้งพิจารณาจากผลการคาดการณ์ร้อยละของการขาดแคลนน้ำเทียบกับความต้องการน้ำสามารถนำไปประกอบการปรับลดความต้องการน้ำให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำที่มาซึ่งสอดคล้องกับ มาตรา 57 ของ พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำฯ

ดังนั้นจึงมีการแบ่งเกณฑ์การกำหนดระดับภาวะน้ำแล้งออกเป็น 2 ส่วนตาม**ตารางที่ 3.1.2-3** ประกอบด้วยเงื่อนไขและข้อมูลประกอบดังนี้

ตารางที่ 3.1.2-2 เกณฑ์การกำหนดระดับวิกฤติน้ำ

เกณฑ์/ เงื่อนไข	ข้อมูลที่ใช้ระบุเงื่อนไข
พื้นที่	พื้นที่ใช้สอยในลักษณะต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบและได้รับความเสียหาย (1) พื้นที่ทางการเกษตรและปศุสัตว์ (2) พื้นที่ธุรกิจ อุตสาหกรรม และการประกอบการ (3) พื้นที่อยู่อาศัย (จำนวนหลังคาเรือน) (4) พื้นที่ทางธรรมชาติ
ประชากร	จำนวนและลักษณะของประชากรในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ (1) จำนวนผู้ได้รับผลกระทบ (2) จำนวนประชาการที่ต้องอพยพ (3) จำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต
ความยุ่งยาก/ซับซ้อน ของสถานการณ์	ความยากง่าย สถานการณ์แทรกซ้อน และเงื่อนไขทางเทคนิคของสถานการณ์ (1) ความรุนแรงของภัย ความเฉพาะเจาะจงทางเทคนิคของภัยการเกิดภัยต่อเนื่อง (2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสาธารณูปโภคพื้นฐาน สถานที่สำคัญและเส้นทางการให้ความช่วยเหลือ (3) การคาดการณ์การขยายตัวของภัย พื้นที่ที่จะเสียหายต่อไประยะเวลาที่การดำเนินกิจกรรมปกติที่ต้องหยุดชะงักระยะเวลาที่ต้องใช้ในการตอบสนองต่อสถานการณ์ และระยะเวลาที่ต้องช่วยฟื้นฟูเบื้องต้น
ศักยภาพด้านทรัพยากร	ความสามารถในการปฏิบัติงานจากทรัพยากรที่มีอยู่ (1) กำลังคน ทั้งของหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน พร้อมทั้งอาสาสมัครหน่วยต่าง ๆ (2) เครื่องมืออุปกรณ์ ยานพาหนะ และอุปกรณ์พิเศษต่าง ๆ ที่ต้องใช้ตามแต่ลักษณะทางเทคนิคของภัย (3) ปัจจัยยังชีพสำหรับแจกจ่ายแก่ผู้ได้รับผลกระทบของหน่วยงานหลัก และจากการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ หรือหน่วยงานภาคี (4) แหล่งที่มาและจำนวนเงินงบประมาณจากหน่วยงานในพื้นที่
เงื่อนไขอื่น ๆ	ดุลยพินิจจากการประเมินสถานการณ์จากเงื่อนไขต่าง ๆ (1) ขอบเขตการปกครอง (2) การประเมินศักยภาพในการจัดการสาธารณภัย

ที่มา: คู่มือศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ, สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ตารางที่ 3.1.2-3 เกณฑ์การจัดทำข้อกำหนดภาวะน้ำแล้ง

ปัจจัยในการพิจารณา	ระดับสถานการณ์น้ำ	เกณฑ์การพิจารณา
ปริมาณน้ำฝน	กรณีน้ำน้อยกว่าปกติ	เกิดภาวะฝนทิ้งช่วงหรือปริมาณฝนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 20 (มม.)
	กรณีน้ำปกติ	ค่าฝนเฉลี่ยรายปี (มม.)
	กรณีน้ำมากกว่าปกติ	เกิดภาวะฝนตกหนัก หรือปริมาณฝนมากกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 20 (มม.)
ปริมาณน้ำท่า	กรณีน้ำน้อยกว่าปกติ	ปริมาณน้ำอยู่ในเกณฑ์น้อยกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 30 (ล้าน ลบ.ม.)
	กรณีน้ำปกติ	ค่าน้ำท่าเฉลี่ยรายปี (ล้าน ลบ.ม.)
	กรณีน้ำมากกว่าปกติ	ปริมาณน้ำอยู่ในเกณฑ์มากกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 30 (ล้าน ลบ.ม.)

3.2 กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากมีหน่วยงานและกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับน้ำแล้งอยู่มากพอสมควร ดังนั้นจึงต้องได้มีการทบทวนข้อมูลกฎระเบียบเหล่านี้ เพื่อให้การดำเนินการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งให้มีความสอดคล้องไม่ขัดต่อกฎหมาย ทั้งนี้กฎหมาย ระเบียบและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทยมีบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรง และบทบัญญัติของกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

3.2.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทยมี จำนวน 4 ฉบับ มีดังนี้

3.2.1.1 พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

(1) บทนิยามคำว่า “ภาวะน้ำแล้ง”หมายความว่า สภาวะที่ปริมาณน้ำ ปริมาณการไหลของน้ำหรือระดับน้ำลดลงอย่างต่อเนื่องจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคน สัตว์ และพืชที่อยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง (มาตรา 4)

(2) นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามหมวด 5 ภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม (มาตรา 5 วรรคสอง)

ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งตามพระราชบัญญัตินี้ หากได้ดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจ และได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุและมิได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้กระทำการนั้นพ้นจากความผิดและความรับผิดทั้งปวง(มาตรา 72)

(3) มาตรา 6 บัญญัติให้

“รัฐมีอำนาจใช้พัฒนา บริหารจัดการบำรุงรักษา ฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ โดยอาจเปลี่ยนแปลงรูปร่าง

ของแหล่งน้ำหรือขยายพื้นที่ของแหล่งน้ำก็ได้ แต่ถ้าเป็นการลดพื้นที่หรือให้เลิกใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน

เพื่อประโยชน์ในการบริหารทรัพยากรน้ำสาธารณะที่มิใช่ทางน้ำชลประทานตามกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน และน้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล นายกรัฐมนตรีอาจประกาศในกิจจานุเบกษากำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรน้ำสาธารณะแห่งใดก็ได้

ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบตามวรรคสอง มีอำนาจออกระเบียบหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นแล้วแต่กรณีเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การเข้าใช้สอยทรัพยากรน้ำสาธารณะนั้นตามกรอบแนวทางที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติกำหนดโดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวต้องมิใช่ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดสรรน้ำและการใช้น้ำตามที่กำหนดไว้ในหมวด 4 การจัดสรรน้ำและการใช้น้ำ

ระเบียบหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นตามวรรคสาม เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

(4) คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการบูรณาการเกี่ยวกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำให้เกิดความเป็นเอกภาพ รวมทั้งให้มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งของคณะกรรมการลุ่มน้ำต่างๆ (มาตรา 17(10))

(5) คณะกรรมการลุ่มน้ำมีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ รวมทั้งให้มีหน้าที่และอำนาจจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง เสนอ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ (มาตรา 35(2)) รวมถึงพิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำต่อ กนช. (มาตรา 35(6))

(6) ในการขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำตามมาตรา 43 และมาตรา 44 ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องยื่นแผนการบริหารจัดการน้ำมาพร้อมกับคำขอด้วย ทั้งนี้ แบบคำขอรับใบอนุญาตการใช้น้ำและแผนการบริหารจัดการน้ำให้เป็นไปตามที่อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ หรืออธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลแล้วแต่กรณีประกาศกำหนด โดยในแผนการบริหารจัดการน้ำต้องมีรายการเกี่ยวกับแผนจัดการน้ำที่กักเก็บไว้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งด้วย และแผนจัดการน้ำที่กักเก็บไว้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งนั้นอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับวิธีการใช้น้ำในระหว่างที่เกิดภาวะน้ำแล้ง การลดปริมาณการใช้น้ำ การหาแหล่งน้ำทดแทน และอัตราความเป็นไปได้ในการเฉลี่ยน้ำที่มีเพื่อประโยชน์สาธารณะ (มาตรา 47)

(7) เมื่อมีการประกาศผังน้ำในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา 17(5) แล้ว การใช้ประโยชน์ที่ดินที่อยู่ในระบบทางน้ำตามผังน้ำจะต้องไม่ก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทางน้ำหรือกระแสน้ำหรือกีดขวางการไหลของน้ำในระบบทางน้ำ อันเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง (มาตรา 56)

(8) ในกรณีที่มีข้อมูลเพียงพอที่ชี้ได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้งในพื้นที่ใดของลุ่มน้ำให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง และกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เห็นสมควรได้ การกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เห็นสมควร ให้ทำเป็นประกาศปิดไว้ในที่เปิดเลยและเห็นได้ง่ายในเขตภาวะน้ำแล้งนั้น เมื่อภาวะน้ำแล้งได้พ้นไปแล้ว ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้ง (มาตรา 57)

(9) ในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจหรือการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ใด ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงในพื้นที่นั้น และกำหนดวิธีการใช้น้ำเพื่อลดปริมาณการใช้หรือห้ามการใช้น้ำบางประเภทเกินกว่าจำเป็นแก่การอุปโภคบริโภค กำหนดวิธีการแบ่งปันน้ำรวมทั้งกำหนดมาตรการอื่นใดที่จำเป็นใช้บังคับในพื้นที่เพื่อแก้ไขและบรรเทาภาวะน้ำแล้งนั้น ทั้งนี้ ต้องเป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมและให้ผู้ใช้น้ำต้องเสียหายน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศดังกล่าวคณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจกำหนดวิธีการใช้น้ำและการแบ่งปันน้ำในพื้นที่ได้เท่าที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ในกรณีที่ประกาศกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงใช้บังคับในพื้นที่เดียวกันกับที่ได้มีประกาศกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งตามมาตรา 57 ให้ประกาศกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงมีผลเป็นการยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้งที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 57 และเมื่อภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงได้พ้นไปแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง (มาตรา 58)

(10) ในกรณีมีความจำเป็นต้องผันน้ำจากลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกลุ่มน้ำหนึ่งเพื่อบรรเทาภาวะน้ำแล้งนายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของ กนช. มีอำนาจสั่งให้ดำเนินการดังกล่าวได้เท่าที่จำเป็นในการบรรเทาภาวะน้ำแล้งนั้น (มาตรา 59) นอกจากนี้ กนช. ยังมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาและให้ความเห็นชอบการผันน้ำ ระหว่างลุ่มน้ำและการผันน้ำจากแหล่งน้ำระหว่างประเทศหรือแหล่งน้ำต่างประเทศ (มาตรา 17(12))

(11) ในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงในพื้นที่ใดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งกักเก็บน้ำไว้ต้องเฉลี่ยน้ำเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนด ในกรณีเช่นว่านี้ให้ผู้กักเก็บน้ำดังกล่าวมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากการที่ต้องสูญเสียน้ำที่กักเก็บไว้ (มาตรา 60 วรรคหนึ่ง)

(12) ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้จัดทำเป็นแผนเพื่อเตรียมการรองรับทั้งกรณีปกติซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้งในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งเป็นประจำและกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง อย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

1) หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน
2) งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ
3) การจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง
4) การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ
5) วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่
6) การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง
7) การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำแล้ง

ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ให้มีการบูรณาการร่วมกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในเขตลุ่มน้ำตามความเหมาะสม (มาตรา 61)

(13) เมื่อคณะกรรมการลุ่มน้ำได้จัดจำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งขึ้นแล้วให้เสนอต่อ กนช.เพื่อให้ความเห็นชอบ และจัดส่งแผนดังกล่าวไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและดำเนินการ ในการนี้ให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจัดสร้างหรือเตรียมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง รวมทั้งบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์นั้น หรือดำเนินการใดๆ เพื่อให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว

กรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดไม่อาจดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งได้ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเสนอเรื่องต่อ กนช.เพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขต่อไป (มาตรา 62)

(14) ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำติดตามการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งที่ กนช.ให้ความเห็นชอบ และทบทวนแผนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะดำเนินการได้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง (มาตรา 63)

(15) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างของบุคคลใดๆ เพื่อทำการสำรวจ ตรวจสอบ หรือเก็บรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วมทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวต้องอยู่ภายในกรอบของแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งตามมาตรา 61 หรือแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมตามมาตรา 64 หรือทั้งสองแผนควบคู่กันแล้วแต่กรณี (มาตรา 66 วรรคหนึ่ง)

(16) ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง พนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างของบุคคลใดๆ เพื่อก่อสร้าง วางสิ่งของ สูบน้ำหรือระบายน้ำผ่านหรือเข้าไปในที่ดิน หรือติดตั้งอุปกรณ์ใดๆ โดยแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันที่จะมีการดำเนินการ ทั้งนี้ ต้องแสดงวัตถุประสงค์และลักษณะของการใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างและวันเวลาที่จะใช้ประโยชน์ในที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างด้วย แต่ถ้าเป็นกรณีฉุกเฉินเพื่อแก้ไขภาวะน้ำแล้ง พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างเพื่อดำเนินการดังกล่าวได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า แต่ต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างทราบในโอกาสแรกที่สามารถกระทำได้ (มาตรา 67 วรรคหนึ่งและวรรคสอง)

(17) ห้ามมิให้บุคคลใดเอาไปยักย้าย ทำอันตราย หรือทำให้เสียหายแก่สิ่งก่อสร้าง สิ่งของ หรืออุปกรณ์ใดๆ หรือละเมิดมาตรการใดๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง (มาตรา 71 วรรคหนึ่ง)

นอกจากนี้ ในกรณีเกิดปัญหาวิกฤติน้ำจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคน สัตว์ หรือพืช หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐอย่างรุนแรง นายกรัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ โดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการอำนวยการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำเป็นการชั่วคราวจนกว่าปัญหาวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป และมีอำนาจออกคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้าราชการฝ่ายพลเรือน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลใดๆ ร่วมกันกระทำหรือห้ามกระทำการใดๆ เพื่อการป้องกัน แก้ไข ควบคุม ระงับ หรือบรรเทาผลร้ายจากความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที (มาตรา 24)

3.2.1.2 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

(1) บทนิยามคำว่า “สาธารณภัย” หมายความว่า อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน ไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้นอุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย (มาตรา 4)

(2) กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กปภ.ช.” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินห้าคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผังเมือง และการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นกรรมการ โดยมีอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้แต่งตั้งข้าราชการในกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ (มาตรา 6)

(3) กปภ.ช. มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติตามที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจัดทำขึ้นตามมาตรา 11(1) ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี บูรณาการพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงให้คำแนะนำ ปรึกษาและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (มาตรา 7)

(4) กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ โดยมีหน้าที่และอำนาจในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเสนอ กปภ.ช. เพื่อขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรีจัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ ปฏิบัติการ ประสานการปฏิบัติ ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และให้การสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย ผู้ได้รับภยันตราย หรือผู้ได้รับความเสียหายจาก

สาธารณภัย แนะนำ ให้คำปรึกษา และอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน รวมถึงติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ (มาตรา 11)

(5) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1) แนวทาง มาตรการ และงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2) แนวทางและวิธีการในการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าและระยะยาวเมื่อเกิดสาธารณภัย รวมถึงการอพยพประชาชน หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย การดูแลเกี่ยวกับการสาธารณสุข และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารและการสาธารณูปโภค

3) หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดำเนินการตาม 1) และ 2) และวิธีการให้ได้มาซึ่งงบประมาณเพื่อการดำเนินการดังกล่าว

4) แนวทางในการเตรียมพร้อมด้านบุคลากร อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้และจัดระบบการปฏิบัติการในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงการฝึกบุคลากรและประชาชน

5) แนวทางในการซ่อมแซม บูรณะ ฟื้นฟู และให้ความช่วยเหลือประชาชนภายหลังที่สาธารณภัยสิ้นสุด

การกำหนดเรื่องดังกล่าวข้างต้น จะต้องกำหนดให้สอดคล้องและครอบคลุมถึงสาธารณภัยต่างๆ โดยอาจกำหนดตามความจำเป็นแห่งความรุนแรงและความเสี่ยงในสาธารณภัยด้านนั้น และในกรณีที่มีความจำเป็นต้องมีการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติของคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ให้ระบุไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติด้วย (มาตรา 12)

(6) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติมีอำนาจควบคุมและกำกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักรให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (มาตรา 13)

(7) ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งการผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมตลอดทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในพื้นที่ที่กำหนดก็ได้ โดยให้มีอำนาจเช่นเดียวกับผู้บัญชาการตามมาตรา 13 และผู้อำนวยการตามมาตรา 21 และมีอำนาจกำกับและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงานในการดำเนินการตามมาตรา 25 มาตรา 28 และมาตรา 29 ด้วย หากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบหรือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้วแต่กรณี (มาตรา 31)

3.2.1.3 พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 (พ.ศ.2556)

(1) บทนิยามคำว่า “การชลประทาน” หมายความว่า กิจการที่กรมชลประทานจัดทำขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งน้ำหรือเพื่อกัก เก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบายหรือแบ่งน้ำเพื่อเกษตรกรรม การพลังงาน การสาธารณูปโภค หรือการอุตสาหกรรม และหมายความรวมถึงการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ กับรวมถึงการคมนาคมทางน้ำซึ่งอยู่ในเขตชลประทานด้วย คำว่า “ทางน้ำชลประทาน” หมายความว่า ทางน้ำที่รัฐมนตรีได้ประกาศตามความในมาตรา 5 ว่าเป็นทางน้ำชลประทาน และคำว่า “เขตชลประทาน” หมายความว่า เขตที่ดินที่ทำการเพาะปลูกซึ่งจะได้รับประโยชน์จากการชลประทาน (มาตรา 4)

(2) ทางน้ำชลประทานแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

ประเภท 1 ทางน้ำที่ใช้ในการส่ง ระบาย กัก หรือกั้นน้ำเพื่อการชลประทาน

ประเภท 2 ทางน้ำที่ใช้ในการคมนาคมแต่มีการชลประทานร่วมอยู่ด้วย เฉพาะภายในเขตที่ได้รับประโยชน์จากการชลประทาน

ประเภท 3 ทางน้ำที่สงวนไว้ใช้ในการชลประทาน

ประเภท 4 ทางน้ำอันเป็นอุปกรณ์แก่การชลประทาน

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าทางน้ำใดเป็นทางน้ำชลประทาน และเป็นประเภทใด (มาตรา 5)

(3) นายช่างชลประทานมีอำนาจใช้พื้นที่ดินที่ปราศจากสิ่งปลูกสร้างซึ่งอยู่ในเขตการชลประทานได้เป็นครั้งคราวตามระยะเวลาที่จำเป็นแก่การชลประทาน โดยแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน แต่ถ้ามีการเสียหายเกิดขึ้นต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (มาตรา 6)

(4) ในกรณีฉุกเฉินเพื่อป้องกันอันตรายอันอาจเกิดแก่การชลประทาน นายช่างชลประทานมีอำนาจที่จะใช้ที่ดินหรือสิ่งของของบุคคลใดๆ ในที่ใกล้เคียงหรือในบริเวณที่อาจเกิดอันตรายได้เท่าที่จำเป็น แต่ถ้ามีการเสียหายเกิดขึ้นต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (มาตรา 7)

(5) เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการชลประทาน ถ้าไม่สามารถจะทำได้โดยวิธีอื่น ให้เจ้าของที่ดินที่อยู่ห่างทางน้ำหรือแหล่งน้ำใดมีสิทธิทำทางน้ำผ่านที่ดินของผู้อื่นได้ ในเมื่อนายช่างชลประทาน ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอได้อนุญาตและกำหนดให้โดยกว้างรวมทั้งที่ทิ้งดินด้วยไม่เกินสิบเมตร แต่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของและผู้ครอบครองที่ดินที่ทางน้ำนั้นผ่านในการที่จะให้อนุญาตและกำหนดทางน้ำนั้น ให้คำนึงถึงประโยชน์ของเจ้าของและผู้ครอบครองที่ดินที่ทางน้ำผ่านและให้กำหนดให้ทำตรงที่ที่จะเสียหายแก่เจ้าของและผู้ครอบครองที่ดินนั้นน้อยที่สุด (มาตรา 9)

(6) เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะเข้าไปในที่ดินของบุคคลใดๆ เพื่อทำงานสำรวจตรวจสอบอันเกี่ยวกับการชลประทานได้ ในเมื่อได้แจ้งเป็นหนังสือให้ทราบล่วงหน้าตามสมควร แต่ถ้ามีการเสียหายเกิดขึ้นต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (มาตรา 10)

(7) เมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อประโยชน์แก่การชลประทาน ถ้ามิได้ตกลงในเรื่องการโอนไว้เป็นอย่างอื่น ให้ดำเนินการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ (มาตรา 11 วรรคหนึ่ง)

(8) อธิบดีกรมชลประทานมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ของกรมชลประทาน ให้เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ดูแลรักษาทางน้ำชลประทาน คันคลอง ชานคลอง ทำนบ พนัง หมุดระดับหลักฐาน หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้ในการชลประทานตามที่อธิบดีกำหนด การแต่งตั้งดังกล่าวให้ปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการชลประทานในเขตนั้นด้วย (มาตรา 13)

(9) ห้ามมิให้เรือยนต์หรือเรือกลไฟเดินในทางน้ำชลประทานประเภท 1 เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากเจ้าพนักงานเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น และห้ามมิให้เรือยนต์หรือเรือกลไฟรับจ้างขนส่งคนโดยสารหรือสินค้าหรือรับจ้างลากจูงในทางน้ำชลประทานประเภท 2 เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงาน (มาตรา 13 เบญจ วรรคหนึ่ง)

(10) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขการใช้เรือ แพ ในทางน้ำชลประทานประเภท 1 และประเภท 2 วางระเบียบการขอและการอนุญาตเดินเรือยนต์หรือเรือกลไฟในทางน้ำชลประทานประเภท 1 และการขอและการออกใบอนุญาตเดินเรือยนต์หรือเรือกลไฟรับจ้างขนส่งคนโดยสารหรือสินค้าหรือรับจ้างลากจูงในทางน้ำชลประทาน ประเภท 2 รวมถึงกำหนดเครื่องมือและวิธีที่จะใช้ในการจับสัตว์น้ำ ตลอดจนกำหนดเขตห้ามจับสัตว์น้ำในทางน้ำชลประทานเพื่อป้องกันความเสียหายแก่การชลประทาน (มาตรา 14)

(11) เพื่อประโยชน์แก่การชลประทาน อธิบดีกรมชลประทานมีอำนาจปิดกั้น หรือเปิดน้ำในทางน้ำชลประทาน ขุดลอก ซ่อม หรือดัดแปลงแก้ไขทางน้ำชลประทาน หรือจัดให้มีสิ่งก่อสร้างขึ้นในทางน้ำชลประทาน รวมถึงการห้าม จำกัด หรือกำหนดเงื่อนไขในการนำเรือ แพ ผ่านทางน้ำชลประทานดังกล่าว การใช้อำนาจข้างต้นให้ปิดประกาศไว้ ณ ที่ชุมนุมชนในท้องถิ่นล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เว้นแต่กรณีฉุกเฉิน อธิบดีมีอำนาจดำเนินการไปก่อนได้ (มาตรา 15)

(12) อธิบดีกรมชลประทานมีอำนาจห้าม จำกัดหรือกำหนดเงื่อนไขในการใช้เรือ แพ การใช้น้ำ การระบายน้ำหรือการอื่นในทางน้ำชลประทานประเภท 4 โดยประกาศไว้ ณ ที่ชุมนุมชนในท้องถิ่นล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน (มาตรา 16)

(13) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือเทศมนตรีในท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตชลประทานมีหน้าที่ดูแลรักษาคันคลองและทางน้ำชลประทานอันอยู่ในเขตท้องที่หรือเขตเทศบาลนั้น (มาตรา 17)

(14) ในการขุดซ่อมทางน้ำชลประทาน ถ้าไม่มีที่เททิ้งมูลดิน ก็ให้มีอำนาจเททิ้งมูลดินในที่ดินที่ใกล้เคียงได้ตามความจำเป็น แต่ทั้งนี้ถ้าทำให้เสียหายแก่พืชผลหรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งมีอยู่ในขณะนั้นแล้ว ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน (มาตรา 19)

(15) เมื่อเจ้าพนักงานได้ส่งน้ำ ระบายน้ำ หรือสูบน้ำเข้าไปในที่ดินแห่งใดเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก ห้ามมิให้ผู้ใดปิดกั้นน้ำไว้ด้วยวิธีใดๆ จนเป็นเหตุไม่ให้น้ำไหลไปสู่ที่ดินใกล้เคียงหรือปลายทาง ถ้าเห็นสมควร เจ้าพนักงานหรือนายอำเภอหรือผู้ทำการแทนนายอำเภอมีอำนาจที่จะสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือ

ผู้ครอบครองที่ดินหรือผู้ทำการเพาะปลูก ให้เปิดสิ่งที่ปิดกั้นน้ำไว้ตามที่จะกำหนดให้ หรือจัดการเปิดเสียเองก็ได้ในการนี้เจ้าพนักงานหรือนายอำเภอหรือผู้ทำการแทนนายอำเภอมีอำนาจเข้าไปในที่ดินแห่งหนึ่งแห่งใด เพื่อตรวจและจัดการดังกล่าวแล้ว (มาตรา 20)

(16) เมื่อเจ้าพนักงานได้ส่งน้ำหรือสูบน้ำเข้าไปในที่ดินแห่งใดเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก เจ้าพนักงานหรือนายอำเภอหรือผู้ทำการแทนนายอำเภอมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือผู้ทำการเพาะปลูกบนพื้นที่ดินภายในบริเวณที่จะได้รับน้ำนั้นกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดภายในระยะเวลาที่จะ ได้กำหนดให้เพื่อกักน้ำนั้นไว้ไม่ให้ไหลไปเสียเปล่าจนเป็นเหตุให้ที่ดินข้างเคียงไม่ได้รับน้ำตามที่ควร (มาตรา 21)

(17) ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้าง แก้ไข หรือต่อเติมสิ่งก่อสร้าง หรือปลูกปักสิ่งใด หรือทำการเพาะปลูก รุกล้ำทางน้ำชลประทาน ชานคลอง เขตคันคลอง หรือเขตพนัง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายช่างชลประทาน ในกรณีฉุกเฉินเพื่อป้องกันภยันตรายอันอาจเกิดขึ้นแก่การชลประทาน นายช่างชลประทานมีอำนาจดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้สิ่งรุกล้ำพ้นไปจากทางน้ำชลประทาน ชานคลอง เขตคันคลองหรือเขตพนังได้ (มาตรา 23)

(18) ถ้ามีต้นไม้ในที่ดินของผู้ใดรุกล้ำทางน้ำชลประทานหรือทำให้เสียหายแก่ทางน้ำชลประทาน ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นตัดหรือนำต้นไม้นั้นไปให้พ้นเสียได้ (มาตรา 24)

(19) ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการกีดขวางทางน้ำชลประทานเว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายช่างชลประทาน ในกรณีฉุกเฉินเพื่อป้องกันภยันตรายอันอาจเกิดขึ้นแก่การชลประทาน นายช่างชลประทานมีอำนาจดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดให้สิ่งกีดขวางพ้นไปจากทางน้ำชลประทานได้ (มาตรา 25)

(20) ห้ามมิให้ผู้ใดขุดคลองหรือทางน้ำมาเชื่อมกับทางน้ำชลประทาน หรือมาเชื่อมกับทางน้ำอื่นที่เชื่อมกับทางน้ำชลประทาน หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้น้ำในทางน้ำชลประทานรั่วไหล อันอาจก่อให้เกิดการเสียหายแก่การชลประทาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมชลประทานหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมาย และอธิบดีมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการดังกล่าวปิดถมทางน้ำนั้นหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อมิให้น้ำรั่วไหลได้ต่อไป เพื่อป้องกันอันตรายอันอาจเกิดแก่การชลประทาน หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง อธิบดีมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานจัดการได้ทันทีและถ้าจำเป็นจะต้องใช้ที่ดินเพื่อการนี้ ก็ให้มีอำนาจใช้ที่ดินริมคลองหรือริมทางน้ำนั้นได้เท่าที่จำเป็น ค่าใช้จ่ายในการนี้รวมทั้งค่าเสียหายที่จะต้องชดใช้ให้แก่เจ้าของที่ดิน ให้คิดเอาจากผู้ฝ่าฝืนทั้งสิ้น (มาตรา 26)

(21) ห้ามมิให้ผู้ใดนำหรือปล่อยสัตว์พาหนะลงไปในทางน้ำชลประทานประเภท 1 และ ประเภท 2 หรือเหยียบย่ำคันคลอง ชานคลอง หรือบริเวณสิ่งก่อสร้างอันเกี่ยวกับการชลประทาน เว้นแต่ในที่ที่ได้กำหนดอนุญาตไว้หรือได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าพนักงาน (มาตรา 27)

(22) ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งมูลฝอย ซากสัตว์ ซากพืช เถ้าถ่าน หรือสิ่งปฏิกูลลงในทางน้ำชลประทาน หรือทำให้น้ำเป็นอันตรายแก่การเพาะปลูกหรือการบริโภค (มาตรา 28 วรรคหนึ่ง)

(23) ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยน้ำซึ่งทำให้เกิดเป็นพิษแก่น้ำตามธรรมชาติ หรือสารเคมีเป็นพิษลงในทางน้ำชลประทาน จนอาจทำให้น้ำในทางน้ำชลประทานเป็นอันตรายแก่เกษตรกรรม การบริโภค อุปโภค หรือสุขภาพอนามัย (มาตรา 28 วรรคสอง)

(24) ห้ามมิให้ผู้ใดทำให้ประตูน้ำ ฝาย เขื่อนระบาย ประตูระบาย ท่อน้ำ ท่อเชื่อม สะพาน ทางน้ำ ปูม เสา หรือสายโทรศัพท์ ที่ใช้ในการชลประทานเสียหายจนอาจเกิดอันตรายหรือขัดข้องแก่การใช้สิ่งที่กล่าวนั้น (มาตรา 29)

(25) ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันจะทำให้เสียหายแก่คันคลอง ชานคลอง ทำนบ พนัง หรือหมุดระดับหลักฐานที่ใช้ในการชลประทาน (มาตรา 30)

(26) ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันจะเป็นการกีดขวางแก่แนวทางที่ได้สำรวจไว้ หรือเขตงาน หรือทำให้แนวทางที่ได้สำรวจไว้ หรือหมุดหมายแสดงเขตงานคลาดเคลื่อนหรือสูญหาย (มาตรา 31)

(27) ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ปิดหรือเปิดประตูน้ำ เขื่อนระบาย ประตู ระบาย ท่อน้ำ ท่อเชื่อม สะพานทางน้ำ ปูม หรือลากเข็นสาลี่ในบริเวณทำนบหรือประตูระบาย (มาตรา 32)

(28) ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากนายช่างชลประทานหรือผู้ที่ได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมชลประทาน ทำการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือรื้อถอนบรรดาสิ่งก่อสร้างอันเกี่ยวกับการชลประทาน (มาตรา 33)

(29) ห้ามมิให้ผู้ใดขุด ลอก ทางน้ำชลประทานอันจะทำให้เสียหายแก่การชลประทานหรือปิดกั้นทางน้ำชลประทาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมชลประทาน (มาตรา 34)

(30) เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งห้ามมิให้ผู้ใดชักหรือใช้น้ำในทางน้ำชลประทานในเมื่อเห็นว่าจะเป็นเหตุที่จะก่อให้เกิดการเสียหายแก่ผู้อื่น (มาตรา 35)

หมายเหตุ : (3) ถึง (30) เป็นหน้าที่และอำนาจของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบริหารจัดการปัญหาน้ำแล้ง หรือข้อห้ามตามกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ และปริมาณของน้ำ

3.2.1.4 พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2556)

(1) มาตรา 3 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“น้ำบาดาล” หมายความว่า น้ำใต้ดินที่เกิดอยู่ในชั้นดิน กรวด ทราย หรือหิน ซึ่งอยู่ลึกจากผิวดินเกินความลึกที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่จะกำหนดความลึกน้อยกว่าสิบเมตรมิได้

“เจาะน้ำบาดาล” หมายความว่า กระทำแก่ชั้นดิน กรวด ทราย หรือหิน เพื่อให้ได้มาซึ่งน้ำบาดาล หรือเพื่อระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล “บ่อน้ำบาดาล” หมายความว่า บ่อน้ำที่เกิดจากการเจาะน้ำบาดาล

“เขตน้ำบาดาล” หมายความว่า เขตท้องที่ที่รัฐมนตรีกำหนดให้เป็นเขตน้ำบาดาลโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“กิจการน้ำบาดาล” หมายความว่า การเจาะน้ำบาดาล การใช้น้ำบาดาล หรือการระบายน้ำ ลงบ่อน้ำบาดาล

“ใช้น้ำบาดาล” หมายความว่า นำน้ำจากบ่อน้ำบาดาลขึ้นมาใช้

“ระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล” หมายความว่า กระทำการใดๆ เพื่อถ่ายเทน้ำหรือของเหลวอื่นใด ลงบ่อน้ำบาดาล

(2) พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหาน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค หรือเพื่อเกษตรกรรมในส่วนที่เกี่ยวกับการเจาะน้ำบาดาลและการใช้น้ำบาดาล เว้นแต่ในเขตท้องที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำแนะนำของคณะกรรมการน้ำบาดาลประกาศกำหนดให้เป็นเขตวิกฤตการณ์น้ำบาดาลที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

เขตวิกฤตการณ์น้ำบาดาล ต้องเป็นเขตท้องที่ที่มีการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ในปริมาณที่มาก เกินกว่าปริมาณน้ำที่ไหลลงสู่ชั้นน้ำบาดาล จนอาจทำให้เกิดการทรุดตัวของแผ่นดิน หรือการแพร่กระจายของน้ำเค็มเข้าสู่ชั้นน้ำบาดาล หรือการลดตัวลงของระดับน้ำในชั้นน้ำบาดาล หรือผลกระทบสำคัญอื่นต่อสิ่งแวดล้อม

แต่อย่างไรก็ตาม กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การของรัฐดังกล่าวข้างต้น ต้องปฏิบัติตาม ประกาศที่ออกตามมาตรา 6 เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในทางวิชาการสำหรับการเจาะน้ำบาดาล การเลิกเจาะน้ำบาดาล การใช้น้ำบาดาลแบบอนุรักษ์ การระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล การเลิกใช้บ่อน้ำบาดาล การป้องกันด้านสาธารณสุข และการป้องกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษด้วย (มาตรา 4)

(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำแนะนำของคณะกรรมการน้ำบาดาลมีอำนาจกำหนดเขตท้องที่ใดให้เป็นเขตน้ำบาดาล

ในกรณีที่การสูบน้ำบาดาลในเขตท้องที่ใดจะทำให้ชั้นน้ำบาดาลเสียหาย หรือเสื่อมสภาพ หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรของชาติ หรือทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ หรือเป็นอันตรายแก่ทรัพย์สินหรือสุขภาพของประชาชน หรือทำให้แผ่นดินทรุด รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจกำหนดเขตท้องที่นั้นให้เป็นเขตห้ามสูบน้ำบาดาล (มาตรา 5 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง)

(4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำแนะนำของคณะกรรมการน้ำบาดาลมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในทางวิชาการสำหรับการเจาะน้ำบาดาล การเลิกเจาะน้ำบาดาล การใช้น้ำบาดาลแบบอนุรักษ์ การระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล การเลิกใช้บ่อน้ำบาดาล การป้องกันด้านสาธารณสุข และการป้องกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (มาตรา 6(1))

(5) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยคำแนะนำของคณะกรรมการน้ำบาดาลมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดประเภทการใช้น้ำบาดาล หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเรียกเก็บ ลดหย่อน หรือยกเว้นค่าใช้น้ำบาดาล (มาตรา 7(2))

(6) กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาน้ำบาดาล (คณะกรรมการบริหาร กพน.) ประกอบด้วย อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำ และผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการและให้อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลแต่งตั้งผู้อำนวยการกองหรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าผู้อำนวยการกองของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 7 ฉ)

(7) คณะกรรมการบริหาร กพน. มีอำนาจหน้าที่เสนอแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งน้ำบาดาลและสิ่งแวดล้อมเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการน้ำบาดาล (มาตรา 7 สัตต (2))

(8) กำหนดให้มีคณะกรรมการน้ำบาดาล ประกอบด้วย อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมอนามัย ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ว่าการการประปานครหลวงหรือผู้แทนผู้ว่าการการประปาส่วนภูมิภาคหรือผู้แทนประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยหรือผู้แทนกับผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินสองคน เป็นกรรมการ และผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 9)

(9) คณะกรรมการน้ำบาดาลมีหน้าที่ให้ความเห็นหรือคำแนะนำแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเรื่องการออกกฎกระทรวง หรือประกาศที่ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือในเรื่องอื่นที่ต้องปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ความเห็นหรือคำแนะนำแก่อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 14)

(10) ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการน้ำบาดาลในเขตน้ำบาดาลใดๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองที่ดินในเขตน้ำบาดาลนั้นหรือไม่ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย และผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต และต้องปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา 6 (มาตรา 16 วรรคหนึ่ง และมาตรา 22)

(11) ผู้ใดประสงค์จะขอรับใบอนุญาตเพื่อประกอบกิจการน้ำบาดาลในเขตน้ำบาดาลใดให้ยื่นคำขอต่อพนักงานน้ำบาดาลประจำท้องที่ในเขตน้ำบาดาลนั้น (มาตรา 17)

(12) ใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้มี 3 ประเภท ดังนี้

1) ใบอนุญาตเจาะน้ำบาดาล

2) ใบอนุญาตใช้น้ำบาดาล

3) ใบอนุญาตระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล (มาตรา 18)

(13) พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปตรวจการเจาะน้ำบาดาล การใช้น้ำบาดาล หรือการระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล และให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือแก่ผู้รับใบอนุญาตหรือตัวแทน ให้จัดการป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดจากการเจาะน้ำบาดาล ใช้น้ำบาดาล หรือการระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาลนั้นได้ (มาตรา 28)

(14) ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าการเจาะน้ำบาดาล การใช้น้ำบาดาล หรือการระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาลอาจก่อหรือได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อแหล่งน้ำบาดาล ให้มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือแก่ผู้รับใบอนุญาตให้เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือหยุดการเจาะน้ำบาดาล การใช้น้ำบาดาล หรือการระบายน้ำลงบ่อน้ำบาดาล แล้วแต่กรณี ตามที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อป้องกันหรือระงับความเสียหายนั้นได้ (มาตรา 29)

(15) เมื่อปรากฏว่าการประกอบกิจการน้ำบาดาลของผู้รับใบอนุญาตผู้ใดจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมในเขตน้ำบาดาล อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลมีอำนาจสั่ง และกำหนดวิธีการให้ผู้รับใบอนุญาตแก้ไขเพื่อป้องกันความเสียหายนั้นได้ตามที่เห็นสมควร (มาตรา 34)

(16) ผู้ใดสูบน้ำบาดาลในเขตห้ามสูบน้ำบาดาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และจะริบเครื่องมือเครื่องใช้ หรือเครื่องจักรกลใดๆ ที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์กรทำความผิดเสียก็ได้ (มาตรา 36 ทวิ วรรคหนึ่ง)

3.2.2 กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย

3.2.2.1 พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“การจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า การดำเนินงานพัฒนาที่ดินที่ใช้เพื่อเกษตรกรรมให้สมบูรณ์ทั่วถึงที่ดินทุกแปลง เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต โดยทำการรวบรวมที่ดินหลายแปลงในบริเวณเดียวกัน เพื่อวางผังจัดรูปที่ดินเสียใหม่ การจัดระบบชลประทาน การจัดสร้างถนน หรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การบำรุงดิน การวางแผนการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลการเกษตร รวมตลอดถึงการแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

“การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า การจัดระบบชลประทานจากทางน้ำชลประทาน หรือ แหล่งน้ำอื่นใดไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรมได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งการจัดสร้างถนน หรือ ทางลำเลียงในไร่นา

“เขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า เขตที่ดินที่มีประกาศกำหนดให้เป็นเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

“เขตโครงการจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า เขตที่ดินที่มีประกาศกำหนดให้เป็นเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

“ระบบชลประทาน” หมายความว่า คัน คูน้ำทางระบายน้ำประตูน้ำรวมทั้งสิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์อื่นใด ที่จัดทำขึ้นเพื่อกัก เก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบาย หรือจัดสรรน้ำในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมหรือเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี หรือผู้บริหารท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นแต่ไม่รวมถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

"อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมชลประทาน

(2) กำหนดให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง” ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง อธิบดีกรมการข้าว อธิบดีกรมการค้าภายใน อธิบดีกรมเจ้าท่า อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และประธานสภาเกษตรกร

แห่งชาติเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ด้านกฎหมายการเกษตร การชลประทาน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐศาสตร์ สิ่งแวดล้อม หรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปที่ดิน จำนวนไม่เกินเก้าคนเป็นกรรมการ และให้หัวหน้าสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 6)

(3) คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง มีอำนาจหน้าที่

1) พิจารณาเสนอแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ

2) กำหนดนโยบายและพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานและงบประมาณของโครงการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม และโครงการจัดรูปที่ดินในท้องที่ต่าง ๆ

3) พิจารณาเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อออกประกาศกำหนดแนวเขต สำรวจการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม

4) พิจารณาเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการตราพระราชกฤษฎีกา กำหนดเขตสำรวจการจัดรูปที่ดิน

5) วางระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและกิจการที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินของสำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดโครงการจัดรูปที่ดิน

6) กำหนดแนวทางในการส่งเสริมและช่วยเหลือการทำเกษตรกรรมในเขต

7) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 11)

(4) สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม การจัดรูปที่ดิน รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ควบคุมสำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัดเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจหน้าที่

1) จัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน

2) จัดทำแผนการดำเนินงานและงบประมาณของโครงการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและโครงการจัดรูปที่ดิน

3) จัดทำแผนผังการจัดแปลงที่ดิน ระบบชลประทาน การสร้างถนน หรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

4) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริม และช่วยเหลือการทำเกษตรกรรม

5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวกับการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดินตามที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนด (มาตรา 14)

(5) ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน ประกอบด้วย แผนการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมและแผนการจัดรูปที่ดิน โดยแสดงภาพร่วมการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การจัดระบบน้ำเพื่อ

เกษตรกรรมและการจัดรูปที่ดิน ระยะเวลาในการดำเนินการตามแผนกรอบงบประมาณ รวมทั้งกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามแผน แนวทางการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบชลประทาน การบริหารและพัฒนาที่ดิน และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการทำเกษตรกรรม

ในการดำเนินการจัดทำแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางคำนึงถึงความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการจัดทำแผนด้วย

ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางเสนอแผนแม่บทการจัดรูปที่ดินต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางเพื่อพิจารณาก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแผนแม่บทการจัดรูปที่ดิน ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไปและให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนนั้น (มาตรา 17)

(6) การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม เป็นไปตามบทบัญญัติในหมวด 3 การจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยในกรณีที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมมีความประสงค์ให้มีการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ใด ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง

การเสนอโครงการดังกล่าวข้างต้นต้องแสดงแนวเขตพื้นที่ที่ประสงค์จะจัดทำระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม แหล่งน้ำที่จะใช้ในการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม จำนวนเจ้าของที่ดินที่ทำเกษตรกรรม ประเภทของการทำเกษตรกรรม ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าในการดำเนินการและประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 18 ถึงมาตรา 30)

(7) การจัดรูปที่ดิน เป็นไปตามบทบัญญัติในหมวด 4 การจัดรูปที่ดิน โดยในกรณีที่สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางหรือเจ้าของที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมมีความประสงค์ให้มีการจัดรูปที่ดินในพื้นที่ที่ทำเกษตรกรรมหรือพื้นที่ในเขตการจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม ให้สำนักงานจัดรูปที่ดินกลางจัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง ทั้งนี้การเสนอโครงการดังกล่าวต้องแสดงแนวเขตพื้นที่ที่ประสงค์จะจัดรูปที่ดิน ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าในการดำเนินการและประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ (มาตรา 31)

3.2.2.2 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“การพัฒนาที่ดิน” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ต่อดิน หรือที่ดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของดินหรือที่ดิน หรือเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้น และหมายความรวมถึง การปรับปรุงดินหรือที่ดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติหรือขาดความอุดมสมบูรณ์เพราะการใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อรักษาดุลธรรมชาติหรือเพื่อความเหมาะสมในการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

“การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

“ดิน” หมายความรวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรียวัตถุต่าง ๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย

“การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวังป้องกันรักษาดินและที่ดินไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดินและการรักษาน้ำในดิน หรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาดุลธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในทางเกษตรกรรม

(2) คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน มีอำนาจและหน้าที่

1) กำหนดการจำแนกประเภทที่ดิน และเสนอขอรับความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องรีบไปปฏิบัติ

2) วางแผนการใช้ที่ดิน การพัฒนาที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินและการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) ประกาศกำหนดเขตสำรวจที่ดิน และประกาศกำหนดเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำ

4) กำหนดมาตรการเพื่อการปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรือกำหนดมาตรการเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (มาตรา 9)

(3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนาที่ดินมีอำนาจ ประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดบริเวณการใช้ที่ดิน และให้มีแผนที่แนบท้ายประกาศด้วยโดยแผนที่ดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งประกาศ (มาตรา 12)

3.2.2.3 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“การผังเมือง” หมายความว่า การวางจัดทำ และการดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองในระดับต่าง ๆ สำหรับเป็นกรอบชี้นำการพัฒนาทางด้านกายภาพในระดับประเทศ ระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับเมือง ระดับชนบท และพื้นที่เฉพาะควบคู่กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาเมืองบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทให้มีหรือทำให้ดียิ่งขึ้นซึ่งสุขลักษณะ ความสะดวกสบาย ความเป็นระเบียบ ความสวยงาม การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินการคมนาคมและการขนส่ง ความปลอดภัยของประชาชน สวัสดิภาพของสังคม การป้องกันภัยพิบัติ และการป้องกันความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อส่งเสริมการเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม เพื่อบำรุงรักษาหรือบูรณะสถานที่และวัตถุที่มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปกรรมสถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี หรือบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศที่งดงามหรือมีคุณค่าในทางธรรมชาติ

“ผังเมืองรวม" หมายความว่า แผนผัง นโยบาย และโครงการรวมทั้งมาตรการควบคุมโดยทั่วไปในพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเมืองและการดำรงรักษาเมืองบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินการคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณูปโภค สาธารณูปการบริการสาธารณะและสภาพแวดล้อม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง

“ผังเมืองเฉพาะ” หมายความว่า แผนผังและโครงการดำเนินการเพื่อพัฒนาหรือดำรงรักษาบริเวณเฉพาะแห่งหรือกิจการที่เกี่ยวข้องในเมืองบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท เพื่อประโยชน์ในการสร้างเมืองใหม่ การพัฒนาเมืองการอนุรักษ์เมืองหรือการฟื้นฟูเมือง

“ผังน้ำ” หมายความว่า ผังน้ำตามกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำหรือผังแสดงเขตการพัฒนาแหล่งน้ำและพื้นที่น้ำหลาก

(2) บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้มุ่งหมายเพื่ออกำหนดรูปแบบการวางและจัดทำผังเมืองทุกระดับ พร้อมทั้งบริหารจัดการผังเมืองให้มีรูปแบบการดำเนินการและการบริหารจัดการที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ สภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการวางกรอบและนโยบายด้านการพัฒนาพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินระดับประเทศ ระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับเมืองและระดับชนบท ตลอดจนกระจายอำนาจในการวางและจัดทำผังเมืองให้แกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาของพื้นที่ทั้งนี้ภายใต้วัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1) วางและจัดทำผังเมืองในแต่ละระดับให้สอดคล้องกัน

2) วางกรอบและนโยบายการพัฒนาเมืองบริเวณที่เกี่ยวข้อง และชนบทอย่างสมุดลและยั่งยืน

3) วางกรอบและนโยบายด้านการพัฒนา และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) วางกรอบในการอนุรักษ์และรักษาคุณค่าทางศิลปะวัฒนธรรม

5) วางแนวทางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและโครงการพัฒนาภายใต้หน้าที่และอำนาจของตนให้สอดคล้องกับผังเมืองแต่ละระดับ

6) แก้ไขปัญหาผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่สอดคล้องกันให้มีการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการป้องกัน แก้ไข หรือบรรเทาภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น (มาตรา 6)

(3) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมืองให้กรมโยธาธิการและผังเมืองวาง และจัดทำผังนโยบาย ระดับประเทศเพื่อใช้เป็นกรอบนนโยบายและยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศในด้านการใช้พื้นที่การพัฒนาเมืองบริเวณที่เกี่ยวข้องและชนบท โครงสร้างพื้นฐานหลัก การพัฒนาพื้นที่พิเศษ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และการอื่น ๆ ที่จำเป็นเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายการผังเมืองแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 13)

(4) ผังนโยบายระดับประเทศตามมาตรา 13 ประกอบด้วย

1) วัตถุประสงค์ในการวางและจัดทำผังนโยบายระดับประเทศ

2) กรอบนโยบาย เป้าหมาย แผนและแผนผังทางด้านกายภาพ เพื่อการพัฒนาหรือการอนุรักษ์ของประเทศ ดังต่อไปนี้

(ก) การใช้ประโยชน์พื้นที่

(ข) การตั้งถิ่นฐานและระบบชุมชน

(ค) โครงสร้างพื้นฐานด้านต่าง ๆ ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย การจัดการน้ำการสาธารณสุข การศึกษา การพลังงาน การท่องเที่ยว การคมนาคมและการขนส่ง รวมทั้งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรัฐบาลหรือกิจการเฉพาะที่รัฐจัดให้มีขึ้น

(ง) พื้นที่พัฒนาพิเศษซึ่งเป็นพื้นที่เพื่อดำเนินการพัฒนาตามนโยบาย

(จ) ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ

(ฉ) ศิลปะวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

(ช) การพัฒนาเมืองและชนบท

(ซ) การเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค

(ฌ) การอื่น ๆ ที่จำเป็นระดับประเทศ

3) มาตรการและวิธีดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผังนโยบาย

4) การบริหารและพัฒนาการผังเมืองวิธีปฏิบัติ และความร่วมมือของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรอบระยะเวลาในการดำเนินการ (มาตรา 14)

(5) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมืองให้กรมโยธาธิการและผังเมืองวาง และจัดทำผังนโยบายระดับภาคเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการดำรงรักษาพื้นที่ที่มีขอบเขตเกินหนึ่งจังหวัดในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน การพัฒนาเมืองและชนบท การคมนาคมและการขนส่งการสาธารณูปโภคสาธารณูปการและบริการสาธารณะ รวมทั้งการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสนอต่อคณะกรรมการนโยบายการผังเมืองแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 15)

(6) ผังนโยบายระดับภาคตามมาตรา 15 ประกอบด้วย

1) วัตถุประสงค์ในการวางและจัดทำผังนโยบายระดับภาค

2) แผนที่แสดงเขตผังนโยบายระดับภาค

3) แผนผังที่ทำขึ้นนี้เป็นฉบับเดียวหรือหลายฉบับ โดยมีสาระสำคัญซึ่งประกอบไปด้วยแผนผังแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนผังแสดงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการและบริการสาธารณะ ตามโครงสร้างพื้นฐาน แผนผังแสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ แผนผังแสดงผังน้ำ เป็นต้น

4) นโยบายมาตรการและวิธีดำเนินการเพื่อปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของผังนโยบายระดับภาค

5) การบริหารและพัฒนาการผังเมืองวิธีปฏิบัติ และความร่วมมือของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรอบระยะเวลาในการดำเนินการ (มาตรา 16)

(7) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมืองให้กรมโยธาธิการและผังเมืองวาง และจัดทำผังนโยบายระดับจังหวัดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและการดำรงรักษาพื้นที่ระดับจังหวัดในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน การพัฒนาเมืองและชนบท การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณูปโภค สาธารณูปการและบริการสาธารณะ รวมทั้งการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอต่อคณะกรรมการผังเมืองเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 17)

(8) ผังนโยบายระดับจังหวัดตามมาตรา 17 ประกอบด้วย

1) วัตถุประสงค์ในการวางและจัดทำผังนโยบายระดับจังหวัด

2) แผนที่แสดงเขตผังนโยบายระดับจังหวัด

3) แผนผังที่ทำขึ้นเป็นฉบับเดียวหรือหลายฉบับ โดยมีสาระสำคัญ ซึ่งประกอบไปด้วยแผนผังแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนผังแสดงระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการและบริการสาธารณะตามโครงสร้างพื้นฐาน แผนผังแสดงสภาพของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ แผนผังแสดงผังน้ำ เป็นต้น

4) รายการประกอบแผนผังตามความจำเป็น

5) นโยบายมาตรการและวิธีดำเนินการเพื่อปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของผังนโยบายระดับจังหวัด

6) การบริหารและพัฒนาการผังเมืองวิธีปฏิบัติ และความร่วมมือของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรอบระยะเวลาในการดำเนินการ (มาตรา 18)

(9) ผังเมืองรวม ประกอบด้วย

1) วัตถุประสงค์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวม

2) แผนที่แสดงเขตของผังเมืองรวมโดยแสดงข้อมูลภูมิประเทศระดับชั้นความสูง และพิกัดภูมิศาสตร์

3) แผนผังที่ทำขึ้นนี้เป็นฉบับเดียวหรือหลายฉบับ โดยใช้มาตราส่วนตามความเหมาะสมที่มีความละเอียดเพียงพอให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจได้ง่าย สามารถเชื่อมโยงกับแผนที่ดิจิทัลที่เป็นมาตรฐานสากลตามเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยมีสาระสำคัญซึ่งประกอบไปด้วยแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท แผนผังแสดงโครงการการคมนาคมและการขนส่ง โดยแสดงการเชื่อมต่อโครงข่ายการคมนาคมและการขนส่งไว้ด้วย แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการและบริการสาธารณะ แผนผังแสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนผังแสดงผังน้ำ เป็นต้น

4) รายการประกอบแผนผัง

5) ข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่จะให้ปฏิบัติหรือไม่ให้ปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผังเมืองรวมและแผนผังตาม 3) ทุกประการดังต่อไปนี้

(ก) ประเภทและขนาดกิจการ

(ข) ประเภท ชนิด ขนาด ความสูง และลักษณะของอาคาร

(ค) อัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นของอาคารทุกหลังต่อพื้นที่แปลงที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งอาคาร

(ง) อัตราส่วนพื้นที่อาคารปกคลุมดินต่อพื้นที่แปลงที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งอาคาร หรืออัตราส่วนพื้นที่ว่างอันปราศจากสิ่งปกคลุมดินของแปลงที่ดินที่อาคารตั้งอยู่ต่อพื้นที่ใช้สอยรวมของอาคาร

(จ) ระยะถอยร่นจากแนวธรรมชาติ ถนน แนวเขตที่ดิน อาคาร แหล่งทรัพยากรน้ำสาธารณะ และสถานที่อื่น ๆ ที่จำเป็นรวมทั้งพื้นที่แนวกันชนด้วย

(ฉ) ขนาดของแปลงที่ดินที่จะอนุญาตให้ก่อสร้างอาคาร

(ช) ข้อกำหนดอื่นที่จำเป็นโดยรัฐมนตรีประกาศกำหนดตามคำแนะนำของคณะกรรมการผังเมือง (มาตรา 22)

3.2.2.4 พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547

(1) มาตรา 3 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“การจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่” หมายความว่า การดำเนินการพัฒนาที่ดินหลายแปลงโดยการวางผัง จัดรูปที่ดินใหม่ ปรับปรุงหรือจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และการร่วมรับภาระและกระจายผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้ โดยความร่วมมือระหว่างเอกชนกับเอกชน หรือเอกชนกับรัฐ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในด้านการคมนาคม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและชุมชน และเป็นการสอดคล้องกับการผังเมือง

"โครงการจัดรูปที่ดิน” หมายความว่า โครงการที่จัดทำขึ้นสำหรับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

“เจ้าของที่ดิน” หมายความว่า ผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินและให้หมายความรวมถึง เจ้าของห้องชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุดด้วย

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

“คณะกรรมการส่วนจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ส่วนจังหวัด และให้หมายความรวมถึงคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่กรุงเทพมหานครด้วย

(2) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 4 วรรคหนึ่ง)

(3) ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ประกอบด้วย

1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานกรรมการ

2) ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานกรรมการ

3) ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม อัยการสูงสุด ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมธนารักษ์ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติเป็นกรรมการและอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นกรรมการและเลขานุการ

4) ผู้แทนสภาทนายความผู้แทนสภาสถาปนิก ผู้แทนสภาวิศวกร ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการ

5) ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนสี่คนเป็นกรรมการโดยกรรมการตาม 1) 2) 3) และ4) ร่วมกันสรรหาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา 5)

(4) คณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่มีอำนาจหน้าที่

1) กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการสำคัญเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

2) ให้ความเห็นชอบแผนแม่บทและพื้นที่เป้าหมายการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ตามที่คณะกรรมการส่วนจังหวัดเสนอ

3) กำหนดมาตรฐานการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

4) ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่และการอนุมัติโครงการของคณะกรรมการส่วนจังหวัด

5) ให้ความเห็น หรือคำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

6) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการอาจมอบหมายให้กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นผู้ปฏิบัติการหรือเตรียมข้อเสนอมายังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปได้ (มาตรา 6)

(5) ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ส่วนจังหวัด ประกอบด้วย

1) ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ

2) รองผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายเป็นรองประธานกรรมการ

3) เกษตรและสหกรณ์จังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ธนารักษ์พื้นที่ อุตสาหกรรมจังหวัด ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด อัยการจังหวัดซึ่งเป็นหัวหน้าที่ทำการอัยการจังหวัด ผู้แทนกรมทางหลวง ผู้แทนการเคหะแห่งชาติ และผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นกรรมการและโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

4) ผู้แทนสภาทนายความผู้แทนหอการค้าจังหวัด และผู้แทนสภาอุตสาหกรรมจังหวัดหรือผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยในกรณีจังหวัดใดไม่มีสภาอุตสาหกรรมจังหวัดเป็นกรรมการ

5) ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งจำนวนสามคนเป็นกรรมการโดยกรรมการตาม 1) 2) 3) และ4) ร่วมกันสรรหาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่มีการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ในเขตพื้นที่ที่มีสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่นั้นร่วมเป็นกรรมการด้วย

ในกรณีที่มีการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดใดคาบเกี่ยวกับเขตพื้นที่จังหวัดอื่น ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งทองที่ในพื้นที่คาบเกี่ยวร่วมเป็นกรรมการด้วย (มาตรา 11)

(6) ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธานกรรมกร

2) ปลัดกรุงเทพมหานครเป็นรองประธานกรรมการ

3) ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมธนารักษ์ ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมืองผู้แทนสำนักงานนโยบายและ

แผนการขนส่งและจราจร ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนการเคหะแห่งชาติ ผู้แทนการประปานครหลวง และผู้แทนการไฟฟ้านครหลวงเป็นกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักผังเมืองกรุงเทพมหานครเป็นกรรมการและเลขานุการ

4) ผู้แทนสภาทนายความผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการ

5) ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งจำนวนสามคนเป็นกรรมการโดยกรรมการตาม 1) 2) 3) และ4) ร่วมกันสรรหาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่มีการดำเนินโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร คาบเกี่ยวกับเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่นั้นร่วมเป็นกรรมการด้วย (มาตรา 12)

(7) ให้มีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ส่วนจังหวัด (มาตรา 11) หรือคณะกรรมการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่กรุงเทพมหานคร (มาตรา 12) มีอำนาจหน้าที่

1) กำหนดมาตรการและแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

2) เสนอแผนแม่บทและพื้นที่เป้าหมายการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดต่อคณะกรรมการเพื่อขอความเห็นชอบ

3) ประสานโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่กับโครงการหลักของท้องถิ่น

4) อนุมัติโครงการจัดรูปที่ดินที่ดำเนินการภายในเขตจังหวัด

5) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการนำที่ดินของรัฐมาใช้การจัดหาที่ดินทดแทนที่ดินของรัฐและการเวนคืนที่ดินในเขตโครงการจัดรูปที่ดิน

6) ดำเนินกิจการอื่นที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 13)

(8) ในบริเวณโครงการจัดรูปที่ดินที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการส่วนจังหวัดแล้ว ผู้ดำเนินโครงการจัดรูปที่ดิน หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายมีสิทธิที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้ โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของที่ดิน

1) เข้าไปรื้อถอน เคลื่อนย้าย หรือดัดแปลงอาคาร ตลอดจนทำการอันจำเป็นอย่างอื่นในที่ดินของผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการจัดรูปที่ดิน

2) เข้าไปสำรวจ รังวัด จัดสร้างถนน ระบบระบายน้ำ ระบบบำบัดน้ำเสีย และการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปที่ดิน

3) ทำเครื่องหมายระดับ ขอบเขต และแนวเขต

4) ดำเนินการเพื่อแบ่งแยกแปลงที่ดิน รวมแปลงที่ดิน และทำนิติกรรมใด ๆเกี่ยวกับทรัพยสิทธิหรือสิทธิการเช่าแทนเจ้าของที่ดินในบริเวณโครงการจัดรูปที่ดินได้ ทั้งนี้ ภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการจัดรูปที่ดินนั้น

การดำเนินการในอาคารหรือที่ดินที่มีผู้อาศัยอยู่จะต้องมีการแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบล่วงหน้าตามระยะเวลาที่สมควรแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้นั้น ส่วนการเข้าดำเนินการรื้อถอน เคลื่อนย้าย หรือดัดแปลงสิ่งสาธารณูปโภคที่หน่วยงานของรัฐควบคุมดูแลอยู่จะต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานนั้นก่อน โดยกำหนดเวลาให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดิน หรืออสังหาริมทรัพย์และหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลสิ่งสาธารณูปโภคนั้นแจ้งกลับว่าประสงค์จะดำเนินการเองหรือไม่ (มาตรา 58)

3.2.2.5 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พุทธศักราช 2515

(1) กำหนดให้การประปาเป็นกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค (ข้อ 3 (5))

(2) ห้ามมิให้บุคคลใดประกอบกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค เว้นแต่จะได้รับอนุญาตหรือได้รับสัมปทานจากรัฐมนตรี (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา) (ข้อ 4)

(3) ในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะว่าด้วยกิจการตามที่ระบุไว้ในข้อ 3 การประกอบกิจการดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกิจการนั้น (ข้อ 6)

(4) ในการอนุญาตหรือให้สัมปทานตามข้อ 4 (กิจการประปา) รัฐมนตรี (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) จะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชนไว้ด้วยก็ได้ (ข้อ 7)

(5) ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการประปา (ข้อ 11)

(6) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติกิจการที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของกระทรวงตามที่กำหนดไว้ในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ (ข้อ 13)

(7) ในการปฏิบัติหน้าที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานประกอบกิจการตามที่ระบุไว้ในข้อ 3 ในระหว่างเวลาทำการเพื่อตรวจสอบให้การเป็นไปตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ หรือในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดเอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีได้ (ข้อ 15 วรรคหนึ่ง)

(8) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวง พัฒนาการแห่งชาติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (แก้ไขคำว่า “กระทรวงมหาดไทย” เป็น “กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจรักษาการตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ (ข้อ 23)

อนึ่ง ปัจจุบันมีประกาศซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจ|ตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา ที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการเกี่ยวกับสัมปทานประกอบกิจการประปาเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน พ.ศ. 2554 และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติกิจการตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการประปา ลงวันที่ 30 เมษายน 2553

3.2.2.6 พระราชบัญญัติรักษาคลอง ศก 121 (พ.ศ. 2445) และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) ถ้าหากว่าสามารถจะทำได้อย่างอื่นแล้ว ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดเอาหยากเยื่อฝุ่นฝอยหรือสิ่งโสโครกเททิ้งในคลอง และห้ามมิให้เททิ้งสิ่งของดังกล่าวมาแล้วลงในทางน้ำลำคูซึ่งเลื่อนไหลมาลงคลองได้ ถ้าผู้ใดกระทำผิดจะมีโทษทั้งจำคุกและปรับ (มาตรา 6)

(2) การที่จะพาสัตว์พาหนะ คือ ช้าง, ม้า, โค, กระบือ, ข้ามคลองนั้น ให้ขึ้นลงได้ที่ท่าซึ่งกำหนดไว้ให้เป็นที่สำหรับข้ามสัตว์พาหนะ ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดพาสัตว์พาหนะขึ้นลงในคลองนอกจากท่าข้ามเป็นอันขาด ถ้าผู้ใดกระทำผิดจะมีโทษปรับเป็นรายตัวสัตว์พาหนะ (มาตรา 7)

(3) ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำให้คลองและฝั่งคลองหรือถนนหลวงเสียไปด้วยประการใดๆ ถ้าผู้ใดกระทำผิดจะมีโทษทั้งจำคุกและปรับ และต้องทำสิ่งซึ่งเสียหายให้คืนดีด้วย (มาตรา 9)

อนึ่ง พระราชบัญญัติรักษาคลอง ศก 121 เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับหนึ่งที่กล่าวถึงการควบคุมการและรักษาคุณภาพน้ำ

3.2.2.7 พระราชบัญญัติรักษาคลองประปา พ.ศ. 2526

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“คลองประปา” หมายความว่า คลองที่การประปาใช้เก็บน้ำและส่งน้ำที่ได้มาจากแหล่งน้ำดิบ คลองรับน้ำหรือคลองขังน้ำ เพื่อใช้ในการผลิตน้ำประปาตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดให้เป็นคลองประปา

“แหล่งน้ำดิบ” หมายความว่า แหล่งน้ำที่นำน้ำมาใช้ในการผลิตน้ำประปาของการประปา ขังน้ำหรือคลองประปา ประปา เป็นเขตหวงห้าม

“คลองรับน้ำ” หมายความว่า คลองที่ใช้รับน้ำดิบจากแหล่งน้ำดิบเข้าสู่คลอง “คลองขังน้ำ” หมายความว่า คลองหรือที่ที่ใช้เก็บน้ำดิบสำหรับส่งเข้าคลอง “เขตหวงห้าม” หมายความว่า เขตของคลองขังน้ำที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

“ท่อส่งน้ำดิบ” หมายความว่า ท่อส่งน้ำดิบที่ใช้ในการผลิตน้ำประปาของการประปารวมทั้งท่ออื่นใดซึ่งส่งน้ำดิบจากคลองประปาลอดใต้คลองอื่นที่มิใช่คลองประปา

“ท่อผ่านคลอง” หมายความว่า ท่อส่งน้ำจากคลองอื่น หรือแหล่งน้ำอื่นที่ฝังลอดใต้คลองประปา

(2) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดชักนำหรือวิดน้ำในคลองประปา คลองรับน้ำหรือคลองขังน้ำ โดยใช้เครื่องสูบน้ำระหัด แครง โชงโลง หรือเครื่องมืออื่นใดอันมีลักษณะเดียวกันหรือทำให้น้ำในคลองดังกล่าวรั่วไหล เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากการประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค หรือหน่วยงานอื่นของรัฐแล้วแต่กรณี และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตนั้น อย่างไรก็ดี ข้อห้ามนี้ไม่ใช้บังคับแก่การตักน้ำไปใช้เพื่อการอุปโภคหรือบริโภคในครัวเรือน (มาตรา 8)

(3) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดขุดหรือขยายคลองประปา คลองรับน้ำหรือคลองขังน้ำสร้างทำนบ หรือปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างอื่นใดลงในเขตคลองดังกล่าว เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากการประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ แล้วแต่กรณี และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตนั้น ทั้งนี้ ในกรณีได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างในบริเวณคลองประปา คลองรับน้ำหรือคลองขังน้ำให้สิ่งก่อสร้างดังกล่าวตกเป็นกรรมสิทธิ์ของการประปา (มาตรา 9)

(4) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเดินเรือในคลองประปา คลองรับน้ำหรือเขตหวงห้าม เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากการประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค หรือหน่วยงานอื่นของรัฐแล้วแต่กรณี และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตนั้น รวมถึงห้ามมิให้ผู้ใดใช้ถ่อค้ำหรือจอดเรือในบริเวณที่มีป้ายหรือเครื่องหมายของการประปาแสดงว่าเป็นบริเวณที่ฝังท่อส่งน้ำดิบ (มาตรา 10 และมาตรา 11)

(5) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดทำลาย หรือทำให้เสียหายแก่คันคลอง ประตูน้ำ ทำนบหรือเขื่อนของการประปา ท่อส่งน้ำดิบหรือท่อผ่านคลอง สะพานข้ามคลองประปา สะพานข้ามคลองรับน้ำหรือสะพานข้ามคลองขังน้ำ (มาตรา 12)

(6) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดนำหรือปล่อยสัตว์ใด ๆ ลงไปในคลองประปา คลองรับน้ำ หรือเขตหวงห้าม ห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้งสิ่งใด ๆ หรือระบาย หรือทำให้น้ำโสโครกลงไปในคลองประปา คลองรับน้ำ หรือ คลองขังน้ำห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ ขยะมูลฝอย หรือสิ่งปฏิกูลลงในเขตคลองประปา คลอง รับน้ำหรือคลองขังน้ำ ห้ามมิให้ผู้ใดซักผ้า ล้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรืออาบน้ำในเขตคลองประปา รวมถึงห้ามมิให้ผู้ใดเพาะปลูกพืชชนิดหนึ่งชนิดใดในคลองประปา คลองรับน้ำหรือเขตหวงห้าม (มาตรา 13 ถึงมาตรา 17)

(7) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดจับสัตว์น้ำในคลองประปา คลองรับน้ำหรือเขตหวงห้ามหรือในคลองขังน้ำซึ่งอยู่นอกเขตหวงห้าม โดยใช้เครื่องมือที่ปักหรือดักไว้อันเป็นการกีดขวางการปฏิบัติงานของการประปา (มาตรา 18)

ทั้งนี้ การฝ่าฝืนบทบัญญัติต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นจะมีโทษทางอาญาทั้งจำคุกและปรับ

3.2.2.8 พระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2530)

(1) การประปาส่วนภูมิภาค (กปภ.) เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ในการประกอบ และส่งเสริมธุรกิจการประปาโดยการสำรวจ จัดหาแหล่งน้ำดิบ และจัดให้ได้มาซึ่งน้ำดิบ เพื่อใช้ในการผลิต จัดส่ง และจำหน่ายน้ำประปา รวมทั้งการดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวกับหรือต่อเนื่องกับธุรกิจการประปา เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การให้บริการ สาธารณูปโภค โดยคำนึงถึงประโยชน์ของรัฐ และสุขภาพอนามัยของประชาชนเป็นสำคัญ (มาตรา 5)

(2) กปภ. มีอำนาจกระทำกิจการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา 5 และอำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง

1) ถือกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองหรือทรัพย์สินต่าง ๆ สร้าง ซื้อ จัดหา ขาย จำหน่าย เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม รับจำนำรับจำนอง แลกเปลี่ยน โอน รับโอน หรือดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งในและนอกราชอาณาจักร ตลอดจนรับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้

2) สำรวจ วางแผน และพัฒนาแหล่งน้ำดิบ ตลอดจนจัดให้ได้มาซึ่งน้ำดิบ

3) สำรวจ วางแผน และสร้างระบบการผลิตการส่ง และการจำหน่ายน้ำประปา

4) กำหนดราคาจำหน่ายน้ำประปา อัตราค่าบริการ ค่าเครื่องอุปกรณ์ และค่าสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนวิธีการและเงื่อนไขในการชำระราคาและค่าตอบแทนดังกล่าว

5) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการใช้น้ำประปา เพื่อประโยชน์ในการให้บริการสาธารณูปโภค

6) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการใช้ และบำรุงรักษาทรัพย์สินของ กปภ.

7) ถือหุ้น หรือเข้าเป็นหุ้นส่วน หรือร่วมกิจการกับบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์แก่การประกอบและส่งเสริมธุรกิจของ กปภ. (มาตรา 7)

(3) กปภ. มีอำนาจดำเนินการเพื่อจำหน่ายน้ำประปาในเขตท้องที่ซึ่งอยู่นอกเขตพื้นที่การประปานครหลวงมีอำนาจดำเนินการแต่ กปภ. อาจดำเนินการจำหน่ายน้ำประปาในเขตที่การประปานครหลวงมีอำนาจดำเนินการได้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากการประปานครหลวงแล้ว (มาตรา 8)

(4) กำหนดให้มีคณะกรรมการการประปาส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย ประธาน กรรมการ อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมืองอธิบดีกรมอนามัย กรรมการอื่นอีกไม่เกินเจ็ดคนเป็นกรรมการและให้ผู้ว่าการการประปาส่วนภูมิภาค เป็นกรรมการและเลขานุการให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการอื่น (มาตรา 12)

(5) คณะกรรมการการประปาส่วนภูมิภาคมีอำนาจหน้าที่ว่างนโยบายและควบคุมดูแลทั่วไปซึ่งกิจการของ กปภ. อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึงวางข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตาม มาตรา 5 และมาตรา 7 วางข้อบังคับเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้และรักษาทรัพย์สินของ กปภ. (มาตรา 17)

(6) เพื่อประโยชน์ในการสร้างและบำรุงรักษาระบบการผลิตการส่งและการจำหน่ายน้ำประปา เช่น แหล่ง น้ำดิบ ท่อน้ำ โรงสูบน้ำ เครื่องวัดปริมาณน้ำถังพักน้ำ โรงกรองน้ำถังตกตะกอน และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พนักงานและลูกจ้างมีอำนาจใช้สอย หรือเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ซึ่งมิใช่ที่อยู่อาศัยของบุคคลใด ๆ เป็นการชั่วคราวภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1) การใช้สอยหรือครอบครองนั้น เป็นการจำเป็นสำหรับการสำรวจเพื่อสร้างหรือบำรุงรักษาระบบการผลิตการส่งและการจำหน่ายน้ำประปาหรือเป็นการจำเป็นสำหรับการป้องกัน อันตราย หรือความเสียหายที่จะเกิดแก่ระบบการผลิตการส่ง และการจำหน่ายน้ำประปา

2) กปภ. ได้บอกกล่าวให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ทราบล่วงหน้าแล้วโดยแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ทราบภายในเวลาอันสมควรแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่อาจติดต่อกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้ให้ประกาศให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามสิบวัน การประกาศให้ทำเป็นหนังสือปิดไว้ ณ ที่ซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่และ ณ ที่ว่าการเขต หรือที่ว่าการอำเภอที่ทำการกำนัน และที่ทำการผู้ใหญ่บ้านซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ ทั้งนี้ให้แจ้งกำหนดวัน เวลา และการที่จะกระทำนั้นไว้ด้วย (มาตรา 29 วรรคหนึ่ง)

(7) ในการผลิตการส่งและการจำหน่ายน้ำประปา ให้ กปภ. มีอำนาจเดินท่อน้ำ และติดตั้งอุปกรณ์ไปใต้ เหนือ ตามหรือข้ามพื้นดินของบุคคลใด ๆ ในเมื่อที่ดินนั้นมิใช่ที่ตั้งโรงเรือนสำหรับอยู่อาศัย

ให้กปภ. มีอำนาจกำหนดบริเวณที่ดินที่เดินท่อน้ำและติดตั้งอุปกรณ์โดยมีความกว้างจากท่อน้ำด้านละไม่เกินสองเมตรห้าสิบเซนติเมตรสำหรับท่อน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่แปดสิบเซนติเมตรขึ้นไปและให้ กปภ. ทำเครื่องหมายแสดงเขตไว้ในบริเวณดังกล่าวตามระเบียบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ในบริเวณที่กำหนดดังกล่าวข้างต้นให้ กปภ. มีอำนาจรื้อถอนสิ่งที่สร้างหรือทำขึ้นหรือตัดฟันต้นกิ่งหรือรากของต้นไม้ หรือพืชผลอย่างใด ๆ ได้โดยต้องจ่ายค่าทดแทนในการที่ใช้ที่ดินและในการรื้อถอนหรือตัดฟันแล้วแต่กรณีให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองด้วยจำนวนเงินอันเป็นธรรม เว้นแต่เจ้าของหรือผู้ครอบครองเป็นผู้ได้รับประโยชน์คุ้มค่าในการกระทำนั้นอยู่ด้วย (มาตรา 30 วรรคหนึ่งถึง วรรคสาม)

(8) ในบริเวณที่กำหนดเป็นที่ดินที่เดินท่อน้ำ และติดตั้งอุปกรณ์ ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ปลูกต้นไม้ หรือกระทำการใด ๆ อันอาจทำให้เกิดอันตราย หรือเป็นอุปสรรคต่อระบบการผลิต การส่ง และการจำหน่ายน้ำประปา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจาก กปภ. เป็นหนังสือ ในการอนุญาตนั้นจะอนุญาตโดยมีเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยก็ได้ บรรดาโรงเรือนสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ต้นไม้ หรือสิ่งอื่นใดที่ปลูกขึ้นหรือทำขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตจาก กปภ. ให้ กปภ. มีอำนาจรื้อถอน ขนย้าย ตัดฟัน หรือกระทำการใด ๆ ได้ตามควรแก่กรณี โดยไม่จำเป็นต้องชดใช้ค่าเสียหาย และผู้ฝ่าฝืนต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนั้นด้วย (มาตรา 31)

(9) ในกรณีจำเป็นและเร่งด่วนเพื่อป้องกันอันตราย หรือความเสียหายพนักงานและลูกจ้าง อาจเข้าไปในที่ดินหรือสถานที่ของบุคคลใด ๆ เพื่อตรวจซ่อมแซมหรือแก้ไขระบบการผลิตการส่งและการจำหน่ายน้ำประปาได้ แต่ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้นด้วย ก็ให้พนักงานหรือลูกจ้างแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบก่อน (มาตรา 32 วรรคหนึ่ง)

(10) เมื่อ กปภ. มีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อใช้ในการวางหรือจัดสร้างระบบการผลิต การส่ง และการจำหน่ายน้ำประปา ถ้าไม่สามารถตกลงในเรื่องการโอนกันได้ให้ดำเนินการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ (มาตรา 33)

(11) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจหน้าที่กำกับโดยทั่วไปซึ่งกิจการของ กปภ. เพื่อการนี้จะสั่งให้ กปภ. ชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ทำรายงานหรือยับยั้งการกระทำของ กปภ. ที่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาลหรือมติของคณะรัฐมนตรี ตลอดจนมีอำนาจที่จะสั่งให้ปฏิบัติการตามนโยบายของรัฐบาลหรือมติของคณะรัฐมนตรี และสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินกิจการได้ (มาตรา 46)

3.2.2.9 พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 (พ.ศ.2535)

(1) ให้จัดตั้งการไฟฟ้าขึ้นเรียกว่า “การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย” เรียก โดยย่อว่า “กฟผ.” และให้เป็นนิติบุคคลมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1) ผลิตจัดให้ได้มาจัดส่งหรือจำหน่ายซึ่งพลังงานไฟฟ้าให้แก่

(ก) การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หรือการไฟฟ้าอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(ข) ผู้ใช้พลังงานไฟฟ้าตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(ค) ประเทศใกล้เคียง

2) ดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้า แหล่งพลังงานอันได้มาจากธรรมชาติ เช่น น้ำ ลม ความร้อนธรรมชาติ แสงแดด แร่ธาตุ หรือเชื้อเพลิง เป็นต้นว่า น้ำมัน ถ่านหิน หรือก๊าซ รวมทั้งพลังงานปรมาณู เพื่อการผลิตพลังงานไฟฟ้าและงานอื่นที่ส่งเสริมกิจการของ กฟผ. (มาตรา 6)

(2) ให้ กฟผ. มีอำนาจกระทำกิจการภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา 6 อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึงการสร้างเขื่อนกั้นน้ำ เขื่อนระบายน้ำ เขื่อนกักเก็บน้ำอ่างเก็บน้ำหรือสิ่งอื่นอันเป็นอุปกรณ์ของเขื่อนหรืออ่างนั้น เพื่อการผลิตพลังงานไฟฟ้าหรือเพื่อการพัฒนาการไฟฟ้าพลังน้ำหรือเพื่อประโยชน์เกี่ยวกับการไฟฟ้า สร้างโรงไฟฟ้าพลังความร้อน โรงไฟฟ้าพลังน้ำ โรงไฟฟ้าพลังปรมาณูหรือโรงไฟฟ้า พลังอื่น รวมทั้งลานไกไฟฟ้า และสิ่งอื่นอันเป็นอุปกรณ์ของโรงไฟฟ้านั้น ๆ หรือสร้างระบบไฟฟ้า (มาตรา 9)

(3) ให้คณะกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยมีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแลทั่วไป ซึ่งกิจการของ กฟผ. อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึงการออกระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ (มาตรา 18)

(4) ให้ กฟผ. รับผิดชอบในการดำเนินกิจการและการบำรุงรักษาเขื่อนกั้นน้ำ เขื่อนระบายน้ำ เขื่อน กักเก็บน้ำ อ่างเก็บน้ำ และสิ่งอื่นอันเป็นอุปกรณ์ของเขื่อน หรืออ่างนั้นภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา 6 รวมทั้งการควบคุมปริมาณน้ำที่กักเก็บหรือระบายจากอ่างเก็บน้ำ โดยให้คำนึงถึงประโยชน์มากที่สุด จากการควบคุมลุ่มแม่น้ำที่มีการสร้างเขื่อนดังกล่าวนั้น และแคว ลำน้ำ ทางน้ำ คลอง หรือคลองส่งน้ำที่มีต่อเนื่องกับลุ่มแม่น้ำนั้นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ให้ กฟผ. และกรมชลประทานร่วมกันออกข้อบังคับเพื่อกำหนดปริมาณน้ำที่จะกักเก็บหรือระบายจากอ่างเก็บน้ำถ้าไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับการออกข้อบังคับหรือการปฏิบัติตามข้อบังคับให้รายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานเพื่อพิจารณาวินิจฉัย คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด (มาตรา 38)

3.2.2.10 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2549)

(1) กำหนดบทนิยามคำว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมาย จัดตั้ง

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 4)

(2) กำหนดให้มีคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่

1) จัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภา

2) กำหนดการจัดระบบการบริการสาธารณะตามอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

3) กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจจากราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคให้แกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการกระจายอำนาจการอนุมัติหรือการอนุญาตตามที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องขออนุมัติหรือขออนุญาตไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการประชาชน และการกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น ๆ เป็นสำคัญ

5) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดสรรเงินงบประมาณที่จัดสรรเพิ่มขึ้นให้แกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลาง (มาตรา 12)

(3) คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจและหน้าที่

1) จัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภา

2) กำหนดการจัดระบบการบริการสาธารณะตามอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

3) กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจจากราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการกระจายอำนาจการอนุมัติหรือการอนุญาตตามที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องขออนุมัติหรือขออนุญาตไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการประชาชน และการกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น ๆ เป็นสำคัญ

5) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดสรรเงินงบประมาณที่จัดสรรเพิ่มขึ้นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลาง (มาตรา 12)

(4) ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสำนักงานปลัด สำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีอำนาจและหน้าที่

1) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ

2) รวบรวมข้อมูล ศึกษา และวิเคราะห์เกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และข้อมูลต่าง ๆเกี่ยวกับงานของคณะกรรมการ

3) ร่วมมือและประสานงานกับราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

4) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนตามที่คณะกรรมการมอบหมาย (มาตรา 15)

(5) ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการ สาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง เช่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ

การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย การจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การผังเมือง (มาตรา 16)

(6) ภายใต้บังคับมาตรา 16 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง เช่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด การสนับสนุน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น การประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น การคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดตั้งและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวม การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลรวม การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ การสร้างและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จัดทำกิจการใดอันเป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตและกิจการนั้นเป็นการสมควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกัน ดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด สนับสนุน หรือช่วยเหลือส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น การให้บริการแก่เอกชน ส่วนราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น (มาตรา 17)

(7) ให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา 16 และมาตรา 17 (มาตรา 18)

(8) ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบในส่วนใด (มาตรา 20)

(9) บรรดาอำนาจและหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐตามกฎหมาย รัฐอาจมอบอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการแทนได้ ในการดำเนินงานตามอำนาจและหน้าที่ที่ระบุไว้ในมาตรา 16 มาตรา 17 มาตรา 18 และมาตรา 19 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจร่วมมือกันดำเนินการหรืออาจร้องขอให้รัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นแล้วแต่กรณี ดำเนินการแทนได้ (มาตรา 21)

3.2.2.11 พระราชบัญญัติองค์กรบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2562)

(1) มาตรา 5 กำหนดบทนิยามขึ้นใช้บังคับ ดังต่อไปนี้

“จังหวัด” หมายความว่า จังหวัดตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหาร

“อำเภอ” หมายความว่า อำเภอตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและให้หมายความรวมถึงกิ่งอำเภอด้วย

“ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด” หมายความว่า ข้าราชการที่ปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและได้รับเงินเดือนโดยมีอัตราเงินเดือน และตำแหน่งในงบประมาณที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดขึ้น

“ราชการส่วนท้องถิ่นอื่น” หมายความว่า เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร และราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น นอกจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“ข้อบัญญัติ” หมายความว่า ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(2) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ประกาศและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 6)

(3) ในจังหวัดหนึ่งให้มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น และกำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เขตขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้แก่ เขตจังหวัด (มาตรา 7 และมาตรา 8)

(4) สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นโดยในอำเภอหนึ่ง ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้หนึ่งคน (มาตรา 9)

(5) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่

1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ และนโยบาย

2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

3) วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

4) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด

5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น (มาตรา 35/5)

(6) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังต่อไปนี้

1) ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย

2) จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

3) สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น

4) ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

5) แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

6) ให้ความช่วยเหลือส่งเสริม และสนับสนุนในการดูแลการจราจรและการรักษาความสงบเรียบร้อย

7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

9) จัดทำกิจการใด ๆ อันเป็น อำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดและกิจการนั้น เป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

10) จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

บรรดาอำนาจหน้าที่ใดซึ่งเป็นของราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาค อาจมอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 45)

(7) การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (มาตรา 45/1)

(8) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจจัดทำกิจการใด ๆ อันเป็น อำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่น หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่อยู่นอกเขตจังหวัดได้ เมื่อได้รับความยินยอมจากราชการส่วนท้องถิ่นอื่น หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 46)

(9) กิจการใดเป็นกิจการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดพึงจัดทำตามอำนาจหน้าที่ถ้าองค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่จัดทำ รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจมีคำสั่งให้ราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาคจัดทำกิจการนั้นได้ ในกรณีที่ราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาคจัดทำกิจการดังกล่าวให้คิดค่าใช้จ่ายและค่าภาระต่าง ๆ ตามความเป็นจริงได้ตามอัตราและระยะเวลาที่เหมาะสม (มาตรา 47)

(10) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจให้บริการแก่เอกชน ส่วนราชการหน่วยงาน ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่นอื่น โดยเรียกค่าบริการได้ โดยตราเป็นข้อบัญญัติ (มาตรา 48)

(11) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจมอบให้เอกชนกระทำกิจการซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการหรือค่าตอบแทนที่เกี่ยวข้องแทนองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัดเสียก่อน (มาตรา 49 วรรคหนึ่ง)

(12) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บค่าธรรมเนียมใด ๆ จากผู้ซึ่งใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดให้มีขึ้นได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (มาตรา 69)

(13) ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎและระเบียบข้อบังคับของทางราชการเพื่อการนี้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งสอบสวน ข้อเท็จจริงหรือสั่งให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดชี้แจงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ (มาตรา 77 วรรคหนึ่ง)

3.2.2.12 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 (ฉบับที่ 14)

(1) การจัดตั้งเทศบาล ได้กำหนดให้ท้องถิ่นที่มีสภาพอันสมควรกับฐานะเป็นเทศบาลให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมืองหรือเทศบาลนครตามพระราชบัญญัตินี้และให้เทศบาลเป็นทบวงการเมือง มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น (มาตรา 7)

(2) เมื่อมีการจัดตั้งเทศบาลตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายว่าด้วยสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้จัดตั้งเป็นเทศบาลในระหว่างที่ไม่มีนายกเทศมนตรี ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่จัดตั้งเทศบาลปฏิบัติหน้าที่ปลัดเทศบาล และให้ปฏิบัติหน้าที่นายกเทศมนตรีเท่าที่จำเป็นได้เป็นการชั่วคราว จนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี (มาตรา 8)

(3) เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย (มาตรา 9)

(4) เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่น ชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย (มาตรา 10)

(5) เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย (มาตรา 11)

(6) องค์การเทศบาลประกอบด้วยสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี (มาตรา 14)

(7) สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นตามจำนวน ดังต่อไปนี้

1) สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบสองคน

2) สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบแปดคน

3) สภาเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนยี่สิบสี่คน

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 15)

(8) สมาชิกสภาเทศบาลย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนในเขตเทศบาลนั้น และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ (มาตรา 18)

(9) สภาเทศบาลมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล ประธานสภาเทศบาลและรองประธานสภาเทศบาลดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภาเทศบาล (มาตรา 20)

(10) ประธานสภาเทศบาล มีหน้าที่ดำเนินกิจการของสภาเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาล มีหน้าที่กระทำกิจการแทนประธานสภาเทศบาลในเมื่อประธานสภาเทศบาลไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ (มาตรา 21)

(11) ให้กระทรวงมหาดไทยวางระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาลไว้ (มาตรา 23)

(12) ให้เทศบาลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 48 ทวิ)

(13) นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่

1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติ และนโยบาย

2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล

3) วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

4) รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ

5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น (มาตรา 48 เตรส)

(14) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย การดูแลการจราจร และส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญา ท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น เป็นต้น

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทางงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้นและหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (มาตรา 50)

(15) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลอาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล เพื่อให้มีน้ำสะอาด หรือการประปา ให้มีตลาดท่าเทียบเรือและท่าข้าม ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ เป็นต้น (มาตรา 51)

(16) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล เพื่อกิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 50 ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปาให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ เป็นต้น (มาตรา 53)

(17) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล เพื่อกิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 53 กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุขจัดให้มีและควบคุมตลาดท่าเทียบเรือท่าข้ามและที่จอดรถ การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง การส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว เป็นต้น (มาตรา 56)

(18) เทศบาลมีอำนาจตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อบทกฎหมายเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เทศบาลตราเทศบัญญัติหรือให้มีอำนาจตราเทศบัญญัติ (มาตรา 60)

3.2.2.13 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2562)

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามขึ้นใช้บังคับ ดังต่อไปนี้

“หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า เทศบาล สุขาภิบาลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น แต่ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด

“นายอำเภอ” หมายความรวมถึงปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอด้วย

“ตำบล” หมายความว่า ตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ที่อยู่นอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และในกรณีที่ตำบลใดมีพื้นที่อยู่ทั้งในและนอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ให้หมายความถึงเฉพาะพื้นที่ที่อยู่นอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

(2) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 5 วรรคหนึ่ง)

(3) ในตำบลหนึ่งให้มีสภาตำบลสภาหนึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และให้สภาตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยสภาตำบลประกอบด้วยสมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบล และสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้น เป็นสมาชิกสภาตำบล หมู่บ้านละหนึ่งคน (มาตรา 6 และมาตรา 7)

สภาตำบลมีกำนันเป็นประธานสภาตำบล และมีรองประธานสภาตำบลคนหนึ่งซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากสมาชิกสภาตำบลตามมติของสภาตำบล (มาตรา 16)

(4) สภาตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลตามแผนงานโครงการและงบประมาณของสภาตำบลเสนอแนะส่วนราชการในการบริหารราชการและพัฒนาตำบล ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่และหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 22)

(5) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย สภาตำบลอาจดำเนินกิจการภายในตำบลเกี่ยวกับการจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก จัดให้มีและรักษาทางระบายน้ำและรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล รวมถึงคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มาตรา 23)

(6) ในการจัดทำโครงการหรือแผนงานของส่วนราชการหรือหน่วยงานใดในพื้นที่ตำบลใดให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้นคำนึงถึงแผนพัฒนาตำบลนั้นด้วย (มาตรา 26)

(7) ในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบล ให้ประธานสภาตำบลเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินกิจการตามมติของสภาตำบล (มาตรา 27)

(8) เมื่อได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด สภาตำบลอาจทำกิจการนอกเขตสภาตำบล หรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่นเพื่อทำกิจการร่วมกันได้เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน (มาตรา 28)

(9) การกำกับดูแลสภาตำบล ให้นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการหากปรากฏว่าสภาตำบลกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งยุบสภาตำบลได้ตามคำเสนอแนะของนายอำเภอ (มาตรา 38 วรรคหนึ่ง และมาตรา 39 วรรคหนึ่ง)

(10) สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยในวรรคสอง อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย ทั้งนี้สภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น (มาตรา 40 วรรคหนึ่ง และมาตรา 41 ทวิ)

(11) สภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้กำหนดเขตใหม่ของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทยด้วย (มาตรา 41 ตรี)

(12) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการเทศบาล อาจจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นเป็นเทศบาล ได้โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย (มาตรา 42 วรรคหนึ่ง)

(13) องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นโดยองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 43 และมาตรา 44)

(14) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนเขตเลือกตั้งละหนึ่งคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น (มาตรา 45 วรรคหนึ่ง)

(15) สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

3) ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ (มาตรา 46)

(16) ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 58)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่

1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

3) วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

4) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 59)

(17) องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา 66)

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้

1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

3) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

4) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมท้องถิ่น (มาตรา 67)

(18) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

2) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

3) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

4) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

5) ให้มีตลาดท่าเทียบเรือและท่าข้าม

6) การท่องเที่ยว

7) การผังเมือง (มาตรา 68)

(19) อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 นั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรมหรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณี

นี้ หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าวให้กระทรวง ทบวง กรมหรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย (มาตรา 69)

(20) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของทางราชการในตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ (มาตรา 70)

(21) องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อใช้บังคับในองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติหรือให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติ (มาตรา 71)

(22) ให้นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการ (มาตรา 90)

3.2.2.14 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560)

(1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุขมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและมาตรการในการควบคุมหรือกำกับดูแล สำหรับกิจการหรือการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงกำหนดมาตรฐานสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนและวิธีดำเนินการเพื่อตรวจสอบควบคุมหรือกำกับดูแล หรือแก้ไขสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน โดยกฎกระทรวงดังกล่าวจะกำหนดให้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปทุกท้องถิ่นหรือให้ใช้บังคับเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งก็ได้ และในกรณีที่กฎกระทรวงดังกล่าวจะสมควรกำหนดให้เรื่องที่เป็นรายละเอียดทางด้านเทคนิควิชาการหรือเป็นเรื่องที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วตามสภาพสังคมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุขและประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 6)

(2) ในกรณีที่เกิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนซึ่งจำเป็นต้องมีการแก้ไขโดยเร่งด่วน อธิบดีกรมอนามัยมีอำนาจออกคำสั่งให้เจ้าของวัตถุหรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดหรืออาจเกิดความเสียหาย ดังกล่าวระงับการกระทำหรือให้กระทำการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายเช่นว่านั้นได้ตามที่เห็นสมควรถ้าบุคคลซึ่งได้รับคำสั่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาตามสมควร อธิบดีกรมอนามัยจะสั่งให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขปฏิบัติการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายดังกล่าวนั้นแทนก็ได้ (มาตรา 8)

(3) คณะกรรมการสาธารณสุข มีอำนาจหน้าที่เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และมาตรการเกี่ยวกับการสาธารณสุข และพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องใด ๆ เกี่ยวกับการสาธารณสุขตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมอบหมาย ให้คำแนะนำต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง

และต่อราชการส่วนท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น กำหนดโครงการและประสานงานระหว่างส่วนราชการและราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นต้น (มาตรา 10)

(4) กำหนดให้มีคณะกรรมการสาธารณสุข ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานกรรมการอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมควบคุมโรค อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกรุงเทพมหานคร นายกสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย นายกสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย นายกสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินสี่คน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความสามารถหรือประสบการณ์ในด้านกฎหมายการสาธารณสุข การอนามัยสิ่งแวดล้อม และการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกรรมการและให้อธิบดีกรมอนามัยเป็นกรรมการและเลขานุการ(มาตรา 9)

(5) กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจห้ามผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ก่อเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะหรือสถานที่เอกชนรวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วย ตลอดทั้งการดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษา บรรดาถนน ทางบก ทางน้ำ รางระบายน้ำ คูคลอง และสถานที่ต่าง ๆในเขตของตนให้ปราศจากเหตุรำคาญ ในการนี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัดและควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ได้ (มาตรา 26)

(6) เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลตลาด ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดให้ถูกต้องตามสุขลักษณะและอนามัย การจัดให้มีที่รวบรวมหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย การระบายน้ำทิ้ง การระบายอากาศ การจัดให้มีการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ (มาตรา 35)

3.2.2.15 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560)

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“ที่สาธารณะ” หมายความว่า สาธารณสมบัติของแผ่นดินนอกจากที่รกร้าง ว่างเปล่า และหมายความรวมถึงถนนและทางน้ำด้วย

“สถานสาธารณะ” หมายความว่า สถานที่ที่จัดไว้เป็นสาธารณะสำหรับประชาชนใช้เพื่อการบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจ หรือการชุมนุม

"ทางน้ำ” หมายความว่า ทะเล ทะเลสาบ หาดทรายชายทะเล อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำห้วย หนอง คลอง คันคลอง บึง คู ลำราง และหมายความรวมถึงท่อระบายน้ำด้วย

(2) การรักษาความสะอาดในที่สาธารณะและสถานสาธารณะ ห้ามมิให้ผู้ใดอาบน้ำหรือซักล้างสิ่งใด ๆ บนถนน หรือในสถานสาธารณะซึ่งมิได้จัดไว้เพื่อการนั้น หรือในบริเวณทางน้ำที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ประกาศห้ามไว้ (มาตรา 9)

(3) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดจูง ไล่ หรือต้อนสัตว์ลงไปในทางน้ำซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ปิดประกาศห้ามไว้ ณ บริเวณดังกล่าว (มาตรา 22)

(4) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้งกรวด หิน ดิน โคลน ทราย หรือเศษวัตถุก่อสร้างลงในทางน้ำ หรือกองไว้ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้วัตถุดังกล่าวไหลหรือตกลงในทางน้ำ เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการดังกล่าวจัดการขนย้ายวัตถุดังกล่าวออกไปให้ห่างจากทางน้ำภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดและถ้าการกระทำผิดดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการระบายน้ำหรือทำให้ท่อระบายน้ำคูคลอง ตื้นเขินให้มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการดังกล่าวแก้ไขให้ทางน้ำดังกล่าวคืนสู่สภาพเดิม (มาตรา 23)

(5) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเท ปล่อย หรือระบายอุจจาระหรือปัสสาวะจากอาคารหรือยานพาหนะลงในทางน้ำ (มาตรา 30)

(6) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย น้ำโสโครก หรือสิ่งอื่นใดลงบนถนนหรือในทางน้ำ (มาตรา 33)

3.2.2.16 พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560)

(1) มาตรา 5 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“การประมง” หมายความว่า การทำการประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำการดูแลรักษาสัตว์น้ำ การแปรรูปสัตว์น้ำ และหมายความรวมถึงการกระทำใด ๆ ที่เป็นการสนับสนุนการทำการประมง

“ทำการประมง” หมายความว่า ค้นหา ล่อจับ ได้มา หรือเก็บสัตว์น้ำหรือการกระทำใด ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อล่อจับ ได้มา หรือเก็บสัตว์น้ำในที่จับสัตว์น้ำ

“ประมงน้ำจืด” หมายความว่า การทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำที่อยู่ในน่านน้ำภายใน

“การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ” หมายความว่า การเลี้ยงสัตว์น้ำหรือการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำทั้งโดยวิธีธรรมชาติ วิธีผสมเทียมหรือวิธีอื่นใดในที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำในช่วงใดของวงจรชีวิตสัตว์น้ำนั้น

“ที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ” หมายความว่า บ่อคอก กระชังหรือที่ที่ใช้เพาะเลี้ยง สัตว์น้ำลักษณะอื่นใดไม่ว่าจะอยู่ในที่ดินของเอกชน หรือในที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือในที่จับสัตว์น้ำ ใด ๆ ที่ผู้ขุด ผู้สร้าง ผู้จัดทำ เจ้าของหรือผู้ครอบครองมีความมุ่งหมายโดยตรงที่จะใช้ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

“การทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย” หมายความว่า การทำการประมงโดยฝ่าฝืนกฎหมาย การทำการประมงที่ไม่ได้รายงาน และการทำการประมงโดยไร้กฎเกณฑ์

(2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดกิจการอื่น เพื่อปฏิบัติการตามพระราชกำหนดนี้ (มาตรา 6)

(3) เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการการประมง ให้กรมประมงดำเนินการรวบรวมและประมวลข้อมูลทั้งปวงที่ได้จากการอนุญาต ออกใบอนุญาต จดทะเบียน หรือที่มีผู้แจ้งตามพระราชกำหนดนี้ และจัดทำสถิติการประมงให้เป็นปัจจุบันเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติทุกเดือนหรือตาม

ระยะเวลาที่สั้นกว่านั้นตามที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและจัดเก็บสถิติการประมง ให้อธิบดีกรมประมงมีอำนาจประกาศกำหนดระยะเวลาและข้อมูลที่ประสงค์จะจัดเก็บและพื้นที่ที่จะจัดเก็บ โดยปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการกำนันและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 9)

(4) กำหนดให้มี “คณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติ” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงแรงงาน ผู้บัญชาการทหารเรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมการปกครอง ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินสิบคนเป็นกรรมการโดยมีอธิบดีกรมประมงเป็นกรรมการและเลขานุการ(มาตรา 13)

(5) คณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบาย และกำกับการบริหารจัดการการประมง เช่น กำหนดนโยบายการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศ กำหนดแนวทางและเป้าหมายในการพัฒนาการประมงของประเทศให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำและสิ่งแวดล้อม กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมและสามารถทำการประมงได้อย่างยั่งยืน (มาตรา 19)

(6) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนชุมชนประมงท้องถิ่นในการจัดการ การบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากทรัพยากรสัตว์น้ำภายในที่จับสัตว์น้ำในเขตประมงน้ำจืดหรือเขตทะเลชายฝั่ง ให้กรมประมงดำเนินการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนในเรื่องเกี่ยวกับการสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มและจัดให้มีการขึ้นทะเบียนองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกรมประมงประกาศกำหนด รวมถึงให้คำปรึกษาแก่ชุมชนประมงท้องถิ่นในการจัดการการบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำรวมทั้งช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมของชุมชนในเรื่องดังกล่าว และเผยแพร่ความรู้หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการการบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำ (มาตรา 25)

(7) ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุอันตรายตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนดลงสู่ที่จับสัตว์น้ำหรือปล่อย เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งใดลงสู่ที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำหรือทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ (มาตรา 58)

(8) กำหนดให้ผู้ที่กระทำโดยเจตนาหรือโดยประมาททำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำต้องรับผิดในค่าใช้จ่ายทั้งปวงในการช่วยเหลือหรือป้องกันชีวิตสัตว์น้ำและทำให้ที่จับสัตว์น้ำ ฟื้นฟูกลับสู่สภาพตามธรรมชาติ ทั้งนี้ ตามที่อธิบดีกรมประมงกำหนด (มาตรา 59)

(9) ในกรณีที่ปรากฏว่าในที่จับสัตว์น้ำแห่งใดเกิดสภาวะมลพิษ หรือมีการปนเปื้อนของสารพิษหรือสิ่งอื่นใดที่อาจเป็นอันตรายต่อมนุษย์หรือต่อสัตว์น้ำเกินมาตรฐานที่อธิบดีกรมประมงประกาศกำหนด อธิบดีมีอำนาจประกาศห้ามทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำแห่งนั้นภายในเวลาที่กำหนดได้ (มาตรา 100)

3.2.2.17 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2566)

(1) มาตรา 3 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“เรือ” หมายความว่ายานพาหนะทางน้ำทุกชนิด ไม่ว่าจะใช้เพื่อบรรทุก ลำเลียง โดยสาร ลาก จูง ดัน ยก ขุดหรือลอก รวมทั้งยานพาหนะอย่างอื่นที่สามารถใช้ในน้ำได้ทำนองเดียวกัน

“เจ้าท่า” หมายความว่า อธิบดีกรมเจ้าท่าหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมเจ้าท่ามอบหมาย

(2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมมีอำนาจออกกฎกระทรวง ดังต่อไปนี้

1) กำหนดแนวแม่น้ำลำคลองหรือทะเลอาณาเขตแห่งใดเป็นเขตท่าเรือและเขตจอดเรือ

2) กำหนดทางเดินเรือทั่วไปและทางเดินเรือในเขตท่าเรือนอกจากทางเดินเรือในเขตท่าเรือกรุงเทพฯ

3) กำหนดแนวทะเลแห่งใดภายในน่านน้ำไทยเป็นเขตควบคุมการเดินเรือ (มาตรา 12)

(3) ให้เจ้าท่าโดยคำแนะนำของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจประกาศกำหนดแนวแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบหรือทะเลอาณาเขตเป็นเขตห้ามจอดเรือหรือแพ (มาตรา 45/1 วรรคหนึ่ง)

(4) ให้เจ้าท่ามีอำนาจสั่งห้ามใช้ และให้แก้ไขท่ารับส่งคนโดยสาร ท่ารับส่งสินค้า ท่าเทียบเรือและแพใน แม่น้ำลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำทะเลสาบอันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือ ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทย ซึ่งมีสภาพไม่ปลอดภัยในการใช้หรืออาจเกิดอันตรายแก่ประชาชนหรือแก่การเดินเรือโดยแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบเป็นหนังสือในกรณีที่ไม่ปรากฏตัวเจ้าของหรือผู้ครอบครองให้ปิดคำสั่งไว้ ณ ท่ารับส่งคนโดยสาร ท่ารับส่งสินค้า ท่าเทียบเรือหรือแพนั้น และให้ถือว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับคำสั่งนั้นแล้ว (มาตรา 46 ทวิ)

(5) ในแม่น้ำลำคลองต่าง ๆ นอกเขตท่า บรรดาเรือที่เดินตามน้ำให้เดินกลางลำแม่น้ำ หรือ ลำคลอง เรือที่เดินทวนน้ำให้เดินแอบฝั่ง ถ้าไม่สามารถจะทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังว่ามานี้ให้เดินกลางร่องน้ำและให้ปฏิบัติตามข้อบังคับการเดินเรือแห่งท้องถิ่นซึ่งตั้งขึ้นเพื่อควบคุมการเดินเรือในลำแม่น้ำหรือคลองนั้น ๆ ด้วย

ให้เจ้าท่าหรือผู้ว่าราชการจังหวัดในท้องถิ่นที่ไม่มีเจ้าท่ามีอำนาจออกข้อบังคับควบคุมการเดินเรือในแม่น้ำและลำคลองใด ๆ ซึ่งอยู่ในเขตท้องถิ่นของตนได้ ข้อบังคับนั้นเมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ (มาตรา 68)

(6) ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดล่วงล้ำเข้าไปเหนือน้ำ ในน้ำ และใต้น้ำของแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายใน น่านน้ำไทย หรือบนชายหาดของทะเลดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจาก เจ้าท่า (มาตรา 117 วรรคหนึ่ง)

(7) ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้งหรือทำด้วยประการใด ๆ ให้หิน กรวด ทราย ดิน โคลน อับเฉา สิ่งของหรือสิ่งปฏิกูลใด ๆ ยกเว้นน้ำมันและเคมีภัณฑ์ลงในแม่น้ำลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำหรือทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือทะเลภายในน่านน้ำไทย อันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื้นเขิน ตกตะกอน หรือสกปรก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับ

ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และต้องชดใช้เงินค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียในการขจัดสิ่งเหล่านั้นด้วย (มาตรา 119)

(8) ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้งหรือทำด้วยประการใด ๆ ให้น้ำมันและเคมีภัณฑ์หรือสิ่งใด ๆ ลงในแม่น้ำลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำหรือทะเลสาบอันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันอาจจะเป็นเหตุให้เกิดเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต หรือต่อสิ่งแวดล้อมหรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำหรือทะเลสาบดังกล่าว ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และต้องชมใช้เงินค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการแก้ไขสิ่งเป็นพิษหรือชดใช้ค่าเสียหายเหล่านั้นด้วย (มาตรา 119 ทวิ)

(9) ให้เจ้าท่ามีหน้าที่ดูแล รักษาและขุดลอกร่องน้ำทางเรือเดิน แม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบและทะเลภายในน่านน้ำไทย

ห้ามมิให้ผู้ใดขุดลอก แก้ไข หรือทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเปลี่ยนแปลงร่องน้ำ ทางเดินเรือ แม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบหรือทะเลภายในน่านน้ำไทย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาทและให้เจ้าท่าสั่งให้หยุดกระทำการดังกล่าว (มาตรา 120)

3.2.2.18 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไข เพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2561)

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“สิ่งแวดล้อม” หมายความว่า สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น

“คุณภาพสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า ดุลยภาพของธรรมชาติ อันได้แก่ สัตว์ พืช และทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ และสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชนและความสมบูรณ์สืบไปของมนุษยชาติ

“มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า ค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำอากาศ เสียง และสภาวะอื่น ๆ ของสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดเป็นเกณฑ์ทั่วไปสำหรับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

“เขตอนุรักษ์” หมายความว่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตสงวนเพื่อการท่องเที่ยว และเขตพื้นที่คุ้มครองอย่างอื่นเพื่อสงวนและรักษาสภาพธรรมชาติตามที่มีกฎหมายกำหนด

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีกฎหมายจัดตั้ง

(2) ให้นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน (มาตรา 11 วรรคหนึ่ง)

(3) ให้มีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการในจำนวนนี้จะต้องมีผู้แทนภาคเอกชนร่วมอยู่ด้วยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการ และเลขานุการการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้พิจารณาแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (มาตรา 12)

(4) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจและหน้าที่

1) เสนอนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

2) กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม

3) พิจารณาให้ความเห็นชอบในแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ

4) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

5) เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากร และการส่งเสริมการลงทุนเพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติต่อคณะรัฐมนตรี

6) เสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่อคณะรัฐมนตรี (มาตรา 13)

(5) ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจเรียกให้ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจและบุคคลอื่น ส่งเอกสารการสำรวจผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องของโครงการและแผนงานของส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ หรือบุคคลนั้นมาพิจารณา ในการนี้อาจเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงด้วย หากเห็นว่าโครงการและแผนงานใดอาจจะทำให้เกิดผลเสียหายร้ายแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้เสนอมาตรการแก้ไขต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป (มาตรา 19 วรรคหนึ่ง)

(6) ในการปฏิบัติการตามหน้าที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติคณะกรรมการผู้ชำนาญการหรือ คณะอนุกรรมการอาจเชิญบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบาย ความเห็น หรือคำแนะนำทางวิชาการได้เมื่อเห็นสมควร และอาจขอความร่วมมือจากบุคคลใดเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงหรือเพื่อสำรวจกิจกรรมใด ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม (มาตรา 20)

(7) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอาจมอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ หรือกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้ปฏิบัติการหรือเตรียมข้อเสนอมายังคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปได้ (มาตรา 21)

(8) เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเรื่องต่อไปนี้

1) มาตรฐานคุณภาพน้ำในแม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน โดยจำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำในแต่ละพื้นที่

2) มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งรวมทั้งบริเวณพื้นที่ปากแม่น้ำ

3) มาตรฐานคุณภาพน้ำบาดาลการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมดังกล่าวข้างต้นจะต้องอาศัยหลักวิชาการกฎเกณฑ์ และหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานและจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องด้วย (มาตรา 32)

(9) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจัดทำแผนปฏิบัติการเรียกว่า “แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม” เพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทั้งนี้ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนงานหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้น (มาตรา 35)

(10) แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม อาจจัดทำเป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะยาวได้ตามความเหมาะสม และควรจะต้องประกอบด้วยแผนงาน และแนวทางการดำเนินงานในเรื่องดังต่อไปนี้

1) การจัดการคุณภาพอากาศ น้ำ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเรื่องอื่น ๆ

2) การควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด

3) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

4) การประมาณการเงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินกองทุนที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานตามแผน

5) การจัดองค์กรและระเบียบการบริหารงานเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือ และประสานงานระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและระหว่างส่วนราชการกับเอกชนรวมทั้งการกำหนดอัตรากำลังพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานตามแผน

6) การตรากฎหมายและออกกฎข้อบังคับ ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ คำสั่ง และประกาศที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานตามแผน

7) การตรวจสอบ ติดตาม และวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ในการประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 36)

3.2.2.19 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2562)

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามคำว่า “ป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน

(2) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ใดในเขตสัมปทานเพื่อประโยชน์ในการสร้างเขื่อนชลประทาน หรือ เขื่อนพลังน้ำหรือเพื่อการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะหรือความมั่นคงของชาติ หรือเพื่อรักษาความสมดุลของสภาพแวดล้อมหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการดังต่อไปนี้

1) ให้สัมปทานที่มีพื้นที่สัมปทานทับพื้นที่ดังกล่าวสิ้นสุดลงทั้งแปลง

2) ให้ผู้รับสัมปทานหยุดการทำกิจการที่ได้รับสัมปทานนี้เป็นการชั่วคราว ในพื้นที่ดังกล่าวตามระยะเวลาที่เห็นสมควร

3) ตัดเขตพื้นที่ดังกล่าวออกจากพื้นที่ในสัมปทาน (มาตรา 68 ทวิ)

(3) นอกจากการสิ้นสุดลงตามอายุของสัมปทาน หรือตามข้อกำหนดหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัมปทาน หรือตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น สิทธิการทำกิจการที่ได้รับสัมปทานในเขตพื้นที่สัมปทานทั้งแปลงหรือบางส่วน ย่อมสิ้นสุดลงเมื่อพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตที่กำหนดให้เป็น

1) อุทยานแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ หรือ

2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (มาตรา 68 ตรี)

3.2.2.20 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2559)

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“ป่า” หมายความว่า ที่ดิน รวมตลอดถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมาย

“ป่าสงวนแห่งชาติ” หมายความว่า ป่าที่ได้กำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติ

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมป่าไม้

(2) ในจังหวัดใดที่มีป่าสงวนแห่งชาติ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัด” ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ อัยการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ปฏิรูปที่ดินจังหวัด ปลัดจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้แทนเทศบาลแห่งท้องที่ที่ป่าสงวนแห่งชาติตั้งอยู่จำนวนหนึ่งคนและผู้แทน องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งท้องที่ที่ป่าสงวนแห่งชาติตั้งอยู่จำนวนสามคน เป็นกรรมการในจังหวัดใดที่มีพื้นที่ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้มีผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอีก

หนึ่งคนและจังหวัดใดที่มีพื้นที่ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้มีผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน ให้ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ที่ป่าสงวนแห่งชาติตั้งอยู่ หรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 10)

(3) คณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรการในการควบคุมดูแลและการส่งเสริมการปลูกป่า รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติให้สอดคล้องกับแนวทางที่อธิบดีกำหนด ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวต้องกำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ด้วย (มาตรา 11)

(4) ในเขตป่าสงวนแห่งชาติห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์ หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 14)

(5) ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 14 ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ต้นน้ำลำธารหรือพื้นที่ชายฝั่ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท (มาตรา 31)

3.2.2.21 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ทุกชนิดซึ่งโดยทั่วไปย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติอย่างเป็นอิสระ และให้หมายความรวมถึงไข่และตัวอ่อนของสัตว์เหล่านั้นด้วยแต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ สัตว์ซึ่งได้รับการยอมรับในทางวิชาการว่าสายพันธุ์นั้นเป็นสัตว์บ้านไม่ใช้สัตว์ป่าและสัตว์ที่ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์ดังกล่าว

(2) ผู้ใดจะจัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี โดยยื่นเอกสารโครงการจัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์ บัญชีรายการชนิดและจำนวนสัตว์ป่าหรือซากสัตว์ป่าที่มีหรือจะมีไว้ในครอบครองโดยต้องแสดงหลักฐานการได้มาพร้อมด้วยแผนที่แสดงที่ตั้งแบบแปลนและแผนผังของสวนสัตว์

โครงการจัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์ และแบบแปลนและแผนผังของสวนสัตว์ตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการสวนสัตว์ที่อธิบดีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการซึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1) การจัดการพื้นที่เลี้ยงและจัดแสดงสัตว์

2) การสุขาภิบาล การบำบัดน้ำเสีย การกำจัดของเสีย และการควบคุมโรค

3) การปฏิบัติการและมาตรการฉุกเฉินต่าง ๆ (มาตรา 33)

(3) คณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจ

1) พิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดพื้นที่เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และการขยาย หรือการเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

2) เสนอแนะนโยบายและมาตรการที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองและดูแลรักษาสภาพธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และพื้นที่ควบคุมเพื่อการจัดการสัตว์ป่า

3) ให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการบริหารจัดการการอนุรักษ์สัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า

4) กำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อการอนุรักษ์และเพาะพันธุ์สัตว์ป่า การค้าสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่า และการประกอบกิจการสวนสัตว์

5) พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ระเบียบหรือประกาศที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ (มาตรา 45)

(4) เมื่อปรากฏว่าบริเวณพื้นที่ใดมีสภาพธรรมชาติสมควรต้องอนุรักษ์ไว้ให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าอย่างปลอดภัย และรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่า ตลอดจนคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศให้คงเดิม เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และคุ้มครองสัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตนั้นด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า” (มาตรา 47)

(5) ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือทำด้วยประการใดให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติเดิม เปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมท้น เหือดแห้ง เน่าเสีย หรือเป็นพิษ หรือปิดกั้น หรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำ หรือทางบก (มาตรา 55)

(6) ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็นกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานอื่นใดซึ่งต้องเข้าไปปฏิบัติการตามหน้าที่ (มาตรา 53)

(7) ความในมาตรา 53 หรือมาตรา 55 มิให้ใช้บังคับแก่การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณี ดังต่อไปนี้

1) มีความจำเป็นเร่งด่วน หรือมีเหตุฉุกเฉินเพื่อการป้องกันภยันตรายแก่บุคคลหรือชุมชน หรือเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมหรือเพื่อป้องกันภัยพิบัติอันเป็นสาธารณะ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการใดแล้วให้รายงานต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อทราบโดยมิชักช้า

2) เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง ดูแลรักษาหรือบำรุงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือการสำรวจการศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการหรือเพื่ออำนวยความสะดวกในการศึกษาธรรมชาติหรือเพื่ออำนวยความปลอดภัย หรือให้ความรู้แก่ประชาชนโดยทั่วไป

ในการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่กรณีมีความจำเป็นเร่งด่วนหรือมีเหตุฉุกเฉินเพื่อการป้องกันภยันตรายแก่บุคคลหรือชุมชน หรือเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมหรือเพื่อป้องกันภัยพิบัติอันเป็นสาธารณะ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจร้องขอให้เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หรือบุคคลอื่นช่วยเหลือใน

การกระทำดังกล่าวก็ได้ และให้รายงานการกระทำต่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเพื่อทราบ และให้ถือว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐหรือบุคคลอื่นเป็นการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 56)

(8) เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีกำหนดเขตห้ามล่าสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทใดแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดตัด โค่น แผ้วถาง เผา ทำลาย ต้นไม้หรือพฤกษชาติอื่น หรือทำลาย ทำให้เสื่อมสภาพขุด เก็บ ซื้อแร่ ดิน หิน กรวดทราย ลูกรัง ของป่า หรือทรัพยากรธรรมชาติใด ๆ หรือเลี้ยงสัตว์หรือปล่อยสัตว์หรือสัตว์ป่า หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำลำห้วย หนอง บึง ท่วมท้น หรือเหือดแห้ง เป็นพิษหรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือเมื่ออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้ประกาศอนุญาตไว้เป็นคราว ๆ ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ

ความที่กล่าวข้างต้นมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานอื่นใดที่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ในการสำรวจ การศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการหรือการคุ้มครองรักษาหรือช่วยเหลือสัตว์ป่า (มาตรา 67)

3.2.2.22 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“อุทยานแห่งชาติ” หมายความว่า พื้นที่ที่มีความโดดเด่นสวยงามทางธรรมชาติเป็นพิเศษหรือมีความหลากหลายทางชีวภาพ ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสัตว์ป่าหรือพืชป่าประจำถิ่นที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์หรือโดดเด่นด้านธรณีวิทยา หรือมรดกทางวัฒนธรรมที่สมควรสงวน หรือ อนุรักษ์ไว้เพื่อประโยชน์ของคนในชาติหรือเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติหรือนันทนาการของประชาชนอย่างยั่งยืน

“วนอุทยาน” หมายความว่า พื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติสวยงามเหมาะแก่การสงวนรักษาไว้ให้เป็นแหล่งคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติหรือนันทนาการของประชาชนโดยส่วนรวม

(2) ให้มีคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการท่องเที่ยว อธิบดีกรมป่าไม้อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อธิบดีกรมที่ดิน เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกินเจ็ดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ด้านอุทยานแห่งชาติด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการหรือด้านกฎหมายเป็นกรรมการโดยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้แต่งตั้งจากผู้แทนภาคเอกชนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และให้อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นกรรมการและเลขานุการ(มาตรา 10)

(3) คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจ

1) กำหนดนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ

2) เสนอแนะการกำหนดพื้นที่ใดเป็นอุทยานแห่งชาติ การขยาย หรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

3) พิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดพื้นที่ใดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ รวมทั้งการขยายหรือการเพิกถอนวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

4) พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ประกาศหรือระเบียบที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ (มาตรา 16)

(4) ภายในอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เป็นการเปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำลำห้วย หนอง บึง ทะเล ท่วมท้น เหือดแห้ง เน่าเสีย หรือเป็นพิษ หรือปิดกั้น หรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก (มาตรา 19)

(5) ผู้ใดยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพ หรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิมในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวน พฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ถ้าได้กระทำในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 หรือพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 ตามที่คณะรัฐมนตรี กำหนดหรือพื้นที่เปราะบางของระบบนิเวศหรือความหลากหลายทางชีวภาพ ผู้กระทำต้องรับโทษทางอาญา (มาตรา 41)

3.2.2.23 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562)

(1) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้โรงงานตามประเภทชนิดหรือขนาดใดเป็นโรงงานจำพวกที่ 1 โรงงานจำพวกที่ 2 หรือโรงงานจำพวกที่ 3 แล้วแต่กรณีโดยคำนึงถึงความจำเป็นในการควบคุมดูแลการป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญ การป้องกันความเสียหายและการป้องกันอันตรายตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่จะมีต่อประชาชนหรือสิ่งแวดล้อม (มาตรา 7)

เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการประกอบกิจการโรงงานให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อให้โรงงานจำพวกใดจำพวกหนึ่งหรือทุกจำพวกต้องปฏิบัติตามในเรื่องการกำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษหรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน (มาตรา 8)

(2) ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่พบว่าผู้ประกอบกิจการโรงงานผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือการประกอบกิจการโรงงานมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ความเสียหาย หรือความเดือดร้อนแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงาน หรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นระงับการกระทำที่ฝ่าฝืน หรือแก้ไขหรือปรับปรุงหรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ (มาตรา 37)

ในกรณีที่ผู้ประกอบกิจการโรงงานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น ถ้ามีเหตุที่ทางราชการสมควรเข้าไปดำเนินการแทน ให้ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายมีอำนาจสั่งการให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือมอบหมายให้บุคคลใด ๆ เข้าจัดการแก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งนั้นได้

ในกรณีเช่นนี้ผู้ประกอบกิจการโรงงานต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าจัดการนั้น ตามจำนวนที่จ่ายจริงรวมกับเบี้ยปรับในอัตราร้อยละสามสิบต่อปีของเงินจำนวนดังกล่าว

ถ้าทางราชการได้เข้าไปจัดการแก้ไขปัญหามลพิษหรือผู้กระทบต่อสู้สิ่งแวดล้อมเกิดจากโรงงานให้ขอรับเงินช่วยเหลือจากกองทุนสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อใช้จ่ายในการดำเนินการได้ และเมื่อได้รับเงินตามวรรคหนึ่งจากผู้ประกอบกิจการโรงงานแล้วให้ชดใช้เงินช่วยเหลือที่ได้รับมาคืนแก่กองทุนสิ่งแวดล้อมดังกล่าวต่อไป (มาตรา 42)

3.2.2.24 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2562)

(1) ให้จัดตั้งการนิคมอุตสาหกรรมขึ้น เรียกว่า “การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย” เรียกโดยย่อว่า “กนอ.” และให้เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1) การจัดให้ได้มาซึ่งที่ดินที่เหมาะสม เพื่อจัดตั้งหรือขยายนิคมอุตสาหกรรมหรือเพื่อดำเนินธุรกิจอื่นที่เป็นประโยชน์ หรือเกี่ยวเนื่องกับ กนอ.

2) การปรับปรุงที่ดินที่ กนอ. ได้มา รวมทั้งจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นในการดำเนินงานและการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพเพื่อให้บริการแก่ผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้ประกอบพาณิชย์กรรมและผู้ประกอบกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมหรือการประกอบพาณิชย์กรรม รวมตลอดทั้งการจัดให้มีและบริหารจัดการกิจการอันเป็นสาธารณูปโภค ที่พัก อาศัย การขนส่งทางบกและทางน้ำ ท่าเรือการสื่อสารโทรคมนาคมหรือกิจการอื่นใด ทั้งนี้ ที่จำเป็นหรือเป็นประโยชน์แก่กิจการของนิคมอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบกิจการหรือผู้อยู่อาศัยในนิคมอุตสาหกรรม

3) การดำเนินกิจการท่าเรือ

4) การพัฒนาชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงหรือการมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะแก่ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง (มาตรา 6)

(2) ให้ กนอ. มีอำนาจกระทำกิจการภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา 6 อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง

1) การควบคุมการดำเนินงานของผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้ประกอบพาณิชย์กรรม ผู้ประกอบกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมหรือการประกอบพาณิชย์กรรมและผู้ใช้ที่ดินในนิคมอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายรวมทั้ง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการสาธารณสุขหรือที่กระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2) การกำกับหรือจัดให้มีระบบป้องกันอุบัติภัย ระบบรักษาความปลอดภัย และระบบบำรุงรักษา สิ่งแวดล้อม รวมตลอดถึงการควบคุมและจัดการน้ำเสีย การจัดการขยะมูลฝอย และการจัดการมลภาวะอื่นใดในนิคมอุตสาหกรรม (มาตรา 10)

(3) ให้คณะกรรมการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยมีอำนาจวางนโยบายและควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของ กนอ. อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึงการออกระเบียบหรือข้อบังคับ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามมาตรา 6 และมาตรา 10 (มาตรา 23)

3.2.2.25 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2562

(1) มาตรา 4 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“สารสนเทศทรัพยากรน้ำ” หมายความว่า กระบวนการในการนำข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำมาผ่านกระบวนการการจัดการสารสนเทศจนได้เป็นข่าวสารด้านทรัพยากรน้ำ ซึ่งอาจอยู่ในรูปข้อความ ตาราง กราฟ หรือภูมิสารสนเทศที่พร้อมนำมาใช้ปฏิบัติงาน ประกอบการตัดสินใจ ประกอบการวางแผนจัดการและนำมาสรุปเป็นความรู้ได้

“การจัดการสารสนเทศ” หมายความว่า การจัดข้อมูลให้เป็นกลุ่มเชื่อมโยงกันเพื่อการวิเคราะห์และประมวลผลจนได้เป็นข่าวสารพร้อมใช้งาน ซึ่งจำเป็นต้องมีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี กระบวนการประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูล และแสดงผลเพื่อให้เกิดเป็นระบบใช้จัดการสารสนเทศ “สถาบัน” หมายความว่า สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)

(2) กำหนดให้สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) เรียกโดยย่อว่า “สสน.” และให้ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “Hydro-Informatics Institute (Public Organization)” เรียก โดยย่อว่า “HII” มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1) รวบรวม เชื่อมโยง บูรณาการและวิเคราะห์ข้อมูลน้ำและภูมิอากาศที่มีผลกระทบต่อน้ำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาให้เป็นระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ รวมทั้งให้บริการข้อมูลเพื่อสนับสนุนการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำของประเทศ

2) วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการจัดการสารสนเทศทรัพยากรน้ำและระบบบริหารจัดการน้ำ

3) ส่งเสริมความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการจัดการสารสนเทศทรัพยากรน้ำ

4) นำเสนอและถ่ายทอดผลการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปใช้ประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และให้บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เป็นผลการวิจัยและพัฒนาของสถาบันให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยสะดวกและเกิดประสิทธิผล โดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือไม่ก็ได้

5) ดำเนินการอื่นเพื่อพัฒนาระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติตามที่กฎหมาย กำหนดหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติให้มีแนวทางที่สอดคล้องกันและเป็นระบบเดียวกัน สถาบันอาจเสนอคณะรัฐมนตรีให้มีมติให้หน่วยงานของรัฐสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบัน หรือร่วมดำเนินการกับสถาบันตามวัตถุประสงค์ของสถาบันได้ (มาตรา 6 และมาตรา 8)

(3) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา 8 ให้สถาบันมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

1) ถือกรรมสิทธิ์มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพยสิทธิต่าง ๆ

2) ก่อตั้งสิทธิหรือทำนิติกรรมทุกประเภท เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจการของสถาบัน

3) ทำความตกลงและร่วมมือกับองค์การหรือหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในกิจการที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของสถาบัน

4) จัดให้มีหรือให้ทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบัน

5) เข้าร่วมทุนกับนิติบุคคลอื่นในกิจการที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของสถาบันตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

6) กู้ยืมเงินเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน ตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

7) เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่คณะกรรมการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำกำหนด

8) เป็นตัวแทน หรือมอบหมาย หรือว่าจ้างให้บุคคลหรือนิติบุคคลอื่น ประกอบกิจการต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน

9) ดำเนินการอื่นใดที่จำเป็น หรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบัน (มาตรา 9)

(4) กำหนดให้มีคณะกรรมการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำประกอบด้วย

1) ประธานกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงในด้านการบริหารหรือเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการสารสนเทศทรัพยากรน้ำ

2) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนสี่คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และอธิบดีกรมชลประทาน

3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกินห้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม การจัดการหรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อกิจการของสถาบัน

ให้ผู้อำนวยการสถาบันเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง และให้ผู้อำนวยการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น (มาตรา 14)

(5) กำหนดให้มีคณะกรรมการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ มีหน้าที่และอำนาจควบคุมดูแลโดยทั่วไป ซึ่งกิจการและการดำเนินงานของสถาบันเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หน้าที่และอำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง

1) กำหนดนโยบายการบริหารงาน และให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานของสถาบัน

2) อนุมัติงบประมาณประจำปีงบการเงิน แผนการลงทุน และการดำเนินโครงการตามที่คณะกรรมการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำกำหนด

3) ให้ความเห็นชอบในการกำหนดค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน และค่าบริการในการดำเนินกิจการของสถาบัน

4) กระทำการอื่นใดที่จำเป็นหรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบัน คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกานี้หรือตามที่เพื่อประโยชน์ในการบูรณาการสารสนเทศทรัพยากรน้ำและพัฒนาระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำมีอำนาจเสนอแนะการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการประสานงานในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ หรือหน้าที่และอำนาจของสถาบันต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติสั่งการตามที่เห็นสมควร (มาตรา 19)

(6) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการดำเนินกิจการของสถาบันให้เป็นไปตามกฎหมายและให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบันยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐบาล มติของคณะรัฐมนตรี และแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสถาบัน เพื่อการนี้ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้สถาบันชี้แจง แสดงความคิดเห็น ทำรายงาน หรือยับยั้งการกระทำของสถาบันที่ขัดต่อกฎหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบัน ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายของรัฐบาล มติของคณะรัฐมนตรี หรือแผนต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับสถาบัน ตลอดจนสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบันได้ (มาตรา 43)

3.2.2.26 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 แก้ไขฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2562)

(1) กำหนดบทนิยาม คำว่า “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารสำนักงานพัฒนา เทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ และคำว่า “สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศ และภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (มาตรา 3)

(2) กำหนดให้จัดตั้งสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) เรียกโดยย่อ ว่า “สทอภ.” และให้ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “Geo-Informatics and Space Technology Development Agency (Public Organization)” เรียกโดยย่อว่า “GISTDA” (มาตรา 5)

(3) สำนักงานมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1) พัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศให้เป็นความรู้ที่ไร้พรมแดนและเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

2) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียม และเป็นศูนย์ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติจากข้อมูลดาวเทียม

3) ให้บริการข้อมูลที่ได้จากเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ ซึ่งรวมทั้งบริการอื่นที่เกี่ยวข้อง

4) ให้บริการให้คำปรึกษาและพัฒนาบุคลากรในด้านสำรวจข้อมูลจากระยะไกลด้วยดาวเทียมและภูมิสารสนเทศ

5) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนา และดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกับเทคโนโลยีอวกาศ ซึ่งรวมทั้งการพัฒนาและสร้างดาวเทียมสำรวจทรัพยากรธรรมชาติขนาดเล็กเองได้

6) เป็นหน่วยงานหลักกำหนดมาตรฐานกลางสำหรับระบบสำรวจข้อมูลระยะไกลและระบบภูมิสารสนเทศที่เหมาะสม (มาตรา 7)

(4) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา 7 ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่กระทำกิจการดังต่อไปนี้ด้วย

1) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครองหรือมีทรัพยสิทธิต่าง ๆ

2) ก่อตั้งสิทธิ หรือทานติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน

3) เข้าร่วมทุนกับนิติบุคคลอื่นในกิจการที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของสำนักงานตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

4) กู้ยืมเงินเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนดดำเนินกิจการ

5) เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการ

6) จัดให้มีและให้ทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงาน

7) ติดต่อประสานงานและทำความตกลงร่วมมือในโครงการแลกเปลี่ยนหรือช่วยเหลือทางวิชาการกับหน่วยงาน หรือองค์การต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศในกิจการอันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของสำนักงาน

8) ปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยงานเลขานุการของคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี อวกาศและระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ตามที่ได้รับมอบหมาย

9) กระทำการอื่นใดที่จำเป็น หรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสำนักงาน (มาตรา 8)

(5) กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศประกอบด้วย

1) ประธานกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงทางด้านเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ

2) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนสามคน ได้แก่ ปลัดกระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และเจ้ากรมแผนที่ทหาร

3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกินหกคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความจัดเจนเป็นที่ประจักษ์ในทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีอวกาศ ภูมิสารสนเทศ หรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อกิจการของสำนักงาน ซึ่งจะต้องเป็นสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อวกาศหรือภูมิ

สารสนเทศไม่น้อยกว่าสามคน และต้องเป็นบุคคลซึ่งมิใช่ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐอย่างน้อยสองคน

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง และให้ผู้อำนวยการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ(มาตรา 13)

(6) กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลสำนักงานให้ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้ รวมถึง

1) กำหนดนโยบายการบริหารงาน และให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานของสำนักงาน

2) อนุมัติแผนการลงทุน แผนการเงิน และงบประมาณของปีถัดไปของสำนักงาน

3) ควบคุมดูแลการดำเนินงานและการบริหารงานทั่วไป ตลอดจนออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือข้อกำหนดเกี่ยวกับสำนักงานในเรื่องการให้บริการข้อมูล การเผยแพร่ หรือการนำข้อมูลไปใช้

4) กระทำการอื่นใดที่จำเป็น หรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสำนักงาน (มาตรา 19)

(7) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล การดำเนินกิจการของสำนักงานให้เป็นไปตามกฎหมาย และให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสำนักงานนโยบายของรัฐบาลและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับสำนักงาน เพื่อการนี้ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้สำนักงานชี้แจง แสดงความคิดเห็น ทำรายงาน หรือยับยั้งการกระทำของสำนักงานที่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสำนักงาน นโยบายของรัฐบาล หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับสำนักงาน ตลอดจนสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการของสำนักงานได้ (มาตรา 41)

3.2.2.27 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การจัดการน้ำเสีย พ.ศ. 2538 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2548)

(1) มาตรา 3 กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ดังนี้

“น้ำเสีย” หมายความว่า น้ำเสียตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

“เขตพื้นที่กำจัดน้ำเสีย” หมายความว่าพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการและจังหวัดสมุทรสาคร และพื้นที่อื่น ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“ระบบบำบัดน้ำเสีย” หมายความว่า ระบบท่อ สิ่งปลูกสร้าง เครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลใดที่มิใช่องค์การจัดการน้ำเสียจัดให้มีขึ้นเพื่อรับและบำบัดน้ำเสีย

“ระบบบำบัดน้ำเสียรวม” หมายความว่า ระบบท่อสิ่งปลูกสร้าง เครื่องมือเครื่องใช้ และอุปกรณ์ ต่าง ๆ ที่องค์การจัดการน้ำเสียได้จัดให้มีขึ้นเพื่อรับและบำบัดน้ำเสีย

“ระบบระบายน้ำ” หมายความว่า ระบบทางหรือท่อระบายน้ำที่ราชการส่วนท้องถิ่นได้จัดให้มีขึ้นในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย

“ท่อรวบรวมน้ำเสียแยก” หมายความว่า ท่อรวบรวมน้ำเสียที่องค์การจัดการน้ำเสียได้จัดให้มีขึ้นที่แยกต่างหากออกจากระบบระบายน้ำ

“แผนปฏิบัติการ” หมายความว่า แผนการดำเนินการจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย ซึ่งจัดทำโดยองค์การจัดการน้ำเสีย หรือแผนการดำเนินการบริหารหรือรับจัดการน้ำเสียทั้งในและนอกเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย

“ราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า กรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์การปกครองท้องถิ่นอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่น

“ราชการส่วนภูมิภาค” หมายความว่า จังหวัดตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

“ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสีย

“ข้อตกลงร่วม” หมายความว่า ข้อตกลงระหว่าง องค์การจัดการน้ำเสียกับราชการส่วนท้องถิ่น ราชการส่วนภูมิภาค หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

“ข้อตกลงจัดการน้ำเสีย” หมายความว่า ข้อตกลงระหว่างองค์การจัดการน้ำเสียกับผู้ใช้บริการระบบบำบัดน้ำเสียรวมในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย

(2) กำหนดให้จัดตั้งองค์การจัดการน้ำเสีย เรียกโดยย่อว่า “อจน.” มีวัตถุประสงค์ ในการจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมสำหรับการบำบัดน้ำเสียภายในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย และการให้บริการรับบริหารหรือจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย ทั้งในและนอกเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย รวมทั้งบริการหรือกิจการต่อเนื่องที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพในเชิงเศรษฐกิจ (มาตรา 4 และมาตรา 6)

(3) องค์การจัดการน้ำเสียมีอำนาจกระทำการต่าง ๆ ภายในขอบวัตถุประสงค์ ตามมาตรา 6 และอำนาจ เช่นว่านี้ให้รวมถึง

1) ให้คำเสนอแนะหรือเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการประกาศกำหนดเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย

2) สำรวจ วางแผนปฏิบัติการออกแบบ ก่อสร้าง ดำเนินการจัดการและบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสีย และระบบบำบัดน้ำเสียรวม รวมทั้งติดตามตรวจสอบผลการดำเนินการของระบบบำบัดน้ำเสียทั้งในและนอกเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย และระบบบำบัดน้ำเสียรวมในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย

3) ดำเนินการเกี่ยวกับการนำน้ำเสียกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่และการผลิตพลังงานจากน้ำเสีย เพื่อให้เป็นไปตามแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติและตามข้อตกลงร่วม

4) ทำข้อตกลงร่วม เพื่อให้การจัดการน้ำเสียในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสียบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

5) เข้าร่วมกิจการกับหน่วยงานอื่นไม่ว่าจะเป็นของเอกชน หรือของรัฐทั้งในและนอกราชอาณาจักร หรือกับองค์การระหว่างประเทศ หรือถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่กิจการอันอยู่ในวัตถุประสงค์ขององค์การจัดการน้ำเสีย

6) ประสานงานกับราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำเสีย (มาตรา 7)

(4) กำหนดให้มีคณะกรรมการองค์การจัดการน้ำเสีย ประกอบด้วย ประธาน กรรมการ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนการประปานครหลวง ผู้แทนการประปาส่วนภูมิภาค และกรรมการอื่นอีกไม่เกินหกคนเป็นกรรมการและให้ผู้อำนวยการองค์การจัดการน้ำเสีย เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการอื่น (มาตรา 12)

(5) กำหนดให้มีคณะกรรมการองค์การจัดการน้ำเสีย มีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแล โดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การจัดการน้ำเสีย อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

1) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการ

2) ออกระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อดำเนินการตามแผนปฏิบัติการโดยให้สอดคล้องกับข้อตกลงร่วม

3) ออกระเบียบหรือข้อบังคับกำหนดเงื่อนไขของข้อตกลงจัดการน้ำเสีย

4) ออกระเบียบหรือข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามมาตรา 6 และมาตรา 7 (มาตรา 18)

(6) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจหน้าที่กำกับโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การจัดการน้ำเสีย เพื่อการนี้จะสั่งให้องค์การจัดการน้ำเสียชี้แจงข้อเท็จจริงแสดงความคิดเห็น ทำรายงาน หรือยับยั้งการกระทำที่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาล มติของคณะรัฐมนตรี หรือมติหรือคำสั่งของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตลอดจนมีอำนาจที่จะสั่งให้ปฏิบัติการตามนโยบายของรัฐบาลหรือมติของคณะรัฐมนตรี และสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการดำเนินการได้ (มาตรา 28)

(7) ในกรณีที่องค์การจัดการน้ำเสียจะต้องเสนอเรื่องใด ๆ ไปยังคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ หรือ คณะรัฐมนตรี ให้องค์การจัดการน้ำเสียนำเรื่องเสนอรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อไปยังคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติหรือคณะรัฐมนตรีแล้วแต่กรณี (มาตรา 29)

3.2.3 สรุปกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง

จากหัวข้อ 3.2.1 และ 3.2.2 ที่ว่าด้วยกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและกฎหมายอื่น ๆ ในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ดังแสดงใน**ตารางที่ 3.2.3-1**

ตารางที่ 3.2.3-1 สรุปกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย และหน่วยงานรับผิดชอบ

กฎหมาย ระเบียบ และนโยบาย	ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย		
1.1 พระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561	- การบรรเทาภาวะน้ำแล้ง	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
1.2 พระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550	- แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
1.3 พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และที่แก้ไขเพิ่มเติม	- การจัดการเกี่ยวกับน้ำหรือเพื่อกักเก็บ รักษา ควบคุม ส่ง ระบาย หรือแบ่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมการพลังงาน การสาธารณูปโภค หรือการอุตสาหกรรมในพื้นที่เสี่ยงภัย	- กรมชลประทาน
1.4 พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520	- กำหนดการเจาะน้ำบาดาล บ่อน้ำบาดาล เขตน้ำบาดาล กิจการน้ำบาดาล และการใช้น้ำบาดาล เขตวิกฤตการณ์น้ำบาดาลในพื้นที่เสี่ยงภัยต่ออุทกภัย	- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
2. กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย		
2.1 พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558	- การพัฒนาที่ดินที่ใช้เพื่อเกษตรกรรมให้สมบูรณ์ทั่วถึงที่ดินทุกแปลง เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต โดยทำการรวบรวมที่ดินหลายแปลงในบริเวณเดียวกัน เพื่อวางผังจัดรูปที่ดินใหม่ การจัดระบบชลประทาน การจัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การบำรุงดิน การวางแผนการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลการเกษตร รวมตลอดถึงการแลกเปลี่ยน การโอน การรับโอนสิทธิในที่ดิน การให้เช่าซื้อที่ดิน และการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การจัดระบบชลประทานจากทางน้ำชลประทานหรือแหล่งน้ำอื่นใดไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรมได้อย่างทั่วถึง	- สำนักงานจัดรูปที่ดินกลาง

ตารางที่ 3.2.3-1 สรุปกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

กฎหมาย ระเบียบ และนโยบาย	ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานรับผิดชอบ
2.2 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551	- การอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อรักษาดุลธรรมชาติหรือความเหมาะสมในการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	- กรมพัฒนาที่ดิน
2.3 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562	- การบริหารทรัพยากรน้ำ ด้านการจัดสรร การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ และสิทธิใน น้ำมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์แก่การบริการสาธารณูปโภคและประโยชน์สาธารณะ - การใช้ประโยชน์ที่ดินที่อาจส่งผลกระทบกับทรัพยากรน้ำสาธารณะ เพื่อมิให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ หรือเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ หรือพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะ ให้เป็นไปโดยเหมาะสม	- กรมโยธาธิการ และผังเมือง - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
2.4 พระราชบัญญัติการจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547	- การดำเนินการพัฒนาที่ดินหลายแปลงโดยการวางผังจัดรูปที่ดินใหม่ ปรับปรุงหรือจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และการรวมรับภาระ และกระจายผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้โดยความร่วมมือระหว่างเอกชนกับเอกชน หรือเอกชนกับรัฐ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในด้านการคมนาคม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและชุมชน และเป็นการสอดคล้องกับการผังเมือง (มาตรา 3)	- กรมโยธาธิการและผังเมือง - การเคหะแห่งชาติ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2.5 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พุทธศักราช 2515	- กำหนดให้การประปาเป็นกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค	- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2.6 พระราชบัญญัติรักษาคลอง ศก 121 (พ.ศ. 2445) และที่แก้ไขเพิ่มเติม	- เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับหนึ่งที่กล่าวถึงการควบคุมการและรักษาคุณภาพน้ำ	-
2.7 พระราชบัญญัติรักษาคลองประปา พ.ศ. 2526	- กำหนดบริเวณใดเป็นคลองประปา คลองรับน้ำ คลองขังน้ำ	- การประปานครหลวง - การประปาส่วนภูมิภาค

ตารางที่ 3.2.3-1 สรุปกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

กฎหมาย ระเบียบ และนโยบาย	ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานรับผิดชอบ
2.8 พระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2530)	- การผลิต จัดส่งและจำหน่ายน้ำประปา รวมทั้งการดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวกับหรือต่อเนื่องกับ	- การประปาส่วนภูมิภาค
	ธุรกิจการประปา เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การให้บริการสาธารณูปโภค - ดำเนินการเพื่อจำหน่ายน้ำประปาในเขตท้องที่ซึ่งอยู่นอกเขตที่การประปานครหลวง	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
2.9 พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 (พ.ศ.2535)	กฟผ. รับผิดชอบในการดำเนินกิจการและการบำรุงรักษาเขื่อนกั้นน้ำ เขื่อนระบายน้ำ เขื่อน กักเก็บน้ำ อ่างเก็บน้ำ และสิ่งอื่นอันเป็นอุปกรณ์ของเขื่อนหรืออ่างนั้นภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา 6 รวมทั้งการควบคุมปริมาณน้ำที่กักเก็บหรือระบายจากอ่างเก็บน้ำ	- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
2.10 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2549)	องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการ สาธารณะ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ และทางระบายน้ำ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย การจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การผังเมือง (มาตรา 16)	- องค์การบริหารส่วนตำบล - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2.11 พระราชบัญญัติองค์กรบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2562)	องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขต	- กระทรวงมหาดไทย - องค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตารางที่ 3.2.3-1 สรุปกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

กฎหมาย ระเบียบ และนโยบาย	ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานรับผิดชอบ
2.12 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 (ฉบับที่ 14)	เทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล เพื่อกิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 50 ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปาให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ เป็นต้น (มาตรา 53)	- สภาตำบล -องค์การบริหารส่วนตำบล - สภาเทศบาล
2.13 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2562)	ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ เป็นต้น	- สภาตำบล -องค์การบริหารส่วนตำบล - สภาเทศบาล
2.14 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560)	เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจห้ามผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ก่อเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะหรือสถานที่เอกชนตลอดทั้งการดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษา บรรดาถนน ทางบก ทางน้ำ รางระบายน้ำ คูคลอง และสถานที่ต่าง ๆ ในเขตของตน (มาตรา 26)	- กระทรวงสาธารณสุข
2.15 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560)	การรักษาความสะอาดในที่สาธารณะและสถานสาธารณะและกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้งกรวด หิน ดิน เลน ทราย หรือเศษวัตถุ ก่อสร้างลงในทางน้ำ หรือกองไว้ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้วัตถุดังกล่าวไหลหรือตกลงในทางน้ำ	- สภาตำบล -องค์การบริหารส่วนตำบล - สภาเทศบาล
2.16 พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560)	- การจัดระเบียบการประมงในประเทศไทยและในน่านน้ำทั่วไปเพื่อป้องกันมิให้มีการทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อรักษาทรัพยากรสัตว์น้ำให้อยู่ในภาวะที่เป็นแหล่งอาหารของมนุษยชาติอย่างยั่งยืน และรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่ในสภาพที่เหมาะสม	- กรมประมง

ตารางที่ 3.2.3-1 สรุปกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

กฎหมาย ระเบียบ และนโยบาย	ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานรับผิดชอบ
2.17 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2566)	การกำหนดให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยถ่ายโอนภารกิจด้านการอนุญาตให้ปลูกสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำ ตามพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจตามมาตรา 117 แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย	- กระทรวงคมนาคม - กรมเจ้าท่า
2.18 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไข เพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2561)	คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม	- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2.19 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562	- การก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใด อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดหรือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่จะกระทำภายในเขตจำแนก ไว้เป็นประเภทเกษตรกรรม	- กรมป่าไม้
2.20 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2559)	- ที่ดิน รวมตลอดถึงภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมาย	- กรมป่าไม้
2.21 พระราชบัญญัติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562	- สัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อระบบ นิเวศ หรือจำนวนประชากรของสัตว์ป่าชนิดนั้นมีแนวโน้มลดลงอันอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ - สัตว์ป่าที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่าง ประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ และสัตว์ป่าอื่นที่ต้องมีมาตรการควบคุมที่เหมาะสม - สัตว์ป่าที่อาจก่อให้เกิดอันตราย หรือเป็นพิษต่อมนุษย์หรือสัตว์ป่าอื่น หรือมีผลคุกคามให้สัตว์ป่า พืชป่า สิ่งแวดล้อม หรือระบบนิเวศ	- กรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช - กรมประมง เฉพาะที่เกี่ยวกับ สัตว์น้ำ

ตารางที่ 3.2.3-1 สรุปกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

กฎหมาย ระเบียบ และนโยบาย	ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานรับผิดชอบ
2.22 พระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562	- พื้นที่ที่มีความโดดเด่นสวยงามทางธรรมชาติเป็นพิเศษ หรือมีความหลากหลายทางชีวภาพ ระบบนิเวศทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการคุ้มครองและดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พื้นที่อุทยานแห่งชาติ	- กรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
2.23 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562)	- เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการ ประกอบกิจการโรงงาน ประกอบด้วย 1) โรงงานที่สามารถประกอบกิจการโรงงานได้ทันทีตามความประสงค์ของผู้ประกอบกิจการโรงงาน 2) โรงงานที่เมื่อจะประกอบกิจการ โรงงานต้องแจ้งผู้อนุญาตทราบก่อน 3) โรงงานที่การตั้งโรงงานจะต้อง ได้รับใบอนุญาตก่อนดำเนินการ	- กรมโรงงานอุตสาหกรรม
2.24 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2562)	การพัฒนาชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงหรือการมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะแก่ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง (มาตรา 6)	-การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2.25 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2562	รวบรวม เชื่อมโยง บูรณาการ และวิเคราะห์ข้อมูลน้ำและภูมิอากาศที่มีผลกระทบต่อน้ำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาให้เป็นระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ รวมทั้งให้บริการข้อมูล เพื่อสนับสนุนการพัฒนาและบริหารจัดการน้ำของประเทศ	สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)
2.26 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การ มหาชน) พ.ศ. 2543 แก้ไขฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2562)	หน่วยงานหลักกำหนดมาตรฐานกลางสำหรับระบบสำรวจข้อมูลระยะไกลและระบบภูมิสารสนเทศที่เหมาะสม (มาตรา 7) และให้บริการข้อมูลที่ได้จากเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ ซึ่งรวมทั้งบริการอื่นที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

ตารางที่ 3.2.3-1 สรุปกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาน้ำแล้งของไทย และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

กฎหมาย ระเบียบ และนโยบาย	ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงานรับผิดชอบ
2.27 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การจัดการน้ำเสีย พ.ศ. 2538 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2561)	การจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมสำหรับการบำบัดน้ำเสียภายในเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย และการให้บริการรับบริหารหรือจัดการ ระบบบำบัดน้ำเสีย ทั้งในและนอกเขตพื้นที่จัดการน้ำเสีย รวมทั้งบริการหรือกิจการต่อเนื่องที่เกี่ยวกับการจัดการ น้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพในเชิงเศรษฐกิจ (มาตรา 4 และมาตรา 6)	องค์การจัดการน้ำเสีย

3.3 การบูรณาการแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง

3.3.1 การจัดตั้งองค์กรหรือคณะทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ (บริเวณพื้นที่ซึ่งครอบคลุมลำน้ำธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งที่รวมน้ำให้ไหลลงสู่ลำน้ำตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา) ซึ่งคาดว่าจะมี 22 ลุ่มน้ำ และคณะกรรมการลุ่มน้ำมีหน้าที่และอำนาจจัดทำแผนแม่บทการใช้การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำเสนอ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบรวมถึงพิจารณาปริมาณการใช้น้ำ การจัดสรรน้ำ และจัดลำดับความสำคัญในการใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำและควบคุมการใช้น้ำให้เป็นไปตามกรอบ หลักเกณฑ์ และแนวทางที่ กนช. กำหนด

เมื่อพิจารณาตามลักษณะทางกายภาพของลุ่มน้ำแล้ว คณะกรรมการลุ่มน้ำจึงเป็นองค์กรผู้รับผิดชอบหลักในการจัดการปัญหาน้ำแล้งในเขตพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบเพราะเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับพื้นที่ที่อาจเกิดภาวะน้ำแล้ง ซึ่งยังมีหน้าที่และอำนาจประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำในเขตลุ่มน้ำนั้นด้วย นอกจากคณะกรรมการลุ่มน้ำแล้วองค์กรที่จะเข้ามาสนับสนุนให้การบริหารทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ คณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำจังหวัด ซึ่งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติแต่งตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 เพื่อประโยชน์ในการบูรณาการการบริหารทรัพยากรน้ำในระดับจังหวัด รวมถึงองค์กรผู้ใช้น้ำซึ่งเป็นบุคคลผู้ใช้น้ำในบริเวณใกล้เคียงกันและอยู่ในเขตลุ่มน้ำเดียวกันขึ้นทะเบียนก่อตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำขึ้นมาเพื่อประโยชน์ร่วมกันเกี่ยวกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในหมู่สมาชิกขององค์กรผู้ใช้น้ำ ซึ่งจะเข้ามามีบทบาทในการบริหารทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำด้วย

ดังนั้น การจัดทำแผนแม่บทการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ จึงมีความสำคัญในการบูรณาการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่าที่สุด รวมถึงการบำรุงรักษา ฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ในเขตลุ่มน้ำอันเป็นการจัดการปัญหาน้ำแล้งได้ในระยะยาว

ส่วนแนวทางปฏิบัติที่ดีของต่างประเทศ ประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดแนวทางในการระบุองค์กรผู้รับผิดชอบตามลักษณะทางกายภาพของลุ่มน้ำในกรณีเกิดภาวะน้ำแล้ง ผู้ใดจะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการสั่งการ (command) ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประเด็นสำคัญยิ่งที่สมควรพิจารณา โดยประเทศญี่ปุ่นจะกำหนดให้องค์กรที่มีความสอดคล้องกับเขตพื้นที่ของลุ่มแม่น้ำในประเทศเป็นองค์กรผู้รับผิดชอบดังกล่าว เพราะลุ่มแม่น้ำถูกแบ่งออกเป็นประเภทลุ่มแม่น้ำชั้น A และประเภทชั้น B ซึ่งการกำหนดว่า ลุ่มแม่น้ำใดเป็นลุ่มแม่น้ำชั้น A หรือชั้น B นั้น จะกำหนดโดยใช้ปัจจัยต่าง ๆ เช่น จำนวนของระบบแม่น้ำ จำนวนของแม่น้ำสาขา ความยาวของลุ่มแม่น้ำ พื้นที่กักเก็บน้ำ เป็นต้น เมื่อมีการแบ่งประเภทชั้นของลุ่มแม่น้ำ ย่อมทำให้สามารถระบุผู้ที่มีความรับผิดชอบในการสั่งการได้ง่ายและชัดเจนขึ้น

เมื่อพิจารณาจากกฎหมาย The River Law ของประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดให้หน่วยงานที่ชื่อว่า “River Administrator” เป็นหน่วยงานตั้งต้นในการสั่งการ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ส่วน River Administrator จะเป็นผู้ใดนั้น ขึ้นอยู่กับภาวะน้ำแล้งเกิดขึ้นในบริเวณลุ่มแม่น้ำประเภทใด ถ้าเกิดในบริเวณลุ่มแม่น้ำประเภทชั้น A ผู้ที่เป็น River Administrator คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการก่อสร้าง (Minister of Construction) เนื่องจากลุ่มแม่น้ำประเภทชั้น A เป็นลุ่มแม่น้ำที่มีอาณาเขตบริเวณเป็นวงกว้าง และมีความสลับซับซ้อน อาจคาบเกี่ยวหลายเขตพื้นที่ ดังนั้นการที่ River Administrator เป็นรัฐมนตรีจะช่วยทำให้การประสานงานกับหน่วยงานลำดับรองภายใต้สังกัดของตนเองเป็นไปโดยง่ายและทันท่วงที อีกทั้งยังอาจขอความร่วมมือไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดหลายจังหวัดที่ลุ่มแม่น้ำประเภทนี้มีอาณาบริเวณครอบคลุมอยู่ รวมถึงประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้สังกัดกระทรวงอื่นได้โดยไม่ยากด้วย

แต่ถ้าภาวะน้ำแล้งเกิดในบริเวณลุ่มแม่น้ำประเภทชั้น B ผู้ที่เป็น River Administrator คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ปกครองพื้นที่ซึ่งลุ่มแม่น้ำนั้น ๆ ตั้งอยู่ (Governor of the Prefecture in which the river is located) เนื่องจากแม่น้ำประเภทชั้น B ไม่ได้มีความซับซ้อนมากนัก เป็นเพียงแม่น้ำสายเล็ก ๆ ที่มีอาณาบริเวณจำกัดอยู่ภายในเขตพื้นที่ปกครองพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเท่านั้น ทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ดูแลปกครองเขตพื้นที่ดังกล่าวที่ลุ่มแม่น้ำนั้นตั้งอยู่สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้โดยง่าย รวดเร็ว และยังมีความเข้าใจลักษณะเฉพาะของพื้นที่ที่ตนเองควบคุมดูแลอยู่เป็นอย่างดี จะเห็นได้ชัดว่าตำแหน่ง River Administrator จะมีฐานะเป็นผู้บัญชาการดูแลความเป็นไปของลุ่มแม่น้ำที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ไม่เพียงแต่เรื่องการอนุรักษ์ หรือการจัดสรรการใช้น้ำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการแก้ไขปัญหาภาวะน้ำแล้งด้วย

3.3.2 โครงสร้างองค์กรบัญชาการ อำนวยการ และปฏิบัติการ

การบูรณาการแก้ไขปัญหาน้ำแล้งจะมีการจัดโครงสร้างองค์กรตามระดับภัยตามที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 3.1 และ**ตารางที่ 3.3.2-1** ภายใต้โครงสร้างองค์กรที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหลัก 2 ฉบับคือ พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ

พ.ศ. 2561 และ พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณะภัย พ.ศ. 2550 โดยสรุปได้ตาม**ตารางที่ 3.3.2-2 รูปที่ 3.3.2-1** และ**รูปที่ 3.3.2-2**

ตารางที่ 3.3.2-1 การยกระดับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ-ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561		
ระดับ	สถานการณ์/แนวโน้ม	ผู้บัญชาการ/ อำนวยการวิกฤติน้ำ
1	ปกติ ติดตามสถานการณ์และเฝ้าระวัง	สทนช.
2	รุนแรง (หรือคาดว่าจะรุนแรง	รองนายกรัฐมนตรี
3	วิกฤติ (หรือคาดว่าจะวิกฤติ)	นายกรัฐมนตรี (มาตรา 24)

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570		
ระดับ	การจัดการ	ผู้บัญชาการ/อำนวยการสาธารณภัย
1	สาธารณภัยขนาดเล็ก	นายอำเภอ (ผู้อำนวยการอำเภอ) ผู้บริหารท้องถิ่น (ผู้อำนวยการท้องถิ่น)
2	สาธารณภัยขนาดกลาง	ผู้ว่าราชการจังหวัด (ผู้อำนวยการจังหวัด
3	สาธารณภัยขนาดใหญ่	รมว.มหาดไทย (ผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ)
4	สาธารณภัยร้ายแรงยิ่ง	นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

ที่มา: คู่มือศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ, สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2564-2570 ต้องทำทั้งระบบ ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ดังนั้น การเตรียมทรัพยากรแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน การใช้กลไกระดับนโยบายและระดับปฏิบัติในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยทั้งระบบ ตั้งแต่ระดับชาติจนถึง ระดับพื้นที่ การมีระบบการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การบรรเทาทุกข์ และฟื้นฟูผู้ประสบภัยที่มีประสิทธิภาพ โดยได้ดำเนินงานที่สำคัญใน 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1.ด้านโครงสร้าง องค์กร และกลไก

กลไกการจัดการสาธารณภัยที่มีอยู่สามารถทำงานได้อย่างเป็นระบบเพิ่มขึ้นภายใต้ขั้นตอนมาตรฐานในการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉิน การประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเป็นเอกภาพมากขึ้น ในการบริหารจัดการให้ส่วนราชการระดับต่าง ๆ สามารถให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้ตาม

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีการนำระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System: ICS) มาใช้เป็นเครื่องมือให้การปฏิบัติงานมีความเป็นเอกภาพมากขึ้นในการจัดการในภาวะฉุกเฉิน โดยส่งเสริมให้มีการสื่อสารความเสี่ยง (Risk Communication) และทีมสนับสนุนการจัดการเหตุการณ์เข้าไว้ในโครงสร้าง

2.ด้านกระบวนการวางแผนและการสนับสนุน

การบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ มักจะดำเนินการในช่วงภาวะวิกฤตมากกว่าในช่วงก่อนเกิดภัย ซึ่งจะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่หรือภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ข้อจำกัดด้านบุคลากร อุปกรณ์เครื่องมือ องค์ความรู้ ประสบการณ์ ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ อีกทั้งปัจจุบันโอกาสการเกิดภัยมักจะเกิดภัยซ้ำซ้อน (Compound Hazard) ที่ต้องใช้วิธีการจัดการที่มีความแตกต่างกับภัยที่เกิดขึ้นแตกต่างจากภัยแรก และต้องสอดคล้องตามหลักวิชาการและมาตรฐานหลักสากล รวมทั้ง การพัฒนาให้มีมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operating Procedure: SOP) ที่มีแนวทางปฏิบัติและทิศทางที่ชัดเจนได้มาตรฐานในกระบวนการต่าง ๆ ขององค์กร การสนับสนุนให้มีการวางแผนที่เป็นระบบโดยกำหนดหน่วยงานเพื่อบูรณาการ การระดมทรัพยากรเข้าสู่พื้นที่ประสบภัยและการปฏิบัติอย่างเป็นมาตรฐาน นอกจากนี้ ความมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างหน่วยงานและทุกภาคส่วนในการประสานและสนับสนุนการปฏิบัติจะเป็นแรงขับเคลื่อนให้ปฏิบัติการเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้มีความสำคัญอย่างยิ่ง

3.ด้านองค์ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณภัย

การประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยตามหลักสากลเพื่อให้ได้มาซึ่งฐานข้อมูลและข้อมูลฐานความเสี่ยงของภัย เพื่อใช้ในการสนับสนุนการดำเนินการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยต้องเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกพื้นที่ความเสี่ยง ทั้งนี้ การส่งเสริมให้หน่วยงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์ปฏิบัติการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Operation Center: EOC) เพื่อให้การจัดการมีมาตรฐานเป็นเอกภาพ และยืดหยุ่นมากขึ้น มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจและการวางแผนจะทำให้การปฏิบัติการ การบรรเทา และฟื้นฟูสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้รวดเร็วและยั่งยืน เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดสาธารณภัยที่ซ้ำซากและผลกระทบที่ได้รับลดน้อยลง นอกจากนี้ ต้องมีการผลักดันให้ประเทศจัดตั้งสถาบันด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญและความเป็นมืออาชีพที่มีทักษะ ความรู้ และสมรรถนะด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวางกรอบการฟื้นฟูของประเทศ (Recovery Framework) ด้วยการประเมินความต้องการหลังเกิดภัย (Post - Disaster Needs Assessment: PDNA) การวิจัย การนำเทคโนโลยีนวัตกรรม และภูมิปัญญาปรับใช้ในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

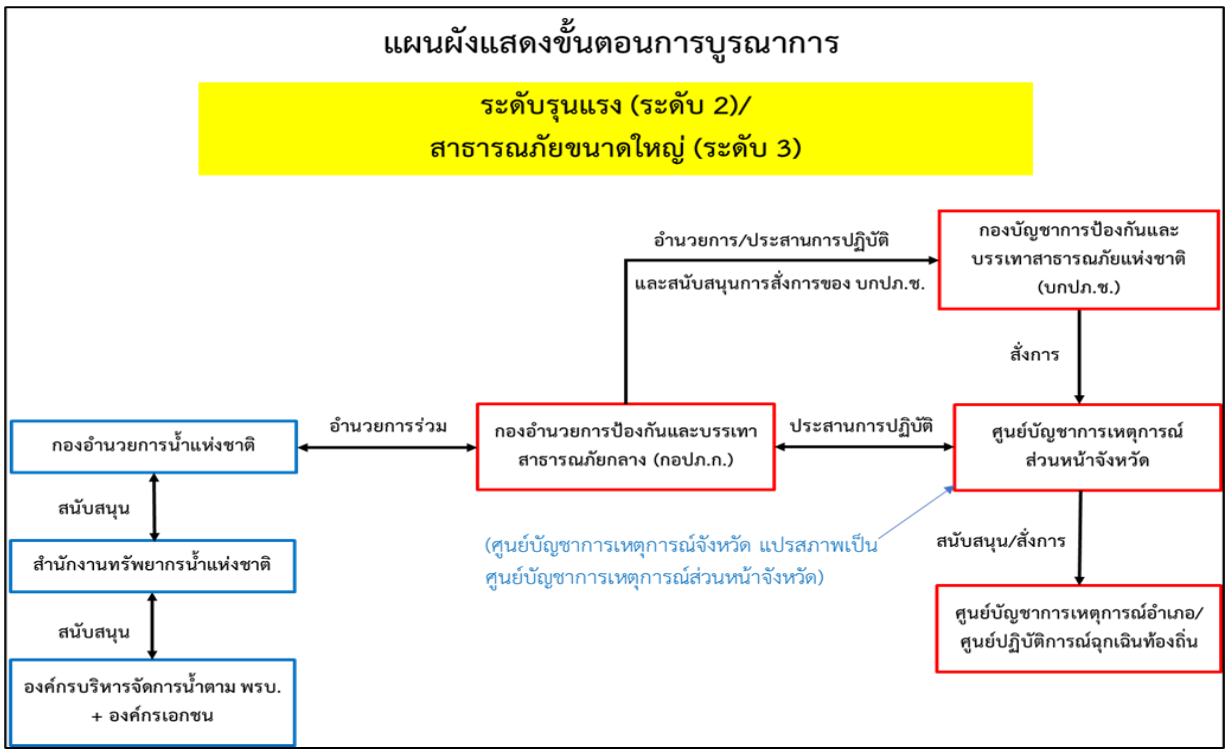
ตารางที่ 3.3.2-2 โครงสร้างองค์กรในการบัญชาการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การบูรณาการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ			
ระดับวิกฤติ	โครงสร้างของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	โครงสร้างของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาภัย พ.ศ. 2550	ขนาดของสาธารณภัย
วิกฤติน้ำ (หรือคาดว่าจะเกิดวิกฤติ) (ระดับ 3)	ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ	กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)	สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4)
รุนแรง (หรือคาดว่าจะรุนแรง) (ระดับ 2)	กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ	กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)	สาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3)
		กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด	สาธารณภัยขนาดกลาง (ระดับ 2)
ปกติ ติดตาม สถานการณ์ และเฝ้าระวัง (ระดับ 1)	สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด	สาธารณภัยขนาดเล็ก (ระดับ 1)
		ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ/ศูนย์ปฏิบัติการณ์ฉุกเฉินท้องถิ่น	

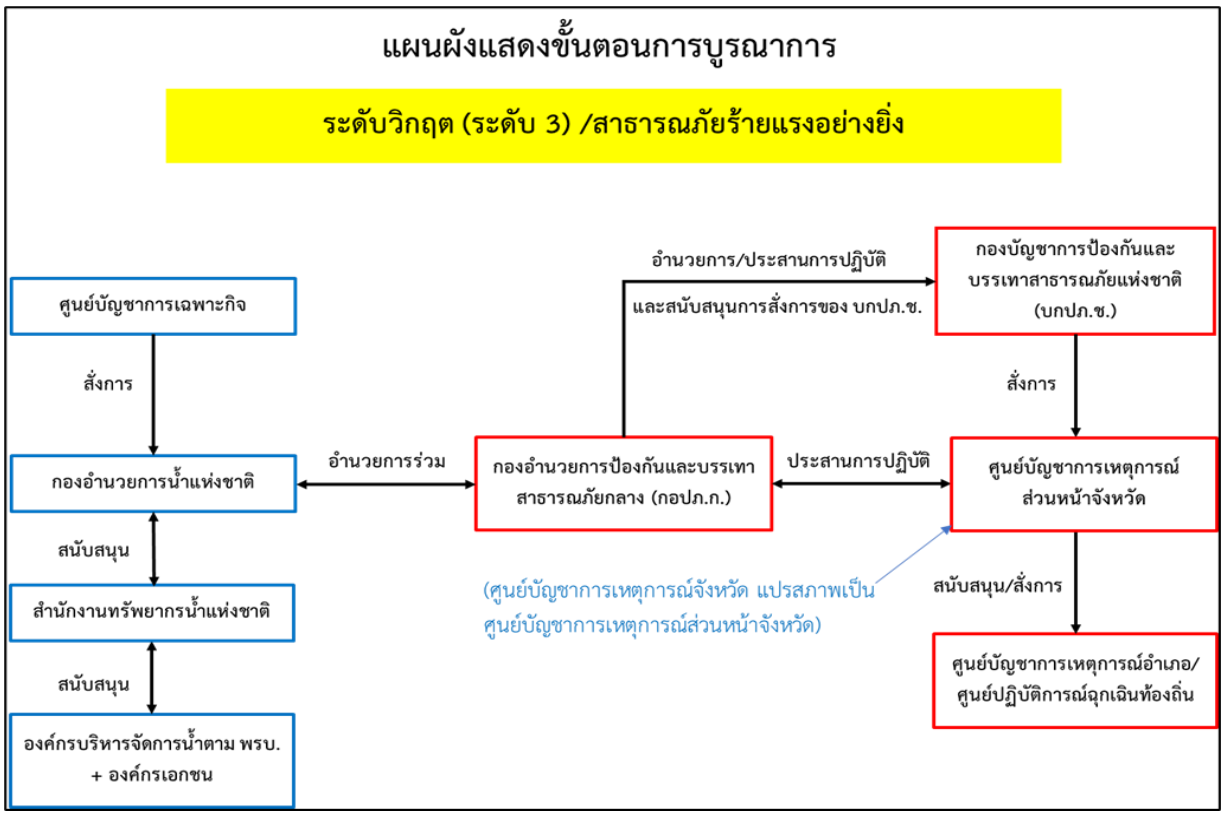
ที่มา: คู่มือศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ, สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 3.3.2-1 แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการวิกฤติน้ำระดับเสี่ยงรุนแรง (ระดับ 1)/สาธารณภัยขนาดเล็ก (ระดับ 1)/สาธารณภัยขนาดกลาง (ระดับ 2)

รูปที่ 3.3.2-2 แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการวิกฤติน้ำระดับรุนแรง (ระดับ 2)/สาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3)

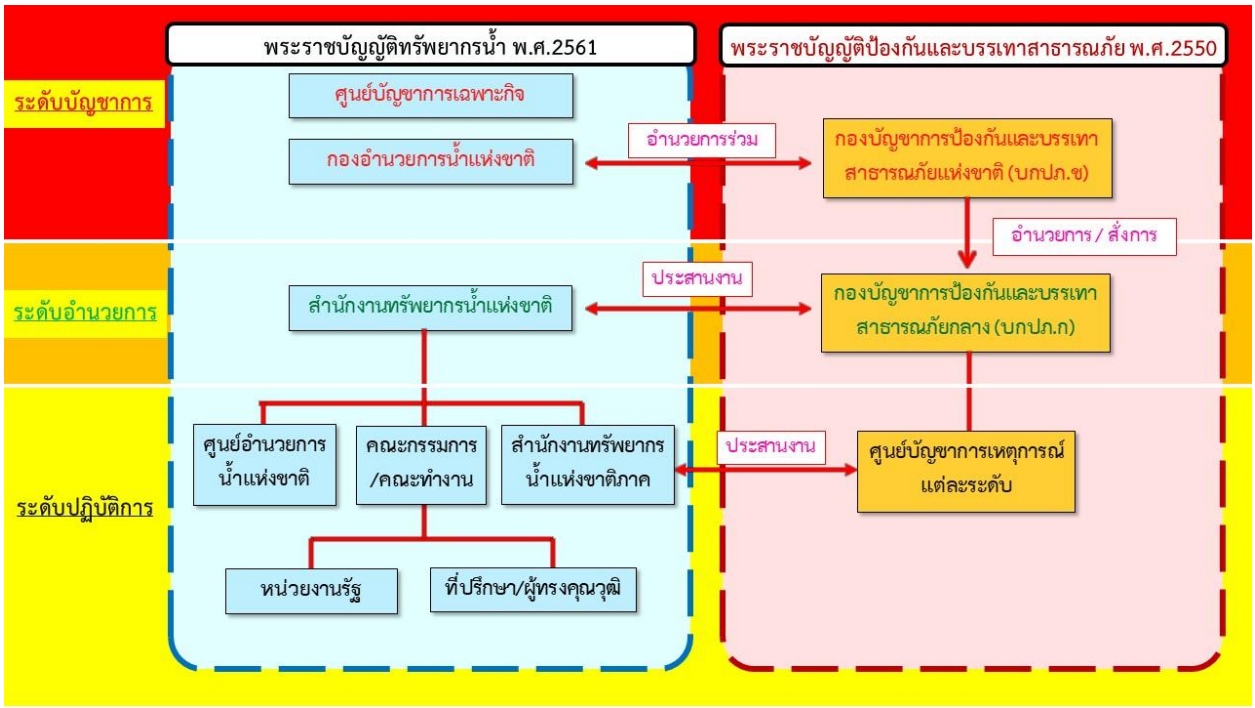
รูปที่ 3.3.2-3 แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการวิกฤติน้ำระดับวิกฤติ (ระดับ 3)/สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง

จากโครงสร้างและขั้นตอนการบูรณาการตาม รูปที่ 3.3.2-1 และรูปที่ 3.3.2-2 จะพบว่าในกรณีของระดับภัย 1: ปกติ และระดับภัย 2 : รุนแรงหรือคาดว่าจะรุนแรง จะใช้องค์กรถาวร ได้แก่ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค และศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ เป็นหน่วยงานอำนวยการและปฏิบัติการร่วม

ส่วนระดับภัย 3 : วิกฤติ จะมีการตั้งองค์กรในระดับบัญชาการชั่วคราวขึ้น ได้แก่ “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ" โดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการอำนวยการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำเป็นการชั่วคราวจนกว่าวิกฤติ น้ำ จะผ่านพ้นไป โดยสามารถสรุปความเชื่อมโยงและการประสานงานของหน่วยงานในระดับบัญชาการระดับอำนวยการโดยใน 2 ส่วนนี้ถือเป็นองค์กรระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการแยกตามระดับภัย 1 ถึง 3 ได้ตาม รูปที่ 3.3.2-3 จากรูปที่ 3.3.2-1 ถึงรูปที่ 3.3.2-3 จะมีองค์กรตาม พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำฯ ที่มีบทบาทในการบริหารจัดการน้ำได้แก่

- ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ
- กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ
- ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

โดยแต่ละองค์กรจะมีรายละเอียด บทบาท หน้าที่ตามหัวข้อ 3.3.3 ถึง 3.3.5

รูปที่ 3.3.2-3 ความเชื่อมโยงและการประสานงานของหน่วยงานในระดับบัญชาการ ระดับอำนวยการและระดับปฏิบัติการ

3.3.3 ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ

ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ เป็นองค์กรระดับปฏิบัติการซึ่งเป็นส่วนราชการภายในของ “สำนักงาน ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ” มีหน้าที่ในการบูรณาการและปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการ สนับสนุนข้อมูลน้ำและภูมิอากาศซึ่งศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติปฏิบัติงานร่วมกับคลังข้อมูลน้ำและภูมิอากาศ แห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการข้อมูล ติดตามประเมิน วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์คาดการณ์ สถานการณ์น้ำ ทั้งในภาวะปกติและในภาวะวิกฤติเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ และ ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ตั้งแต่ก่อนอันเกิดภัยจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย โดยมีหน้าที่และอำนาจดังนี้

1) ศึกษา วิจัย วิเคราะห์ และคาดการณ์ข้อมูลอากาศ รวมทั้งพยากรณ์สถานการณ์น้ำเพื่อสนับสนุนการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

2) ศึกษา วิจัย วิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบคลังข้อมูลบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กำหนดมาตรฐานข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำและเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการบริหารทรัพยากรน้ำและการตัดสินใจของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) และคณะกรรมการลุ่มน้ำ

3) เป็นศูนย์อำนวยการข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และเตือนภัยสถานการณ์น้ำ

4) ติดตามและจัดทำรายงานสถานการณ์น้ำของประเทศ

5) ดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

6) จัดทำผังน้ำ และฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิสารสนเทศผังน้ำ

7) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังน้ำแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8) ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลภูมิสารสนเทศทรัพยากรน้ำ เพื่อใช้ในการสื่อสารการนำเสนอข้อมูลและสนับสนุนการบริหารทรัพยากรน้ำ

9) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และออกแบบการจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนแหล่งน้ำทะเบียนผู้ใช้น้ำประเภทต่าง ๆ และทะเบียนองค์กรผู้ใช้น้ำ

10) ศึกษา วิจัย และพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยีสารสนเทศทรัพยากรน้ำ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรน้ำดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานและข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำเดียวกัน

จึงเห็นได้ว่าองค์กรในระดับอำนวยการและระดับปฏิบัติการที่กล่าวมาข้างต้นจะทำหน้าที่ในการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำในแต่ละขั้นตอนการดำเนินการตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และภายหลังเกิดเหตุได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาแนวทางการปฏิบัติงานอ้างอิงตามระดับความร้ายแรงของภัยจากภาวะวิกฤติน้ำให้ความสอดคล้องกับระดับการจัดการสาธารณภัยตามแผนการป้องกัน

และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ทั้ง 4 ระดับ ที่พิจารณายกระดับสาธารณภัยจากขนาดพื้นที่ประสบภัย จำนวนประชากรที่ได้รับความเดือดร้อน หรือความสามารถในการรับมือเผชิญเหตุด้วยทรัพยากรที่แต่ละพื้นที่มีอยู่เป็นหลัก แต่เนื่องจากการจัดการวิกฤติน้ำหรือสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำนั้นมีปัจจัยสาเหตุมาจากสภาวะอากาศเป็นหลักและในปัจจุบันระบบข้อมูลตรวจวัด ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีคาดการณ์สถานการณ์น้ำมีความก้าวหน้าไปมาก สามารถประเมินแนวโน้มของวิกฤติน้ำได้แม่นยำกว่าในอดีต และแจ้งเตือนหน่วยปฏิบัติได้ดี จึงกำหนดระดับสถานการณ์ภัยเพื่อการบริหารจัดการโดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) สภาพอากาศเป็นการประเมินจากการคาดการณ์สภาพอากาศในระยะสั้น กลาง ยาว และนาน รวมถึงสภาพอากาศปัจจุบัน เพื่อพิจารณาถึงปรากฏการณ์หรือสภาวะที่ส่งผลให้มีแนวโน้มผิดปกติ

2) สถานการณ์น้ำในปัจจุบัน เป็นการประเมินสถานการณ์น้ำท่า ระดับน้ำปริมาณน้ำไหลผ่านและคุณภาพน้ำจากสถานีหลัก รวมถึงปริมาณน้ำในเขื่อนที่มีแนวโน้มเกิดอุทกภัย ภัยแล้ง และปัญหาคุณภาพน้ำ ซึ่งในอนาคตจะมีการกำหนด “สถานีอุทกวิทยาหลักแห่งชาติ” เพื่อเป็นจุดเฝ้าระวังสำคัญ

3) ความซับซ้อนของสถานการณ์ ประเมินความรุนแรงของสถานการณ์ ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสาธารณูปโภคพื้นฐานสถานที่สำคัญ และการให้ความช่วยเหลือการคาดการณ์การขยายตัวของภัยพื้นที่ที่จะเสียหายต่อไประยะเวลาที่ให้ความช่วยเหลือ

4) ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่เป็นการประเมินความรุนแรงของสถานการณ์ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินชีวิตอยู่ในระดับรุนแรง ศักยภาพในการรับมือ

5) ดุลยพินิจของผู้บัญชาการพิจารณาผลจากทุกปัจจัยดังกล่าวข้างต้นมาประเมินพิจารณาตัดสินใจ

ทั้งนี้จากแผนผังใน**รูปที่ 3.3.2-1** ถึง **รูปที่ 3.3.2-3** และหน้าที่รับผิดชอบที่กล่าวมาข้างต้นนี้จะเห็นว่าศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติจะเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่มีการทำงานต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นภาวะปกติหรือในช่วงที่มีภัยน้ำแล้งในทุกระดับภัย

3.3.4 กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ

กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ เป็นองค์กรในระดับบัญชาการที่จัดตั้งขึ้นตามที่คณะกรรมการน้ำแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ตามมาตรา 17(7) ของ พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำฯ โดยจัดตั้งขึ้น เพื่อปฏิบัติการฉุกเฉินจากสาธารณภัยที่เกี่ยวข้องวิกฤติน้ำ โดยสามารถบูรณาการร่วมกับองค์กร หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสาธารณภัย ได้อย่างทันท่วงทีและมีความต่อเนื่อง

“กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ” จะมีรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นผู้บัญชาการ เลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นรองผู้บัญชาการและหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นองค์ประกอบ และกำหนดให้ข้าราชการในสังกัดสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติทำหน้าที่เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

กองอำนวยการน้ำแห่งชาติมีบทบาทหน้าที่ต่อการปฏิบัติการฉุกเฉินจากสาธารณภัยที่เกี่ยวข้องวิกฤติน้ำโดยบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาในกรอบเวลาสองช่วง ดังนี้

3.3.4.1 บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกัน (ก่อนเกิดเหตุ)

1) การเตรียมความพร้อมรับมือการแก้ไขปัญหา การฟื้นฟูและการบูรณาการการปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วน เพื่อบริหารจัดการให้เป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพ

2) เชื่อมโยงแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนปฏิบัติการของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ แผนงบประมาณ การบริหารทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการและแผนต่าง ๆ ภายใต้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ ให้ทำงานร่วมกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และแผนปฏิบัติการอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดรับกัน

3) การสร้างการรับรู้ให้แก่สาธารณชน

3.3.4.2 บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ (ขณะเกิดเหตุ)

1) ติดตาม วิเคราะห์แนวโน้ม ควบคุม กำกับดูแลสถานการณ์น้ำที่เกิดขึ้น

2) ประสานการปฏิบัติงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อบริหารจัดการน้ำในสถานการณ์น้ำที่เกิดขึ้น โดยอำนวยการและบูรณาการร่วมกันกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.) และ “กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)”

3) ประกาศแจ้งเตือนสถานการณ์น้ำต่อ “กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.)”

4) พิจารณาระดับความรุนแรงของสถานการณ์ก่อนนำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณายกระดับสถานการณ์เป็นวิกฤติน้ำและการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจตามมาตรา 24 แห่ง พระราชบัญญัติน้ำฯ

5) ออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือเอกสาร หลักฐาน หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาเพื่อบริหารจัดการสถานการณ์น้ำได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ

โดยมีสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เป็นองค์กรในระดับอำนวยการเพื่อรับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอแนะนโยบายและจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งบูรณาการข้อมูลสารสนเทศ แผนงาน โครงการงบประมาณ บริหารจัดการการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยให้มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

1) เป็นหน่วยงานหลักในการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ เพื่อเสนอแนะนโยบายและจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและประสานให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติ

2) จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำและกรอบงบประมาณของประเทศแบบบูรณาการและเสนอแนะแนวทางการวางแผนเพื่อการบริหารทรัพยากรน้ำต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

3) ติดตามประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามนโยบายแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และมาตรการที่ได้กำหนดไว้

4) บูรณาการข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ประเมินความต้องการในการใช้น้ำเพื่อการต่าง ๆ ความสามารถในการสนองความต้องการดังกล่าว และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่เป็นศูนย์อำนวยการข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาวะวิกฤติน้ำ

5) ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

6) ดำเนินการให้มีศูนย์เฉพาะกิจชั่วคราวในกรณีจำเป็นฉุกเฉิน เพื่อแก้ไขปัญหาใน

7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของสำนักงานหรือตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ทั้งนี้ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ (กอนช.) จะมีบทบาทสำคัญในการบูรณาการแก้ไขปัญหาด้านน้ำตั้งแต่ ระดับ 2 : รุนแรง หรือคาดว่าจะรุนแรงขึ้นไป

3.3.5 ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

เป็นองค์กรชั่วคราวที่จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำฯ เมื่อเกิดภัยจากน้ำในระดับที่ 3: วิกฤติน้ำเท่านั้น โดยมีรายละเอียดการจัดตั้งและอำนาจหน้าที่ดังนี้

3.3.5.1 การจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ถือเป็นกฎหมายกลางซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำของประเทศในภาพรวม ทั้งในมิติด้านการจัดสรร การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการการบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ และสิทธิในน้ำมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะเป็นประโยชน์แก่การบริการสาธารณูปโภค และประโยชน์สาธารณะทั้งในภาวะปกติ และภาวะที่เกิดวิกฤติด้านทรัพยากรน้ำ

ในการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ จึงได้กำหนดกลไกทางกฎหมายในลักษณะของการจัดตั้งองค์กรเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำเป็นกรณีเร่งด่วนเรียกว่า “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” ซึ่งบัญญัติไว้ใน ส่วนที่ 2 ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ มีหลักการ และสาระสำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาในกรณีเกิดปัญหาวิกฤติน้ำ เกิดเอกภาพในการบูรณาการ การประสานงานและการบัญชาการสถานการณ์ เพื่อลดความรุนแรงและบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากวิกฤติน้ำที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงทีมีความรวดเร็วต่อสถานการณ์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด

อำนาจในการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ โดยนายกรัฐมนตรีมีฐานะเป็นผู้บัญชาการ อำนวยการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำเป็นการชั่วคราวจนกว่าปัญหาวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป

ผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

นายกรัฐมนตรีฐานะเป็นผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ มีอำนาจออกคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้าราชการฝ่ายพลเรือน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

หรือ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลใด ๆ ร่วมกันกระทำหรือห้ามกระทำการใด ๆ เพื่อการป้องกัน แก้ไข ควบคุม ระงับหรือบรรเทาผลร้ายจากความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

โดยคำสั่งดังกล่าว มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ รองรับให้มีสภาพอย่างกฎ เพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อประชาชนที่เกี่ยวข้อง โดยให้ประกาศคำสั่งดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา โดยไม่ชักช้า

หน่วยงานขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ

การสนับสนุนด้านงบประมาณ

กำหนดให้สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี พิจารณาจัดสรรงบประมาณให้กับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายและสนับสนุนการปฏิบัติงานทั้งหมด

การคุ้มครองการปฏิบัติการตามหน้าที่

ในการปฏิบัติการใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ข้าราชการฝ่ายพลเรือน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลใดที่ได้ดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจ หรือการปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ หากอยู่ภายใต้เงื่อนไขของประการกล่าวคือได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุและมิได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ผลของการปฏิบัติการดังกล่าวกำหนดบทสันนิษฐานเบื้องต้นว่า ให้ผู้นั้นพ้นจากความผิดและ ความรับผิดทั้งปวง

การฝ่าฝืนคำสั่งของนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ มิได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าเมื่อเจ้าหน้าที่ของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ข้าราชการฝ่ายพลเรือน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลใดฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีจะมีสภาพบังคับเช่นไร แต่เมื่อพิจารณาสถานะของคำสั่งดังกล่าวแล้ว มาตรา 24 บัญญัติรองรับให้คำสั่งดังกล่าวมีสภาพอย่างกฎ และมีผลบังคับเป็นการทั่วไป การฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าวในทางบริหารราชการแผ่นดินย่อมถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบหรือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแล้วแต่กรณี โดยมาตรา 88 ได้กำหนดโทษอาญากรณีที่ผู้ใดฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับด้วยในขณะเดียวกัน

ความโปร่งใสในการดำเนินงานของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

เมื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจแล้วเสร็จ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติต้องจัดทำรายงานและสรุปผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำเสนอต่อรัฐสภาเพื่อทราบโดยไม่ชักช้า

ในการปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจนั้นถือเป็นการปฏิบัติการโดย องค์กรตามกฎหมายซึ่งมีโครงสร้างขององค์กรขนาดใหญ่ หรือมีภารกิจในระดับชาติเพื่อแก้ไขปัญหาในขณะเกิดวิกฤติน้ำหรือเทียบเท่าสาธารณภัยขนาดใหญ่หรือขนาดร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 3 หรือระดับ 4 ตามแผนป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ) ดังนั้น ในการปฏิบัติการของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจร่วมกับ

หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงมีลักษณะเป็นการสั่งการผ่านนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ โดยจะมีการบูรณาการในระดับนโยบายหรือการกำหนดแผนงานให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาร่วมกับองค์กรที่มี โครงสร้างใกล้เคียงกัน ได้แก่ กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ (บกปภ.ช.) ซึ่งมี นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้บัญชาการฯ

3.3.5.2 แนวทางการพิจารณายกระดับวิกฤติน้ำ

ในการพิจารณายกระดับวิกฤติน้ำ ตั้งแต่ระดับที่ 1 (ปกติ ติดตามสถานการณ์ และเฝ้าระวัง) ไปจนกระทั่งถึงระดับที่ 3 (วิกฤติน้ำ) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติหรือกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ในส่วนของเกณฑ์การพิจารณาระดับภัย 1 และ 2 ตามที่นำเสนอไว้ในหัวข้อ 3.1 นั้น ในส่วนของน้ำแล้งจะมีการวิเคราะห์และนำเสนอค่าเกณฑ์ที่พิจารณาจากตัวชี้วัดต่าง ๆ เช่น ปริมาณน้ำฝนและระดับน้ำ ไว้แล้วตามรายละเอียดในบทที่ 4 ส่วนการยกระดับภัยจากระดับ 2 ไปเป็นระดับ 3: วิกฤติ ซึ่งเป็นระดับที่จะมี การบัญชาการผ่าน “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” นั้นจะต้องอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาเช่นเดียวกับกรณีของผู้อำนวยการหรือผู้บัญชาการที่จะพิจารณาตัดสินใจยกระดับการจัดการสาธารณภัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งนี้ เพื่อให้วิกฤติน้ำที่เกิดขึ้นในขณะนั้นมีระดับของภัยที่สอดคล้องกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานให้สามารถดำเนินการคู่ขนานไปได้และเป็นไปในทิศทางอย่างเดียวกัน โดยใช้เกณฑ์หรือเงื่อนไขดังต่อไปนี้ประกอบการพิจารณายกระดับการจัดการวิกฤติน้ำดัง**ตารางที่ 3.3.5-1**

ตารางที่ 3.3.5-1 เกณฑ์หรือเงื่อนไขประกอบการพิจารณายกระดับการจัดการวิกฤติน้ำ

เกณฑ์/ เงื่อนไข	ข้อมูลที่ใช้ระบุเงื่อนไข
พื้นที่	พื้นที่ใช้สอยในลักษณะต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบและได้รับความเสียหาย (1) พื้นที่ทางการเกษตรและปศุสัตว์ (2) พื้นที่ธุรกิจ อุตสาหกรรม และการประกอบการ (3) พื้นที่อยู่อาศัย (จำนวนหลังคาเรือน) (4) พื้นที่ทางธรรมชาติ
ประชากร	จำนวนและลักษณะของประชากรในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ (1) จำนวนผู้ได้รับผลกระทบ (2) จำนวนประชาการที่ต้องอพยพ (3) จำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต

ตารางที่ 3.3.5-1 เกณฑ์หรือเงื่อนไขประกอบการพิจารณายกระดับการจัดการวิกฤติน้ำ (ต่อ)

เกณฑ์/ เงื่อนไข	ข้อมูลที่ใช้ระบุเงื่อนไข
ความยุ่งยาก/ ซับซ้อนของสถานการณ์	ความยากง่าย สถานการณ์แทรกซ้อน และเงื่อนไขทางเทคนิค ของ สถานการณ์ (1) ความรุนแรงของภัย ความเฉพาะเจาะจงทางเทคนิคของภัยการเกิดภัยต่อเนื่อง (2) ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสาธารณูปโภคพื้นฐาน สถานที่สำคัญ และ เส้นทางการให้ความช่วยเหลือ (3) การคาดการณ์การขยายตัวของภัย พื้นที่ที่จะเสียหายต่อไป ระยะเวลาที่การดำเนินกิจกรรมปกติที่ต้องหยุดชะงักระยะเวลาที่ต้องใช้ ในการตอบสนองต่อสถานการณ์ และระยะเวลาที่ต้องช่วยฟื้นฟูเบื้องต้น
ศักยภาพด้านทรัพยากร	ความสามารถในการปฏิบัติงานจากทรัพยากรที่มีอยู่ (1) กำลังคน ทั้งของหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน พร้อมทั้งอาสาสมัครหน่วยต่าง ๆ (2) เครื่องมืออุปกรณ์ ยานพาหนะ และอุปกรณ์พิเศษต่าง ๆ ที่ต้องใช้ตามแต่ลักษณะ ทาง เทคนิคของภัย (3) ปัจจัยยังชีพสำหรับแจกจ่ายแก่ผู้ได้รับผลกระทบของหน่วยงานหลัก และจาก การสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ หรือหน่วยงานภาคี (4) แหล่งที่มาและจำนวนเงินงบประมาณจากหน่วยงานในพื้นที่
เงื่อนไขอื่นๆ	ดุลยพินิจจากการประเมินสถานการณ์จากเงื่อนไขต่าง ๆ (1) ขอบเขตการปกครอง (2) การประเมินศักยภาพในการจัดการสาธารณภัย

3.3.6 แนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาด้านน้ำตาม พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำฯ พ.ศ. 2561 และ พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ

จากแผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการที่ระดับภัยด้านน้ำในระดับ 1,2 และ 3 ตาม **รูปที่ 3.3.2-1** และ **รูปที่ 3.3.2-2** จะเห็นว่า จะมีการทำงานร่วมกันระหว่าง องค์กรตาม พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ (เช่น ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ตามที่ได้นำเสนอรายละเอียดไว้ในหัวข้อที่ผ่าน

มา) กับองค์กรตาม พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ โดยในเชิงของประเภทของภัยด้านน้ำ แบ่งออกได้เป็น 2 บริบท คือ

- บริบทด้านปริมาณน้ำ ได้แก่ น้ำแล้ง และน้ำท่วม
- บริบทด้านคุณภาพน้ำ ได้แก่ ภัยจากภาวะมลพิษ กรณีมีสารเคมี และวัตถุอันตราย ปนเปื้อนสู่ทรัพยากรน้ำ

สำหรับในเชิงของแนวทางการบูรณาการระหว่างหน่วยงานตามระดับภัยนั้นอาจแบ่งได้เป็น 2 แนวทาง คือ

- แนวทางที่ 1 ภัยระดับ 3: วิกฤติ ที่ต้องมีผู้บัญชาการโดย “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ”
- แนวทางที่ 2 ภัยต่ำกว่าระดับ 3 ที่ไม่ต้องบัญชาการโดย “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ”

โดยในเอกสารฉบับนี้ จะนำเสนอแนวทางบูรณาการทั้ง 2 บริบทของภัยเนื่องจากมีความเป็นไปได้ว่าอาจเกิดทั้งปัญหาน้ำแล้ง น้ำท่วม และคุณภาพน้ำขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านปริมาณน้ำ (น้ำแล้ง และน้ำท่วม) ตามรายละเอียดในหัวข้อ **3.3.7**
- แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านคุณภาพน้ำตามรายละเอียดในหัวข้อ **3.3.8**

3.3.7 แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านปริมาณน้ำ

ปัญหาด้านน้ำในบริบทนี้หมายถึงผลกระทบที่เกิดจาก

1) น้ำแล้ง (ภัยแล้ง) ซึ่งส่งผลต่อปริมาณน้ำตามธรรมชาติหรือที่มีการกักเก็บไว้ไม่เพียงพอซึ่งเป็นสภาวะขาดแคลนน้ำต่อการอุปโภคบริโภค เช่น การใช้น้ำในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคพาณิชย์กรรมหรือการใช้น้ำในภาคอื่น ๆ ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเวลานานจนก่อให้เกิดความเสียหายและส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อชุมชน สังคม และระบบเศรษฐกิจโดยรวม

2) น้ำท่วม (อุทกภัย) ซึ่งเกิดจากปริมาณน้ำท่วมขังเกินกว่าระดับผิวดินตามสภาพปกติหรือมีปริมาณเกินกว่าขีดความสามารถในการกักเก็บหรือแม้กระทั่งปัญหาจากการบริหารจัดการปริมาณน้ำหรือการระบายน้ำให้มีปริมาณที่เหมาะสมต่อพื้นที่ไม่ว่าจะมีสาเหตุอันเนื่องมาจากธรรมชาติ การกระทำของมนุษย์ หรือเหตุอื่นใดก็ตาม

เดิมการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง (ภัยแล้ง) และปัญหาน้ำท่วม (อุทกภัย) ประกอบด้วย แผนการบูรณาการระหว่าง องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายกฎหมายหลายฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 เมื่อมี พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ จะต้องมีการบูรณาการกับองค์กรด้านน้ำตาม**หัวข้อ 3.3.3 ถึง 3.3.6**

ซึ่งการบูรณาการในด้านต่าง ๆ ของปัญหาน้ำแล้ง (ภัยแล้ง) และปัญหาน้ำท่วม (อุทกภัย) ในระดับความร้ายแรงของภัยสาธารณะขนาดเล็ก (ระดับ 1) ขนาดกลาง (ระดับ 2) และขนาดใหญ่ (ระดับ 3) จะเทียบเท่ากับระดับภัยจากน้ำ ระดับที่ 1 และ 2 ของ สทนช. ซึ่งเป็นขั้นที่ยังไม่ต้องมีการบัญชาการผ่านศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจจะมีแนวทางการบูรณาการตาม**หัวข้อ 3.3.7.1 และ 3.3.7.2** ส่วนกรณีภัยจากน้ำระดับที่ 3: วิกฤติ จะมีการบัญชาการจากศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจตามแนวทางใน**หัวข้อ 3.3.7.3** เพิ่มเติมขึ้นมา

3.3.7.1 การบูรณาการร่วมกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564-2570

ในภาวะฉุกเฉิน หรือสาธารณภัยต่าง ๆ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ถือเป็นกฎหมายหลักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในทุกรูปแบบ โดยกำหนดให้มีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งในสาธารณภัยแต่ละระดับจะมีการระบุผู้รับผิดชอบและมอบหมายผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามระดับการจัดการสาธารณภัยนั้น อันเป็นการวางแผนการเผชิญเหตุอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดโครงสร้างองค์กร ข้อมูล การสนับสนุนการตัดสินใจ การควบคุม การสั่งการและการใช้แนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้การจัดการในภาวะฉุกเฉินดังนี้ (แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570, กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย กรกฎาคม 2565)

(1) กรณีน้ำแล้ง (ภัยแล้ง) และน้ำท่วม (อุทกภัย) ที่เกิดในเขตจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดแนวทางดำเนินการดังนี้

1) เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ใดให้เป็นหน้าที่ของ “ผู้อำนวยการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ผู้บริหารท้องถิ่น) แห่งพื้นที่นั้น" เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็ว และให้แจ้ง “ผู้อำนวยการอำเภอ (นายอำเภอ) ที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่” และ “ผู้อำนวยการจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด)” ทราบทันที

2) กรณีที่พื้นที่ที่เกิดหรือจะเกิดสาธารณภัยอยู่ในความรับผิดชอบของ ผู้อำนวยการท้องถิ่นหลายคน ผู้อำนวยการท้องถิ่นคนหนึ่งคนใดจะใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนก็ได้ แล้วให้แจ้งผู้อำนวยการท้องถิ่นอื่นทราบโดยเร็ว

3) กรณีผู้อำนวยการท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่อยู่นอกเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ของตน ให้แจ้ง ให้ผู้อำนวยการอำเภอหรือผู้อำนวยการจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อสั่งการโดยเร็วต่อไป

4) ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่ติดต่อหรือใกล้เคียงมีหน้าที่สนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแก่ผู้อำนวยการซึ่งรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ติดต่อหรือใกล้เคียงนั้น

5) เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น เจ้าพนักงานที่ประสบเหตุมีหน้าที่ต้องเข้าดำเนินการเบื้องต้นเพื่อระงับภัยนั้น แล้วรีบรายงานให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นเพื่อสั่งการต่อไป และในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจดำเนินการใดเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองชีวิต หรือป้องกัน อันตรายที่จะเกิดแก่บุคคลได้

6) กรณีเจ้าพนักงานจำเป็นต้องเข้าไปในอาคาร หรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดสาธารณภัยเพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้กระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่แล้ว เว้นแต่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองอยู่ในเวลานั้นหรือเมื่อมีผู้อำนวยการอยู่ด้วยและหากทรัพย์สินนั้นนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสาธารณภัยได้ง่าย ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือ

ผู้ครอบครองขนย้ายทรัพย์สินออกจากอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวได้ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งให้เจ้าพนักงานมีอำนาจขนย้ายทรัพย์สินนั้นได้ตามความจำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเจ้าพนักงานไม่ต้องรับผิดชอบบรรดาความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว

7) ให้ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบสำรวจความเสียหายที่เกิดขึ้นและทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู

8) ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งการผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมตลอดทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน โดยมีอำนาจเช่นเดียวกับผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ผู้อำนวยการกลาง (อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) และผู้อำนวยการในเขตพื้นที่

สำหรับแนวทางปฏิบัติในการจัดตั้งองค์กรปฏิบัติการจัดการในภาวะฉุกเฉินนั้น แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติได้จำแนกรูปแบบขององค์กรออกตามเขตพื้นที่ตั้งแต่สาธารณภัย ระดับเล็กไปจนกระทั่งระดับใหญ่ ดังนี้

1) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (องค์การบริหารส่วนตำบล/ เทศบาล/เมือง)

จัดตั้ง “ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินท้องถิ่น” เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โดยมี

“ผู้อำนวยการท้องถิ่น (ผู้บริหารท้องถิ่น)” เป็นผู้ควบคุมและสั่งการเพื่อทำหน้าที่จัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้น จนกว่าสถานการณ์นั้นจะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ พร้อมทั้งประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่รับผิดชอบ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการจัดการสาธารณภัยทุกขั้นตอน หากในกรณีไม่สามารถควบคุมสถานการณ์สาธารณภัยตามขีดความสามารถโดยลำพังให้ขอรับการสนับสนุนจากกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ติดต่อหรือใกล้เคียง และหรือกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ

2) ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ (ศบก.อ.)

ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอจัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ” เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้น โดยมี “ผู้อำนวยการอำเภอ (นายอำเภอ)” เป็นผู้ควบคุมและสั่งการเพื่อทำหน้าที่ในการจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่สถานการณ์ปกติ พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในการจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้น โดยอำนวยการและประสานกับการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การสาธารณกุศลในพื้นที่ที่รับผิดชอบได้อย่างมีเอกภาพ รวดเร็ว และทั่วถึง

3) ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด

ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดจัดตั้ง“ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด” เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้น โดยมี “ผู้อำนวยการจังหวัด (ผู้ว่าราชการ)” เป็นผู้สั่งการควบคุม และบัญชาการเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการสาธารณภัยในพื้นที่จังหวัดจนกว่าสถานการณ์จะเข้าสู่

ภาวะปกติพร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในการจัดการสาธารณภัยจากส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้แก่กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในระดับพื้นที่รวมทั้งอำนวยการและประสานการเผชิญเหตุระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การสาธารณกุศลในพื้นที่ที่รับผิดชอบได้อย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ

4) ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด (ศบก.จว.) ให้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัดแปรสภาพเป็น “ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด” ของ “กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ” ในกรณีเมื่อมีการยกระดับการจัดการสาธารณภัยเป็นระดับ 3-4 ให้มีหน้าที่ปฏิบัติงาน ตามการบัญชาการจากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยรับผิดชอบอำนวยการควบคุมปฏิบัติงานและประสาน การปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัด พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเพื่อการจัดการสาธารณภัย และประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์การสาธารณกุศลในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

5) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.)

ในกรณีการจัดการสาธารณภัยระดับ 1 และระดับ 2 ให้ “กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง” รับผิดชอบอำนวยการประสานการปฏิบัติ ประเมินสถานการณ์และสนับสนุนการสั่งการของ “กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ” รวมทั้งติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์ วิเคราะห์สถานการณ์ รายงานและเสนอความคิดเห็นต่อผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติหรือนายกรัฐมนตรีเพื่อตัดสินใจยกระดับการจัดการสาธารณภัยเป็นระดับ 3 และระดับ 4

6) กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติให้รับผิดชอบบังคับบัญชาอำนวยการวินิจฉัยสั่งการควบคุม และประสานความร่วมมือในการจัดการสาธารณภัยตามการจัดการสาธารณภัยระดับ 3 และระดับ 4

3.3.7.2 การบูรณาการของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติติดตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ได้กำหนดบทบาท หน้าที่และแนวทางปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมประมาณ 28 หน่วยงาน ประกอบไปด้วยหน่วยงานระดับกระทรวง หน่วยงานในสังกัดกระทรวงต่าง ๆ และหน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ซึ่งจะร่วมบูรณาการภายใต้บทบาทและภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ และหากหน่วยงานใดมีแผนปฏิบัติการในกรณีหนึ่งกรณีใดเป็นการเฉพาะแผนปฏิบัติการนั้นก็จะถูกนำไปบูรณาการร่วมกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติด้วย

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ ด้วยเหตุนี้ในการบูรณาการร่วมกับแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติจะต้องดำเนินการตั้งแต่กระบวนการจัดทำนโยบาย การจัดทำแผนป้องกัน แนวทาง มาตรการในขั้นตอน การปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำในแต่ละระดับของภัย กระบวนการพัฒนา เครื่องมือกลไกต่าง ๆ การจัดการ

องค์ความรู้ด้านทรัพยากรน้ำการบูรณาการข้อมูลและการนำข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการ สนับสนุนการปฏิบัติงาน และบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการความเสี่ยงจากการเกิดสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ (ก่อนเกิดเหตุ) และการจัดการสาธารณภัยให้มีมาตรฐาน (ขณะเกิดและหลังเกิดภัย) ทั้งนี้ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ ได้ กำหนดสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะปกติ และภาวะวิกฤติของสำนักงานทรัพยากร น้ำแห่งชาติและสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค ดังนี้

(1) บทบาทด้านการบริหารจัดการ (ก่อนเกิดเหตุ)

การบริหารจัดการและจัดสรรการใช้น้ำอย่างเหมาะสม การจัดทำผังน้ำเพื่อเป็นข้อมูลเส้นทางน้ำของประเทศ การบูรณาการข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำรวมถึงการพัฒนา เทคโนโลยีและระบบคาดการณ์ และเตือนภัยด้านทรัพยากรน้ำที่ถูกต้องแม่นยำ สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

(2) บทบาทด้านการเตรียมความพร้อมรับมือ (ก่อนเกิดเหตุ)

การจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม ภาวะน้ำแล้ง ในระดับลุ่มน้ำ และในระดับชาติ รวมถึงการติดตาม เฝ้าระวัง วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์น้ำประเมินพื้นที่เสี่ยงภัยและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ

(3) บทบาทด้านการระงับและเผชิญเหตุ (ขณะเกิดเหตุ)

การประกาศเขตภาวะน้ำแล้ง เขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง และกำหนดกิจการใด ๆ ที่สามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เหมาะสม ตลอดจนวิธีการใช้น้ำเพื่อลดปริมาณการใช้น้ำหรือการห้าม การใช้น้ำบางประเภทที่เกินกว่าความจำเป็น การกำหนดวิธีการแบ่งปันน้ำการผันน้ำการเฉลี่ยน้ำที่อยู่ในความครอบครองของเอ กชนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในภาวะน้ำแล้ง การปฏิบัติการตามแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะน้ำท่วม ภาวะน้ำแล้ง ตลอดจนการประเมินสถานการณ์และพิจารณาการยกระดับของภัยเพื่อเสนอนายกรัฐมนตรีให้จัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

(4) บทบาทด้านการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ (หลังเกิดเหตุ) การจ่ายเงินทดแทนการใช้น้ำที่ต้องเฉลี่ยเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในภาวะน้ำแล้ง การจ่ายค่าชดเชยความเสียหายจากกรณีที่จำเป็นต้องทำลายรื้อถอนสิ่งใด ๆ ที่กีดขวางการไหลของน้ำซึ่งจำเป็นต้ องกระทำเพื่อแก้ไขปัญหาตามแผนป้องกันและแก้ไข ปัญหาภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม และการจ่ายค่าชดเชยการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือสิ่งปลูกสร้างของเอกชน เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม รวมถึงการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติการระงับเหตุ รวบรวมข้อมูลความเสียหายพื้นที่ที่เกิดวิกฤติน้ำปัญหาและอุปสรรค เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วมในระยะยาว และที่อาจเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

3.3.7.3 การบูรณาการและประสานงานของ “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการฉุกเฉินในกรณีน้ำแล้ง (ภัยแล้ง) ในกรณีวิกฤติน้ำ

นอกเหนือไปจากการบูรณาการปฏิบัติตามแผนการจัดการในภาวะฉุกเฉินและมาตรการรับมือจากวิกฤติน้ำตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ กำหนดไว้ โดยเฉพาะการควบคุมสถานการณ์ให้ไม่เกิดผลกระทบ

ในระดับที่ร้ายแรงขึ้น การเผชิญเหตุการณ์ การบรรเทาเหตุ และการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ การลดความสูญเสีย หรือเสียหาย ตลอดจนการฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ ภายใต้แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติแล้ว หากสถานการณ์ยกระดับความรุนแรงนี้เป็นภัยด้านน้ำระดับ 3: “วิกฤติน้ำ” (เทียบระดับ 4 สาธารณภัยขนาดร้ายแรงอย่างยิ่ง ตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ) ซึ่งบทบาทสำคัญประการหนึ่งของการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำดังกล่าวคือการจัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” เพื่อเป็นองค์กรระดับชาติในการทำหน้าที่บริหารจัดการ “มวลน้ำ” เพื่อลดผลกระทบและแก้ไขวิกฤติน้ำในเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ โดยการบูรณาการระหว่าง “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมีแนวทางในการดำเนินการโดยในภาวะวิกฤติน้ำ มีแนวทางการบูรณาการและแผนปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือขณะเกิดเหตุ ดังนี้

ตารางที่ 3.3.7-1 วิกฤติน้ำเนื่องจากสถาณการณ์น้ำแล้ง (ภัยแล้ง)

แผนการบูรณาการ/ แผนปฏิบัติการ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	หมายเหตุ
1. อำนาจสั่งการตามกฎหมาย	- นายกรัฐมนตรี (ผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ)		
2. การบูรณาการในระดับนโยบาย	- ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ	กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ	
3. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย	-ศูนย์บัญชาการเหตุการจังหวัด		
3.1 การเคลื่อนย้ายประชาชนออกจากพื้นที่เกิดเหตุ	- สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดในพื้นที่ประสบเหตุ - ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต ในพื้นที่ประสบเหตุ - มณฑลทหารบกในพื้นที่ในพื้นที่ประสบเหตุ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประสบเหตุ - องค์การสาธารณกุศล มูลนิธิ และภาคเอกชน	- อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในพื้นที่	

ตารางที่ 3.3.7-1 วิกฤตินำ้เนื่องจากสถาณการณ์น้ำแล้ง (ภัยแล้ง) ต่อ

แผนการบูรณาการ/ แผนปฏิบัติการ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	หมายเหตุ
3.2 การแจกจ่ายอาหาร น้ำดื่ม อุปกรณ์และเครื่องยังชีพ	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานเหล่ากาชาด - การประปาส่วนภูมิภาค ในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 1,9 - สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 1,7 - องค์การสาธารณกุศล มูลนิธิ และภาคเอกชน	- อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ - จิตอาสา	
3.3 การดูแลความปลอดภัยและทรัพย์สิน	- ตำรวจภูธรจังหวัด - สถานีตำรวจทางหลวง - กองบังคับการตำรวจทางหลวง - ผู้นำท้องที่ ในพื้นที่ประสบเหตุ	- อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในพื้นที่ - การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค - การประปาส่วนภูมิภาค	
3.4 การช่วยเหลือทางการแพทย์	- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด - โรงพยาบาลประจำตำบล/อำเภอ/จังหวัด	- สนง.เหล่ากาชาดจังหวัด -จิตอาสา - อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน -สนง.พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	
3.5 การป้องกันน้ำและระบายน้ำ	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานชลประทาน ในพื้นที่ประสบเหตุ	-มณฑทหารบกในพื้นที่	

ตารางที่ 3.3.7-1 วิกฤติน้ำเนื่องจากสถาณการณ์น้ำแล้ง (ภัยแล้ง) ต่อ

แผนการบูรณาการ/ แผนปฏิบัติการ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	หมายเหตุ
	- โครงการชลประทานจังหวัดในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 1,9		
3.6 การผันน้ำ	- คณะกรรมการลุ่มน้ำ - คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.)	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานชลประทาน ในพื้นที่ประสบเหตุ - โครงการชลประทานจังหวัดในพื้นที่ประสบเหตุ - สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 1	
4. การพยากรณ์ การติดตามเฝ้าระวัง การประชาสัมพันธ์และการแจ้งเตือนภัย	- คณะกรรมการลุ่มน้ำ - สำนักงานอุตุนิยมวิทยา ในพื้นที่ (การพยายกรณ์สภาพอากาศ) - สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดในพื้นที่ (ติดตามสถานการณ์และการแจ้งเตือนภัย) - สำนักงานชลประทานในพื้นที่ (ติดตามปริมาณน้ำที่กักเก็บ และการระบายน้ำในเขตชลประทาน)	- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดในพื้นที่ - สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.) - กอ.รมน. จังหวัด - สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด - สถานบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)	

ตารางที่ 3.3.7-1 วิกฤติน้ำเนื่องจากสถาณการณ์น้ำแล้ง (ภัยแล้ง) ต่อ

แผนการบูรณาการ/ แผนปฏิบัติการ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	หมายเหตุ
	- สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 1,9 (เฝ้าระวังติดตามสถานการณ์น้ำ แจ้งเตือนภัย) - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (เฝ้าระวังปริมาณน้ำในอ่างฯ ที่อยู่ในความรับผิดชอบ) - สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ ในพื้นที่ (เฝ้าระวังคุณภาพน้ำ)	- สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์กรมหาชน - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่	
5. การสนับสนุนข้อมูลเพื่อจัดทำแผนระงับเหตุ หรือแผนปฏิบัติการ			
5.1 ข้อมูลสารสนเทศด้านทรัพยากรน้ำ และผังน้ำ	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค - ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ - คณะกรรมการลุ่มน้ำ - สำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต - สำนักงานทรัพยากรน้ำในพื้นที่ - สำนักงานชลประทานในพื้นที่ - ศูนย์น้ำระดับจังหวัด	
5.2 ข้อมูลเส้นทางการจราจร เส้นทางเลี่ยงพื้นที่เสี่ยงภัย และพื้นที่ประสบภัย	- สำนักงานขนส่งจังหวัด - แขวงทางหลวงชนบท - ศูนย์สร้างทางจังหวัด		

ตารางที่ 3.3.7-1 วิกฤติน้ำเนื่องจากสถาณการณ์น้ำแล้ง (ภัยแล้ง) ต่อ

แผนการบูรณาการ/ แผนปฏิบัติการ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	หมายเหตุ
	- แขวงทางหลวงชนบท จังหวัด - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่		
6. การออกประกาศ/คำสั่ง			
6.1 ประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง	นายกรัฐมนตรี โดยข้อเสนอของคณะกรรมการลุ่มน้ำ	- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดในพื้นที่ - สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (สวท.) - กอ.รมน. จังหวัด - สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่	มาตราที่ 58 วรรค 1 พรบ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561
6.2 เขตพื้นที่ประสบสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง	- นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย		มาตรา 31 พรบ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
6.3 ประกาศจำกัดกิจการการใช้น้ำในภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง	- นายกรัฐมนตรี	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	มาตราที่ 58 พรบ.ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561
7. การฟื้นฟูเยียวยา			
7.1 การฟื้นฟูเยียวยาด้านผลิตผลทางการเกษตร	- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด - สำนักงานเกษตรจังหวัด	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ - สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด	

ตารางที่ 3.3.7-1 วิกฤติน้ำเนื่องจากสถาณการณ์น้ำแล้ง (ภัยแล้ง) ต่อ

แผนการบูรณาการ/ แผนปฏิบัติการ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	หมายเหตุ
7.2 การจ่ายค่าทดแทนการใช้ที่ดินหรือสิ่งก่อสร้าง	- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด - สำนักงานเกษตรจังหวัด	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ - สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด	- มาตรา 67 วรรคสาม ตาม พรบ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561
7.3 การจ่ายค่าทดแทนการใช้น้ำจากการเฉลี่ยน้ำ	- หน่วยงานซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งนั้นสังกัดอยู่	- สำนักงบประมาณ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	- มาตรา 60 วรรคสอง ตาม พรบ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561
7.4 การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ/ การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและการจัดการมลพิษ	- สำนักงานป่าไม้เขต - สำนักงานอนุรักษ์พื้นที่ - สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่	- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด - สนง.โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด - แขวงทางหลวงชนบท	
8. การเตรียมพื้นที่กักเก็บน้ำ	- สำนักงานชลประทานในพื้นที่ - สำนักงานทรัพยากรน้ำในพื้นที่ -สำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขตในพื้นที่ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค	
9. งบประมาณ	- สำนักงบประมาณ		มาตรา 24 ตาม พรบ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561
10. การรายงานและการสรุปผล	สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค	มาตรา 24 ตาม พรบ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

3.3.8 แนวทางการบูรณาการต่อปัญหาด้านน้ำในบริบทด้านคุณภาพน้ำ

วิกฤติน้ำในบริบทนี้หมายถึงผลกระทบที่เกิดแก่ผู้ใช้น้ำจากเหตุที่ทรัพยากรน้ำ หรือแหล่งทรัพยากรน้ำสาธารณะมีค่ามาตรฐานความปลอดภัยที่ไม่เหมาะสมต่อการอุปโภคบริโภค ไม่ว่าจะเกิดจากเหตุตามธรรมชาติ เช่น การปนเปื้อนของแร่ธาตุในน้ำหรือฝนกรด หรือความเป็นมลพิษของทรัพยากรน้ำที่เกิดจากกระทำของ มนุษย์เอง เช่น การปนเปื้อนของสารเคมี การเน่าเสียของแหล่งทรัพยากรน้ำสาธารณะ ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิกฤติน้ำในบริบทนี้ไม่สร้างผลกระทบในเชิงปริมาณโดยตรงแต่เป็นผลกระทบในเชิงคุณภาพ อันนำไปสู่ผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัยของประชาชน จนกระทั่งถึงผลกระทบในเชิงปริมาณ ในทางอ้อมในช่วงเวลาต่อมากล่าวคือปริมาณทรัพยากรน้ำที่สามารถนำมาใช้ในการอุปโภคบริโภคได้อย่างปลอดภัยไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน หรือขาดแคลนในเวลาต่อมา

เหตุฉุกเฉิน หรือเหตุภัยสาธารณะอันเนื่องจากภาวะมลพิษ (สารเคมีและวัตถุอันตราย) ปนเปื้อนสู่ทรัพยากรน้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ ได้กำหนดกลไกเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะไว้ในมาตรา 79 ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลทรัพยากรน้ำสาธารณะในบริเวณดังกล่าวมีหนังสือขอความร่วมมือให้ผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับทรัพยากรน้ำสาธารณะนั้นดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ และหากในกรณีที่มีการกระทำอันก่อให้เกิดความเสียหาย หรืออาจเกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ ให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลทรัพยากรน้ำสาธารณะในบริเวณดังกล่าวมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ที่กระทำการดังกล่าวดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อขจัดความเสียหายและทำให้ทรัพยากรสาธารณะกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดได้อย่างไรก็ดี เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ มุ่งหมายให้เกิดการบูรณาการเกี่ยวกับการจัดสรรการใช้การพัฒนาการบริหารจัดการการบำรุงรักษา การฟื้นฟูการอนุรักษ์ ทรัพยากรน้ำเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถบริหารทรัพยากรน้ำให้มีความประสานสอดคล้องกันในทุกมิติอย่างสมดุลและยั่งยืน ดังนั้น ในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาในบริบทนี้ จึงต้องสอดคล้องกับแผนการดำเนินการตามกลไกของกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดบทบาทและภารกิจดังกล่าวให้กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการแจ้งเหตุหรือรับแจ้งเหตุ การตรวจสอบ วิเคราะห์ ติดตาม และประเมินความรุนแรงของสถานการณ์ รวมถึงการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เกิดเหตุ รวมถึงบทบาทในการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการป้องกันการตอบโต้เหตุฉุกเฉินในด้านการประเมินสถานการณ์ประสานงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนควบคุมป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่สาธารณะและการให้คำแนะนำในการประเมินเพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อม โดยปัจจุบันกรมควบคุมมลพิษได้มีแผนการดำเนินการร่วมกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ภายใต้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยในแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย โดยกำหนดแผนการดำเนินการในแต่ละระดับความรุนแรงของ

เหตุฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตรายและกำหนดแนวทางและขั้นตอนสนับสนุนการปฏิบัติการตอบโต้เหตุฉุกเฉินไว้ 4 ระดับ ทั้งนี้ โดยขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่จำนวนของประชากร ความซับซ้อน หรือ ความสามารถในการจัดการสาธารณภัย ตลอดจนศักยภาพด้านทรัพยากรที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถในการเข้าควบคุมสถานการณ์ดังนี้ (แผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตรายรองรับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558, ส่วนปฏิบัติการฉุกเฉินและฟื้นฟู สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ธันวาคม 2560.)

ระดับที่ 1 สาธารณภัยขนาดเล็ก

- ขอบเขตลักษณะของภัย เป็นสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่เริ่มก่ออันตรายต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพย์สินโดยการรั่วไหลหรือเพลิงไหม้ยังอยู่ในขอบเขตพื้นที่จำกัด เช่น ภายในโรงงาน หรือ สถานประกอบการและเริ่มขยายตัวออกสู่ชุมชนใกล้เคียง ซึ่งการจัดการสามารถระงับได้โดยพนักงานของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานนั้น และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่

- ผู้บัญชาการเหตุการณ์

กำหนดให้ผู้อำนวยการอำเภอ (นายอำเภอ) ผู้อำนวยการท้องถิ่น (ผู้บริหารท้องถิ่น) หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ เป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการควบคุมและสั่งการณ์

- หน่วยงานดำเนินการ

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉินในระดับท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วน–เป็นต้น เป็นผู้รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์

- หน่วยงานสนับสนุน

ได้แก่ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด สำนักงานแผนทรัพยากรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

ระดับที่ 2 สาธารณภัยขนาดกลาง

- ขอบเขตลักษณะของภัย เป็นสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่เริ่มก่ออันตรายต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพย์สินมากขึ้น โดยเริ่มมีการอพยพประชาชนบางส่วน (จำนวนไม่มากนัก) ออกจากพื้นที่มีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานปฏิบัติการสารเคมีและหน่วยงานสนับสนุนจากท้องที่อื่น ๆ เข้าร่วมดำเนินการซึ่งหน่วยงานดำเนินการในระดับที่ 1 ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้

- ผู้บัญชาการเหตุการณ์

กำหนดให้ผู้อำนวยการจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) เป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการควบคุมและสั่งการณ์

- หน่วยงานดำเนินการ

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉินในระดับจังหวัด เช่น สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เป็นผู้รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์

- หน่วยงานสนับสนุน

ได้แก่ ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

ระดับที่ 3 สาธารณภัยขนาดใหญ่

- ขอบเขตลักษณะของภัยเป็นสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่เริ่มก่ออันตรายต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพย์สินอย่างมาก จำเป็นต้องมีการอพยพประชาชนออกจากพื้นที่เป็นบริเวณกว้างมีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานปฏิบัติการสารเคมี ผู้เชี่ยวชาญหรืออุปกรณ์พิเศษและหน่วยงานสนับสนุน อื่น ๆ จากจังหวัดใกล้เคียงหรือจากส่วนกลางเข้าร่วมดำเนินการซึ่งหน่วยงานดำเนินการในระดับที่ 2 ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้

- กำหนดให้ผู้อำนวยการจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัด) เป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการควบคุมและสั่งการณ์

- หน่วยงานดำเนินการ

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉิน เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ กรมการแพทย์ กรมอนามัย สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เป็นผู้รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์

- หน่วยงานสนับสนุน

ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ และอุปกรณ์พิเศษเฉพาะจากต่างประเทศ

ระดับที่ 4 สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง

- ขอบเขตลักษณะของภัย เป็นสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายที่เริ่มก่ออันตรายต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพย์สินอย่างร้ายแรง ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญและกำลังคนอย่างจำนวนมาก เครื่องมืออุปกรณ์พิเศษเฉพาะ ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ หรืออาจจำเป็นต้องขอสนับสนุนเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์จากต่างประเทศ เข้าร่วมดำเนินการซึ่งหน่วยงานดำเนินการในระดับที่ 3 ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้

- ผู้บัญชาการเหตุการณ์

กำหนดให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการ ควบคุมและสั่งการณ์

- หน่วยงานดำเนินการ

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการฉุกเฉิน เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ กรมการแพทย์ กรมอนามัย สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์

- หน่วยงานสนับสนุน

ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญและอุปกรณ์พิเศษเฉพาะจากต่างประเทศ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การแก้ไขปัญหาเหตุฉุกเฉิน หรือเหตุภัยสาธารณะอันเนื่องจากภาวะมลพิษ (สารเคมี และวัตถุอันตราย) หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักด้านการจัดการควบคุม และกำจัดมลพิษ คือกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมบูรณาการตามภารกิจหน้าที่ และอำนาจของหน่วยงานนั้น โดยสามารถสรุปบทบาทของกรมควบคุมมลพิษ และการบูรณาการกับองค์กรด้านน้ำ ได้แก่ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจได้ตามหัวข้อ **3.3.8.1** ถึง **3.3.8.3**

3.3.8.1 บทบาทหน้าที่ของ “กรมควบคุมมลพิษ” ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย

กรมควบคุมมลพิษได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมการสนับสนุนการจัดการในภาวะฉุกเฉิน การป้องกันและลดผลกระทบการเกิดสาธารณภัย ในเหตุฉุกเฉินและสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย (สำหรับความร้ายแรงของภัยในทุกระดับ) โดยบูรณาการการปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น มีรายละเอียดบทบาทหน้าที่ดังนี้

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันสาธารณภัยด้านสารเคมีและวัตถุอันตราย

1) จัดเตรียมความพร้อมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของท้องถิ่นในด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย รวมถึงภัยที่เกิดขึ้นจากการคมนาคมขนส่งสารเคมีและวัตถุอันตราย

2) ให้คำแนะนำและเสนอแนะแนวทางในการจัดทำแผนหลักการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนเฉพาะในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านสารเคมีและวัตถุอันตราย รวมทั้ง แผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3) สนับสนุนการจัดฝึกอบรมหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุบัติภัยจากสารเคมีของกองอำนวยการป้องกันภัยและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่และกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4) ศึกษาและรวบรวมเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันและระงับภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตรายและการตรวจสอบบ่งชี้ลักษณะสมบัติและความเป็นอันตราย

5) ประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในระดับต่าง ๆ ในการวางแผนควบคุมป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นกับประชาชนและสิ่งแวดล้อม จากการระเบิด เพลิงไหม้ และการรั่วไหลของสารเคมีและวัตถุอันตราย

6) ติดตามตรวจสอบและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการตกค้างหรือปนเปื้อนของสารเคมีและวัตถุอันตราย เพื่อการวางแผนดำเนินการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้มีความเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของประชาชนและสิ่งมีชีวิต

7) สนับสนุนในด้านการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องการป้องกันและกำจัดสารเคมีและวัตถุอันตรายในการป้องกันฝ่ายพลเรือนตามแผนการเตรียมความพร้อมแห่งชาติในด้านการป้องกันและระงับภัยจากการก่อวินาศกรรมด้วยสารเคมีและวัตถุอันตราย

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับปฏิบัติการฉุกเฉินและฟื้นฟู

ดำเนินการโดยสำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ โดยจำแนกกรอบเวลาในการดำเนินการเป็นดังนี้

(1) การดำเนินการเตรียมความพร้อมรองรับเหตุฉุกเฉิน (ก่อนการเกิดเหตุ)

1) เป็นศูนย์ข้อมูลในการบริหารจัดการอุบัติภัยและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านวิชาการเทคโนโลยีในการบริหารจัดการอุบัติภัยจากสารเคมีและการแก้ไขปัญหาการลักลอบทิ้งกากของเสีย

2) ศึกษาพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารเคมีและความปลอดภัย ระบบการเตือนภัยล่วงหน้าเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน

3) ศึกษาและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานความปลอดภัยศักยภาพการปฏิบัติงาน ในภาวะฉุกเฉินและหลักเกณฑ์การปกป้องประชาชนจากสารเคมีรั่วไหล

4) จัดเตรียมความพร้อมขององค์กรและสนับสนุนการเตรียมความพร้อมหน่วยปฏิบัติการพิเศษสิ่งแวดล้อม (Special Environment Response Term: SERT) สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

5) เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายระหว่างหน่วยปฏิบัติการพิเศษสิ่งแวดล้อม (Special Environment Response Term: SERT) กับหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น ภาคเอกชนและประชาชนให้เกิดการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาเหตุฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย

6) สนับสนุนการจัดทำเอกสารเผยแพร่ทางวิชาการในการส่งเสริมสนับสนุนการระงับเหตุฉุกเฉินสารเคมี

7) การเสริมเครือข่ายด้านการปฏิบัติและองค์ความรู้ด้านในระดับกลุ่มประเทศอาเซียน (AEC)

(2) การบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน (ขณะเกิดเหตุ)

1) รับแจ้งและประสานการจัดการเหตุการณ์ในภาวะฉุกเฉินจากสารเคมี และวัตถุอันตรายที่มีผลกระทบต่อชีวิตทรัพย์สินและสิ่งแวดล้อม

2) สนับสนุนข้อมูล ข้อเสนอแนะ และข้อแนะนำด้านวิชาการเพื่อวิเคราะห์สาเหตุและประเมินความรุนแรงและควบคุมระงับอุบัติภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย พร้อมเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นปกป้องประชาชน

3) ร่วมวางแผน ควบคุม ระงับอุบัติภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย

4) สนับสนุนการปฏิบัติการควบคุมและระงับอุบัติภัยจากสารเคมีและวัตถุอันตราย และการปกป้องประชาชน

5) ตรวจสอบและประเมินผลกระทบผลที่เกิดขึ้นจากสารเคมีและวัตถุอันตรายและการปนเปื้อนมลพิษในสิ่งแวดล้อม (ดิน น้ำ อากาศ) ในระหว่างการควบคุม ระงับอุบัติภัยสารเคมีและวัตถุอันตราย พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจนกว่าสถานการณ์ฉุกเฉินยุติลง

6) ให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำในการปกป้องประชาชนเพื่อหลีกเลี่ยงอันตราย และผลกระทบด้านสุขภาพหรือความปลอดภัยจากเหตุการณ์อุบัติภัยสารเคมีและวัตถุอันตราย

(3) การดำเนินการภายหลังภัยยุติ (หลังเกิดภัย)

1) เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมมีการปนเปื้อนมลพิษ รวมทั้งประสานงานและแนะนำมาตรการหรือแนวทางในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) ติดตามและเฝ้าระวังการปนเปื้อนมลพิษจากเหตุฉุกเฉินในสิ่งแวดล้อมหรือประสานการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจนกว่าสถานการณ์จะเข้าสู่ภาวะปกติ

3) สรุปผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดในการตอบโต้เหตุฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตรายเพื่อศึกษา วิเคราะห์ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาต่อไป

3.3.8.2 การบูรณาการและประสานงานของ “กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ” และ “ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ”

ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการฉุกเฉินในกรณีทรัพยากรน้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะปนเปื้อนสารเคมีและวัตถุอันตราย

ในกรณีที่เหตุฉุกเฉิน หรือเหตุภัยสาธารณะอันเนื่องจากภาวะมลพิษ (สารเคมีและวัตถุอันตราย) ปนเปื้อน หรือแพร่กระจายไปสู่ทรัพยากรน้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะในระดับภัยระดับปกติ (ติดตามสถานการณ์และเฝ้าระวัง (ระดับ 1)) หรือเทียบเท่าระดับสาธารณภัยขนาดเล็กหรือในระดับรุนแรง (หรือคาดว่ารุนแรง) (ระดับ 2) หรือเทียบเท่าสาธารณภัยขนาดกลางหรือขนาดใหญ่แล้วแต่กรณี การปฏิบัติการฉุกเฉินในสถานการณ์เช่นนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดย “กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ” จึงมีบทบาทในการบูรณาการในการปฏิบัติการฉุกเฉินจาก สารเคมีและวัตถุอันตรายที่ปนเปื้อน หรือแพร่กระจายไปสู่ทรัพยากรน้ำหรือแหล่งทรัพยากรน้ำสาธารณะ ดังนี้

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกัน (ก่อนเกิดเหตุ)

(1) การเตรียมความพร้อมรับมือการแก้ไขปัญหา การฟื้นฟูและการบูรณาการการปฏิบัติการร่วมกับกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อเชื่อมโยงแผนแม่บทที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ให้บูรณาการร่วมกับแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และแผนปฏิบัติการอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดรับกัน

(2) การสร้างการรับรู้แผนปฏิบัติการดังกล่าวให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนรับทราบ

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ (ขณะเกิดเหตุ)

(1) ติดตาม วิเคราะห์แนวโน้ม ควบคุม กำกับดูแลสถานการณ์มลพิษที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรน้ำหรือแหล่งทรัพยากรน้ำสาธารณะ

(2) ประสานการปฏิบัติงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะการอำนวยการและบูรณาการร่วมกันกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.) และ “กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)”

(3) ประกาศแจ้งเตือนสถานการณ์มลพิษที่เกิดกับทรัพยากรน้ำหรือแหล่งทรัพยากรน้ำสาธารณะนั้นต่อ “กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.)”

(4) พิจารณาระดับความรุนแรงของสถานการณ์ ก่อนนำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณายกระดับสถานการณ์เป็นวิกฤติน้ำและการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจตามมาตรา 24 แห่ง พระราชบัญญัติน้ำฯ ต่อไป

(5) ออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือเอกสาร หลักฐาน หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาเพื่อบริหารจัดการสถานการณ์น้ำได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ

บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการฟื้นฟู (หลังเกิดเหตุ)

(1) หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลทรัพยากรน้ำสาธารณะใน บริเวณดังกล่าวมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ที่กระทำการดังกล่าวดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อขจัดความเสียหายและทำให้ทรัพยากรน้ำสาธารณะกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมหรือเหมาะสมจะใช้ประโยชน์ภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ตามมาตรา 79 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ

(2) ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติและสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค สนับสนุนการดำเนินการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการลุ่มน้ำกำหนดภายใต้กรอบและแนวทางที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติกำหนด ตามมาตรา 35(4) แห่งระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ

3.3.8.3 การบูรณาการและประสานงานของ “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ”

ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการฉุกเฉินในกรณีทรัพยากรน้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะปนเปื้อนสารเคมีและวัตถุอันตราย

กรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน หรือเหตุภยันตรายต่อสาธารณชนอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ หรือภาวะมลพิษที่เกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษ ซึ่งหากปล่อยไว้เช่นนั้นจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัยของประชาชน หรือก่อความเสียหายต่อทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐเป็นอันมาก โดยหลักการของมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดกลไกในการแก้ไขวิกฤติ หรือปัญหาดังกล่าวไว้ โดยให้อำนาจแก่นายกรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจสั่งการไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตามที่เห็นสมควร ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ หรือบุคคลใด รวมทั้งบุคคลซึ่งได้รับหรืออาจได้รับอันตราย หรือความเสียหายดังกล่าวหรือแม้กระทั่งผู้ที่ก่อให้เกิดมลพิษนั้น กระทำหรือร่วมกันกระทำการใด ๆ อันจะมีผลเป็นการควบคุม ระงับหรือบรรเทาผลร้ายจากอันตราย และความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นได้อย่างทันท่วงทีซึ่งจะเห็นได้ว่าแผนปฏิบัติการฉุกเฉิน จากสารเคมีและวัตถุอันตราย ในการบูรณาการสาธารณภัยในระดับ

ที่ 4 คือสถานการณ์ที่อันตราย และส่งผลกระทบต่อชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพย์สินอย่างร้ายแรง ได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนสนับสนุน การปฏิบัติการตอบโต้เหตุฉุกเฉิน การบัญชาการหรือสั่งการเพื่อแก้ไขปัญหามีลักษณะใกล้เคียงกับวิกฤติน้ำ (ระดับ 3) “กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ” จะนำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณายกระดับสถานการณ์เป็นวิกฤติน้ำและจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจตามมาตรา 24 แห่ง พระราชบัญญัติน้ำฯ เพื่อเป็นมาตรการเฉพาะในการแก้ไข

ปัญหาวิกฤติน้ำในกรณีเช่นว่านี้ ซึ่งการจัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” ตามมาตรา 24 แห่ง พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ เป็นการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง “ในขณะเกิดภัย” ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกลไกการแก้ไขปัญหาสาธารณภัยขนาดร้ายแรงอย่างยิ่ง ในระดับที่ 4 ของแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย จะเห็นได้ว่าผู้บัญชาการที่มีอำนาจสั่งการในการแก้ไขปัญหาคือนายกรัฐมนตรีเช่นเดียวกัน อีกทั้งในการสั่งการเพื่อบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาต่างก็มีขอบเขตหน้าที่และอำนาจ ในการรับผิดชอบดำเนินการไม่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ดี ในการจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจนั้น มีความชัดเจนเรื่องหน่วยงานรับผิดชอบด้านงบประมาณที่จะจัดสรรมาใช้ในการดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และการกำหนดผลในทางกฎหมายที่สถานะของคำสั่งของนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจซึ่งรองรับให้มีสภาพอย่างกฎเพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อประชาชนที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งบทสันนิษฐานของกฎหมายที่จะคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ข้าราชการฝ่ายพลเรือน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลใดที่ได้ดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจ หรือการปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ให้พ้นจากความรับผิดทั้งปวงอันจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงทีต่อเหตุการณ์ จึงเห็นได้ว่ากลไกของมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ นั้น ถือเป็นมาตรการเฉพาะในการนำไปใช้ในการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว นอกเหนือไปจากการปฏิบัติการตามแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย (สารเคมีและวัตถุอันตราย) และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติในระดับสาธารณะภัยขนาดร้ายแรงอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ในกรณีที่ปัญหาวิกฤติน้ำในบริบทด้านคุณภาพน้ำที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ปิด เช่น เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น ซึ่งวิกฤติน้ำในลักษณะดังกล่าวอาจไม่เข้าเงื่อนไขหรือมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่ามีลักษณะที่จะถือว่าเป็น “สาธารณภัย” ตามคำจำกัดความของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฯ ในการที่จะนำมาตรการหรือแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติมาใช้บังคับกับกรณีดังกล่าวได้หรือไม่เพียงใด แต่หากข้อเท็จจริงเพียงพอต่อการยกระดับสถานการณ์เป็นวิกฤติน้ำ โดยเห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคน สัตว์ พืช หรือสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรง นายกรัฐมนตรีย่อมมีอำนาจตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ มาใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการจัดตั้ง “ศูนย์บัญชาการ

เฉพาะกิจ” เพื่อบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกับแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมี และวัตถุอันตราย (สารเคมีและวัตถุอันตราย) ร่วมกับหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมควบคุมมลพิษ กรม อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชด้วยอีกทางหนึ่ง

การกำหนดแนวทางการบูรณาการ

เพื่อเป็นการลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินการแก้ไขปัญหา และจำกัดขอบเขตในการดำเนินการต่อ “ทรัพยากรน้ำ” โดยตรง อีกทั้งเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานระหว่างสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ/ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณะภัยกลาง (กอปภ.ก.) กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) กรมควบคุมมลพิษ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่จะร่วมสนับสนุนการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิกฤติน้ำนั้น จึงควรกำหนดแนวทางการบูรณาการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ (ในบริบทด้านคุณภาพน้ำ) ไว้ดังนี้

1) การบูรณาการในสถานการณ์ที่แผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตรายสามารถรับมือได้ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินหรือเหตุภยันตรายจากภาวะมลพิษหรือจากการแพร่กระจายของมลพิษลงสู่แหล่งทรัพยากรน้ำพิจารณาจากระดับความร้ายแรงของสาธารณภัยระดับที่ 1 (ขนาดเล็ก) ระดับที่ 2 (ขนาดกลาง) หรือระดับที่ 3 (ขนาดใหญ่) (หรือในระดับปกติ ติดตามสถานการณ์ และเฝ้าระวัง (ระดับ 1) หรือระดับรุนแรงหรือคาดว่าจะรุนแรง (ระดับ 2) ของระดับสถานการณ์เพื่อบริหารจัดการภาวะวิกฤติน้ำ) ที่หน่วยงานของรัฐและเอกชนสามารถบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาตามแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมี และวัตถุอันตรายได้การปฏิบัติการต่อเหตุดังกล่าวกำหนดให้กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักตามแผนปฏิบัติการฉุกเฉินจากสารเคมีและวัตถุอันตราย ร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ รองรับกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยมีสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กองอำนวยการน้ำแห่งชาติและศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ) ร่วมบูรณาการดังนี้

การดำเนินการเตรียมความพร้อมในการระงับเหตุ

กองอำนวยการน้ำแห่งชาติและศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ สามารถสนับสนุนข้อมูลการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ เพื่อเสนอแนะนโยบายตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและประสานให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงสนับสนุนข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำของพื้นที่เกิดเหตุและพื้นที่ลุ่มน้ำใกล้เคียง เพื่อจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาการกำหนดแผนการป้องกันการแพร่กระจายของมลพิษโดยการปิดกั้นเส้นทางไหลของน้ำในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำโดยอาศัยผังน้ำตลอดจนร่วมวางแผนการแจ้งเตือนผู้ใช้น้ำการบูรณาการร่วมกับองค์กรผู้ใช้น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำที่เกิดเหตุและลุ่มน้ำใกล้เคียง รวมถึงแผนการดำเนินการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำให้เหมาะสมต่อการอุปโภคบริโภคภายหลังจากเหตุดังกล่าวสิ้นสุดลงได้

การเผชิญเหตุ

กองอำนวยการน้ำแห่งชาติและศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ สามารถบูรณาการข้อมูลสารสนเทศ ด้านทรัพยากรน้ำทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ติดตามและประเมินสถานการณ์น้ำและแจ้งเตือนภัยให้แก่ผู้ใช้น้ำและองค์กรผู้ใช้น้ำในแต่ละภาค (ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมหรือภาคพาณิชย์กรรม) รวมถึง

การบูรณาการข้อมูลและข้อเสนอทางด้านวิชาการเพื่อวิเคราะห์และประเมินความรุนแรงของเหตุ ตลอดจนร่วมวางแผนควบคุม ระงับเหตุ และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาจนกว่าเหตุดังกล่าวจะสิ้นสุดลง

ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน หรือเหตุภยันตรายจากภาวะมลพิษในระดับที่ 4 สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (หรือในระดับวิกฤติน้ำ (ระดับ 3) ของระดับสถานการณ์เพื่อบริหารจัดการภาวะวิกฤติน้ำ) ซึ่งเป็นเหตุที่ส่งผล กระทบการดำรงชีวิตของคน สัตว์ หรือพืช ต่อสิ่งแวดล้อมหรือต่อทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐอย่างรุนแรง จำเป็นต้องบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ หรือจำเป็นต้องอาศัยเจ้าหน้าที่จำนวนมากในการดำเนินการระงับเหตุหรือให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบเมื่อ นายกรัฐมนตรีจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจและสั่งการในฐานะผู้บัญชาการเพื่อบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้ว การบูรณาการระหว่างศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจและหน่วยงานต่าง ๆ ในระหว่างเกิดเหตุ

การดำเนินการภายหลังสิ้นสุดเหตุ

กองอำนวยการน้ำแห่งชาติและศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ภาคสามารถสนับสนุนการดำเนินการตรวจสอบความปลอดภัยและคุณภาพของทรัพยากรน้ำและแหล่งทรัพยากรน้ำสาธารณะที่เหมาะสมต่อการอุปโภคและบริโภคของผู้ใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำที่เกิดเหตุและลุ่มน้ำใกล้เคียง การแจ้งข้อมูลความปลอดภัยดังกล่าวไปยังผู้ใช้น้ำและองค์กรผู้ใช้น้ำ และข้อแนะนำในการใช้น้ำจนกว่าจะกลับคืนสู่ภาวะปกติ ร่วมดำเนินการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำหรือแหล่งน้ำสาธารณะที่ปนเปื้อนมลพิษ ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการรายงานผลการดำเนินการสภาพปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางแก้ไขปัญหาในอนาคตต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

3.3.9 แนวทางปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคประชาสังคม

ในหัวข้อที่ผ่านมาได้มีการอธิบายถึงบทบาทขององค์กรด้านน้ำตาม พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ เช่น ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ และตาม พ.ร.บ. ป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณะภัยกลาง กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด/อำเภอและศูนย์บัญชาการส่วนหน้า ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่บัญชาการอำนวยการ รวมทั้งประสานการปฏิบัติการกับหน่วยงานระดับปฏิบัติการต่าง ๆ ในหัวข้อนี้ จะกล่าวถึงแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถ สรุปโครงสร้างได้ตาม **รูปที่ 3.3.9-1** โดยโครงสร้างในระดับปฏิบัติการนี้จะใช้ได้กับภัยในทุกระดับความรุนแรง ของภัย ตั้งแต่ระดับ 1 : ปกติ จนถึงระดับ 3: วิกฤติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.9.1 แนวทางปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานของรัฐจะปฏิบัติงานร่วมโดยมีการประสานผ่านทางทั้งกองอำนวยการน้ำ แห่งชาติ/สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการส่วนหน้าของกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง/จังหวัด/อำเภอโดยทั้ง 2 องค์กรนี้จะทำหน้าที่อำนวยการร่วมกันอยู่แล้ว เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ มีความ

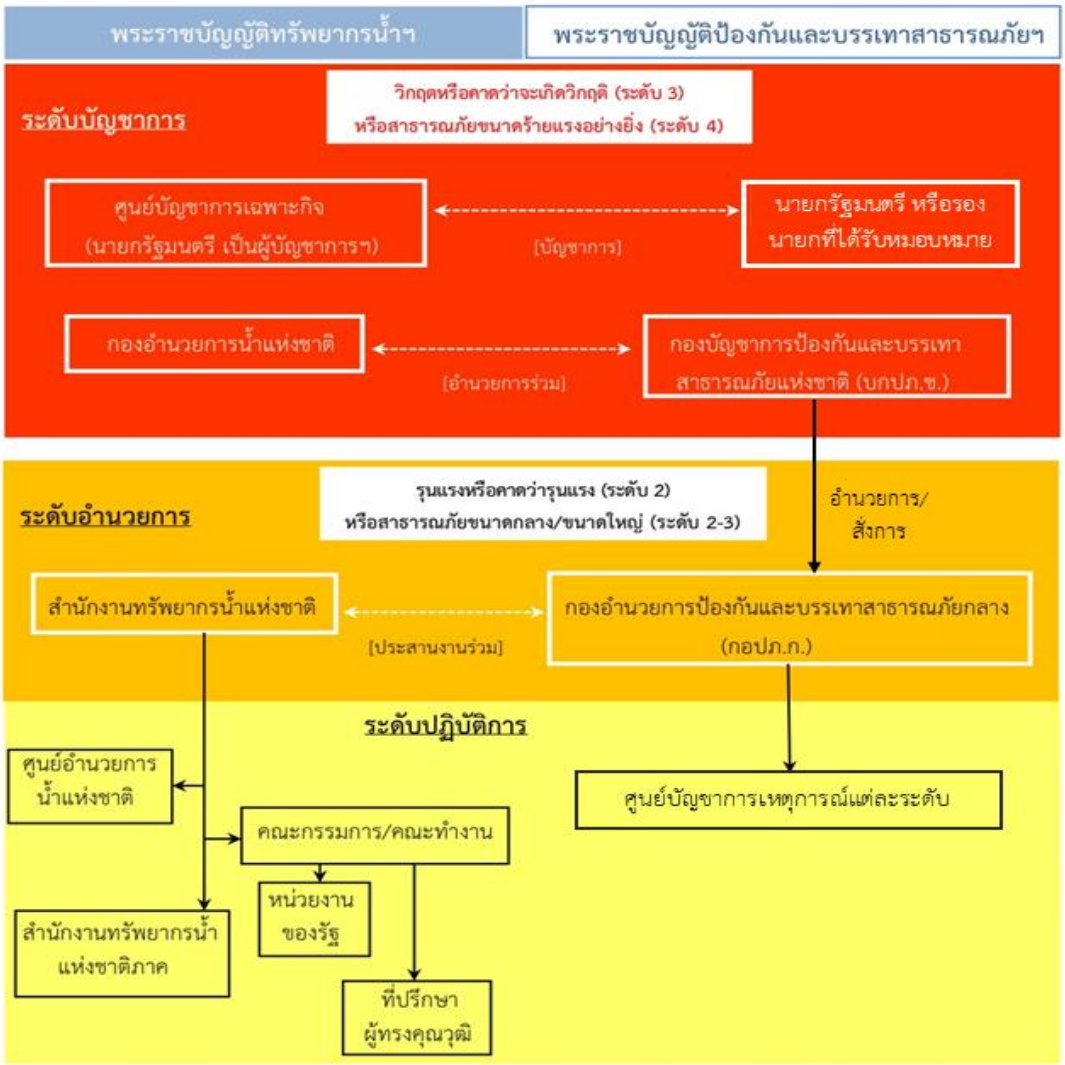
สอดคล้องกันตามแผนผังใน **รูปที่ 3.3.9-2 รูปที่ 3.3.9-3 และรูปที่ 3.3.9-4** ส่วนรายละเอียด หน่วยงานระดับปฏิบัติใด รับผิดชอบงานใดจะนำเสนอไว้ในบทที่ 4

3.3.9.2 แนวทางปฏิบัติร่วมกับภาคประชาสังคม เอกชน และองค์กรการกุศล

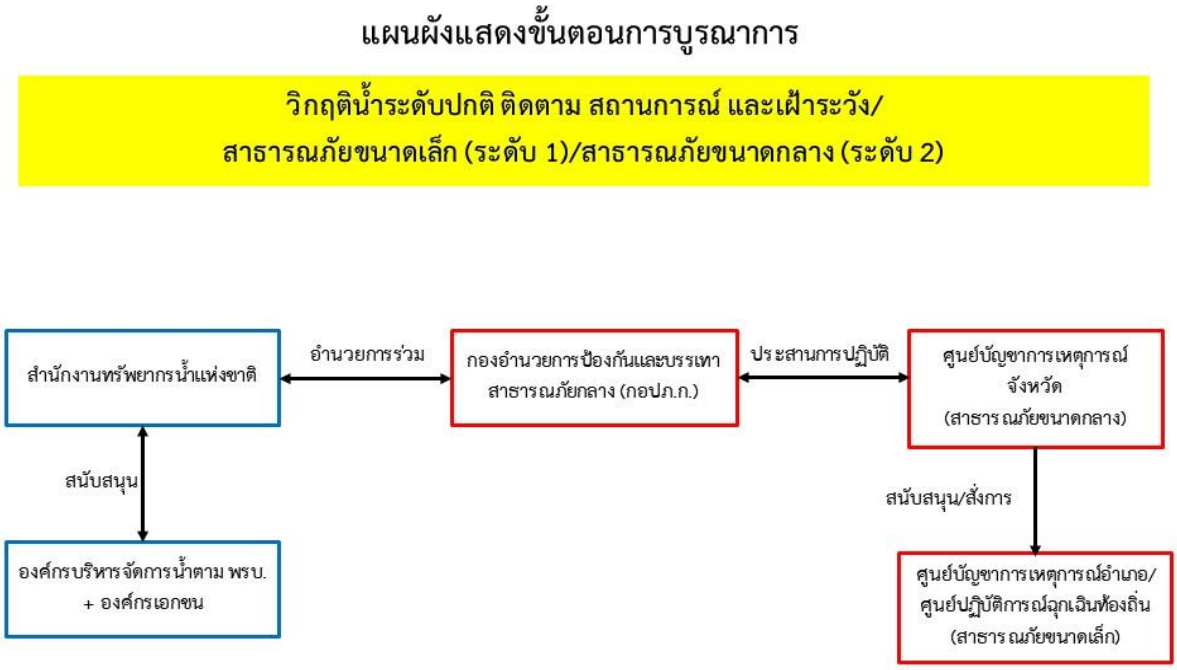
การปฏิบัติงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ จะมีการประสานผ่านจุดติดต่อคือกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ/ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการส่วนหน้า เช่นเดียวกับ กรณีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการปฏิบัติงานร่วมจะเป็นไปตามขีดความสามารถและแนวทางที่ตกลงกันระหว่าง ภาคส่วนต่าง ๆ เหล่านี้กับจุดติดต่อ

3.3.9.3 แนวทางปฏิบัติร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศ

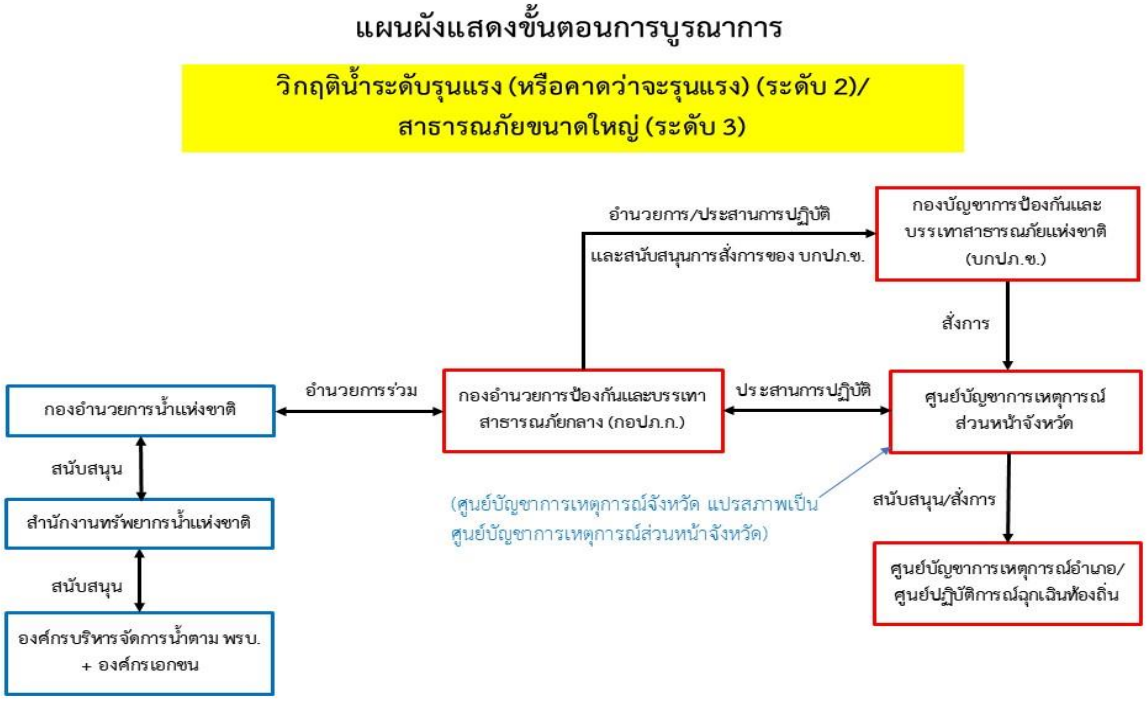
จะดำเนินการในลักษณะเดียวกับการปฏิบัติงานร่วมกับภาคประชาสังคมฯ ตาม**หัวข้อ 3.3.9.2** หรืออาจประสานผ่านมาทางหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ตาม**หัวข้อ 3.3.9.1** ก็ได้

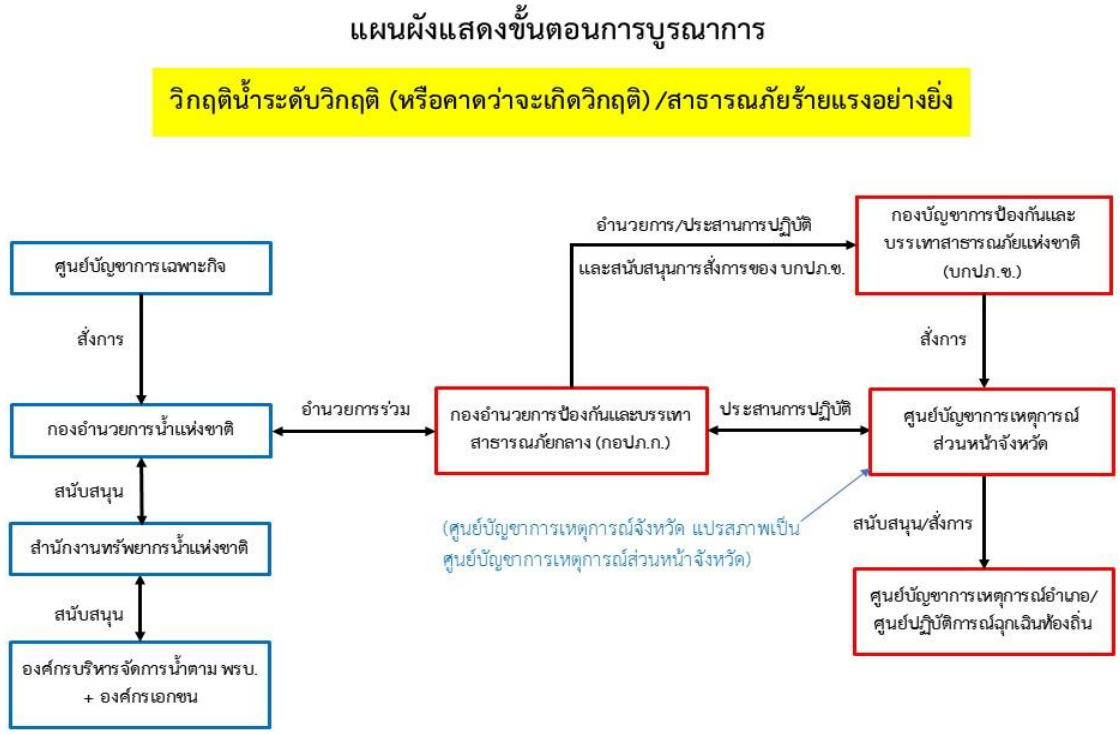
รูปที่ 3.3.9-1 ความเชื่อมโยงและการประสานงานของหน่วยงานในระดับบัญชาการระดับอำนวยการ

รูปที่ 3.3.9-2 แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการวิกฤติน้ำระดับปกติ ติดตามสถานการณ์ และเฝ้าระวัง/สาธารณภัยขนาดเล็ก (ระดับ 1)/สาธารณภัยขนาดกลาง (ระดับ 2)

รูปที่ 3.3.9-3 แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการวิกฤติน้ำระดับรุนแรง (หรือคาดว่าจะรุนแรง) (ระดับ 2)/สาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3)

รูปที่ 3.3.9-4 แผนผังแสดงขั้นตอนการบูรณาการวิกฤติน้ำระดับวิกฤติ (หรือคาดว่าจะเกิดวิกฤติ)/สาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง

3.3.10 งบประมาณในการดำเนินงานตามแผนบูรณาการและการดำเนินงานของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) และแผนแม่บทต่าง ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ได้กำหนดให้มีการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ สำหรับ 6 ยุทธศาสตร์หลักและรายการค่าดำเนินการภาครัฐ โดย 1 ใน 6 ของยุทธศาสตร์นั้น ได้แก่ “ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” โดยส่วนหนึ่งในกรอบการใช้จ่ายงบประมาณนั้นได้ให้ความสำคัญกับการจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยแยกเป็นงบประมาณรายจ่ายบูรณาการในแผนงานบูรณาการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำดังกล่าวครอบคลุมการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อให้ประเทศมีความมั่นคงด้านน้ำเพิ่มขึ้น มีการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ทั้งน้ำบนดินและน้ำใต้ดินเพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ โดยจัดทำแผนบรรเทาอุทกภัยแบบบูรณาการ จัดระบบการจัดการภัยพิบัติจากน้ำในภาวะวิกฤติ เตือนภัยอุทกภัยและภัยแล้ง เพื่อลดความสูญเสียและความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาแหล่งน้ำทั้งในและนอกเขตชลประทานให้สามารถทำเกษตรได้จัดหาพัฒนาแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของเขตเมือง พื้นที่การเกษตร พื้นที่อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว เพิ่มประสิทธิภาพการอนุรักษ์ ฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งกักเก็บน้ำ ระบบกระจายน้ำ และเชื่อมโยงโครงข่าย

ลุ่มน้ำทั้งในและนอกเขตชลประทาน ปรับปรุงทางน้ำ พื้นที่รองรับน้ำ จัดทำผังเมืองและระบบป้องกันน้ำท่วมชุมชนและพื้นที่เศรษฐกิจ พัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสีย ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ สนับสนุนองค์กรลุ่มน้ำพัฒนาระบบฐานข้อมูล การประชาสัมพันธ์ การติดตามประเมินผลและการมีส่วนร่วม

สำหรับงบประมาณที่นำมาใช้จ่ายในกรณีประสบเหตุฉุกเฉิน หรือสาธารณภัยทั้งบริบทด้านคุณภาพน้ำและบริบทด้านปริมาณน้ำ โดยสามารถใช้จ่ายจากงบประมาณสำหรับการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยตามภารกิจหน้าที่ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานต่าง ๆ เช่นงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดและกลุ่มจังหวัด และส่วนราชการระดับกระทรวงและระดับกรมหรือการเบิกจ่ายจากงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉิน หรือจำเป็น รวมถึงเงินทดรองราชการตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในกรณีเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นในพื้นที่ใด และจังหวัดได้ใช้วงเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในกรณีฉุกเฉินให้ถูกต้องตามวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ระเบียบกระทรวงการคลังดังกล่าวกำหนด เป็นต้น

นอกจากนี้มาตรา 24 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำฯ ยังได้บัญญัติให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเป็นหน้าที่ของสำนักงบประมาณ ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้กับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายและสนับสนุนการปฏิบัติงานทั้งหมด ซึ่งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้าราชการฝ่ายพลเรือน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลใด ๆ ก็ตาม หากปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจหรือปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้บัญชาการศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจย่อมสามารถเบิกจ่ายจากงบประมาณตามที่สำนักงบประมาณจัดสรรให้ได้เช่นกัน

บทที่ 4
แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

จากแนวทางการบูรณาการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับภาวะน้ำแล้งตามรายละเอียดในบทที่ 3 ได้กำหนดโครงสร้าง ในการดำเนินการโดยเน้นที่ระดับบัญชาการและระดับอำนวยการซึ่งมีการจัดโครงสร้างต่างกันตามระดับความรุนแรงของภัย อย่างไรก็ตาม ในส่วนของหน่วยงานปฏิบัตินั้นจะไม่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นภัยระดับใด โดยในบทนี้จะเน้นที่หน่วยงานในระดับปฏิบัติการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะน้ำแล้งตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561

มาตรา 61 ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งขึ้นไว้เป็นการล่วงหน้า โดยให้จัดทำเป็นแผนเพื่อเตรียมการรองรับทั้งกรณีปกติซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่า จะเกิดภาวะน้ำแล้งในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งเป็นประจำ และกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน
2. งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ
3. การจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง
4. การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ
5. วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่
6. การหาแหล่งน้ำทดแทนการขนส่งจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง
7. การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับภัยพิบัติจากน้ำแล้ง

ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ให้มีการบูรณาการร่วมกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในเขตลุ่มน้ำตามความเหมาะสม

4.1 หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน

จากแนวทางการบูรณาการแก้ไขปัญหาด้านตามรายละเอียดที่กล่าวในบทที่ 3 ซึ่งได้มีการกำหนดโครงสร้างในการดำเนินการโดยเน้นที่ระดับบัญชาการและระดับอำนวยการ ซึ่งมีการจัดโครงสร้างต่างกันตามระดับความรุนแรงของภัย อย่างไรก็ตามในส่วนของหน่วยงานปฏิบัตินั้นจะไม่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นภัยระดับใด

ในส่วนนี้จะเน้นที่หน่วยงานในระดับปฏิบัติการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านน้ำ โดยมีการแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก และ หน่วยงานสนับสนุน โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก

เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจโดยตรงหรือที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งหรือจัดการปัญหาน้ำแล้งตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น เช่น พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 เป็นต้น โดยในการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งอาจแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงก่อนเกิดภาวะน้ำแล้ง ช่วงระหว่างเกิดภาวะน้ำแล้ง และช่วงหลังเกิดภาวะน้ำแล้ง (ภาวะน้ำแล้งได้ผ่านพ้นไปแล้ว) และในกรณีที่ต้องปฏิบัติการในพื้นที่ที่เกิดภาวะน้ำแล้ง หน่วยงานดังกล่าวต้องมีพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่เป็นประจำ หรือมีจำนวนคนเพียงพอที่จะปฏิบัติการในพื้นที่นั้นด้วย โดยประกอบด้วย

- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค (ภาค 1-4)
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- กรมชลประทาน
- กรมทรัพยากรน้ำ
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
- การประปานครหลวง/การประปาส่วนภูมิภาค
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

4.1.2 หน่วยงานสนับสนุน

เป็นหน่วยงานที่เข้ามาทำหน้าที่ช่วยเหลือสนับสนุนให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งได้ โดยความช่วยเหลือนั้นอาจดำเนินการในรูปแบบของการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการพยากรณ์อากาศ การเฝ้าระวังสภาวะอากาศ ติดตาม สถานการณ์ และเตือนภัย การให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค การเข้าร่วมปฏิบัติการในพื้นที่เพื่อจัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคหรือแจกจ่ายน้ำให้แก่ประชาชน การจัดการน้ำเสีย การดูแลรักษาทรัพยากรน้ำและทางน้ำสาธารณะ การบำรุงรักษา ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ การจัดการน้ำแล้งให้สามารถนำกลับมาใช้ได้ การสนับสนุนด้านงบประมาณ การอนามัย การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในด้านต่าง ๆ การเผยแพร่ข้อมูลที่จำเป็นให้ประชาชนทราบ รวมถึงการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่โดยหน่วยงานที่จะเข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าว โดยประกอบด้วย

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (กรมอุตุนิยมวิทยา)
- กรมการข้าว
- กรมประมง
- กรมปศุสัตว์
- กรมฝนหลวงและการบินเกษตร
- กรมพัฒนาที่ดิน
- กรมส่งเสริมการเกษตร

- สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน
- กรมทางหลวง/กรมทางหลวงชนบท
- กระทรวงกลาโหม
- กระทรวงสาธารณสุข
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- กรมควบคุมมลพิษ
- กรมเจ้าท่า
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม
- กรมป่าไม้
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- การนิคมอุตสาหกรรม
- สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)
- สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)
- องค์การจัดการน้ำเสีย
- สำนักงบประมาณ
- กระทรวงการคลัง
- กรมประชาสัมพันธ์
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

โดยหน่วยงานอาจเป็นหน่วยงานหลักในบางภารกิจแต่เป็นหน่วยงานสนับสนุนในบางภารกิจก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้การป้องกันและบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากภาวะน้ำแล้งซึ่งมีผลต่อประชาชนและเศรษฐกิจโดยรวมสามารถดำเนินการได้อย่างทันท่วงที ต้องมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานหลัก หรือหน่วยงานสนับสนุน โดยต้องเป็นการดำเนินการตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งที่คณะกรรมการลุ่มน้ำแต่ละลุ่มน้ำจะจัดทำขึ้นเสนอ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบที่อยู่ภายใต้กรอบของแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 -2580) และสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แผนการบริหารจัดการน้ำเพื่อรองรับภาวะน้ำแล้งของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การประปาส่วนภูมิภาค เพื่อให้การดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เมื่อพิจารณาในระดับจังหวัด และท้องถิ่น หน่วยงานผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติการตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง มีทั้งหน่วยงานหลักที่เป็นส่วนราชการระดับจังหวัด ได้แก่ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการปกครองจังหวัด สำนักงานจังหวัด สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โครงการชลประทาน/สำนักงานชลประทาน สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค และสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค เป็นต้น โดยมีหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น โดยในการปฏิบัติการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารจัดการน้ำ ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ ดังแสดงใน**ตารางที่ 4.1-1**

ตารางที่ 4.1-1 หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุนการแก้ไขภาวะน้ำแล้งในลุ่มน้ำวัง

ลำดับ	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
1	ด้านบริหารจัดการน้ำ	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) - กรมชลประทาน (ชป.) - กรมทรัพยากรน้ำ (ทน.) - จังหวัด - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) - กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) - สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล - กรมป่าไม้ (ปม.) - กรมส่งเสริมการเกษตร	- กรมอุตุนิยมวิทยา (อต.) - สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) (สสน.) - สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (สทอภ.) - กรมอุทกศาสตร์ - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.) - กรมเจ้าท่า (จท.) - กรมโยธาธิการและผังเมือง (ยผ.) - กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ทช.) - กรมทางหลวง (ทล.)
2	ด้านการให้ความช่วยเหลือ	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) - กรมส่งเสริมการปกตครองท้องถิ่น (สถ.) - จังหวัด - องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)	- กองทัพ - ตำรวจ - การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.)
3	ด้านสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์	- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) - กรมประชาสัมพันธ์ - จังหวัด	- สื่อมวลชน (เอกชน) - หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

ที่มา : กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

4.2 งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 17 (2) กำหนดให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ และแผนงบประมาณการบริหารทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทที่เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ และเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อ พิจารณาในการจัดทำ

งบประมาณประจำปี นอกจากนี้ ในมาตรา 61 (2) ยังได้กำหนดให้ในแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งอย่างน้อยต้องมีรายการเกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ

นอกจากนี้ ในกรณีฉุกเฉิน พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 24 บัญญัติว่าในกรณีเกิดปัญหาวิกฤติน้ำจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคน สัตว์ หรือพืช หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐอย่างรุนแรง ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจโดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการอำนวยการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำเป็นการชั่วคราว จนกว่าปัญหาวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป ทั้งนี้ให้สำนักงบประมาณพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้กับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งและสนับสนุนการปฏิบัติงาน

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 มาตรา 12 กำหนดให้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

สำหรับพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 ได้บัญญัติรองรับงบประมาณรายจ่ายบูรณาการไว้แล้วในมาตรา 14 (3) โดยงบประมาณรายจ่ายบูรณาการได้แก่งบประมาณรายจ่ายที่ตั้งไว้สำหรับแผนงานบูรณาการที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ โดยมีหน่วยงานรับงบประมาณตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไปร่วมกันรับผิดชอบดำเนินการซึ่งงบประมาณรายจ่ายที่ตั้งไว้สำหรับแผนงานบูรณาการดังกล่าวต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 16

ดังนั้นในการบริหารจัดการน้ำในภาวะน้ำแล้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ช่องทางตามกฎหมายต่าง ๆ ตามที่กล่าวข้างต้นในการขอใช้งบประมาณได้ดังนี้

กระทรวงและหน่วยงาน ให้หน่วยงานระดับกระทรวง และระดับกรมขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามภารกิจของหน่วยงานที่ดำเนินการรองรับยุทธศาสตร์ตามที่กำหนดไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

จังหวัดและกลุ่มจังหวัด

(1) ให้จังหวัดตั้งงบประมาณสำหรับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจากสำนักงบประมาณตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2551 โดยการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกลุ่มจังหวัด และค่าของบประมาณของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เพื่อให้จังหวัดและกลุ่มจังหวัดได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

(2) ให้จังหวัดขอตั้งงบประมาณและขอรับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้อีกแนวทางหนึ่ง

องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(1) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตนเพื่อใช้ดำเนินการตั้งแต่ระยะก่อนเกิด ขณะเกิดและหลังเกิดสาธารณภัย โดยเฉพาะงบประมาณเพื่อให้ความช่วยเหลือ และบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าและระยะยาว เช่น การอพยพ

การจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย การสาธารณสุข การสื่อสาร การรักษาความสงบเรียบร้อย และการสาธารณูปโภค เป็นต้น

(2) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณเพื่อการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตนให้เป็นไปตามแผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ซึ่งกำหนดให้มีแผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะ พร้อมทั้งจัดให้มีเครื่องหมายสัญญาณหรือสิ่งอื่นใดในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัย

(3) ให้มีการตั้งงบประมาณในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตนตามกรอบแนวทางตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ 89 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจใช้จ่ายเงินสะสมได้ โดยได้รับอนุมัติจากสภาท้องถิ่นภายใต้เงื่อนไข

ข้อ 91 ภายใต้บังคับข้อ 89 ในกรณีฉุกเฉินที่มีสาธารณภัยเกิดขึ้น ให้ผู้บริหารท้องถิ่นอนุมัติให้จ่ายขาดเงินสะสมได้ตามความจำเป็นในขณะนั้น โดยให้คำนึงถึงฐานะการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินอุดหนุนขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2559 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจตั้งงบประมาณให้เงินอุดหนุน หน่วยงานที่ขอรับเงินอุดหนุนได้

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือประชาชนตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ 6 กรณีเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะมีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินหรือไม่ก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการช่วยเหลือประชาชนในเบื้องต้น โดยฉับพลันทันที เพื่อการดำรงชีพ หรือบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า หรือระงับสาธารณภัย หรือเพื่อคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สิน หรือป้องกันภยันตรายที่จะเกิดแก่ประชาชนได้ตามความจำเป็นภายใต้ขอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย โดยไม่ต้องเสนอคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณา ในกรณีการช่วยเหลือประชาชน เพื่อเยียวยาและฟื้นฟูหลังเกิดสาธารณภัย หรือการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือการป้องกันและระงับโรคติดต่อ หรือการช่วยเหลือเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย ให้เสนอคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความเห็นชอบก่อน

ข้อ 7 กรณีมีความจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือประชาชนเพื่อเยียวยา หรือฟื้นฟูหลังเกิดสาธารณภัย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ดังนี้

1 กรณีมีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ในพื้นที่เกิดภัยให้รายงานอำเภอ หรือจังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณานำเงินทดรองราชการเพื่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย

2 กรณีมิได้ประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณี ฉุกเฉินในพื้นที่เกิดภัยในการช่วยเหลือประชาชน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้ไม่เกินหลักเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบนี้

ข้อ 11 การให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบสาธารณภัย หรือภัยพิบัติฉุกเฉิน มีลักษณะเป็นการช่วยเหลือที่จำเป็นที่ต้องแก้ไขโดยฉับพลันในการดำรงชีพและความเป็นอยู่ของประชาชน หรือเป็นการซ่อมแซมให้คืนสู่สภาพเดิม อันเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถ ให้ความช่วยเหลือได้ทันที ภายใต้ขอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย กรณีสิ่งสาธารณประโยชน์ที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับความเสียหาย หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่า การซ่อมแซมให้คืนสู่สภาพเดิมจะไม่คุ้มค่าและการก่อสร้างใหม่จะเกิดประโยชน์ต่อทางราชการมากกว่า ให้เสนอคณะกรรมการเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนการใช้จ่ายงบประมาณโดยให้คำนึงถึงสถานะทางการคลัง

ข้อ 16 การช่วยเหลือประชาชนให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

1 การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย หรือภัยพิบัติฉุกเฉิน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาใช้จ่ายงบประมาณช่วยเหลือประชาชนตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลัง โดยอนุโลม

ข้อ 18 กรณีเกิดสาธารณภัยฉุกเฉิน จำเป็นเร่งด่วน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเบิกจ่ายจากงบกลาง ประเภทเงินสำรองจ่าย ในข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปีโดยโครงการไม่จำเป็นต้องอยู่ในแผนพัฒนาท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการเบิกค่าใช้จ่ายให้แก่อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2560

ข้อ 5 ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องเบิกจ่าย ค่าใช้จ่ายให้แก่อาสาสมัครเพื่อเป็นค่าป่วยการชดเชยการงานหรือเวลาที่เสียไปเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเบิกจ่ายได้

ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ว่าด้วยค่าใช้จ่ายของอาสาสมัครในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2560

ข้อ 4 อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกิจการอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2553 ที่ได้รับคำสั่งจาก ผู้อำนวยการ ผู้บัญชาการ นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายแล้วแต่กรณี เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่หรือนอกเขตพื้นที่ได้รับค่าใช้จ่ายในอัตราต่อคนต่อวัน ดังนี้

(1) กรณีการปฏิบัติหน้าที่ไม่เกิน 4 ชั่วโมง ให้ได้รับค่าใช้จ่ายจำนวน 100 บาท

(2) กรณีการปฏิบัติหน้าที่ไม่เกิน 4 ชั่วโมง แต่ไม่เกิน 8 ชั่วโมง ให้ได้รับค่าใช้จ่ายจำนวน 200 บาท

(3)กรณีการปฏิบัติหน้าที่เกิน 8 ชั่วโมง ให้ได้รับค่าใช้จ่าย จำนวน 300 บาท

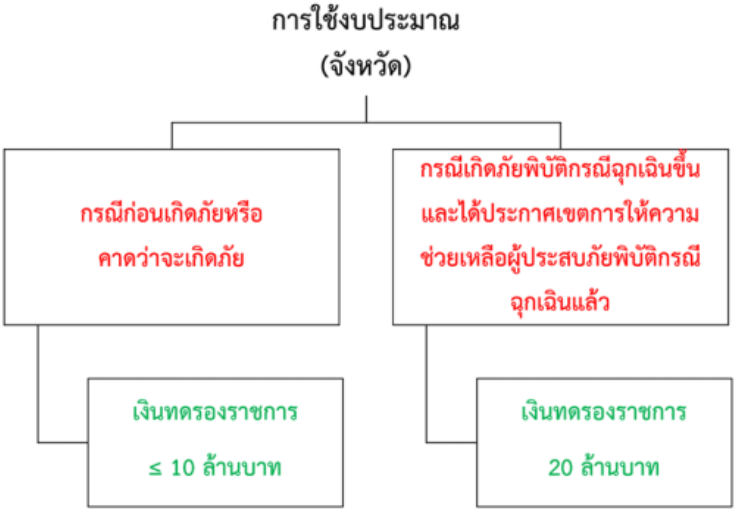
ข้อ 5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่สามารถจ่ายค่าใช้จ่ายให้แก่อาสาสมัครในสังกัดของตนตามข้อ 4 ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงฐานะทางการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

ข้อ 6 กรณีมีการสั่งใช้อาสาสมัครซึ่งมิได้สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ ให้ต้นสังกัดเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายจากเงินงบประมาณของส่วนราชการ

การระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเข้าป้องกัน ลดผลกระทบ และให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือได้รับผลกระทบซึ่งต้องอาศัยงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและทันการณ์ งบประมาณเพื่อใช้จ่ายในภารกิจดังกล่าวเป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยหลักเกณฑ์การใช้เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดวงเงินทดรองราชการไว้ใน 2 กรณีด้วยกันกล่าวคือ

1) กรณีก่อนเกิดภัย หรือคาดว่าจะเกิดภัย เป็นกรณีคาดหมายว่าจะเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินขึ้น ในเวลาอันใกล้ให้ใช้เพื่อการป้องกัน หรือยับยั้งภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ซึ่งจำเป็นต้องรีบดำเนินการโดยฉับพลันภายในวงเงินไม่เกิน 10 ล้านบาท โดยไม่ต้องประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย วัตถุประสงค์ของการใช้เงินทดรองราชการในเชิงป้องกัน หรือยับยั้งภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ก็เพื่อเป็นการใช้จ่ายเงินเมื่อคาดหมายว่าจะเกิดภัยพิบัติขึ้นในเวลาอันใกล้ และจำเป็นต้องรีบป้องกันหรือยับยั้งโดยฉับพลัน และเพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติโดยเร่งด่วนตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยมุ่งหมายที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของประชาชน หรือเป็นการซ่อมแซมให้คืนสู่สภาพเดิม ไม่สามารถใช้จ่ายเพื่อสร้างสิ่งก่อสร้างหรือสาธารณูปโภคที่ถาวรหรือก่อสร้างใหม่ได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตามประกาศกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2563

2) กรณีเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินขึ้น และได้ประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินแล้ว ให้ใช้เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน หรือสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติโดยเร่งด่วนตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยมุ่งหมายที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติแต่มิได้มุ่งหมายที่จะชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้ใด โดยใช้สำหรับทุกสถานการณ์ภัยซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข โดยสรุปกล่าวคือ ในกรณีที่ภัยพิบัติเกิดขึ้นแล้วการใช้วงเงินทดรองราชการให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดทุกจังหวัดมีวงเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน จังหวัดละ 20 ล้านบาท โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด และหากวงเงินไม่เพียงพอ จังหวัดสามารถเสนอเรื่องมายังกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อขอขยายวงเงินทดรองราชการจากกระทรวงการคลังได้

รูปที่ 4.2-1 การใช้จ่ายเงินทดรองราชการกรณีก่อนเกิดภัยหรือคาดว่าจะเกิดภัย และกรณีเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

เงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น กรณีส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจใดมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายงบประมาณ นอกเหนือจากที่ได้รับการจัดสรรหรือได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้วไม่เพียงพอและมีความจำเป็นที่จะต้องรีบดำเนินการ เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ ให้ส่วนราชการขอรับจัดสรรงบประมาณรายจ่ายงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉิน หรือจำเป็น ให้กระทำได้ในกรณีที่เป็นรายจ่าย ดังนี้

(1) เป็นรายจ่ายเพื่อการป้องกันหรือแก้ไขสถานการณ์อันมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ

(2) เป็นรายจ่ายที่จำเป็นต้องจ่ายเพื่อการเยียวยาหรือบรรเทาความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณะร้ายแรง

(3) เป็นรายจ่ายที่ได้รับจัดสรรงบประมาณไว้แล้วแต่มีจำนวนไม่เพียงพอและมีความจำเป็นเร่งด่วนของรัฐต้องใช้จ่ายหรือก่อหนี้ผูกพันงบประมาณโดยเร็ว

(4) เป็นรายจ่ายที่ไม่ได้รับจัดสรรงบประมาณ แต่มีภารกิจจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการและต้องใช้จ่ายหรือก่อหนี้ผูกพันงบประมาณโดยเร็ว

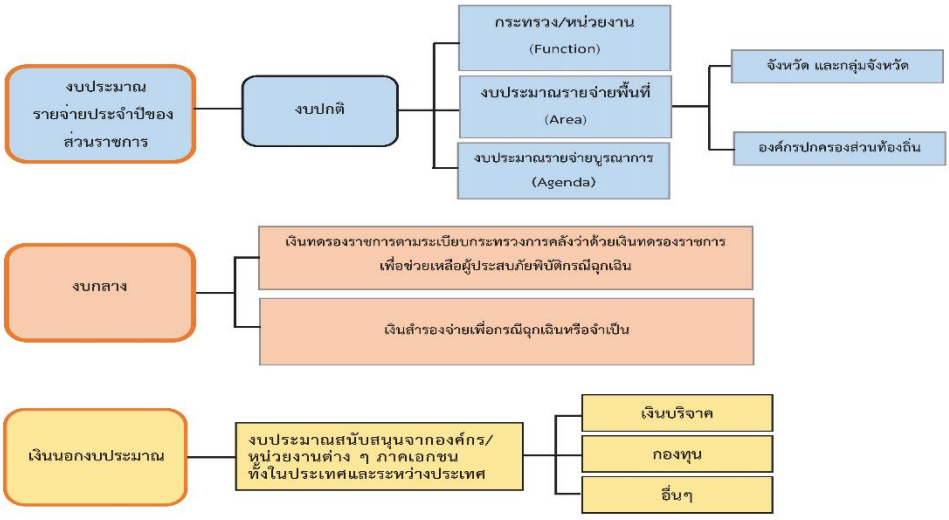
ทั้งนี้ ให้ดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณรายจ่ายงบกลาง รายการเงินสำรองจ่าย เพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น พ.ศ. 2562

เงินนอกราชการ เป็นบรรดาเงินทั้งปวงที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บหรือได้รับไว้เป็นกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือจากนิติกรรมหรือนิติเหตุ หรือกรณีอื่นใด ที่ต้องนำส่งคลัง แต่มีกฎหมายอนุญาตให้สามารถเก็บไว้ใช้จ่ายได้ โดยไม่ต้องนำส่งคลัง ได้แก่ งบประมาณสนับสนุนจากองค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ ภาคเอกชน ทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานกลางในการประสาน และผลักดันการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักการ ข้อกำหนดและเงื่อนไขขององค์กรผู้ให้การสนับสนุน และไม่ขัดแย้งกับแนวทางการดำเนินงานในแผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570 โดยแบ่งเป็นเงินบริจาค กองทุน และอื่น ๆ ดังนี้

(1) เงินบริจาค คือ เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาค รวมทั้งดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว โดยการใช้เงินบริจาคให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการ พ.ศ.2526 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับบริจาคและการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ.2542 รวมถึงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(2) กองทุน คือ เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้กองทุน รวมทั้งดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งการใช้กองทุนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับบริจาคและการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ.2542 เป็นต้น

(3) อื่น ๆ คือ เงินสนับสนุนในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่นอกเหนือจากเงินบริจาคและกองทุน

รูปที่ 4.2-2 แหล่งที่มาและวิธีการงบประมาณในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

4.3 การเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะน้ำแล้ง

การเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ประกอบด้วยข้อมูลดังนี้

4.3.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของลุ่มน้ำ ประกอบด้วย ที่ตั้งและอาณาเขต ประชากร เศรษฐกิจและสังคมเขตการปกครอง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะทางอุตุ-อุทกวิทยา ข้อมูลด้านต้นทุนน้ำ (น้ำฝน น้ำท่า น้ำหลาก น้ำบาดาล) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ข้อมูลภาวะการเกิดน้ำแล้ง ข้อมูลความต้องการใช้น้ำ รายละเอียดตามบทที่ 2

4.3.2 การจัดลำดับความสำคัญการจัดสรรน้ำ

ณ วันที่ 8 ตุลงคม พ.ศ.2564 เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษาเผยแพร่ประกาศคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ว่าด้วยเรื่อง “จัดลำดับความสำคัญในการจัดสรรน้ำของประเทศ พ.ศ.2564” เพื่อให้คณะกรรมการลุ่มน้ำนำไปพิจารณาในการจัดสรรน้ำและควบคุมการใช้น้ำในแต่ละลุ่มน้ำอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ระบุลำดับความสำคัญ ดังนี้

(1) การอุปโภคบริโภค

(2) การรักษาระบบนิเวศ

(3) การบรรเทาสาธารณภัย

(4) จารีตประเพณี

(5) การคมนาคม

(6) เกษตรกรรม

(7) อุตสาหกรรม

(8) พาณิชยกรรม

(9) การท่องเที่ยว

ในกรณีที่คณะกรรมการลุ่มน้ำเห็นว่าการจัดลำดับความสำคัญในระหว่างลำดับที่ (2) ถึง (3) นั้น มีความจำเป็นที่จะจัดลำดับให้แตกต่างไปจากลำดับที่กำหนดในวรรคหนึ่ง อันเนื่องมาจากบริบทในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำที่ความซับซ้อนและแตกต่างกัน ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

4.3.3 เกณฑ์การจัดสรรน้ำ

จากโครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่ (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2563) ได้ระบุเกณฑ์การจัดสรรน้ำไว้ว่า

เกณฑ์การจัดสรรน้ำจะพิจารณาจากแนวทางการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการใช้น้ำที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นแนวทางหลัก และวิเคราะห์ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงลำดับความสำคัญของกิจกรรมการใช้น้ำตามสภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกและทิศทางการจัดการน้ำที่มีผลต่อยุทธศาสตร์และการพัฒนาของลุ่มน้ำนั้นโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมและเป็นธรรมในการใช้ทรัพยากรน้ำและการบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการใช้น้ำตลอดปี ได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณาปัจจัยหลักที่ใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการใช้น้ำแต่ละด้าน ดังนี้

- **ลักษณะทางกายภาพของลุ่มน้ำ** จะพิจารณาจากสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดิน/การใช้ประโยชน์ลำน้ำที่เป็นตัวแทนหลักของกิจกรรมการใช้น้ำแต่ละด้านต่อพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อทำการให้คะแนนกิจกรรมการใช้น้ำแต่ละด้านตามเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละปัจจัย
- **วิถีชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำ/จารีตประเพณี** จะพิจารณาจากสัดส่วนวิถีชีวิตของประชาชน/จารีตประเพณีที่เป็นตัวแทนหลักของกิจกรรมการใช้น้ำแต่ละด้านในพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อทำการให้คะแนนกิจกรรมการใช้น้ำแต่ละด้านตามเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละปัจจัย
- **ปริมาณการใช้น้ำของกิจการประเภทต่างๆ** จะพิจารณาจากสัดส่วนปริมาณการใช้น้ำของกิจกรรมต่างๆที่เป็นตัวแทนหลักของกิจกรรมการใช้น้ำแต่ละด้านในพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อทำการให้คะแนนกิจกรรมการใช้น้ำแต่ละด้านตามเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละปัจจัย
- **อัตราการขยายตัวด้านต่าง ๆ** จะพิจารณาจากสัดส่วนการขยายตัวด้านต่างๆที่เป็นตัวแทนหลักของกิจกรรมการใช้น้ำแต่ละด้านในพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อทำการให้คะแนนกิจกรรมการใช้น้ำแต่ละด้านตามเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละปัจจัย

ทั้งนี้ผลรวมของคะแนนในแต่ละปัจจัยจะนำมาใช้ในการจัดลำดับความสำคัญกิจกรรมการใช้น้ำในแต่ละพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อใช้ในการพิจารณาจัดสรรน้ำในแต่ละระดับสถานการณ์น้ำของพื้นที่ลุ่มน้ำโดยพิจารณา

จัดลำดับความสำคัญเกณฑ์การจัดสรรน้ำในลุ่มน้ำเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 กรณีน้ำปกติและกรณีน้ำมากกว่าปกติ และกรณีที่ 2 คือกรณีน้ำน้อยกว่าปกติ โดยการแบ่งกรณีน้ำปกติกรณีน้ำมากกว่าปกติและกรณีน้ำน้อยกว่าปกติจากปริมาณน้ำฝนและปริมาณน้ำท่าดังแสดงเกณฑ์การพิจารณาแบ่งระดับของสถานการณ์น้ำใน**ตารางที่ 4.3.3-1**

ตารางที่ 4.3.3-1 เกณฑ์ประกอบการพิจารณาระดับของสถานการณ์น้ำ เมื่อภาวะน้ำแล้ง

ปัจจัยในการพิจารณา	ระดับสถานการณ์น้ำ	เกณฑ์การพิจารณา	รายละเอียดเกณฑ์การพิจารณา
ปริมาณน้ำฝน	ระดับ 1 ปกติ	ค่าฝนเฉลี่ยรายปี (มม.)	1,118.10
	ระดับ 2 เฝ้าระวัง	เกิดภาวะฝนทิ้งช่วงหรือปริมาณฝนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ20 (มม.)	894.48
	ระดับ 3 วิกฤต	เกิดภาวะฝนแล้งรุนแรงต่อเนื่องยาวนาน (มม.)	เกิดภาวะฝนแล้งรุนแรงต่อเนื่องยาวนานปริมาณฝนรวมน้อยกว่าระดับเฝ้าระวัง
ปริมาณน้ำท่า	ระดับ 1 ปกติ	ปริมาณน้ำ/ระดับน้ำอยู่ในเกณฑ์ปกติถึงร้อยละ 30 ของลำน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	1,992.94
	ระดับ 2 เฝ้าระวัง	ปริมาณน้ำ/ระดับน้ำน้อยกว่าร้อยละ 30 ของลำน้ำ (ล้าน ลบ. ม.)	1,395.06
	ระดับ 3 วิกฤต	ปริมาณน้ำ/ระดับน้ำมีปริมาณต่ำอยู่ในระดับวิกฤติหรือน้อยกว่าร้อยละ 30 อย่างต่อเนื่อง (ล้าน ลบ.ม.)	ปริมาณน้ำ/ระดับน้ำมีปริมาณต่ำอยู่ในระดับวิกฤติหรือน้อยกว่าร้อยละ 30 อย่างต่อเนื่อง

ที่มา: โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่ (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2563)

4.3.4 การวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำแล้งซ้ำซาก

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคาดการณ์ความแห้งแล้ง โดยกลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้วิเคราะห์การวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำแล้งซ้ำซาก ซึ่งประกอบด้วย 1. ข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงกายภาพแสดงถึงความเสี่ยงต่อการเกิดความแห้งแล้ง 2. ข้อมูลสถิติพื้นที่ประสบความแห้งแล้ง 3. ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงความแห้งแล้งด้านอุตุนิยมวิทยา 4. ข้อมูลและปัจจัยแวดล้อมอื่นที่สำคัญ ได้แก่ ปริมาณน้ำที่พืชต้องการใช้ตลอดอายุ และปริมาณน้ำต้นทุน 5. ข้อมูลคาดหมายอากาศช่วงฤดูฝน ของกรมอุตุนิยมวิทยา โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์โดยใช้วิธีการถ่วงน้ำหนักจากปัจจัยต่าง ๆ

พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง ทุกอำเภอในลุ่มน้ำประสบปัญหาภัยแล้งทุกปี สำหรับพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งสูงส่วนใหญ่อยู่ในเขตลุ่มน้ำสาละวินและแม่น้ำสาขา ปริมาณน้ำท่าในฤดูแล้งจากข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยกรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2556 พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 81 ประสบปัญหาภัยแล้งในระดับต่ำครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัด และมีพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งระดับปานกลางประมาณร้อยละ 18 บริเวณอำเภอปาย พร้อมกันนี้ยังมีพื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง โดยเฉพาะพื้นที่ต้นน้ำทางฝั่งตะวันตกมีความสามารถในการอุ้มน้ำของดินต่ำและมีการชักน้ำไปใช้สำหรับประกอบเกษตรกรรมในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่งผลให้ในพื้นที่ตะวันออกตามแนวแม่น้ำสาละวินเริ่มประสบปัญหาภัยแล้งเพิ่มสูงขึ้น

1) จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง โดยกำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาวะการณ์เกิดภัยแล้งหลายประการ เช่น ปริมาณฝนรายปี จำนวนวันที่ฝนตก การอุ้มน้ำของชั้นดิน พื้นที่อยู่ในเขตหรือนอกเขตชลประทาน รวมทั้งพืชปกคลุมดิน เป็นต้น โดยได้กำหนดระดับความเสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งในพื้นที่ จังหวัด

แม่ฮ่องสอน 4 ระดับ คือ พื้นที่ไม่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้ง พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งต่ำ พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งปานกลาง และพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งและสูง สามารถสรุปภาพรวมพื้นที่แล้งซ้ำซากทั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ดังตารางที่ 4.3.3-1

ตารางที่ 4.3.4-1 ภัยแล้งซ้ำซากในรอบ 10 ปี ลุ่มน้ำสาละวินเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2564

อำเภอ	ตำบล	ระดับความรุนแรงต่อการเกิดภัยแล้งซ้ำซาก ในรอบ 10 ปี			เนื้อที่ (ไร่)
		6 ครั้งขึ้นไป	4 - 5 ครั้ง	ไม่เกิน 3 ครั้ง	
อ.ขุนยวม	ต.ขุนยวม	886	980	4,657	6,523
	ต.เมืองปอน	53	1,299	3,910	5,262
	ต.แม่กิ๊	264	-	1,192	1,456
	ต.แม่เงา	1,895	181	3,031	5,107
	ต.แม่ยวมน้อย	777	-	4,565	5,342
	ต.แม่อูคอ	4,124	371	3,609	8,104
อ.ปางมะผ้า	ต.ถ้ำลอด	6,300	660	3,161	10,121
	ต.นาปู่ป้อม	4,252	3,971	3,616	11,839
	ต.ปางมะผ้า	6,273	5,135	7,969	19,377
	ต.สบป่อง	10,556	4,483	7,104	22,143
อ.ปาย	ต.ทุ่งยาว	5,188	611	4,808	10,607
	ต.โป่งสา	1,753	1,384	3,722	6,859
	ต.เมืองแปง	267	1,893	7,077	9,237
	ต.แม่นาเติง	5,041	1,978	16,029	23,048
	ต.แม่ฮี้	1,221	176	2,634	4,031
	ต.เวียงใต้	2,066	166	1,450	3,682
	ต.เวียงเหนือ	2,832	670	12,126	15,628
อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	ต.ปางหมู	1,907	515	5,574	7,996
	ต.ผาบ่อง	718	204	2,448	3,370
	ต.หมอกจำแป่	7,677	629	15,732	24,038
	ต.ห้วยปูลิง	412	-	7,098	7,510
	ต.ห้วยโป่ง	8,877	960	6,739	16,576
อ.แม่ลาน้อย	ต.ขุนแม่ลาน้อย	327	-	9,372	9,699
	ต.ท่าผาปุ้ม	824	1,176	2,372	4,372
	ต.แม่โถ	335	-	2,761	3,096
	ต.แม่นาจาง	259	1,331	6,039	7,629
	ต.แม่ลาน้อย	3,354	2,303	6,299	11,956
	ต.แม่ลาหลวง	1,316	2,130	2,579	6,025
	ต.สันติคีรี	1,132	587	4,276	5,995
	ต.ห้วยห้อม	1,422	66	5,273	6,761

ตารางที่ 4.3.4-1 ภัยแล้งซ้ำซากในรอบ 10 ปี ลุ่มน้ำสาละวินเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2564 (ต่อ)

อำเภอ	ตำบล	ระดับความรุนแรงต่อการเกิดภัยแล้งซ้ำซาก ในรอบ 10 ปี			เนื้อที่ (ไร่)
อ.แม่สะเรียง	ต.บ้านกาศ	4,489	2,024	1,414	7,927
	ต.ป่าแป๋	1,994	226	2,707	4,927
	ต.แม่คง	955	405	2,451	3,811
	ต.แม่ยวม	1,951	560	989	3,500
	ต.แม่สะเรียง	413	248	271	932
	ต.แม่เหาะ	1,997	-	5,308	7,305
	ต.เสาหิน	184	68		252
อ.สบเมย	ต.กองก๋อย	127	381	6,605	7,113
	ต.ป่าโปง	679	72	4,012	4,763
	ต.แม่คะตวน	1,195	583	4,058	5,836
	ต.แม่สวด	-	141	8,555	8,696
	ต.แม่สามแลบ	125	-	6,308	6,433
	ต.สบเมย	340	635	8,476	9,451
รวม		96,757	39,202	218,376	354,335

ที่มา: กลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินกรมพัฒนาที่ดิน

2) จังหวัดตาก

จากการวิเคราะห์พื้นที่ด้วย GIS พบพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง และมีพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมน้อยมาก กล่าวคือ พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง 222,800 ไร่ พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม 500 ไร่ พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมและภัยแล้ง 300 ไร่ รวมพื้นที่เสี่ยงภัย 223,600 ไร่ โดยปริมาณน้ำขาดแคลนด้านการเกษตรในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งประมาณ 131 ล้าน ลบ.ม. โดยอำเภอที่มีพื้นที่เสี่ยงน้ำแล้งมากที่สุดคือ อำเภอเมืองตาก อำเภอ สามเงา และอำเภอแม่สอด ซึ่งมีอำเภอแม่ระมาด อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ อำเภอสามเงา และ อำเภออุ้มผาง มีพื้นที่อยู่ในเกณฑ์เสี่ยงภัยน้ำแล้งมาก สามารถสรุปพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำแล้งซ้ำซากเป็นรายอำเภอในจังหวัดตาก ดัง**ตารางที่ 4.3.3-2**

สภาพภูมิประเทศทิศตะวันออกเป็นเทือกเขาสูง พื้นที่ทิศตะวันตกมีระดับต่ำกว่ามาก เป็นที่ราบริมแม่น้ำเมยซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศเมียนมา บริเวณริมแม่น้ำเมยมีความเสี่ยงจากระดับน้ำท่วมสูงในช่วงหน้าฝน บริเวณเทือกเขาฝั่งตะวันออกมีความเสี่ยงดินโคลนถล่ม โดยเฉพาะถนนสายแม่สอด - อุ้มผาง มักมีดินถล่มเป็นประจำ และในช่วงหน้าแล้งมีโอกาสขาดแคลนน้ำได้มาก เนื่องจากพื้นที่มีความลาดชันทำให้น้ำไหลเร็ว หากไม่มีอ่างเก็บน้ำ หรือฝายชะลอน้ำเพื่อเก็บกักน้ำไว้ โดยมีแม่น้ำที่สำคัญในพื้นที่ ได้แก่

แม่น้ำเมย (ความยาว 327 กม.) เป็นแม่น้ำสาขาของแม่น้ำสาละวิน มีต้นกำเนิดใน อ.พบพระ จ.ตาก ไหลขึ้นไปทางเหนือผ่าน อ.แม่สอด อ.แม่ระมาด อ.ท่าสองยาง มาบรรจบกับแม่น้ำสาละวินที่ อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน

ห้วยแม่ละเมา (ความยาว 48 กม.) มีต้นกำเนิดจากลำห้วยหลายสาย จากเทือกเขาในเขตติดต่อ อ.พบพระ อ.อุ้มผาง ไหลไปทางทิศเหนือผ่านบ้านแม่ละเมา อ.แม่สอด ไหลไปรวมกับห้วยแม่กาษา แล้วไปบรรจบกับแม่น้ำเมยที่บ้านวังผา อ.แม่ระมาด

ห้วยแม่สอด (ความยาว 30 กม.) มีต้นกำเนิดจากภูเขาสูงในเขต อ.แม่สอด และไหลลงแม่น้ำเมย

ตารางที่ 4.3.4-2 ภัยแล้งซ้ำซากในรอบ 10 ปี ลุ่มน้ำสาละวินเขตจังหวัดตาก ปี 2564

อำเภอ	ตำบล	ระดับความรุนแรงต่อการเกิดภัยแล้งซ้ำซาก ในรอบ 10 ปี			เนื้อที่ (ไร่)
		6 ครั้งขึ้นไป	4 - 5 ครั้ง	ไม่เกิน 3 ครั้ง	
อ.ท่าสองยาง	ต.ท่าสองยาง	661	-	11,772	12,433
	ต.แม่ต้าน	4,386	1,357	12,034	17,777
	ต.แม่วะหลวง	53	-	27,030	27,083
	ต.แม่สอง	224	-	38,128	38,352
	ต.แม่หละ	3,112	6,279	21,214	30,605
	ต.แม่อุสุ	1,374	610	21,481	23,465
อ.พบพระ	ต.คีรีราษฎร์	28,167	2,388	32,913	63,468
	ต.ช่องแคบ	56,902	8,864	7,638	73,404
	ต.พบพระ	29,185	3,871	3,613	36,669
	ต.รวมไทยพัฒนา	21,501	1,412	4,586	27,499
	ต.วาเล่ย์	23,516	4,402	3,175	31,093
อ.เมืองตาก	ต.แม่ท้อ	6,580	6,289	11,334	24,203
อ.แม่ระมาด	ต.ขะเนจื้อ	9,241	1,031	27,223	37,495
	ต.พระธาตุ	14,749	548	15,120	30,417
	ต.แม่จะเรา	21,486	20,062	9,533	51,081
	ต.แม่ระมาด	10,409	7,564	5,830	23,803
อ.แม่สอด	ต.ด่านแม่ละเมา	10,011	1,799	5,368	17,178
	ต.ท่าสายลวด	5,436	8,973	5,890	20,299
	ต.พระธาตุผาแดง	8,279	9,145	5,400	22,824
	ต.แม่ตาว	930	3,028	3,782	7,740
	ต.แม่ปะ	3,167	15,853	8,455	27,475
	ต.แม่สอด	-	64	240	304
อ.วังเจ้า	ต.เชียงทอง	72,939	1,624	8,096	82,659
รวม		453515	149755	322952	926222
	ต.พะวอ	20,950	3,466	10,255	34,671
	ต.มหาวัน	27,343	8,042	4,775	40,160
	ต.แม่กาษา	35,547	19,530	14,241	69,318
	ต.แม่กุ	37,367	13,554	3,826	54,747

ที่มา: กลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินกรมพัฒนาที่ดิน

3) จังหวัดเชียงใหม่

ลุ่มน้ำสาละวินมีพื้นที่บางส่วนที่ไหลผ่านจังหวัดเชียงใหม่ในบริเวณพื้นที่อำเภอฮอด มีเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยเทศบาลตำบลบ่อหลวงและองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสลี ส่วนในเขตอำเภออมก๋อยมีเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลอมก๋อย แม่หลอง และนาเกียน มีลุ่มน้ำสาขาที่สำคัญประกอบด้วย น้ำแม่ริด และน้ำแม่เงา มีพื้นที่ลุ่มน้ำในเขตจังหวัดเชียงใหม่ 698,900 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.85 ของพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งหมด โดยพื้นที่ ที่พบว่าเกิดปัญหาภาวะแล้งซ้ำซากแสดงดังตารางที่ 4.3.3-3

ตารางที่ 4.3.4-3 ภัยแล้งซ้ำซากในรอบ 10 ปี ลุ่มน้ำสาละวินเขตจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2564

อำเภอ	ตำบล	ระดับความรุนแรงต่อการเกิดภัยแล้งซ้ำซาก ในรอบ 10 ปี			เนื้อที่ (ไร่)
		6 ครั้งขึ้นไป	4 - 5 ครั้ง	ไม่เกิน 3 ครั้ง	
อ.อมก๋อย	ต.นาเกียน	2,121	-	17,505	19,626
	ต.อมก๋อย	8,209	258	16,461	24,928
อ.ฮอด	ต.บ่อสลี	3,156	341	9,580	13,077
	ต.บ่อหลวง	4,758	253	8,928	13,939
รวม		18,244	852	52,474	71,570

ที่มา: กลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินกรมพัฒนที่ดิน

4.3.5 สภาพปัญหาและสาเหตุ

1) ปัญหาภัยแล้งในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศเต็มไปด้วยภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีธรรมชาติที่สมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 88.00 ของพื้นที่ทั้งหมด มีพื้นที่การเกษตรจำนวน 461,000 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมในเขตชลประทานขนาดกลางจำนวน 22,000 ไร่ พื้นที่เกษตรกรรมในโครงการชลประทานขนาดเล็กจำนวน 117,500 ไร่ ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทานจำนวน 321,000ไร่ พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีแม่น้ำหลักจำนวน 2 สาย คือ แม่น้ำปาย มีปริมาณน้ำเฉลี่ย 2,600 ล้านลูกบาศก์เมตร และแม่น้ำยวม มีปริมาณน้ำเฉลี่ย 1,900 ล้านลูกบาศก์เมตร เนื่องจากแม่น้ำทั้งสองสายไหลผ่านบริเวณหุบเขาและพื้นที่ป่าตลอดลำน้ำ จำไหลผ่านพื้นที่ราบซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรเพียงเล็กน้อยซึ่งเป็นพื้นที่ เชิงเขาส่งผลให้การใช้น้ำจากแม่น้ำสายหลักไม่สามารถทำได้เต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากแหล่งน้ำต้นทุนในการกักเก็บน้ำไม่เพียงพอและความสามารถที่จะอุ้มน้ำของดินต่ำตลอดจนแหล่งน้ำต่าง ๆ ที่มีอยู่ตื้นเขิน ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค เศรษฐกิจเกษตรกรรม การปศุสัตว์ และอุตสาหกรรม

ที่ผ่านมาปัยหาภัยแล้งในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมักเกิดขึ้นในพื้นที่นอกเขตชลประทาน แนวทางการแก้ปัญหาภัยแล้งต้องมีการบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน ทั้งมาตรการที่ไม่ใช้สิ่งก่อสร้างและใช้สิ่งก่อสร้าง เช่น การอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ การจัดทำแหล่งน้ำชุมชน การทำแหล่งกักเก็บน้ำทางตอนบนและลำน้ำสาขาต่าง ๆ โดยกรม

ชลประทาน ในพื้นที่การเพาะปลูกมุ่งเน้นการพัฒนาระบบกระจายน้ำ และการพัฒนาระบบประปาสำหรับชุมชนในพื้นที่สูง และพื้นที่เชิงเขา

2) ปัญหาภัยแล้งในจังหวัดตาก

เข้าสู่เดือนธันวาคมของทุกปีจะเป็นช่วงฤดูหนาวเข้าสู่ฤดูแล้งและอากาศจะมีความร้อนอบอ้าวและแห้งแล้ง โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดตากซึ่งประสบปัญหาความแห้งแล้งตลอดมา เป็นเหตุให้เกษตรกรขาดแคลนน้ำในการอุปโภคบริโภคน้ำเพื่อการเกษตร ระดับน้ำในแหล่งต่าง ๆ จะลดปริมาณลงอย่างรวดเร็วในช่วงฤดูแล้ง การเก็บน้ำในแหล่งต่าง ๆ ไว้ใช้ในฤดูแล้งจะไม่เพียง ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ ซึ่งสถานการณ์จะรุนแรงมากที่สุดในรอบปี ในช่วงเดือน มีนาคม-พฤษภาคม ซึ่งการเตรียมความพร้อม เพื่อลดความเสี่ยงภัยแล้งด้านการเกษตรจังหวัดตาก ปี 2561/62 ให้ถือเป็นนโยบายสำคัญที่จะต้องกำหนดมาตรการ เพื่อเร่งรัดในการแก้ไขปัญหา และระดมความช่วยเหลือให้กับเกษตรกรที่ประสบภัยแล้ง โดยมีการบูรณาการทำงานร่วมกันภายในหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดตาก เพื่อให้เกษตรกรที่ประสบภัยได้รับความช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์

4.3.6 ลักษณะการเกิดภาวะน้ำแล้ง

ปัญหาภัยแล้งเป็นภัยธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของภาคประชาชนและนำความเสียหายมาสู่ภาคเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาภัยแล้งจึงจัดเป็นปัญหาสำคัญของชาติ ซึ่งในปัจจุบันปัญหาภัยแล้งเกิดขึ้นทั่วทุกพื้นที่ของประเทศไทย และนับเป็นภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี จึงจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการและจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรับมือกับวิกฤติภัยแล้งที่จะเกิดขึ้น โดยแยกกรณีการเกิดภาวะน้ำแล้ง ดังนี้

กรณีปกติ หมายถึงกรณีที่จะเกิดเหตุการณ์น้ำแล้งเป็นประจำในทุกปี ที่ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งสามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าตามปกติ เช่น ช่วงรอยต่อฤดูหนาวกับฤดูแล้งตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนพฤษภาคม บริเวณประเทศไทยตอนบนมีฝนตกน้อย หรือไม่มีฝนตก ส่วนมากเป็นฝนที่เกิดจากพายุฝนฟ้าคะนอง ทำให้ปริมาณฝนไม่มากพอที่จะคลี่คลายสถานการณ์ภัยแล้ง และมักเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยสถานการณ์ภัยแล้งในภาวะปกติจากการคาดการณ์ล่วงหน้า 3 เดือน พบว่าสภาพอากาศปรกติดังนี้

- ปริมาณฝนอยู่ในเกณฑ์ปกติ
- ปริมาณน้ำหรือระดับน้ำอยู่ในเกณฑ์ปกติถึงร้อยละ 30 ของลำน้ำ
- ปริมาณน้ำในเขื่อนหรือแหล่งน้ำต้นทุนมีปริมาณน้ำเพียงพอ

กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง หมายถึงกรณีที่เกิดสภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงนั้น ความรุนแรงของเหตุการณ์จะมากกว่าปกติ โดยสถานการณ์ภัยแล้งจากการคาดการณ์ล่วงหน้า 3 เดือน แล้วพบว่าสภาพอากาศมีแนวโน้มวิกฤติ ดังนี้

- ปริมาณฝนสะสม 3 เดือนที่ผ่านมาต่ำกว่าค่าปกติมาก และคาดว่าจะมีฝนต่ำกว่าปกติต่อเนื่องยาวนานเกิดภาวะฝนทิ้งช่วง
- ปริมาณฝนสะสม 3 เดือนที่ผ่านมาต่ำกว่าค่าปกติ โดยน้อยกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 20
- ปริมาณน้ำหรือระดับน้ำน้อยกว่าร้อยละ 30 ของลำน้ำอย่างต่อเนื่อง

- ปริมาณน้ำในเขื่อนหรือแหล่งน้ำต้นทุนในพื้นที่มีปริมาณน้ำใช้การ น้อยกว่าร้อยละ 10

4.3.7 สถานีเฝ้าระวังสถานการณ์น้ำ

หลักเกณฑ์การเลือกสถานีหลักเฝ้าระวัง

การติดตามสถานการณ์น้ำในลุ่มน้ำจะติดตามข้อมูลน้ำจาก สถานีวัดน้ำต่าง ๆ ที่มีอยู่ในลุ่มน้ำและนอกลุ่มน้ำที่มีผลกระทบกับสถานการณ์น้ำในลุ่มน้ำ สถานีวัดน้ำทางอุตุ-อุทกวิทยา ที่มีอยู่ประกอบด้วย สถานีวัดน้ำฝน สถานีวัดน้ำท่า และสถานีวัดน้ำในแหล่งน้ำ ซึ่งการคัดเลือกสถานีตรวจวัดปริมาณน้ำเป็นสถานีหลักเฝ้าระวังเพื่อติดตามสถานการณ์ จะต้องสื่อและแสดงให้เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์น้ำแล้งได้อย่างชัดเจน โดยจะดำเนินการคัดเลือกและกำหนดเป็นสถานีหลักเฝ้าระวังต่อไปในการจัดทำแผนปฏิบัติการ สำหรับในลุ่มน้ำสาละวินมีสถานีวัดน้ำที่ใช้ประกอบการติดตามสถานการณ์ดังนี้

1) สถานีวัดน้ำฝนในลุ่มน้ำสาละวินทั้งหมดที่มีอยู่ในปัจจุบันจำนวน 42 สถานี แสดงดัง**ตารางที่ 4.3.7-1**

ตารางที่ 4.3.7-1 สถานีวัดน้ำฝนในลุ่มน้ำสาละวิน

ลำดับที่	รหัสสถานี	ชื่อสถานี	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ละติจูด	ลองจิจูด
1	010101	บ้านแม่สามแลบ	แม่สามแลบ	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	17° 58' 48"	97° 44' 24"
2	010201	บ้านนาจลอง	เวียงเหนือ	ปาย	แม่ฮ่องสอน	19° 23' 60"	98° 27' 12"
3	010202	บ้านแม่นะ	แม่นาเติง	ปาย	แม่ฮ่องสอน	19° 25' 60"	98° 24' 0"
4	010401	บ้านแม่สุยะ	สบป่อง	ปางมะผ้า	แม่ฮ่องสอน	19° 32' 6"	98° 7' 0"
5	010501	บ้านปางหมู	ปางหมู	เมือง	แม่ฮ่องสอน	19° 21' 30"	97° 57' 54"
6	010503	สบแม่สะมาด	ผาบ่อง	เมือง	แม่ฮ่องสอน	19° 13' 60"	97° 55' 60"
7	010504	น้ำแม่ปายที่ตั้งเขื่อน	เมืองแปง	ปาย	แม่ฮ่องสอน	19° 13' 23"	98° 21' 57"
8	010901	บ้านแม่ลาหลวง	สันติคีรี	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18° 32' 12"	97° 57' 12"
9	011001	บ้านสบหาร	บ้านกาศ	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18° 12' 12"	97° 55' 60"
10	011002	บ้านท่าเรือผาแล	สบเมย	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	17° 53' 24"	97° 54' 48"
11	011104	ศูนย์สำรวจอุทกวิทยาแม่สะเรียง	แม่สะเรียง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18° 10' 47"	97° 59' 14"
12	011701	บ้านแม่ละเมา	พะวอ	แม่สอด	ตาก	16° 48' 36"	98° 45' 36"
13	011801	บ้านท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ท่าสองยาง	ตาก	17° 34' 6"	97° 54' 54"
14	011802	บ้านแม่ระมาด	แม่ระมาด	แม่ระมาด	ตาก	16° 58' 24"	98° 28' 42"
15	011803	บ้านแดพะทอทะ	แม่ต้าน	ท่าสองยาง	ตาก	17° 15' 48"	98° 14' 24"
16	011804	บ้านพอหน่อท่าใต้	แม่อุสุ	ท่าสองยาง	ตาก	17° 20' 48"	98° 12' 30"
17	011805	บ้านตีนธาตุ	พระธาตุ	แม่ระมาด	ตาก	16° 58' 54"	98° 39' 30"
18	200013	สตอ.แม่ฮ่องสอน	จองคำ	เมือง	แม่ฮ่องสอน	19° 17' 53"	97° 58' 5"
19	200023	สตอ.แม่สะเรียง	แม่สะเรียง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18° 9' 24"	97° 56' 5"
20	200032	ขุนยวม	ขุนยวม	ขุนยวม	แม่ฮ่องสอน	18° 49' 45"	97° 56' 22"
21	200042	ปาย	เวียงใต้	ปาย	แม่ฮ่องสอน	19° 21' 29"	98° 26' 32"
22	200062	แม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18° 22' 45"	97° 56' 13"
23	200070	บ้านแม่สวด	แม่สวด	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	17° 53' 35"	97° 57' 37"
24	200080	กรมชลประทาน (โครงการน้ำยวม)	แม่สะเรียง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18° 8' 49"	97° 55' 47"
25	200095	บ้านแม่เงา	แม่สวด	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	17° 57' 45"	97° 55' 54"
26	200105	บ้านวังคัน	แม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18° 23' 18"	97° 58' 11"

ตารางที่ 4.3.7-1 สถานีวัดน้ำฝนในลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

ลำดับที่	รหัสสถานี	ชื่อสถานี	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ละติจูด	ลองจิจูด
27	200111	น้ำปาย (Sw.5A)	ผาบ่อง	เมือง	แม่ฮ่องสอน	19° 16' 10"	97° 56' 55"
28	200121	บ้านแม่สะเรียง (Sw.9)	แม่สะเรียง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18° 9' 50"	97° 57' 9"
29	200132	สถานีทดลองข้าวไร่และธัญพืชเมืองหนาว ปางมะผ้า	ปางมะผ้า	ปางมะผ้า	แม่ฮ่องสอน	19° 35' 23"	98° 13' 4"
30	200145	บ้านกองกอย	แม่สวด	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	17° 51' 18"	97° 58' 12"
31	630033	สตอ.แม่สอด	แม่สอด	แม่สอด	ตาก	16° 42' 43"	98° 34' 44"
32	630042	อุ้มผาง	อุ้มผาง	อุ้มผาง	ตาก	16° 1' 3"	98° 51' 49"
33	630052	แม่ระมาด	แม่ระมาด	แม่ระมาด	ตาก	16° 58' 50"	98° 31' 14"
34	630082	ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา	แม่ท้อ	เมือง	ตาก	16° 45' 60"	98° 56' 0"
35	630092	ท่าสองยาง	แม่ต้าน	ท่าสองยาง	ตาก	17° 13' 28"	98° 13' 41"
36	630142	สกษ.ดอยมูเซอ	ด่านแม่ละเมาะ	แม่สอด	ตาก	-	-
37	630172	บ้านอูมวาบ	พระธาตุ	แม่ระมาด	ตาก	17° 1' 0"	98° 40' 0"
38	630181	แม่ละเมา (Sw.6)	พะวอ	แม่สอด	ตาก	16° 45' 44"	98° 45' 14"
39	630202	พบพระ	พบพระ	พบพระ	ตาก	16° 22' 28"	98° 41' 7"
40	630215	บ.แม่ระเมิง	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก	-	-
41	630223	บ.แม่สลิดหลวง	แม่สอง	ท่าสองยาง	ตาก	-	-
42	630232	สกษ.ดอยมูเซอร์	แม่ท้อ	เมือง	ตาก	16° 45' 0"	98° 55' 60"

ที่มา : โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนหลัก การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่ มีนาคม 2563

2) สถานีวัดน้ำท่าในลุ่มน้ำสาละวิน ที่อยู่ในการดูแลของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันจำนวน 17 สถานี ดัง**ตารางที่ 4.3.4-2**

ตารางที่ 4.3.7-2 สถานีวัดน้ำฝนของหน่วยงานราชการ

ลำดับที่	รหัสสถานี	ชื่อสถานี	จังหวัด	พื้นที่รับน้ำฝน (ตร.กม.)	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ช่วงข้อมูล (พ.ศ.)	จำนวนปีที่มีข้อมูล
1	SW.1	บ้านกกไก่	ตาก	1,426	ชป.	2521-2523	2
2	SW.5A	บ้านท่าโป่งแดง	แม่ฮ่องสอน	4,470	ชป.	2525-2560	35
3	SW.9	บ้านแม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	375	ชป.	2528-2531	3
4	010101	บ้านแม่สามแลบ	แม่ฮ่องสอน	295,000	ทน.	2528-2558	25
5	010201	บ้านนาจลอง	แม่ฮ่องสอน	369	ทน.	2528-2557	30
6	010401	บ้านแม่สุยะ	แม่ฮ่องสอน	414	ทน.	2530-2558	29
7	010503	สบแม่สะมาด	แม่ฮ่องสอน	5,530	ทน.	2528-2558	31
8	010504	ที่ตั้งเขื่อน (บ้านแปง)	แม่ฮ่องสอน	1,798	ทน.	2528-2558	31
9	010602	ผาบ่อง	แม่ฮ่องสอน	297	ทน.	2528-2556	29
10	010903	บ้านหัวลา	แม่ฮ่องสอน	427	ทน.	2529-2555	27
11	011002	บ้านท่าเรือผาแล	แม่ฮ่องสอน	4,890	ทน.	2528-2551	24
12	011103	สบแม่อุมลอง	แม่ฮ่องสอน	229	ทน.	2528-2556	29
13	011701	บ้านแม่ละเมา	ตาก	1,100	ทน.	2528-2556	29

ตารางที่ 4.3.7-2 สถานีวัดน้ำฝนของหน่วยงานราชการ (ต่อ)

ลำดับที่	รหัสสถานี	ชื่อสถานี	จังหวัด	พื้นที่รับน้ำฝน (ตร.กม.)	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ช่วงข้อมูล (พ.ศ.)	จำนวนปีที่มีข้อมูล
14	011802	แม่ระมาด	ตาก	6,070	ทน.	2528-2558	31
15	011803	บ้านแดพะทอทะ	ตาก	55	ทน.	2528-2550	23
16	011804	บ้านพอหนอท่าใต้ (บ้านแม่อุสุ)	ตาก	68	ทน.	2528-2550	23
17	011805	บ้านตีนธาตุ	ตาก	80	ทน.	2528-2558	28

ที่มา : โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนหลัก การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่ มีนาคม 2563

4.4 การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ

การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบถึงข้อเท็จจริงและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรือที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเกี่ยวกับน้ำแล้ง เพื่อเตือนภัยน้ำแล้ง และแจ้งข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและสมควรให้ประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติตัวได้ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมถึงการขอรับความช่วยเหลือในระหว่างเกิดภาวะน้ำแล้งหรือหลังจากที่ภาวะน้ำแล้งได้ผ่านพ้นไปแล้ว เพื่อให้ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนจึงใช้แนวทางปฏิบัติของโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด พ.ศ. 2558 ที่กำหนดไว้ ในที่นี้คือ “ศูนย์ข้อมูลประชาสัมพันธ์ร่วม (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด)” มีหน้าที่ประสานข้อมูลเหตุการณ์กับส่วนต่าง ๆ เพื่อสื่อสารและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน และสื่อมวลชน รวมทั้งปฏิบัติการทางจิตวิทยามวลชน โดยให้สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด เป็นหน่วยงานหลัก ในการจัดทำขอบเขตแผนงาน ภารกิจและโครงสร้างภายในศูนย์ฯ และมีหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุกระจายเสียง อสมท.จังหวัด ซึ่งมีในทุกจังหวัด **แสดงดังรูป 4.4-1** ทั้งก่อนเกิดภาวะน้ำแล้ง ระหว่างเกิดภาวะน้ำแล้ง และหลังเกิดภาวะน้ำแล้ง

จากการ สรุปผลการถอดบทเรียนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับลุ่มน้ำ และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ประจำปีงบประมาณ 2565 ณ ห้องประชุมร้านอาหารบ้านไม้แดง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ มีข้อเสนอแนะดังตารางที่ 4.4-1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4-1 ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขการเผยแพร่ข้อมูลในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

รายการ	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
วิธีการเผยแพร่ข้อมูลในปัจจุบัน		
การประชาสัมพันธ์ผ่านกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ทางไลน์/วิทยุ	- ประชาชนยังได้รับข้อมูลไม่ทั่วถึง ไม่ครอบคลุม และข้อมูลล่าช้า - ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดารยังขาดเครื่องมือติดต่อสื่อสาร (ในบางพื้นที่)	- ควรมีเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยและสามารถใช้ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ - ควรมีการประชาสัมพันธ์/สื่อ ให้เป็นภาษาที่ใช้ในท้องถิ่น (กลุ่มชาติพันธุ์)
วิธีการเผยแพร่ข้อมูลที่เหมาะสม		
การเผยแพร่ข้อมูลทางออนไลน์ยังมีการเข้าใจที่คลาดเลื่อน	ประชาชนยังได้รับข้อมูลไม่ทั่วถึง ไม่ครอบคลุม และข้อมูลล่าช้า	ควรตั้งตัวแทน (เยาวชนในพื้นที่) ในการเข้ามาประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐกับชาวบ้าน

4.5 วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่

ในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งหรือเกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 กำหนดให้องค์กรที่เกี่ยวข้องมีอำนาจประกาศกำหนดให้เขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดเป็นเขตภาวะน้ำแล้งหรือเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง แล้วแต่กรณี เพื่อควบคุมปริมาณการใช้น้ำของประชาชนในเขตพื้นที่ดังกล่าว

4.5.1 การกำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง

การกำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 57 กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง โดยในการประกาศต้องมีข้อมูลเพียงพอที่ชี้ได้ว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้งในพื้นที่ใดของลุ่มน้ำ ทั้งนี้ เมื่อมีการประกาศกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งแล้ว คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจกำหนดให้กิจการใดสามารถใช้น้ำได้ในปริมาณที่เห็นสมควรได้ เช่น กำหนดให้กิจการเกษตรกรรมที่ต้องใช้น้ำมาก ไม่ว่าจะเป็นการปลูกข้าวนาปรัง การปลูกลำไย การประมงหรือการเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังที่ก่อให้เกิดมลพิษต่อแหล่งน้ำสาธารณะ เป็นกิจการที่ใช้น้ำได้ในปริมาณที่จำกัด เพื่อให้การใช้น้ำในช่วงที่เกิดภาวะน้ำแล้งเป็นไปอย่างประหยัดและคุ้มค่ามากที่สุด โดยต้องทำเป็นประกาศปิดไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่ายในเขตภาวะน้ำแล้งนั้น และเมื่อภาวะน้ำแล้งได้พ้นไปแล้ว ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้ง

4.5.2 กรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

การกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 58 กำหนดว่าเป็นกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งจนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจหรือการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงในพื้นที่นั้น และกำหนดวิธีการใช้น้ำเพื่อลดปริมาณการใช้หรือห้ามการใช้น้ำบางประเภทเกินกว่าจำเป็นแก่การอุปโภคบริโภค

กำหนดวิธีการแบ่งปันน้ำ รวมทั้งกำหนดมาตรการอื่นใดที่จำเป็นใช้บังคับในพื้นที่เพื่อแก้ไขและบรรเทาภาวะน้ำแล้งนั้น ทั้งนี้ ต้องเป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมและให้ผู้ใช้น้ำต้องเสียหายน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และหากพื้นที่ที่มีประกาศกำหนดให้เป็นเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงได้เคยมีประกาศกำหนดให้เป็นเขตภาวะน้ำแล้งในกรณีปกติตามมาตรา 57 ให้ถือว่าประกาศของนายกรัฐมนตรีกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงมีผลเป็นการยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้งตามมาตรา 57 อย่างไรก็ดี ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศของนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจกำหนดวิธีการใช้น้ำและการแบ่งปันน้ำในพื้นที่ได้เท่าที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ประกาศกำหนดห้ามมิให้ปลูกข้าวนอกฤดูการทำนาปกติ (ขึ้นอยู่กับพื้นที่) ห้ามปลูกพืชไร่หรือทำไร่ ประเภทที่ต้องใช้น้ำมาก ห้ามใช้น้ำเพื่อการปศุสัตว์ เว้นแต่เพื่อการดำรงชีพของสัตว์ หรือให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น กิจการโรงแรม ลดการใช้น้ำหรือจำกัดปริมาณการใช้น้ำลงจากการประกอบกิจการตามปกติ หรือจำกัดการให้บริการแก่ผู้พักหรือหยุดประกอบกิจการไว้ชั่วคราว เป็นต้น และเมื่อภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงได้พ้นไปแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

นอกจากการควบคุมหรือจำกัดปริมาณการใช้น้ำของประชาชนในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งหรือเกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงดังกล่าวแล้ว จำเป็นต้องกำหนดวิธีการบูรณาการควบคุมการใช้น้ำ การจัดสรรน้ำ หรือการกักเก็บน้ำร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ก่อนเกิดภาวะน้ำแล้งด้วย ได้แก่

1) กรมชลประทาน ควบคุมดูแลการใช้น้ำในเขตพื้นที่ชลประทานเพื่อให้มีการจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตรอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ในพื้นที่

2) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ควบคุมการใช้น้ำหรือกักเก็บน้ำในเขื่อนเพื่อผลิตพลังงาน การระบายน้ำออกจากเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำที่อยู่ในความรับผิดชอบ

3) กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ควบคุมการใช้น้ำหรือกักเก็บน้ำในเขื่อนขนาดเล็กเพื่อผลิตพลังงาน การระบายน้ำออกจากเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำขนาดเล็กที่อยู่ในความรับผิดชอบ

4) การประปานครหลวงหรือการประปาส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดหาน้ำดิบมาเพื่อผลิตเป็นน้ำประปา หรือการจัดสรรน้ำให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่ประสบภาวะน้ำแล้งให้เป็นธรรมและเหมาะสมกับสถานการณ์

4.6 การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ที่เกิดภาวะน้ำแล้ง

4.6.1 กรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้ง

การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้งดำเนินการผันน้ำตามกลไกที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 17(12) ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาและให้ความเห็นชอบการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำและการผันน้ำจากแหล่งน้ำระหว่างประเทศหรือแหล่งน้ำต่างประเทศ มาตรา 59 ซึ่งกำหนดให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ มีอำนาจสั่งให้ผันน้ำจากลุ่มน้ำหนึ่งไปยังอีกลุ่มน้ำหนึ่งในกรณีที่มี

ความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อบรรเทาภาวะน้ำแล้ง และมาตรา 35(6) ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

4.6.2 กรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง

การเฉลี่ยน้ำจะเกิดขึ้นเมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงในพื้นที่จนประชาชนไม่มีน้ำใช้เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคและมีการประกาศกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรงในเขตพื้นที่ดังกล่าว โดยพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 60 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งกักเก็บน้ำไว้ต้องเฉลี่ยน้ำเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยให้บุคคลซึ่งกักเก็บน้ำดังกล่าวมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากการที่ต้องสูญเสียน้ำที่กักเก็บไว้ ทั้งนี้ การกำหนดค่าทดแทน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยนายกรัฐมนตรี โดยให้คำนึงถึงความเสียหายตามความเป็นจริงและความเป็นธรรม (รายละเอียดเป็นไปตามร่างประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการสั่งให้บุคคลซึ่งกักเก็บน้ำไว้ต้องเฉลี่ยน้ำเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่ พ.ศ. 2562 และร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดค่าทดแทนแก่บุคคลซึ่งกักเก็บน้ำไว้ต้องสูญเสียน้ำที่กักเก็บไว้เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่ พ.ศ. 2562)

อนึ่ง ในการจัดหาแหล่งน้ำทดแทน ควรต้องดำเนินการก่อนที่จะเกิดภาวะน้ำแล้งขึ้นในพื้นที่ด้วยเพื่อเป็นการป้องกันตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ โดยอาจพิจารณาจากแนวทางตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดให้แผนการบริหารจัดการน้ำของผู้ขอรับใบอนุญาตใช้น้ำประเภทที่สองและผู้ขอรับใบอนุญาตใช้น้ำประเภทที่สาม อย่างน้อยต้องมีรายการเกี่ยวกับแผนจัดการน้ำที่กักเก็บไว้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง ซึ่งต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับวิธีการใช้น้ำในระหว่างที่เกิดภาวะน้ำแล้ง การลดปริมาณการใช้น้ำ การหาแหล่งน้ำทดแทน และอัตราความเป็นไปได้ในการเฉลี่ยน้ำที่มีเพื่อประโยชน์สาธารณะ

4.7 การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ

เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งขึ้นในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ลุ่มน้ำแล้ว ให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่และภารกิจในการดำเนินการ ดังนี้

1) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เนื่องด้วยมีภารกิจโดยตรงในการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัย (ภัยแล้ง) ประกอบกับมีกำลังคนในพื้นที่ในการช่วยจัดหาแหล่งน้ำทดแทน รวมถึงดำเนินการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้งโดยยานพาหนะของหน่วยงานมายังพื้นที่ดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ภายใต้แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 และแผนอื่นที่เกี่ยวข้องภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 โดยประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าพนักงานจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยหลักในพื้นที่และทราบข้อมูลในเขตพื้นที่ที่ประสบภาวะน้ำแล้งที่อยู่ภายใต้การปกครองของตนเองเป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการช่วยจัดหาแหล่ง

น้ำ การขนส่งน้ำ การจ่ายแจกน้ำร่วมกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และอาจประสานขอความร่วมมือจากกรมทางหลวงและกรมทางหลวงชนบทในการใช้เส้นทางสัญจรสำหรับแจกจ่ายน้ำให้แก่ผู้เดือดร้อนในพื้นที่ด้วย

3) การประปานครหลวง และ 4) การประปาส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นหน่วยงานต้องบูรณาการประสานความร่วมมือระหว่างกันกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกิจการประปาชุมชน ในการจัดหาแหล่งน้ำทดแทนและขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง เนื่องจากในภาวะน้ำแล้ง น้ำที่เตรียมจัดหาสำหรับให้ประชาชนอุปโภคบริโภคนั้น ถ้าหากนำมาจากแหล่งน้ำดิบก็อาจใช้อุปโภคบริโภคทันทีไม่ได้ ต้องมีการทำให้น้ำดิบกลายเป็นน้ำที่ใช้อุปโภคบริโภคได้เสียก่อน ซึ่งการประปานครหลวงหรือการประปาส่วนภูมิภาค สามารถดำเนินการดังกล่าวได้เนื่องจากมีเครื่องมือและอุปกรณ์พร้อมสำหรับการดำเนินการผ่านระบบประปาเข้าไปยังเขตพื้นที่ที่เกิดภาวะน้ำแล้ง รวมถึงมีความชำนาญในการจ่ายน้ำซึ่งเป็นภารกิจหลักของการประปานครหลวงหรือการประปาส่วนภูมิภาค

5) กรมชลประทาน เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำตามศักยภาพของลุ่มน้ำให้เพียงพอ และจัดสรรน้ำให้กับผู้ใช้น้ำทุกประเภท เพื่อให้ผู้ใช้น้ำได้รับน้ำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ตลอดจนป้องกันความเสียหายอันเกิดจากน้ำ จึงมีหน้าที่และอำนาจจัดหาแหล่งน้ำทดแทนและดำเนินการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง ทั้งนี้ ภายในขอบเขตหน้าที่และอำนาจของตนตามกรอบของกฎหมายว่าด้วยการชลประทาน

6) กรมทรัพยากรน้ำ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะในการจัดทำนโยบายและแผน และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ บริหารจัดการ พัฒนา อนุรักษ์ ฟื้นฟู รวมทั้งควบคุม ดูแล กำกับ ประสาน ติดตาม ประเมินผล และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ เพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำที่เป็นเอกภาพและยั่งยืน จึงมีหน้าที่และอำนาจจัดหาแหล่งน้ำทดแทนและดำเนินการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง ภายในพื้นที่นอกเขตชลประทานและที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ทั้งนี้ ภายในขอบเขตหน้าที่และอำนาจของตนตามกรอบของกฎหมาย

7) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะในการจัดทำนโยบายและแผน และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำบาดาล สำรวจ บริหารจัดการ พัฒนา อนุรักษ์ ฟื้นฟู รวมทั้งควบคุม ดูแล กำกับ ประสาน ติดตาม ประเมินผล และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำบาดาล เพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลที่เป็นเอกภาพและยั่งยืน จึงมีหน้าที่และอำนาจจัดหาแหล่งน้ำทดแทนใต้ผิวดินและดำเนินการขนส่งน้ำจากแหล่งน้ำทดแทนดังกล่าวมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้งด้วย ทั้งนี้ ภายในขอบเขตหน้าที่และอำนาจของตนตามกรอบของกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล

การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับภัยพิบัติจากน้ำแล้ง เพื่อให้ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนจึงใช้แนวทางปฏิบัติของโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด พ.ศ. 2558 ที่กำหนดไว้ ในที่นี้คือ “ศูนย์ประสานการปฏิบัติ (ที่ทำการปกครองจังหวัด)” **แสดงดังรูปที่ 4.7-1 รูปที่ 4.7-2 และรูปที่ 4.7-3** ทั้งก่อนเกิดภาวะน้ำแล้ง ระหว่างเกิดภาวะน้ำแล้ง และหลังเกิดภาวะน้ำแล้ง โดยมี 3 ส่วน ทำหน้าที่ดังนี้

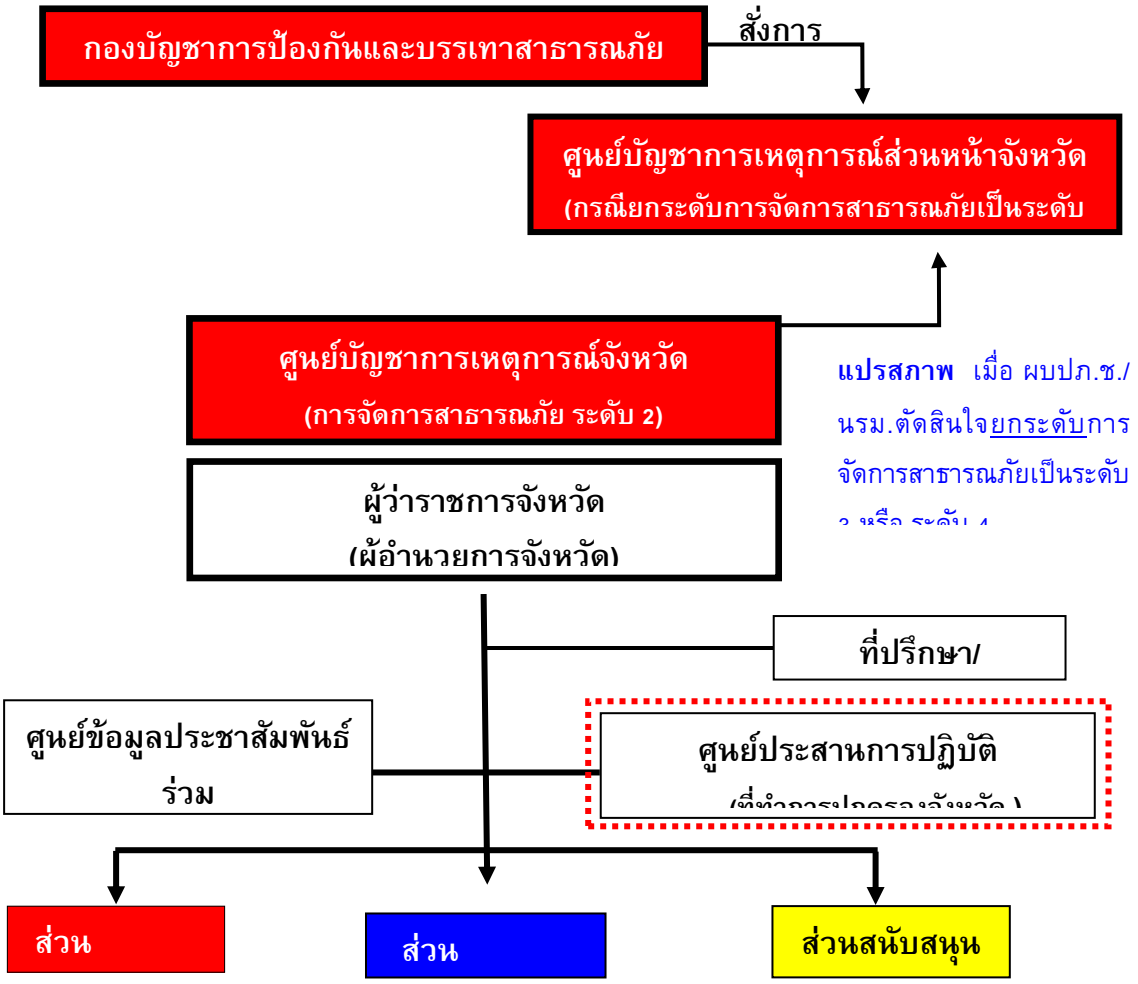
1) ศูนย์ประสานการปฏิบัติ มีหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ด้านกฎหมาย ธุรการและกำลังพล ทั้งนี้ ในกรณีการจัดการสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4) ให้ประสานงานด้านกิจการต่างประเทศ

2) ส่วนปฏิบัติการ มีหน้าที่ปฏิบัติการลดอันตรายที่เกิดขึ้นโดยเร็ว โดยรักษาชีวิตและปกป้องทรัพย์สิน เข้าควบคุมสถานการณ์ ฟื้นฟูสู่สภาวะปกติ ดับเพลิง ค้นหาและกู้ภัย สารเคมีและวัตถุอันตราย บริการการแพทย์และสาธารณสุข คมนาคม รักษาความสงบเรียบร้อย ประสานทรัพยากรและทางทหาร

3) ส่วนสนับสนุน มีหน้าที่ดังนี้

(1) ตอบสนองการร้องขอรับการสนับสนุนในทุก ๆ ด้านที่จำเป็น เพื่อให้การจัดการในภาวะฉุกเฉินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่ ด้านการสื่อสารโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ การพลังงาน การเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การสาธารณูปโภค การโยธาธิการและการคมนาคม การฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคมและชุมชน

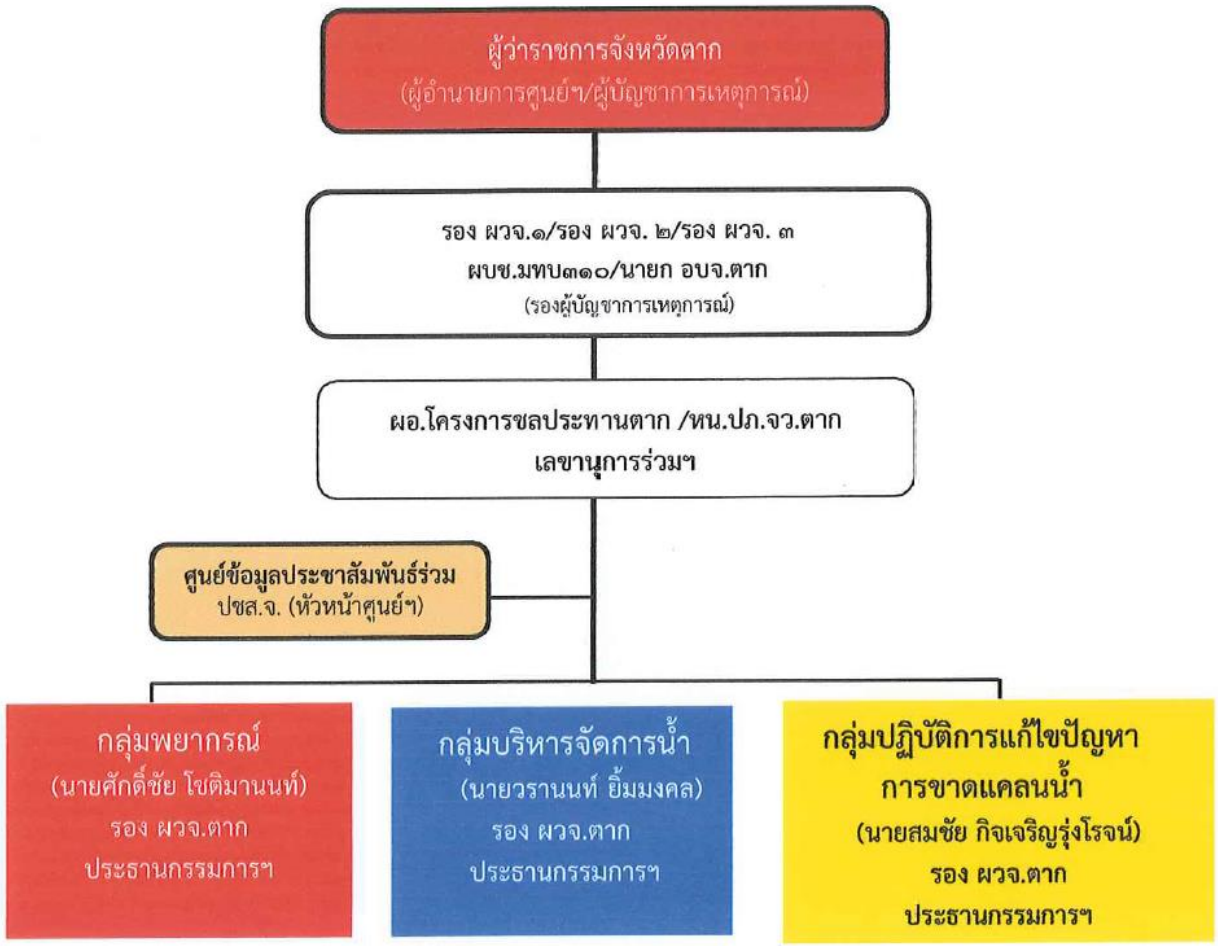
(2) ตอบสนองการร้องขอรับการสนับสนุนในด้านงบประมาณ การเงิน การคลังและการรับบริจาค

หมายเหตุ : โครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัดสามารถปรับได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยยึดหลักมาตรฐาน เอกภาพในการจัดการ และความยืดหยุ่นของโครงสร้างองค์กรการจัดการในภาวะฉุกเฉิน

ที่มา : แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

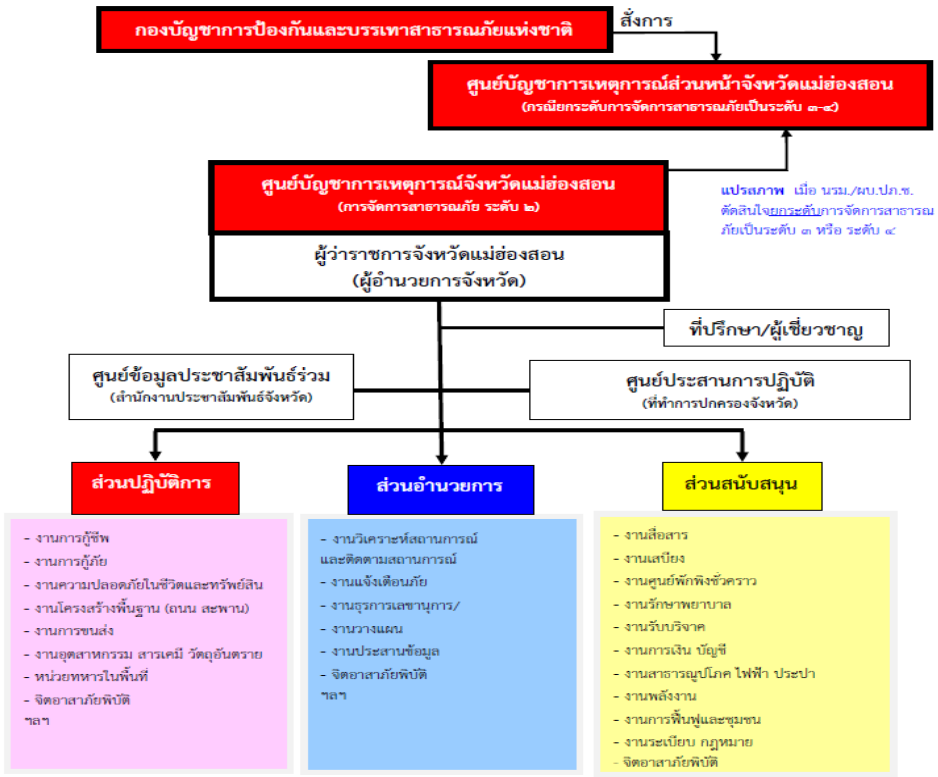
รูปที่ 4.7-1 ตัวอย่างโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด

หมายเหตุ : โครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัดสามารถปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ในพื้นที่

ที่มา : แผนเผชิญเหตุช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้งจังหวัดตาก พ.ศ. 2564 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตาก

รูปที่ 4.7-2 ตัวอย่างโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัดตาก

หมายเหตุ : โครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัดสามารถปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ในพื้นที่

รูปที่ 4.7-3 ตัวอย่างโครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่มา : แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 256-2570 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.8 การเตรียมความพร้อมในการเผชิญสถานการณ์ (ก่อนเกิดภัย)

การเตรียมความพร้อมเป็นการดำเนินการที่เน้นช่วงก่อนเกิดภัยเพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีองค์ความรู้ ขีดความสามารถ และทักษะต่าง ๆ พร้อมที่จะรับมือกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงที่มีอยู่เดิมและป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่ด้วยมาตรการและวิธีการที่หลากหลายในการป้องกันและลดความล่อแหลม เปราะบาง และเพิ่มศักยภาพในการเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุ รวมทั้งฟื้นฟูให้กลับสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็วให้ดีกว่า และปลอดภัยกว่าเดิมร่วมกับการแก้ปัญหาที่อาศัยธรรมชาติเป็นพื้นฐาน (Nature - based Solutions: NbS) โดยพิจารณาเลือกใช้วิธีการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยตามแนวทางปฏิบัติดังนี้

4.8.1 แนวทางปฏิบัติในการหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance)

(1) ย้ายที่ตั้งชุมชน หมู่บ้านและอาคารสถานที่ออกนอกพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัยหรือการออกแบบโครงสร้างและใช้วัสดุในการก่อสร้างที่มีความคงทนและปลอดภัย

(2) กำหนด/จัดทำโซนนิ่ง เพื่อวางแผนการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

(3) จัดทำผังเมือง โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเสี่ยงจากสาธารณภัย และมีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งจัดทำกฎระเบียบมาตรฐานด้านความปลอดภัยในชุมชนที่อยู่อาศัย

4.8.2 **แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและลดผลกระทบจากความเสี่ยง (Risk Prevention and Mitigation)**

(1) กำหนดพื้นที่ และจัดกลุ่มที่ตั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เช่น การวางแผนการใช้ที่ดินการจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของกิจกรรมต่าง ๆ การกำหนดโซนนิ่ง เป็นต้น

(2) กำหนดมาตรฐานการก่อสร้างอาคารที่ต้านทาน และไม่ก่อให้เกิดสาธารณภัยต่าง ๆ เช่น แผ่นดินไหว พายุ เป็นต้น

(3) เสริมสร้างความแข็งแรงของตลิ่งด้วยการปลูกต้นไม้ ไม้พุ่ม หญ้าแฝก ร่วมกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยโดยใช้ระบบนิเวศเป็นฐาน (Ecosystem - based Disaster Risk Reduction: EcoDRR) และเป็นไปอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

(4) ขุดลอกคูคลอง ท่อระบายน้ำ และสามารถระบายน้ำของพื้นที่แบบปกติและแบบฉุกเฉิน

(5) ปรับแผนการเกษตรเพื่อกระจายความเสี่ยง เช่น ปลูกป่า ปลูกไม้คลุมหน้าดินกันดินพังทลายทำแนวปลูกแนวขวาง แนะนำพันธุ์พืชที่ทนต่อแมลงศัตรูพืชและความแห้งแล้ง รวมถึงส่งเสริมการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น

(6) พัฒนาบ่อบาดาล และบ่อน้ำตื้น

(7) สร้างความตระหนักเพื่อป้องกันการติดต่อของเชื้อโรค และอื่น ๆ

(8) ออกกฎหมายที่จำเป็นในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

4.8.2 การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (Community Based Disaster Risk Management: CBDRM)

เน้นการอาศัยชุมชนเป็นศูนย์กลางในการป้องกัน แก้ไข บรรเทา และฟื้นฟูความเสียหายจากสาธารณภัย โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และกำหนดแนวทางแก้ปัญหาในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยเพื่อลดความเสี่ยงภัยของชุมชนร่วมกับหน่วยงานของรัฐและเพิ่มขีดความสามารถให้คนในชุมชนมีศักยภาพในการระงับ บรรเทาภัยได้ด้วยตนเองในระดับหนึ่งก่อนที่หน่วยงานภายนอกจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ

ปัจจุบัน จังหวัดลำปางได้ดำเนินการโครงการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (Community Based Disaster Risk Management : CBDRM) โดยทุกหมู่บ้านมีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน การจัดทำแผนชุมชน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือการเกิดสาธารณภัยต่าง ๆ เพื่อลดปัจจัยที่ทำให้เกิดความเปราะบาง และเพิ่มศักยภาพในการจัดการให้สังคมมีความพร้อมในการเผชิญเหตุ และฟื้นฟูให้ดีกว่าปลอดภัยกว่า อันนำไปสู่การรู้รับ - ปรับตัว - ฟื้นเร็วทั่ว - อย่างยั่งยืน (Resilience)

ความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk) หมายถึง โอกาสที่สาธารณภัยทำให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ความเป็นอยู่และภาคบริการต่าง ๆ ในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ณ ห้วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคตซึ่งสามารถแทนด้วยสมการแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง ได้แก่ ภัย ความล่อแหลม ความเปราะบาง และศักยภาพ ดังนี้

$$\text{ความเสี่ยง} = \frac{(\text{ภัย (Hazard)} \times \text{ความล่อแหลม (Exposure)} \times \text{ความเปราะบาง (Vulnerability)})}{\text{ศักยภาพ (Capacity)}}$$

4.8.3 แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและลดผลกระทบจากความเสี่ยง (Risk Prevention and Mitigation)

(1) กำหนดพื้นที่ และจัดกลุ่มที่ตั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เช่น การวางแผนการใช้ที่ดินการจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของกิจกรรมต่าง ๆ การกำหนดโซนนิ่ง เป็นต้น

(2) กำหนดมาตรฐานการก่อสร้างอาคารที่ต้านทาน และไม่ก่อให้เกิดสาธารณภัยต่าง ๆ เช่น แผ่นดินไหว พายุ เป็นต้น

(3) เสริมสร้างความแข็งแรงของตลิ่งด้วยการปลูกต้นไม้ ไม้พุ่ม หญ้าแฝก ร่วมกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยโดยใช้ระบบนิเวศเป็นฐาน (Ecosystem - based Disaster Risk Reduction: EcoDRR) และเป็นไปอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

(4) ขุดลอกคูคลอง ท่อระบายน้ำ และสามารถระบายน้ำของพื้นที่แบบปกติและแบบฉุกเฉิน

(5) ปรับแผนการเกษตรเพื่อกระจายความเสี่ยง เช่น ปลูกป่า ปลูกไม้คลุมหน้าดินกันดินพังทลายทำแนวปลูกแนวขวาง แนะนำพันธุ์พืชที่ทนต่อแมลงศัตรูพืชและความแห้งแล้ง รวมถึงส่งเสริมการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น

(6) พัฒนาบ่อบาดาล และบ่อน้ำตื้น

(7) สร้างความตระหนักเพื่อป้องกันการติดต่อของเชื้อโรค และอื่น ๆ

(8) ออกกฎหมายที่จำเป็นในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

4.8.4 แนวทางปฏิบัติในการยอมรับความเสี่ยง (Risk Acceptance)

(1) ฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อสร้างความพร้อมและเพิ่มศักยภาพของหน่วยงาน และบุคลากร รวมทั้งเป็นการทดสอบการประสานงานและการบูรณาการความร่วมมือให้ทราบจุดบกพร่องและช่องว่างในการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงขั้นตอน แนวทางปฏิบัติ และแผนที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ ทั้งนี้ การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้หมายรวมถึงการฝึกซ้อมแผน การซักซ้อม การฝึกปฏิบัติ และการทดสอบมาตรการด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามความเหมาะสม และความจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการฝึกซ้อมแผนระหว่างประเทศ ให้กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ และหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินแต่ละส่วน จัดให้มีการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยให้พิจารณาประเภทและรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การฝึก และขอบเขตของภารกิจที่จะทำการฝึก อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

(2) จัดทำแผนอพยพ ประกอบด้วย บัญชีจำนวนผู้อพยพ บัญชีส่วนราชการ สิ่งอำนวยความสะดวกในการอพยพ การกำหนดเขตพื้นที่รองรับการอพยพให้อยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม การกำหนดเจ้าหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบการอพยพไว้ให้ชัดเจน การกำหนดเส้นทางอพยพหลักและเส้นทางอพยพสำรองสำหรับแต่ละประเภทภัย รวมทั้งการสำรวจและการจัดเตรียมพาหนะ น้ำมันเชื้อเพลิง แหล่งพลังงานและระบบสื่อสารสำหรับการอพยพให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับจัดทำแผนอพยพประชาชน แผนอพยพส่วนราชการ หรือวางมาตรการการอพยพ

(3) จัดเตรียมพื้นที่รองรับการอพยพ โดยจัดหาพื้นที่ที่มีความปลอดภัยและมีเส้นทางคมนาคมง่ายต่อการเข้าถึง มีการจัดระเบียบพื้นที่เป็นสัดส่วน และเหมาะสมสำหรับเป็นที่พักชั่วคราวแก่ผู้ประสบภัยที่เคลื่อนย้ายออกจากถิ่นที่อยู่อาศัยที่เกิดสาธารณภัยหรือเสี่ยงต่อการเกิดสาธารณภัย

(4) จัดเตรียมการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว (Temporary Shelter Management) เป็นการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยชั่วคราวในสถานการณ์ที่เกิดสาธารณภัยขึ้น ซึ่งรัฐต้องมีการเตรียมแผนรับมือต่อจากการอพยพในภาวะฉุกเฉิน โดยกำหนดอาคารที่จะใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราวไว้และการบริหารจัดการในศูนย์พักพิงชั่วคราว ทั้งนี้ การเตรียมการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยอย่างน้อย ดังนี้

(4.1) จัดหาสถานที่ตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว โดยพิจารณาเลือกสถานที่ตั้งจากการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง และให้คำนึงถึงความปลอดภัยไม่เสี่ยงต่อการเกิดภัยซ้ำ มีการคมนาคมสะดวก มีความพร้อมของสาธารณูปโภค เช่น ประปา ไฟฟ้า เป็นต้น รวมทั้งต้องกำหนดนโยบายในการเปิด การบริหารและปิดศูนย์พักพิงชั่วคราวให้ชัดเจน

(4.2) จัดการภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวให้เป็นไปตามโครงสร้างแผนบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว

(4.3) กำหนดปัจจัยความจำเป็นขั้นต่ำของศูนย์พักพิงชั่วคราวที่เหมาะสมตามมาตรฐานสเฟียร์

(4.4) ให้มีการบริหารจัดการข้อมูลผู้อพยพ โดยมีการเก็บบันทึกข้อมูลที่จำเป็นประกอบด้วยข้อมูลประชากร ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลด้านธุรการ ทั้งนี้ เมื่อสถานการณ์สาธารณภัยสิ้นสุดลง เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์จะเตรียมความพร้อมสำหรับการอพยพกลับ และหัวหน้าศูนย์จะประกาศปิดศูนย์พักพิงชั่วคราว

(5) แผนบริหารความต่อเนื่อง (Business Continuity Plan: BCP) เป็นแผนรองรับการดำเนินภารกิจในการบริหารราชการและให้บริการประชาชนได้อย่างต่อเนื่องเมื่ออยู่ในสภาวะวิกฤต โดยแนวคิดการบริหารความต่อเนื่องของหน่วยงานภาครัฐเน้นการควบคุม ดูแล และป้องกันทรัพยากรที่สำคัญต่อการดำเนินงานหรือให้บริการเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยหากการควบคุมภายในที่มีอยู่ไม่สามารถควบคุม ดูแล และป้องกันได้ทั้งหมดเมื่อเกิดสภาวะวิกฤตจะทำให้การดำเนินงานหรือการให้บริการของหน่วยงานลดลงและไม่ต่อเนื่อง ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ คือ ต้องเร่งดำเนินการให้การดำเนินงานหรือการให้บริการกลับมาให้เหมือนภาวะปกติแม้ในสถานการณ์สาธารณภัย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2555 และวันที่ 31 มีนาคม 2563 ทั้งนี้ ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีการจัดทำแผนบริหารความต่อเนื่อง (Business Continuity Plan: BCP) ให้ครอบคลุมธุรกิจทุกขนาด รวมถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

4.8.5 การจัดให้มีแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ และแผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เพื่อเป็นกรอบแนวทางปฏิบัติให้แก่หน่วยงานทุกภาคส่วนในระดับอำเภอและท้องถิ่น ในการ ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างบูรณาการ เป็นระบบ และทิศทางเดียวกัน ให้นายอำเภอ ในฐานะผู้อำนวยการอำเภอ ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 จัดทำ “แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ พ.ศ. 2564-2570 " ตามที่กำหนดไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด พ.ศ. 2564-2570 ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่เพื่อกำกับและสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด จึงเป็นหน่วยที่มีบทบาทภารกิจในการบริหารจัดการสาธารณภัยในลำดับแรกก่อนที่หน่วยงานภายนอกจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน และกำหนดให้แผนการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดต้องประกอบด้วยแผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ปรับปรุง/ทบทวนแผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี

4.8.6 การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรสาธารณภัย

สำรวจ ตรวจสอบ และจัดเตรียมเครื่องมือ ยานพาหนะ ของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งตำรวจ ทหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน มูลนิธิ/องค์กรการกุศลต่าง ๆ ให้เตรียมความพร้อมในการสนับสนุนการช่วยเหลืออพยพราษฎรผู้ประสบภัยได้ทันที หากสถานการณ์รุนแรง เตรียมพร้อมเครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ อุปกรณ์และเครื่องจักรกลสนับสนุนช่วยเหลือทั้งในส่วนของจังหวัดและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาและบรรเทาอันตราย เช่น เรือท้องแบน รถยนต์บรรทุก รถเครื่องกำเนิดไฟฟ้าและไฟฟ้าส่องสว่าง เครื่องสูบน้ำ รถยนต์เคลื่อนที่เร็วกู้ภัย สะพานชั่วคราว เครื่องจักรกลชุดก่อสร้างและซ่อมบำรุงทาง ตลอดจนจัดเตรียมถุงยังชีพ บรรจุข้าวสารอาหารแห้ง เครื่องกระป๋อง ฯลฯ ไว้ให้พร้อมที่จะสนับสนุนช่วยเหลือจังหวัดได้ทันที เมื่อสถานการณ์รุนแรง หรือได้รับการร้องขอ วางแนวทางระดมทรัพยากรและบูรณาการทรัพยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ภาคเอกชน จัดให้มีสิ่งของสำรองจ่ายเพื่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เต็นท์ ที่พักชั่วคราว ยารักษาโรค อุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เครื่องจักรกลสาธารณภัย อุปกรณ์ เครื่องมือพิเศษสำหรับแต่ละประเภทภัย วัสดุสิ้นเปลือง รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จัดให้มีการระดมทรัพยากรอื่น ๆ เช่น คน งบประมาณ ระบบเทคโนโลยี ข้อมูลสาธารณภัยรวมถึงผู้เชี่ยวชาญพิเศษ การเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรเพื่อเป็นการสร้างความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันของทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร และมูลนิธิต่าง ๆบูรณาการระดมทรัพยากรจากหลายหน่วยงานให้มีความพร้อมรับมือกับสาธารณภัยได้แก่ การประเมินความต้องการในการใช้ทรัพยากรในแต่ละประเภทภัย การประมาณทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ การตรวจสอบสถานะความพร้อมใช้ของทรัพยากร การบำรุงรักษา การฝึกทักษะความชำนาญในการใช้งานอุปกรณ์

และระบบต่าง ๆ การจัดทำฐานข้อมูลบัญชีทรัพยากร การวางระบบการจัดสรรทรัพยากร รวมทั้งระบบการระดมสรรพกำลัง การวางแผนระบบโลจิสติกส์ และการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน

4.8.7 การแจ้งเตือนภัย

การแจ้งเตือนภัย (Warning) เป็นการดำเนินการแจ้งเตือนภัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อม การป้องกัน และการลดผลกระทบ โดยการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสาธารณภัยและการแจ้งเตือนภัยที่รวดเร็วไปยังพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้หน่วยงานและประชาชนเตรียมความพร้อมรับมือกับสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้ การแจ้งเตือนภัยจะหมายรวมถึงการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) ตั้งแต่การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และทันเหตุการณ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ไปยังหน่วยงาน/องค์กร และประชาชน เพื่อให้หน่วยงานและ/หรือ บุคคลที่กำลังเผชิญความเสี่ยงต่อการเกิด สาธารณภัยสามารถกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง (ติดตาม วิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์) โดยระบบเตือนภัยแบบครบวงจร (End-to-End Warning System) จะมุ่งเน้นกระบวนการดำเนินการตั้งแต่ต้นทางในการวิเคราะห์ ประเมินความเสี่ยง เพื่อแจ้งเตือนไปยังหน่วยงานและประชาชนให้มีความพร้อมในการรับมือกับสาธารณภัยและสามารถอพยพไปยังพื้นที่ปลอดภัย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านช่องทางสื่อสารที่ได้จัดเตรียมไว้

แนวทางปฏิบัติการแจ้งเตือนภัย

การแจ้งเตือนภัยให้พิจารณาระยะเวลาของการแจ้งเตือนภัยตามแต่ละประเภทของสาธารณภัย โดยจังหวัดแม่ฮ่องสอน กำหนดกระบวนการเตือนภัย ดังนี้

1. การเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ เป็นการติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ที่อาจส่งผลให้เกิดสาธารณภัย รวมทั้งทำหน้าที่เฝ้าระวัง ให้ข้อมูลและข่าวสารแก่ประชาชน โดยมีส่วนราชการและหน่วยงานเกี่ยวข้องที่มีความรู้และเครื่องมือทางเทคนิค เช่น อุตุนิยมวิทยา โครงการชลประทาน ประชาสัมพันธ์จังหวัด สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละภัย มีหน้าที่เฝ้าระวัง และติดตามสถานการณ์ปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง โดยให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจัดเตรียม จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือสื่อสารสำหรับเชื่อมกับระบบสื่อสารให้เพียงพอและใช้การได้ตลอดเวลาโดยให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ทำหน้าที่แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร วิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์เพื่อตัดสินใจในการเตรียมรับมือกับสาธารณภัย

2. การแจ้งเตือนล่วงหน้า เป็นการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่บ่งชี้ว่า มีแนวโน้มที่จะเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยไปยังส่วนราชการ หน่วยงาน และกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ และประชาชนเพื่อให้ติดตามข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ระยะเวลาสำหรับการแจ้งเตือนล่วงหน้า โดยให้สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัด โครงการชลประทาน เป็นหน่วยประสานงานร่วมกับสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด ในการจัดวางแนวทาง มาตรการ และขั้นตอนการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และ

แจกจ่ายข้อมูลข่าวสารเพื่อให้การแจ้งเตือนล่วงหน้าที่มีมาตรฐานเป็นรูปแบบเดียวกันซึ่งสะดวกต่อการรับทราบและทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ได้รับ

3. การแจ้งเตือนภัย หากประเมินสถานการณ์แล้วคาดว่ามีโอกาสเกิดสาธารณภัยมากกว่าร้อยละ 60 ให้มีการแจ้งเตือนภัยทันทีกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับและประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย ในการเตรียมความพร้อมรับมือกับสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น โดยมีข้อมูลการแจ้งเตือนภัย ดังนี้

(1.) คาดการณ์ระยะเวลา และบริเวณพื้นที่ที่จะเกิดสาธารณภัย

(2.) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและความยาวนานของภัย (ระยะเวลา)

(3.) แนวทางการปฏิบัติตนของส่วนราชการ หน่วยงาน และประชาชน

(4.) การเตรียมความพร้อมรับมือ เช่น อาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรค เป็นต้น

4.9 มาตรการป้องกันและลดผลกระทบจากภาวะน้ำแล้ง (ระหว่างเกิดภัย)

น้ำแล้งเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดได้ แต่สามารถหาวิธีรับมือและบรรเทาผลกระทบและความสูญเสียที่จะเกิดได้ โดยมาตรการป้องกันความเสียหายและบริหารจัดการน้ำแล้ง เป็นการเรียนรู้ ปรับตัวและสร้างความเข้าใจในผลกระทบจากภาวะน้ำแล้งที่มีต่อชุมชน สังคม เศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำถึงแนวทางการเตรียมความพร้อมรับมือความเสียหายจากภาวะน้ำแล้งและการบริหารจัดการน้ำประกอบไปด้วย มาตรการที่นำสิ่งก่อสร้างมาใช้ลดขนาดความรุนแรง เช่น การปรับปรุงสภาพลำน้ำ การใช้อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีมาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้างซึ่งประกอบไปด้วยมาตรการสำหรับการป้องกันความเสียหายและการบรรเทาทุกข์ เช่น การวางผังเมือง การพยากรณ์และเตือนภัยน้ำแล้ง ซึ่งโดยทั่วไปควรใช้มาตรการทั้งสองอย่างร่วมกันเพื่อประสิทธิภาพในการบรรเทาภัยพิบัติที่ดียิ่งขึ้น

งานบรรเทาปัญหาน้ำแล้งจะทำการวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาโดยเลือกจากหนึ่งหรือหลาย ๆ ข้อในหัวข้อต่อไปนี้เพื่อใช้เตรียมความพร้อมรับมือภาวะน้ำแล้ง

1. การปรับปรุงสภาพลำน้ำให้สามารถเก็บกักน้ำได้ดีขึ้น
2. การสร้างแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อสำรองเมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง
3. การพัฒนาศักยภาพแหล่งน้ำบาดาล

สำหรับการนำมาตรการใช้สิ่งก่อสร้างมาใช้ สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาคือการเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาวิธีใดวิธีหนึ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อาจเกิดผลกระทบกับสมดุลของแม่น้ำสายเดิมหรืออาจทำให้สภาพของลำน้ำเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาเพื่อหาผลกระทบ ข้อดีข้อเสีย ให้เหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่

ส่วนมาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้างเป็นมาตรการที่ไม่ได้เน้นงานสิ่งปลูกสร้างถาวร ดังนั้นจึงมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่ามาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง การประเมินผลเพื่อตัดสินใจในการหาแนวทางแก้ปัญหาโดยใช้มาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้างเป็นเรื่องที่ยากพอสมควร เนื่องจากการกำหนดนโยบายบางอย่างอาจส่งผลกระทบต่อ

สภาพเศรษฐกิจ สังคมมากกว่ามาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง นอกจากนั้นยังต้องศึกษาให้คลอบคลุมเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายด้วย

มาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้างประกอบด้วยสองมาตรการ ได้แก่ การจัดการใช้สอยที่ดิน การวางผังเมือง การควบคุมสิ่งปลูกสร้างและการขยายเมือง การปรับปรุงสภาพอ่างเก็บน้ำ การเก็บกักและควบคุมปริมาณน้ำในพื้นที่ การฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำ เป็นต้น และมาตรการลดผลกระทบจากภาวะน้ำแล้งช่วยให้ประชาชนได้รับความเสียหายและมีผลกระทบกับชีวิตประจำวันน้อยลง เช่น การพยากรณ์และเตือนภัยเมื่อมีโอกาสเกิดภาวะน้ำแล้ง การให้ความรู้และข้อมูลสาธารณะ การลดผลความเสียหายจากภาวะน้ำแล้งในภาคเกษตร การประกันภัยน้ำแล้ง เป็นต้น

แนวทางที่ดีในการป้องกันความเสียหายจากภาวะน้ำแล้งควรใช้มาตรการหลายอย่างร่วมกัน โดยมาตรการที่เลือกใช้มีทั้งมาตรการใช้สิ่งก่อสร้างและไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง ประสิทธิภาพและความสำเร็จในการบรรเทาความเสียหายจากภาวะน้ำแล้งขึ้นอยู่กับปัจจัยสองส่วนคือ การเข้าใจและยอมรับในเมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งและการตอบสนองจากทั้งภาครัฐและภาคประชาชนในการดำเนินการเพื่อรับมือตามแผนบริหารจัดการภาวะน้ำแล้ง

4.9.1 มาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง (Structural measures)

1) เขื่อน พนังกั้นน้ำ และอ่างเก็บกักน้ำ

จุดประสงค์หลักในการสร้างเขื่อน พนังกั้นน้ำ และอ่างเก็บน้ำ คือ ต้องการเก็บกักน้ำที่มีมากในช่วงฤดูฝนไว้ใช้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งและเป็นการป้องกันพื้นที่บางส่วนในลุ่มน้ำไม่ให้เกิดความเสียหาย ข้อดีในการสร้างเขื่อนและพนังกั้นน้ำ คือ มีความยืดหยุ่นในกรณีที่อยากเลือกว่าต้องการสร้างในพื้นที่บริเวณใดของลุ่มน้ำ เช่น การสร้างพนังกั้นน้ำบริเวณที่แม่น้ำไหลผ่านตัวเมืองหรือพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจและพื้นที่เกษตร

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในขั้นตอนการออกแบบและก่อสร้างเขื่อน พนังกั้นน้ำและอ่างเก็บกักน้ำ คือความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัยในบริเวณเหนือและท้ายน้ำรวมทั้งบริเวณรอบที่มีผลต่อการก่อสร้างเนื่องจากการสร้างเขื่อนถือเป็นการก่อสร้างขนาดใหญ่ที่ต้องใช้วัสดุก่อสร้างจำนวนมาก อาจมีความต้องการวัสดุธรรมชาติ เช่น ดิน หินและทรายในปริมาณมหาศาลอีกทั้งยังต้องการพื้นที่ขนาดใหญ่เพื่อเป็นอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อน ส่วนการก่อสร้างพนังกั้นน้ำอาจต้องใช้วัสดุก่อสร้างเป็นคอนกรีตหรือเหล็กซึ่งอาจทำให้เกิดความรู้สึกเหมือนถูกจำกัดพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่การสร้างพนังกั้นน้ำมักทำในบริเวณหนาแน่นหรือชุมชนเมือง

ความเหมาะสมในการสร้างเขื่อนหรือพนังกั้นน้ำขึ้นอยู่กับความสำคัญของชุมชนหรือพื้นที่ที่จะได้รับประโยชน์ภายหลังการก่อสร้างหรือเกี่ยวข้องกับมูลค่าความเสียหายและความคุ้มค่า หลักเกณฑ์ทั่วไปในการตัดสินใจก่อสร้างประกอบไปด้วยสถานที่ตั้งของเขื่อน การคำนวณและการออกแบบปริมาณน้ำและระดับน้ำ ฐานรากและวัสดุที่ใช้สร้างเขื่อน นอกจากนั้นยังต้องมีการศึกษาด้านธรณีเทคนิคเพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมเพราะอาจต้องมีการนำวัสดุเช่น หิน ดิน จากบริเวณอื่นมาใช้หรือต้องสำรวจหาบ่อยืมดินขนาดใหญ่สำหรับการก่อสร้าง

การใช้เขื่อนและพนังกั้นน้ำได้ผลที่ดียิ่งขึ้นควรมีการจัดการที่ดี มีการตรวจสอบควบคุมดูแลและบำรุงรักษาตามกำหนดเวลา รวมทั้งภายหลังการเกิดภัยพิบัติรุนแรง นอกจากนั้นยังต้องควบคุมการใช้งานพื้นที่บริเวณสันเขื่อนและรอบข้างเขื่อนที่มาจากวัสดุธรรมชาติหรือเขื่อนดิน เช่น การเพาะปลูก การทำปศุสัตว์ การใช้เป็นเส้นทางจราจร การดูแลที่เหมาะสมและการตรวจสอบจุดที่เกิดการบกพร่องอย่างสม่ำเสมอจะช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดการวิบัติที่ตัวโครงสร้าง

2) การปรับปรุงสภาพลำน้ำ (Channel modifications)

ทางน้ำธรรมชาติทุกสายจะมีค่าปริมาณความจุจำนวนหนึ่ง ซึ่งในช่วงที่มีปริมาณน้ำมากน้ำไหลเร็วจึงไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ในลำน้ำได้ การปรับปรุงด้านชลศาสตร์ของลำน้ำหรือพื้นที่ลุ่มน้ำและลำคลองที่เชื่อมกับแม่น้ำสายหลัก อาจทำให้ช่วยเก็บกักน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆได้มากกกว่าการปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ

วิธีการปรับปรุงสภาพลำน้ำมีอยู่หลายวิธี สำหรับวิธีที่พบเห็นกันโดยทั่วไปประกอบด้วย

1. ปรับสภาพลำน้ำให้มีลักษณะตรง ลึก และมีความกว้างพอสมควร
2. ขุดลอกคูคลองและกำจัดพืชน้ำ รวมทั้งเศษซากวัสดุและขยะ
3. ดาดผิวลำคลอง
4. ยกหรือขยายสะพานและท่อลอด เพื่อไม่ให้กีดขวางการไหลของน้ำ
5. เคลื่อนย้ายสิ่งกีดขวางทางน้ำ

วิธีปรับสภาพลำน้ำที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมีส่วนช่วยในการเก็บกักน้ำในลำน้ำการปรับปรุงสภาพลำน้ำก็ยังถือว่าเป็นวิธีที่ดีในการเพิ่มศักยภาพการเก็บกักน้ำออกและเพิ่มโอกาสในการลดความเสี่ยงเมื่อ เกิดภาวะน้ำแล้งในพื้นที่ชุมชน การปรับปรุงสภาพลำน้ำสามารถป้องกันพื้นที่และเป็นการปรับปรุงเส้นทางสัญจรทางน้ำซึ่งจะช่วยเพิ่มทางเลือกในการเดินทางและยังเป็นการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม และใช้ประโยชน์พื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ แต่ข้อควรระวังที่ทำให้ลำน้ำมีความลึกมากเกินไปอาจส่งผลเสียกับการไหลของน้ำเพราะจะทำให้เกิดการตกตะกอนอย่างรวดเร็ว การขุดลอกคูคลองเป็นการควบคุมระดับความลึกของลำน้ำ ส่วนค่าใช้จ่ายในการขุดลอกคูคลองถือเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดการภายหลังการก่อสร้าง ซึ่งต้องมีการศึกษาถึงความคุ้มค่าของระยะเวลาในการขุดลอกแต่ละครั้ง

3) พื้นที่ชะลอน้ำและแหล่งเก็บกักน้ำ (Retarding basins and flood storage areas)

เป็นแนวคิดจากการเก็บกักน้ำในช่วงที่มีน้ำมากไว้ใช้ในภาวะที่ขาดแคลนน้ำ โดยสร้างเขื่อนหรือพนังกั้นน้ำทำหน้าที่ผันน้ำเข้าพื้นที่เก็บน้ำ หากมีการควบคุมการเก็บกักจะสามารถนำน้ำมาใช้ในช่วงที่เกิดภาวะน้ำแล้งได้พื้นที่ที่ใช้ในการกักน้ำควรใช้พื้นที่ลุ่มต่ำหรือมีปริมาณน้ำมาก พื้นที่ดังกล่าวในฤดูอื่นอาจใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือใช้ทำการเกษตรได้ โดยมีวัตถุประสงค์หลักของการใช้พื้นที่นี้คือใช้เป็นพื้นที่กักน้ำ ผู้รับผิดชอบต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลลุ่มน้ำ ขนาดพื้นที่รับน้ำ ปริมาณน้ำ

การสร้างแหล่งเก็บกักน้ำเพื่อบรรเทาภาวะน้ำแล้งมีประโยชน์สองทาง คือ ช่วยกักเก็บน้ำที่มีมากในช่วงฤดูฝนไว้ใช้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง และใช้เป็นแหล่งระบายน้ำฉุกเฉินเมื่อเกิดภาวะน้ำท่วม การออกแบบแหล่งเก็บกักน้ำจะต้องยอมให้น้ำบางส่วนไหลผ่านพื้นที่แต่จะมีพื้นที่ดักน้ำส่วนใหญ่ไว้ ในพื้นที่ชุมชนเมืองการบรรเทาภาวะน้ำแล้งด้วยวิธีนี้เหมาะกับลำน้ำที่มีปริมาณการไหลไม่มากนักซึ่งเป็นลำน้ำที่จะได้รับผลกระทบอย่างรวดเร็วหากมีฝนตกหนัก อย่างไรก็ตามการสร้างแหล่งเก็บกักและชะลอน้ำมักพบปัญหาเรื่องของธรรมชาติซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้เสมอ ได้แก่ แหล่งกักเก็บน้ำต้องการพื้นที่จริงสำหรับเก็บน้ำมากกว่าความจำเป็นต้องใช้ เมื่อเกิดฝนตกหนักต่อเนื่องและยาวนาน (พื้นที่เก็บน้ำเต็ม) มากกว่าระดับที่ออกแบบไว้จึงต้องมีการบริหารจัดการที่ดี

ในปัจจุบันนี้มีการสร้างและปรับปรุงพื้นที่เก็บน้ำที่เรียกว่า แก้มลิง(Monkey cheek) กระจายทั่วไป โดยแก้มลิงมีขนาดแตกต่างกันดังนี้

1. แก้มลิงขนาดใหญ่ (Retarding Basin) คือ สระน้ำหรือบึงขนาดใหญ่ ที่รวบรวมน้ำฝนจากพื้นที่บริเวณนั้นๆโดยจะกักเก็บไว้เป็นระยะเวลาหนึ่งก่อนที่จะระบายลงสู่ลำน้ำ การจัดสร้างพื้นที่ชะลอน้ำ หรือพื้นที่เก็บกักน้ำจะมีหลายประเภท คือ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฝาย ทุ่งเกษตรกรรม เป็นต้น
2. แก้มลิงขนาดกลาง เป็นพื้นที่ชะลอน้ำที่มีขนาดเล็กกว่า ได้มีการก่อสร้างในระดับลุ่มน้ำ
3. แก้มลิงขนาดเล็ก (Regulating Reservoir) เป็นแก้มลิงที่ขนาดเล็กกว่า อาจเป็นพื้นที่สาธารณะ สนามเด็กเล่น ลานจอดรถ หรือสนามในบ้าน ซึ่งต่อเข้ากับระบบระบายน้ำหรือคลอง โดยมีทั้งส่วนแก้มลิงที่อยู่ในพื้นที่เอกชนและส่วนที่อยู่ในพื้นที่ของราชการและรัฐวิสาหกิจ

4) อ่างเก็บน้ำ (Flood mitigation reservoirs)

ในสภาวะที่เหมาะสมการสร้างเขื่อนเพื่อเก็บน้ำสามารถช่วยควบคุมการไหลของน้ำไม่ให้ไหลลงสู่พื้นที่ท้ายน้ำมากเกินไป อ่างเก็บน้ำจะช่วยเก็บน้ำไว้ ซึ่งมีประโยชน์ทั้งในฤดูน้ำหลาก และในสภาวะน้ำแล้ง ปริมาณความจุของอ่างเก็บน้ำขึ้นอยู่กับความต้องการของพื้นที่และยังขึ้นอยู่กับความจุของแม่น้ำหรือคลองระบายที่อยู่ท้ายน้ำ ด้วยความสามารถในการช่วยบรรเทาภาวะน้ำแล้งของอ่างเก็บน้ำ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ได้แก่ ตัวเขื่อนซึ่งมีหน้าที่เก็บน้ำ ความสามารถของอาคารระบายน้ำและลักษณะของน้ำที่ไหลเข้าสู่อ่างเก็บน้ำ เป็นการกักไว้ชั่วคราวแล้วปล่อยออกมาเมื่อเวลาเหมาะสม โดยติดตั้งประตูน้ำเพื่อควบคุมการไหล

การก่อสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำเพื่อชะลอน้ำ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับชุมชนท้ายน้ำที่อยู่ใกล้กับตัวเขื่อน ส่วนบริเวณที่ไกลออกไปความสามารถในการลดผลกระทบจากภาวะน้ำแล้งลดลง นอกจากนั้นประสิทธิภาพของอ่างเก็บน้ำยังขึ้นอยู่กับเวลา เมื่อเวลาผ่านไปความจุของอ่างเก็บน้ำจะลดลงเนื่องจากการตกตะกอน การขุดลอกตะกอนจึงเป็นกระบวนการหนึ่งในการช่วงเสริมประสิทธิภาพในการกักเก็บน้ำให้ดีขึ้น ดังนั้นการตัดสินใจสร้างอ่างเก็บน้ำแต่ละครั้งจึงควรออกแบบเพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้หลากหลายและคุ้มค่าเพื่อเป็นแหล่งน้ำสำหรับอุปโภค-บริโภค การทำน้ำประปาและชลประทาน แหล่งน้ำสำหรับพื้นที่การเกษตร

5) การปรับปรุงและขยายระบบส่งน้ำ

การปรับปรุงและขายระบบชลประทานเป็นความต่อเนื่องมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำหรือการสร้างเขื่อนและพนังกั้นน้ำโดยจะพัฒนาควบคู่ไปพร้อมกัน โดยระบบส่งน้ำจะทำหน้าที่ในการกระจายน้ำไปยังพื้นที่รับประโยชน์เรียกว่า “พื้นที่ในเขตชลประทาน” ส่วนพื้นที่ ที่ไม่ได้รับประโยชน์จะเรียกว่า “พื้นที่นอกเขตชลประทาน” สำหรับปัญหาภาวะน้ำแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในพื้นที่นอกเขตชลประทานเนื่องจากระบบส่งน้ำไม่สามารถส่งน้ำไปให้ใช้ประโยชน์ได้ การทำกิจกรรมต่าง ๆ จึงต้องอาศัยพึ่งพาตนเองในหารจัดหาน้ำ การปรับปรุงและขยายระบบส่งน้ำจึงมีความจำเป็นเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภาวะน้ำแล้งทั้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่การเกษตรและพื้นที่ทางเศรษฐกิจ

4.9.2 มาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง (Non-structural measures)

1) การจัดการใช้ที่ดิน (Land use management)

การจัดการใช้สอยที่ดินมีความแตกต่างกับมาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง ซึ่งมาตรการใช้สิ่งก่อสร้างเป็นการปรับพฤติกรรมการไหลของน้ำและเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำ ส่วนการจัดการใช้สอยที่ดินเป็นการปรับรูปแบบการใช้ที่ดินให้รองรับภาวะน้ำแล้งในบริเวณที่จะมีการพัฒนาในอนาคต วิธีนี้ถือเป็นวิธีที่ให้ผลดีมากในการลดความเสียหายจากภาวะน้ำแล้ง

สิ่งที่ต้องพิจารณาในการวางแผนจัดการใช้ที่ดิน คือการตัดสินใจจำกัดพื้นที่เพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายจากภาวะน้ำแล้งกับการปล่อยให้ชุมชนมีการขยายตัวออกไปอย่างต่อเนื่อง และมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินตามความต้องการของเจ้าของที่ดิน หลักเกณฑ์สำหรับการตัดสินใจแก้ไขปัญหาดังกล่าว มีดังนี้

1. ความเป็นไปได้ในการใช้ระบบจัดเก็บภาษีที่ดินและความคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณที่มีแนวโน้มจะเกิดภาวะน้ำแล้งเพื่อป้องกันการเกิดความสูญเสียในด้านการลงทุนและการช่วยเหลือเยียวยา
2. ความเป็นไปได้และค่าใช้จ่ายหากมีการเรียกร้องเมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งบริเวณนั้น
3. การขยายตัวทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

การจัดการใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ไม่ควรจำกัดเฉพาะพื้นที่ลุ่มน้ำเท่านั้น ควรขยายผลไปยังพื้นที่ข้างเคียงด้วย เช่น ภายหลังการก่อสร้างเขื่อนเพื่อเก็บกักน้ำในพื้นที่ท้ายน้ำ พื้นที่ต้นน้ำอาจได้รับผลกระทบจึงต้องมีแผนพัฒนาชุมชนเพื่อชดเชยให้ผู้อยู่อาศัยบริเวณต้นน้ำ

การจัดการใช้ที่ดินหรือการวางแผนควบคุมการใช้ที่ดินประกอบไปด้วย การควบคุมผังเมือง (Zoning) และการควบคุมสิ่งปลูกสร้างและการพัฒนา ซึ่งต้องนำทั้งสองอย่างมาประยุกต์ใช้ในการวางผังเมืองเพื่อพัฒนาให้เจริญเติบโต โดยการวางผังเมืองใหม่ต้องมีความทันสมัยเหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกันไปและควรมีการติดตามระดับความเสี่ยงการเกิดภาวะน้ำแล้งและมีแหล่งน้ำสำรองในแต่ละพื้นที่

2) การฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำ

ความเป็นมาของการฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำผลจากการบุกรุกทำลายป่า โดยเฉพาะบนพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ส่งผลให้พื้นที่ต้นน้ำเสื่อมโทรม ขาดความหลากหลายของระบบนิเวศ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ จึงมีความจำเป็นอย่าง ยิ่งที่จะต้องรักษาป่าที่มีอยู่ โดยเฉพาะบนพื้นที่ต้นน้ำให้คงความอุดมสมบูรณ์ และความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนการฟื้นฟู และปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ ให้กลับคืนสู่ความสมบูรณ์ดังเดิม โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ลดปริมาณการไหลบ่าของน้ำ และเพิ่มการกักเก็บน้ำไว้ในดิน อีกทั้งยังช่วยพื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำที่ถูกการทำลายจากการเผ้วถางเพื่อทำเกษตรกรรมและการลักลอบตัดไม้

3) การพยากรณ์และเตือนภัยภาวะน้ำแล้ง

การพยากรณ์ภาวะน้ำแล้งเป็นการประมาณลำดับขั้นตอนการเกิดน้ำน้ำแล้ง จากปริมาณน้ำในแหล่งน้ำ สภาพภูมิอากาศ ปริมาณฝน ซึ่งแต่ละจุดในลำน้ำปริมาณเหล่านี้จะมีค่าไม่เท่านั้น เป็นผลสืบเนื่องจากปริมาณน้ำฝนในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน

การเตือนภัยภาวะน้ำแล้งเป็นการประกาศเตือนภัยล่วงหน้าก่อนเกิดภาวะน้ำแล้งโดยใช้ข้อมูลคาดการณ์ล่วงหน้าเพื่อให้มีการเตรียมตัวรับมือเมื่อคาดว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้ง มีการให้ความรู้แก่ประชาชนในการเตรียมตัวและปฏิบัติตามแผนรับมือภาวะน้ำแล้ง และแผนในการบริหารจัดการน้ำตลอดทั้งปี ในบางสถานการณ์การพยากรณ์และเตือนภัยน้ำแล้งถือว่าเป็นมาตรการที่สำคัญที่สุด ในการบริหารจัดการน้ำที่มีอยู่ในแหล่งน้ำเพื่อเตรียมรับมือก่อนเผชิญภาวะภัยแล้ง

ประโยชน์โดยตรงของระบบการพยากรณ์และการเตือนภัยภาวะน้ำแล้ง คือ การความเสี่ยงในด้านทรัพย์สินของประชาชนและสาธารณะ การลดปัญหาการขาดแคลนน้ำที่จะส่งผลต่อความต้องการใช้น้ำทั้งที่เกิดขึ้นในด้านการอุปโภค-บริโภค การเกษตร เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ในมาตรการนี้ประชาชนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนการบริหารจัดการน้ำ ข้อดีด้านอื่นของการพยากรณ์และการเตือนภัยก่อนเกิดภาวะน้ำแล้ง คือ การวางแผนลดความเสี่ยงจากผลกระทบเมื่อภาวะภัยแล้งเกิดขึ้นอย่างรุนแรงซึ่งเป็นการเตรียมการล่วงหน้า เช่น การเร่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ในภาวะวิกฤติ ลดความเสี่ยงจากกิจกรรมทางการเกษตร เพิ่มโอกาสในการใช้น้ำที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงที่สุด

4) การให้ความรู้และข้อมูลสาธารณะ

การสำรวจข้อมูลความเสียหายจากภัยน้ำแล้งเป็นสิ่งที่ต้องทำให้เสร็จก่อนการวางแผนเพื่อป้องกันความเสียหายจากภาวะน้ำแล้ง การพัฒนาและติดตามความคืบหน้าของข้อมูล เทคนิคการทำงานและการให้ความรู้แก่ประชาชนก็เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในแผนบริหารจัดการน้ำเมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งและมีความสำคัญอย่างยิ่งกับผู้ที่มีหน้าที่วางแผนและประยุกต์วิธีการต่าง ๆ มาใช้ รวมไปถึงผู้มีหน้าที่ชี้แจงการกำหนดใช้นโยบายในการจัดสรรน้ำให้กับประชาชนทั่วไป การพัฒนาให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะน้ำแล้งมีความเข้าใจง่าย เข้าถึงง่าย รวดเร็วและมีคุณภาพ เป็นเป้าหมายหลักเป้าหมายหนึ่งในแผนบริหารจัดการภาวะน้ำแล้ง ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับน้ำแล้งได้แก่ ข้อมูลทางอุทกวิทยาและข้อมูลทางชลศาสตร์ของน้ำแล้งทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ที่เคยเกิดในพื้นที่ ข้อมูลน้ำท่าประจำปีข้อมูลทางอุตุนิยมวิทยา และข้อมูลของทรัพยากรต่าง ๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำและในภูมิภาคใกล้เคียงที่จะส่งผลกระทบถึงกันได้ จากข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาจัดการให้เป็นระบบเพื่อให้ใช้งานได้ง่าย ซึ่งข้อมูลนี้จะนำมาแปลงเป็นระดับความเสี่ยงและความน่าจะเป็นของการเกิดภาวะน้ำแล้งในพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลทั่วไปเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย มีความน่าสนใจและเหมาะกับการเผยแพร่ให้กับหน่วยงานและประชาชนทั่วไป นอกจากนี้การจัดทำหนังสือคู่มือเตรียมรับสถานการณ์น้ำแล้งเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน จะช่วยเตรียมความพร้อมรับมือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากภัยน้ำแล้งได้ดี

5) แผนรับมือภาวะน้ำแล้ง

การใช้แผนรับมือภาวะน้ำแล้งเป็นการวางแผนในการจัดสรรน้ำโดยเป็นมาตรการที่มีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการน้ำโดยผู้มีส่วนได้เสียทั้งภาคประชาชน ภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทกำหนดกฎเกณฑ์และแนวทางในการจัดสรรน้ำอย่ารอบครอบและเป็นธรรม อันจำนำไปสู่แผนงานในด้านอื่น ๆ เช่น แผนรับมือน้ำแล้งสามารถขยายขอบเขตงานให้คลอบคลุมไปถึงการซ่อมแซมเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำเพื่อเพิ่มความสามารถในการเก็บกักน้ำ แผนการเพาะปลูกพืช แผนในการผลิตและจ่ายน้ำประปา การใช้แผนรับมือ ภาวะน้ำแล้งให้ประสบ

ความสำเร็จขึ้นอยู่กับการวางแผนและการประสานงานระหว่างหน่วยงานโดยเฉพาะหน่วยงานระดับท้องถิ่น และยังขึ้นอยู่กับช่วงเวลาการเตือนภัยว่าจะมีระดับความรุนแรงและความเสี่ยงมากน้อยเพียงใดที่จะเกิดภาวะน้ำแล้ง

6) แผนบรรเทาทุกข์

ภาครัฐจะมีการเตรียมการให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ทั้งระหว่างเกิดภาวะน้ำแล้งและภายหลังจากภาวะน้ำแล้งได้สิ้นสุดลง โดยเตรียมให้ความช่วยเหลือควรมีความพร้อมอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะความช่วยเหลือด้านการเยียวยา สรรพกำลังในการแจกจ่ายน้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค รวมถึงเป็นตัวกลางในการชี้แจงเพื่อจัดเตรียมแผนในการบริหารจัดการน้ำเมื่อคาดว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้ง

7) การประกันภัยน้ำแล้ง

การกระกันภัยภาวะน้ำแล้งเป็นมาตรการที่มีประโยชน์หลายอย่างโดยเฉพาะด้านการปรับปรุงระบบการให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ภายหลังภาวะน้ำแล้งได้สิ้นสุดลง ในแต่ละพื้นที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน ข้อเรียกร้องของผู้ที่ต้องการได้รับเบี้ยประกันในแต่ละที่ก็แตกต่างกันด้วย โดยระบบการทำประกันภัยน้ำแล้งจะมีบทบาทในการลดผลกระทบในภาคการเกษตร คือ ระบบที่จ่ายเงินประกันตามระดับความเสี่ยงของแต่ละพื้นที่ และระบบที่จัดสรรเงินประกันภัยให้ผู้ประสบภัยในอัตราเท่ากันโดยไม่ขึ้นกับระดับความเสี่ยง

ความยากลำบากอย่างหนึ่งของระบบการจ่ายเงินประกันภัยตามระดับความเสี่ยงของแต่ละพื้นที่ คือ การเลือกใช้กรมธรรม์ประกันภัยครอบคลุมความเสียหายให้เพียงพอและเป็นที่พอใจของเจ้าของที่ดินโดยที่บริษัทประกันจะไม่เดือดร้อนมากหากเกิดภาวะน้ำแล้งและมีผู้เอาประกันหลายราย ด้วยเหตุนี้ระบบการจ่ายเงินประกันระบบนี้จึงไม่เป็นที่นิยมในกลุ่มของบริษัทธุรกิจและอุตสาหกรรม

ในบริเวณที่เกิดน้ำแล้งซ้ำซากรัฐบาลควรมีส่วนเข้าร่วมให้การช่วยเหลือโดยการตั้งโครงการประกันภัยพืชผลการเกษตรเมื่อคาดว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้ง ส่วนสำคัญของโครงการนี้ คือ รัฐจะต้องร่วมรับผิดชอบหากเกิดความเสียหายกับเกษตรกรที่เพาะปลูกในพื้นที่เขตชลประทานซึ่งรับความเสี่ยงไปส่วนหนึ่งซึ่งมีการแจ้งเตือนเมื่อมีการจัดสรรน้ำไว้ก่อนแล้ว ความสำเร็จของโครงการนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการระบุขอบเขตและคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์เอาประกัน รวมทั้งการจ่ายเงินก็ต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมตามระดับรุนแรงของภัยพิบัติโครงการประกันภัยน้ำแล้งของรัฐ สามารถขยายผลให้เป็นมาตรการสำหรับลดความเสียหายจากภาวะน้ำแล้งได้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการจัดการใช้สอยที่ดิน โดยผู้ที่จะซื้อที่ดินในแต่ละที่จะต้องรับเงื่อนไขจากรัฐที่ว่าบริเวณที่มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดภาวะน้ำแล้งจากการขาดแคลนแหล่งน้ำซึ่งเป็นบริเวณที่ไม่เหมาะแก่การอยู่อาศัยหรือทำธุรกิจหากยังมีความต้องการจะใช้ที่ดินดังกล่าวเจ้าของที่ต้องรับผิดชอบด้วยตนเอง

8) การปรับตัวให้เข้ากับภาวะน้ำแล้ง

การปรับตัวให้เข้ากับภาวะน้ำแล้ง คือ การจัดการหรือจัดกิจกรมให้ชุมชนตระหนักว่าภาวะน้ำแล้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้โดยเฉพาะในพื้นที่นอกเขตชลประทานและในพื้นที่จำกัดในการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำหรือพื้นที่สูงชัน และยอมรับว่าจะต้องเผชิญหน้ากับภาวะน้ำแล้งเป็นครั้งคราว ดังนั้นการให้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับภาวะน้ำแล้งแก่ประชาชนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ข้อมูลดังกล่าวได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับระดับน้ำ วิธีการจัดการที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ในการรับมือภาวะน้ำแล้ง รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานฉุกเฉินที่พร้อมให้ความช่วยเหลือหากเกิดภาวะน้ำแล้ง ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีแนวโน้มจะเกิดภาวะน้ำ

แล้งควรศึกษาและลงมือปฏิบัติตามมาตรการเพื่อบรรเทาและรับมือภัยจากภาวะน้ำแล้งด้วยตนเอง โดยรัฐจะให้ความช่วยเหลือบางส่วน เช่น การจัดหาแหล่งน้ำสำรอง การปฏิบัติตามมาตรการประหยัดน้ำ การปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการเพาะปลูกในพื้นที่เกษตรกรรม การวางแผนจัดสรรน้ำในระดับย่อย เป็นต้น

สำหรับการบัญชาการณ์เหตุการณ์ (Incident Command) ในกรณีฉุกเฉินหน่วยงานของรัฐ ให้ดำเนินการจัดตั้งองค์กรปฏิบัติการจัดการในภาวะฉุกเฉินทำหน้าที่เป็นกลไกที่เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Operation Centre : EOC) เพื่อให้การวิเคราะห์ ประเมิน ประสานงาน และปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเหตุการณ์หนึ่งๆ ในภาวะฉุกเฉินมีความเป็นเอกภาพ โดยมีองค์ประกอบ และโครงสร้างภายในองค์กรที่จำเป็น เหมาะสม และสอดคล้องกับภารกิจในการจัดการภาวะฉุกเฉินในแต่ละห้วงของเหตุการณ์เพื่อให้เกิดความคล่องตัว มีความยืดหยุ่น และมีประสิทธิภาพ

การจัดการสาธารณภัยระดับ 1

1) ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินท้องถิ่น (ศปก.อปท.)

ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งพื้นที่ (เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล) จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินท้องถิ่น เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ โดยมีผู้อำนวยการท้องถิ่นเป็นผู้ควบคุมและสั่งการเพื่อทำหน้าที่จัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ พร้อมทั้งประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่รับผิดชอบและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการจัดการสาธารณภัย ทุกขั้นตอน หากในกรณีไม่สามารถควบคุมสถานการณ์สาธารณภัยตามขีดความสามารถโดยลำพัง ให้ขอรับการสนับสนุนจากกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ติดต่อ หรือใกล้เคียง และหรือกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ

2) ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ (ศบก.อ.)

ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ จัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นโดยมีผู้อำนวยการอำเภอเป็นผู้ควบคุมและสั่งการเพื่อทำหน้าที่ในการจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่สถานการณ์ปกติ พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในการจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้น รวมทั้งอำนวยการและประสานการปฏิบัติ ระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ และฝ่ายทหาร ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การสาธารณกุศลในพื้นที่ที่รับผิดชอบได้อย่างมีเอกภาพ รวดเร็ว และทั่วถึง หากในกรณีไม่สามารถควบคุมสถานการณ์สาธารณภัยตามขีดความสามารถโดยลำพัง ให้ขอรับการสนับสนุนจากกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

การจัดการสาธารณภัยระดับ 2

ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จัดตั้ง ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้น โดยมีผู้อำนวยการจังหวัด เป็นผู้ควบคุม สั่งการและบัญชาการ เพื่อทำหน้าที่

รับผิดชอบในการจัดการสาธารณภัยในพื้นที่จังหวัดจนกว่าสถานการณ์จะเข้าสู่ภาวะปกติ พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรในการจัดการสาธารณภัยจากส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้แก่กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับพื้นที่ รวมทั้งอำนวยการและประสานการเผชิญเหตุระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ และฝ่ายทหาร ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การสาธารณกุศลในพื้นที่ที่รับผิดชอบได้อย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ

บทบาทหน้าที่โครงสร้างศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด (ศบก.จ.)

(1) ผู้บัญชาการเหตุการณ์ (Incident Commander) มีหน้าที่ อำนวยการ สั่งการกำกับควบคุม เหตุการณ์ตามระเบียบกฎหมาย โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการบัญชาการเหตุการณ์การติดตามสถานการณ์ของเหตุการณ์เพื่อจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมหรือมาตรการตามแผนเผชิญเหตุ (Incident Action Plan, IAP) โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการติดตาม ประเมิน แก้ไขปัญหาการดำเนินงานในส่วนต่างๆ เช่น บริหารจัดการทรัพยากร ประสานงานระดับนโยบายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตัดสินใจย ก - ลดระดับศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ รวมทั้งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

(2) ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ (Technical Specialist) มีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะคำแนะนำ ข้อมูลทางวิชาการ การสังเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ และเทคนิคการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สาธารณภัยที่เกิดขึ้น โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ พร้อมทั้งปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่ผู้บัญชาการจังหวัดเห็นสมควร ทั้งนี้ จำนวนและคุณลักษณะของคณะที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญให้เป็นไปตามที่เห็นสมควรสอดคล้องกับเหตุการณ์

(3) ศูนย์ข้อมูลประชาสัมพันธ์ร่วม (Join Information Center : JIC) มีหน้าที่ประสานข้อมูลเหตุการณ์กับส่วนต่าง ๆ ภายใต้โครงสร้างองค์กรปฏิบัติ เพื่อเป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูล และสื่อสาร ตลอดจนประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์สู่ประชาชน และสื่อมวลชน รวมทั้งปฏิบัติการด้านข่าวสาร (Information Operation) ที่ครอบคลุมการจัดการข่าวปลอม ข่าวลือ และการปฏิบัติการจิตวิทยามวลชนในอันที่จะสร้างความเข้าใจ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง รวดเร็ว ทันเหตุการณ์โดยให้สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด เป็นหน่วยงานหลัก รับผิดชอบการจัดทำขอบเขต แผนงาน ภารกิจ และโครงสร้างภายในศูนย์ข้อมูลประชาสัมพันธ์ร่วมและมีหน่วยงานสนับสนุน

(4) ศูนย์ประสานการปฏิบัติ (Liaison Officer) มีหน้าที่ประสานงานและประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม โดยให้จัดทำแนวทางการประสานงานและการปฏิบัติงานสนับสนุนศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ โดยให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ดังกล่าว ร่วมกันจัดทำขอบเขต แผนงาน ภารกิจ และโครงสร้างภายในของศูนย์ประสานการปฏิบัติ

(5) ส่วนปฏิบัติการ (Operation Section) มีหน้าที่ปฏิบัติการเพื่อลดและบรรเทาภยันตรายที่เกิดขึ้น ด้วยการเข้าควบคุมสถานการณ์เพื่อรักษาชีวิตและปกป้องทรัพย์สิน ให้กลับสู่ภาวะปกติโดยเร็ว เช่น การปฏิบัติการดับเพลิง ค้นหาและกู้ภัย ตอบโต้สารเคมีและวัตถุอันตราย ให้บริการการแพทย์และสาธารณสุข อำนวยความสะดวกด้านคมนาคม รักษาความสงบเรียบร้อย รวมถึงประสานการปฏิบัติร่วมกับตำรวจ และฝ่ายทหาร โดยให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ดังกล่าวร่วมกันจัดทำขอบเขต แผนงาน ภารกิจและโครงสร้างภายในของส่วนปฏิบัติการ

(6) ส่วนอำนวยการ (Planning Section) มีหน้าที่ติดตาม วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ แจ้งเตือนภัยประสาน รวบรวมข้อมูลสถานะทรัพยากร เพื่อใช้ในการประเมินความต้องการและความจำเป็นในการสนับสนุนทรัพยากรในภาวะฉุกเฉิน โดยจัดให้มีการประชุมเพื่อร่วมจัดทำแผนเผชิญเหตุโดยใช้ข้อมูลที่ได้รับจากส่วนปฏิบัติการและส่วนสนับสนุนเป็นฐานดำเนินการ โดยให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ดังกล่าวร่วมกันจัดทำ ขอบเขต แผนงาน ภารกิจ และโครงสร้างภายในของส่วนแผนงาน พร้อมทั้งให้การสนับสนุนสถานที่ปฏิบัติงานแก่ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์

(7) ส่วนสนับสนุน (Logistics and Administration Section) มีหน้าที่สนับสนุนการ ส่งกำลังบำรุงที่จำเป็น และตอบสนองการร้องขอรับการสนับสนุนในด้านงบประมาณ การเงิน การคลังและการรับบริจาค เพื่อให้การจัดการในภาวะฉุกเฉินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลโดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจในแต่ละด้านร่วมกันจัดทำขอบเขต แผนงาน ภารกิจ และโครงสร้างภายในของส่วนสนับสนุน

การจัดการสาธารณภัยระดับ 3 - 4

ในกรณีเมื่อมีการยกระดับเป็นการจัดการสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3) หรือการจัดการสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4) ให้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด แปรสภาพ เป็นศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด (ศบก.(ส่วนหน้า) จ.) ของกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติให้มีหน้าที่ปฏิบัติงานตามการบัญชาการจากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติหรือกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (ส่วนหน้า) โดยรับผิดชอบอำนวยการ ควบคุมปฏิบัติงาน และประสานการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดพร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเพื่อการจัดการสาธารณภัยและประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ภายในจังหวัด ทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจและฝ่ายทหาร ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์การสาธารณกุศลในพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด (ศบก.(ส่วนหน้า) จ.) มีหน้าที่ปฏิบัติงานตามการบัญชาการจากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หรือกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (ส่วนหน้า)

4.10 การเยียวยาฟื้นฟูผู้ประสบภัยเมื่อสิ้นสุดภาวะน้ำแล้ง (หลังเกิดภัย)

4.10.1 การรายงานข้อมูล

การรายงานข้อมูลข่าวสารกรณีเกิดสาธารณภัย ให้ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงาน พร้อมทั้งรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทั้งด้านสถานการณ์สาธารณภัย ด้านการปฏิบัติการระงับบรรเทาสาธารณภัย ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น โดยให้คำนึงถึงความถูกต้อง ความชัดเจน และรวดเร็ว ตามแนวทางปฏิบัติดังนี้

(1) ให้ผู้นำชุมชนสำรวจความเสียหายและความต้องการเบื้องต้น แล้วรายงานให้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ระดับพื้นที่ทราบ และรวบรวมความเสียหายและความต้องการเบื้องต้น

(2) ให้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ระดับพื้นที่ รายงานสถานการณ์สาธารณภัยต่อกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามลำดับชั้นที่เหนือขึ้นไป

(3) ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยท้องถิ่นในเขตพื้นที่ที่เกิดภัย รายงานสถานการณ์สาธารณภัยต่อกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอและจังหวัดตามลำดับขั้น และกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด รายงานสถานการณ์ ให้กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติทราบตามลำดับ

4.10.2 การประเมินความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือ (Damage and Need Assessment: DANA)

ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ และกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล ประเมินความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือภายในพื้นที่ประสบภัย โดยวิเคราะห์ผลกระทบจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสาธารณภัยเพื่อประเมินสถานการณ์และวิเคราะห์ความสามารถของผู้ประสบภัย ในการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินด้วยตนเอง รวมทั้งความต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากหน่วยงานภายนอก เช่น ความช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำดื่ม การรักษาพยาบาล สุขอนามัย และการกำจัดสิ่งปฏิกูล ความช่วยเหลือ ด้านสุขภาวะ ที่พักพิง อุปกรณ์ยังชีพ เป็นต้น การประเมินนี้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการปฏิบัติงาน ด้านมนุษยธรรมและการช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้อยู่รอดปลอดภัย โดยมีหลักการปฏิบัติ ดังนี้

(1) การประเมินแบบรวดเร็ว (rapid assessment) กระทำทันทีภายหลังมีเหตุการณ์สาธารณภัยเกิดขึ้น โดยมากภายในสัปดาห์แรกของการเกิดภัย เป็นการประเมินแบบคร่าว ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลความต้องการสิ่งที่ควรปฏิบัติหลังจากเกิดภัย และทรัพยากรที่จำเป็นทุก ๆ ด้าน ทั้งผู้ประสบภัย โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งแวดล้อม ลำดับความสำคัญก่อน - หลัง การให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น เพื่อให้ทันต่อความต้องการในภาวะฉุกเฉิน

(2) การประเมินแบบละเอียด (detailed assessment) ให้ดำเนินการทันทีเมื่อภาวะฉุกเฉิน สิ้นสุดลง หรืออย่างน้อยภายใน 2 สัปดาห์ หลังจากเกิดสาธารณภัย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการเข้าถึงพื้นที่ประสบภัย ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อใช้ในการฟื้นฟูระยะยาวได้อีกด้วย เป็นการระบุมูลค่าความเสียหายทางกายภาพ โครงสร้างทางสังคม ประมาณการด้านการเงิน และวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการให้ความช่วยเหลือ และความต่อเนื่อง หรือใช้ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาดำเนินการประเมินความเสียหายและความต้องการในแต่ละด้าน

4.10.3 การใช้เงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

เมื่อภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินเกิดขึ้นในพื้นที่ ให้เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ร่วมกับ คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจังหวัด (ก.ช.ภ.จ.) ดำเนินการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และหลักเกณฑ์วิธีการที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการช่วยเหลือโดยเร่งด่วนตามจำเป็นและเหมาะสมเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นในพื้นที่ โดยมุ่งหมายที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติ แต่มิได้มุ่งหมายที่จะชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้ใด

แนวทางการใช้จ่ายเงินทดรองราชการตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2562

(1) เมื่อคาดหมายว่าจะเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินขึ้นในเวลาอันใกล้ และจำเป็นต้องรีบดำเนินการโดยฉับพลัน ให้สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติใช้จ่ายเงินทดรองราชการในเชิงป้องกันหรือยับยั้งภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินนั้นได้ โดยไม่ต้องประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินภายในวงเงินไม่เกิน 10,000,000 บาท

เมื่อประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินและต้องช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน และดำเนินการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้ใช้วงเงินทดรองราชการตามระเบียบที่กำหนด ให้สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด แห่งละ 20,000,000 บาท

(2) การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินตามระเบียบนี้ ต้องเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีพและความเป็นอยู่ของประชาชน หรือเป็นการซ่อมแซมให้คืนสู่สภาพเดิม อันเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า โดยไม่สามารถใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อสร้างสิ่งก่อสร้าง หรือสาธารณูปโภคที่ถาวรหรือก่อสร้างใหม่ได้

ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง การกำหนดวงเงินทดรองราชการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องสำหรับให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยไว้ตามระเบียบนี้ ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ดำเนินการขอใช้วงเงินทดรองราชการให้ถูกต้องตามวิธีการและหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าว

4.10.4 การรับบริจาค

กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น พิจารณาเห็นว่ามีความจำเป็นต้องจัดให้มีการรับบริจาคเงินหรือทรัพย์สินเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย โดยจัดตั้งศูนย์รับบริจาคและประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และกำหนดสถานที่เก็บรักษาสิ่งของบริจาค และวิธีการแจกจ่ายสิ่งของและเงินบริจาค จัดทำบัญชีการรับ-แจกจ่าย สิ่งของรับบริจาคไว้เป็นหลักฐาน และมีระบบควบคุมการรับ และใช้จ่ายเงินบริจาค เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

(1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับบริจาคและการให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรี่ยไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2544

(3) ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการ พ.ศ. 2526

(4) ระเบียบกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการว่าด้วยการรับบริจาคสิ่งของเหลือใช้ของศูนย์รับบริจาคเพื่อการสงเคราะห์ผู้เดือดร้อน พ.ศ. 2547

(5) ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยมาตรการทางบริหารสำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2561

ให้กรมบัญชีกลางและสำนักนายกรัฐมนตรีจัดทำแนวทางปฏิบัติในการรับบริจาคและการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ในกรณีที่บุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรใดจัดตั้งศูนย์รับบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยโดยที่บุคคล หน่วยงานหรือองค์กรนั้นไม่ได้รับมอบภารกิจใด ๆ จากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หรือกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ ให้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการขนย้ายและบริหารจัดการส่งมอบสิ่งของบริจาคเอง

4.10.5 การจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว

ศูนย์พักพิงชั่วคราวเป็นสถานที่ที่ได้จัดเตรียมไว้สำหรับผู้ประสบภัยที่มีความจำเป็นต้องย้ายออกจากที่อยู่อาศัยเดิม เนื่องจากได้รับผลกระทบจากสาธารณภัยจนไม่สามารถอาศัยอยู่ได้โดยผู้ประสบภัยจะอาศัยอยู่ชั่วคราวจนกว่าสถานการณ์ภัยจะยุติ หรือที่อยู่อาศัยเดิมจะได้รับการฟื้นฟู หรือมีการซ่อมสร้างให้สามารถอพยพกลับไปอาศัยได้ ทั้งนี้ การบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวให้เป็นไปตามมาตรฐานของแผนการบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว โดยจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานให้แก่ผู้ประสบภัยได้อย่างพอเพียง ทั้งการบริการด้านโภชนาการ อาหาร น้ำดื่ม ความปลอดภัย คุณภาพชีวิต สาธารณูปโภค รวมถึงสุขาภิบาลและสุขอนามัย โดยจะต้องดำเนินการ ดังนี้

(1) การเปิดศูนย์พักพิงชั่วคราว

(1.1) จัดให้มีการทำทะเบียนผู้อพยพอย่างละเอียด โดยคำนึงถึงกลุ่มเปราะบางทางสังคมเพื่อให้ทราบความต้องการพื้นฐาน และความต้องการพิเศษของผู้อพยพ ทั้งข้อมูลประชากร ข้อมูลส่วนบุคคลและรายงานให้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ทราบ

(1.2) จัดให้มีอาหาร น้ำดื่ม และความต้องการพิเศษอย่างพอเพียง เช่น นมเด็กทารก เป็นต้น

(1.3) จัดให้มีการกำหนดพื้นที่อาศัยภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้อพยพ ซึ่งหมายความรวมถึงข้อจำกัดทางการแพทย์ ประเด็นทางมิติหญิงชาย เพศสภาพ และกลุ่มเปราะบาง

(1.4) ให้ศูนย์พักพิงชั่วคราวจัดให้มีระบบสาธารณูปโภค เช่น ประปา ไฟฟ้า เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้เพียงพอและทั่วถึง

(1.5) จัดให้มีระบบการแพทย์และการสาธารณสุขสนับสนุนภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวเพื่อดูแลทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต

(2) การบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว

(2.1) กำหนดผู้รับผิดชอบตามโครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์พักพิงให้มีความชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้อพยพภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวเพื่อสนับสนุนการทำงานของภาครัฐ

(2.2) กำหนดให้มีการชี้แจงทำความเข้าใจกฎระเบียบในการอาศัยอยู่ร่วมกันภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวที่ชัดเจนให้ผู้อพยพรับทราบและถือปฏิบัติ รวมถึงการสร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชนโดยรอบศูนย์พักพิงชั่วคราวด้วย

(2.3) จัดให้มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลสถานการณ์ภัยอย่างเป็นระบบให้ทั่วถึงและต่อเนื่อง

(2.4) จัดให้มีระบบการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในศูนย์พักพิงชั่วคราวโดยเจ้าหน้าที่อาสาสมัครและการมีส่วนร่วมของผู้อพยพตามความเหมาะสม

(3) การปิดศูนย์พักพิงชั่วคราว

เมื่อสถานการณ์ภัยยุติ และผู้อพยพสามารถอพยพกลับไปยังที่อยู่อาศัยเดิมหรือที่อยู่อาศัยใหม่ ให้ดำเนินการ ดังนี้

(3.1) จัดให้มีการแจ้งการปิดศูนย์พักพิงชั่วคราวให้ผู้อพยพทราบล่วงหน้า พร้อมจัดทำทะเบียนผู้อพยพกลับอย่างเป็นระบบ

(3.2) ประสานการเตรียมความพร้อมอพยพกลับตามแผนการส่งกลับ

(3.3) ให้มีการแจ้งประกาศปิดศูนย์พักพิงชั่วคราวอย่างเป็นทางการ พร้อมทั้งรายงานให้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ที่รับผิดชอบทราบ

4.11 เกณฑ์การพิจารณาสถานการณ์น้ำ เตือนภัย และบริหารจัดการน้ำแล้ง

4.11.1 เกณฑ์พิจารณาภาวะแล้งและพื้นที่ประสบภัย

1) สถานีวัดน้ำฝน

สถานีสำรวจอุทกวิทยาในความรับผิดชอบศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนบน ใช้เกณฑ์เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลที่เคยปรากฏและหาเกณฑ์ของข้อมูลรายปีเปรียบเทียบกับข้อมูลเฉลี่ยของสถานีตรวจวัดนั้น ๆ ตั้งแต่เริ่มสำรวจมาจนถึงปัจจุบัน โดยใช้หลักทางสถิติมาประกอบการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

- การแปรผันของข้อมูลมากกว่าค่าเบี่ยงเบนทางมากร้อยละ 25 จากค่าเฉลี่ยถือว่าอยู่ในเกณฑ์ “มาก”
- การแปรผันของข้อมูลอยู่ในช่วงระหว่าค่าเบี่ยงเบนทางมากร้อยละ 25 กับทางน้อยร้อยละ 25 จากค่าเฉลี่ยถือว่าอยู่ในเกณฑ์ “ปกติ”
- การแปรผันของข้อมูลน้อยกว่าค่าเบี่ยงเบนทางน้อยร้อยละ 25 จากค่าเฉลี่ยถือว่าอยู่ในเกณฑ์ “น้อย”

ปัญหาความแห้งแล้งทางอุตุนิยมวิทยา คือ “สภาวะที่ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย (average rainfall) มีค่าต่ำกว่าปกติ” ความแห้งแล้งที่เกิดขึ้นในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางจะเกิดขึ้นในระยะที่ไม่มีฝน คือ เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนพฤษภาคมและเป็นฤดูหนาวต่อเนื่องกับฤดูร้อน เกณฑ์ความแห้งแล้งที่เหมาะสมสำหรับ ประเทศไทย แบ่งความรุนแรงได้ 3 ขนาด คือ

- สภาวะความแห้งแล้งอย่างเบา เป็นสภาวะความแห้งแล้งของอากาศที่มีฝนตกเฉลี่ยไม่ถึงวันละ 1 มิลลิเมตร เป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันไม่น้อยกว่า 15 วัน ในฤดูฝน

- สภาวะความแห้งแล้งปานกลาง เป็นสภาวะความแห้งแล้งของอากาศที่มีฝนตกเฉลี่ยไม่ถึงวันละ 0.25 มิลลิเมตร เป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันไม่น้อยกว่า 29 วัน ในฤดูฝน
- สภาวะความแห้งแล้งรุนแรง เป็นสภาวะความแห้งแล้งของอากาศที่ไม่มีฝนตกเลยต่อเนื่องกันไม่น้อยกว่า 15 วันในฤดูฝน หรืออาจตกบ้างแต่ไม่มีวันใดเลยแม้วันเดียวที่ฝนตก ถึง 0.25 มิลลิเมตร และถ้ารุนแรงมากอาจจะไม่มีฝนตกนานนับเดือน

ปริมาณฝนที่ตกในพื้นที่ หากมีปริมาณฝนตกเฉลี่ยไม่ถึงวันละ 1 มิลลิเมตรเป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันไม่น้อยกว่า 15 วัน (สภาวะความแห้งแล้งอย่างเบา) จะต้องแจ้งประชาสัมพันธ์ ให้กลุ่มผู้ใช้น้ำทราบเพื่อพิจารณาภาวะน้ำแล้ง ตามความหมายฝนทิ้งช่วงของกรมอุตุนิยมวิทยา ซึ่งได้แยกประเภทของสถานีวัดน้ำฝนตามพื้นที่ จุดที่ตั้งสถานีวัดน้ำฝน เป็น 3 ลักษณะคือ ประเภทที่ 1 วัดปริมาณฝนตกในพื้นที่ชุมชน ประเภทที่ 2 วัดปริมาณฝนตกในพื้นที่การเกษตรชนบท และประเภทที่ 3 วัดปริมาณฝนตกในเขตป่าต้นน้ำ โดยใช้เกณฑ์สีเป็นตัวกำหนดสถานการณ์คือ สีเขียว (สถานการณ์ปกติ) สีเหลือง (สถานการณ์เฝ้าระวัง) และสีแดง (สถานการณ์เสี่ยงน้ำแล้ง) ตามความชุกของน้ำฝน

เกณฑ์ทั่วไปของสทนช. ในกรณีของน้ำฝน โดยมีขอบเขตที่ใช้ประกาศพื้นที่เตือนภัยหากใช้ค่าคาดการณ์ล่วงหน้าของกรมอุตุนิยมวิทยา ตาม**ตารางที่ 4.11.1-1** จะมีเขตประกาศเตือนภัยครอบคลุมทั้งลุ่มน้ำสาละวิน เนื่องจากผลพยากรณ์จะพยากรณ์เป็นภาพรวมทั้งภาคเหนือ แต่ถ้ากรณีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการพยากรณ์ฝนล่วงหน้าเป็นรายลุ่มน้ำสาขาตาม**ตารางที่ 4.11.1-2** ก็จะสามารถพิจารณาพื้นที่เตือนภัยได้เป็นรายลุ่มน้ำสาขา

ตารางที่ 4.11.1-1 แสดงระดับน้ำบ่งชี้ภาวะภัยแล้งที่สถานีอ้างอิงในลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำสาละวิน

รหัสลุ่มน้ำ	ลุ่มน้ำสาขา	รหัสสถานี	ค่าระดับท้องน้ำ (ม.รทก.)	ค่าระดับตลิ่ง (ม.รทก.)	ค่าระดับน้ำบ่งชี้ภาวะน้ำแล้ง ร้อยละ 30 (ม.รทก.)
0101	น้ำแม่ปายตอนบน	010201	516.55	520.23	517.83
0102	ห้วยแม่สา	-	-	-	-
0103	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 1	010504	427.56	432.56	428.76
0104	น้ำของ	010401	334.64	339.13	336.34
0105	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 2	SW.5A	174.65	182.68	176.56
		010501	200.43	207.95	202.58
0106	น้ำแม่สะมาด	010602	214.48	218.04	217.02
0107	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 3	-	-	-	-
0108	น้ำแม่สุรินทร์	-	-	-	-
0109	แม่น้ำยวมตอนบน	-	-	-	-
0110	น้ำแม่ลาหลวง	010901	325.24	327.24	325.64
0111	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1	-	-	-	-
0112	น้ำแม่สะเรียง	-	-	-	-
0113	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2	-	-	-	-
0114	น้ำแม่ริด	-	-	-	-
0115	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 3	-	-	-	-
0116	น้ำแม่เงา	-	-	-	-
0117	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 4	-	-	-	-
0118	แม่น้ำสาละวินตอนบน	-	-	-	-
0119	น้ำแม่แงะ	-	-	-	-
0120	แม่น้ำเมยตอนบน	-	-	-	-
0121	ห้วยแม่ละเมา	SW.6	268.36	281.33	269.78
0122	แม่น้ำเมยตอนล่าง	-	-	-	-

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2566

ตารางที่ 4.11.1-2 ปริมาณฝนสะสมเตือนภัยในพื้นที่ต่าง ๆ ตามเกณฑ์ปัจจุบันของ สทนช.

ลุ่มน้ำ	สค-ตค.		กย.-พย.		ตค-ธค		พย.-มค.		ธค-กพ.		มค-มีค		กพ.-เมย	
	ฝนเฉลี่ย	-20%	ฝนเฉลี่ย	-20%	ฝนเฉลี่ย	-20%	ฝนเฉลี่ย	-20%	ฝนเฉลี่ย	-20%	ฝนเฉลี่ย	-20%	ฝนเฉลี่ย	-20%
0101	484.16	387.33	291.04	232.83	123.25	98.60	52.18	41.74	25.15	20.12	28.20	22.56	74.50	59.60
0102	444.42	355.53	275.11	220.09	129.59	103.67	56.27	45.02	29.70	23.76	28.39	22.71	69.58	55.66
0103	508.76	407.01	311.32	249.06	141.92	113.53	66.03	52.82	34.76	27.80	39.05	31.24	82.84	66.28
0104	567.75	454.20	345.60	276.48	151.11	120.89	69.92	55.94	32.76	26.21	34.76	27.81	69.55	55.64
0105	565.04	452.03	348.86	279.08	153.65	122.92	63.64	50.91	25.95	20.76	26.53	21.23	69.18	55.34
0106	551.40	441.12	346.74	277.39	163.88	131.10	63.38	50.70	25.03	20.02	28.47	22.78	68.58	54.87
0107	556.14	444.91	354.37	283.49	175.77	140.61	70.57	56.46	25.69	20.55	29.20	23.36	74.09	59.28
0108	561.90	449.52	345.53	276.42	139.52	111.62	45.40	36.32	19.98	15.99	21.18	16.94	55.55	44.44
0109	572.35	457.88	349.14	279.31	140.77	112.61	45.64	36.51	20.84	16.67	21.49	17.19	55.21	44.17
0110	603.55	482.84	364.34	291.47	156.20	124.96	53.73	42.99	24.54	19.64	25.12	20.10	59.27	47.42
0111	579.99	463.99	349.28	279.42	149.00	119.20	42.60	34.08	19.63	15.70	22.83	18.26	54.24	43.39
0112	539.15	431.32	326.51	261.21	140.55	112.44	38.24	30.59	19.29	15.43	22.01	17.61	53.56	42.85
0113	553.61	442.88	325.25	260.20	144.08	115.26	40.68	32.55	21.20	16.96	22.51	18.01	57.63	46.10
0114	573.89	459.11	331.17	264.93	148.03	118.42	42.25	33.80	21.87	17.50	23.40	18.72	58.63	46.90
0115	652.99	522.39	354.43	283.54	163.23	130.59	48.15	38.52	24.47	19.57	27.24	21.79	61.78	49.43
0116	721.15	576.92	365.76	292.60	157.01	125.61	45.21	36.17	23.22	18.57	28.40	22.72	67.97	54.37
0117	652.99	522.39	354.43	283.54	163.23	130.59	48.15	38.52	24.47	19.57	27.24	21.79	61.78	49.43
0118	581.98	465.59	343.10	274.48	149.50	119.60	43.32	34.66	21.08	16.86	23.68	18.95	56.16	44.93
0119	581.34	465.07	350.25	280.20	149.53	119.62	43.78	35.02	20.22	16.18	23.14	18.52	54.72	43.78
0120	601.66	481.33	322.29	257.83	125.59	100.47	25.10	20.08	14.59	11.67	32.90	26.32	82.74	66.19
0121	616.28	493.02	391.00	312.80	177.10	141.68	35.73	28.58	22.31	17.84	42.08	33.67	94.06	75.25
0122	757.26	605.81	364.75	291.80	141.27	113.01	35.94	28.75	18.42	14.74	26.80	21.44	69.47	55.58

หมายเหตุ: -20% หมายถึง ปริมาณฝนสะสมต่ำกว่าค่าเฉลี่ย 20% ซึ่งใช้เป็นเกณฑ์บ่งชี้ภาวะภัยแล้งของ สทนช.

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2566

2) สถานีวัดน้ำท่าหรือระดับน้ำในลำน้ำ

เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของสถานีวัดน้ำท่า แต่ละสถานีแตกต่างกัน จึงต้องกำหนดเกณฑ์การเฝ้าระวังเป็นแต่ละรายสถานีเป็นการเฉพาะสถานีนั้น ๆ ซึ่งได้แยกประเภทของสถานีวัดน้ำท่าตามพื้นที่ จุดที่ตั้งสถานีวัดน้ำท่า เป็น 3 ลักษณะคือ ประเภทที่ 1 สถานีมีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำที่ลำน้ำมีความลาดชันมาก (น้อยกว่า 1 : 5,000) ประเภทที่ 2 สถานีมีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กลางน้ำที่ลำน้ำมีความลาดชันปานกลาง (ระหว่าง 1 : 5,000 - 1 : 10,000) และประเภทที่ 3 สถานีมีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ปลายน้ำที่ลำน้ำมีความลาดชันน้อยหรือแบนราบ (มากกว่า 1 : 10,000) แต่เกณฑ์สีสถานการณ์ยังคงใช้เป็นเกณฑ์เดียวกันคือ สีเขียว (สถานการณ์ปกติ) สีเหลือง (สถานการณ์เฝ้าระวัง) และสีแดง (สถานการณ์เสี่ยงน้ำแล้ง) ตามความลึกของน้ำที่จุดที่ตั้งสถานีวัดน้ำท่า

การพิจารณาสภาวะน้ำแล้งจากข้อมูลปริมาณน้ำท่าสามารถพิจารณาได้จากข้อมูลปริมาณน้ำที่ไหลผ่านที่สถานีวัดน้ำท่าที่ใช้เป็นสถานีอ้างอิงที่ทำการตรวจวัดข้อมูลในปัจจุบันในแต่ละลุ่มน้ำสาขาโดยพิจารณาใน 2 ลักษณะ ได้แก่

1) ร้อยละของโอกาสการเกิดของช่วงเวลาการไหลที่มากกว่าร้อยละ 90 (Flow Duration Curve) ทั้งนี้ ข้อมูลปริมาณน้ำท่าหรือระดับน้ำในลำน้ำเป็นดัชนีบ่งชี้ตัวหนึ่ง ซึ่งในผังน้ำแผ่นที่ 12 (แผนผังแสดงข้อมูลการบริหารจัดการน้ำช่วงน้ำแล้ง) แสดงเป็นร้อยละของโอกาสการเกิดของช่วงเวลาการไหล (Flow Duration Curve) ที่ร้อยละ 60 70 80 และ 90

2) พิจารณาจากปริมาณความต้องการน้ำรายวันที่ท้ายสถานีวัดน้ำที่ใช้อ้างอิง ทั้งนี้ ในผังน้ำแผ่นที่ 12 ก็มีการแสดงข้อมูลความต้องการน้ำของผู้ใช้น้ำรายหลักไว้เช่นกัน ค่าบ่งชี้ภัยแล้งของสถานีอ้างอิง จะพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างค่าจาก Flow Duration Curve และค่าจากปริมาณความต้องการน้ำ ค่าไหนมากกว่าจะเลือกใช้เป็นค่าบ่งชี้ภาวะน้ำแล้ง

ทั้งนี้การพิจารณาสภาวะน้ำแล้งในหัวข้อนี้จะมุ่งเน้น การพิจารณาเฉพาะในฤดูแล้งในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน เป็นหลัก ส่วนในเดือนที่เหลือจะเป็นช่วงที่ปกติมีน้ำท่ามาก แต่ก็อาจจะเป็นไปได้ ที่จะเกิดเหตุการณ์ปริมาณน้ำท่าต่ำในปีที่แล้งมาก ๆ ค่าบ่งชี้ภัยแล้งสรุปได้ดังนี้

1) ร้อยละของโอกาสการเกิดของช่วงเวลาการไหล (Flow Duration Curve, FDC)
ค่า Flow Duration ที่ร้อยละ 60 70 80 และ 90 ของสถานีอ้างอิงที่เป็นตัวแทนของลุ่มน้ำสาขาต่าง ๆ สามารถแสดงได้ดัง**ตารางที่ 4.11.1-3** และค่าระดับน้ำที่ได้จากปริมาณน้ำดังกล่าวไว้ในตารางเดียวกัน

2) ปริมาณความต้องการน้ำที่ด้านท้ายสถานีวัดน้ำที่ใช้อ้างอิง สำหรับปริมาณความต้องการน้ำด้านท้ายน้ำของสถานีอ้างอิง จะพิจารณาจากปริมาณความต้องการน้ำใช้จากกิจกรรมหลักที่อยู่ท้ายสถานี แสดงดัง**ตารางที่ 4.11.1-4**

3) การวิเคราะห์ปริมาณน้ำ ระดับน้ำในลำน้ำเพื่อพิจารณาเกณฑ์การเตือนภัย ค่าบ่งชี้ภัยแล้งของสถานีอ้างอิง จะพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างค่าจาก Flow Duration Curve และค่าจากปริมาณความต้องการน้ำที่อยู่ทางด้านท้ายน้ำ ค่าไหนมากกว่าจะเลือกใช้เป็นค่าบ่งชี้ภาวะน้ำแล้ง สำหรับระดับน้ำบ่งชี้ภาวะภัยแล้งที่สถานีอ้างอิงในลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำสาละวิน แสดงดัง**ตารางที่ 4.11.1-5**

4) พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งจากการประเมินโดยข้อมูลปริมาณน้ำท่าที่สถานีอ้างอิงพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งจากค่าเตือนภัยใน**ตารางที่ 4.11.1-5** จะได้แก่พื้นที่ท้ายน้ำของสถานีตรวจวัดนั้น ๆ ไปจนถึงสถานีที่อยู่ถัดไปด้านท้ายน้ำ โดยมีรายละเอียดดังแสดงใน**รูปที่ 4.11.1-1**

ตารางที่ 4.11.1-3 แสดงค่า Flow Duration ที่ร้อยละ 60 70 80 และ 90 ของสถานีอ้างอิง ในแต่ละลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำสาละวิน

รหัสลุ่มน้ำ	ลุ่มน้ำสาขา	รหัสสถานี	ค่าระดับที่สถานี (ม.รทก.)		ปริมาณน้ำ (ลบ.ม./วินาที)				ระดับน้ำ (ม.รทก.)			
			ระดับท้องน้ำ	ระดับตลิ่งเฉลี่ย	ร้อยละ 90	ร้อยละ 80	ร้อยละ 70	ร้อยละ 60	ร้อยละ 90	ร้อยละ 80	ร้อยละ 70	ร้อยละ 60
0101	น้ำแม่ปายตอนบน	010201	516.55	520.23	1.16	1.52	1.92	2.36	517.10	517.20	517.24	517.28
0102	ห้วยแม่สา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0103	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 1	010504	427.56	432.56	2.58	3.73	5.21	7.00	427.87	428.07	428.40	428.78
0104	น้ำของ	010401	334.64	339.13	0.98	1.43	1.93	2.51	335.68	335.73	335.78	335.83
0105	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 2	SW.5A	174.65	182.68	9.50	12.67	16.63	22.00	175.52	175.58	175.65	175.72
		010501	200.43	207.95	7.60	10.00	13.00	16.50	201.56	201.68	201.73	201.80
0106	น้ำแม่สะมาด	010602	214.48	218.04	0.13	0.23	0.36	0.50	215.51	215.54	215.57	215.60
0107	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0108	น้ำแม่สุรินทร์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0109	แม่น้ำยวมตอนบน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0110	น้ำแม่ลาหลวง	010901	325.24	327.24	1.09	1.51	2.06	2.62	325.58	325.63	325.68	325.72
0111	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0112	น้ำแม่สะเรียง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0113	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0114	น้ำแม่ริด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0115	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0116	น้ำแม่เงา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0117	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0118	แม่น้ำสาละวินตอนบน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0119	น้ำแม่แงะ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0120	แม่น้ำเมยตอนบน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0121	ห้วยแม่ละเมา	SW.6	268.36	281.33	2.50	3.40	4.50	5.60	268.70	268.75	268.80	268.85
0122	แม่น้ำเมยตอนล่าง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2566

ตารางที่ 4.11.1-4 แสดงค่าปริมาณน้ำบ่งชี้ภาวะภัยแล้งที่สถานีอ้างอิงในลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำสาละวินที่พิจารณาจากความต้องการน้ำด้านท้ายน้ำ

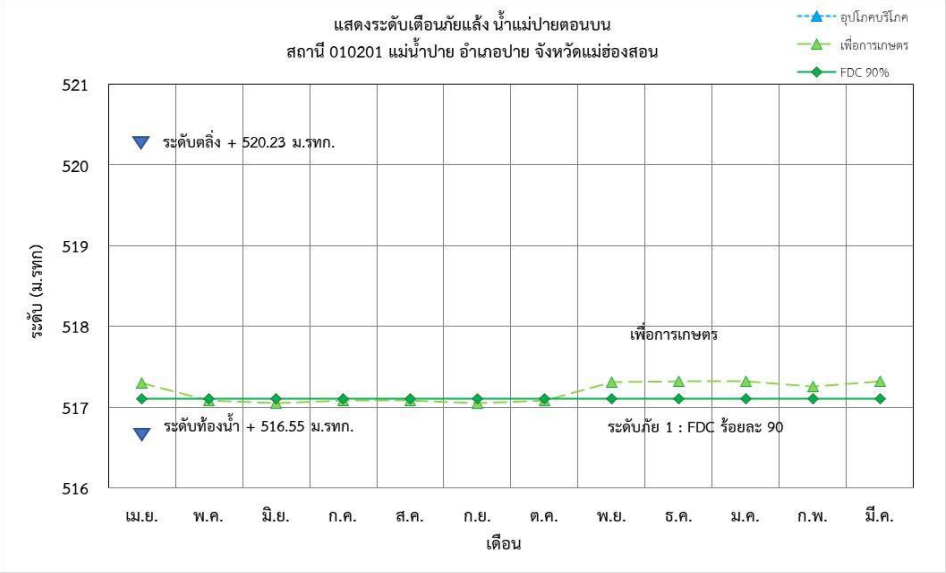
รหัสลุ่มน้ำ	ลุ่มน้ำสาขา	รหัสอ้างอิง	กิจกรรมการใช้น้ำ	ค่าพิจารณา	หน่วย	ความต้องการใช้น้ำด้านท้ายน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)											
						เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
0101	น้ำแม่ปายตอนบน	010201	อุปโภคบริโภค	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			ชลประทาน	ปริมาณน้ำ		0.04	0.11	0.10	0.11	0.11	0.10	0.11	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04
			รวม	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	0.04	0.11	0.10	0.11	0.11	0.10	0.11	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04
				ระดับน้ำ	ม. (ร.ท.ก.)	517.3	517.1	517.1	517.1	517.1	517.1	517.1	517.31	517.32	517.32	517.26	517.32
0102	ห้วยแม่สา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0103	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 1	010504	อุปโภคบริโภค	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			ชลประทาน	ปริมาณน้ำ		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			รวม	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
				ระดับน้ำ	ม. (ร.ท.ก.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0104	น้ำของ	010401	อุปโภคบริโภค	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			ชลประทาน	ปริมาณน้ำ		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			รวม	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
				ระดับน้ำ	ม. (ร.ท.ก.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0105	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 2	SW.5A	อุปโภคบริโภค	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			ชลประทาน	ปริมาณน้ำ		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			รวม	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
				ระดับน้ำ	ม. (ร.ท.ก.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		010501	อุปโภคบริโภค	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	0.12	0.13	0.12	0.13	0.13	0.12	0.13	0.12	0.13	0.13	0.12	0.13
			ชลประทาน	ปริมาณน้ำ		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			รวม	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	0.12	0.13	0.12	0.13	0.13	0.12	0.13	0.12	0.13	0.13	0.12	0.13
				ระดับน้ำ	ม. (ร.ท.ก.)	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56
0106	น้ำแม่สะมาด	010602	อุปโภคบริโภค	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			ชลประทาน	ปริมาณน้ำ		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			รวม	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
				ระดับน้ำ	ม. (ร.ท.ก.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0107	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0108	น้ำแม่ลิรินทร์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0109	แม่น้ำยวมตอนบน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0110	น้ำแม่ลาหลวง	010901	อุปโภคบริโภค	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			ชลประทาน	ปริมาณน้ำ		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			รวม	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
				ระดับน้ำ	ม. (ร.ท.ก.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0111	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0112	น้ำแม่สะเรียง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0113	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0114	น้ำแม่ริด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0115	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0116	น้ำแม่งา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0117	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0118	แม่น้ำสาขาวินตอนบน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0119	น้ำแม่แจะ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0120	แม่น้ำแม่ยตอนบน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0121	ห้วยแม่ยะเมา	SW.6	อุปโภคบริโภค	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
			ชลประทาน	ปริมาณน้ำ		0.04	0.11	0.11	0.11	0.11	0.11	0.11	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04
			รวม	ปริมาณน้ำ	ล้าน ลบ.ม.	0.04	0.11	0.11	0.11	0.11	0.11	0.11	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04
				ระดับน้ำ	ม. (ร.ท.ก.)	268.7	268.7	268.7	268.7	268.7	268.7	268.7	268.7	268.7	268.7	268.5	268.7
0122	แม่น้ำแม่ยตอนล่าง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2566

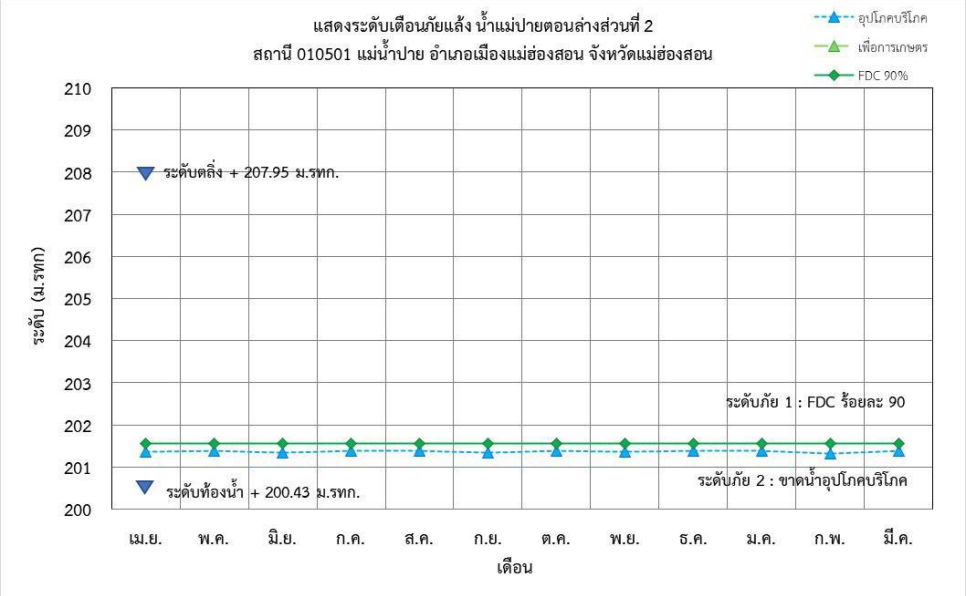
ตารางที่ 4.11.1-5 แสดงค่าระดับน้ำบ่งชี้ภาวะภัยแล้งที่สถานีอ้างอิงในลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำสาละวิน ที่พิจารณาจากความต้องการน้ำด้านท้ายน้ำ

รหัสลุ่มน้ำ	ลุ่มน้ำสาขา	รหัสสถานี	ค่าระดับน้ำบ่งชี้ภาวะน้ำแล้ง (ม.รทก.)											
			เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
0101	น้ำแม่ปายตอนบน	010201	517.30	517.10	517.10	517.10	517.10	517.10	517.10	517.31	517.32	517.32	517.26	517.32
0102	ห้วยแม่สา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0103	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 1	010504	427.87	427.87	427.87	427.87	427.87	427.87	427.87	427.87	427.87	427.87	427.87	427.87
0104	น้ำของ	010401	335.68	335.68	335.68	335.68	335.68	335.68	335.68	335.68	335.68	335.68	335.68	335.68
0105	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 2	SW.5A	175.52	175.52	175.52	175.52	175.52	175.52	175.52	175.52	175.52	175.52	175.52	175.52
		010501	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56	201.56
0106	น้ำแม่สะมาด	010602	215.51	215.51	215.51	215.51	215.51	215.51	215.51	215.51	215.51	215.51	215.51	215.51
0107	น้ำแม่ปายตอนล่างส่วนที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0108	น้ำแม่สุรินทร์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0109	แม่น้ำยวมตอนบน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0110	น้ำแม่ลาหลวง	010901	325.58	325.58	325.58	325.58	325.58	325.58	325.58	325.58	325.58	325.58	325.58	325.58
0111	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0112	น้ำแม่สะเรียง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0113	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0114	น้ำแม่เริด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0115	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0116	น้ำแม่เงา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0117	แม่น้ำยวมตอนล่างส่วนที่ 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0118	แม่น้ำสาละวินตอนบน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0119	น้ำแม่แงะ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0120	แม่น้ำเมยตอนบน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0121	ห้วยแม่ละเมา	SW.6	268.70	268.70	268.70	268.70	268.70	268.70	268.70	268.70	268.70	268.70	658.50	268.70
0122	แม่น้ำเมยตอนล่าง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

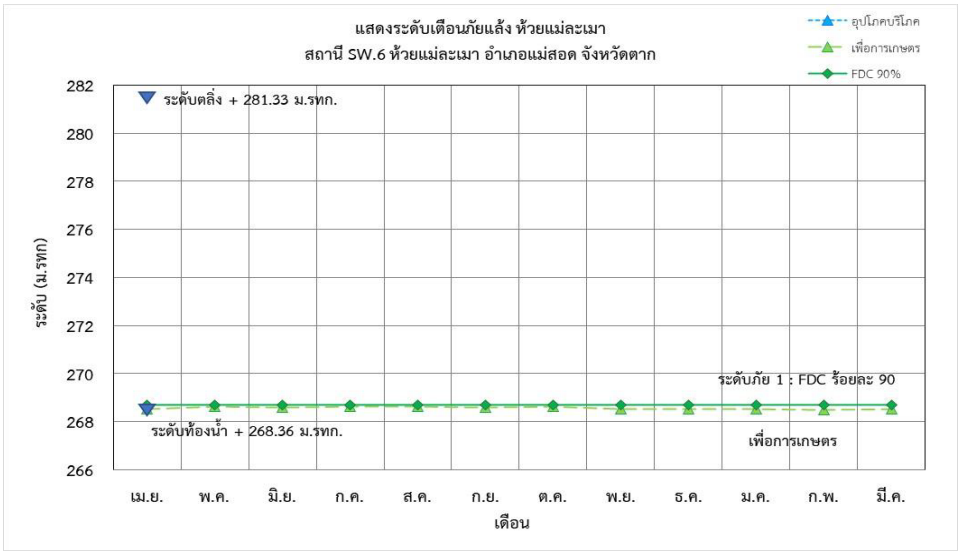
ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2566

สถานี 010201 แม่น้ำปายที่บ้านนาจลอง

สถานี 010501 แม่น้ำปายที่บ้านปางหมู

สถานี SW.6 ห้วยแม่ละเมาที่บ้านแม่ละเมา

รูปที่ 4.11.1-1 แสดงระดับน้ำบ่งชี้ภาวะภัยแล้งที่สถานีอ้างอิงต่าง ๆ ในลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำสาละวิน

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2566

3) สถานีวัดน้ำในแหล่งน้ำ

สถานีวัดน้ำในแหล่งน้ำที่ถูกเลือกมาเป็นสถานีหลักเฝ้าระวังส่วนใหญ่ อยู่ในพื้นที่ของอ่างเก็บน้ำ เขื่อนกั้นน้ำ และประตูระบายน้ำ ของโครงการขนาดใหญ่และขนาดกลางของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ซึ่งมีเกณฑ์การบริหารจัดการน้ำเฉพาะโครงการในรูปของเกณฑ์ปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ ถ้าหากมีปริมาณน้ำคงเหลืออยู่ในระดับใกล้เคียงหรือต่ำกว่าเกณฑ์ควบคุมตัวล่าง (Lower Rule Curve , LRC) ต้องติดตามสถานการณ์และประเมินการใช้น้ำล่วงหน้า ถ้ามีปริมาณน้ำไม่เพียงพอสำหรับการเกษตรควรสำรองน้ำไว้สำหรับการอุปโภคบริโภคเท่านั้น จึงใช้เกณฑ์ดังกล่าวเป็นเกณฑ์เฝ้าระวัง ซึ่งยังคงมีเกณฑ์สถานการณ์น้ำเป็น สีเขียวหมายถึงสถานการณ์ปกติ สีเหลืองหมายถึงสถานการณ์เฝ้าระวัง และสีแดงหมายถึงสถานการณ์เสี่ยงน้ำแล้ง ตามประเภทของแหล่งน้ำ ดังแสดงใน**รูปที่ 4.11.1-2**

ระดับสถานการณ์	คำอธิบาย	แนวทางการดำเนินการ
สถานการณ์ปกติ	เส้นปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำปัจจุบันอยู่ระหว่างเส้นเกณฑ์ปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำอ้างอิง (Long-term Benchmark Curve (LBC)) กับเส้นเกณฑ์ควบคุมระดับน้ำตอนล่าง (Lower Rule Curve (LRC)) (LRC < เส้นปริมาณน้ำ < LBC)	บริหารจัดการน้ำตามแผนที่วางไว้
สถานการณ์เฝ้าระวัง	เส้นปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำปัจจุบันอยู่ระหว่างเส้นเกณฑ์ปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำอ้างอิง (Long-term Benchmark Curve (LBC)) กับเส้นเกณฑ์ควบคุมระดับน้ำตอนบน (Upper Rule Curve) (LBC < เส้นปริมาณน้ำ < URC)	ใช้ข้อมูล One Map ประกอบการคาดการณ์ปริมาณน้ำไหลเข้าอ่างเก็บน้ำและปรับแผนการระบายน้ำโดยต้องไม่กระทบต่อพื้นที่ท้ายน้ำ และควบคุมเส้นบริหารจัดการน้ำแบบพลวัต (Dynamic Operating Curve) ไม่ให้เกินเส้นเกณฑ์ควบคุมระดับน้ำตอนบน (Upper Rule Curve)
สถานการณ์เฝ้าระวังน้ำมาก	เส้นปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำปัจจุบันอยู่ระหว่างเส้นเกณฑ์ควบคุมระดับน้ำตอนบน (Upper Rule Curve) กับระดับเก็บกักปกติ (รนก.) (URC < เส้นปริมาณน้ำ < รนก.)	ใช้ข้อมูล One Map ประกอบการคาดการณ์ปริมาณน้ำเข้าอ่างเก็บน้ำ และปรับแผนการระบายน้ำ เพื่อควบคุมให้เส้นบริหารจัดการน้ำแบบพลวัต (Dynamic Operating Curve) อยู่ในเส้นเกณฑ์ควบคุมระดับน้ำตอนบน (Upper Rule Curve) หรือไม่ให้เกินเส้นควบคุมอุทกภัย (Flood Control Rule Curve) (ถ้ามี)
สถานการณ์วิกฤต	เส้นปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำปัจจุบันอยู่สูงกว่าระดับเก็บกักปกติ (รนก.) (เส้นปริมาณน้ำ > รนก.)	ปรับแผนการระบายน้ำ เพื่อควบคุมให้เส้นบริหารจัดการน้ำแบบพลวัต (Dynamic Operating Curve) อยู่ต่ำกว่าระดับเก็บกักปกติ (รนก.) โดยเร็ว

ที่มา : สำนักบริหารจัดการน้ำและอุทกวิทยา กรมชลประทาน

รูปที่ 4.11.1-2 เกณฑ์เฝ้าระวังน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง

ทั้งนี้จึงข้อยกตัวอย่างเกณฑ์พิจารณาภาวะน้ำแล้งและพื้นที่ประสบภัยจากการกำหนดระดับสถานการณ์น้ำของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติที่ใช้ในการเตือนภัยน้ำแล้งในภาพรวมตามกรอบโครงสร้างศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ เพื่อใช้ในการเตือนภัยน้ำแล้ง โดยมีปัจจัยบ่งชี้ 4 ปัจจัย ได้แก่ ปริมาณน้ำฝน ระดับน้ำในลำน้ำ ปริมาณน้ำในลำน้ำ และปริมาณน้ำใช้การในอ่างเก็บน้ำขนาดกลางและขนาดใหญ่ในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ข้างเคียง ทั้งนี้ ได้แบ่งเกณฑ์การกำหนดภาวะน้ำแล้งออกเป็น 3 กรณี ได้แก่ กรณีปกติ กรณีภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง และกรณี ภาวะน้ำแล้งวิกฤติ โดยมีรายละเอียดปัจจัยบ่งชี้ทั้ง 4 ปัจจัย ความถี่ของข้อมูล และเกณฑ์ที่ใช้แบ่งกรณีภาวะน้ำแล้งดังกล่าวโดยสรุปได้ดัง**ตารางที่ 4.11.1-6** และแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 4.11.1-6 เกณฑ์การกำหนดภาวะน้ำแล้ง

ปัจจัยบ่งชี้	ความถี่ของข้อมูล	หน่วยที่ใช้	กรณีปกติ	กรณีภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง	กรณีภาวะน้ำแล้งวิกฤติ
ปริมาณน้ำฝน	รายเดือน	มม.	ค่าฉลี่ย	< 20% ของค่าเฉลี่ยเดือนใดเดือนหนึ่ง	<20% ของค่าเฉลี่ยต่อเนื่อง 3 เดือน
ระดับน้ำในลำน้ำ	รายเดือน	ม.รทก.	> 30% ของระดับตลิ่ง	< 30% ของระดับตลิ่ง เดือนใดเดือนหนึ่ง	<30% ของระดับตลิ่งต่อเนื่อง 3 เดือน
ปริมาณน้ำในลำน้ำ	รายเดือน	ลบ.ม./วินาที	> 30% ของความจุลำน้ำ	<30% ของความจุลำน้ำ เดือนใดเดือนหนึ่ง	<30% ของความจุลำน้ำ ต่อเนื่อง 3 เดือน
แหล่งน้ำต้นทุน	รายเดือน	ล้าน ลบ.ม	> Percentile 20%	< Percentile 20%	< Percentile 20% ต่อเนื่อง 3 เดือน

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน เอกสารประกอบการประชุมผังน้ำ ครั้งที่ 4, พ.ศ.2566 (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ)

4.12 ข้อเสนอแนะเกณฑ์เตือนภัยและแนวทางการบริหารจัดการด้านคุณภาพน้ำ

4.12.1 เกณฑ์ด้านคุณภาพน้ำ

ด้านคุณภาพน้ำพิจารณาจากสถานการณ์น้ำ ของสถานีคุณภาพน้ำของลุ่มน้ำที่กรมควบคุมมลพิษได้จัดทำเกณฑ์การจำแนกระดับความรุนแรงของคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ดัง**ตารางที่ 4.9.1-1** ซึ่งใช้สีแสดงสถานะของคุณภาพน้ำ ดังนี้

สีเขียว - ปกติ คือ คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่เกิดผลกระทบต่อสัตว์น้ำ หรือการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ

สีเหลือง - เตือนภัย คือ คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ที่เสี่ยงต่อการเกิดผลกระทบต่อสัตว์น้ำ หรือการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ

สีแดง - วิกฤติ คือ คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เกิดผลกระทบต่อสัตว์น้ำ หรือการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ

ตารางที่ 4.12.1-1 การจำแนกระดับความรุนแรงของคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำ

พารามิเตอร์	หน่วย	ปกติ	เตือนภัย	วิกฤต
ปริมาณออกซิเจนละลาย (DO)	มิลลิกรัม/ลิตร	มากกว่า 2.0	1.1 – 2.0	0 – 1.0
ค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD)	มิลลิกรัม/ลิตร	ไม่เกิน 4.0	4.1 - 10	มากกว่า 10
ความเป็นกรด – ด่าง (pH)		5 - 9	4.0 – 4.9/ 9.1 – 10.0	0.0 – 3.9/ 10.1 – 14.0
ความเค็มสำหรับการผลิตน้ำประปา	กรัม/ลิตร	น้อยกว่า 0.25	0.25 – 0.5	มากกว่า 0.5 (น้ำกร่อย)
การนำไฟฟ้าสำหรับการผลิตน้ำประปา	ไมโครโมห์/ซม.	น้อยกว่า 500	500 – 1,000	มากกว่า 1,000 (น้ำกร่อย)
ความเค็มสำหรับการเกษตร	กรัม/ลิตร	น้อยกว่า 2.0	ตั้งแต่ 2 ขึ้นไป	
การนำไฟฟ้าสำหรับการเกษตร	ไมโครโมห์/ซม.	น้อยกว่า 4,000	ตั้งแต่ 4,000 ขึ้นไป	

ที่มา : หลักเกณฑ์และมาตรฐานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คณะทำงานกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

4.12.2 เกณฑ์ด้านความเค็ม

ปกติแหล่งน้ำจะเริ่มมีรสเค็มที่ระดับความเค็มประมาณ 0.5 ppt ซึ่งเริ่มไม่เหมาะจะนำมาใช้เพื่อการประปา ขณะที่ความเค็มประมาณ 1 ppt ไม่เหมาะจะนำมาใช้เพื่อการชลประทาน นอกจากนี้ ค่าความเค็มมีค่าเกินกว่า 7 ppt จะไม่เหมาะต่อการเพาะเลี้ยงและการดำรงชีวิตของสัตว์น้ำจืด (ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

โดยพารามิเตอร์ที่ทำการติดตามเฝ้าระวังคุณภาพน้ำด้านความ ได้แก่ **ค่าความเค็ม (Salinity) (กรัม/ลิตร)** ซึ่งได้ใช้เกณฑ์ในการติดตามของกรมควบคุมมลพิษ ดังนี้

ตารางที่ 4.12.2-1 แสดงเกณฑ์การติดตามเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ ด้านความเค็ม

ความเค็ม (Salinity) (กรัม/ลิตร)	
≤ 0.5	น้ำจืด (ปกติ)
0.5 – 30	น้ำกร่อย (เฝ้าระวัง)
> 30	น้ำเค็ม (วิกฤต)

ที่มา: แผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง ปี 2562/63 (กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2562)

บทที่ 5
แนวทางการขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

5.1 กลไกการขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

5.1.1 การจัดตั้งองค์กร

1) จัดตั้ง “ศูนย์บริหารสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำ...” เพื่อเป็นศูนย์กลาง การบริหารจัดการ **“มวลน้ำ”** ในการป้องกันหรือลดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น

2) กำหนดโครงสร้างการปฏิบัติงานของ “ศูนย์บริหารสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำ...” ทำหน้าที่บูรณาการข้อมูลและขับเคลื่อน การดำเนินงานตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง พิจารณากลั่นกรองในการยกระดับสถานการณ์ และทำหน้าที่สนับสนุน ในการแก้ไขปัญหา ตั้งแต่การป้องกัน เตรียมความพร้อมรับมือ โดยมีคณะทำงานเป็นหน่วยปฏิบัติงานสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ กลั่นกรองและกำหนดมาตรการหรือนโยบายในการแก้ไขปัญหาภาวะน้ำแล้ง

3) กำหนดแนวทางการทำงานอย่างเป็นระบบ บูรณาการการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และหน่วยงานด้านสาธารณภัยให้มีความสอดคล้องส่งเสริมกัน ทั้งในเรื่องการ สั่งการและอำนวยการภาวะน้ำแล้งระดับต่าง ๆ จนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย

4) จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะน้ำแล้ง โดยการติดตามเฝ้าระวัง วิเคราะห์สถานการณ์น้ำและชี้เป้าพื้นที่เสี่ยงภัยภาวะน้ำแล้ง และกำหนดมาตรการเชิงป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง

5.1.2 การอำนวยการ

เป็นแผนบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ ให้ดำเนินการสอดคล้องเชื่อมโยงกันในทุกมิติ ทั้งมิติของพื้นที่ลุ่มน้ำ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนกระทั่งปลายน้ำ และมิติของหน่วยงานในการดำเนินการตามภารกิจ ตั้งแต่หน่วยงานที่รับผิดชอบ ดูแลด้านการพยากรณ์ คาดการณ์สถานการณ์น้ำ การบริหารจัดการ ติดตามเฝ้าระวัง ดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขเมื่อเกิดเหตุการณ์หรือภัย รวมถึงมิติของการเชื่อมโยงการดำเนินงานตั้งแต่องค์กรระดับนโยบายสู่องค์กรระดับปฏิบัติจนกระทั่งถึงผู้รับประโยชน์ คือ ประชาชน

ดังนั้นในการขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งให้สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพ มีปัจจัยที่มีความสำคัญหลายปัจจัย อาทิ

1) ข้อมูลที่ใช้เป็นฐานในการขับเคลื่อนแผน

2) ความชัดเจนของแผน และความเชื่อมโยงกับแผนทุกระดับที่มีความเกี่ยวข้อง

3) ความเข้าใจในแผน และเป้าหมาย รวมทั้งเข้าใจบทบาทของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานร่วมหน่วยงานตนเอง และระบุผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งทางตรงและทางอ้อม

4) โครงสร้างในการสั่งการมีความชัดเจนในแต่ละสถานการณ์

5) การสื่อสารที่ครอบคลุม ทั่วถึง ทันเหตุการณ์

6) มีการประเมินและทบทวนผลการดำเนินการตามแผน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง

7) หน่วยงานให้ความสำคัญกับแผนและการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง

5.1.3 การปฏิบัติการ

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดโครงสร้างของกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตั้งแต่ระดับ ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด และระดับชาติ และได้จัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2564-2570 ของทุกจังหวัดแล้ว ซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและครอบคลุมกับการเกิดภัยพิบัติทั้งหมด ในการปฏิบัติการตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง จึงใช้แนวทางการปฏิบัติการ ตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด พ.ศ. 2564-2570 เป็นหลักในการปฏิบัติการ

5.1.4 มาตรการรองรับฤดูแล้ง

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรการรองรับฤดูแล้งปี 2565/66 ไว้ดังนี้

ที่มา: กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2565

รูปที่ 5.1.4-1 มาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565/2566

ตารางที่ 5.1.4-1 มาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565/2566

มาตรการ	การดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
ด้านน้ำต้นทุน (Supply)		
1. เร่งเก็บกักน้ำ ในแหล่งน้ำทุกประเภท (ภายใน ต.ค. - พ.ย.65)	1.1 เร่งเก็บน้ำ/สูบทอยน้ำส่วนเกินในช่วงปลายฤดูฝนไว้ใช้ในฤดูแล้ง	**กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมชลประทาน **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** โดย กรมทรัพยากรน้ำ **กระทรวงมหาดไทย** โดย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การประปาส่วนภูมิภาค การประปานครหลวง
	1.2 บริหารจัดการอ่างเก็บน้ำ/แหล่งน้ำตามเกณฑ์ปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำ (Rule Curve) หรือเต็มศักยภาพเก็บกัก	**กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมชลประทาน **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** โดย กรมทรัพยากรน้ำ **กระทรวงพลังงาน** โดย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน **กระทรวงมหาดไทย** โดย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
2. เฝ้าระวังและเตรียมจัดหาแหล่งน้ำสำรอง พร้อมวางแผนเตรียมเครื่องจักรเครื่องมือ ในพื้นที่เฝ้าระวัง เสี่ยงขาดแคลนน้ำ (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)	2.1 คาดการณ์ชี้เป้าพื้นที่เฝ้าระวัง เสี่ยงขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค การเกษตรและคุณภาพน้ำ (ช่วงก่อนและระหว่างฤดู) พร้อมทั้งติดตาม เฝ้าระวัง และประเมินสถานการณ์ตลอดฤดูแล้ง	**กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม** โดย กรมทรัพยากรน้ำ กรมควบคุมมลพิษ **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดยกรมส่งเสริมการเกษตร กรมชลประทาน **กระทรวงมหาดไทย** โดย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การประปาส่วนภูมิภาค การประปานครหลวง **กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม** โดย กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดย สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) **สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ**
	2.2 สำรวจ ตรวจสอบ พื้นที่แหล่งเก็บกักน้ำสำรอง และจัดทำแผนปฏิบัติ การสำรองน้ำในพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยง ขาดแคลนน้ำดิบ เพื่ออุปโภค บริโภคและการเกษตร	**กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมชลประทาน **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** โดย กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล **กระทรวงมหาดไทย** โดย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การประปาส่วนภูมิภาค การประปานครหลวง
	2.3 เตรียมความพร้อมเครื่องจักรเครื่องมือให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้ งาน และเข้าช่วยเหลือในพื้นที่เฝ้า ระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำได้ทันสถานการณ์	**กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมชลประทาน **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** โดย กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

ตารางที่ 5.1.4-1 มาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565/2566 (ต่อ)

มาตรการ	การดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
		กระทรวงมหาดไทย โดย จังหวัด กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การประปาส่วนภูมิภาค การประปานครหลวง
3. ปฏิบัติการเติมน้ำ (ตลอดฤดูแล้ง)	3.1 จัดทำแผนปฏิบัติการฝนหลวงรองรับพื้นที่เฝ้าระวังเสี่ยงขาดแคลน น้ำและปฏิบัติการเติมน้ำให้กับ แหล่งน้ำพื้นที่เกษตรและพื้นที่เฝ้า ระวังเสี่ยงขาดแคลนน้ำตามสภาพอากาศที่เหมาะสม	**กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมฝนหลวงและการบินเกษตร
	3.2 จัดทำแผนปฏิบัติการและปฏิบัติการเติมน้ำใต้ดินในพื้นที่ที่มีศักยภาพ	**กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม โดย** กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
ด้านความต้องการใช้น้ำ (Demand)		
4. กำหนดแผนจัดสรรน้ำและพื้นที่เพาะปลูกพืช ฤดูแล้ง (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)	4.1กำหนดแผนการจัดสรรน้ำให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุน และแจ้งแผนให้กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับทราบและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด	**กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมชลประทาน **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** โดย กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล **กระทรวงมหาดไทย** โดย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น **กระทรวงพลังงาน** โดย กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
	4.2 กำหนดแผนเพาะปลูกพืชฤดูแล้งและขึ้นทะเบียนเกษตรกร โดยระบุพื้นที่คาดการณ์เพาะปลูก และแหล่งน้ำที่นำมาใช้ให้ชัดเจน ในรูปแบบแผนที่เพื่อให้การเพาะปลูกสอดคล้อง กับปริมาณน้ำต้นทุน พร้อมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข การเพาะปลูกพืชพื้นที่นอกแผนและพื้นที่ที่ไม่สามารถสนับสนุนน้ำเพื่อการเพาะปลูกได้	**กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการเกษตร **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม** โดย กรมทรัพยากรน้ำ **กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม** โดย สำนักงาน พัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิ สารสนเทศ (องค์การมหาชน) **กระทรวงมหาดไทย** โดย จังหวัด กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 5.1.4-1 มาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565/2566 (ต่อ)

มาตรการ	การดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4.3 ควบคุมการใช้น้ำของพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนให้เป็นไปตามแผน และมีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้เกิด ผลกระทบการขาดแคลนน้ำด้าน อุปโภคบริโภคของพื้นที่ลุ่มน้ำตอนล่าง และมอบหมายกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างการรับรู้กับประชาชนในพื้นที่เพื่อควบคุมการส่งน้ำให้ตรงตามวัตถุประสงค์	**กระทรวงมหาดไทย** โดย จังหวัด กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมชลประทาน **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** โดย กรมทรัพยากรน้ำ
	4.4 สำรวจ ตรวจสอบ คันคลอง เขื่อน ป้องกันตลิ่ง ถนนที่เชื่อมต่อ กับทางน้ำในพื้นที่ที่อาจจะเกิดการทรุดตัว เนื่องจากระดับน้ำในทางน้ำที่อาจจะลดต่ำกว่าปกติ	**กระทรวงคมนาคม** โดย กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมชลประทาน **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม** โดย กรมทรัพยากรน้ำ **กระทรวงมหาดไทย** โดย กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น กรมโยธาธิการและผังเมือง
5. เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคการเกษตร (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)	5.1 สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการ ถ่ายทอด เผยแพร่ผลการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปใช้ประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคการเกษตร	**กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม** โดย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว **สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ**
	5.2 ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการเพาะปลูกพืชเพื่อลดการใช้น้ำและเพิ่มรายได้ในพื้นที่นำร่อง อาทิ ปลูกพืชใช้น้ำน้อย ปรับปรุงระบบการให้น้ำพืช นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการน้ำเป็นต้น **พร้อมจัดทำแผนการปรับเปลี่ยนปลูกพืชใช้น้ำน้อยภายในเดือนตุลาคม 2565**	**กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมส่งเสริมการเกษตร กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 5.1.4-1 มาตรการรองรับฤดูแล้ง 2565/2566 (ต่อ)

มาตรการ	การดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
6. เตรียมน้ำสำรองสำหรับพื้นที่ลุ่มต่ำรับน้ำนอง (ระหว่างฤดูแล้ง)	6.1 เตรียมน้ำสำรองสำหรับพื้นที่ลุ่มต่ำรับน้ำนอง โดยการสนับสนุนจัดสรรน้ำเตรียมแปลงเพาะปลูกนารอบที่ 1 (นาปี)	**กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมชลประทาน
	6.2 จัดทำแผนการรับน้ำเข้า-ออกพื้นที่ลุ่มต่ำในการเพาะปลูกพืชและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	**กระทรวงมหาดไทย** โดย กรมการปกครองกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมส่งเสริมการเกษตร กรมชลประทาน
7. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำ (ตลอดฤดูแล้ง)	เฝ้าระวัง ตรวจวัด และควบคุมคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลัก แม่น้ำสายรอง รวมถึงแหล่งน้ำที่รับน้ำจากภาคอุตสาหกรรม การเกษตร และชุมชน รวมทั้งเตรียมแผนปฏิบัติการรองรับกรณีเกิดปัญหาและแจ้งเตือนพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบ	**กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** โดย กรมควบคุมมลพิษ **กระทรวงมหาดไทย** โดย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การประปาส่วนภูมิภาค การประปานครหลวง **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมชลประทาน**กระทรวงอุตสาหกรรม** โดย กรมโรงงานอุตสาหกรรม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
ด้านการบริหารจัดการ (Management)		
8. เสริมสร้างความ เข้มแข็งด้านการ บริหารจัดการน้ำ ของชุมชน (ตลอดฤดูแล้ง)	เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการ บริหารจัดการน้ำของชุมชนที่เสี่ยง ขาดแคลนน้ำ โดยสร้างความรู้ความ เข้าใจในการวางแผนการใช้น้ำจาก แหล่งน้ำที่มีอยู่ การเตรียมจัดหาน้ำสำรอง และการกักเก็บ ให้มีน้ำ เพียงพอสำหรับอุปโภคบริโภคและ/ หรือการเกษตรตลอดฤดูแล้ง รวมทั้ง พัฒนา/เพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำ ชุมชน	**กระทรวงมหาดไทย** โดย กรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** โดย กรมชลประทาน **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม** โดย กรมทรัพยากรน้ำ **กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม** โดย สถาบัน สารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) **มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสาน แนวพระราชดำริ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ**
9. **สร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์** (ก่อนและตลอดฤดูแล้ง)	สร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์ สถานการณ์และแผนบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการใช้น้ำ อย่างประหยัด และเป็นไปตามแผนที่ กำหนด	**กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ สายงานกิจการ กระจายเสียงและโทรทัศน์ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**
10. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (ตลอดและหลังจาก สิ้นสุดฤดูแล้ง)	10.1ติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไป ตามแผน รายงานผลการให้ความ ช่วยเหลือ และหากพบการขาดแคลน น้ำหรือภัยแล้งให้รายงานมายัง กองอำนวยการน้ำแห่งชาติและคณะกรรมการทรัพยากรน้ำ แห่งชาต	**สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย** โดย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย **ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**
	10.2 ประเมินผลการดำเนินงานตาม มาตรการ พร้อมสรุปบทเรียน	**สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ**

ที่มา กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2565

หมายเหตุ - มาตรการที่ 4 เป็นการรวมมาตรการที่ 4 และ 5 ใน 9 มาตรการรองรับสถานการณ์ขาดแคลนน้ำ ช่วงฤดูแล้ง ปี 2564/2565 และเพิ่มเติม 2 มาตรการ ได้แก่ มาตรการที่ 5 และ 8

5.2 โครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบ

การบริหารจัดการน้ำในภาวะน้ำแล้งนั้น จำเป็นต้องกำหนดองค์กรหรือผู้รับผิดชอบเพื่อทำหน้าที่ในส่วนต่าง ๆ เอาไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์น้ำและลดความสับสน ในการทำงาน โดยการกำหนดโครงสร้างองค์กรและองค์ประกอบคณะทำงาน ให้เชื่อมโยงสอดคล้องกันระหว่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 และแผนป้องกันบรรเทาสาธารณะภัยแห่งชาติ พ.ศ.-2564-2570 ทั้งในระดับนโยบาย ระดับบัญชาการ ระดับอำนวยการ ระดับปฏิบัติการ และระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ ดังนี้

5.2.1 ระดับนโยบาย

1) คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) มีหน้าที่จัดทำนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมของคณะกรรมการลุ่มน้ำต่าง ๆ เพื่อบูรณาการการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งระหว่างลุ่มน้ำ ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561

2) คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) มีหน้าที่กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2550 ในปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยอาศัยแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564-2570 ในการรับมือกับสาธารณภัยทุกประเภท

5.2.2 ระดับบัญชาการ

1) ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ ทำหน้าที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาวิกฤตินำ้ตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ที่ระบุว่า “ในกรณีเกิดปัญหาวิกฤตินำ้จนอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนสัตว์ หรือพืช หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐอย่างรุนแรง ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ โดยนายกรัฐมนตรีเป็น ผู้บัญชาการ อำนวยการแก้ไขปัญหาวิกฤตินำ้เป็นการชั่วคราว จนกว่าปัญหาวิกฤตินำ้จะผ่านพ้นไป ทั้งนี้ ให้สำนักงบประมาณพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้กับศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งและสนับสนุนการปฏิบัติงาน” ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ภาวะวิกฤตินำ้หรือคาดว่าจะเกิดวิกฤติ (ระดับ 3) โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

(1) ควบคุม สั่งการ บัญชาการ และอำนวยการแก้ไขวิกฤตินำ้เป็นการชั่วคราวจนกว่าปัญหาวิกฤตินำ้จะผ่านพ้นไป

(2) ออกคำสั่งเพื่อการป้องกันแก้ไข ควบคุม ระงับ หรือบรรเทาผลร้ายจากความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที และประกาศคำสั่งดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาโดยมิชักช้า

(3) บัญชาการร่วมกับกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) ในกรณีที่เป็นสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำหรือวิกฤตินำ้

2) กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ หน้าที่และอำนาจซึ่งอยู่ในเกณฑ์วิกฤตินำ้รุนแรงหรือคาดการณ์ว่าจะรุนแรง (ระดับ 3) ในการอำนวยการ บริหารจัดการ รวบรวม บูรณาการ เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ

ติดตาม วิเคราะห์แนวโน้ม ควบคุม กำกับ ดูแลสถานการณ์น้ำ รวมถึงประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อบริหารจัดการน้ำทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ เพื่อประกาศแจ้งเตือนสถานการณ์น้ำต่อกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.) และสร้างการรับรู้ให้แก่สาธารณชน โดยอำนวยการและบูรณาการร่วมกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.) เพื่อพิจารณาระดับความรุนแรงสถานการณ์ภาวะวิกฤติน้ำ และออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือเอกสารหลักฐาน หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

3) กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่บังคับบัญชา อำนวยการ ควบคุม กำกับ ดูแล และประสานการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ในกรณีการจัดการสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3) มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และกรณีการจัดการสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4) มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ควบคุม สั่งการ และบัญชาการ รับผิดชอบ บังคับบัญชา อำนวยการ วินิจฉัยสั่งการ ควบคุมและประสานความร่วมมือในการบริหารจัดการสาธารณภัยตามความรุนแรง ระดับ 3 และ ระดับ 4

5.2.3 ระดับอำนวยการ

1) คณะกรรมการลุ่มน้ำ หน้าที่และอำนาจ ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 ดังนี้

มาตรา 35 (2) จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง เสนอ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ

มาตรา 62 เมื่อคณะกรรมการลุ่มน้ำได้จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งขึ้นแล้ว ให้เสนอต่อ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ และจัดส่งแผนดังกล่าวไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและดำเนินการ ในการนี้ ให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจัดสร้างหรือเตรียมอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง รวมทั้งบำรุงรักษาสิ่งก่อสร้างหรืออุปกรณ์นั้น หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้เป็นไป ตามแผนดังกล่าว กรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดไม่อาจดำเนินการให้เป็นไป ตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งได้ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเสนอเรื่องต่อ กนช. เพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขต่อไป

มาตรา 63 ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำติดตามการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งที่ กนช. ให้ความเห็นชอบและทบทวนแผนให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะด้าเนินการได้เมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง

2) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะนโยบายและจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งบูรณาการข้อมูลสารสนเทศ แผนงาน โครงการ งบประมาณ บริหารจัดการ การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยให้มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เป็นหน่วยงานหลักในการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์น้ำเพื่อเสนอแนะนโยบาย และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และมาตรการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและประสานให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติ

(2) จัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำและกรอบงบประมาณของประเทศแบบบูรณาการ และเสนอแนะแนวทางการวางแผนเพื่อการบริหารทรัพยากรน้ำต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

(3) ติดตามประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และมาตรการที่ได้กำหนดไว้

(4) ติดตามประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และมาตรการที่ได้กำหนดไว้

(5) ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

(6) ดำเนินการให้มีศูนย์เฉพาะกิจชั่วคราวในกรณีจำเป็นฉุกเฉิน เพื่อแก้ไขปัญหาในภาวะวิกฤตน้ำ

(7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของสำนักงานหรือตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

3) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.)กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ดังนี้

(1) ภาวะปกติ ประสานงาน และบูรณาการข้อมูลและการปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของสรรพกำลัง เครื่องมืออุปกรณ์ แผนปฏิบัติการ เพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสาธารณภัยทั้งระบบ

(2) ภาวะก่อนเกิดภัย เตรียมการเผชิญเหตุ การติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และประเมินสถานการณ์ และแจ้งเตือนภัย พร้อมทั้งรายงานและเสนอความเห็นต่อผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หรือนายกรัฐมนตรีตามแต่ระดับการจัดการสาธารณภัย เพื่อตัดสินใจในการรับมือกับสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น โดยเรียกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการประกอบกำลังเริ่มปฏิบัติการ

(3) ภาวะเกิดภัย อำนวยการและบูรณาการประสานการปฏิบัติ ในกรณีการจัดการสาธารณภัยขนาดเล็ก (ระดับ 1) และขนาดกลาง (ระดับ 2) โดยและให้ กอปภ.ก. รับผิดชอบในการอำนวยการ ประเมินสถานการณ์ และสนับสนุนกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ รวมถึงติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ วิเคราะห์ประเมินสถานการณ์ รายงานสถานการณ์ และแจ้งเตือน พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นต่อผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เพื่อตัดสินใจยกระดับในกรณีการจัดการสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3) และนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายในกรณีการจัดการสาธารณภัยร้ายแรงยิ่ง (ระดับ 4)

5.2.4 ระดับปฏิบัติการ

1) ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ สทนช. มีอำนาจหน้าที่ ตามข้อ 13 กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานทรัพยากรน้ำ สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2562 ดังนี้

(1) ศึกษา วิจัย วิเคราะห์ และคาดการณ์ข้อมูลอากาศ รวมทั้งพยากรณ์สถานการณ์น้ำ เพื่อสนับสนุนการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(2) ศึกษา วิจัย วิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบคลังข้อมูลบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กำหนดมาตรฐานข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ และเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุน การบริหารทรัพยากรน้ำและการตัดสินใจของ กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(3) เป็นศูนย์อำนวยการข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกันและเตือนภัยสถานการณ์น้ำ

(4) ติดตามและจัดทำรายงานสถานการณ์น้ำของประเทศ

(5) ดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงาน

(6) จัดทำผังน้ำ และฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิสารสนเทศผังน้ำ

(7) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังน้ำแก่หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(8) ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลภูมิสารสนเทศทรัพยากรน้ำ เพื่อใช้ในการสื่อสาร การนำเสนอข้อมูล และสนับสนุนการบริหารทรัพยากรน้ำ

(9) ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย และออกแบบการจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนแหล่งน้ำทะเบียนผู้ใช้น้ำประเภทต่างๆ และทะเบียนองค์กรผู้ใช้น้ำ

(10) ศึกษาวิจัย และพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยีสารสนเทศทรัพยากรน้ำเพื่อให้ หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรน้ำดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานและข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำเดียวกัน

ทั้งนี้ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติต้องปฏิบัติงานร่วมกับคลังข้อมูลน้ำ และภูมิอากาศแห่งชาติ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการข้อมูลติดตามประเมินวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์คาดการณ์สถานการณ์น้ำทั้งในภาวะปกติ และในภาวะวิกฤติเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานกองอำนวยการน้ำแห่งชาติและศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจตั้งแต่ก่อนเกิดภัยจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลายทั้งนี้มีหน่วยงานภายใต้สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติสนับสนุนเสริมการปฏิบัติงาน

2) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (ท้องถิ่น และ กทม.) กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบอำนวยการควบคุมสนับสนุนและประสานการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ที่

รับผิดชอบ และประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกขั้นตอนตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

3) หน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานตามภารกิจพร้อมจัดเจ้าหน้าที่ประจำ เพื่อสนับสนุนการทำงานของกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจเมื่อเกิดภาวะวิกฤติน้ำหรือมีการร้องขอ

5.2.5 ระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ

การดำเนินงานในระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ เห็นควรให้แต่งตั้ง“**ศูนย์บริหารสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำสาละวิน**” เพื่อขับเคลื่อนแผนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง โดยมีองค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจดังนี้

องค์ประกอบ

ประธานกรรมการลุ่มน้ำ	ผู้อำนวยการ
ผู้ว่าราชการจังหวัดในพื้นที่ลุ่มน้ำ	รองผู้อำนวยการ
ผู้ว่าราชการจังหวัดในพื้นที่ลุ่มน้ำ	กรรมการ
ส่วนราชการในพื้นที่ลุ่มน้ำ	กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติภาค	กรรมการและเลขานุการหลัก
ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต	กรรมการและเลขานุการร่วม
ส่วนราชการในพื้นที่ลุ่มน้ำ	กรรมการและเลขานุการร่วม

หน้าที่และอำนาจ

(1) บูรณาการ เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงวิเคราะห์แนวโน้มภาวะน้ำแล้งที่อาจก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบ

(2) บริหารจัดการ บูรณาการ กำหนดมาตรการ จัดทำแผนปฏิบัติการ และเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อบริหารจัดการน้ำ

(3) บริหารจัดการและบูรณาการร่วมกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

(4) พิจารณาเสนอการกำหนดระดับความรุนแรงสถานการณ์ภาวะน้ำแล้งต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำหรือกองอำนวยการน้ำแห่งชาติเพื่อพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ

(5) ออกหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูลหรือเอกสาร หลักฐาน หรือวัตถุใดๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

(6) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความจำเป็นอย่างน้อยต้องมีคณะทำงานด้านบริหารจัดการน้ำ ด้านการให้ความช่วยเหลือและด้านสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์

(7) บูรณาการ ติดตามการดำเนินงาน ของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง รวมทั้งเสนอแนวทางการทบทวนแผนดังกล่าว ต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(8) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ หรือรองนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

5.3 แนวทางการขับเคลื่อนแบบบูรณาการ

5.3.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสาธารณภัยด้านน้ำ

ในอดีตการจัดการสาธารณภัยด้านน้ำอาศัยกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง ซึ่งมุ่งเน้นในเรื่องของการลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นหลัก ต่อมาภายหลังมีการจัดตั้งสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติขึ้นมาทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบ ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติมีความเป็นเอกภาพ ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนป้องกัน แนวทางมาตรการในป้องกันและแก้ไขเป็นการล่วงหน้าโดยอาศัยข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันซึ่งเป็นส่วนเสริมให้กับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เป็นสาธารณภัยด้านน้ำ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการรับมือกับน้ำแล้ง ตั้งแต่การป้องกัน การเตรียมความพร้อม การรับมือ และการเยียวยา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะเกิดเหตุที่จะใช้ควบคุม กำกับ แก้ไข การบริหารจัดการ **“มวลน้ำ”** ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบูรณาการร่วมกันระหว่าง สนทช. และ กระทรวงมหาดไทย ในภาวะน้ำแล้งนั้น ควรเริ่มตั้งแต่กระบวนการกำหนดนโยบาย จัดทำแผน กิจกรรม งบประมาณ แนวทางมาตรการในขั้นตอนกระบวนการปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง ตลอดจนกระบวนการพัฒนาเครื่องมือกลไกต่าง ๆ การจัดการองค์ความรู้ด้านทรัพยากรน้ำ การบูรณาการข้อมูล การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในกระบวนการแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ เทคโนโลยีสารสนเทศ

สนับสนุนการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการ การแก้ไขปัญหา ให้ทันต่อสถานการณ์น้ำ และเกิดการบูรณาการรับมือ การป้องกัน บรรเทา ปัญหาน้ำแล้ง อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

นอกจากนโยบายที่ได้กำหนดสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาพรวมแล้วจำเป็นต้องมีการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติสำหรับการบริหารจัดการน้ำแล้งของประเทศไทยนั้นโดยเฉพาะในภาวะน้ำแล้งปกติ ภาวะน้ำแล้งรุนแรง และภาวะน้ำแล้งวิกฤติ จำเป็นต้องมีศูนย์กลางการบัญชาการหรือศูนย์ปฏิบัติการเฉพาะกิจเพื่อรับภาวะเหตุฉุกเฉินระดับต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและในพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมทั้งต้องมีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบช่วยการตัดสินใจให้กับผู้บัญชาการสถานการณ์หรือผู้อำนวยการสถานการณ์ และในมิติของผู้บัญชาการหรือผู้อำนวยการ ที่เป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในปฏิบัติการ ประกอบด้วยการใช้เงื่อนไขใดในการตัดสินใจต่อสถานการณ์น้ำระหว่างเงื่อนไขด้านความพร้อม กำลังความสามารถ และความรุนแรงของสถานการณ์

ทั้งนี้หากพิจารณาถึงหลักสากลการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ที่เริ่มต้นจากการป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation) การเตรียมความพร้อม (Preparedness) การเผชิญเหตุบรรเทาทุกข์ (Response and Relief) และ ฟื้นสภาพและการซ่อมสร้าง (Rehabilitation and Reconstruction) แล้ว สทนช. สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการรับมือกับสาธารณภัยจากภาวะน้ำแล้งได้ทุกขั้นตอน ภายใต้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ.2561 ดังแสดงใน**รูปที่ 5.3.1-1 และ ตารางที่ 5.3.1-1**

ที่มา: แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570

รูปที่ 5.3.1-1 การจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ตารางที่ 5.3.1-1 หน้าที่และอำนาจตามกฎหมายที่สามารถบูรณาการร่วมกันได้เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะน้ำแล้ง

	พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 "มวลน้ำ"	**พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณะภัย พ.ศ. 2550 "มวลชน"**
1. ป้องกันและลดผลกระทบ	- บริหารจัดการและจัดสรรน้ำตามเกณฑ์การบริหารอย่างเหมาะสม ในภาวะปกติ (หมวด 4) - จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง จัดทำแผนจัดการความเสี่ยงภัยจากน้ำ พร้อมมาตรการ (ม.57, ม.64) - ประกาศผังน้ำ ทางน้ำหลาก แหล่งน้ำ ฯลฯ (ม. 56) บูรณาการข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยพัฒนาระบบคาดการณ์เตือนภัยที่แม่นยำ (ม.23) - จัดทำเกณฑ์เฝ้าระวังสถานการณ์น้ำ ณ สถานีควบคุม ตามหลักวิชาการ	- จัดทำแผนปฏิบัติการ แผนเผชิญเหตุ และฝึกซ้อมแผน - เตรียมสรรพกำลัง เครื่องมือ อุปกรณ์สำหรับการรับมือ ฯลฯ - หลักเกณฑ์/แนวทาง/มาตรการช่วยเหลือผู้ประสบภัย - ประสานงาน บูรณาการข้อมูลสถานการณ์น้ำ
2. เตรียมความพร้อม	- กำหนดเขตภาวะน้ำแล้งล่วงหน้า (ม.57) - ติดตาม เฝ้าระวัง วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ ประเมินพื้นที่เสี่ยงวิกฤติน้ำ ระดับความรุนแรงและผลกระทบ (impacts) ที่อาจจะเกิดขึ้น - แจ้งเตือนประชาชน และหน่วยปฏิบัติเพื่อรับมือและเตรียมความพร้อมโดยประสานไปยังศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจในพื้นที่เสี่ยง	- จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจในพื้นที่เสี่ยง ประสานการปฏิบัติเพื่อรับมือกับภัย - เตรียมการเผชิญเหตุ รับมือ อพยพ ฯลฯ - ติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์อย่างใกล้ชิด
3. รับมือ	- ประกาศเขตภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง (ม.58) และมาตรการ (ม.60) - ผันน้ำข้ามลุ่มเพื่อบรรเทาภาวะน้ำแล้ง (ม.59) - เจ้าหน้าที่ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ (ม.24) และพนักงานเจ้าหน้าที่ (ม.66) มีอำนาจในการแก้ไขปัญหาวิกฤติน้ำ ภาวะน้ำแล้งได้ - บัญชาการและอำนวยการแก้ไขปัญหาจนกว่าปัญหาวิกฤติน้ำจะผ่านพ้นไป (ม.24)	- ปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณะภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564-2570
4. ฟื้นฟูเยียวยา	- ชดเชยเยียวยา (ม.60, 66, 67) - รวบรวมข้อมูลความเสียหาย พื้นที่วิกฤติน้ำ วางแผนการป้องกันและแก้ไขระยะยาว	- ช่วยเหลือเยียวยาผู้ประสบภัย ชุมชน สาธารณูปโภค ฯลฯ ที่ได้รับผลกระทบให้กลับคืนสู่สภาพเดิม ตามหลักเกณฑ์

ที่มา : กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

5.3.2 ระดับการจัดการภาวะน้ำแล้ง

การจัดการภาวะน้ำแล้งได้แก่ ภาวะน้ำแล้งปกติ ภาวะน้ำแล้งรุนแรง และภาวะน้ำแล้งวิกฤติ ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับระดับการจัดการสาธารณภัย ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2564-2570 ที่มีการแบ่งสาธารณภัยออกเป็น 4 ระดับ ซึ่งที่ผ่านมาการพิจารณายกระดับสาธารณภัยจะคำนึงถึง**ขนาดพื้นที่ประสบภัย จำนวนประชากร**ที่ได้รับความเดือดร้อน หรือ**ความสามารถในการรับมือเผชิญเหตุ**ด้วยทรัพยากรที่แต่ละพื้นที่มีอยู่เป็นหลัก ส่วนการจัดการภาวะน้ำแล้งหรือสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำนั้น มีปัจจัยสาเหตุมาจากสภาวะอากาศเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันระบบข้อมูลตรวจวัด ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีคาดการณ์สถานการณ์น้ำความก้าวหน้าไปมาก สามารถประเมินแนวโน้มของภาวะน้ำแล้งได้แม่นยำกว่าในอดีต และแจ้งเตือนหน่วยปฏิบัติได้ดี ทั้งนี้การกำหนดระดับสถานการณ์ภัยเพื่อการบริหารจัดการควรคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) สภาพอากาศ เป็นการประเมินจากการคาดการณ์สภาพอากาศในระยะสั้น กลาง ยาว และนาน รวมถึงสภาพอากาศปัจจุบัน เพื่อพิจารณาถึงปรากฏการณ์หรือสภาวะที่ส่งผลให้มีแนวโน้มผิดปกติ

2) สถานการณ์น้ำในปัจจุบัน เป็นการประเมินสถานการณ์น้ำท่า ระดับน้ำ ปริมาณน้ำไหลผ่าน และคุณภาพน้ำ จากสถานีหลัก รวมถึงปริมาณน้ำในเขื่อน ที่มีแนวโน้มเกิดอุทกภัย ภัยแล้ง และปัญหาคุณภาพน้ำ ซึ่งในอนาคตจะมีการกำหนด “สถานีอุทกวิทยาหลักแห่งชาติ” เพื่อเป็นจุดเฝ้าระวังสำคัญ

3) ความซับซ้อนของสถานการณ์ ประเมินความรุนแรงของสถานการณ์ ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสาธารณูปโภคพื้นฐาน สถานที่สำคัญ การให้ความช่วยเหลือ การคาดการณ์การขยายตัวของภัยพื้นที่ที่จะเสียหาย และระยะเวลาที่ให้ความช่วยเหลือ

4) ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่ เป็นการประเมินความรุนแรงของสถานการณ์ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อทรัพย์สิน ชีวิตอยู่ในระดับรุนแรง ศักยภาพในการรับมือ

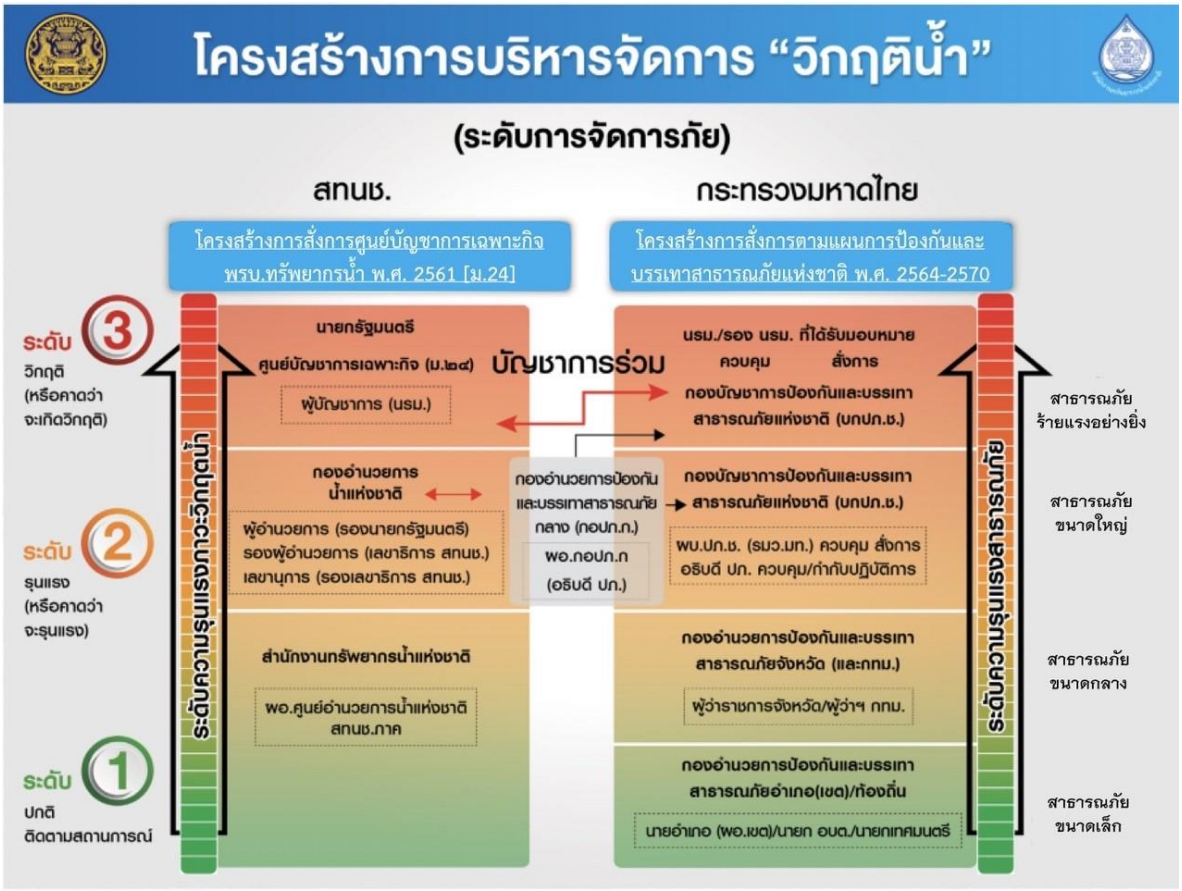
5) ดุลยพินิจของผู้บัญชาการ พิจารณาผลจากทุกปัจจัยดังกล่าวข้างต้น มาประเมินพิจารณาตัดสินใจ

ดังนั้น เพื่อเป็นการจัดโครงสร้างการสั่งการ บัญชาการ และอำนวยการร่วมกันระหว่าง **สทนช.** และ**กระทรวงมหาดไทย** จึงแบ่งระดับสถานการณ์ในกรณีของภาวะน้ำแล้งได้เป็น 3 ระดับ ให้สอดคล้องกัน

ทั้งนี้ ในการปฏิบัติงานในเขตลุ่มน้ำของทั้งสองส่วนจำเป็นต้องบูรณาการเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ใน**กรณีสาธารณภัยด้านน้ำ แบ่งได้ 3 ระดับ โดยระดับที่ 1 ภาวะน้ำแล้ง และระดับที่ 2 ภาวะน้ำแล้งรุนแรง ตามเกณฑ์ที่กำหนด ศูนย์บริหารสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำ ภายใต้กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ** มีหน้าที่ติดตาม วิเคราะห์ และจัดทำรายงานสถานการณ์น้ำของประเทศ เพื่อเฝ้าระวังป้องกัน และเตือนภัยสถานการณ์น้ำ โดยอำนวยการและบูรณาการร่วมกับศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด ภายใต้กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) และมีคณะทำงานช่วย สนับสนุนในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ **แต่ในกรณีที่ความรุนแรงนั้นถูกยกระดับเป็นระดับที่ 3** ตามเกณฑ์ที่กำหนด **กองอำนวยการน้ำแห่งชาติ** จะถูกยกระดับพิจารณาเสนอจัดตั้ง

“ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการ เหตุการณ์ภาวะวิกฤติน้ำอย่างใกล้ชิด เพื่อแก้ไขปัญหาจนกว่าเหตุการณ์จะกลับเข้าสู่สภาวะปกติ

โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติและคณะทำงาน จะเป็นผู้วิเคราะห์สถานการณ์ รายงานกองอำนวยการน้ำแห่งชาติแล้วแจ้งเตือนไปยัง กอปภ.ก. และหน่วยปฏิบัติอื่นๆ เพื่อรับทราบข้อวิเคราะห์คาดการณ์ พื้นที่เป้าหมายในการปฏิบัติการ รวมทั้งแนวโน้มความรุนแรงเป็นการล่วงหน้า ดังนั้น การยกระดับ 3 ระดับของ สทนช. จะมีลักษณะเป็น “เชิงรุก” กล่าวคือจะยกระดับภัยก่อนกระทรวงมหาดไทยหากคาดว่าจะเกิดสถานการณ์ จากนั้นจะประสานงาน อำนวยการร่วม และบัญชาการร่วมกันจนกว่าจะพ้นวิกฤติ แสดงดัง**รูปที่ 5.3.2-1**

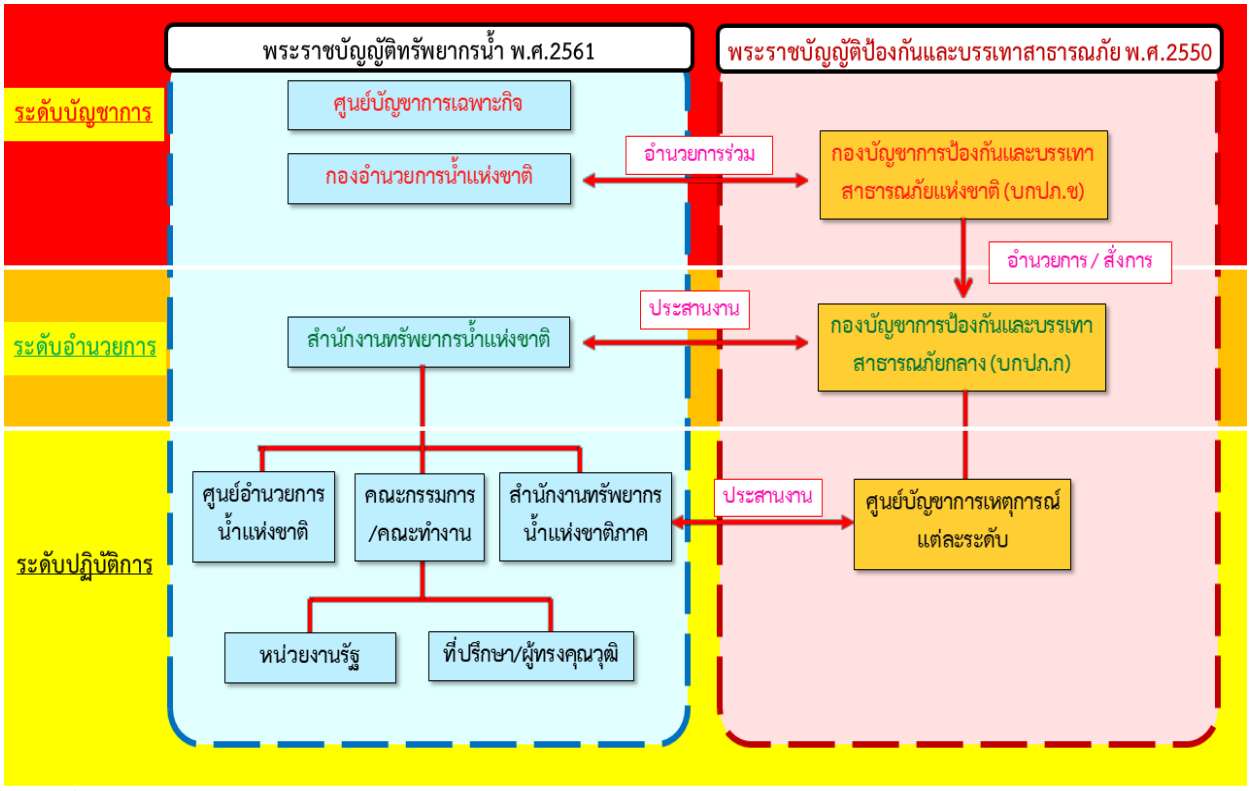
ที่มา : ปรับปรุงจากข้อมูลของศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 5.3.2-1 การเปรียบเทียบระดับการจัดการสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำ ระหว่าง สทนช. และกระทรวงมหาดไทย

5.3.3 ความเชื่อมโยงและการประสานการปฏิบัติ

ในกรณีของสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำ ความเชื่อมโยงระหว่างพระราชบัญญัติทรัพยกรน้ำ พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ที่ได้มีการจัดองค์กรหรือส่วนงานต่างๆ เพื่อรับผิดชอบทั้งในระดับนโยบาย ระดับบัญชาการ ระดับอำนวยการ และระดับปฏิบัติการ ตามระดับภัยต่าง โดย

ในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน สาธารณภัยอยู่ในระดับ 1-2 และในกรณีที่สาธารณภัยร้ายแรงอยู่ในระดับ 3-4 โดยความเชื่อมโยงจะแสดงอยู่ใน**รูปที่ 5.3.3-1** ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการประสานการปฏิบัติในกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งได้ ทั้งนี้การประสานการปฏิบัติยังคงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชนด้วยเพื่อความสมบูรณ์ครบถ้วน

ที่มา : ที่ปรึกษา

รูปที่ 5.3.3-1 ความเชื่อมโยงและการประสานงานเพื่อจัดการสาธารณภัยด้านทรัพยากรน้ำ

5.4 เกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจยกระดับสาธารณภัยด้านน้ำ

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 - 2570 โดยคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ได้ระบุแนวทางปฏิบัติในการตัดสินใจยกระดับการจัดการสาธารณภัย ระบุว่า ให้ผู้บัญชาการ/ผู้อำนวยการใช้เกณฑ์หรือเงื่อนไข ประกอบการพิจารณายกระดับการจัดการสาธารณภัยตามการประเมินความเสี่ยงของแต่ละพื้นที่ ดัง**ตารางที่ 5.4-1**

ตารางที่ 5.4-1 เกณฑ์การพิจารณาตัดสินใจผลกระทบกับสังคม

เกณฑ์/เงื่อนไข	ข้อมูลที่ใช้ระบุเงื่อนไข
1. พื้นที่	พื้นที่ใช้สอยในลักษณะต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบและความเสียหาย 1.1 พื้นที่ทางการเกษตรและปศุสัตว์ 1.2 พื้นที่ธุรกิจ อุตสาหกรรม และประกอบการ 1.3 พื้นที่อยู่อาศัย (จำนวนหลังคาเรือน) 1.4 พื้นที่ทางธรรมชาติ
2. ประชากร	จำนวนและลักษณะของประชากรในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ 2.1 จำนวนผู้ได้รับผลกระทบ 2.2 จำนวนผู้อพยพ 2.3 จำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต
3. ความซับซ้อน	ความยากง่ายสถานการณ์แทรกซ้อน และเงื่อนไขทางเทคนิคของสถานการณ์ 3.1 ความรุนแรงของภัย ความเฉพาะเจาะจงทางเทคนิคของภัย การเกิดภัยต่อเนื่อง 3.2 ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสาธารณูปโภคพื้นฐาน สถานที่สำคัญ และเส้นทางการให้ความช่วยเหลือ 3.3 การคาดการณ์ขยายตัวของภัย พื้นที่ที่จะเสียหายต่อไประยะเวลาที่การดำเนินกิจกรรมปกติที่ต้องหยุดชะงัก ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการตอบสนองต่อสถานการณ์ และระยะเวลาที่ต้องช่วยฟื้นฟูเบื้องต้น
4. ศักยภาพด้านทรัพยากร	ความสามารถในการปฏิบัติงานจากทรัพยากร 4.1 กำลังคน ทั้งของหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน พร้อมทั้งอาสาสมัครหน่วยงานต่างๆ 4.2 เครื่องมือ อุปกรณ์ ยานพาหนะ และอุปกรณ์พิเศษต่างๆ ที่ต้องใช้ตามแต่ลักษณะทางเทคนิค 4.3 แหล่งที่มาและจำนวนเงินงบประมาณจากหน่วยงานในพื้นที่ (4.4) แหล่งที่มาและงบประมาณจากหน่วยงานในพื้นที่
(5) การพิจารณาตัดสินใจของผู้บัญชาการ/ผู้อำนวยการ	ดุลยพินิจจากการประเมินสถานการณ์ตามเงื่อนไขต่าง ๆ (5.1) ขอบเขตการปกครอง (5.2) การประเมินศักยภาพในการจัดการสาธารณภัย

ที่มา : แผนป้องกันและบรรเทาสาธารภัยจังหวัด พ.ศ. 2564 - 2570

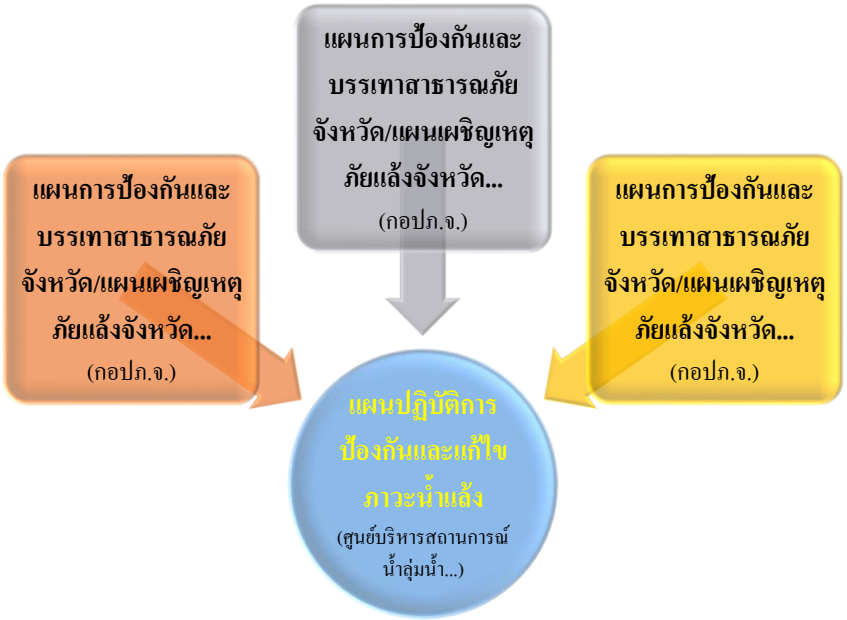
ทั้งนี้ ให้ใช้เกณฑ์/เงื่อนไขทางด้านพื้นที่ ประชากร ความซับซ้อน ศักยภาพด้านทรัพยากร และดุลยพินิจของผู้บัญชาการ/ผู้อำานวยการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างประกอบกันเป็นเกณฑ์ในการนำเสนอผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หรือนายกรัฐมนตรีพิจารณาตัดสินใจในการประกาศยกระดับเป็นการจัดการสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3) และการจัดการสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4)

5.5 การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

5.5.1 ลักษณะของแผนปฏิบัติการ

แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ที่เสนอ กนช. ให้ความเห็นชอบเป็นการให้ความเห็นชอบในหลักการเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ เนื่องจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้เกิดภาวะน้ำแล้ง ได้แก่ ด้านปริมาณน้ำ ด้านคุณภาพน้ำ และด้านผลกระทบกับสังคม จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ดังนั้นจึงต้องจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อขับเคลื่อนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งเป็นแผนประจำฤดูแล้งของแต่ละปี

แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง เป็นแผนปฏิบัติการที่จัดทำขึ้น เพื่อขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินการตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง รวมทั้งใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับปฏิทินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง โดยแสดงถึงความเชื่อมโยงการดำเนินการตามภารกิจ ขอบเขตความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนของการปฏิบัติงาน ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและพื้นที่ ให้พร้อมที่จะช่วยเหลือประชาชนได้ทันท่วงที ทั้งก่อนเกิดภาวะน้ำแล้ง ขณะเกิดภาวะน้ำแล้ง และหลังจากภาวะน้ำแล้งสิ้นสุด (ทั้งในกรณีปกติและกรณีที่เกิดภาวะน้ำแล้งอย่างรุนแรง) เป็นการลดความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้น และเพื่อประโยชน์ในการประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนทราบดัง**รูปที่ 5.4-1**

รูปที่ 5.5-1 การเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและแผนเผชิญเหตุภัยแล้งจังหวัด

5.5.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการก่อนฤดูแล้ง

การจัดทำแผนแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง เพื่อใช้เป็นคู่มือปฏิบัติงานตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนเข้าฤดูแล้งหรือภายในเดือนตุลาคมของทุกปี เป็นการจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานให้สอดคล้องกัน โดยในแผนปฏิบัติการจะต้องประกอบด้วยดังนี้

1) การกำหนดพื้นที่เสี่ยงน้ำแล้ง ของทุกภาคส่วนการใช้น้ำ

2) การติดตามสถานการณ์น้ำ ประกอบด้วย การคัดเลือกสถานีหลักเฝ้าระวังการกำหนดเกณฑ์เฝ้าระวังรายสถานีหลัก การเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์น้ำรายสถานีหลักเฝ้าระวัง ด้านปริมาณน้ำ (สถานีวัดน้ำฝน สถานีวัดน้ำท่า สถานีวัดน้ำในแหล่งน้ำ) และด้านคุณภาพน้ำ

3) การติดตามผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม โดยการกำหนดวิธีการสำรวจผลกระทบและความเสียหายในพื้นที่ การจำแนกจำนวนประชากรและลักษณะประชากรที่ได้รับผลกระทบ การวิเคราะห์ความซับซ้อนความยากง่ายของสถานการณ์และเงื่อนไขทางเทคนิคของสถานการณ์และการประเมินศักยภาพด้านทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานแก้ปัญหา

4) การกำหนดเกณฑ์การตัดสินใจยกระดับการจัดการภัยน้ำแล้ง ให้กำหนดเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจจากการประเมินสถานการณ์จากเงื่อนไขต่าง ๆ ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ ซึ่งเงื่อนไขของสถานการณ์อย่างน้อยต้องประกอบด้วย สถานการณ์ด้านปริมาณน้ำ สถานการณ์ด้านคุณภาพน้ำ และสถานการณ์ด้านผลกระทบกับสังคม เป็นต้น

5) การกำหนดมาตรการและแนวทางดำเนินการแก้ไข ได้แก่

(1) มาตรการด้านน้ำต้นทุน

- จัดทำแผนสำรองน้ำ/แหล่งน้ำสำรอง เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้
- จัดทำแผนพัฒนาบ่อบาดาลในพื้นที่เสี่ยง
- จัดทำแผนจัดทำนบดินชั่วคราวปิดกั้นลำน้ำ/ขุดลอกลำน้ำตื้นเขิน/ดึงน้ำจากแหล่งน้ำใกล้เคียง

(2) มาตรการด้านความต้องการใช้น้ำ

- จัดลำดับความสำคัญในการใช้น้ำ และปริมาณการใช้น้ำ เพื่ออุปโภค-บริโภค รักษาระบบนิเวศ การเกษตร อุตสาหกรรม หรืออื่น ๆ
- การใช้น้ำเพื่ออุปโภค-บริโภค ควบคุมการใช้น้ำของพื้นที่ตอนบนให้เป็นไปตามแผนไม่ให้กระทบต่อน้ำอุปโภคบริโภคของพื้นที่ท้ายน้ำ
- น้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ ควบคุมการปล่อยน้ำเสียจากภาคอุตสาหกรรมและชุมชนลงสู่แหล่งน้ำ เฝ้าระวังคุณภาพน้ำที่สถานีสำคัญต่าง ๆ ควบคุมและขึ้นทะเบียนการเลี้ยงปลากระชังในแหล่งน้ำและลำน้ำ
- น้ำเพื่อการเกษตร วางแผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง จัดทำทะเบียนผู้ปลูกพืช โดยระบุพื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำที่ใช้อย่างชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับน้ำต้นทุน
- การเตรียมการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนอื่น ๆ เช่น รถบรรทุกน้ำ เครื่องสูบน้ำ เป็นต้น

(3) มาตรการติดตามประเมินผล

- ติดตาม ควบคุมการจัดสรรน้ำให้เป็นไปตามแผนการจัดสรรน้ำ

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ติดตาม วิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ และกิจกรรมการใช้น้ำ อย่างใกล้ชิด

- หน่วยงานรับผิดชอบพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำติดตามเฝ้าระวัง และรายงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

(4) การสร้างความรับรู้และประชาสัมพันธ์

ประชาสัมพันธ์สร้างความรับรู้ให้หน่วยงาน คณะกรรมการลุ่มน้ำและประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เตรียมพร้อมต่อการปรับตัวจากสถานการณ์ภัยแล้ง รับรู้มาตรการการให้ความช่วยเหลือและการให้ความร่วมมือกับภาครัฐ

5.5.3 การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ

การดำเนินการของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดทำปฏิทินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง เป็นหลักการปฏิบัติเสนอให้ กนช. เห็นชอบแล้ว และใช้เป็นกรอบแนวทางการบริหารจัดการน้ำของทุกลุ่มน้ำกับหน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติงานกับสทนช. เป็นงานประจำตามภารกิจ เพื่อกำกับดูแลการบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศ สำหรับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง เป็นการติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์น้ำแล้งในลุ่มน้ำนั้น ๆ เป็นการเฉพาะเพื่อการป้องกันและแก้ไขหรือบรรเทาสถานการณ์น้ำแล้งเมื่อเกิดขึ้น โดยดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนดในแผนปฏิบัติ ที่ได้กำหนดเป็นกรอบแนวทางไว้แล้ว และกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้นตามสภาพการณ์หรือสถานการณ์นั้น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยเฉพาะเมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง และจะต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง ให้ดำเนินการดังนี้

1) ติดตามสถานการณ์น้ำอย่างต่อเนื่อง และกรณีมีข้อมูลบ่งชี้จะเกิดภาวะน้ำแล้ง ให้เตรียมการออกประกาศ (กำหนดเขต) ประกาศเขตพื้นที่ **กรณีภาวะน้ำแล้ง และกรณีภาวะน้ำแล้งรุนแรง** เพื่อกำหนดการบริหารจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งดังต่อไปนี้

- กิจการที่สามารถใช้น้ำได้
- ปริมาณการใช้น้ำที่เหมาะสม
- วิธีการใช้น้ำเพื่อลดปริมาณการใช้น้ำ
- การห้ามการใช้น้ำบางประเภทที่เกินกว่าความจำเป็น
- การกำหนดวิธีการแบ่งปันน้ำ
- การผันน้ำ ในลุ่มน้ำเดียวกัน/ลุ่มน้ำสาขา/ข้ามลุ่มน้ำ หรือการผันน้ำในแหล่งน้ำระหว่างประเทศ
- การเฉลี่ยน้ำที่อยู่ในความครอบครองของเอกชนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในภาวะน้ำแล้ง
- การประเมินสถานการณ์และพิจารณาการยกระดับของภัยเพื่อเสนอนายกรัฐมนตรีให้จัดตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ

2) การปฏิบัติการของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้มีการเฉลี่ยน้ำ

3) กำหนดมาตรการและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ได้แก่

- การจ่ายเงินทดแทนการใช้น้ำที่ต้องเฉลี่ยเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการอุปโภคบริโภคของประชาชนในภาวะน้ำแล้ง
- การจ่ายค่าชดเชยความเสียหายจากกรณีที่จำเป็นต้องทำลายรื้อถอนสิ่งใด ๆ ที่กีดขวางการไหลของน้ำซึ่งจำเป็นต้องกระทำเพื่อแก้ไขปัญหา
- การจ่ายค่าชดเชยการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างของเอกชนเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม
- การจ่ายค่าทดแทนให้แก่บุคคลที่ต้องสูญเสียน้ำที่กักเก็บไว้ (กรณีที่ต้องเฉลี่ยน้ำ)
- การจ่ายค่าทดแทนหรือค่าชดเชยความเสียหายจากการใช้ที่ดิน หรือสิ่งก่อสร้างให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินหรือสิ่งก่อสร้าง (หากมี)
- การจ่ายค่าชดเชยตามกฎหมายอื่น

4) การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในแหล่งน้ำหรือลำน้ำและบริเวณใกล้เคียงจนกว่าจะกลับคืนสู่สภาพเดิม

5) การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูลความเสียหาย พื้นที่ที่เกิดวิกฤตน้ำ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะน้ำแล้งในระยะยาว ต่อไป

5.5.4 การดำเนินการหลังฤดูแล้ง

ฤดูแล้งของลุ่มน้ำวอยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายนของปีถัดไป การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง บางครั้งอาจต้องดำเนินการต่อเนื่องต่อไป หลังจากเดือนเมษายนหรือจนกว่าสถานการณ์ภัยแล้งจะเข้าสู่ภาวะปกติ ดังนั้นเมื่อสิ้นสุดสถานการณ์แล้ง จะต้องดำเนินการดังนี้

1) กรณีมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตภาวะน้ำแล้ง เมื่อภาวะน้ำแล้งได้พ้นไปแล้ว ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ โดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรี ประกาศยกเลิกเขตภาวะน้ำแล้ง

2) กรณีหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ไม่อาจดำเนินการให้เป็นไปตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งได้ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเสนอเรื่องต่อ กนช. เพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขต่อไป

3) ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ ทบทวนแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เพื่อให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะดำเนินการเมื่อเกิดภาวะน้ำแล้ง

5.6 ปฏิทินการบริหารจัดการน้ำฤดูแล้ง

ด้วยปฏิทินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง (เริ่มตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน ปีปัจจุบัน สิ้นสุด วันที่ 30 เมษายน ของปีถัดไป) มีกิจกรรมหลักประกอบด้วย การเตรียมการและการสร้างการรับรู้ การวิเคราะห์ ติดตามและประเมินสถานการณ์พื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง และการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดฤดูกาล ดัง**รูปที่ 5.6-1** และ **ตารางที่ 5.6-1** เพื่อให้การเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ช่วงฤดูแล้ง ปี 2565/66 สอดคล้องกับกิจกรรมของปฏิทินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง และเป็นกรอบแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ฤดูแล้ง ปี 2565/66

ที่มา : กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ , สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 5.6-1 กรอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง

ที่มา : กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ , สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ 5.6-2 กรอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฤดูแล้ง

5.7 แผนการปฏิบัติงานตามแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภาวะภัยแล้ง

5.7.1 แนวทางการแก้ไขปัญหา/บรรเทาในพื้นที่เสี่ยงจากภัยแล้ง

1) แผนงานก่อนเกิดภัย

- คาดการณ์ปริมาณน้ำต้นทุนในอ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำ
- วางแผนการจัดการน้ำและการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งในเขตพื้นที่ชลประทานต่าง ๆ ในเขตลุ่มน้ำให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนที่มี
- ร่วมประชุมวางแผนการปลูกพืชฤดูแล้งร่วมกับเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน และราชการที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ
- วางแผนการให้การช่วยเหลือเครื่องสูบน้ำและรถยนต์บรรทุกน้ำ
- ดำเนินการจัดสรรน้ำในพื้นที่ชลประทานต่าง ๆ ในเขตลุ่มน้ำตามแผนที่กำหนด
- สนับสนุนเครื่องสูบน้ำและรถยนต์บรรทุกน้ำตามแผนที่กำหนด
- ประชาสัมพันธ์ด้านการใช้น้ำชลประทานทางสื่อมวลชน และระบบ INTERNET
- สนับสนุนให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดชนิดพืชและแผนการใช้น้ำ พร้อมทั้งให้เกษตรกรเป็นผู้ช่วยในการประชาสัมพันธ์เรื่องแผนการส่งน้ำ
- ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการทำประกันพืชผลทางการเกษตร

2) แผนงานขณะเกิดภัย

- ประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้าให้การช่วยเหลือโดยทันที
- ปรับแผนการจัดสรรน้ำให้สอดคล้องกับความต้องการน้ำของพืชที่ปลูก
- จัดรอบเวรการส่งน้ำในบริเวณที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง
- ช่วยจัดส่งน้ำจากแหล่งน้ำชลประทานเข้าช่วยเหลือพื้นที่ประสบภัย
- ส่งเครื่องสูบน้ำเพื่อช่วยเหลือในพื้นที่ประสบภัยโดยประสานงานกับฝ่ายสูบน้ำสชป. 1
- ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบสถานการณ์อย่างต่อเนื่องและรณรงค์ให้มีการปลูกพืชใช้น้ำน้อย

3) แผนงานหลังเกิดภัย

- สำรวจพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยและเกิดความเสียหายเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขในปีถัดไป
- ประเมินสถานการณ์ปริมาณน้ำต้นทุนช่วงต้นฤดูฝน ถ้ามีปริมาณน้ำไม่เพียงพอประกาศให้เลื่อนการทำนาปีออกไป
- รวบรวมข้อมูลการเกิดภัยแล้งตลอดฤดูกาลเพื่อนำมาจัดทำเป็นฐานข้อมูลการเกิดภัยแล้งและวิเคราะห์การเกิดภัยในปีต่อไป
- ทำแผนบูรณาการเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำและป่าต้นน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ

5.7.2 แผนการบริหารจัดการน้ำและเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง

ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลทางสถิติ โดยโครงการชลประทานแม่ฮ่องสอน รวบรวม ปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ในฤดูแล้งและจำนวนพื้นที่การเพาะปลูก เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อตรวจสอบข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินรวบรวมสถิติวิเคราะห์น้ำต้นทุน และความต้องการใช้น้ำ วิเคราะห์สถานการณ์น้ำต้นทุนจากปริมาณน้ำท่าและปริมาณน้ำฝน รวบรวมความต้องการใช้น้ำและพื้นที่เพาะปลูกเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อตรวจสอบและรับทราบ

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการจัดสรรน้ำ ประเมินความเหมาะสมของปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่ด้วยโปรแกรมRESERVOIR OPERATION STUDY(ROS) โดยทุกพื้นที่ไม่เกิดการขาดแคลนน้ำหรือเกิดการขาดแคลนน้ำน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ประชุมชี้แจงแผนการจัดสรรน้ำจัดทำแผนภาพรวมทั้งประเทศพร้อมทั้งประชุมชี้แจงการจัดสรรน้ำกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อสรุป

ขั้นตอนที่ 5 ประชาสัมพันธ์แผนการบริหารจัดการน้ำ แจ้งแผนการบริหารจัดการน้ำให้กับสำนักงานชลประทานที่ 1 และหน่วยงานภายใน ภายนอกให้ทราบ

ขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบติดตามประเมินผลการจัดสรรน้ำ ประเมินผลการส่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกพืชรายสัปดาห์พร้อมทั้งปรับแผนการจัดสรรน้ำให้สอดคล้องกับสถานการณ์ หากปริมาณน้ำที่มีน้อยกว่าแผนที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการดำเนินรวบรวมผลการจัดสรรน้ำเพื่อจัดทำเล่มผลการบริหารจัดการน้ำฤดูแล้ง

5.7.3 การควบคุมการบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

แนวทางในการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินจำแนกได้ดังนี้

1. สำรวจปริมาณน้ำต้นทุนในพื้นที่รับผิดชอบและวางแผนการบริหารจัดการน้ำให้เหมาะสม

2. สำรวจข้อมูลแหล่งน้ำธรรมชาติที่จะนำมาสนับสนุนหากเกิดสถานการณ์

3. สำรวจจุดเสี่ยงภัยเตรียมความพร้อมให้ความช่วยเหลือเครื่องสูบน้ำเคลื่อนที่ขนาด 8 นิ้วจำนวน 4 เครื่อง และรถบรรทุกน้ำจำนวน 1 คัน

4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงสถานการณ์ภัยแล้ง

5. รณรงค์เพาะปลูกพืชใช้น้ำน้อยในเขตพื้นที่ชลประทาน

6. แต่งตั้งคณะทำงานติดตามสถานการณ์ภัยแล้ง

5.7.4 ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาภัยแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินมีหลายสาเหตุทั้งปัญหาปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอ และการกระจายของฝนไม่ทั่วถึง พื้นที่มีที่เก็บกักแหล่งน้ำไม่เพียงพอ ความสามารถในการอุ้มน้ำของดินต่ำ ตลอดจนแหล่งน้ำต่าง ๆ ตื้นเขิน ทำให้เมื่อเกิดน้ำไหลหลากจะทำการเก็บกักน้ำได้น้อยโดยไม่มีการชะลอน้ำเอาไว้ในลำน้ำ หรือแหล่งน้ำได้

การแก้ไขปัญหาในระยะเร่งด่วน

- รณรงค์ให้ผู้ใช้น้ำและเกษตรกรทั่วไปตระหนักถึงปัญหาเรื่องน้ำ ใช้น้ำอย่างประหยัดถูกต้องตามการใช้น้ำของพืช
- จัดหาน้ำ เจาะบ่อบาดาล ทำฝนเทียม สร้างสถานที่กักเก็บน้ำขนาดใหญ่ให้แก่ประชาชนในพื้นที่

การแก้ไขปัญหาในระยะยาว

- ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของพื้นที่ที่เกิดปัญหาภัยแล้งซ้ำซากและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนและเป็นระบบ บำรุงรักษาและฟื้นฟูสภาพป่าไม้ต้นน้ำให้มีความอุดมสมบูรณ์และสามารถเก็บกักชะลอน้ำ อีกทั้งให้ดินมีความสามารถในการอุ้มน้ำได้เพิ่มมากขึ้น
- ก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ขนาดกลาง ให้มีจำนวนมากขึ้น พัฒนาลำน้ำสาขาให้อยู่ในสภาพที่ดีสามารถรองรับน้ำได้เต็มศักยภาพ
- การส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการน้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำ การฟื้นภูมิปัญญาระบบ “เหมืองฝาย”การส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในพื้นที่ของตนเอง การฟื้นฟูและอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำ
- การปรับเปลี่ยนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตร และการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร

บทที่ 6
รูปแบบการรายงานผลและการติดตามประเมินผลภาวะน้ำแล้ง

การรายงานผลตามโครงสร้างการบัญชาการอำนวยการปฏิบัติการและหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานปฏิบัติ สามารถแบ่งการดำเนินการตามสถานการณ์น้ำ และระดับภัยได้ดังนี้

1. กรณียังไม่เกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ
2. กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ

2.1 กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งในระดับภัย 1 และ 2

2.2 กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งในระดับภัย 3: วิกฤติ ที่ต้องมีการตั้งศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ โดยมีแนวทางการรายงานผลดังนี้

6.1 กรณียังไม่เกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ

จากปฏิทินการบริหารจัดการน้ำในบทที่ 5 ข้อ 5.6 ได้มีการกำหนดช่วงเวลาที่จะเริ่มมีการวิเคราะห์คาดการณ์ และ ติดตามสภาพอากาศ ฝน น้ำท่าอ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำธรรมชาติไว้ โดยในกรณีที่ผลการวิเคราะห์ยังไม่พบว่าจะเกิดภัยน้ำแล้ง การรายงานผลจะมีเฉพาะส่วนของข้อมูลน้ำเป็นหลัก โดยยังไม่มีข้อมูลพื้นที่ประสบภัย การรายงานผลในส่วนนี้จะดำเนินการร่วมกับการบริหารจัดการน้ำ และการเผยแพร่ ข้อมูลให้ประชาชนทราบ รูปแบบของการรายงานผลให้เป็นไปตามที่หน่วยงานรับผิดชอบ กำหนด โดยเนื้อหาของการรายงานผลในกรณีที่ยังไม่เกิดภาวะน้ำแล้ง อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูลบ่งชี้ การเกิดภาวะน้ำแล้งเนื้อหาในบทที่ 4 หัวข้อ 4.8 ประกอบด้วยการพิจารณาดังนี้

- ปริมาณฝน
- ระดับน้ำในลำน้ำ
- ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำ

โดยอาจพิจารณานำเสนอเฉพาะบางสถานี หรือบางอ่างเก็บน้ำที่มีขนาดใหญ่ หรือควรนำเสนอภาพรวมของปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำเป็นรายภาค เพื่อความกระชับตามตัวอย่างใน **รูปที่ 6.1-1** และอาจมีข้อมูลด้านการบริหารที่คาดว่าจะดำเนินการเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบด้วย

นอกจากนี้ ในกรณีของแม่น้ำที่มีภาวะการรุกตัวของน้ำเค็มอาจเพิ่มเติมข้อมูลการรุกตัวของน้ำเค็มเมื่อระดับความเค็มเริ่มมีแนวโน้มสูงขึ้น จนอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้น้ำ

อ่างเก็บน้ำ	ปริมาณน้ำในอ่าง			ปริมาณน้ำใช้การได้		ปริมาตรน้ำไหลลงอ่าง	ปริมาตรน้ำระบาย
	ความจุ (ล้าน ลบ.ม.)	ปัจจุบัน (ล้าน ลบ.ม.)	คิดเป็น %	(ล้าน ลบ.ม.)		(ล้าน ลบ.ม.)	(ล้าน ลบ.ม.)
เขื่อนภูมิพล	13,462	5,935.830	44.09	2,135.830	(22.11%)	74.140	3.000
อ่างฯ แม่สอด	5.50	4.715	85.73	4.281	(84.50%)	0.425	0.440
อ่างฯ ห้วยลึก	5.80	3.895	67.16	3.795	(66.58%)	0.046	0.001
อ่างฯ ห้วยแม่ท้อ	63.00	49.187	78.07	45.687	(76.78%)	2.196	0.234
อ่างฯ แม่สอดตอนบน	13.00	11.384	87.57	10.624	(86.80%)	0.358	0.246

อำเภอ	ปริมาณน้ำฝน (มม.)
เมืองตาก	31.4
บ้านตาก	38.2
สามเงา	82.8
วังเจ้า	33.0
แม่สอด	12.8
แม่ระมาด	24.3
ท่าสองยาง	4.2
พบพระ	11.4
อุ้มผาง	22.8

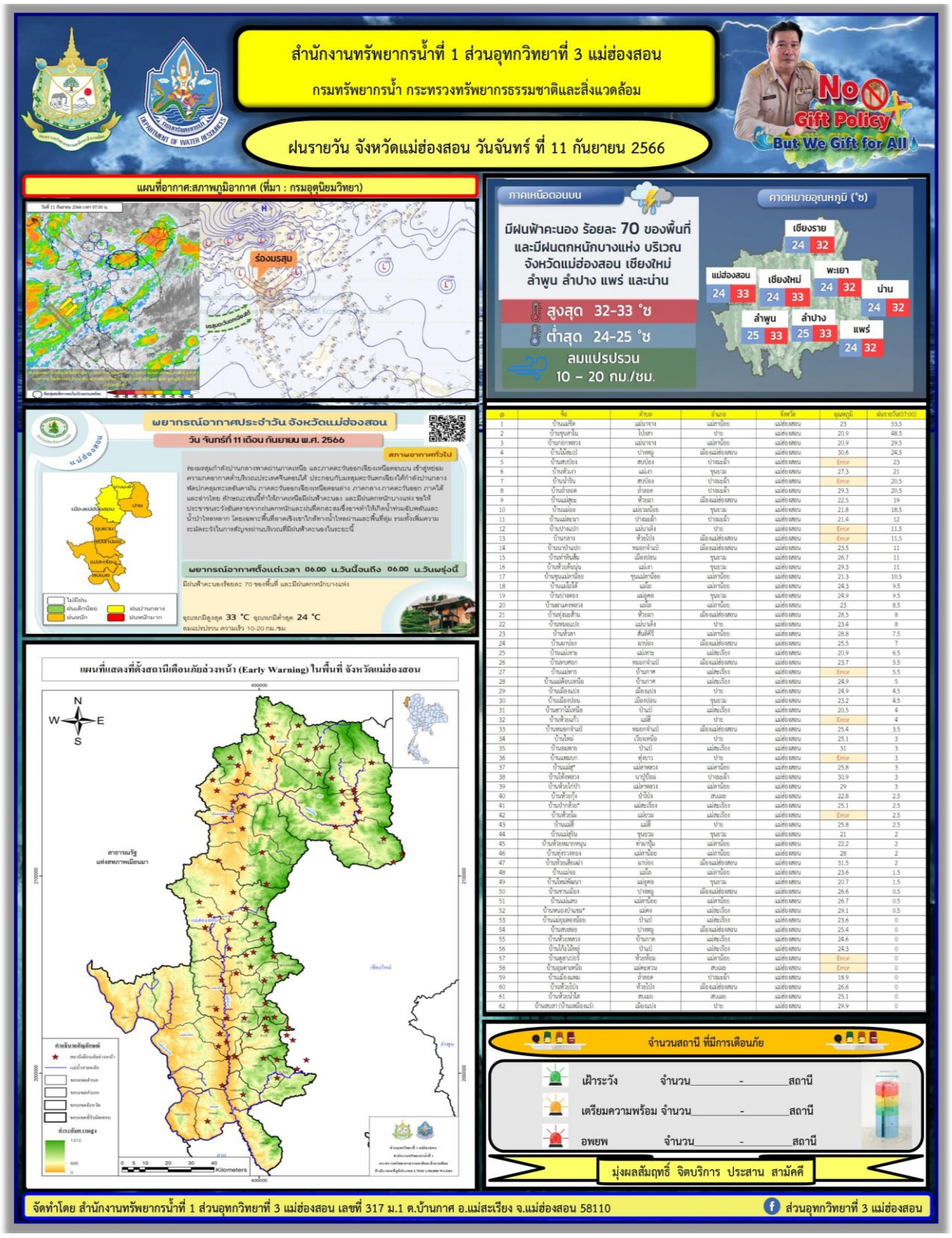
สถานีตรวจวัดแม่น้ำ	ปริมาณน้ำ ลบ.ม./วินาที		แนวโน้มสถานการณ์			
	ความจุสูงสุด	ปริมาณน้ำปัจจุบัน (2566)	ระดับตลิ่ง (ม.รทก.)	ระดับตลิ่ง ปัจจุบัน (ม.รทก.)		แนวโน้ม
แม่น้ำวังW3A	740.00	71.20	165.80	161.39	-4.41	ระดับน้ำน้อยวิกฤติ
แม่น้ำวังW24	576.00	88.03	143.93	138.60	-5.33	ระดับน้ำน้อยวิกฤติ
แม่น้ำวังW4A	580.00	63.64	137.00	132.15	-4.85	ระดับน้ำน้อยวิกฤติ
แม่น้ำปิงP2A	2,600.00	148.50	109.78	104.34	-5.44	ระดับน้ำน้อยวิกฤติ

ช่วงเวลา	ผู้เสียชีวิต	ผู้บาดเจ็บ
15 ก.ย. 2566	0	3
4 ม.ค. 2566 – ปัจจุบัน	92	2,201

ช่วงเวลา	ผู้เสียชีวิต	ผู้บาดเจ็บ
15 ก.ย. 2566	0	0
1 ม.ค. 2566 – ปัจจุบัน	2	2

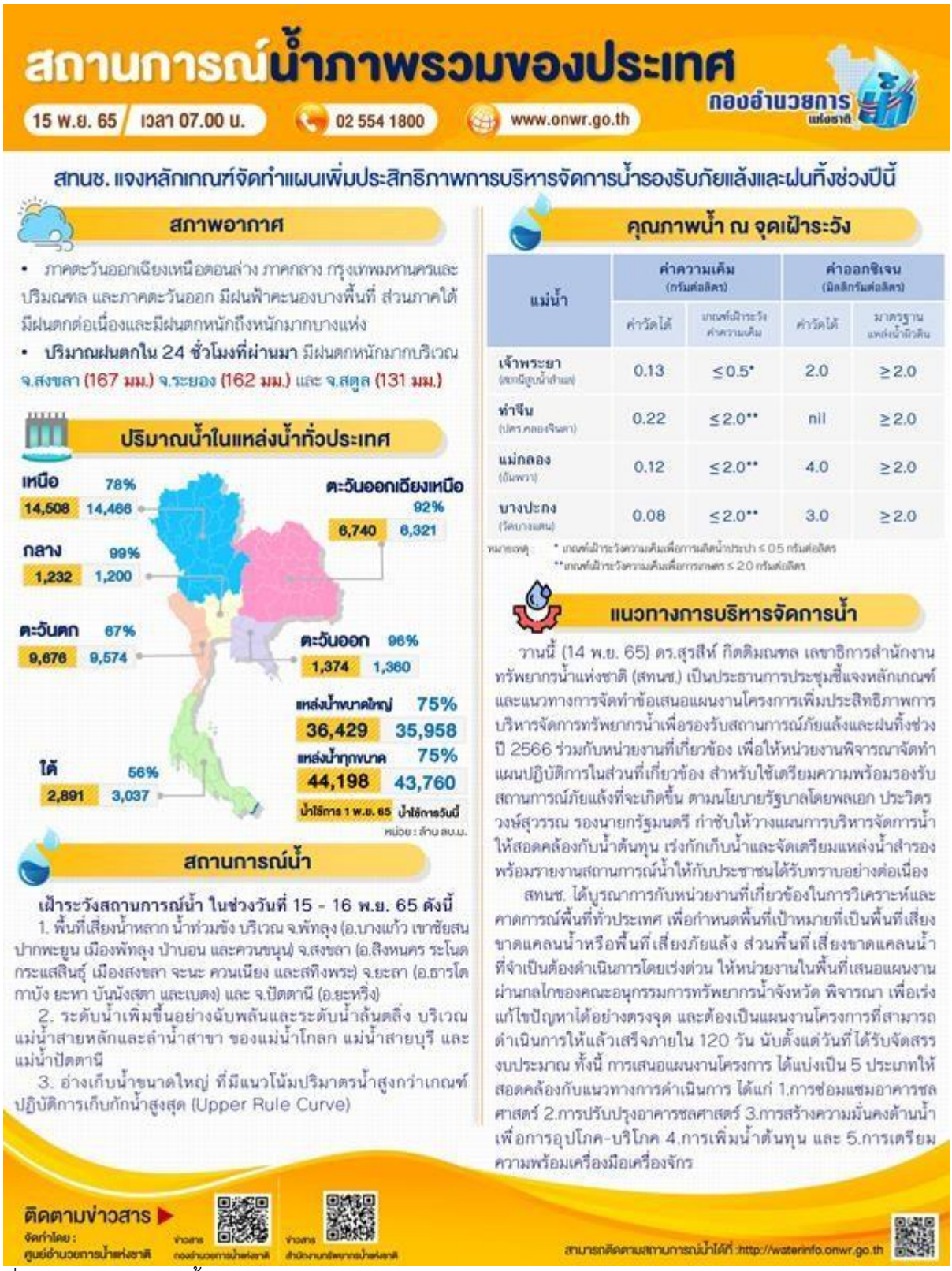
ที่มา: กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตาก

รูปที่ 6.1-1 ตัวอย่างการรายงานผลเพื่อเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุ

ที่มา: สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 1 ส่วนอุทกวิทยาที่ 3 แม่ฮ่องสอน

รูปที่ 6.1-2 ตัวอย่างการรายงานผลเพื่อเตรียมความพร้อมเผชิญเหตุ

ที่มา: กองอำนายการน้ำแห่งชาติ, 2565

รูปที่ 6.1-3 ตัวอย่างการรายงานผล กรณียังไม่เกิดภาวะน้ำแล้ง

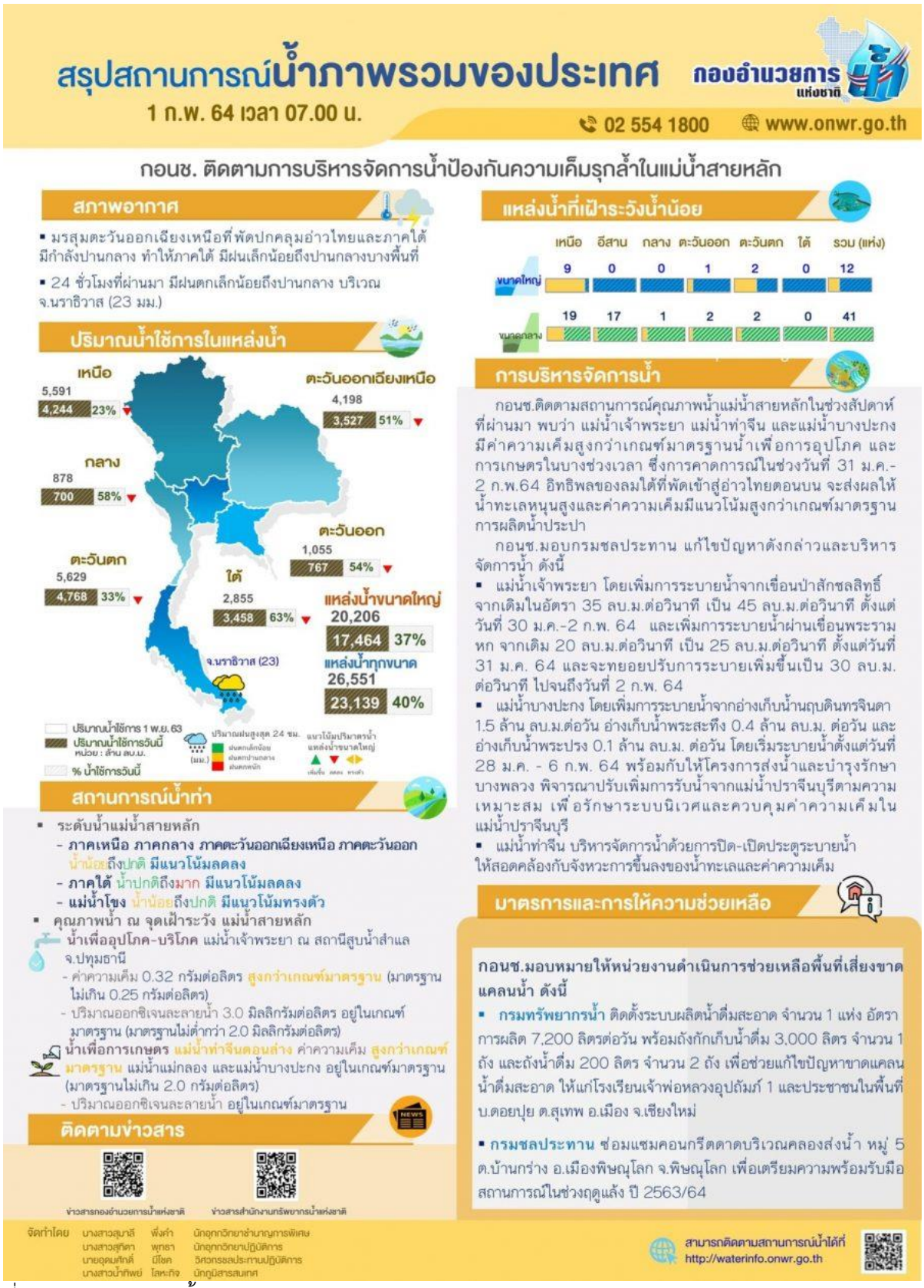
6.2 กรณีเกิดภาวะน้ำแล้งและปัญหาคุณภาพน้ำ

6.2.1 กรณีเกิดภัยในระดับภัย 1 และ 2

การรายงานข้อมูลในกรณีนี้ จะมีข้อมูลที่เพิ่มเติมขึ้นจากข้อมูลสถานการณ์และการคาดการณ์น้ำ ในหัวข้อ 6.1 ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะน้ำแล้ง ปัญหาคุณภาพน้ำ พื้นที่ประสบภัย และผู้ได้รับผลกระทบ ฯลฯ รวมทั้งแนวทางการบริหารและบรรเทาภัยที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจมีทางเลือกเพื่อให้กองอำนวยการน้ำแห่งชาติได้ ใช้ประกอบการตัดสินใจ ทั้งนี้รูปแบบของการรายงานผลให้เป็นไปตามที่หน่วยงานที่รับผิดชอบกำหนด โดยหน่วยงานรับผิดชอบยังคงเป็นหน่วยงานตามหัวข้อ 6.1 เป็นหลัก สำหรับหน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ ก็อาจจัดทำรายงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของหน่วยงานนั้นขึ้นมาด้วย เพื่อเป็นการบูรณาการข้อมูล ให้หน่วยงานอื่น ๆ ได้รับทราบการดำเนินการด้วย

สำหรับในกรณีคุณภาพน้ำนั้น นอกจากความเค็มที่เป็นดัชนีที่ต้องมีการติดตามเฝ้าระวังเป็นประจำในกรณีของลำน้ำที่ได้รับอิทธิพลการขึ้นลงของน้ำทะเลแล้ว ในกรณีที่มีค่าดัชนีบ่งชี้คุณภาพน้ำ ถึงเกณฑ์เตือนภัยก็ถือว่าเกิดภาวะภัยขึ้น (เช่น เมื่อตรวจพบว่า DO ในลำน้ำลดลงถึงขั้นเตือนภัย) ก็จะต้องมีการรายงานผลตรวจวัดคุณภาพน้ำเพิ่มเติม ในการรายงานผลด้วย

เนื่องจากภัยในระดับ 1: ปกติ และระดับ 2: รุนแรงหรือคาดว่าจะรุนแรง จะมีโครงสร้าง การบัญชาการและอำนวยการอยู่ที่ระดับกองอำนวยการน้ำแห่งชาติ/สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยไม่มีการตั้งศูนย์บัญชาการน้ำเฉพาะกิจ ทั้งนี้ สทนช. ก็เป็นหน่วยงานหลัก ที่ทำหน้าที่บูรณาการข้อมูลและจัดทำรายงานตั้งแต่สภาวะก่อนเกิดภัยอยู่แล้ว ดังนั้น ในระดับภัย 2 ส่วนนี้จึง ไม่มีการจัดทำรายงานสรุปเพิ่มเติมเหมือนกรณีภัยระดับ 3 ตัวอย่างการรายงานผลในกรณีภัยระดับ 1 และ 2 ของ สทนช. แสดงไว้ใน**รูปที่ 6.2.1-1**

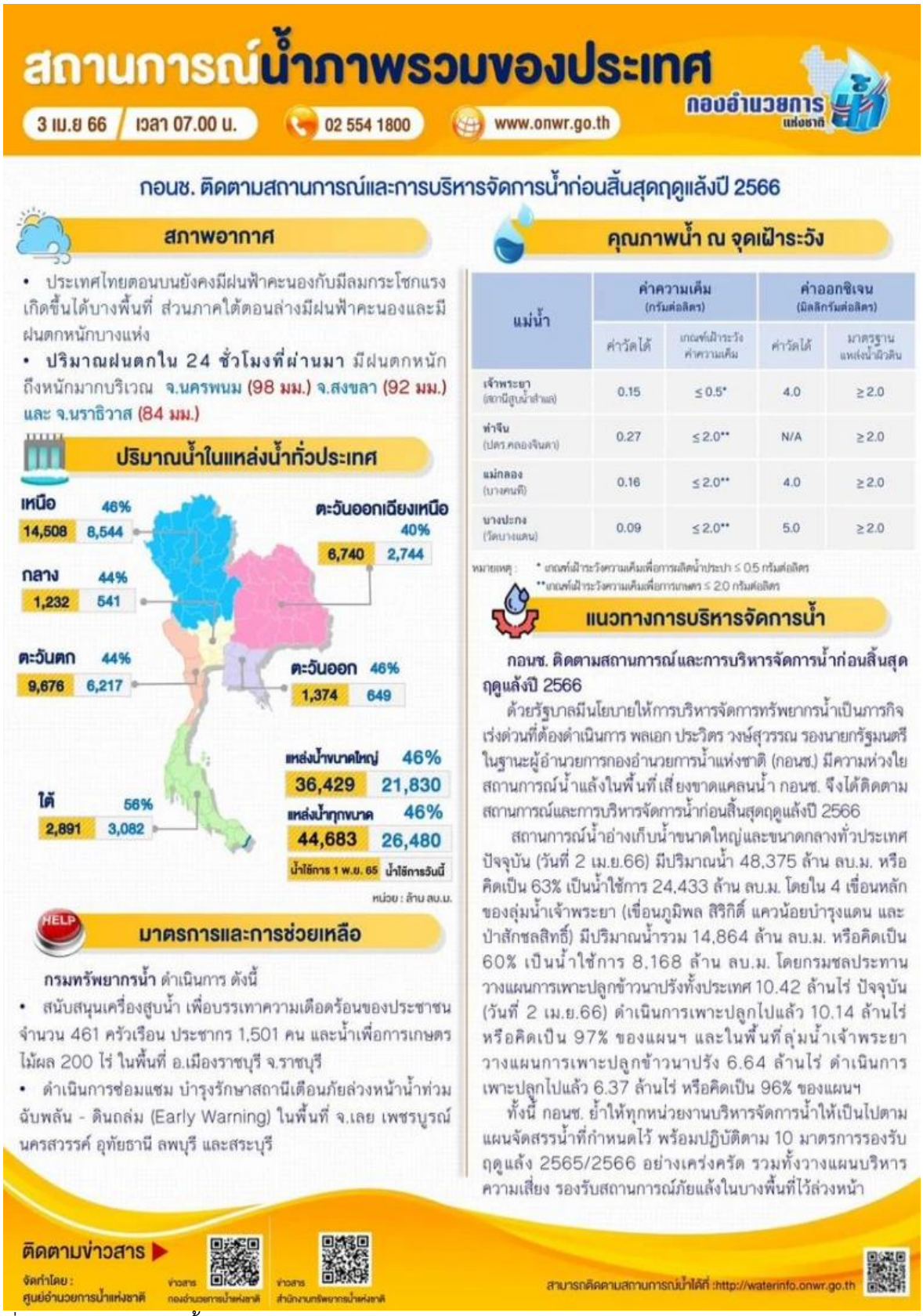
ที่มา: กองอำนายการน้ำแห่งชาติ, 2564

รูปที่ 6.2.1-1 ตัวอย่างการรายงานผลกรณีเกิดภาวะน้ำแล้งที่ระดับภัย 1 และ 2

ที่มา: กองอำนายการน้ำแห่งชาติ, 2564

รูปที่ 6.2.1-2 ตัวอย่างการรายงานผลกรณีเกิดภาวะน้ำแล้งที่ระดับภัย 1 และ 2 (ต่อ)

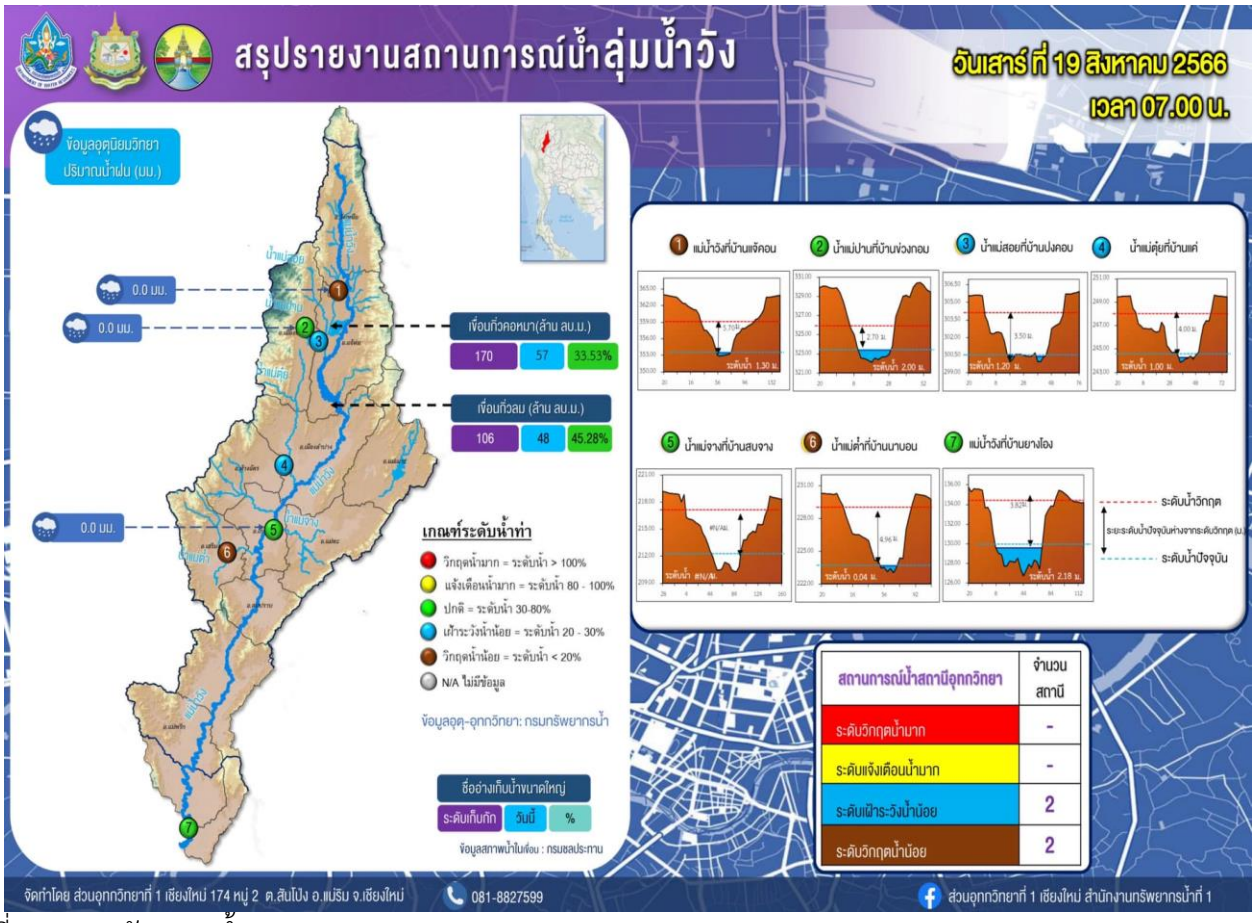
ที่มา: กองอำนายการน้ำแห่งชาติ, 2564

รูปที่ 6.2.1-3 ตัวอย่างการรายงานผลกรณีเกิดภาวะน้ำแล้งที่ระดับภัย 1 และ 2 (ต่อ)

6.2.2 กรณีเกิดภัยในระดับภัย 3

ในกรณีที่เกิดภัยในระดับที่ 3: วิกฤติ โครงสร้างการบัญชาการอำนวยการปฏิบัติการจะเปลี่ยนไป จากภัยระดับ 1 และ 2 โดยจะมีการตั้ง “ศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจ” ขึ้น โดยมีนายกรัฐมนรีเป็น ผู้บัญชาการ

ดังนั้น ในส่วนของการรายงานผลนอกจากจะมีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับภัยระดับ 1 และ 2 แล้ว อาจต้องมีการเพิ่มรายงานสรุปสถานการณ์น้ำและทางเลือกในการบรรเทาวิกฤตินำ้ ในกรณีที่สภาพปัญหา รุนแรงเกินกว่าเกณฑ์การบริหาร เช่น อาจมีปัญหาเขื่อนขนาดใหญ่หลายแห่ง มีน้ำน้อย หรือมีน้ำเค็ม รุกเข้ามาจนผลิตน้ำประปาไม่ได้อย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อประกอบการตัดสินใจ ของนายกรัฐมนตรี ในการบัญชาการสถานการณ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่สุด รวมทั้งอาจต้องมีการรายงาน ผลการติดตามข้อสั่งการของศูนย์บัญชาการเฉพาะกิจด้วย เนื่องด้วยในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินยังไม่มีรายงานการประสบปัญหาภัยแล้งระดับที่ 3 จึงขอยกตัวอย่างสรุปรายงานสถานการณ์น้ำลุ่มน้ำวัง แสดงดัง**รูปที่ 6.2.2-1**

ที่มา: กรมทรัพยากรน้ำ, 2566

รูปที่ 6.2.2-1 ตัวอย่างการรายงานสถานการณ์น้ำในกรณีภัยระดับ 3

6.2.3 กรณีการรายงานผลรายลุ่มน้ำ

นอกจากการรายงานผลตามโครงสร้างการบัญชาการอำนวยการปฏิบัติการและหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานปฏิบัติในกรณีเกิดภาวะภัยแล้งในระดับ 1-3 ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังสามารถรายงานผลตามลุ่มน้ำได้ดังนี้

ระบบติดตามสถานการณ์น้ำทางไกลอัตโนมัติ

ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
180/3 ถนนพระรามที่ 6 ซอย 34 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400 โทรศัพท์ 0 2271 6000
http://tele-salawin.dwr.go.th

รายงานสถานการณ์ลุ่มน้ำสาละวิน วันที่ 20 มิถุนายน 2565

2) สรุปสถานการณ์ฝน

สรุปสถานการณ์ฝนในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน จากข้อมูลตรวจวัดปริมาณน้ำฝนของสถานีโทรมาตรของระบบติดตามสถานการณ์น้ำทางไกลอัตโนมัติ กรมทรัพยากรน้ำ สะสม 24 ชั่วโมง ระหว่างวันที่ 19 มิถุนายน 2565 เวลา 07:00 น. ถึง วันที่ 20 มิถุนายน 2565 เวลา 07:00 น. และข้อมูลคาดการณ์ปริมาณน้ำฝนสะสม ดังแสดงในตารางนี้

สถานีโทรมาตร	ที่ตั้ง	ปริมาณฝนตรวจวัดสะสม (มม.)			ปริมาณฝนคาดการณ์ล่วงหน้า (มม.)		
		ฝนเมื่อวาน	ฝน 2 วัน	ฝน 3 วัน	วันนี้	1 วัน	2 วัน
TC011603 สะพานข้ามห้วยแม่สอด	ต.แม่สอด อ.แม่สอด จ.ตาก	3.00	3.50	3.50	10.00	0.00	0.00
TC011604 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลพบพระ	ต.พบพระ อ.พบพระ จ.ตาก	4.00	4.00	4.50	2.00	0.00	0.00
TC010402 โรงเรียนบ้านนาปู่ป้อม	ต.ปางมะผ้า อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน	1.50	6.50	7.50	0.00	0.00	0.00
TC010508 สะพานบ้านผาสำราญ	ต.เมืองแปง อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน	0.00	0.50	0.50	0.00	0.00	0.00
TC010509 สะพานข้ามคลองแม่ลาง	ต.ปางมะผ้า อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน	0.00	5.50	8.50	0.00	0.00	0.00
TC010510 สะพานบ้านปางหมู	ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน	0.00	4.00	12.00	0.00	0.00	0.00
TC010606 โรงเรียนบ้านป่าลาน	ต.ห้วยโป่ง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน	1.00	32.00	32.50	1.50	0.00	0.00
TC010807 สะพานข้ามน้ำยวม	ต.แม่กิ๊ อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน	0.00	0.00	0.00	3.00	0.00	0.00
TC011202 สะพานบ้านกองก้อย	ต.กองก้อย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TC011401 โรงเรียนบ้านแม่สามแลบ	ต.แม่สามแลบ อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TC011808 โรงเรียนชุมชนบ้านท่าสองยาง	ต.ท่าสองยาง อ.ท่าสองยาง จ.ตาก	2.50	21.00	28.00	0.00	0.00	0.00
TC011809 โรงเรียนท่าสองยางวิทยาคม	ต.แม่ต้าน อ.ท่าสองยาง จ.ตาก	0.00	3.00	10.00	0.00	0.00	0.00
TC011810 โรงเรียนบ้านขุนห้วยนกแล	ต.พระธาตุ อ.แม่ระมาด จ.ตาก	0.00	2.00	2.00	0.00	0.00	0.00
TC011703 สะพานข้ามน้ำแม่ละเมา	ต.พะวอ อ.แม่สอด จ.ตาก	0.00	0.00	0.00	6.50	0.00	0.00
STN0439 บ้านกล้อทอ	ต.แม่จัน อ.อุ้มผาง จ.ตาก	0.50	4.00	19.50	0.00	0.00	0.00
STN0118 บ้านทบศอก	ต.หมอกจำแป่ อ.เมืองแม่ฮ่องสอน จ.แม่ฮ่องสอน	0.50	1.00	1.00	0.00	0.00	0.00
STN0629 บ้านเมืองปอน	ต.เมืองปอน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน	7.00	9.00	43.50	0.00	0.00	0.00

หมายเหตุ : สถานี Early Waning พบสถานีที่มีฝนตก 3 สถานี

ที่มา: ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 6.2.3-1 ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

ระบบติดตามสถานการณ์น้ำทางไกลอัตโนมัติ

ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
180/3 ถนนพระรามที่ 6 ซอย 34 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400 โทรศัพท์ 0 2271 6000
http://tele-salawin.dwr.go.th

รายงานสถานการณ์ลุ่มน้ำสาละวิน วันที่ 20 มิถุนายน 2565

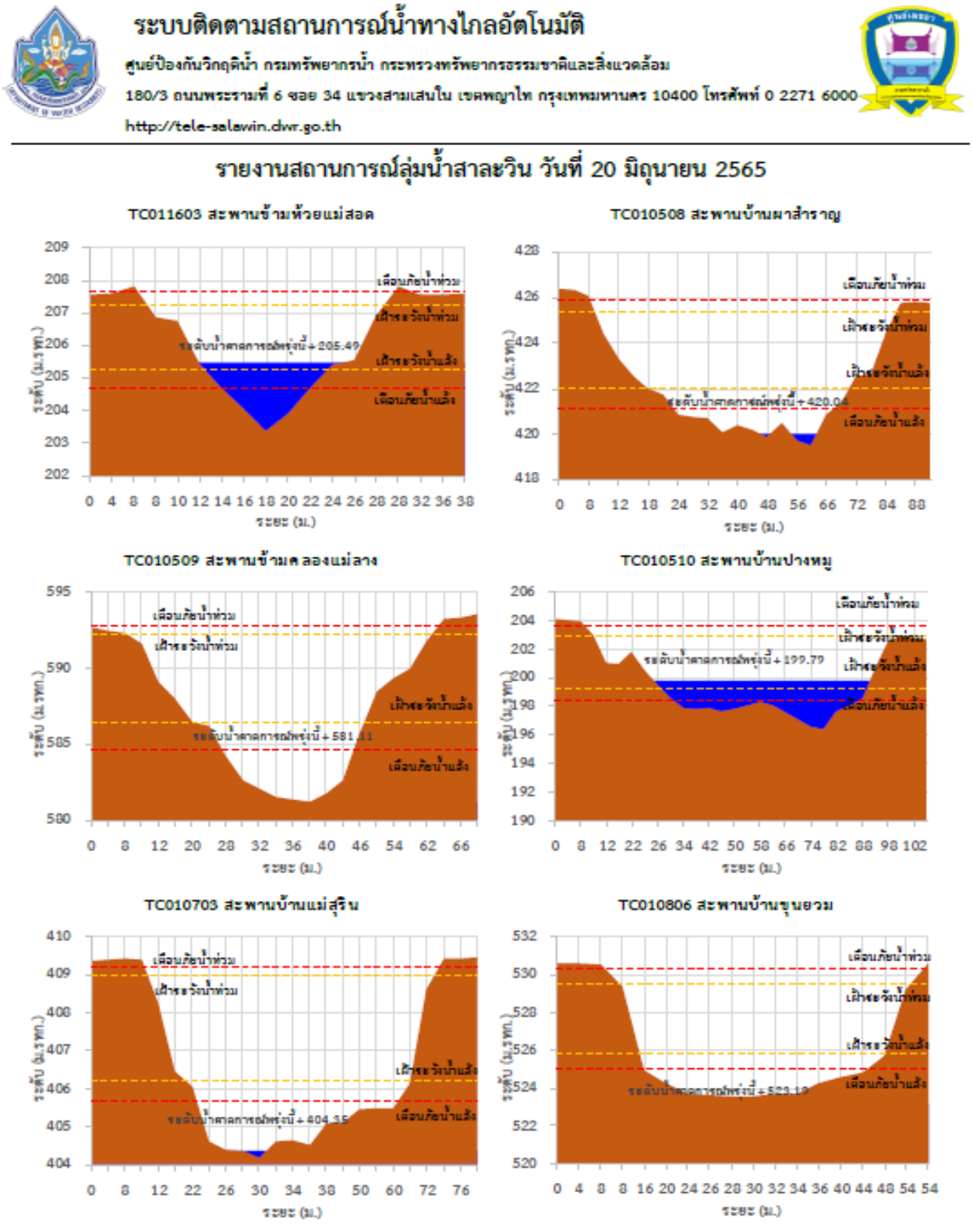
3) สรุประดับน้ำรายวัน

สรุปสถานการณ์น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน จากข้อมูลตรวจวัดระดับน้ำของสถานีโทรมาตรโครงการพัฒนาระบบพยากรณ์และเตือนภัยทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ ณ เวลา 07:00 น. ของวันที่ 20 มิถุนายน 2565 และข้อมูลระดับน้ำคาดการณ์จากแบบจำลองคณิตศาสตร์ ดังแสดงในตารางนี้

สถานีโทรมาตร	ที่ตั้ง	ระดับเตือนภัย (ม.รทก.)	ข้อมูลระดับน้ำตรวจวัด (ม.รทก.)		ระดับน้ำคาดการณ์ล่วงหน้า (ม.รทก.)			
			เมื่อวาน	วันนี้	1 วัน	2 วัน	3 วัน	แนวโน้ม
TC011603 สะพานข้ามห้วยแม่สอด	ต.แม่สอด อ.แม่สอด จ.ตาก	207.69	205.44	205.47	205.49	205.51	205.52	เพิ่มขึ้น ▲
TC010508 สะพานบ้านผาสำราญ	ต.เมืองแปง อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน	425.89	420.14	420.08	420.04	419.99	419.97	ลดลง ▼
TC010509 สะพานข้ามคลองแม่ลาง	ต.ปางมะผ้า อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน	592.88	581.14	581.12	581.11	581.09	581.08	ลดลง ▼
TC010510 สะพานบ้านปางหมู	ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน	203.77	199.89	199.83	199.79	199.74	199.72	ลดลง ▼
TC010703 สะพานบ้านแม่สุริน	ต.ขุนยวม อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน	409.22	404.38	404.36	404.35	404.33	404.32	ลดลง ▼
TC010806 สะพานบ้านขุนยวม	ต.ขุนยวม อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน	530.30	523.26	523.22	523.19	523.16	523.15	ลดลง ▼
TC010807 สะพานข้ามน้ำยวม	ต.แม่กิ๊ อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน	389.98	380.04	380.04	380.04	380.04	380.04	คงที่ ▶
TC011008 สะพานบ้านคอนผึ้ง - บ้านห้วยสิงห์	ต.แม่คะตวน อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน	187.76	180.02	179.99	179.97	179.95	179.94	ลดลง ▼
TC011009 สะพานร่วมใจบ้านท่าผาปุ้ม	ต.ท่าผาปุ้ม อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน	248.94	241.42	241.3	241.21	241.12	241.08	ลดลง ▼
TC011202 สะพานบ้านกองก๋อย	ต.กองก๋อย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน	677.31	674.37	674.37	674.37	674.37	674.37	คงที่ ▶
TC010605 สะพานบ้านป่าปุ	ต.ผาบ่อง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน	196.05	189.46	189.46	189.46	189.46	189.46	คงที่ ▶
TC011703 สะพานข้ามน้ำแม่ละเมา	ต.พะวอ อ.แม่สอด จ.ตาก	287.85	275.66	275.68	275.69	275.71	275.72	เพิ่มขึ้น ▲

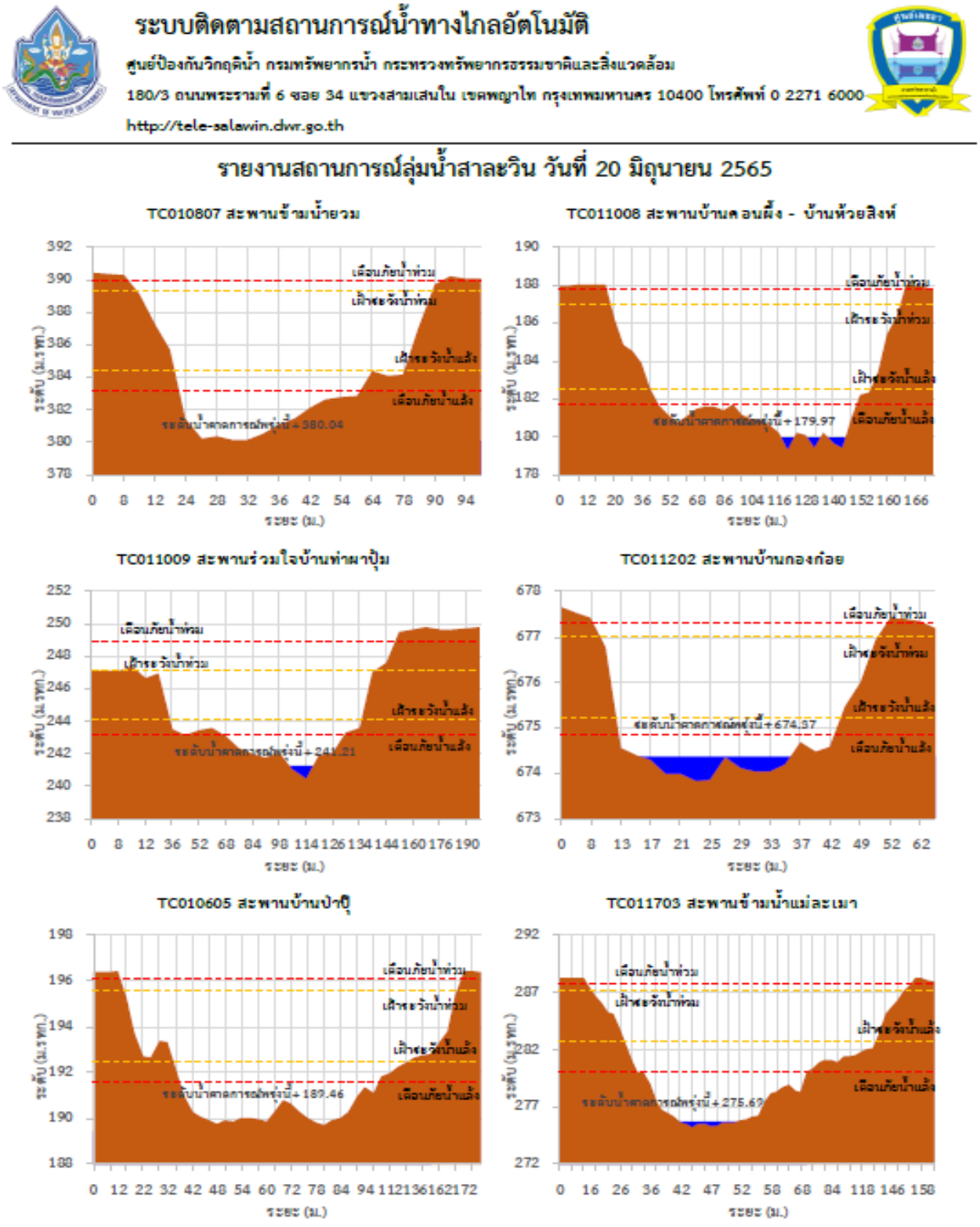
ที่มา: ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 6.2.3-2 ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

ที่มา: ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 6.2.3-3 ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

ที่มา: ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 6.2.3-4 ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

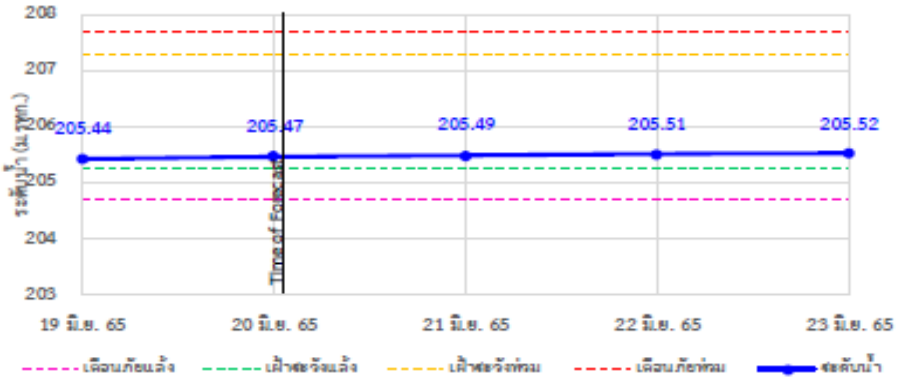
ระบบติดตามสถานการณ์น้ำทางไกลอัตโนมัติ

ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
180/3 ถนนพระรามที่ 6 ซอย 34 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400 โทรศัพท์ 0 2271 6000
http://tele-salawin.dwr.go.th

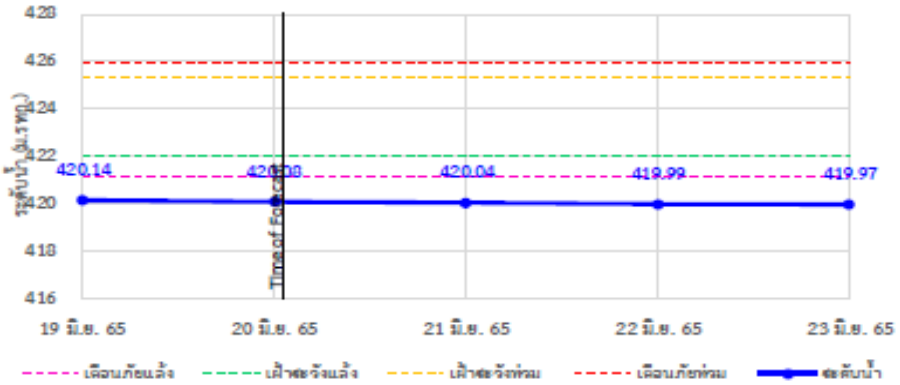

รายงานสถานการณ์ลุ่มน้ำสาละวิน วันที่ 20 มิถุนายน 2565

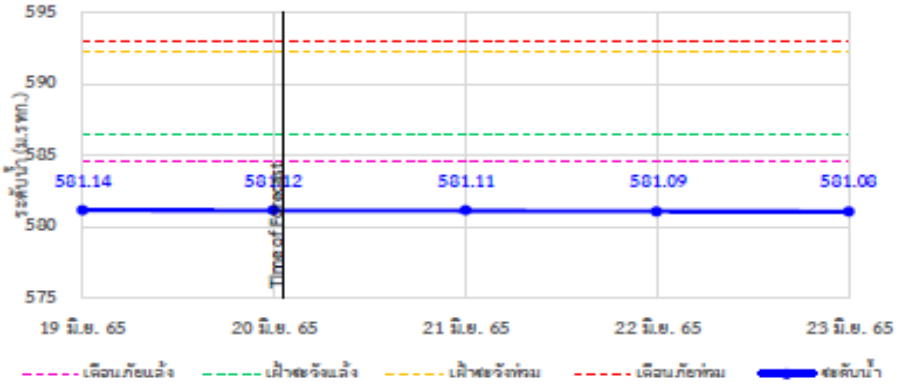
TC011603 สะพานข้ามห้วยแม่สอด ค.แม่สอด อ.แม่สอด จ.ตาก

TC010508 สะพานบ้านผาสำราญ ค.เมืองแปง อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน

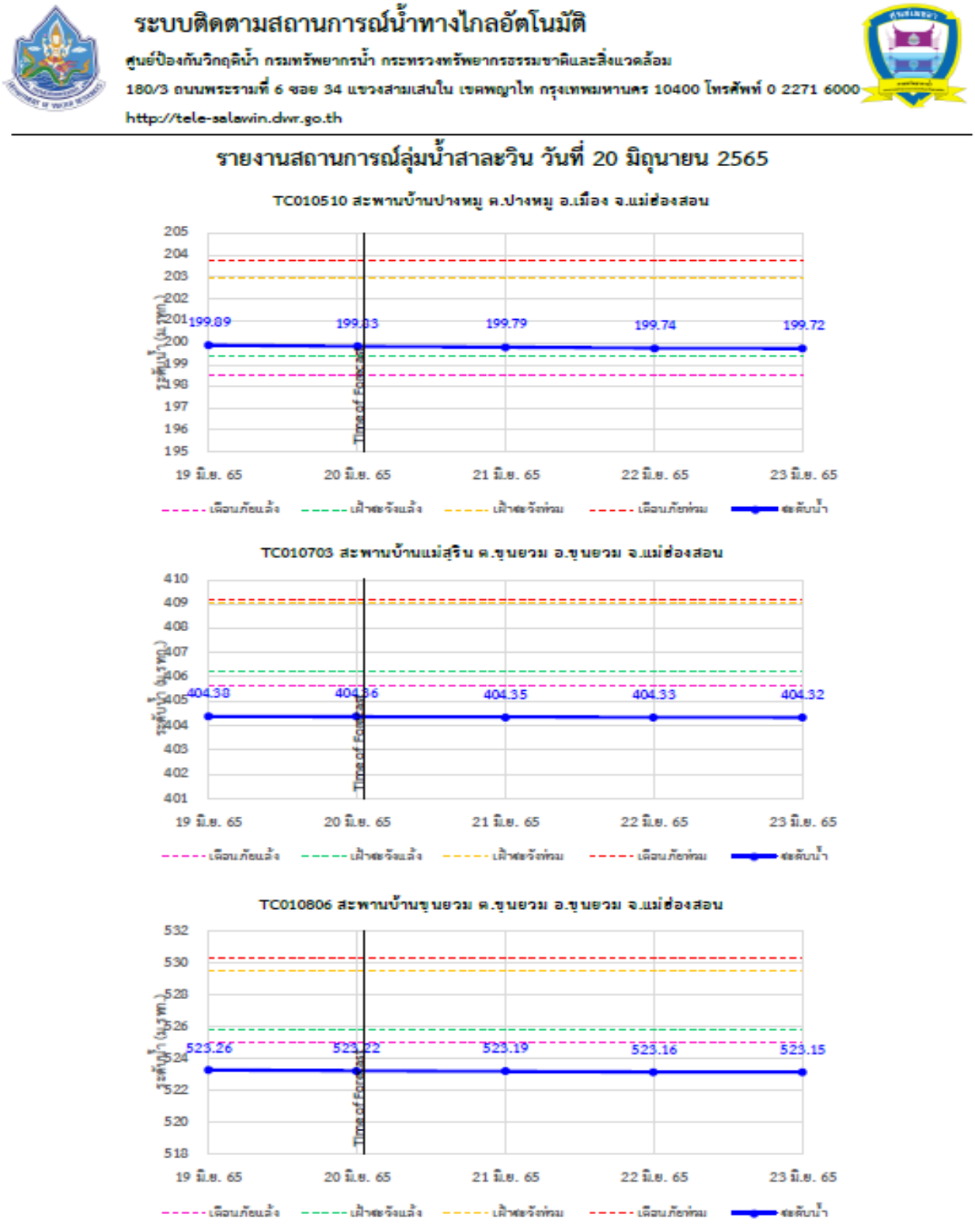

TC010509 สะพานข้ามคลองแม่ลาง ค.ปางมะผ้า อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน

ที่มา: ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 6.2.3-5 ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

ที่มา: ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 6.2.3-6 ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

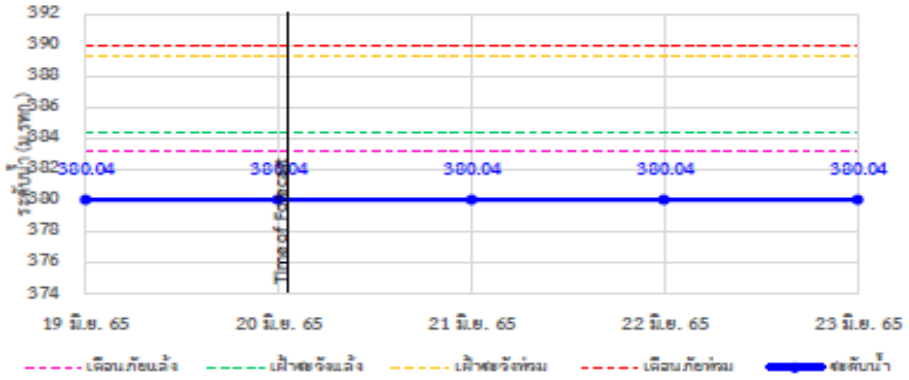
ระบบติดตามสถานการณ์น้ำทางไกลอัตโนมัติ

ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
180/3 ถนนพระรามที่ 6 ซอย 34 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400 โทรศัพท์ 0 2271 6000
http://tele-salawin.dwr.go.th

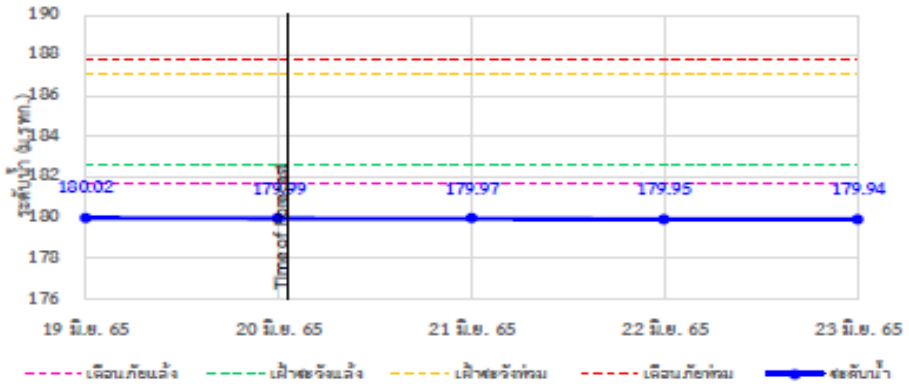

รายงานสถานการณ์ลุ่มน้ำสาละวิน วันที่ 20 มิถุนายน 2565

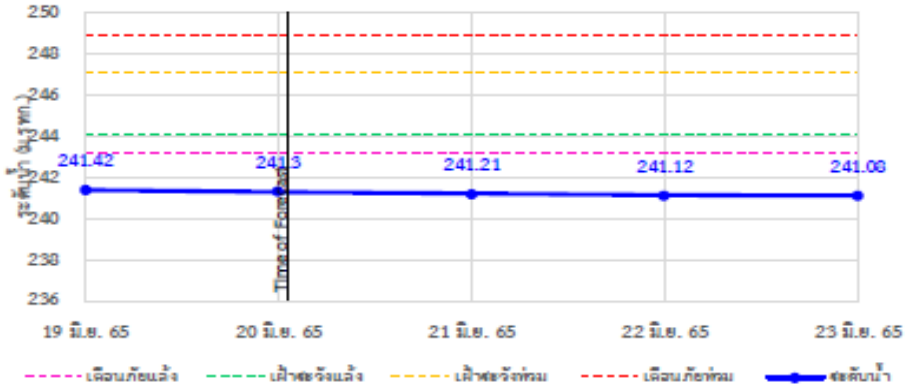
TC010807 สะพานข้ามน้ำยวม ต.แม่กิ๊ อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน

TC011008 สะพานบ้านคอนผึ้ง - บ้านห้วยสิงห์ ต.แม่ตะควน อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน

TC011009 สะพานร่วมใจบ้านท่าผาปุ้ม ต.ท่าผาปุ้ม อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน

ที่มา: ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 6.2.3-7 ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

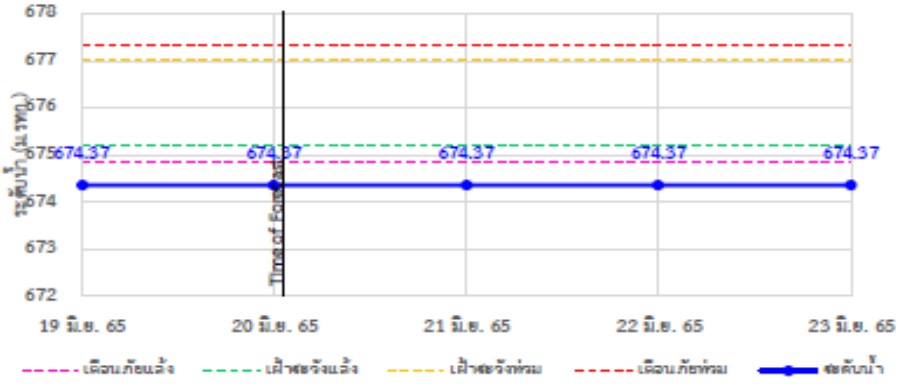
ระบบติดตามสถานการณ์น้ำทางไกลอัตโนมัติ

ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
180/3 ถนนพระรามที่ 6 ซอย 34 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400 โทรศัพท์ 0 2271 6000
http://tele-salawin.dwr.go.th

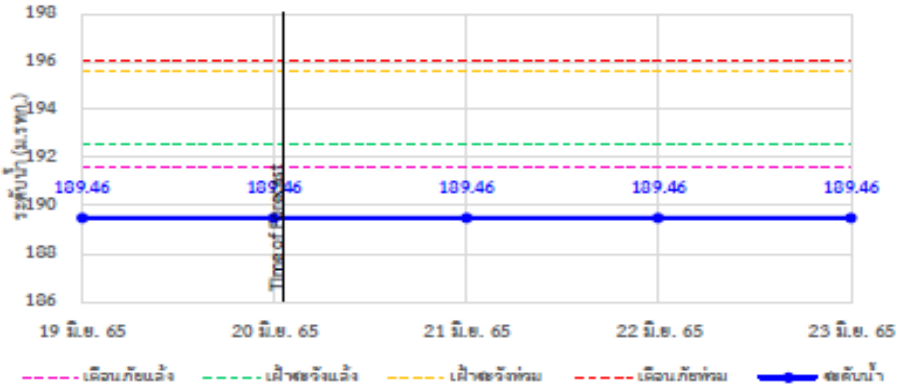

รายงานสถานการณ์ลุ่มน้ำสาละวิน วันที่ 20 มิถุนายน 2565

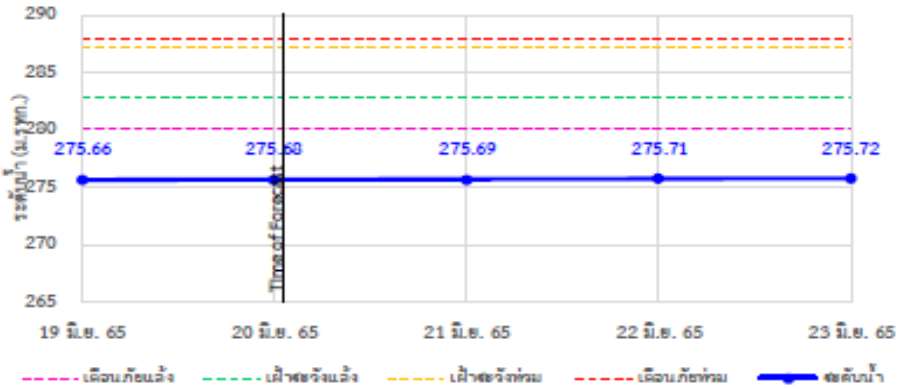
TC011202 สะพานบ้านกองก้อย ค.กองก้อย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน

TC010605 สะพานบ้านป่าปุ๊ ค.ผาบ่อง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน

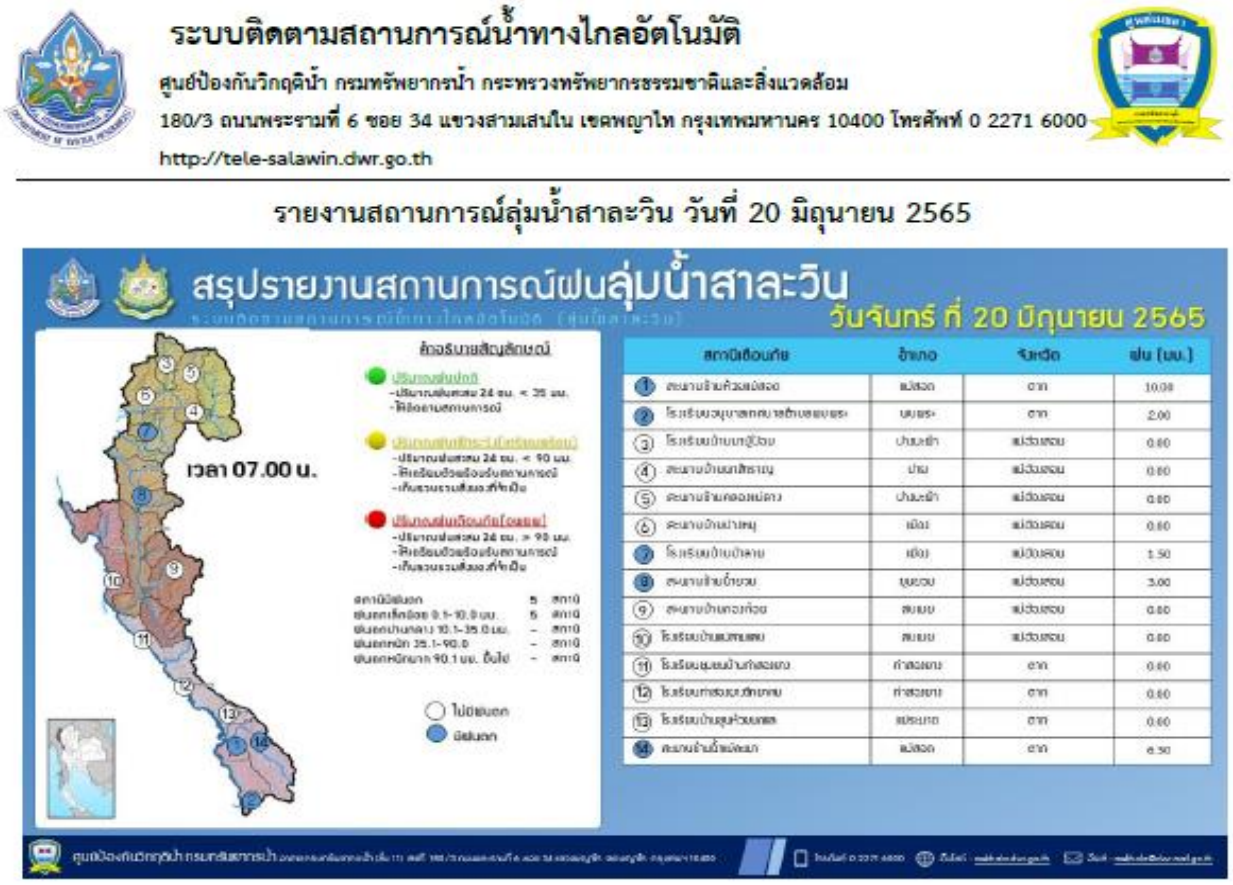

TC011703 สะพานข้ามน้ำแม่ละเมา ค.พะวอ อ.แม่สอด จ.ตาก

ที่มา: ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 6.2.3-8 ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

ที่มา: ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 6.2.3-9 ตัวอย่างการรายงานผลสถานการณ์น้ำรายลุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

6.3 การติดตามประเมินผล

การถอดบทเรียนจากสภาพภัย และผลการดำเนินการในช่วงที่เกิดภาวะน้ำแล้งที่ผ่านมา แล้วนำไปปรับแนวทางการบริหารจัดการน้ำรวมทั้งเกณฑ์การเตือนภัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมากยิ่งขึ้นจะช่วยให้การแก้ไขภาวะน้ำแล้งในอนาคตมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้นในแนวทางการบริหารจัดการน้ำเพื่อเตรียมพร้อมในการแก้ไขภาวะน้ำแล้งในอนาคตจึงต้องมีมาตรการในการติดตามและประเมินผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนงานที่จะขับเคลื่อนให้การแก้ไขภาวะน้ำแล้งในอนาคตดีขึ้น โดยประกอบด้วย

1) มาตรการก่อนเกิดฤดูแล้ง ด้วยการกำหนดพื้นที่เสี่ยงน้ำแล้งและติดตามสถานการณ์น้ำอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการบูรณาการด้านข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำต้นทุน ความต้องการใช้น้ำในทุกภาคส่วน และวางแผนการจัดสรรน้ำ ซึ่งเป็นการดำเนินการช่วงก่อนเกิดภาวะน้ำแล้ง และกรณีมีข้อมูลบ่งชี้จะเกิดภาวะน้ำแล้ง ให้เตรียมการออกประกาศ (กำหนดเขต) /ประกาศเขตพื้นที่กรณีภาวะน้ำแล้ง และกรณีภาวะน้ำแล้งรุนแรง เพื่อกำหนดการบริหารจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยมีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก คือ

- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กองบริหารจัดการลุ่มน้ำศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ)
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- กรมชลประทาน
- กรมทรัพยากรน้ำ (ศูนย์ป้องกันวิกฤติน้ำ และสำนักวิจัยพัฒนาและอุทกวิทยา)
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (สำนักอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล)
- กรมอุตุนิยมวิทยา
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

2) มาตรการระหว่างฤดูแล้ง ในการติดตามและควบคุมการจัดสรรน้ำ ตรวจสอบ และประเมินผล การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลความเสียหาย พื้นที่ที่เกิดวิกฤติน้ำปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะน้ำแล้งในระยะยาว ต่อไป

3) มาตรการหลังฤดูแล้ง ตรวจสอบและประเมินผลจากรายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดสรรน้ำในอนาคต โดยมีสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ภาค กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ และกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นหน่วยงานหลัก

บทที่ 7
สรุปผลการศึกษา ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ

7.1 สรุปแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม

7.1.1 ความเป็นมา

ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มาตรา 35 (2) คณะกรรมการลุ่มน้ำมีหน้าที่และอำนาจจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม เสนอคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) เพื่อให้ความเห็นชอบ

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้จัดทำ (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม ปี 2563 เสนอต่อคณะกรรมการลุ่มน้ำทั้ง 25 คณะ (คณะกรรมการลุ่มน้ำตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตามมาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561) ในคราวการประชุมคณะกรรมการลุ่มน้ำในเดือนกันยายน 2563 โดยที่ประชุมมีมติเห็นด้วยในหลักการและได้เสนอต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) รับทราบในคราวประชุม กนช. ครั้งที่ 4/2563 เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2563 แล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564 ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ. 2564 เป็น 22 ลุ่มน้ำ ส่งผลให้ต้องดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการลุ่มน้ำขึ้นใหม่ ต่อมาเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2565 คณะกรรมการลุ่มน้ำได้มีการจัดตั้งสมบูรณ์ทั้ง 22 ลุ่มน้ำ ดังนั้น คณะกรรมการลุ่มน้ำจึงจำเป็นต้องจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมขึ้น ให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 แล้วให้เสนอต่อ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ

7.1.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย การประเมินสถานการณ์ ทิศทางการพัฒนา สภาพปัญหา ข้อมูลแหล่งน้ำปัจจุบัน ความต้องการใช้น้ำ และศักยภาพการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำสาละวิน

2) เพื่อทบทวน และกำหนดเป้าหมายของแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำสาละวิน (ปรับปรุงช่วงที่ 1) ปี 2566-2580 ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (ปรับปรุงช่วงที่ 1 พ.ศ. 2566 – 2580)

3) เพื่อสรุป และเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนเป้าหมายของแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน ให้บรรลุเป้าหมาย

7.1.3 สภาพปัญหาด้านภาวะน้ำแล้ง

สภาพการเกิดอุทกภัยในลุ่มน้ำสาละวิน แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

อุทกภัยที่เกิดในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนและลำน้ำสาขาต่าง ๆ และอุทกภัยที่เกิดในพื้นที่ราบลุ่ม การเกิดอุทกภัยในลักษณะแรกจะเกิดจากการที่มีฝนน้อยกว่าปริมาณคาดการณ์ ในขณะที่ความสามารถในการเก็บกักน้ำในดินลดลงเนื่องมาจากปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ เกิดน้ำป่าไหลหลากจากต้นน้ำลงมามากจนลำน้ำสายหลักไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน พื้นที่ประสบภาวะน้ำแล้งในลุ่มน้ำสาละวินเป็นประจำเกิดขึ้นเกือบทุกพื้นที่นอกเขตชลประทานโดยเฉพาะในพื้นที่สูงจังหวัดแม่ฮ่องสอนเนื่องจากขาดแหล่งเก็บกักน้ำสำรอง และอำเภอแม่สอดจังหวัดตากซึ่งเป็นพื้นที่ท้ายน้ำบางส่วน

ปัญหาภาวะน้ำแล้งในลุ่มน้ำสาละวินแม้ว่าจะเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงและส่งผลกระทบน้อย แต่จากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินต้นน้ำและการขยายตัวของชุมชน มีแนวโน้มจะมีปัญหามากขึ้นและกลายเป็นข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ของที่ดิน นอกจากนี้ยังพบปัญหาในด้านชลประทานเนื่องจากพื้นที่ของลุ่มน้ำสาละวินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงชันและอยู่ในเขตป่าการพัฒนาโครงการและระบบชลประทานจึงต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาและดำเนินการ แม้ว่าในพื้นที่ตอนบนของลุ่มน้ำสาขาสามารถก่อสร้างโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ได้ประกอบด้วย โครงการอ่างเก็บน้ำแม่ยวมตอนบน และอ่างเก็บน้ำแม่ละเมา เพื่อเก็บกักและชะลอปริมาณน้ำหลากในช่วงที่ฝนตกหนัก ส่วนพื้นที่โดยทั่วไปของลุ่มน้ำมีข้อจำกัดในการก่อสร้างโครงการแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ปัญหาการขยายตัวของแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งท่องเที่ยว และพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทาน ส่งผลให้ความต้องการใช้น้ำในเขตที่อยู่อาศัยและพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้น เกิดน้ำท่วมขังในพื้นที่เนื่องจากน้ำไม่สามารถระบายลงสู่ทางน้ำได้

7.2 การรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวิน ณ ห้องประชุมปางหมู วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

7.2.1 กรอบประเด็นดำเนินการถอดบทเรียน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการร่วมสนทนาของกลุ่มผู้รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Key Informant) กับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับลุ่มน้ำ และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง โดยมีวิทยากรทำหน้าที่ถามคำถาม จดบันทึก และรวบรวมข้อคิดเห็นและคำแนะนำตามกรอบประเด็นจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลสภาพทั่วไป ภูมิประเทศ และลักษณะเฉพาะของพื้นที่ เพื่อการวิเคราะห์ MTPP (Method Time Place People) นำไปสู่ประโยชน์อย่างแท้จริงต่อการทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวิน ซึ่งได้วิเคราะห์สภาพปัญหาสาเหตุ แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาในแต่ละด้าน การประมวลข้อมูลปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ จึงวิเคราะห์และกำหนดประเด็นประกอบในการวิเคราะห์แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ดังต่อไปนี้

7.2.2 ผลการวิเคราะห์

โดยการวิเคราะห์จากการรวบรวมข้อมูล ด้วยการหลักการ MTPP (Method Time Place People) ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) และทำการตีความข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) ตรงไปตรงมา การตีความโดยมีกรอบทฤษฎี และการจำแนกชนิดข้อมูลมาช่วยในการตีความ (Typological Analysis) และการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) มาตรการและแนวทางการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวิน ซึ่งจำแนกออกเป็น 7 ประเด็นสำคัญดังนี้

7.2.2.1 หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน (การศึกษาปัญหาและอุปสรรคแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง)

วิธีดำเนินงาน

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการปฏิบัติการตามแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง โดยในการปฏิบัติการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ อาจแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารจัดการน้ำ ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 7.1.2.1-1 ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน

ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข	หน่วยงาน
1. ด้านบริหารจัดการน้ำ 1.1 หน่วยงานหลักไม่สามารถบริหารจัดการน้ำได้ครอบคลุม หรือแก้ไขปัญหาบางอย่างได้ เช่น แหล่งน้ำตามธรรมชาติไม่สามารถเข้าไปบริหารจัดการได้ ไม่สามารถใช้พื้นที่ส่วนบุคคลในการจัดทำแผนแหล่งน้ำ 1.2 กฎหมายและการขอใช้พื้นที่ไม่มีหน่วยงานหลักส่งผลต่อการบริหารจัดการน้ำ 1.3 ขาดแคลนวิศวกรทางด้านน้ำเพื่อรับรองแบบรูปโครงการก่อสร้างอาทิเช่น ติดปัญหาเรื่องระเบียบการ	- บูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วน โดยใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ตรงกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่ - แต่งตั้งคณะกรรมการ/หน่วยงานเฉพาะกิจในการพิจารณาเรื่องการใช้พื้นที่ดินและการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อขับเคลื่อนเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และขั้นตอนกาดำเนินการต่างๆ เพื่อผ่อนปรนกฎหมาย ระเบียบ เพื่อเอื้อประโยชน์ในพื้นที่ตามสภาพจริงการสำรวจ ออกแบบสิ่งก่อสร้างตามความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ - เสนออัตรากำลังผู้เชี่ยวชาญ กำหนดให้มีหน้าที่พิจารณารับรองแบบการก่อสร้าง (ด้านน้ำโดยเฉพาะ)	อต. สสน. Gistda กรมอุทกศาสตร์ ปม. อส. จท. ยผ. ทช. ทล. รฟท.

ตารางที่ 7.1.2.1-1 ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุน (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข	หน่วยงาน
จัดสร้าง (ขนาดที่กักเก็บเล็กกว่าขนาดตามระเบียบการจัดสร้าง) 1.4 งบประมานในการดำเนินงานค่อนข้างจำกัด		
2. ด้านการให้ความช่วยเหลือ 2.1 ไม่สามารถช่วยเหลือได้ทันท่วงที เนื่องจากติดระเบียบ และขั้นตอนต่างๆ จากทางราชการ 2.1 ระบบการจัดการน้ำไปช่วยเหลือภาคการเกษตรยังไม่ทั่วถึง 2.3 เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และในบ้างพื้นที่เข้าไปดำเนินการได้ยากลำบาก (พื้นที่ป่า พื้นที่อนุรักษ์) 2.4 งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานในพื้นที่สำหรับการบรรเทาสาธารณภัย	- ควรมีการแลกเปลี่ยนปัญหาในการทำงานระหว่างหน่วยงานหลัก และหน่วยงานสนับสนุน เพื่อปรับปรุงขั้นตอนให้ถูกต้องเหมาะสม สะดวก และรวดเร็ว - บูรณาการกับจังหวัดในการส่ง-รับน้ำ จากจังหวัดใกล้เคียง เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหา - ปรับเปลี่ยนช่วงเวลาในการปลูก แนะนำเกษตรกร - จัดสรรงบประมาณในการจัดการรดูแลช่วยเหลือภัยพิบัติที่เหมาะสมกับพื้นที่ - มีการซักซ้อมแผนการบริหารจัดการงบประมานกับทุกภาคส่วนร่วมกัน	กองทัพ ตำรวจ กฟภ.
3. ด้านสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ 3.1 การบุกรุกพื้นที่ป่า 3.2 การทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลรวมถึงวัชพืชที่สะสมมายาวนาน 3.3 ข้อมูลพิกัดแผนที่ทางภูมิศาสตร์ไม่ตรงกัน 3.4 การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการใช้น้ำร่วมกันเนื่องจากจัดทำแหล่งเก็บน้ำในพื้นที่ส่วนบุคคล	- รณรงค์สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในพื้นที่โดยประสานกับผู้นำชุมชน /ผู้ใหญ่บ้าน - ควรมีมาตรฐานในการใช้แผนที่ที่มีมาตรฐานเดียวกัน - ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนลดการบุกรุกป่าเพื่อปลูกพืช	สื่อมวลชน (เอกชน) อสมท. สวท. กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตร

7.2.2.2 งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ (การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของแหล่งงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ)

วิธีดำเนินงาน

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งของงบประมาณที่ได้นำมาดำเนินงานในการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง

ตารางที่ 7.2.2.2-1 ปัญหาและอุปสรรคด้านงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ

ที่มาของแหล่งงบประมาณ	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
1. องค์การปกครองท้องถิ่น	- บางหน่วยงานมีงบประมาณน้อย และบ้างพื้นที่งบประมาณไม่เพียงพอ เช่น งบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดการปัญหาภัยแล้งเนื่องจากงบประมาณในดังกล่าวเป็นไปเพื่อการจัดการปลายเหตุ เช่น งบน้ำมันเพื่อการขนน้ำเข้าพื้นที่	- ควรจะมีงบกลางของจังหวัดเพื่อดำเนินงานแก้ไขปัญหาให้เกิดความรวดเร็ว - กระจายอำนาจจากจังหวัดให้ส่วนปกครองท้องถิ่นสามารถสั่งการแก้ไขปัญหาฉุกแนเบื้องต้นได้
2. อำเภอ	- งบจัดสรรไม่ตรงตามความต้องการเพื่อการแก้ไขภัยแล้ง - มีระเบียบขั้นตอนและระยะเวลากำกับในการดำเนินงาน	- ความรวดเร็วในการช่วยเหลือปรับปรุงขั้นตอนให้ถูกต้อง เหมาะสม สะดวก และรวดเร็ว
3. กรมกระทรวง	- มีขั้นตอนการตรวจที่ต้องใช้ระยะเวลาในการจัดสรรงบประมาณ - การจัดสรร และการเบิกจ่ายงบประมาณในการดำเนินงานค่อนข้างล่าช้า	- ควรมีการแลกเปลี่ยนปัญหาในการทำงานระหว่างหน่วยงานหลัก และหน่วยงานสนับสนุน เพื่อปรับปรุงขั้นตอนให้ถูกต้อง เหมาะสม สะดวก และรวดเร็ว - ควรจัดทำงบประมาณตั้งแต่ช่วงฤดูแล้ง ก่อนจะเข้าฤดูฝนเพื่อให้การดำเนินงานทำได้สะดวก

7.2.2.3 การจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง (การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของข้อมูลที่จะนำมาจัดทำแผน)

วิธีดำเนินงาน

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมเพื่อที่จะนำมาจัดทำแผนปฏิบัติงาน โดยอาจจะประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 7.2.2.3-1 ปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง

ที่มาของข้อมูล	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
1. ข้อมูลด้านกฎหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	- ข้อมมูลไม่มีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน - กฎหมายและหลักเกณฑ์ไม่รองรับและยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์ เช่น การสร้างแหล่งน้ำในพื้นที่ป่าโดยงบท้องถิ่นติดกฎหมายป่าไม้ - ความขัดแย้งด้านกฎหมายของแต่ละหน่วยงานไม่สอดคล้องกัน -ประชาชนและหน่วยงานที่เข้าไม่ทราบกฎหมาย/กฎระเบียบที่แน่ชัดในการเข้าไปดำเนินการในพื้นที่ป่า	-ควรมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้ทันเหตุการณ์ -ควรจะมีกฎเกณฑ์ให้เป็นไปตามบริบทของพื้นที่ -ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติให้สอดคล้องกันและไม่ขัดแย้งต่อการปฏิบัติงาน -หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรชี้แจงข้อกฎหมายให้ชัดเจน โดยมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่
2. ข้อมูลสภาพทั่วไปของลุ่มน้ำ ประกอบด้วย ที่ตั้งและอาณาเขต ประชากร เศรษฐกิจและสังคม เขตการปกครอง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะทางอุตุ-อุทกวิทยา โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ และข้อมูลภาวะการเกิดน้ำท่วม	- ควรมีหน่วยงานหลักในการรวบรวมข้อมูล และอัพเดทข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน เพื่อนำไปวิเคราะห์ด้านแหล่งน้ำตามธรรมชาติและการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาภัยแล้งโดยทุกหน่วยงานสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง -ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่และมีความลำบากและมีความ	-ควรตั้งทีมงานผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ ภูมิศาสตร์รวมกันทำงานกับฝ่ายปกครองในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของชุมชน - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำข้อมูลเพื่อจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในพื้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดตั้งศูนย์

ตารางที่ 7.1.2.3-1 ปัญหาและอุปสรรคด้านการจัดเตรียมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง (ต่อ)

ที่มาของข้อมูล	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
	รับผิดชอบกว้าใหญ่รวมถึงภาษาพื้นที่ ทำให้ไม่เข้าใจตรงกัน - ความลาดชันของพื้นที่ก่อให้เกิดน้ำหลาก ส่งผลต่อภาคประชาชน เกษษตรกรรม อุตสหกรรม และประชาชน - ความแตกต่างของชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน - ในพื้นที่แหล่งน้ำตามธรรมชาติไม่มีการบริหารจัดการเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง - การให้ข้อมูลพยากรณ์อากาศที่ชัดเจน แม่นยำ และถูกต้องตามพื้นที่ - ประชาชน ขาดอุปกรณ์ พื้นที่สำหรับกักเก็บน้ำไว้ใช้ในพื้นที่ส่วนบุคคล	ระบบสารสนเทศที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด - การสร้างทัศนคติใหม่ต่อการบริหารจัดการน้ำส่วนบุคคล - การจัดทำแผนน้ำชุมชนเพื่อการบริหารจัดการน้ำ
3. พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำแล้ง หลักเกณฑ์และสถานีเฝ้าระวังสถานการณ์น้ำ	- การจัดระบบการวางผังเมืองยังไม่ชัดเจน -หลักเกณฑ์การใช้งบประมาณ -หลักเกณฑ์การเข้าไปฟื้นฟูพื้นที่ป่า/อนุรักษ์ -ไม่มีสถานีแจ้งเตือนที่อยู่ ต้องใช้การสังเกตุและเฝ้าระวังกันเองในชุมชน	- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรชี้แจงหลักเกณฑ์ให้ชัดเจน โดยมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่

7.2.2.4 การเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ (การศึกษาการเผยแพร่ข้อมูลให้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ ควรมีวิธีการอย่างไร และในปัจจุบันที่มีอยู่มีศักยภาพเพียงพอหรือไม่ อย่างไร)

วิธีดำเนินงาน

1. **ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ โดยระบุการเผยแพร่ข้อมูลให้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ ควรมีวิธีการอย่างไร และในปัจจุบันที่มีอยู่**
2. **มีศักยภาพเพียงพอหรือไม่ อย่างไร**

ตารางที่ 7.2.2.4-1 ปัญหาและอุปสรรคด้านการเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ

วิธีการเผยแพร่ในปัจจุบัน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
การประชาสัมพันธ์ผ่านกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ทางไลน์/วิทยุ	-ประชาชนยังได้รับข้อมูลไม่ทั่วถึง ไม่ครอบคลุม และข้อมูลล่าช้า -ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดารไม่มีเครื่องมือสือสาร ใน(บางพื้นที่) - ขาดความเข้าใจและความตระหนักด้านการใช้น้ำ - ภัยธรรมชาติที่คาดเดาไม่ได้ทำให้การใช้น้ำไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน - พื้นที่สูงที่ไม่สามารถบริหารจัดการน้ำได้อย่างเหมาะสมด้วยอุปกรณ์ที่มีราคาสูง - ขาดความรู้เรื่องการบริการจัดการน้ำบนพื้นที่สูง - การรณรงค์การปลูกป่า การจัดการน้ำที่ไม่สามารถสร้างความเข้าใจและการตระหนักให้เห็นผลที่ชัดเจน - การส่งเสริมนโยบายด้านการปลูกพืชบางชนิดที่ไม่สอดคล้องบริบทของพื้นที่	-ควรมีเครื่องมือสือสารที่ทันสมัยและสามารถใช้ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ -ควรมีการประชาสัมพันธ์/สื่อ ให้เป็นภาษาที่ใช้ในท้องถิ่น (กลุ่มชาติพันธุ์) - การจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ตารางที่ 7.2.2.4-1 ปัญหาและอุปสรรคด้านการเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบ (ต่อ)

วิธีการเผยแพร่ที่เหมาะสม	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน	-ประชาชนยังได้รับข้อมูลไม่ทั่วถึง ไม่ครอบคลุม และข้อมูลล่าช้า -ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดารไม่มีเครื่องมือสือสาร ใน(บางพื้นที่) - บุคลากรที่มีความรู้/เชี่ยวชาญกระบวนการจัดทำแผนและความเข้าใจในการจัดทำแผ่นร่วมกันยังไม่เพียงพอ - ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำแล้งอย่างแท้จริง	-ต้องตั้งตัวแทน (เยาวชนในพื้นที่) ในการเข้ามาประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐกับชาวบ้าน -ตั้งหน่วยงานอาสาสมัคร (เยาวชนในพื้นที่) ที่สามารถสื่อสารเป็นสื่อกลางระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวบ้าน - การปลูกจิตสำนึกสร้างความคิด/ความเชื่อที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ทางวัฒนธรรม - สร้างแผนชุมชนเพื่อการบริหารจัดการน้ำในชุมชน - การจัดทำแผนน้ำ ที่มาจากความต้องการของประชาชน

7.2.2.5 วิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่ (การศึกษาวิธีการควบคุมการใช้น้ำที่เหมาะสมกับพื้นที่ ควรมีระบบอย่างไร และในปัจจุบันที่มีอยู่มีศักยภาพเพียงพอหรือไม่ อย่างไร)

วิธีดำเนินงาน

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่ โดยระบุวิธีการควบคุมการใช้น้ำที่เหมาะสมกับพื้นที่ ควรมีระบบอย่างไร และในปัจจุบันที่มีอยู่มีศักยภาพเพียงพอหรือไม่อย่างไร

ตารางที่ 7.2.2.5-1 ปัญหาและอุปสรรคด้านวิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่

วิธีการควบคุมการใช้น้ำในปัจจุบัน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
การควบคุมการใช้น้ำในหมู่บ้าน/ประปาหมู่บ้านโดยชุมชนจัดการทำหน้าที่รับผิดชอบภายในชุมชน	- ประปาหมู่บ้านถูกจัดการโดย อบต. ซึ่งควรเป็นการบริหารจัดการของคณะกรรมการหมู่บ้าน	ศึกษาดูงานจากหมู่บ้านที่ทำได้ดี/ประสบความสำเร็จ การดำเนินการให้ความรู้และคำปรึกษาเกี่ยวกับการบำรุงรักษ

ตารางที่ 7.2.2.5-1 ปัญหาและอุปสรรคด้านวิธีการควบคุมการใช้น้ำในพื้นที่ (ต่อ)

วิธีการควบคุมการใช้น้ำในปัจจุบัน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
	- ประชาชนไม่รับระบบการควบคุมการใช้น้ำในหมู่บ้านของบางหมู่บ้าน - ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้าน	และพัฒนาระบบประปาในชุมชนโดยชุมชนรับหน้าที่เป็นผู้ดูแล

วิธีการควบคุมการใช้น้ำที่เหมาะสม	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
1.ข้อกำหนดและจำกัดการใช้น้ำที่เหมาะสม	- ชุมชนไม่ตื่นตระตระหนกกับสถานการณ์ภาวะน้ำแล้ง	- ประกาศกำหนดเขตภาวะน้ำแล้งให้ชัดเจนในพื้นที่เพื่อจำกัดและควบคุมการใช้น้ำ
2.การปลูกจิตสำนึกให้แก่ประชาชน	- ชุมขนขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการน้ำ	- จัดอบรมให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อปลูกสร้างจิตสำนึกของประชากร
3.จัดตารางเวรใช้น้ำ จัดหาแหล่งกักเก็บน้ำที่เหมาะสมตามรูปแบบ/บริบทของพื้นที่	- บริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกันและระบบการบริหารจัดการน้ำที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่	- วิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อการใช้น้ำ/กักเก็บน้ำอย่างเหมาะสม

7.2.2.6 การหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง (การศึกษาการหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งจากแหล่งน้ำทดแทนที่เหมาะสมกับพื้นที่ควรมีวิธีการอย่างไร และในปัจจุบันที่มีอยู่มีศักยภาพเพียงพอหรือไม่ อย่างไร)

วิธีดำเนินงาน

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง โดยระบุการหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งจากแหล่งน้ำทดแทนที่เหมาะสมกับพื้นที่ ควรมีวิธีการอย่างไร และในปัจจุบันที่มีอยู่มีศักยภาพเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ตารางที่ 7.2.2.6-1 ปัญหาและอุปสรรคด้านการหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง

วิธีการหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งจากแหล่งในปัจจุบัน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
แหล่งน้ำธรรมชาติและบ่อบาดาล	- ไม่เพียงต่อความต้องการทางภาคประชาชน เกษตรกรรม อุตสาหกรรม อุปโภค/บริโภค - ขาดข้อมูลด้านแหล่งน้ำและพื้นที่ที่สามารถจัดการกักเก็บน้ำ	- มีแผนการจัดเก็บน้ำเพิ่มเติมและสามารถเผยแพร่ให้กับประชาชนได้ - มอบอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้บริหารจัดการการดำเนินงาน - มอบอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้บริหารจัดการในการจัดตั้งงบประมาณ

วิธีการหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งจากแหล่งที่เหมาะสม	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
1.สร้างอ่างเก็บน้ำ 2.ระบบประปา 3.สร้างแหล่งกักเก็บน้ำแหล่งน้ำบาดาลหรือแหล่งน้ำทดแทน ในพื้นที่ใกล้ชุมชน	- งบประมาณค่อนข้างจำกัด - ติดข้อกฎหมายการขอใช้พื้นที่ - ปัญหาด้านการขุดเจาะ เพราะลักษณะภูมิประเทศ เช่น พื้นที่ไม่สามาถดำเนินการได้ เป็นต้น	- สำรวจต้นทุนแหล่งน้ำ - เสนอจัดตั้งงบประมาณประปาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ - จัดทำระบบน้ำให้เหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ โดยอ้างอิงลักษณะดินในพื้นที่นั้นๆ เป็นข้อมูลในการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ - กรมทรัพยากรน้ำควรเข้ามาช่วยเหลือในการบริหารจัดการน้ำร่วมกับพื้นที่

ตารางที่ 7.2.2.6-1 ปัญหาและอุปสรรคด้านการหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งจากแหล่งน้ำทดแทนมายังพื้นที่ซึ่งเกิดภาวะน้ำแล้ง (ต่อ)

วิธีการหาแหล่งน้ำทดแทนและการขนส่งจากแหล่งที่เหมาะสม	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
		- การบรูณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสมตามพื้นที่ - มอบอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้บริหารจัดการ - ขอความร่วมมือทั้งทางภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ความร่วมมือร่วมกันบริหารจัดการน้ำ

7.2.2.7 การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับภัยพิบัติจากน้ำแล้ง (การศึกษาการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ ควรมีวิธีการอย่างไร และในปัจจุบันที่มีอยู่มีศักยภาพเพียงพอหรือไม่ อย่างไร)

วิธีดำเนินงาน

ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชน โดยระบุการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ ควรมีวิธีการอย่างไร และในปัจจุบันที่มีอยู่มีศักยภาพเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ตารางที่ 7.2.2.7-1 ปัญหาและอุปสรรคด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับภัยพิบัติจากน้ำแล้ง

วิธีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
ใช้ระบบ Social Media	1.ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ 2.ขาดศูนย์กลางระหว่างภาครัฐและประชาชน	1.ติดตั้งเสาสัญญาณโทรศัพท์ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ 2.จัดตั้งศูนย์ประสานงานป้องกันภัยพิบัติในพื้นที่

ตารางที่ 7.2.2.7-1 ปัญหาและอุปสรรคด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่อาจได้รับภัยพิบัติจากน้ำแล้ง (ต่อ)

วิธีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
การประสานงานแยกส่วนการบริหารงานแยกส่วน	ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเบ็ดเสร็จและแก้ไขได้ครบครอบคลุม	การบริการร่วมกับหน่วยงานเกี่ยวข้องทุกส่วน และการบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนของหน่วยงานหลักที่ดูแลควรลงพื้นที่เข้ามาดูแลร่วมกับ อบต.ในพื้นที่

วิธีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสม	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข
หนังสือราชการ	1.ความล่าช้าของการติดต่อประสานงาน 2.มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานมากเกินไป	1.จัดทรัพยากรบุคลให้เพียงพอ 2.จัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง
มีการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ (หน่วยงานที่ทำงานแบบเป็นหนึ่งเดียว)	- การไม่ประสานงานของหน่วยงานหลัก/และหน่วยงานพื้นที่ อบต. - การสร้างโครงการที่ไม่ได้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง - เกณฑ์ประเมินในหน่วยงานไม่ตรงกับความเป็นจริง - ความไม่ต่อเนื่องในการดูแลจัดการโครงการ	- ลงพื้นที่และจัดทำโครงการร่วมกันเพื่อให้เกิดโครงการที่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง และทำให้โครงการที่ครอบคลุมการบริการจัดการอย่างต่อเนื่องยั่งยืน - มียุทธศาสตร์ที่แก้ไขน้ำทั้งระบบทั้งลุ่มน้ำ และจัดทำแผนที่สอดคล้องเพื่อการบริการจัดการน้ำทั้งระบบอย่างยั่งยืน

7.3 ข้อเสนอสังเกต

7.3.1. ปัญหาที่ท้าทายในเรื่องการสร้างความรับรู้

ระหว่างภัยพิบัติจากธรรมชาติอันเนื่องมาจากน้ำสองอย่างได้แก่ น้ำท่วม เป็นปัญหาที่เกิดจากมวลน้ำส่วนเกินมีมากกว่าที่ต้องการ และเกินขีดความสามารถในการระบายของพื้นที่ เป็นเรื่องง่ายกว่าต่อความรับรู้ร่วมกันของสาธารณชน อันจะนำไปสู่การเข้าใจถึงประโยชน์จากแต่ละมาตรการการรับมือ ในขณะที่ภัยแล้ง หรือน้ำมีน้อยกว่าที่ต้องการ เป็นเรื่องที่ยากกว่าเนื่องจากความต่างกันในเรื่องสภาพภูมิประเทศของลุ่มน้ำสาละวิน และลักษณะของความเสียหายในภาวะขาดแคลนน้ำที่มีการใช้ประโยชน์ในกิจกรรมที่ต่างกัน แต่ภัยแล้งเป็นหนึ่งในปัญหาสาธารณะที่สำคัญอันเนื่องมาจากผลกระทบต่อเนื่องในลักษณะลูกโซ่ เช่น ผลผลิตเสียหายซึ่งส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาหนี้สินในครัวเรือนของกลุ่มเกษตรกร และผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจอื่นในพื้นที่การลดลงของรายได้และกำลังซื้อของครัวเรือนเกษตร

7.3.2 โอกาสในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูง

พืชเติบโตได้จากความสามารถกักเก็บความชื้นที่โคนราก (soil moisture content) ที่ไม่ไหลลงใต้ดินตามแรงโน้มถ่วงของโลก เมื่อมีการให้น้ำเพียงพอกับที่พืชต้องการด้วยระบบน้ำหยดการใช้น้ำจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ปัจจุบันการใช้ข้อมูลสำรวจจากอวกาศ (earth observation technology) ร่วมกับการใช้แบบจำลองด้วยการติดตามภาวะน้ำแล้งจาก soil moisture จากแปลงพืชมีความเป็นไปได้ จึงเปิดโอกาสใหม่ให้กับการจัดการความเสี่ยง ซึ่งหมายถึงความจำเป็นในการสร้างฉากทัศน์มีความสำคัญ ทั้งนี้ เนื่องจากการป้องกันมักต้องทำก่อนเกิดภาวะน้ำแล้ง ต้องการการคาดการณ์ล่วงหน้า และการป้องกันที่ดีควรทำอย่างมุ่งเป้า ไปที่ความเสียหายที่ป้องกันได้ กลุ่มประชากรเป้าหมายของนโยบาย (targeted vulnerable population) และคำนึงถึงการปรับตัวของประชากรกลุ่มเสี่ยง (avoidance behavior of at risk population) ที่เกิดขึ้นแล้ว เช่น จากการขอความร่วมมือกับเกษตรกรงดทำการเพาะปลูกในช่วงฤดูแล้ง จำเป็นที่จะต้องเข้าใจความล่อแหลม (exposure) ในพื้นที่พร้อมๆ กับความเปราะบาง (vulnerability) ศักยภาพ (capacity) ซึ่งอยู่นอกเหนือจากภัย (hazard) ที่สามารถทำความเข้าใจได้ดีกว่าทั้งในด้านการคาดการณ์ การเตรียมความพร้อมรับมือ และการจัดการเมื่อภาวะน้ำแล้งสิ้นสุดลง

7.4 ข้อเสนอแนะต่อแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวิน จากคณะที่ปรึกษา

ในการศึกษาจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวินได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และข้อกำหนดขอบเขตงาน จึงได้จัดทำข้อสรุปการศึกษาจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาวะน้ำแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินมาจาก สภาพภูมิอากาศ และสภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ลุ่มน้ำที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นสูง มีความลาดชันสลับซับซ้อน มีลำน้ำสาขาไปตามหุบเขาพื้นที่ต้นน้ำของลำน้ำสาขาเกือบทั้งหมดอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนและเขตป่าอนุรักษ์ ยากต่อการพัฒนาแหล่งน้ำและการฟื้นฟูสภาพแหล่งน้ำเพื่อชะลอและเก็บกักน้ำไว้ใช้ในช่วงที่มีความขาดแคลน แม้ว่าในพื้นที่ลุ่มน้ำจะมีปริมาณน้ำไหลผ่านจำนวนมากแต่ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ ในพื้นที่จึงมีเฉพาะโครงการชลประทานขนาดกลางและขนาดเล็กเพียงเท่านั้น(ข้อมูลตามภาคผนวก ฉ) ควรมีการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวิน เพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมกับภาวะน้ำแล้งในแต่ละพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำสาละวิน ที่มีสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินและเกิดภาวะน้ำแล้งแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะพื้นที่ซึ่งมีการขยายตัวของที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจ เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมที่มีความต้องการใช้น้ำเพิ่มมากขึ้น โดยการสนับสนุนจากหน่วยงาน ภาคประชาชนในพื้นที่ สถาบันการศึกษา และควรมีระยะเวลาในการศึกษาอย่างละเอียด อย่างน้อย 1 ปีหรือมากกว่าตามความเหมาะสม เพื่อให้แผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง ลุ่มน้ำสาละวิน มีความถูกต้องเหมาะสมทั้งในด้านข้อมูลในพื้นที่และหลักวิชาการ สามารถนำไปใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนต่อไป และเป็นการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในพื้นที่

2. การพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าและการฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำ สืบเนื่องมาจากการบุกรุกตัดไม้และเปลี่ยนเป็นพื้นที่ทางการเกษตรในพื้นที่สูงส่งผลให้สภาพป่าเสื่อมโทรมลง การกักเก็บและชะลอน้ำไว้ในดินจึงลดลงตามไปด้วย ควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายเพื่ออนุรักษ์และฟื้นสภาพป่าจากเครือข่ายอาสาสมัครในลุ่มน้ำสาขาให้ครบทุกสาขา และดำเนินการอย่างต่อเนื่องแม้ว่ากระบวนการดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาแต่ควรได้รับการสนับสนุนทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อดูแลรักษาฟื้นสภาพป่าต้นน้ำและลดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากป่าเป็นพื้นที่การเกษตร รวมไปถึงมาตรการจากภาครัฐในการคสวบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อจำกัดโซนให้มีความชัดเจนทั้งพื้นที่การเกษตร พื้นที่สำหรับอยู่อาศัย รวมถึงพื้นที่ทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว อันจะส่งผลต่อกระบวนการลดลงของพื้นที่ป่า สามารถพิจารณาจากข้อมูลในบทที่ 2

2. สนับสนุนให้มีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลปริมาณน้ำฝน น้ำท่าหรือน้ำจากลำห้วยสาขาที่มีอยู่และสามารถเก็บกักได้รวมถึงการพัฒนาศักยภาพน้ำบาดาล ร่วมกับข้อมูลความต้องการใช้น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ ทั้งความต้องการในภาคการเกษตร การอุปโภค-บริโภค อุตสาหกรรม เศรษฐกิจและการท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากข้อมูลประชากรและประชากรแฝง การขยายตัวของเมือง เศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม เพื่อควบคุมการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด อาทิการควบคุมและให้ความรู้ในการจัดการน้ำในพื้นที่เกษตร การพัฒนาระบบส่งน้ำของ

ประปาส่วนภูมิภาค ประปาระดับท้องถิ่น และประปาหมู่บ้าน ให้มีคุณภาพและเพิ่มกำลังการผลิต นอกจากนี้การพิจารณาพื้นที่พัฒนาทางเศรษฐกิจสำคัญเช่นพื้ที่ท่องเที่ยวในอำเภอปาย และอำเภอแม่สอด จะช่วยให้พิจารณาความต้องการใช้น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สนับสนุนการติดตั้งอุปกรณ์ตรวจวัดน้ำฝน น้ำท่าหากอุปกรณีที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ควรจะมีการติดตั้งโทรมาตรในระดับลุ่มน้ำสาขา โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อมและมีหน่วยงานสนับสนุน เพื่อที่จะได้ใช้ข้อมูลมาวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจในการจัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนการจัดสรรน้ำต่อไป

3. ข้อเสนอแนะด้านภัยแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขา ควรมีการศึกษาและสำรวจรวบรวมข้อมูลระดับลุ่มน้ำสาขาและลุ่มน้ำย่อยถึงประเด็นปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขาดแคลนและภาวะน้ำแล้ง เนื่องจากที่ผ่านมาปัญหาภัยแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวินไม่ได้มีมีผลกระทบที่รุนแรงการบันทึกเป็นข้อมูลความเสียหายและการเกิดภัยซ้ำซากจึงไม่มีระบุไว้ในระดับท้องถิ่นกระบวนการดังกล่าวจะช่วยในการพิจารณาตัดสินใจเพื่อแก้ไขและเตรียมรับมือเมื่อเกิดภัยแล้ง รวมถึงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อตอบสนองต่อความต้องการใช้น้ำในพื้นที่ หลักเกณฑ์การเฝ้าระวังและเตือนภัยในรายงานฉบับนี้ยังใช้หลักเกณฑ์กลางของประเทศอยู่ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านข้อมูล ที่หลักเกณฑ์ในพื้นที่ยังไม่ได้มีการศึกษาและกำหนดอย่างชัดเจน ทั้งนี้หลักเกณฑ์ดังกล่าวควรจะต้องสอดคล้องกับสภาพในพื้นที่แต่ละส่วนของลุ่มน้ำซึ่งมีความแตกต่างกัน จึงเห็นควรให้มีการศึกษาปรับปรุงเกณฑ์การเตือนภัยให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่โดยเฉพาะ โดยให้หน่วยงานในพื้นที่ ภาคประชาชน และสถาบันการศึกษา ร่วมกันศึกษาและกำหนดเกณฑ์การเตือนภัยในพื้นที่ ให้เหมาะสม เป็นที่ยอมรับและใช้ในการปฏิบัติร่วมกัน

4. การผนวกแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งที่จัดทำขึ้นโดย สทนช. ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ตั้งแต่ระดับลุ่มน้ำ จังหวัดจนไปถึงระดับและที่สุดคือระดับชุมชนจะสามารถช่วยให้การรับมือปัญหาภัยแล้งดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นตามปฏิทินเพื่อเตรียมพร้อมรับมือเมื่อเกิดสภาวะน้ำแล้ง ผนวกกับการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและอาสาสมัครภาคประชาสังคมควรเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและถูกต้องตามแบบแผน พร้อมกับการสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ ความรู้ทางด้านวิชาการ เครื่องมือเครื่องจักร และการสนับสนุนทางด้านกฎหมาย ที่จะส่งผลต่อการะบวนการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังรวมถึงการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การดูแลรักษาแหล่งน้ำและป่าต้นน้ำ เพื่อจัดทำแผนการจัดการภัยพิบัติที่ยั่งยืน ลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction: DRR) ด้วยการจัดการโครงสร้าง เช่น การสร้างเขื่อน แก้มลิง การขุดลอกเพื่อเพิ่มความจุลำน้ำ ร่วมกับการปรับตัว (Resilience) ทำงานแบบองค์รวมร่วมกันกับทุกฝ่ายในพื้นที่ จัดตั้งเครือข่ายเตือนภัย พัฒนาระบบโทรมาตรและระบบเตือนภัยให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพเชิงพื้นที่ โดยเครือข่ายการเตือนภัยควรเป็นการร่วมมือจากทุกภาคส่วน สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้นำ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และเครือข่ายภาคประชาชน ในการติดตามสถานการณ์และจัดทำแผนจัดสรรน้ำเมื่อคาดว่าจะเกิดภาวะน้ำแล้งอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้การรับมือ

ได้ดียิ่งขึ้น จัดให้มีคณะกรรมการเพื่อเฝ้าคอยระวัง ประชาสัมพันธ์ทั้งก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย ความการจัดการและวางแผนที่รอบคอบรัดกุมควรให้ความรู้และประชาสัมพันธ์แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้เข้าถึงข้อมูล เมื่อมีสัญญาณแจ้งเตือนทั้งข้อมูลที่มาจากปริมาณน้ำฝน น้ำท่า(น้ำจากลำห้วย) และปริมาณน้ำในแหล่งกักเก็บ เพื่อแจ้งเตือนให้ประชาชนเตรียมความพร้อมรับมือสภาวะภัยแล้งให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ให้ความช่วยเหลือประชาชน โดยสิ่งสำคัญที่สุดในการจัดการเตือนภัย คือ การสื่อสาร ด้วยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของเครือข่ายหน่วยงาน ภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่น ท้องที่ และชุมชน ใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย การประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุ หรือการใช้กลุ่ม Line เน้นการรับรู้ การปรับตัว การฟื้นฟู และความยั่งยืน

5. ส่งเสริมการวิจัยและประยุกต์ใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และภูมิปัญญา ในการเข้าถึงและรวบรวมข้อมูล โดยการยกระดับศักยภาพการจัดการความเสี่ยงเมื่อเกิดภาวะน้ำแล้งในลุ่มน้ำ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้สร้างความตระหนักและความเข้าในในพื้นที่เพิ่มขึ้นอันจะนำไปสู่การต่อยอดในด้านการจัดการภาวะน้ำแล้งต่อไปในอนาคต

6. พัฒนาระบบการฟื้นฟูอย่างยั่งยืนโดยจัดให้มีการซ่อมสร้างและฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาวะปกติโดยเร็ว หรือให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม เพื่อลดความเสี่ยงเดิมและป้องกันความเสี่ยงใหม่โดยอาศัยมุมมองการบริหารจัดการทั้งลุ่มน้ำตั้งแต่พื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ ท้ายน้ำ ลดกระบวนการแก้ไขปัญหาเฉพาะจุดจากกระบวนการเสนอแผนงานโครงการแก้ไขปัญหาที่มีความซ้ำซ้อน เปลี่ยนเป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาโดยมองสภาพลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำสาขา และคำนึงถึงการฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำและพื้นที่รับน้ำร่วมด้วย

7. คณะกรรมการลุ่มน้ำควรระดมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อรวบรวมและบูรณาการข้อมูล จัดทำ “สมดุลน้ำ” ของลุ่มน้ำวังและลุ่มน้ำสาขาโดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาที่มีแหล่งเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ ตัวอย่างเช่น ลุ่มน้ำจาง และเริ่มเตรียมความพร้อมวางแผนรับมือในการกำหนดเขต “ภาวะน้ำแล้ง” ตามมาตรา 57 และ “ภาวะน้ำแล้งรุนแรง” ตามมาตรา 58 ภายใต้บริบทของพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ ปี พ.ศ.2561 เพื่อประมาณการปริมาณน้ำที่มีอยู่ในภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำแล้งรุนแรง

บรรณานุกรม

โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน(รายงานฉบับกลาง). สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. 2565.

โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ (ลุ่มน้ำสาละวิน). สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. 2563.

โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่ (รายงานการศึกษาแผนหลัก รายงานหลัก). สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. 2563.

พื้นที่เป้าหมายและแนวทางแก้ไขเชิงบูรณาการ (Area-based Approach). กรมทรัพยากรน้ำ. 2562.

ประกาศของคณะปฏิวัติ พ.ศ. 2515. (2515, มกราคม 26). ฉบับที่ 58

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2562. (2562, มีนาคม 21). ราชกิจจานุเบกษา, 136(36ก). 7-22

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 แก้ไขฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562. (2562, พฤษภาคม 31). ราชกิจจานุเบกษา, 136(72ก). 103-113

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การจัดการน้ำเสีย พ.ศ. 2538 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2561. (2561, พฤศจิกายน 22). ราชกิจจานุเบกษา, 135(98ก). 73-75

พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2560. (2560, มิถุนายน 28). ราชกิจจานุเบกษา, 134(67ก). 1-18.

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2562). (2562, เมษายน 16). ราชกิจจานุเบกษา, 136(50ก). 164-176.

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2562. (2562, เมษายน 30). ราชกิจจานุเบกษา, 136(56ก). 227-230

พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 18 พ.ศ. 2566. (2566, มีนาคม 19). ราชกิจจานุเบกษา, 140(20ก). 31-47.

พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2535). (2535, มีนาคม 11). ราชกิจจานุเบกษา, 109(19). 1-7

พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2530. (2530, สิงหาคม 19). ราชกิจจานุเบกษา, 104(164). 63-66.

พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2562). (2562, เมษายน 16). ราชกิจจานุเบกษา, 136(50ก). 230-235

พระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2550). (2550, สิงหาคม 26) ราชกิจจานุเบกษา, 124(46ก). 1-3

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562. (2562, พฤษภาคม 29). ราชกิจจานุเบกษา, 136(71ก). 1-44

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560). (2560, มิถุนายน 22). ราชกิจจานุเบกษา, 134(65ก). 48-58.

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2549). (2550, มกราคม 8). ราชกิจจานุเบกษา, 124(12ก). 1-3

พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558. (2558, มีนาคม 2). ราชกิจจานุเบกษา, 132(14ก). 1-21.

พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547. (2547, ธันวาคม 27). ราชกิจจานุเบกษา, 121(81ก). 1-28

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561. (2561, ธันวาคม 28). ราชกิจจานุเบกษา, 135(112ก). 44-83.

พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2546. (2546, มิถุนายน 17). ราชกิจจานุเบกษา, 120(55ก). 1-6.

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550. (2550, กันยายน 7). ราชกิจจานุเบกษา, 124(52ก). 1-23.

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562. (2562, เมษายน 16). ราชกิจจานุเบกษา, 136(50ก). 106-110.

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 4 พ.ศ. 2559. (2559, พฤษภาคม 25). ราชกิจจานุเบกษา, 133(46ก). 12-23

พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551. (2551). [ม.ป.ท.]: กรมพัฒนาที่ดิน

พระราชบัญญัติรักษาคลอง ศก 121 (พ.ศ. 2445). (2445, ตุลาคม 19). ราชกิจจานุเบกษา, 19.

พระราชบัญญัติรักษาคลองประปา พ.ศ. 2526. (2526, ตุลาคม 6). ราชกิจจานุเบกษา, 100(160). 1-7

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560). (2560, มกราคม 15). ราชกิจจานุเบกษา, 134(5ก). 1-7.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2561. (2561, เมษายน 19). ราชกิจจานุเบกษา, 135(27ก). 29-43.

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562. (2562, พฤษภาคม 29). ราชกิจจานุเบกษา, 136(71ก). 104-144

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2562). (2562, เมษายน 16). ราชกิจจานุเบกษา, 136(50ก). 151-163.

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2562). (2562, เมษายน 16). ราชกิจจานุเบกษา, 136(50ก). 130-141.

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562. (2562, พฤษภาคม 29). ราชกิจจานุเบกษา, 136(71ก). 145-165

บรรณานุกรม (ต่อ)

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 – 2570. (2565, กรกฎาคม 5). คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2564 – 2570. (2565, กรกฎาคม 5). กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน พ.ศ.2563. งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักปลัดเทศบาล เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

แผนเผชิญเหตุภัยแล้ง จังหวัดตาก พ.ศ. 2566 – 2567. (2566,ธันวาคม). กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตาก

แผนปฏิบัติการบรรเทาภาวะน้ำท่วมและน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 1 ตามปฏิทินการบริหารจัดการน้ำ ปี 2566. ศูนย์อำนวยการติดตามและแก้ไขปัญหาภาวะน้ำแล้งและน้ำท่วม กรมทรัพยากรน้ำ

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2558. (ฉบับปรับปรุง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563). คณะกรรมการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก ก

หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อที่ระบุพนักงานเจ้าหน้าที่

ที่ปฏิบัติงานตามแผน

1. **เจ้าหน้าที่ด้านเฝ้าระวังสถานการณ์ด้านภาวะน้ำท่วมและภาวะน้ำแล้ง จำนวน 14ราย**

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	สถานที่	เบอร์โทรศัพท์
1	ว่าที่ ร.ท.สายรุ้ง กลุ่นเขียว	เชียงใหม่	089-2058164
2	นายพงศ์วัฒนะ สังขธนานนท์	เชียงใหม่	084-3674344
3	นายขวัญชัย แสงแก้ว	เชียงใหม่	097-1067278
4	นายชนาธิป สีสด	เชียงใหม่	081-3861691
5	นายอธิพัชร์ โฉมแดง	เชียงราย	089-2036721
6	นางสาวแสงดาว พรมตัน	เชียงราย	084-3788662
7	นางสาวผ่องอำไพ ชัยวร	เชียงราย	089-8358157
8	นายทนงศักดิ์ นิรากรณ์	แม่ฮ่องสอน	089-2036724
9	นายสมชาย แก้วคำมา	แม่ฮ่องสอน	085-7165229
10	นางสาวศิรินันท์ คงแก้ว	แม่ฮ่องสอน	093-2511594
11	นายมานพ ไทยหล่อ	เชียงแสน	089-2036205
12	นายวิภาค แสนพวง	เชียงแสน	081-5316417
13	นางสาวสุกัลยา สายจันยูร	เชียงแสน	086-1873684
14	นายทรงกรด เพชรรัตน์	เชียงแสน	098-1677245

ที่มา: แผนปฏิบัติการบรรเทาภาวะน้ำท่วมและน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 1 ปี 2566

2. เจ้าหน้าที่ด้านการปฏิบัติงานเชิงพื้นที่รายจังหวัด จำนวน 19 ราย

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	สถานที่	เบอร์โทรศัพท์
1	นายศิริศักดิ์ เกษารัตน์	ลำปาง	099-2966954
2	นายเสน่ห์ สุวรรณศีรี	ลำปาง	081-8846957
3	นางยุพิน อูปนวล	ลำปาง	098-749 5445
4	นางสาวแพรวนภา วังวน	ลำปาง	084-7524588
5	นายเฉลิม หลวงขัน	ลำปาง	081-8824123
6	นายอมร กล่อมแก้ว	ลำปาง	081-8852710
7	นายจรูญ สิทธิวงค์	ลำปาง	087-1808300
8	นายชล แสงบุญเรือง	ลำปาง	081-8886382
9	นายอำนวย พรมศิริ	ลำปาง	089-8504240
10	นายชัยวุฒิ แก้วใจ	ลำปาง	081-0255140
11	นายมานพ ครอบครอง	ลำปาง	081-8854583
12	นายสายชล ขุนวิเศษ	ลำปาง	086-7642301
13	นายสมัคร ปงจันตา	ลำปาง	085-7126614
14	นางสาวรัตนาภรณ์ หล้าชุมภู	ลำปาง	094-6028910
15	นางสาวทหัยภัทร เกษารัตน์	ลำปาง	080-7536493
16	นางสาวเวณิกา บุญมา	ลำปาง	097-3522426
17	นายณัฐพงษ์ ฟูชื่น	ลำปาง	084-6156780
18	นายประสงค์ เสียงหวาน	ลำปาง	086-2121709
19	นายอริญชัย ใจคล่องแคล่ว	ลำปาง	095-7751759

ที่มา: แผนปฏิบัติการบรรเทาภาวะน้ำท่วมและน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 1 ปี 2566

3. รายชื่อเจ้าหน้าที่ส่วนกลางในการติดตามสถานการณ์ด้านภาวะน้ำท่วมและภาวะน้ำแล้ง

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	เบอร์โทรศัพท์
ด้านภาวะน้ำท่วม			
1	นายยิ่งยง ลิคะสิริ	ผู้อำนวยการส่วนป้องกันพื้นที่เฉพาะ	081-8012785
2	นายจิรวัฒน์ ประชีพฉาย	วิศวกรโยธาชำนาญการ	086-3388212
3	นายยศสรัญ ปาลเกลี้ยง	วิศวกรโยธาปฏิบัติการ	084-2492663
ด้านภาวะน้ำแล้ง			
4	นายธนากร แสนวงษ์	ผู้อำนวยการส่วนประสานการปฏิบัติงาน	081-8012781
5	นางสาวปุณยวีร์ สวรรยาพานิช	วิศวกรโยธาชำนาญการ	089-9455654
6	นายพงศ์ภัค ชีรนรวนิชย์	วิศวกรโยธาปฏิบัติการ	083-0878668
ด้านการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์น้ำ			
7	นายสุประภาพ พัฒน์สิงหเสนีย์	ผู้อำนวยการศูนย์เมขลา	089-7724611
8	นายจตุพงษ์ ไพบูลย์โรจนา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	086-4721588
9	นายธนัช สระประเทศ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	099-8274638

ที่มา: แผนปฏิบัติการบรรเทาภาวะน้ำท่วมและน้ำแล้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำที่ 1 ปี 2566

ภาคผนวก ข

การติดต่อสื่อสารและการบูรณาการหน่วยงาน

ตารางที่ ข-1 การติดต่อสื่อสารและการบูรณาการหน่วยงาน จังหวัดแม่ฮ่องสอนสื่อสารทางวิทยุสื่อสาร

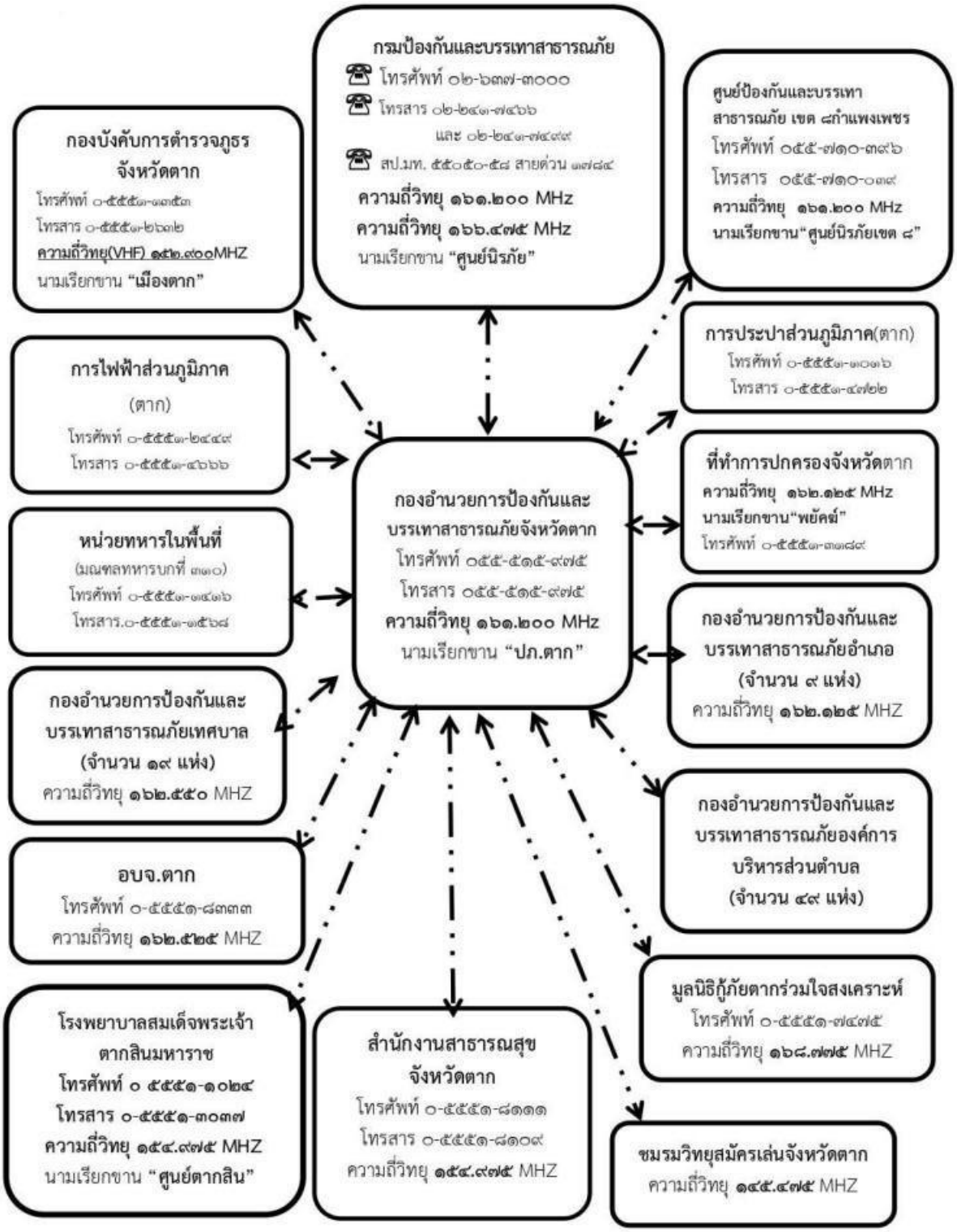
ที่	หน่วยงาน	นามเรียกขาน	รับ (Rx)	ส่ง (Tx)
1.	เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	พิกุล	162.550 MHz	164.400 MHz
2.	ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด	ปภ.	162.800 MHz	162.800 MHz
3.	สมาชิก อปพร.	อปพร.	162.800 MHz	162.800 MHz
4.	สภ.อ.เมือง	สามหมอก	153.450 MHz	153.450 MHz
5.	ภูธรจังหวัด	เจ็ดหก	152.900 MHz	149.100 MHz
6.	ศาลากลางจังหวัด	คีรีบูน	162.200 MHz	162.200 MHz
7.	กองร้อย อส.จ.มส. ที่ 1	พิราบ	162.125 MHz	162.125 MHz
8.	กองร้อย อส.อ.	โพระดก	158.875 MHz	157.875 MHz
9.	มูลนิธิบรรเทาสาธารณภัย	บรรเทา	168.275 MHz	168.275 MHz
10.	ร้อย บร.จ.มส.	วิหก	161.150 MHz	161.150 MHz
11.	วิทยุสมัครเล่น		145.700 MHz	145.100 MHz
12.	สาธารณสุข	มส.01	153.225 MHz	155.125 MHz
13.	รพ.ศรีสังวาล	มส.0	155.675 MHz	155.675 MHz
14.	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	ไฟฟ้า	163.275 MHz	163.275 MHz
15.	การประปาส่วนภูมิภาค	ประปา	140.675 MHz	140.675 MHz

ที่มา: แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2563

ตารางที่ ข-2 การติดต่อสื่อสารและการบูรณาการหน่วยงาน จังหวัดแม่ฮ่องสอนสื่อสารทางโทรศัพท์

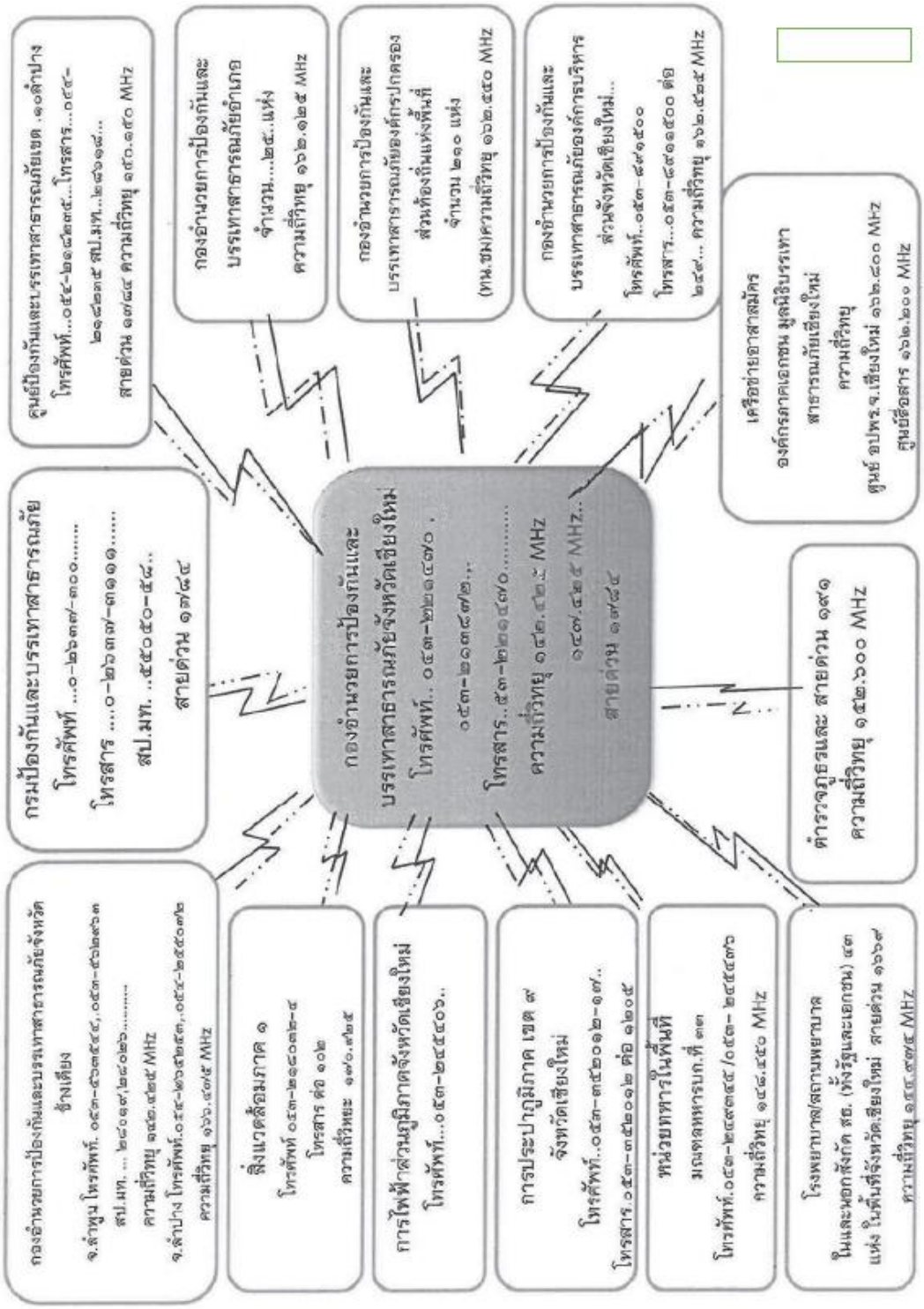
ที่	หน่วยงาน	โทรศัพท์	โทรสาร
1.	เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	053 - 612016	053 - 611589
	-งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	199	
		053 - 614433	
		053 - 612521	
	- กองช่าง	053 - 620363	
	- กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	053 - 611204	
	- กองคลัง	053 - 6111589	053 - 611589
	- กองการศึกษา	053 - 612615	
	- โรงเรียนเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	053 - 611284	053 - 6111284
2.	นายกเทศมนตรีเมืองแม่ฮ่องสอน	08 – 61185351	
3.	ปลัดเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	08 – 19469153	
4.	รองปลัดเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	08 – 61658781	
5	หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	08- 64310759	
6.	หัวหน้างานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	09 - 66957447	
7.	หัวหน้ากองช่างเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	08 - 79617064	
8.	หัวหน้ากองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	08 - 46096158	
9.	ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	08 - 96966606	
10.	ผู้จัดการสถานธนานุบาลเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน	08 - 18857313	

ที่มา: แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน พ.ศ. 2563

รูปที่ ข-1 การติดต่อสื่อสารและการบูรณาการหน่วยงาน จังหวัดตาก

ที่มา: แผนเผชิญเหตุอุทกภัย วาตภัย น้ำป่าไหลหลากและดินถล่ม จังหวัดตาก ปี 2566

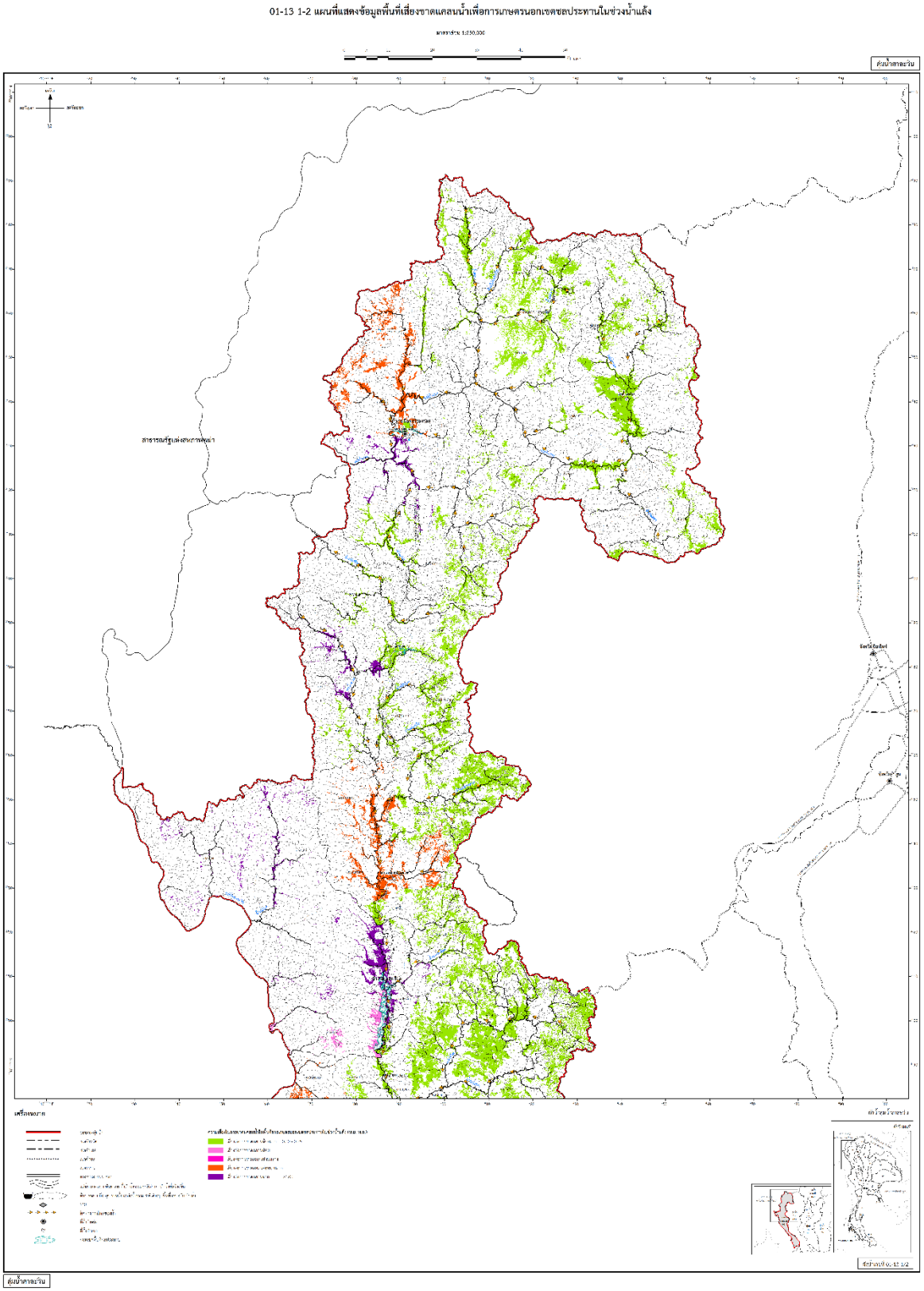

รูปที่ ข-2 การติดต่อสื่อสารและการบูรณาการหน่วยงาน จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: แผนเผชิญเหตุการณ์ป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย และดินถล่มจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2563

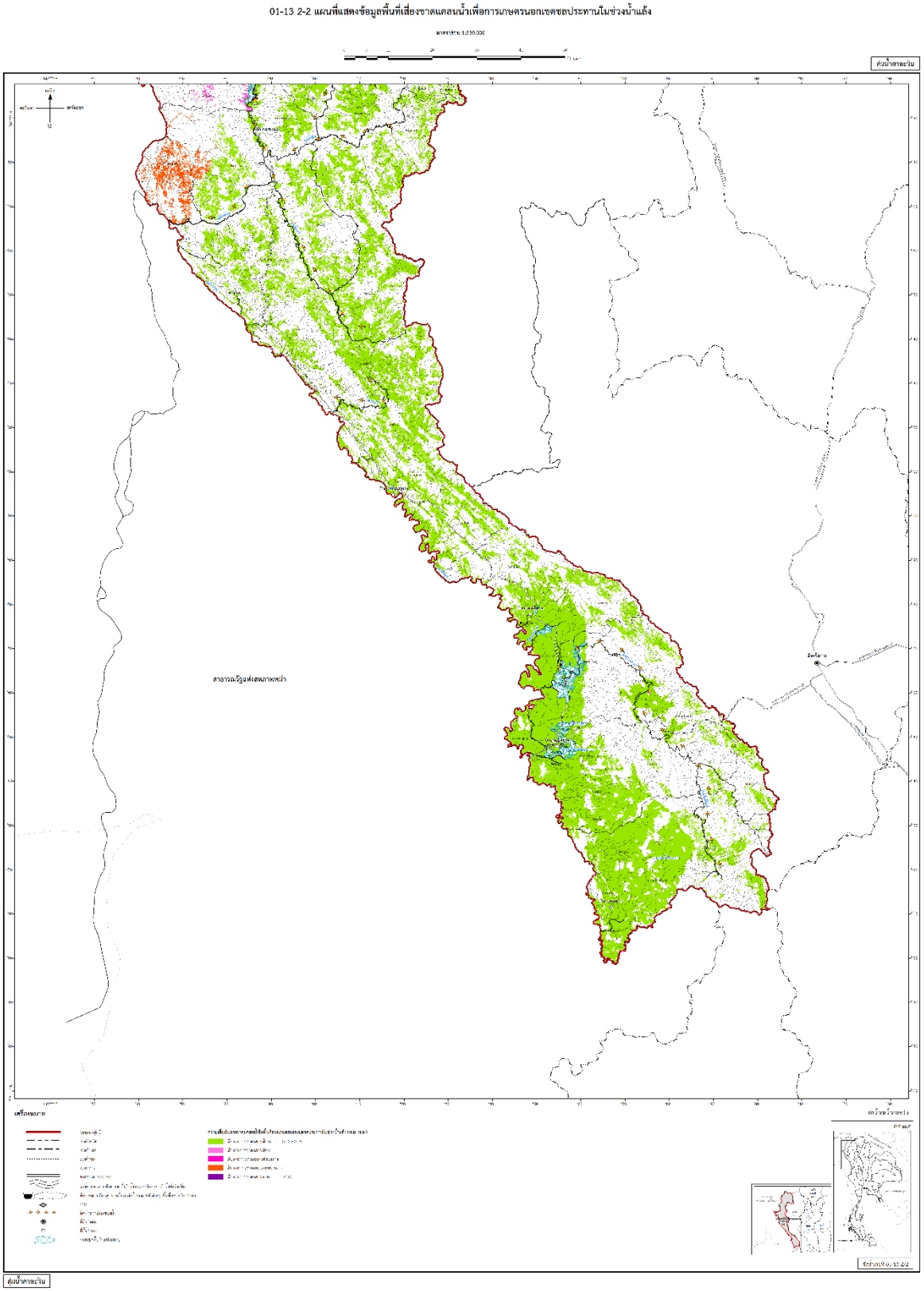
ภาคผนวก ค

พื้นที่ประสบภาวะน้ำแล้ง

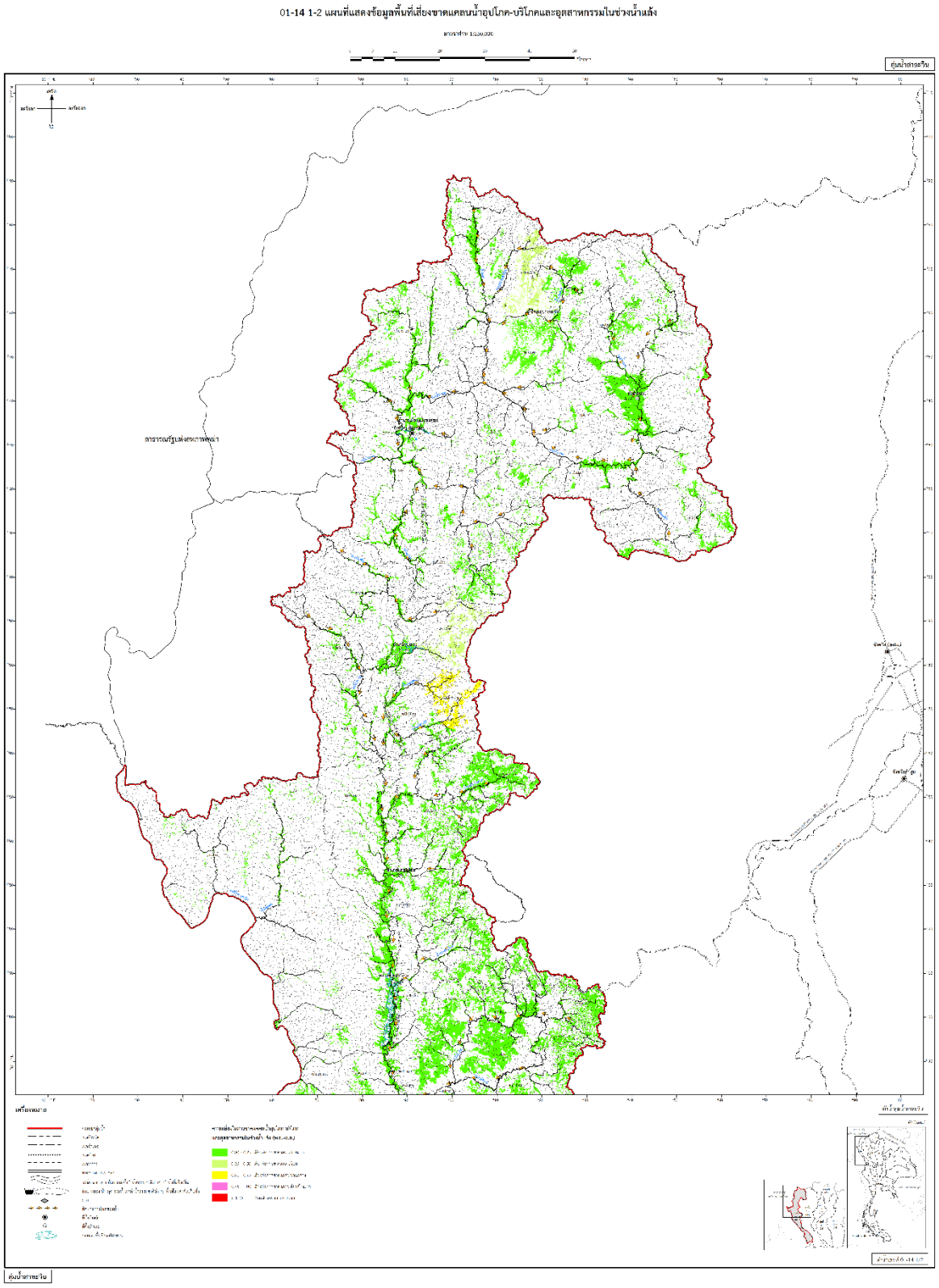
รูปที่ ค-1 แผนที่แสดงข้อมูลพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรนอกเขตชลประทานในช่วงฤดูแล้ง

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน เอกสารประกอบการประชุมผังน้ำ ครั้งที่ 3, พ.ศ.2566 (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ)

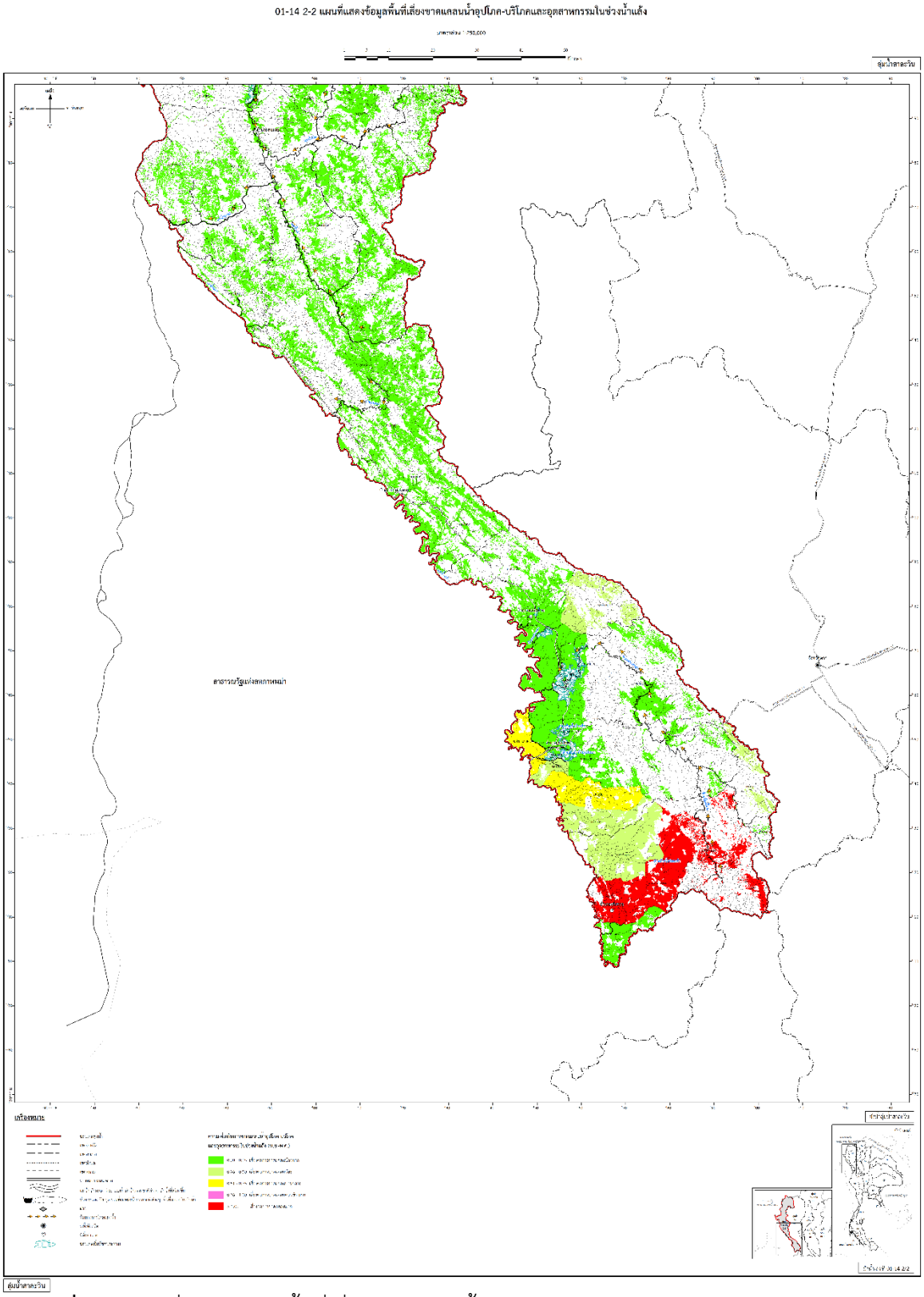
รูปที่ ค-2 แผนที่แสดงข้อมูลพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรนอกเขตชลประทานในช่วงฤดูแล้ง

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน เอกสารประกอบการประชุมผังน้ำ ครั้งที่ 3, พ.ศ.2566 (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ)

รูปที่ ค-3 แผนที่แสดงข้อมูลพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำอุปโภค-บริโภคและอุตสาหกรรมในช่วงฤดูแล้ง

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน เอกสารประกอบการประชุมผังน้ำ ครั้งที่ 3, พ.ศ.2566 (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ)

รูปที่ ค-3 แผนที่แสดงข้อมูลพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำอุปโภค-บริโภคและอุตสาหกรรมในช่วงฤดูแล้ง

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน เอกสารประกอบการประชุมผังน้ำ ครั้งที่ 3, พ.ศ.2566 (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ)

ภาคผนวก ง

สถิติความเสี่ยงประสบภาวะน้ำแล้ง พื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

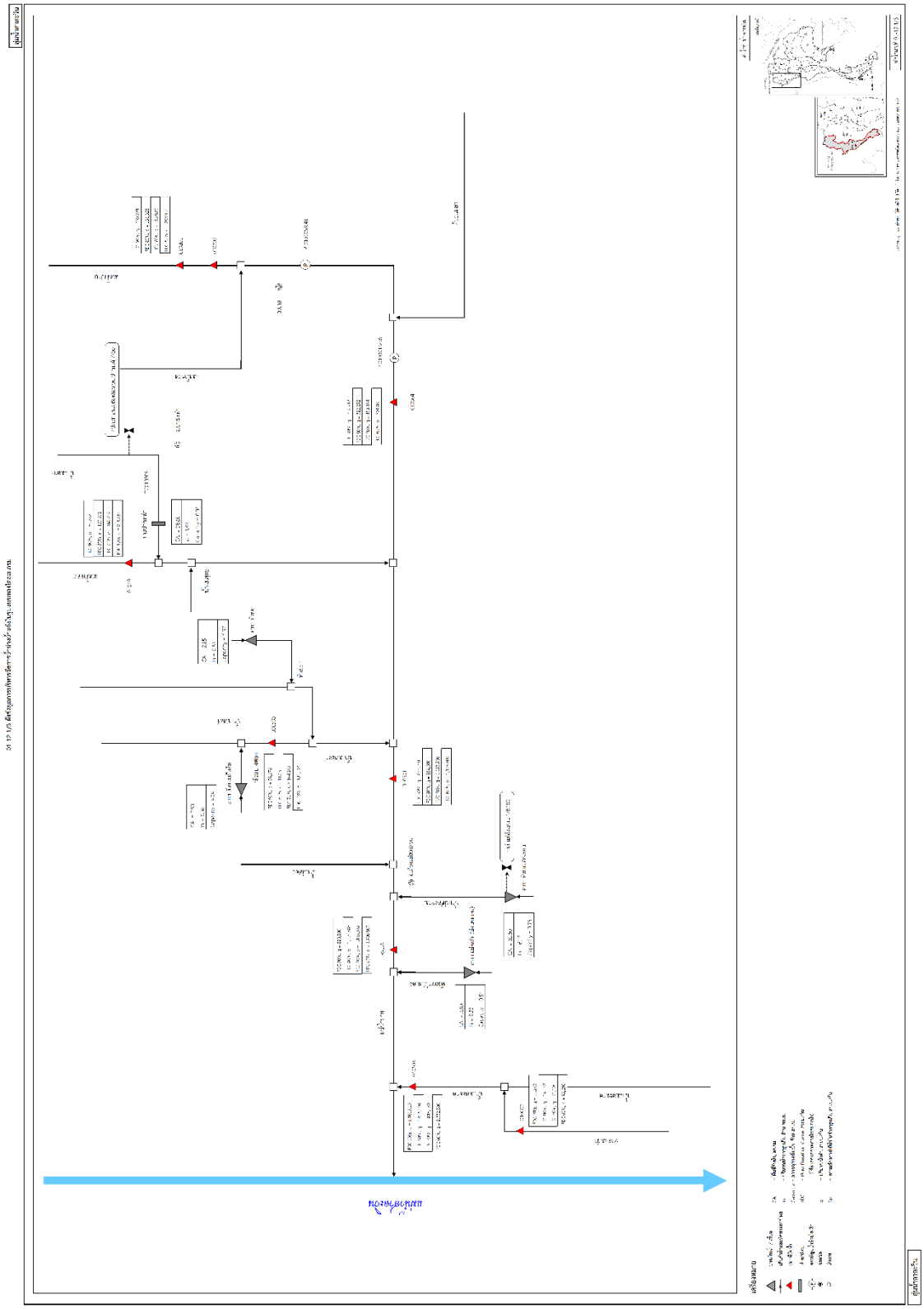
ตารางที่ ค-1 สถิติหมู่บ้านที่เกิดภัยแล้ง ในลุ่มน้ำสาละวิน ระหว่างปี พ.ศ.2544-พ.ศ.2563

จังหวัด	อำเภอ	จำนวนหมู่บ้าน/ช่วงความถี่ที่เคยเกิดภัยแล้ง (ระหว่าง พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2563)					
		1-2	3-5	6-10	11-15	> 16	รวม
แม่ฮ่องสอน	เมืองแม่ฮ่องสอน	10	2	1	-	-	13
	แม่ลาน้อย	26	7	1	-	7	41
	แม่สะเรียง	6	11	11	-	8	36
	ขุนยวม	10	6	13	2	7	38
	ปางมะผ้า	4	-	-	1	19	24
	ปาย	1	2	1	-	42	46
	สบเมย	11	6	5	5	26	53
รวม		**68**	**34**	**32**	**8**	**109**	**251**
ตาก	เมืองตาก	1	4	-	-	-	5
	แม่ระมาด	14	-	-	-	-	14
	แม่สอด	60	22	3	-	-	85
	ท่าสองยาง	17	10	1	2	1	31
	พบพระ	6	9	2	-	-	17
รวม		**98**	**45**	**6**	**2**	**1**	**152**
เชียงใหม่	อมก๋อย	10	-	-	-	-	10
	ฮอด	15	5	-	-	-	20
รวม		**25**	**5**	-	-	-	**30**
รวมจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด		**191**	**84**	**38**	**10**	**110**	**433**

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน เอกสารประกอบการประชุมผังน้ำ ครั้งที่ 3, พ.ศ.2566 (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ)

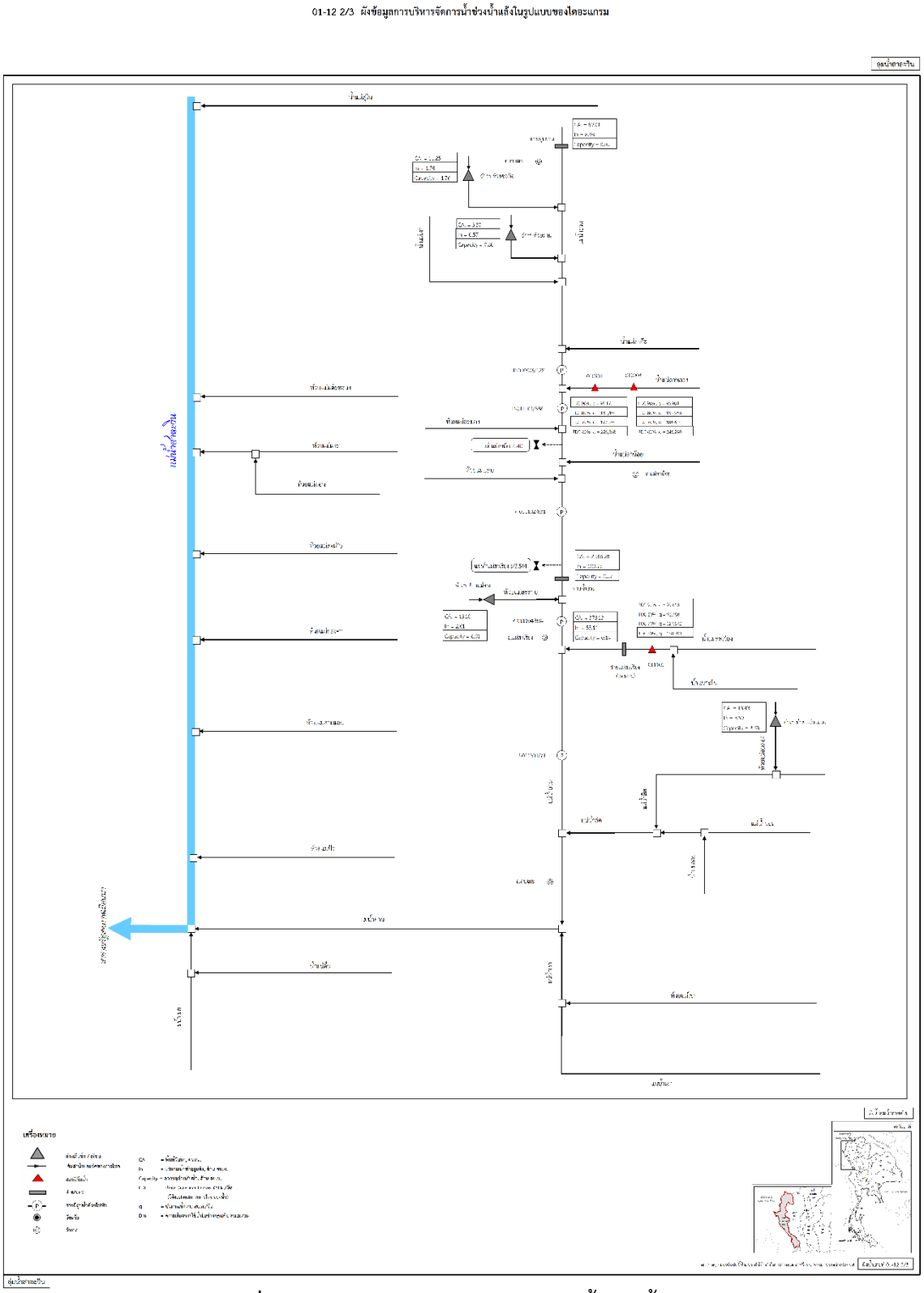
ภาคผนวก จ

แผนการควบคุมและกำหนดปริมาณการใช้น้ำ

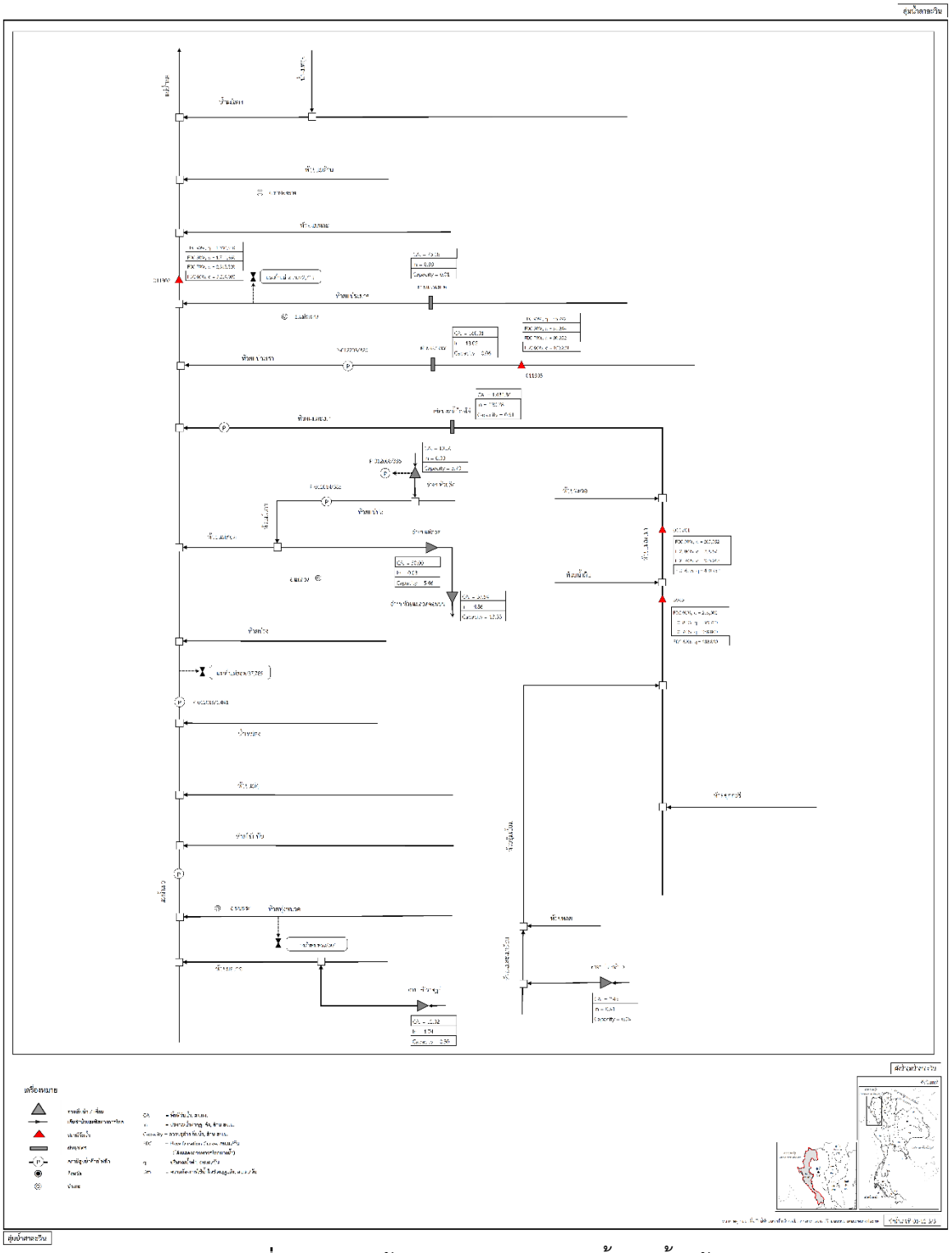
รูปที่ จ-1(ก) ผังข้อมูลการบริหารจัดการน้ำช่วงน้ำแล้ง

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน เอกสารประกอบการประชุมผังน้ำ ครั้งที่ 3, พ.ศ.2566 (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ)

รูปที่ จ-1(ข) ผังข้อมูลการบริหารจัดการน้ำช่วงน้ำแล้ง

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน เอกสารประกอบการประชุมผังน้ำ ครั้งที่ 3, พ.ศ.2566 (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ)

รูปที่ จ-1(ค) ผังข้อมูลการบริหารจัดการน้ำช่วงน้ำแล้ง

ที่มา: โครงการจัดทำผังน้ำ ลุ่มน้ำสาละวิน เอกสารประกอบการประชุมผังน้ำ ครั้งที่ 3, พ.ศ.2566 (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ)

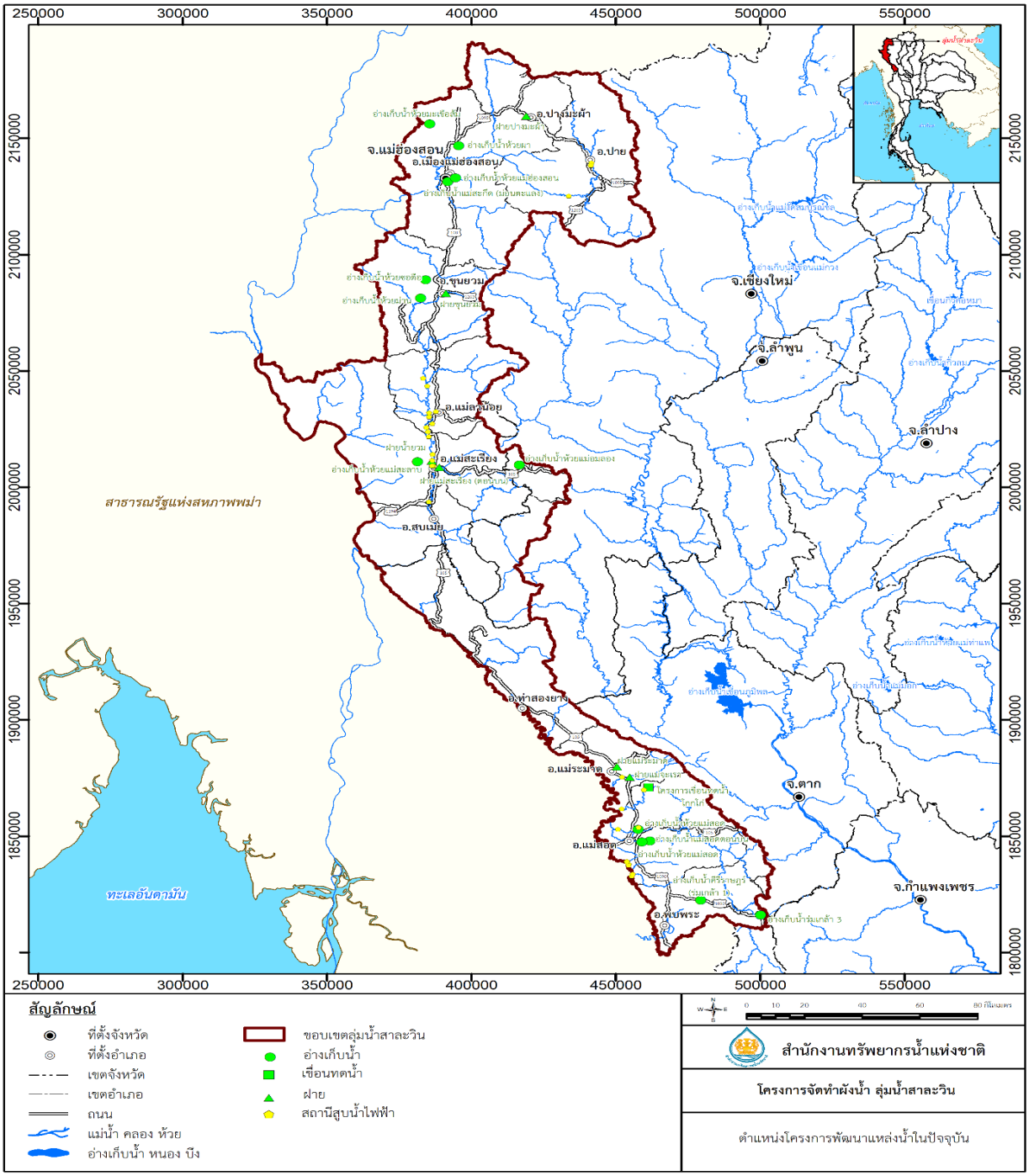
ภาคผนวก ฉ

แผนงานโครงการที่มีนัยสำคัญต่อการบรรเทาปัญหาภาวะน้ำแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

ตารางที่ ฉ-1 โครงการพัฒนาแหล่งน้ำในปัจจุบันในลุ่มน้ำสาละวิน

ประเภทโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ	จำนวนโครงการ	ความจุ (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
<u>โครงการขนาดกลาง</u>			
1. อ่างเก็บน้ำ	13	46.78	46,621
2. เขื่อนทดน้ำ	1	-	16,800
3. ฝาย	6	-	14,250
<u>โครงการขนาดเล็ก</u>			
1. อ่างเก็บน้ำ	49	38.04	13,400
2. ฝาย	290	5.21	41,790
3. ระบบเก็บกักน้ำ	8	0.035	-
4. แก้มลิง	1	-	-
5. จัดหาน้ำ	13	1.32	2,700
6. ท่อระบายน้ำ	5	-	-
7. ประตูระบายน้ำ/เขื่อนระบายน้ำ	1	-	-
8. ระบายน้ำ/บรรเทาอุทกภัย	20	-	-
9. ระบบส่งน้ำ	44	5.52	18,140
10. อุปโภค-บริโภค	8	4.26	7,200
11. สะพาน	2	-	-
<u>สถานีสูบน้ำ</u>	33	-	30,235
รวม	**494**	**101.16**	**191,136**

ที่มา : โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

รูปที่ ฉ-1 แสดงตำแหน่งโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในปัจจุบัน

ที่มา: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2566 ในโครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2566)

ตารางที่ ฉ-2 ข้อมูลรายละเอียดโครงการชลประทานขนาดกลางในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ความจุเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
	อ่างเก็บน้ำขนาดกลาง					
1	อ่างเก็บน้ำห้วยแม่อมลอง*	บ่อสลี	ฮอด	เชียงใหม่	3.78	3,328
2	อ่างเก็บน้ำแม่สะกึด (ม่อนตะแลง)*	ผาบ่อง	เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	0.54	365
3	อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ฮ่องสอน*	ปางหมู	เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	0.73	1,270
4	อ่างเก็บน้ำห้วยม่าน*	แม่เงา	ขุนยวม	แม่ฮ่องสอน	0.80	1,000
5	อ่างเก็บน้ำห้วยแม่สะลาบ*	แม่คง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	6.01	-
6	อ่างเก็บน้ำห้วยผา*	หมอกจำเป่	เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	4.32	3,985
7	อ่างเก็บน้ำห้วยมะเขือส้ม*	หมอกจำเป่	เมืองแม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	4.34	4,121
8	อ่างเก็บน้ำห้วยซอตือ*	แม่อูคอ	ขุนยวม	แม่ฮ่องสอน	1.76	1,026
9	อ่างเก็บน้ำแม่สอดตอนบน	พระธาตุผาแดง	แม่สอด	ตาก	13.33	16,800
10	อ่างเก็บน้ำห้วยลึก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	แม่ปะ	แม่สอด	ตาก	5.70	5,100
11	อ่างเก็บน้ำห้วยแม่สอด	พระธาตุผาแดง	แม่สอด	ตาก	5.46	7,626
12	อ่างเก็บน้ำศีรีราษฎร์ (ร่มเกล้า 1)*	ศีรีราษฎร์	พบพระ	ตาก	0.30	2,000
13	อ่างเก็บน้ำร่มเกล้า 3*	ศีรีราษฎร์	พบพระ	ตาก	0.04	-
	เขื่อนทดน้ำขนาดกลาง					
1	โครงการเขื่อนทดน้ำโกกโก่	แม่กาษา	แม่สอด	ตาก	0.61	16,800
	ฝายขนาดกลาง					
1	ฝายแม่สะเรียง (ตอนบน)	แม่สะเรียง	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	0.14	2,327
2	ฝายน้ำยวม	บ้านกาศ	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	0.57	8,425
3	ฝายปางมะผ้า	สบป่อง	ปางมะผ้า	แม่ฮ่องสอน	0.04	169
4	ฝายขุนยวม	แม่อูคอ	ขุนยวม	แม่ฮ่องสอน	0.05	700
5	ฝายแม่ระมาด	แม่ระมาด	แม่ระมาด	ตาก	0.01	375
6	ฝายแม่จะเรา	แม่จะเรา	แม่ระมาด	ตาก	0.06	2,254
รวม					48.59	77,671

ที่มา: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2566 ในโครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2566)

ตารางที่ ฉ-3 ข้อมูลรายละเอียดโครงการชลประทานขนาดเล็กในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ชื่อโครงการ	ประเภทโครงการ
แม่ฮ่องสอน	เมืองแม่ฮ่องสอน	จองคำ	ฝายปู่ปิ๊ด	ฝาย
		ปางหมู	จัดหาน้ำให้โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ (ระบบส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยโปร่งจันทร์)	จัดหาน้ำ
			ฝายแม่สะเป่ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายในสอย พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายดอยแสง (นาจิ้ว)	ฝาย
			ฝายดอยห้วยโป่ง	ฝาย
			ฝายทุ่งสายแล พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายนาดีงโป่ง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายนาปางล้อ พรอ้มระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายนาหมากปินพร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายนาห้วยเผ็ด พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายนาห้วยถ้ำ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายปางหมู 1	ฝาย
			ฝายปางหมู 2	ฝาย
			ฝายปางหมู 3	ฝาย
			ฝายปางหมู พร้อมรพบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายสบป่อง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยโป่ง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยมาด 2 พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยโป่งจันทร์ (ห้วยคำเดิง)	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำห้วยโป่งอ่อน พร้อมระบบส่งน้ำ	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำห้วยฝายคอ พร้อมระบบส่งน้ำ	อ่างเก็บน้ำ
		ผาบ่อง	จัดหาแหล่งน้ำสนับสนุนหมู่บ้านยามชายแดนแม่ส่วยอู	ฝาย
			จัดหาน้ำศูนย์ศิลปาชีพห้วยเดื่อ	จัดหาน้ำ
			ฝายแม่จำ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายแม่สะกืด พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายต้นน้ำลำธารบริเวณศูนย์ท่าโป่งแดงและสวนสาธารณะ	ฝาย
			ฝายตำซ่อน	ฝาย
			ฝายบ้านท่าโป่งแดง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายบ้านห้วยเดื่อ	ฝาย
			ฝายห้วยเดื่อ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำต้นน้ำลำธารบริเวณสวนสาธารณะ	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำนากระจง พร้อมระบบส่งน้ำ	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำบริเวณสวนสาธารณะ	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำม่อนดะแลง (สะกืด)	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำห้วยไกล้รุ่ง	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำห้วยจองจาย พร้อมระบบส่งน้ำ	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำห้วยสายแล พร้อมระบบส่งน้ำ	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำห้วยอัสดง	อ่างเก็บน้ำ
		สบป่อง	ฝายห้วยแม่หมู-ระบบ	ฝาย
		หมอกจำแป่	จัดหาน้ำสนับสนุนโครงการเพาะเลี้ยงและขยายพันธ์เขียดแลว	แก้มลิง
			ฝายเก็บกักน้ำลำห้วยปางดองแห่งที่ 1	ฝาย
			ฝายเก็บกักน้ำลำห้วยปางดองแห่งที่ 2	ฝาย
			ฝายเก็บกักน้ำลำห้วยปางดองแห่งที่ 3	ฝาย
			ฝายแม่สร้อยเงิน พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย

ตารางที่ ฉ-3 ข้อมูลรายละเอียดโครงการชลประทานขนาดเล็กในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ชื่อโครงการ	ประเภทโครงการ
			ฝายแม่สะงา พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายแม่สะงี	ฝาย
			ฝายแม่ออ	ฝาย
			ฝายในสอย (ตอนบน)	ฝาย
			ฝายในสอย (ตอนล่าง)	ฝาย
			ฝายนาป่าแปก (ห้วยมะเขือส้ม)	ฝาย
			ฝายนาป่าแปกน้อย (Buffer state)	ฝาย
			ฝายนาหลวง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายบ้านทบศอก	ฝาย
			ฝายปางตอง 1 พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายปางตอง 2 พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายปางตอง 3	ฝาย
			ฝายปางตองเส้นเล็ก	ฝาย
			ฝายปางอุ่ง (ปางตอง4) พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายหมอกส้มขอน	ฝาย
			ฝายหมากส้มขอน	ฝาย
			ฝายห้วยขาน	ฝาย
			ฝายห้วยอื้น	ฝาย
			ฝายห้วยอื้น (ตอนบน) พร้อมระบบส่งน้ำ โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน (ลุ่มน้ำแม่สัง)	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยปางตอง	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำห้วยมะเขือส้ม	อ่างเก็บน้ำ
		ห้วยเดื่อ	อ่างเก็บน้ำม่อนตะแลง พร้อมระบบส่งน้ำ	อ่างเก็บน้ำ
		ห้วยโป่ง	จัดหาน้ำช่วยเหลือราษฎรบ้านห้วยช่างคำ	จัดหาน้ำ
			ฝายแก่นฟ้า พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายแม่เดื่อ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายพอนอคี ลูกที่ 2 พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายพอนอคีลูกที่ 1	ฝาย
			ฝายห้วยหมาก (ราง) พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยโป่ง	อ่างเก็บน้ำ
		ห้วยปลิง	ฝายห้วยดองก้อ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
		ห้วยผา	ฝายนาปลาจาด พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายน้ำแม่สุยะพร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยผึ้ง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยผา	อ่างเก็บน้ำ
	แม่ลาน้อย	แม่โถ	ฝายห้วยแม่โถ	ฝาย
		แม่ลาน้อย	ฝายแม่ลาจิ้ว	ฝาย
			ฝายแม่ฮุ	ฝาย
			ฝายทุ่งป่าควาย พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายทุ่งสารภี	ฝาย
			ฝายนาทุ่งแอ้ว พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายนาป่าตาล	ฝาย
			ฝายนาหน้าถ้ำ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยผาผึ้ง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยริน	ฝาย
			ฝายห้วยหมากไฟ	ฝาย
			ฝายบ้านแม่แลบ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย

ตารางที่ ฉ-3 ข้อมูลรายละเอียดโครงการชลประทานขนาดเล็กในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ชื่อโครงการ	ประเภทโครงการ
		แม่ลาหลวง	ฝายแม่สุ	ฝาย
			ฝายทุ่งป่าคา	ฝาย
			ฝายปลาฝา 1 พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายปลาฝา 2 พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายสบลา พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยแม่สุ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
		ท่าผาปุ้ม	ฝายแม่เกิาะ	ฝาย
			ฝายห้วยแม่เตี๋ย พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยแม่สะเรียง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยกุจอพร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยหาดตะลานพร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยหมากพักทอง	อ่างเก็บน้ำ
		สันติคีรี	จัดหาแหล่งน้ำสนับสนุนธนาคารอาหารชุมชนบ้านแม่ปาง	ฝาย
			จัดหาน้ำโรงเรียนแม่ลาน้อยตรุณสิกข์	จัดหาน้ำ
			ฝายแม่ปราง	ฝาย
			ฝายแม่ปางใน พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายต้นน้ำลำธารบริเวณวัดป่าริมธาวาส(วัดแม่ปาง)	ฝาย
			ฝายห้วยขี้หมา พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยป่าแขง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายหัวลา พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
		ห้วยห้อม	จัดหาน้ำให้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย	ฝาย
			จัดหาน้ำสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและราษฎรบ้านตุน	ฝาย
			ประปาหมู่บ้าน บ้านละอูบ	อุปโภค-บริโภค
			ฝายบ้านละอางใต้พร้อมระบบส่งน้ำและอาคารประกอบ โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน (ลุ่มน้ำปิงน้อย)	ฝาย
			ฝายห้วยแม่ปาง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยผึ้ง	ฝาย
			ฝายห้วยห้า พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
	แม่สะเรียง	เสาหิน	ฝายเชียงดอง พร้อมระบบส่งน้ำ (ปชด.)	ฝาย
			ฝายเชียงดองพร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายเสาหิน พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายโพขอ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
		แม่เหาะ	ฝายทีจะหล่ะโพ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
		แม่คง	อ่างเก็บน้ำแม่สะลาบ	อ่างเก็บน้ำ
		แม่ยวม	ฝายท่าดาฝั่ง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยโผ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยสิงห์หลวง	อ่างเก็บน้ำ
		แม่สะเรียง	ฝายแม่สะ	ฝาย
			ฝายห้วยปุ๋พร้อมระบบ 1	ฝาย
			ฝายห้วยปุ๋พร้อมระบบ 2	ฝาย
			ฝายห้วยละเป๊าะ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยปุ๋	อ่างเก็บน้ำ
		บ้านกาศ	ฝายแม่จอน (ปชด.) พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายแม่ตือบได้ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายแม่ตือบกลาง	ฝาย
			ฝายแม่ตือบหลวง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย

ตารางที่ ฉ-3 ข้อมูลรายละเอียดโครงการชลประทานขนาดเล็กในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ชื่อโครงการ	ประเภทโครงการ
			ฝายแม่ทารพร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายบ้านป่าหมาก	ฝาย
			ฝายบ้านป่าหมากหลวง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายวังคัน พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายหมื่นโจโกรพร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยกุด	ฝาย
			ฝายห้วยฝั่งบ้า	ฝาย
			ฝายห้วยหลวง	ฝาย
			ฝายห้วยหลวง (ห้วยขาก) พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยหลวง	อ่างเก็บน้ำ
		ป่าแป๋	จัดหาน้ำสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สะเรียง	จัดหาน้ำ
			ฝายช่างหม้อ	ฝาย
			ฝายป่าแป๋ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายมียาขาวา	ฝาย
			ฝายรากไม้ใต้	ฝาย
			ฝายห้วยแม่สะอุมถาน (ตอนล่าง) พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยโก๊ะ	ฝาย
			ฝายห้วยรากไม้ใต้ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยยมพาย	ฝาย
	ขุนยวม	เมืองปอน	ฝายแม่ปอน พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายแม่ลาก๊ะ	ฝาย
			ฝายไม้ขางคำ	ฝาย
			ฝายบ้านเมืองปอน พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยปูหลวง	อ่างเก็บน้ำ
		แม่เงา	ฝายแม่เงา พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายดอยเวียง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายต้นนุ่น พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายต่อแพ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายนาได้ - นาบอน พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายน้ำแม่เงา พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายหลวงต่อแพ	ฝาย
			ฝายห้วยนา พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยสอดือ	ฝาย
			พนังกั้นน้ำยวม (ระยะที่ 2)	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยม่าน พร้อมระบบส่งน้ำ	อ่างเก็บน้ำ
		แม่ที	จัดหาน้ำช่วยเหลือราษฎรบ้านเปียงหลวง	จัดหาน้ำ
			ฝายห้วยส้าน พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
		แม่อูคอ	ฝายปางตอง	ฝาย
			ฝายพะยอย 1 พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายพะยอย 2 พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยทรายขาวพร้อมระบบส่งน้ำ	อ่างเก็บน้ำ
		ขุนยวม	ฝายแม่สุริน	ฝาย
			ฝายโป่งศิลา	ฝาย
			ฝายหอ	ฝาย
			ฝายบ้านห้วยฟ่าน พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายมูหญ่า	ฝาย
			ฝายสอดือพร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย

ตารางที่ ฉ-3 ข้อมูลรายละเอียดโครงการชลประทานขนาดเล็กในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ชื่อโครงการ	ประเภทโครงการ
			ฝายหนองปลาก่อ	ฝาย
			ฝายหลวงบ้านต่อแพ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยบง	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำห้วยลอตือ	อ่างเก็บน้ำ
	ปางมะผ้า	ถ้ำลอด	จัดหาน้ำช่วยเหลือราษฎรบ้านห้วยแห้ง ฝายห้วยแห้งพร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			จัดหาน้ำช่วยเหลือราษฎรบ้านเมืองแพม (ตอนล่าง)	ฝาย
			ฝายน้ำแพมตอนบน พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายบ้านวนาหลวง	ฝาย
			ฝายป่าแปก 1 พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายป่าแปก 2 พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยละเผอ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
		นาปู่ป้อม	จัดหาน้ำให้ราษฎรบ้านปางคอง	ฝาย
			จัดหาน้ำสนับสนุน หมู่บ้านยามชายแดน บ้านอาโจ้	ฝาย
			ฝายโท้งหลวง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายดอยคู 1 พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายน้ำของ	ฝาย
			ฝายบ้านหารเต็ด พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยดอยคู 2 พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยปะกอที่พร้อมระบบส่งน้ำและก่อสร้างระบบส่งน้ำของฝายห้วยดูนอ่และบ่อเก็บน้ำ คสล.งานจัดหาน้ำสนับสนุนโครงการหมู่บ้านยามชายแดน บ้านอาโจ้ (เพิ่มเติม) โครงการรักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำของ	ฝาย
			ฝายห้วยหลงจึก 1	ฝาย
			ฝายห้วยหลงจึก 2	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำบ้านปางคอง	อ่างเก็บน้ำ
		ปางมะผ้า	ฝายไม้ลัน	ฝาย
		สบป่อง	โครงการจัดหาน้ำสนับสนุนพื้นที่โครงการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมไม้สักและพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรในบริเวณป่าลุ่มน้ำของลุ่มน้ำปายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กปร.	จัดหาน้ำ
			โครงการระบบเก็บกักน้ำในถ้ำตามพระราช-ดำริ (ถ้ำน้ำฮูรายทาง)	ระบบเก็บกักน้ำ
			จัดหาน้ำให้โครงการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมไม้สักฯราษฎรบ้านนาอ่อน	ฝาย
			จัดหาน้ำสนับสนุนศูนย์การเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านน้ำบ่อสะเป และกลุ่มบ้านน้ำบ่อสะเป	ฝาย
			ฝายน้ำลาง	ฝาย
			ฝายห้วยหมู พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
	ปาย	เมืองแปง	ฝายเมืองแปง	ฝาย
			ฝายเหล่ามะห่า พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายสบลา	ฝาย
			ฝายห้วยยะ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
		เวียงเหนือ	จัดหาน้ำสนับสนุนหมู่บ้านยามชายแดน บ้านดอยผักกูด	ฝาย
			ฝายแม่เมย	ฝาย
			ฝายพระบาท	ฝาย
			ฝายห้วยเยี้ยะ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยกิ่วหน่อ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย

ตารางที่ ฉ-3 ข้อมูลรายละเอียดโครงการชลประทานขนาดเล็กในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ชื่อโครงการ	ประเภทโครงการ
			ฝายห้วยตอยหัวม้า พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยลอกกะนะ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
		แม่นาเดิง	จัดหาน้ำให้โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22	ฝาย
			ฝายแม่นาเดิง	ฝาย
			ฝายนาป่าคา พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายบ้านนาจลอง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายบ้านม่วงสร้อย	ฝาย
			ฝายม่วงสร้อย	ฝาย
			ฝายหมอแปง	ฝาย
			ฝายห้วยตอยขาง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยหกดอนบน 1 พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยส้อม	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำห้วยอีไข่	อ่างเก็บน้ำ
		แม่ยี้	ฝายโป่งไหม้	ฝาย
			ฝายบ้านแม่เย็น พร้อมระบบส่งน้ำ โครงการขยายผล โครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นบ้านป่าเกี๊ยะใหม่	ฝาย
		โป่งสา	ฝายห้วยโป่ง พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
		ทุ่งยาว	จัดหาน้ำสนับสนุนโครงการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมไม้สักฯ บ้านมโนรา	ฝาย
			ฝายห้วยแม่แพม	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำบ้านแพมกลาง พร้อมระบบส่งน้ำ	อ่างเก็บน้ำ
	สบเมย	แม่คะตวน	ฝายแม่เกาะ	ฝาย
			ฝายแม่คะตวน	ฝาย
			ฝายแม่ปาน พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายบ้านไหม้	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำแม่เกาะ	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำผาผ่า	อ่างเก็บน้ำ
		แม่สวด	จัดหาน้ำสนับสนุนโรงเรียนล่องแพวิทยา	ฝาย
			ฝายแม่สวด พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายบ้านอุมโล๊ะ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยผากาน	อ่างเก็บน้ำ
		แม่สอด	ฝายบ้านอุมโต๊ะพร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
		แม่สามแลบ	จัดหาน้ำสนับสนุนศูนย์การเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและราษฎรบ้านโตแย (ฝายห้วยแม่สามน้อย ตอนบน พร้อมระบบส่งน้ำ)	ฝาย
			ฝายแม่ตอละ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายแม่สามแลบ	ฝาย
			ฝายบ้านห้วยมะโอ พร้อมระบบส่งน้ำและบ่อเก็บน้ำ ศสล. งานจัดหาน้ำสนับสนุนโครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สามแลบ	ฝาย
			ฝายห้วยกรองจาย พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
		กองก๋อย	จัดหาน้ำช่วยเหลือโรงเรียนเฉลิมรัชวิทยาคม	ฝาย
			ปตร.ฝายห้วยวาเลย์	ฝาย
			ฝายกองก๋อย 1	ฝาย
			ฝายกองก๋อย 2	ฝาย

ตารางที่ ฉ-3 ข้อมูลรายละเอียดโครงการชลประทานขนาดเล็กในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ชื่อโครงการ	ประเภทโครงการ
		สบเมย	ฝายแม่ทะอุ	ฝาย
			ฝายบ้านกองโค๊ะ พร้อมระบบส่งน้ำและบ่อเก็บน้ำ คสล. งานจัดหาน้ำสนับสนุนโครงการขยายผลโครงการหลวงสบเมย	ฝาย
			ฝายห้วยกงโก	ฝาย
			ฝายห้วยมะอุย 1	ฝาย
			ฝายห้วยมะอุย 2	ฝาย
ตาก	แม่ระมาด	แม่จะเรา	ฝายทุ่งมะขามป้อม	ฝาย
			ฝายทุ่งรวก	ฝาย
			ฝายทุ่งหลวง (แม่จะเรา)	ฝาย
			ฝายบ้านวังผา (ปชด.)	ฝาย
			ฝายส่งน้ำปูปุ๋ม พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยแม่จะเราสองแคว	ฝาย
		แม่ตื่น	ฝายพร้อมระบบส่งน้ำบ้านห้วยขนุน จัดหาน้ำสนับสนุนโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน	ฝาย
		แม่ระมาด	ฝายทำข้ามกลาง	ฝาย
			ฝายป่าหมาก	ฝาย
			ฝายร่องขี้นา	ฝาย
		ขะเนจื้อ	ขุดลอกท้ายฝายแม่ระมาด	ฝาย
			ฝายเหมืองแก้ว	ฝาย
			ฝายกองคำ	ฝาย
			ฝายขะเนจื้อ	ฝาย
			ฝายขะเนจื้อ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายบ้านแม่ระมาดน้อย	ฝาย
			ฝายปูเย้อ	ฝาย
			ฝายปูเย้อ	ฝาย
			ฝายหนองต่องสู้	ฝาย
		พระธาตุ	ฝายจันทร์แก้ว	ฝาย
		สามหมื่น	จัดหาน้ำให้โรงเรียนท่านผู้หญิงพรสม กุณฑลจินดา	จัดหาน้ำ
			ฝายพร้อมระบบส่งน้ำโรงเรียนสามหมื่น ห้องเรียนสาขาบ้านห้วยขนุน	ฝาย
	แม่สอด	แม่กาษา	ฝายทากลาง	ฝาย
			ฝายทุ่งกลาง	ฝาย
			ฝายห้วยแม่ก๊ดหลวง	ฝาย
			ฝายห้วยโป่ง	ฝาย
			ฝายห้วยผาขวาง	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำแม่ก๊ดหลวง	อ่างเก็บน้ำ
		แม่กุ	ฝายแม่กุเหนือ	ฝาย
		แม่ปะ	ทรบ.บ้านปากห้วยแม่ปะ	ท่อระบายน้ำ
			ทรบ.ห้วยแม่กระโทก	ท่อระบายน้ำ
			ฝายบ้านแม่ปะใต้ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยกระโทก พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยปะแล้ง	ฝาย
		ด่านแม่ละเมา	ฝายห้วยไคร้	ฝาย
			ฝายห้วยยะอุ	ฝาย
		ท่าสายลวด	ฝายท่าสายลวด	ฝาย
			ฝายห้วยเตาปูน	ฝาย

ตารางที่ ฉ-3 ข้อมูลรายละเอียดโครงการชลประทานขนาดเล็กในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ชื่อโครงการ	ประเภทโครงการ
		พระธาตุผาแดง	ฝายคลองบ้านแม่ดาว	ฝาย
			ฝายบ้านพะเตะ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายห้วยแม่ดาว	ฝาย
		พะวอ	โครงการฝายพร้อมระบบส่งน้ำโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศาลตราจารย์สำเภา-ไพวรรณ วรางกูร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ก่อสร้าง) กปร.	ฝาย
			ประปาภูเขาบ้านปางล่างคำ	อุปโภค-บริโภค
			ฝายทุ่งยาง	ฝาย
			ฝายทุ่งห้างมะนาว	ฝาย
			ฝายหลวง	ฝาย
			ฝายห้วยพลูน้อย	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยพลูหลวง	อ่างเก็บน้ำ
		มหาวัน	ฝายแม่โกนเกน	ฝาย
			ฝายห้วยไม้แป้น	ฝาย
	ท่าสองยาง	แม่ด้าน	ฝายบ้านแม่ขมุน้อย แห่งที่ 1	ฝาย
			ฝายบ้านแม่ขมุน้อย แห่งที่ 2	ฝาย
			ฝายห้วยแม่ขมุหลวง	ฝาย
			ฝายห้วยแม่ด้าน	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำคิดะละ	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำหนองบัว	อ่างเก็บน้ำ
		แม่วะหลวง	จัดหาน้ำให้กับโรงเรียนบ้านแม่อมกิ	จัดหาน้ำ
		แม่สอง	จัดหาน้ำให้โรงเรียนบ้านแม่สลิดหลวง	จัดหาน้ำ
			ทรบ.ฝายแม่สลิดหลวง	ท่อระบายน้ำ
			ฝายพร้อมระบบกระจายน้ำบ้านกิ่งไม้ขาว	ฝาย
			ฝายพร้อมระบบกระจายน้ำบ้านพญาไม้ทอง	ฝาย
		แม่หละ	โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้บ้านกามาผาโต้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ฝายเกเบี้ยน)	ฝาย
			ปรับปรุงระบบประปาภูเขาบ้านแม่หละคี	อุปโภค-บริโภค
			ฝายแม่หละไทย แห่งที่ 2	ฝาย
			ฝายแม่ออกผารู	ฝาย
			ฝายบ้านแม่หละ 1	ฝาย
			ฝายห้วยนกกก	ฝาย
			สะพานน้ำแม่หละไทย-แม่หละยาง	สะพาน
			สะพานน้ำแม่หละไทย-แม่หละยาง 3,4	สะพาน
		แม่อุสุ	ฝายพร้อมระบบส่งน้ำ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเทคนิคอาสา 1	ฝาย
		ท่าสองยาง	โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้บ้านแม่ละนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ฝายเกเบี้ยน)	ฝาย
			โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้บ้านอมยะ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ฝายเกเบี้ยน)	ฝาย
			ฝายท่าสองยาง	ฝาย
	พบพระ	ศิรีราษฎร์	ขุดเจาะบ่อบาดาล บ้านรวมไทยพัฒนา จำนวน 8 บ่อ	อุปโภค-บริโภค
			ขุดสระเก็บน้ำตามขั้นบันไดลายที่ 1 (A),2(B),7(G),9(I) จำนวน 11 สระ	ระบบเก็บกักน้ำ
			ขุดสระเก็บน้ำตามขั้นบันไดลายที่ 10 (J)	ระบบเก็บกักน้ำ
			ขุดสระเก็บน้ำตามขั้นบันไดลายที่ 4 (D)	ระบบเก็บกักน้ำ

ตารางที่ ฉ-3 ข้อมูลรายละเอียดโครงการชลประทานขนาดเล็กในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน (ต่อ)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	ชื่อโครงการ	ประเภทโครงการ
			ขุดสระเก็บน้ำตามขั้นบันไดสายที่ 5 (E)	ระบบเก็บกักน้ำ
			ขุดสระเก็บน้ำตามระดับขั้นบันได 11 แห่ง	ระบบเก็บกักน้ำ
			งานสระเก็บน้ำขั้นบันได สายที่ 10 (3 แห่ง)	ระบบเก็บกักน้ำ
			งานสระเก็บน้ำขั้นบันได สายที่ 4 (2 แห่ง)	ระบบเก็บกักน้ำ
			จัดหาน้ำเพิ่มเติมให้อ่างเก็บน้ำห้วยซิบาโบ	จัดหาน้ำ
			ฝายห้วยผากระเชอ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ฝายอุ้มเปี้ยมใหม่ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำบ้านรวมไทยพัฒนาที่ 13	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำร่มเกล้า 1 อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำร่มเกล้า 2	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำร่มเกล้า 4	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำห้วยซิบาโบ	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำหนัก	อ่างเก็บน้ำ
		ช่องแคบ	ฝายช่องแคบ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำห้วยเพอะพะ 2	อ่างเก็บน้ำ
		พบพระ	ปตร.ฝายห้วยวาเลย์	ปตร./เขื่อนระบายน้ำ
			ฝายเพอะพะเหนือ	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำบ้านหมื่นฤาชัย	อ่างเก็บน้ำ
		รวมไทยพัฒนา	จัดหาน้ำเพิ่มเติมให้อ่างเก็บน้ำผากระเชอ	จัดหาน้ำ
			จัดหาน้ำเพิ่มเติมให้อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำเย็น	จัดหาน้ำ
			จัดหาน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค บ้าน 9,14	อุปโภค-บริโภค
			ฝายหญ้าวาเหล่ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	ฝาย
			ฝายห้วยวะเหล่ พร้อมระบบส่งน้ำ	ฝาย
			ระบบประปาโรงเรียนบ้านรวมไทยพัฒนาที่ 2	อุปโภค-บริโภค
			อ่างเก็บน้ำห้วยเพอะพะ	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำเย็น	อ่างเก็บน้ำ
			อ่างเก็บน้ำห้วยผากระเชอ พร้อมระบบส่งน้ำ	อ่างเก็บน้ำ
		วาเล่ย์	จัดหาน้ำอุปโภค-บริโภค ให้กับบ้านรวมไทยพัฒนาที่ 9 และ 14	อุปโภค-บริโภค
			งานหอถังน้ำพร้อมระบบประปา	อุปโภค-บริโภค
			ฝายบ้านพะตี-บ้านผาศึกพัฒนา	ฝาย
			ฝายบ้านพะตีพร้อมระบบส่งน้ำ (ระยะที่ 2)	ฝาย
			ฝายบ้านมอเกอรีไทย	ฝาย
			อ่างเก็บน้ำชุมชนบ้านวาเลย์เหนือ	อ่างเก็บน้ำ
	อุ้มผาง	โมโกร	ฝายน้ำแม่กลอง	ฝาย
			ฝายพร้อมระบบส่งน้ำบ้านแม่กลองคี	ฝาย

ที่มา: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 2566 ในโครงการจัดทำผังน้ำลุ่มน้ำสาละวิน (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2566)

ตารางที่ ฉ-4 ข้อมูลรายละเอียดโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าในพื้นที่ลุ่มน้ำสาละวิน

โครงการ		ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	พิกัด		พื้นที่ชลประทาน
					Latitude	Longitude	(ไร่)
1.	สถานีสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านทุ่งรวงทอง (2)	แม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18.35850	97.91494	275
2.	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านแม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18.37344	97.91462	500
3.	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านท่าผาปุ้ม (2)	ท่าผาปุ้ม	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18.31685	97.90560	600
4.	สถานีสูบน้ำบ้านเมืองแปง	เมืองแปง	ปาย	แม่ฮ่องสอน	19.21875	98.36968	1,000
5.	สถานีสูบน้ำบ้านแพะ	บ้านกาศ	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18.16740	97.93046	481
6.	สถานีสูบน้ำบ้านแพะ 2	บ้านกาศ	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18.21287	97.92702	1,168
7.	สถานีสูบน้ำบ้านแม่เย็น	แม่ยื้	ปาย	แม่ฮ่องสอน	19.34782	98.44372	1,000
8.	สถานีสูบน้ำบ้านแม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18.37367	97.91452	734
9.	สถานีสูบน้ำบ้านแม่สุ	แม่ลาหลวง	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18.47838	97.90850	743
10.	สถานีสูบน้ำบ้านโป่ง	บ้านกาศ	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18.16858	97.92487	1,000
11.	สถานีสูบน้ำบ้านกุงแกง	ทุ่งยาว	ปาย	แม่ฮ่องสอน	19.33819	98.44162	1,500
12.	สถานีสูบน้ำบ้านท่าผาปุ้ม	ท่าผาปุ้ม	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18.30025	97.91158	1,000
13.	สถานีสูบน้ำบ้านท่าสองแคว	แม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18.33171	97.92491	811
14.	สถานีสูบน้ำบ้านทุ่งรวงทอง	แม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18.37344	97.91465	1,000
15.	สถานีสูบน้ำบ้านทุ่งหูกวาง	แม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18.37934	97.93689	574
16.	สถานีสูบน้ำบ้านศรีดอนชัย	บ้านกาศ	แม่สะเรียง	แม่ฮ่องสอน	18.18948	97.92592	800
17.	สถานีสูบน้ำบ้านห้วยไก่ป่า	แม่ลาหลวง	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18.50821	97.89505	500
18.	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านผาผ่า	แม่คะตวน	สบเมย	แม่ฮ่องสอน	18.02758	97.91627	275
19.	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำบ้านแม่เดี๊ย	ท่าผาปุ้ม	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18.28164	97.91455	1,000
20.	สถานีสูบน้ำบ้านแม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ลาน้อย	แม่ฮ่องสอน	18.35847	97.91491	734
21.	สถานีสูบน้ำที่ 13	มหาวัน	แม่สอด	ตาก	16.57567	98.58278	1,000
22.	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าสถานีสูบน้ำที่ 14	แม่กาษา	แม่สอด	ตาก	16.91190	98.62149	1,287
23.	สถานีสูบน้ำที่ 15	แม่กุ	แม่สอด	ตาก	16.63262	98.56869	1,300
24.	สถานีสูบน้ำที่ 17	แม่จะเรา	แม่ระมาด	ตาก	16.96075	98.55022	1,250
25.	สถานีสูบน้ำที่ 18	แม่ปะ	แม่สอด	ตาก	16.76483	98.60531	1,500
26.	สถานีสูบน้ำแม่โกนเกน	มหาวัน	แม่สอด	ตาก	16.58342	98.58618	1,000
27.	สถานีสูบน้ำบ้านแม่กุน้อย (แม่กุหลวง)	แม่กุ	แม่สอด	ตาก	16.61871	98.57247	1,000.00
28.	สถานีสูบน้ำบ้านโกช่วย (แม่กุใหม่)	แม่กุ	แม่สอด	ตาก	16.63223	98.56677	1,320.00
29.	สถานีสูบน้ำห้วยกระโหลก	แม่ปะ	แม่สอด	ตาก	16.7577347	98.5379809	1,500.00
30.	สถานีสูบน้ำบ้านวังผา	แม่จะเรา	แม่ระมาด	ตาก	16.836974	98.5498413	1,250.00